Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

De bello Peloponnesiaco

https://hdl.handle.net/1874/380764

Nº 279. K.

Thucydides

gr. MS.

[illegible]

[illegible] rationes [illegible]

gratissimum [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] commendat, bi-

bliothecae [illegible]

ULTRAJECT

dono dedit

H. [illegible]

1707

Aevum vetus.
Scriptores gracci.
No. 12.

Kast I
pl. C. N° 2

Kast I pl. C. N. 2
Tuchidide in octo libri fatto di mr stefano da pessa dottor in filosofia et grecho lege publico

N°. 81.

UNIVERSITEITS BIBLIOTHEEK UTRECHT

Sum
W: V: Cleeff
1707

6 (*Gr. 13, antea 279k.*) *Charta. 4°. 335 ff. Saec. XVI.*

Thucydides, de bello Peloponnesiaco.

Initium usque ad I, 7 (ἔχουσαι χρημάτων) deëst. — In fronte legitur: „Tuchidide in octo libri fatto di mr. Stefano da Pessa dottore in filosofia et grecho lege publico." In fine „Joannis Petri Lucensis; Joannis Petri Estensis." Bibliothecae d.d. Vir cl. W. van Cleeff Ultrajectinus. 1707.

Hs.
1 C 2

7 πόλεις

ἐπ' αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τείχεσιν ἐκτίζοντο καὶ τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον ἐμ-
πορίας τε ἕνεκα καὶ τῆς πρὸς τοὺς προσοίκους ἕκαστοι ἰσχύος· αἱ δὲ πα-
λαιαὶ διὰ τὴν λῃστείαν ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦσαι ἀπὸ θαλάσσης μᾶλλον ᾠκίσθησαν,
αἵ τε ἐν ταῖς νήσοις καὶ ἐν ταῖς ἠπείροις· ἔφερον γὰρ ἀλλήλους τε καὶ τῶν ἄλ-
λων ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι κάτω ᾤκουν· καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἀνῳκισμένοι
εἰσί. καὶ οὐχ ἧσσον λῃσταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται, Κᾶρές τε ὄντες καὶ Φοίνικες·
οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νήσων ᾤκισαν. μαρτύριον δέ· Δήλου γὰρ κα-
θαιρομένης ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ καὶ τῶν θηκῶν ἀναιρεθει-
σῶν ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἥμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν,
γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὅπλων ξυντεθαμμένων καὶ τῷ τρόπῳ ᾧ νῦν
ἔτι θάπτουσι. καταστάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ πλωιμώτερα ἐγένετο πα-
ρ' ἀλλήλους· οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε περ
τὰς πολλὰς αὐτῶν κατῴκιζε, καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν ἄνθρωποι μᾶλλον ἤ-
δη τὴν κτῆσιν τῶν χρημάτων ποιούμενοι βεβαιότερον ᾤκουν, καί τινες καὶ
τείχη περιεβάλλοντο ὡς πλουσιώτεροι ἑαυτῶν γιγνόμενοι· ἐφιέμενοι γὰρ
τῶν κερδῶν οἵ τε ἥσσους ὑπέμενον τὴν τῶν κρεισσόνων δουλείαν, οἵ τε δυνα-
τώτεροι περιουσίας ἔχοντες προσεποιοῦντο ὑπηκόους τὰς ἐλάσσους πό-
λεις. καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες ὕστερον χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν
ἐστράτευσαν. Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ τῶν τότε δυνάμει προύχων καὶ οὐ
τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρεω ὅρκοις κατειλημμένους τοὺς Ἑλένης μνηστῆρας
ἄγων τὸν στόλον ἀγεῖραι. λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννησίων
μνήμῃ παρὰ τῶν πρότερον δεδεγμένοι Πέλοπά τε πρῶτον πλήθει χρημά-
των, ἃ ἦλθεν ἔχων ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς ἀνθρώπους ἀπόρους, δύναμιν περιποιησά-
μενον τὴν ἐπωνυμίαν τῆς χώρας ἔπηλυν ὄντα ὅμως σχεῖν, καὶ ὕστερον
τοῖς ἐκγόνοις ἔτι μείζω ξυνενεχθῆναι, Εὐρυσθέως μὲν ἐν
τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόντος, Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος
αὐτῷ, καὶ ἐπιτρέψαντος Εὐρυσθέως, ὅτ' ἐστράτευε, Μυκήνας τε καὶ τὴν ἀρ-
χὴν κατὰ τὸ οἰκεῖον Ἀτρεῖ· τυγχάνειν δὲ αὐτὸν φεύγοντα τὸν πατέρα διὰ τὸν
Χρυσίππου θάνατον, καὶ ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Εὐρυσθεύς, βουλομένων
τῶν Μυκηναίων φόβῳ τῶν Ἡρακλειδῶν, καὶ ἅμα δυνατὸν δοκοῦντα εἶ-
ναι καὶ τὸ πλῆθος τεθεραπευκότα τῶν Μυκηναίων τε καὶ ὅσων Εὐρυσθεὺς
ἦρχε τὴν βασιλείαν Ἀτρέα παραλαβεῖν, καὶ τῶν Περσειδῶν τοὺς Πε-
λοπίδας μείζους καταστῆναι. ἅ μοι δοκεῖ Ἀγαμέμνων παραλαβὼν
καὶ ναυτικῷ τε ἅμα ἐπὶ πλέον τῶν ἄλλων ἰσχύσας, τὴν στρατείαν οὐ χά-
ριτι μᾶλλον ἢ φόβῳ ξυναγαγὼν ποιήσασθαι. φαίνεται γὰρ ναυσί τε πλείσταις
αὐτὸς ἀφικόμενος καὶ Ἀρκάσι προσπαρασχών, ὡς Ὅμηρος τοῦτο δεδήλωκεν,
εἴ τῳ ἱκανὸς τοῦτο τεκμηριῶσαι. καὶ ἐν τοῦ σκήπτρου ἅμα τῇ παραδό-
σει εἴρηκεν αὐτὸν πολλῇσι νήσοισι καὶ Ἄργεϊ παντὶ ἀνάσσειν· οὐκ ἂν οὖν
νήσων ἔξω τῶν περιοικίδων (αὗται δὲ οὐκ ἂν πολλαὶ εἶεν) ἠπει-
ρώτης ὢν ἐκράτει, εἰ μή τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν. εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ ταύτῃ

[illegible]

πρὸ αὐτῆς. καὶ ὅτι μὲν μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἴ τι τῶν τότε πόλισ
ῶν μὴ ἀξιόχρεων δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖ ἄν τις σημείῳ χρώμενος
στοίη μὴ γενέσθαι τὸν στόλον τοσοῦτον ὅσον τε οἱ ποιηταὶ εἰρήκασι
καὶ ὁ λόγος κατέχει. λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις ἐρημωθείη λει
φθείη δὲ τά τε ἱερὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν οἶμαι
ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως προελθόντος πολλοῦ χρόνου τοῖς ἔπειτα
πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι. καίτοι πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο
μοίρας νέμονται. τῆς τε ξυμπάσης ἡγοῦνται, καὶ τῶν ἔξω ξυμμάχ
πολλῶν. ὅμως δὲ οὔτε ξυνοικισθείσης πόλεως οὔτε ἱεροῖς καὶ κατα
σκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένης, κατὰ κώμας δὲ τῷ παλαιῷ τῆς ἑλ
λάδος τρόπῳ οἰκισθείσης φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεστέρα. ἀθηναίων
δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζε
σθαι ἀπὸ τῆς φανερᾶς ὄψεως τῆς πόλεως ἢ ἐστιν. οὔκουν ἀπιστεῖν
εἰκός, οὐδὲ τὰς ὄψεις τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνάμεις.
νομίζειν δὲ τὴν στρατείαν ἐκείνην μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν
πρὸ αὐτῆς. λειπομένην δὲ τῶν νῦν, τῇ ὁμήρου αὖ ποιήσει εἴ τι χρὴ
κἀνταῦθα πιστεύειν, ἣν εἰκὸς ἐπὶ τὸ μεῖζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμῆ
σαι. ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεεστέρα. πεποίηκε γὰρ χιλί
καὶ διακοσίων νεῶν, τὰς μὲν βοιωτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν.
τὰς δὲ φιλοκτήτου πεντήκοντα. δηλῶν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ τὰς μεγίστας
καὶ ἐλαχίστας. ἄλλων γοῦν μεγέθους πέρι ἐν νεῶν καταλόγῳ
οὐκ ἐμνήσθη. αὐτερέται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχιμοι πάντες ἐν ταῖς φι
λοκτήτου ναυσὶ δεδήλωκε. τοξότας γὰρ πάντας πεποίηκε τοὺς προσ
κώπους. περίνεως δὲ οὐκ εἰκὸς πολλοὺς ξυμπλεῖν ἔξω βασιλέ
καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει. ἄλλως τε καὶ μέλλοντας πέλαγος
περαιώσασθαι μετὰ σκευῶν πολεμικῶν. οὐδ' αὖ τὰ πλοῖα κατα
φαρκτα ἔχοντας. ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ λῃστικώτερον παρεσ
κευασμένα. πρὸς τὰς μεγίστας γοῦν καὶ ἐλαχίστας ναῦς τὸ μέσον
σκοποῦντι οὐ πολλοὶ φαίνονται ξυνελθόντες, ὡς ἀπὸ πάσης
τῆς ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμενοι. αἴτιον δ' ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρω
πία τοσοῦτον ὅσον ἡ ἀχρηματία. τῇ γὰρ τροφῆς ἀπορίᾳ τόν
τε στρατὸν ἐλάσσω ἤγαγον, καὶ ὅσον ἤλπιζον αὐτόθεν πολεμοῦν
τα βιοτεύειν. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν. δῆλον
δὲ τὸ γὰρ ἔρυμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο. φαίνονται
δὲ οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωρ
γίαν τῆς χερρονήσου τραπόμενοι, καὶ λῃστείαν τῆς τροφῆς ἀπο
ρίᾳ, ᾗ καὶ μᾶλλον οἱ τρῶες αὐτῶν διεσπαρμένων τὰ δέκα
ἔτη ἀντεῖχον βίᾳ τοῖς ἀεὶ ὑπολειπομένοις ἀντίπαλοι ὄντες

περιουσίαν δὲ εἰ ἦλθον ἔχοντες τροφῆς καὶ ὄντες ἀθρόοι ἄ-
στείας καὶ γεωργίας ξυνεχῶς τὸν πόλεμον διέφερον, ῥαδίως ἂν
μάχῃ κρατοῦντες εἷλον, οἵ γε καὶ οὐχ ἀθρόοι, ἀλλὰ μέρει τῷ αἰεὶ παρόντι
ἀντεῖχον· πολιορκίᾳ δ᾽ ἂν προσκαθεζόμενοι ἐν ἐλάσσονί τε χρόνῳ καὶ
ἀπονώτερον τὴν τροίαν εἷλον. ἀλλὰ δι᾽ ἀχρηματίαν τά τε πρὸ τούτων
ἀσθενῆ ἦν, καὶ αὐτά δὴ ταῦτα ὀνομαστότατα τῶν πρὶν γενόμενα δηλοῦται
τοῖς ἔργοις ὑποδεέστερα ὄντα τῆς φήμης καὶ τοῦ νῦν περὶ αὐτῶν διὰ
τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος. ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ τρωικὰ ἡ ἑλλὰς
ἔτι μετανίστατό τε καὶ μετῳκίζετο, ὥστε μὴ ἡσυχάσασα αὐξηθῆναι.
ἥ τε γὰρ ἀναχώρησις τῶν ἑλλήνων ἐξ ἰλίου χρονία γενομένη πολλὰ
ἐνεόχμωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὡς ἐπὶ πολὺ ἐγένοντο.
ἀφ᾽ ὧν ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον. βοιωτοί τε γὰρ οἱ νῦν ἑξηκο-
στῷ ἔτει μετὰ ἰλίου ἅλωσιν ἐξ ἄρνης ἀναστάντες ὑπὸ θεσσαλῶν
τὴν νῦν μὲν βοιωτίαν πρότερον δὲ καδμηίδα γῆν καλουμένην ᾤκη-
σαν. ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. ἀφ᾽ ὧν
καὶ ἐς ἴλιον ἐστράτευσαν. δωριεῖς τε ὀγδοηκοστῷ ἔτει ξὺν ἡρακλείδαις
πελοπόννησον ἔσχον. μόλις τε ἐν πολλῷ χρόνῳ ἡσυχάσασα ἡ ἑλ-
λὰς βεβαίως καὶ οὐκέτι ἀνισταμένη ἀποικίας ἐξέπεμψε. καὶ
ἴωνας μὲν ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν τοὺς πολλοὺς ᾤκισαν. ἰταλί-
ας δὲ καὶ σικελίας τὸ πλεῖστον πελοποννήσιοι, τῆς τε ἄλλης ἑλ-
λάδος ἔστιν ἃ χωρία. πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν τρωικῶν ἐκτί-
σθη. δυνατωτέρας δὲ γενομένης τῆς ἑλλάδος καὶ τῶν χρημά-
των τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ποιουμένης τὰ πολλὰ τυ-
ραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο. τῶν προσόδων μειζόνων
γενομένων. πρότερον δὲ ἦσαν ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι.
ναυτικά τε ἐξηρτύετο ἡ ἑλλὰς καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀντεί-
χοντο. πρῶτοι δὲ κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα τοῦ νῦν τρόπου μετα-
χειρίσαι τὰ περὶ τὰς ναῦς, καὶ τριήρεις ἐν κορίνθῳ πρῶτον
τῆς ἑλλάδος ἐναυπηγηθῆναι. φαίνεται δὲ καὶ σαμίοις
ἀμεινοκλῆς κορίνθιος ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας τέσσαρας.
ἔτη δ᾽ ἐστὶ μάλιστα τριακόσια ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέ-
μου ὅτε ἀμεινοκλῆς σαμίοις ἦλθε. ναυμαχία τε παλαιτάτη
ὧν ἴσμεν γίγνεται κορινθίων πρὸς κερκυραίους. ἔτη δὲ μάλι-
στα ἑξήκοντα καὶ διακόσια ἐστὶ μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. οἰκοῦντες
γὰρ τὴν πόλιν οἱ κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ, αἰεὶ δή ποτε ἐμπό-
ριον εἶχον, τῶν ἑλλήνων τὸ πάλαι κατὰ γῆν τὰ πλείω ἢ κατὰ
θάλασσαν, τῶν τε ἐντὸς πελοποννήσου, καὶ τῶν ἔξω, διὰ
τῆς ἐκείνων παρ᾽ ἀλλήλους ἐπιμισγόντων· χρήμασί τε δυνατοὶ

ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται. ἀφνειὸν γὰρ ἐπωνό-
μασαν τὸ χωρίον. ἐπειδή τε οἱ ἕλληνες μᾶλλον ἐπλώιζον, τὰς ναῦς
κτησάμενοι τὸ ληστικὸν καθῄρουν. καὶ ἐμπόριον παρέχοντες,
ἀμφότερα δυνατὴν ἔσχον χρημάτων προσόδῳ τὴν πόλιν. καὶ ἴωσιν ὕ-
στερον πολὺ γίνεται ναυτικὸν ἐπὶ κύρου περσῶν πρώτου βασιλεύον-
τος, καὶ καμβύσου τοῦ υἱέος αὐτοῦ. τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης
κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησάν τινα χρόνον. καὶ πολυκράτης σά-
μου τυραννῶν ἐπὶ καμβύσου ναυτικῷ ἰσχύων ἄλλας τε τῶν νήσων
ὑπηκόους ἐποιήσατο. καὶ ῥήνειαν ἑλὼν ἀνέθηκε τῷ ἀπόλλωνι
τῷ δηλίῳ. φωκαεῖς τε μασσαλίαν οἰκίζοντες καρχηδονίους ἐνί-
κων ναυμαχοῦντες. δυνατώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυτικῶν ἦν. φαί-
νεται δὲ καὶ ταῦτα πολλαῖς γενεαῖς ὕστερα γενόμενα τῶν τρωι-
κῶν, τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα. πεντηκοντόροις δ' ἔτι καὶ π-
λοίοις μακροῖς ἐξηρτυμένα ὥσπερ ἐκεῖνα. ὀλίγον τε πρὸ τῶν
μηδικῶν καὶ δαρείου θανάτου, ὃς μετὰ καμβύσην περσῶν
ἐβασίλευσε. τριήρεις περί τε σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος
ἐγένοντο καὶ κερκυραίοις. ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ τῆς ξέρξου
στρατείας ναυτικὰ ἀξιόλογα ἐν τῇ ἑλλάδι κατέστη. αἰγινῆται
γὰρ καὶ ἀθηναῖοι καὶ εἴ τινες ἄλλοι βραχέα ἐκέκτηντο. καὶ
τούτων τὰ πολλὰ πεντηκοντόρους. ὀψέ τε, ἀφ' οὗ ἀθηναίους
θεμιστοκλῆς ἔπεισεν αἰγινήταις πολεμοῦντας, καὶ ἅμα
τοῦ βαρβάρου προσδοκίμου ὄντος, τὰς ναῦς ποιήσασθαι,
αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησαν. καὶ αὗται οὔπω εἶχον διὰ πά-
σης καταστρώματα. τὰ μὲν οὖν ναυτικὰ τῶν ἑλλήνων τοιαῦ-
τα ἦν. τά τε παλαιὰ καὶ τὰ ὕστερον γενόμενα. ἰσχὺν δὲ πε-
ριεποιήσαντο, ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσχόντες αὐτοῖς, χρη-
μάτων τε προσόδῳ καὶ ἄλλων ἀρχῇ. ἐπιπλέοντες γὰρ τὰς νή-
σους κατεστρέφοντο, καὶ μάλιστα ὅσοι μὴ διαρκῆ εἶχον χώραν.
κατὰ γῆν δὲ πόλεμος ὅθεν τις καὶ δύναμις παρεγένετο
οὐδεὶς ξυνέστη. πάντες δὲ ὅσοι ἦσαν καὶ ἐγένοντο πρὸς ὁμό-
ρους τοὺς σφετέρους ἑκάστοις. καὶ ἐκδήμους στρατείας πο-
λὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ οὐκ ἐξῇσαν οἱ ἕλλη-
νες. οὐ γὰρ ξυνειστήκεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις ὑπήκοοι.
οὐδ' αὖ αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο. κατ' ἀλλήλους δὲ
μᾶλλον ὡς ἕκαστοι οἱ ἀστυγείτονες ἐπολέμουν. μάλιστα δὲ ἐς
τὸν πάλαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον χαλκιδέων καὶ ἐρε-

τριε· καὶ τὸ ἄλλο ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἑκατέρων διέστη. ἐπι δὲ ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα μὴ αὐξηθῆναι. καὶ ἴωσι προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πραγμάτων κῦρος καὶ ἡ περσικὴ βασιλεία κροῖσον καθελοῦσα. καὶ ὅσα ἐντὸς ἅλυος ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν ἐπεστράτευσε. καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλεις ἐδούλωσε. δαρεῖος δὲ ὕστερον τῷ φοινίκων ναυτικῷ κρατῶν, καὶ τὰς νήσους. τύραννοι δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς πόλεσι τὸ ἐφ᾽ ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι ἔς τε τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον αὔξειν δι᾽ ἀσφαλείας ὅσον ἐδύναντο μάλιστα τὰς πόλεις ᾤκουν. ἐπράχθη τε ἀπ᾽ αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον. εἰ μή τι πρὸς περιοίκους τοὺς αὐτῶν ἑκάστοις. οἱ γὰρ ἐν σικελίᾳ ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνάμεως. οὕτω πανταχόθεν ἡ ἑλλὰς ἐπὶ πολὺν χρόνον κατείχετο, μήτε κοινῇ φανερὸν μηδὲν κατεργάζεσθαι, κατὰ πόλεις τε ἀτολμοτέρα εἶναι. ἐπειδὴ δὲ οἵ τε ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης ἑλλάδος ἐπὶ πολὺ καὶ πρὶν τυραννευθείσης οἱ πλεῖστοι καὶ τελευταῖοι πλὴν τῶν ἐν σικελίᾳ ὑπὸ λακεδαιμονίων κατελύθησαν. ἡ γὰρ λακεδαίμων μετὰ τὴν κτίσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτὴν δωριέων ἐπὶ πλεῖστον ὧν ἴσμεν χρόνον στασιάσασα ὅμως ἐκ παλαιοτάτου καὶ εὐνομήθη, καὶ ἀεὶ ἀτυράννευτος ἦν. ἔτη γάρ ἐστι μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγῳ πλείω ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου ἀφ᾽ οὗ λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται καὶ δι᾽ αὐτὸ δυνάμενοι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν. μετὰ δὲ τὴν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τῆς ἑλλάδος οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον. καὶ ἡ ἐν μαραθῶνι μάχη τῶν μήδων πρὸς ἀθηναίους ἐγένετο. δεκάτῳ δὲ ἔτει μετ᾽ αὐτὴν αὖθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ τὴν ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθε. καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος, οἵ τε λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμησάντων ἑλλήνων ἡγήσαντο δυνάμει προύχοντες καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἐπιόντων τῶν μήδων διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, καὶ ἀνασκευασάμενοι ἐς τὰς ναῦς ἐμβάντες ναυτικοὶ ἐγένοντο. κοινῇ τε ἀπωσάμενοι τὸν βάρβαρον ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρός τε ἀθηναίους καὶ λακεδαιμονίους, οἵ τε ἀποστάντες βασιλέως ἕλληνες καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες. δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη

οἱ μὲν κατὰ γῆν· οἱ δὲ ναυσί. καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἡ ξυ-
μαχία ὁμαιχμία. ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἱ λακεδαιμόνιοι καὶ ἀθηναῖοι
ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους. καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων
εἴ τινές που διασταῖεν πρὸς τούτους ἤδη ἐχώρουν. ὥστε ἀπὸ τῶν μηδικῶν ἐς
τόνδε ἀεὶ τὸν πόλεμον, τὰ μὲν σπενδόμενοι τὰ δὲ πολεμοῦντες ἢ ἀλλήλοις
ἢ τοῖς ἑαυτῶν ξυμμάχοις ἀφισταμένοις εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια
καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι. καὶ οἱ
μὲν λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες φόρου τοὺς ξυμμάχους ἡγοῦντο
κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσιν αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδείως ὅπως πολιτεύσωσι
θεραπεύοντες. ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πόλεων τῷ χρόνῳ παραλαβόν-
τες πλὴν χίων καὶ λεσβίων. καὶ χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν
καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἡ ἰδία παρασκευὴ μείζων ἢ ὡς
τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀκραιφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἤνθησαν. τὰ μὲν
οὖν παλαιὰ τοιαῦτα ηὗρον χαλεπὰ ὄντα παντὶ ἑξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι.
οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων καὶ ἢν ἐπιχώρια σφίσιν ᾖ, ὁ-
μοίως ἀβασανίστως παρ' ἀλλήλων δέχονται. ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος
ἵππαρχον οἴονται ὑφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν
καὶ οὐκ ἴσασιν ὅτι ἱππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἦρχε τῶν πεισιστράτου υἱ-
έων. ἵππαρχος μὲν καὶ θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ. ὑποτοπήσαντες
δέ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ παραχρῆμα ἁρμόδιος καὶ ἀριστογείτων ἐκ τῶν
ξυνειδότων σφίσιν ἱππίᾳ μεμηνῦσθαι, τοῦ μὲν ἀπέσχοντο ὡς προειδό-
τος. βουλόμενοι δὲ πρὶν ξυλληφθῆναι δράσαντές τι καὶ κινδυνεῦσαι
τῷ ἱππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ λεωκόριον καλούμενον τὴν παναθηνα-
ϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι ἀπέκτειναν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι
καὶ νῦν ὄντα καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα καὶ οἱ ἄλλοι ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς
οἴονται. ὥσπερ τούς τε λακεδαιμονίων βασιλέας, μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθε-
σθαι ἑκάτερον ἀλλὰ δυοῖν. καὶ τὸν πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς οὐδ' ἐ-
γένετο πώποτε. οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας
καὶ ἐπὶ τὰ ἑτοῖμα μᾶλλον τρέπονται. ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων ὅμως
τοιαῦτα ἄν τις νομίζων μάλιστα ἃ διῆλθον οὐχ ἁμαρτάνοι. καὶ οὔτε ὡς ποιη-
ταὶ ὑμνήκασι περὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μεῖζον κοσμοῦντες μᾶλλον πιστεύων, οὔτε ὡς
λογογράφοι ξυνέθεσαν ἐπὶ τὸ προσαγωγότερον τῇ ἀκροάσει ἢ ἀληθέστερον
ὄντα ἀνεξέλεγκτα καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ
μυθῶδες ἐκνενικηκότα. εὑρῆσθαι δὲ ἡγησάμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστά-
των σημείων ὡς παλαιὰ εἶναι ἀποχρώντως. καὶ ὁ πόλεμος οὗτος καί-
περ τῶν ἀνθρώπων, ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι τὸν παρόντα ἀεὶ μέγιστον κρινόντων.
παυσαμένων δὲ τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμαζόντων ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκο-
ποῦσι, δηλώσει ὅμως μείζων γεγενημένος αὐτῶν. καὶ ὅσα μὲν λόγῳ εἶπ-
ον ἕκαστοι ἢ μέλλοντες πολεμήσειν ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες χαλεπὸν τὴν ἀκρί-
βειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν ἐμοί τε ὧν αὐτὸς ἤκου-
σα καὶ τοῖς ἄλλοθέν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν. ὡς δ' ἂν ἐδόκουν μοι

ἑκάστοι περὶ τῶν ἀεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστα εἰπεῖν· ἐχομένῳ
τατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων οὕτως εἴ-
τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος
πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν, οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει· ἀλλ' οἷς τε αὐ-
τὸς παρῆν καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὅσον δυνατὸν ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου
ἐπεξελθών. ἐπιπόνως δὲ εὑρίσκετο διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἑκά-
στοις οὐ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον· ἀλλ' ὡς ἑκατέρῳ τῆς εὐνοίας
ἢ μνήμης ἔχοι. καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν
ἀτερπέστερον φανεῖται. ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκο-
πεῖν, καὶ τῶν με τεγενομένων μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ ἀνθρώπινον,
τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτὰ ἀρκούν-
τως ἕξει. κτῆμά τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα
ἀκούειν ξύγκειται. τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη τὸ μηδικόν,
καὶ τοῦτο ὅμως δυοῖν ναυμαχίαιν καὶ πεζομαχίαιν ταχεῖαν τὴν κρί-
σιν ἔσχε. τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προύβη, παθή-
ματά τε ξυνηνέχθη γενέσθαι ἐν αὐτῷ τῇ Ἑλλάδι οἷα οὐχ ἕτερα ἐν ἴσῳ
χρόνῳ· οὔτε γὰρ πόλεις τοσαίδε ληφθεῖσαι ἠρημώθησαν, αἱ μὲν ὑπὸ
βαρβάρων, αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων, εἰσὶ δ' αἳ καὶ
οἰκήτορας μετέβαλον ἁλισκόμεναι· οὔτε φυγαὶ τοσαίδε ἀνθρώπων καὶ φόνος ὁ μὲν
κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον, ὁ δὲ διὰ τὸ στασιάζειν. τά τε πρότερον ἀκοῇ μὲν
λεγόμενα, ἔργῳ δὲ βεβαιότερον σπανιώτερον βεβαιούμενα οὐκ ἄ-
πιστα κατέστη, σεισμῶν τε πέρι οἳ ἐπὶ πλεῖστον ἅμα μέρος γῆς καὶ
ἰσχυρότατοι οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον, ἡλίου τε ἐκλείψεις αἳ πυκνότεραι παρὰ
τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν· αὐχμοί τε ἔστι πα-
ρ' οἷς μεγάλοι καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λιμοί· καὶ ἡ οὐχ ἥκιστα βλάψασα
καὶ μέρος τι φθείρασα ἡ λοιμώδης νόσος. ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ τοῦ-
δε τοῦ πολέμου ἅμα ξυνεπέθετο. ἤρξαντο δὲ αὐτοῦ Ἀθηναῖοι καὶ Πε-
λοποννήσιοι λύσαντες τὰς τριακοντούτεις σπονδάς, αἳ αὐτοῖς ἐγένοντο
μετὰ Εὐβοίας ἅλωσιν. διότι δὲ ἔλυσαν τὰς αἰτίας ἔγραψα πρῶτον
καὶ τὰς διαφοράς. τοῦ μή τινα ζητῆσαί ποτε ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος
τοῖς Ἕλλησι κατέστη. τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφασιν ἀφανε-
στάτην δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι μεγάλους γιγνομένους
καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀναγκάσαι ἐς τὸ πο-
λεμεῖν. αἱ δὲ ἐς τὸ φανερὸν λεγόμεναι αἰτίαι, αἵδ' ἦσαν ἑκατέρ-
ων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν. Ἐπί-
δαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον· προσοικοῦ-
σι δὲ αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, Ἰλλυρικὸν ἔθνος. ταύτην ἀ-
πῴκισαν μὲν Κερκυραῖοι· οἰκιστὴς δ' ἐγένετο Φάλιος Ἐρατοκλείδου
Κορίνθιος γένος τῶν ἀφ' Ἡρακλέους κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον

μητροπόλεως κατακληθείς. ξυνῴκισαν δὲ καὶ κορινθίων τινὲς, καὶ
οἱ ἐκ τοῦ δωρικοῦ γένους· προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ τῶν ἐπι-
δαμνίων δύναμις καὶ πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. στασιά-
σαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη πολλὰ ὡς λέγεται ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προ-
σοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν· καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς ἐ-
στερήθησαν. τὰ δὲ τελευταῖα πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξ-
εδίωξε τοὺς δυνατούς. οἱ δὲ ἐπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων, ἐλῄζον-
το τοὺς ἐν τῇ πόλει κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει
ὄντες, ἐπιδάμνιοι ἐπειδὴ ἐπιέζοντο πέμπουσιν ἐς τὴν κέρκυραν
πρέσβεις ὡς μητρόπολιν οὖσαν δεόμενοι μὴ σφᾶς περιορᾶν φθειρο-
μένους, ἀλλὰ τούς τε φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι καὶ τὸν τῶν
βαρβάρων πόλεμον καταλῦσαι. ταῦτα δὲ ἱκέται καθεζόμενοι ἐς τὸ
ἥραιον ἐδέοντο. οἱ δὲ κερκυραῖοι τὴν ἱκετείαν οὐκ ἐδέξαντο. ἀλλ' ἀπρά-
κτους ἀπέπεμψαν. γνόντες δὲ οἱ ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσιν,
ἀπὸ κερκύρας τιμωρίαν οὖσαν ἐν ἀπόρῳ εἴχοντο θέσθαι τὸ παρόν.
καὶ πέμψαντες ἐς δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπήροντο εἰ παραδοῖεν
κορινθίοις τὴν πόλιν ὡς οἰκισταῖς. καὶ τιμωρίαν τινὰ πειρῷντο ἀ-
π' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὁ δ' αὐτοῖς ἀνεῖλε παραδοῦναι, καὶ ἡγεμόνας
ποιεῖσθαι. ἐλθόντες δὲ οἱ ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν κόρινθον κατὰ
τὸ μαντεῖον παρέδοσαν τὴν ἀποικίαν. τόν τε οἰκιστὴν ἀποδεικ-
νύντες σφῶν ἐκ κορίνθου ὄντα καὶ τὸ χρηστήριον δηλοῦντες, ἐδέοντο
τε μὴ σφᾶς περιορᾶν διαφθειρομένους, ἀλλ' ἐπαμῦναι. κορίν-
θιοι δὲ κατά τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν, νομίζοντες
οὐχ ἧσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ κερκυραίων. ἅμα δὲ καὶ
μίσει τῶν κερκυραίων ὅτι αὐτῶν παρημέλουν ὄντες ἄποικοι. οὔ-
τε γὰρ ἐν ταῖς πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα
οὔτε κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν· ὥσπερ αἱ ἄλλαι
ἀποικίαι. περιφρονοῦντες δὲ αὐτοὺς, καὶ χρημάτων δυνάμει ὄν-
τες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὁμοῖα τοῖς ἑλλήνων πλουσιωτάτοις
καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι. ναυτικῷ δὲ καὶ πολὺ
προέχειν ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι· καὶ κατὰ τὴν τῶν φαιάκων προενοίκησιν τῆς
κερκύρας κλέος ἐχόντων τὰ περὶ τὰς ναῦς. ᾗ καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο
τὸ ναυτικὸν. καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι. τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν
ὑπῆρχον αὐτοῖς ὅτε ἤρχοντο πολεμεῖν. πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα
ἔχοντες οἱ κορίνθιοι ἔπεμπον ἐς τὴν ἐπίδαμνον ἄσμενοι τὴν
ὠφέλειαν. οἰκήτορά τε τὸν βουλόμενον ἰέναι κελεύοντες. καὶ ἀμ-
πρακιωτῶν καὶ λευκαδίων καὶ αὐτῶν φρουρούς. ἐπορεύθησαν
δὲ πεζῇ ἐς ἀπολλωνίαν κορινθίων οὖσαν ἀποικίαν· δέει τῶν

κερκυραίων μὴ κωλύωνται ὑπ' αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαιούμενοι. κερκυραῖοι δὲ ἐπειδὴ ᾔσθοντο τούς τε οἰκήτορας καὶ φρουροὺς ἥκοντας ἐς τὴν ἐπίδαμνον, τήν τε ἀποικίαν κορινθίοις δεδομένην, ἐχαλέπαινον· καὶ πλεύσαντες εὐθὺς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσὶ καὶ ὕστερον ἑτέρῳ στόλῳ τούς τε φεύγοντας ἐκέλευον κατ' ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτούς· ἦλθον γὰρ ἐς τὴν κέρκυραν οἱ τῶν ἐπιδαμνίων φυγάδες τάφους τε ἀποδεικνύντες καὶ ξυγγένειαν, ἣν προϊσχόμενοι ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν· τούς τε φρουροὺς οὓς οἱ κορίνθιοι ἔπεμψαν καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀποπέμπειν. οἱ δὲ ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν, ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ κερκυραῖοι ναυσὶ τεσσαράκοντα μετὰ τῶν φυγάδων ὡς κατάξοντες, καὶ τοὺς ἰλλυριοὺς προσλαβόντες. προσκαθεζόμενοι δὲ τὴν πόλιν προεῖπον ἐπιδαμνίων τε τὸν βουλόμενον καὶ τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι. εἰ δὲ μή, ὡς πολεμίοις χρήσασθαι. ὡς δ' οὐκ ἐπείθοντο, οἱ μὲν κερκυραῖοι, ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον, ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. κορίνθιοι δὲ ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς ἐπιδάμνου ἦλθον ἄγγελοι ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο στρατείαν. καὶ ἅμα ἀποικίαν ἐς τὴν ἐπίδαμνον ἐκήρυσσον ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἰέναι. εἰ δέ τις τὸ παραυτίκα μὲν μὴ ἐθέλοι ξυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας, πεντήκοντα δραχμὰς καταθέντα κορινθίοις μένειν. ἦσαν δὲ καὶ οἱ πλέοντες πολλοὶ καὶ οἱ τὸ ἀργύριον καταβάλλοντες, ἐδεήθησαν δὲ καὶ τῶν μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψαι, εἰ ἄρα κωλύοιντο ὑπὸ κερκυραίων πλεῖν. οἱ δὲ παρεσκευάζοντο αὐτοῖς ὀκτὼ ναυσὶ ξυμπλεῖν. καὶ παλῆς κεφαλλήνων τέσσαρσι. καὶ ἐπιδαυρίων ἐδεήθησαν, οἳ παρέσχον πέντε. ἑρμιονῆς δὲ μίαν. καὶ τροιζήνιοι δύο. λευκάδιοι δὲ δέκα. καὶ ἀμπρακιῶται ὀκτώ. θηβαίους δὲ χρήματα ᾔτησαν καὶ φλιασίους. ἠλείους τε ναῦς τε κενὰς καὶ χρήματα. αὐτῶν δὲ κορινθίων νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα, καὶ τρισχίλιοι ὁπλῖται. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο οἱ κερκυραῖοι τὴν παρασκευήν, ἐλθόντες εἰς κόρινθον μετὰ λακεδαιμονίων καὶ σικυωνίων πρέσβεων οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον κορινθίους τοὺς ἐν ἐπιδάμνῳ φρουρούς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν, ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς τῆς ἐπιδάμνου. εἰ δέ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν πελοποννήσῳ παρὰ πόλεσιν αἷς ἂν ἀμφότεροι ξυμβῶσιν. ὁποτέρων δ' ἂν δικασθῇ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν. ἤθελον δὲ καὶ τῷ ἐν δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι. πόλεμον δὲ οὐκ εἴων ποιεῖν. εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθήσεσθαι ἔφασαν, ἐκείνων βιασαμένων, φίλους ποιεῖσθαι οὓς οὐ βούλονται, ἑτέρους τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον ὠφελείας ἕνεκα. οἱ δὲ κορίνθιοι ἀπεκρίναντο

ἢν τάς τε ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ ἐπιδάμνου ἀπαγάγωσι
βουλεύσεσθαι· πρότερον δ᾽ οὐ καλῶς ἔχειν τοὺς μὲν πολιορκεῖσθαι
αὐτοὺς δὲ δικάζεσθαι. κερκυραῖοι δὲ ἀντέλεγον ἢν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς
ἐν ἐπιδάμνῳ ἀπαγάγωσι ποιήσειν ταῦτα. ἑτοῖμοι δὲ εἶναι καὶ ὥστε
ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν, σπονδὰς δὲ ποιήσασθαι. ἕως ἂν
ἡ δίκη γένηται. κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ
πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες καὶ οἱ ξύμμαχοι παρῆσαν προπέμ-
ψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προεροῦντα κερκυραίοις, ἄραντες
ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε δισχιλίοις τε ὁπλίταις ἔπλεον ἐπὶ
τὴν ἐπίδαμνον, κερκυραίοις ἐναντία πολεμήσοντες. ἐστρατή-
γει δὲ τῶν μὲν νεῶν ἀριστεὺς ὁ πελλίχου καὶ καλλικράτης ὁ καλλί(ου)
καὶ τιμάνωρ ὁ τιμάνθους. τοῦ δὲ πεζοῦ ἀρχέτιμός τε ὁ εὐρυτίμου
καὶ ἰσαρχίδας ὁ ἰσάρχου. ἐπειδὴ δὲ ἐγένοντο ἐν ἀκτίῳ τῆς ἀνακτο-
ρίας γῆς οὗ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνός ἐστιν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἀμπρα-
κικοῦ κόλπου οἱ κερκυραῖοι κήρυκά τε προέπεμψαν αὐτοῖς ἐν ἀκατίῳ
ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς, καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν
ζεύξαντές τε τὰς παλαιὰς ὥστε πλωίμους εἶναι καὶ τὰς ἄλλας
ἐπισκευάσαντες. ὡς δὲ κῆρυξ τε ἀπήγγειλεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ
τῶν κορινθίων καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο οὖσαι ὀγδοήκον-
τα, τεσσαράκοντα γὰρ ἐπίδαμνον ἐπολιόρκουν ἀνταναγόμενοι
καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχησαν καὶ ἐνίκησαν οἱ κερκυραῖοι
παρὰ πολύ. καὶ ναῦς τε πέντε καὶ δέκα διέφθειραν τῶν κορινθί(ων)
τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν ἐπίδαμνον πολιορκοῦν-
τας παραστήσασθαι ὁμολογίᾳ. ὥστε τοὺς μὲν ἐπήλυδας ἀπο-
δόσθαι, κορινθίους δὲ δήσαντας ἔχειν ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ. μετὰ δὲ
τὴν ναυμαχίαν οἱ κερκυραῖοι τρόπαιον στήσαντες ἐπὶ τῇ λευκίμμῃ
τῆς κερκύρας ἀκρωτηρίῳ τοὺς μὲν ἄλλους οὓς ἔλαβον αἰχμα-
λώτους ἀπέκτειναν. κορινθίους δὲ δήσαντες εἶχον. ὕστερον δὲ
ἐπειδὴ οἱ κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνε-
χώρησαν ἐπ᾽ οἴκου. τῆς θαλάσσης ἁπάσης ἐκράτουν τῆς κα-
τ᾽ ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ κερκυραῖοι. καὶ πλεύσαντες ἐς λευκάδα
τὴν κορινθίων ἀποικίαν τῆς γῆς ἔτεμον. καὶ κυλλήνην τὸ ἠλείων
ἐπίνειον ἐνέπρησαν. ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον τοῖς κορινθίοις
τοῦ τε χρόνου τὸ πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπεκράτουν τῆς θα-
λάσσης. καὶ τοὺς τῶν κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἔ-
φθειραν. μέχρις οὗ κορίνθιοι περιιόντι τῷ θέρει πέμψαντες,
ναῦς καὶ στρατιὰν ἐπεὶ σφῶν οἱ ξύμμαχοι ἐπόνουν, ἐστρατοπε-
δεύοντο ἐπ᾽ ἀκτίῳ. καὶ περὶ τὸ χειμέριον τῆς θεσπρωτίδος

φυλακῆς ἕνεκα τῆς τε λευκάδος καὶ τῶν ἄλλων πόλεων ὅσαι σφίσι φί
ἦσαν. ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ λευκίμμῃ ναυ-
καὶ πεζῷ. ἐπέπλεον δὲ οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θέρος τοῦτο ἀν-
καθεζόμενοι χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου ἑκάτεροι. τὸν δ' ἐνιαυ-
τὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν καὶ τὸν ὕστερον οἱ κορίνθιοι ὀργῇ
φέροντες τὸν πρὸς κερκυραίους πόλεμον ἐναυπηγοῦντο, καὶ παρεσκευ-
άζοντο τὰ κράτιστα νεῶν στόλον, ἔκ τε αὐτῆς πελοποννήσου ἐγείροντες
καὶ τῆς ἄλλης ἑλλάδος ἐρέτας μισθῷ πείθοντες. πυνθανόμενοι
δὲ οἱ κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν ἐφοβοῦντο, καὶ ἦσαν γὰρ
οὐδενὸς ἑλλήνων ἔνσπονδοι, οὐδὲ ἐπεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς ἀθη-
ναίων σπονδὰς οὔτε ἐς τὰς λακεδαιμονίων, ἔδοξεν αὐτοῖς ἐλθοῦσιν ὡς
τοὺς ἀθηναίους ξυμμάχους γενέσθαι καὶ ὠφέλειάν τινα πειρᾶσθαι
ἀπ' αὐτῶν εὑρίσκεσθαι. οἱ δὲ κορίνθιοι πυθόμενοι ταῦτα ἦλθον καὶ αὐτοὶ
ἐς τὰς ἀθήνας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ κερκυραί
ναυτικῷ καὶ τὸ ἀττικὸν προσγενόμενον ἐμπόδιον γένηται θέσθαι τὸν
πόλεμον ᾗ βούλονται. καταστάσης δὲ ἐκκλησίας ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον.
καὶ οἱ μὲν κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε. Δίκαιον ὦ ἀθηναῖοι τοὺς
μήτε εὐεργεσίας μεγάλης μήτε ξυμμαχίας προοφειλομένης ἥκοντας
παρὰ τοὺς πέλας ἐπικουρίας ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν δεησομένους
ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα μὲν ὡς καὶ ξύμφορα δέονται, εἰ δὲ μὴ
ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια, ἔπειτα δὲ ὡς καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἕξουσιν. εἰ δὲ
καταστήσουσι
τούτων μηδὲν σαφὲς κρατήσουσι, μὴ ὀργίζεσθαι ἢν ἀτυχῶσι. κερ-
κυραῖοι δὲ μετὰ τῆς ξυμμαχίας τῆς αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύοντες
ἐχυρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι ἀπέστειλαν ἡμᾶς. τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπι-
τήδευμα πρός τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρείαν ἡμῖν ἄλογον, καὶ ἐς τὰ ἡμέτε-
ρα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἀξύμφορον. ξύμμαχοί τε γὰρ οὐδενός πω
ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ἑκούσιοι γενόμενοι νῦν ἄλλων τοῦτο δεησόμενοι
ἥκομεν, καὶ ἅμα ἐς τὸν παρόντα πόλεμον κορινθίων ἐρῆμοι δι' αὐτὸ
καθέσταμεν. καὶ περιέστηκεν ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη,
τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ ξυγκινδυνεύειν,
νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια φαινομένη. τὴν μὲν οὖν γενομένην
ναυμαχίαν αὐτοὶ κατὰ μόνας ἀπεωσάμεθα κορινθίους. ἐ-
πειδὴ δὲ μείζονι παρασκευῇ ἀπὸ πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης
ἑλλάδος ἐφ' ἡμᾶς ὥρμηνται, καὶ ἡμεῖς ἀδύνατοι ὁρῶμεν ὄντες
τῇ οἰκείᾳ μόνον δυνάμει περιγενέσθαι, καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος
εἰ ἐσόμεθα ὑπ' αὐτοῖς, ἀνάγκη καὶ ὑμῶν καὶ ἄλλου παντὸς
ἐπικουρίας δεῖσθαι. καὶ ξυγγνώμη εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης
δὲ μᾶλλον ἁμαρτίᾳ τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ ἐναντία τολ-

γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἡ ξυντυχία κατὰ πολλὰ
τῆς ἡμετέρας χρείας, πρῶτον μὲν ὅτι ἀδικουμένοις καὶ οὐχ ἑτέρους
βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθαι· ἔπειτα περὶ τῶν μεγίστων
κινδυνεύοντας δεξάμενοι, ὡς ἂν μάλιστα μετ' αἰειμνήστου μαρτυρίου
τὴν χάριν καταθήσεσθε. ναυτικόν τε κεκτήμεθα πλὴν τοῦ παρ' ὑ-
μῖν πλεῖστον. καὶ σκέψασθε τίς εὐπραξία σπανιωτέρα ἢ τίς
τοῖς πολεμίοις λυπηροτέρα, εἰ ἣν ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρη-
μάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕ-
τη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος ἄνευ κινδύνου καὶ δαπάνης, διδοῦσα
ἑαυτήν. καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς ἀρετήν, οἷς δὲ
ἐπαμυνεῖτε, χάριν, ὑμῖν δ' αὐτοῖς ἰσχύν· ἃ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ
ὀλίγοις δὴ ἅμα πάντα ξυνέβη. ὀλίγοι ξυμμαχίας δεόμενοι οἷς
ἐπικαλοῦνται ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ ἧσσον διδόντες ἢ ληψό-
μενοι παραγίγνονται. τὸν δὲ πόλεμον δι' ὅνπερ χρήσιμοι ἂν εἶμεν, 2
εἴ τις ὑμῶν μὴ οἴεται ἔσεσθαι, γνώμης ἁμαρτάνει· καὶ οὐκ αἰσθά-
νεται τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ πολεμησείοντας
καὶ τοὺς Κορινθίους δυναμένους παρ' αὐτοῖς· καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς
ὄντας καὶ προκαταλαμβάνοντας ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν
ἐπιχείρησιν, ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἔχθει κατ' αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων στῶ-
μεν, μηδὲ δυοῖν φθάσαι ἁμάρτωσιν· ἢ κακῶσαι ἡμᾶς ἢ σφᾶς
αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. ὑμέτερον δὲ γ' αὖ ἔργον προτερῆσαι,
τῶν μὲν διδόντων, ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμμαχίαν, καὶ πρ-
οεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν. ἢν δὲ λέγωσιν
ὡς οὐ δίκαιον τοὺς σφετέρους ἀποίκους ὑμᾶς δέχεσθαι, μαθέ-
τωσαν ὡς πᾶσα ἀποικία εὖ μὲν πάσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν,
ἀδικουμένη δὲ ἀλλοτριοῦται· οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δοῦλοι, ἀλλὰ ἐπὶ τῷ
ὁμοῖοι τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται. ὡς δὲ ἠδίκουν σα-
φές ἐστι· προκληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἐς κρίσιν πολέ-
μῳ μᾶλλον ἢ τῷ ἴσῳ ἐβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν.
καὶ ὑμῖν ἔστω τι τεκμήριον ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς δρῶσιν·
ὥστε ἀπάτῃ τε μὴ παράγεσθαι ὑπ' αὐτῶν, δεομένοις τε ἐκ τοῦ
εὐθέος μὴ ὑπουργεῖν. ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας
ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφαλέστατος ἂν
διατελοίη. λύσετε δὲ οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς δε-
δεχόμενοι ἡμᾶς μηδετέρων ὄντας ξυμμάχους. εἴρηται γὰρ ἐν
αὐταῖς, τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἥτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ,
ἐξεῖναι παρ' ὁποτέρους ἂν ἀρέσκηται ἐλθεῖν. καὶ δεινὸν εἰ
τοῖσ-

ἐπὶ τιμωρίᾳ ἑκόντες βίᾳ ἔχουσι. καὶ φασὶ δὴ δίκῃ πρότερον ἐθελῆσαι κρίνεσθαι. ἥν γε οὐ τὸν προύχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον, λέγειν τι δοκεῖν δεῖ τηρεῖν. ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τά τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους πρὶν διαγωνίζεσθαι καθιστάντα. οὗτοι δ᾽ οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἡγήσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέσχοντο. καὶ δεῦρο ἥκουσιν οὐ τἀκεῖ μόνον αὐτοὶ ἁμαρτόντες. ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς νῦν ἀξιοῦντες οὐ ξυμμαχεῖν ἀλλὰ ξυναδικεῖν. καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν δέχεσθαι σφᾶς. οὓς ἐχρῆν ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν τότε προσιέναι. καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἠδικήμεθα, οὗτοι δὲ κινδυνεύουσι μηδ᾽ ἐν ᾧ ὑμεῖς τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαβόντες τῆς ὠφελείας, νῦν μεταδώσετε. καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπογενόμενοι τῆς ἀφ᾽ ἡμῶν αἰτίας τὸ ἴσον ἕξετε. πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν, κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν. ἐγκλημάτων δὲ μόνων ἀμετόχους οὕτως τῶν μετὰ τὰς πράξεις τούτων μὴ κοινωνεῖν. ὡς μὲν οὖν αὐτοί τε μετὰ προσηκόντων τοῦ δικαίου κεφαλαίοις ὑμᾶς ἐρχόμεθα. καὶ οἵδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσὶ δεδήλωται. ὡς δ᾽ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δέχοισθε μαθεῖν χρή. εἰ γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς ἐξεῖναι παρ᾽ ὁποτέρους τις βούλεται τῶν ἀγράφων πόλεων ἐλθεῖν οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἑτέρων ἰοῦσιν ἡ ξυνθήκη ἐστίν. ἀλλ᾽ ὅστις μὴ ἄλλων ἑαυτὸν ἀποστερῶν ἀσφαλείας δεῖται. καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις, εἰ σωφρονοῦσι, πόλεμον ἀντ᾽ εἰρήνης ποιήσει. ὃ νῦν ὑμεῖς μὴ πειθόμενοι ἡμῖν πάθοιτ᾽ ἄν. οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι ἂν γένοισθε. ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἀντὶ ἐνσπόνδων πολέμιοι. ἀνάγκη γὰρ εἰ ἴτε μετ᾽ αὐτῶν καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ὑμῶν τούτους. καίτοι δίκαιοι ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδὼν στῆναι ἀμφοτέροις. εἰ δὲ μὴ τοὐναντίον, ἐπὶ τούτους μεθ᾽ ἡμῶν ἰέναι. Κορινθίοις μέν γε ἔνσπονδοί ἐστε. Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι᾽ ἀνακωχῆς πώποτε ἐγένεσθε. καὶ τὸν νόμον μὴ καθιστάναι, ὥστε τοὺς ἑτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς Σαμίων ἀποστάντων ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν τῶν ἄλλων Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμένων εἰ χρὴ αὐτοῖς ἀμύνειν. φανερῶς δὲ ἀντείπομεν μὴ τοὺς προσήκοντας ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν. εἰ γὰρ τοὺς κακόν τι δρῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, φανεῖται καὶ ἃ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσεισι. καὶ τὸν νόμον ἐφ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ᾽ ἡμῖν θήσετε. δικαιώματα μὲν

οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν ἱκανὰ κατὰ τοὺς ἑλλήνων νόμους.
παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε. ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες
ὥστε βλάπτειν. οὐδ᾽ αὖ φίλοι ὥστ᾽ ἐπιχρῆσθαι, ἀντιδοθῆναι
ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαμὲν χρῆναι. νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαν
τές ποτε πρὸς τὸν αἰγινητῶν ὑπὲρ τὰ μηδικὰ πόλεμον παρὰ
κορινθίων εἴκοσι ναῦς ἐλάβετε. καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ
ἐς σαμίους τὸ δι᾽ ἡμᾶς πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι
παρέσχεν ὑμῖν αἰγινητῶν μὲν ἐπικράτησιν. σαμίων δὲ κόλα
σιν. καὶ ἐν καιροῖς τοιούτοις ἐγένετο, οἷς μάλιστα ἄνθρωποι ἐπ᾽ ἐχθροὺς
τοὺς σφετέρους ἰόντες τῶν ἁπάντων ἀπερίοπτοι εἰσὶ παρὰ τὸ
νικᾶν. φίλον τε γὰρ ἡγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα ἢν καὶ πρότερον
ἐχθρὸς ᾖ. πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα ἢν καὶ τύχῃ φίλος ὤν.
ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκεῖα χεῖρον τίθενται, φιλονικίας ἕνεκα τῆς
αὐτίκα. ὧν ἐνθυμηθέντες καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυ
τέρου αὐτὰ μαθὼν ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι.
καὶ μὴ νομίσῃ δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι· ξύμφορα δὲ εἰ
πολεμήσει ἄλλα εἶναι. τό τε γὰρ ξυμφέρον ἐν ᾧ ἄν τις ἐλάχι
στα ἁμαρτάνῃ μάλιστα ἕπεται. καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολέμου
ᾧ φοβοῦντες ὑμᾶς οἱ κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν ἐν ἀ
φανεῖ ἔτι κεῖται. καὶ οὐκ ἄξιον ἐπαρθέντας αὐτῷ φανερὰν
ἔχθραν ἤδη καὶ οὐ μέλλουσαν πρὸς κορινθίους κτήσασθαι.
τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ μεγαρέας ὑποψίας σῶ
φρον ὑφελεῖν μᾶλλον. ἡ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα
κἂν ἐλάσσων ᾖ, δύναται μεῖζον ἔγκλημα λῦσαι. μηδ᾽ ὅτι ναυ
τικοῦ ξυμμαχίαν μεγάλην διδόασι τούτῳ ἐφέλκεσθαι. τὸ γὰρ
μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους ἐχυρωτέρα δύναμις ἢ τῷ αὐτίκα φα
νερῷ ἐπαρθέντας διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν. ἡμεῖς δὲ
περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ λακεδαίμονι αὐτοὶ προείπομεν
τοὺς σφετέρους ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν, νῦν παρ᾽ ὑμῶν
τὸ αὐτὸ ἀξιοῦμεν κομίζεσθαι. καὶ μὴ τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφε
ληθέντας τῇ ὑμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι. τὸ δὲ ἴσον ἀνταπό
δοτε. γνόντες τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν καιρὸν ἐν ᾧ ὅ τε ὑπουρ
γῶν φίλος μάλιστα καὶ ὁ ἀντιστὰς ἐχθρός. καὶ κερκυραίους
δὲ τούσδε μήτε ξυμμάχους δέχησθε βίᾳ ἡμῶν, μήτε ἀμύνη
τε αὐτοῖς ἀδικοῦσι. καὶ τάδε ποιοῦντες τὰ προσήκοντά τε δράσε
τε καὶ τὰ ἄριστα βουλεύσεσθαι ἐν ὑμῖν αὐτοῖς. τοιαῦτα δὲ
καὶ οἱ κορίνθιοι εἶπον. ἀθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες

ἀμφοτέρ(ων)· γενομένης καὶ δὶς ἐκκλησίας τῇ μὲν προτέρᾳ οὐχ ἧσσον τῶν κο-
ρινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους. ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν κερκυραίοις ξυμ-
μαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι· ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν·
εἰ γὰρ ἐπὶ κόρινθον ἐκέλευον σφίσιν οἱ κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν
αὐτοῖς αἱ πρὸς πελοποννησίους σπονδαί· ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο τῇ
ἀλλήλων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ κέρκυραν ἴῃ, ἢ ἀθήνας, ἢ τοὺς τού-
των ξυμμάχους. ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς πελοποννησίους πόλεμος καὶ
ὣς ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι τοῖς
κορινθίοις ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον· ξυγκρούειν δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς
ἀλλήλοις, ἵνα ἀσθενεστέροις οὖσιν ἤν τι δέοι κορινθίοις τε καὶ τοῖς ἄλ-
λοις ναυτικὸν ἔχουσιν, ἐς πόλεμον καθιστῶνται. ἅμα δὲ τῆς τε ἰταλίας
καὶ σικελίας καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἡ νῆσος ἐν παράπλῳ κεῖσθαι
τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ οἱ ἀθηναῖοι τοὺς κερκυραίους προσεδέξαντο. καὶ
τῶν κορινθίων ἀπελθόντων οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀ-
πέστειλαν βοηθούς. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν λακεδαιμόνιός τε ὁ κίμωνος
καὶ διότιμος ὁ στρομβίχου καὶ πρωτέας ὁ ἐπικλέους· προεῖπον δὲ
αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν κορινθίοις ἢν μὴ ἐπὶ κέρκυραν πλέωσι. καὶ
μέλλωσιν ἀποβαίνειν ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων. οὕτω δὲ κωλύειν κα-
τὰ δύναμιν· προεῖπον δὲ ταῦτα τοῦ μὴ λύειν ἕνεκα τὰς σπονδάς.
αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς κέρκυραν· οἱ δὲ κορίνθιοι ἐπειδὴ αὐτοῖς
παρεσκεύαστο ἔπλεον ἐπὶ τὴν κέρκυραν ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.
ἦσαν δὲ ἠλείων μὲν δέκα· μεγαρέων δὲ δώδεκα καὶ λευκαδίων δέκα
ἀμπρακιωτῶν δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. καὶ ἀνακτορίων μία. αὐτῶν δὲ κο-
ρινθίων ἐνενήκοντα. στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις
ἑκάστων· κορινθίων δὲ ξενοκλείδης ὁ εὐθυκλέους πέμπτος αὐτός. ἐπει-
δὴ δὲ προσέμιξαν τῇ κατὰ κέρκυραν ἠπείρῳ ἀπὸ λευκάδος πλέον-
τες ὁρμίζονται ἐς χειμέριον τῆς θεσπρωτίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμήν. καὶ
πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἀπὸ θαλάσσης ἐν τῇ ἐλαιάτιδι τῆς θε-
σπρωτίδος ἐφύρη. ἐξίησι δὲ παρ' αὐτὴν ἀχερουσία λίμνη ἐς τὴν
θάλασσαν. διὰ δὲ τῆς θεσπρωτίδος ἀχέρων ποταμὸς ῥέων
ἐσβάλλει ἐς αὐτήν. ἀφ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. ῥεῖ δὲ καὶ
θύαμις ποταμὸς ὁρίζων τὴν θεσπρωτίδα καὶ κεστρίνην. ὧν
ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ χειμέριον. οἱ μὲν οὖν κορίνθιοι τῆς ἠπείρου
ἐνταῦθα ὁρμίζονταί τε καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο. οἱ δὲ κερκυ-
ραῖοι ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς προσπλέοντας· πληρώσαντες δέκα καὶ
ἑκατὸν ναῦς· ὧν ἦρχε μεικιάδης καὶ αἰσιμίδης. καὶ εὐρύβατος
ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων αἳ καλοῦνται σύβοτα. καὶ αἱ
ἀττικαὶ δέκα παρῆσαν. ἐπὶ δὲ τῇ λευκίμμῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρί-
ῳ ὁ πεζὸς ἦν. καὶ ζακυνθίων χίλιοι ὁπλῖται βεβοηθηκότες.
ἦσαν δὲ καὶ τοῖς κορινθίοις ἐν τῇ ἠπείρῳ πολλοὶ τῶν βαρ-
βάρων παραβεβοηθηκότες.

ταύτῃ ἠπειρῶται ἀεί ποτε φίλοι αὐτοῖς εἰσιν. ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο τοῖς
κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν
ἀπὸ τῆς χειμερίου νυκτός. καὶ ἅμα ἕῳ πλέοντες καθορῶσι τὰς κερ-
κυραίων ναῦς μετεώρους τε καὶ ἐπὶ σφᾶς πλεούσας. ὡς δὲ κατεῖδον
ἀλλήλους ἀντιπαρετάσσοντο. ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας κερκυραίων
αἱ ἀττικαὶ νῆες. τὸ δὲ ἄλλο αὐτοὶ ἐπεῖχον. τρία τέλη ποιήσαντες
τῶν νεῶν ὧν ἦρχε τριῶν στρατηγῶν ἑκάστου εἷς. οὕτω μὲν κερκυραῖοι ἐτά-
ξαντο. κορίνθιοι δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αἱ μεγαρίδες νῆες εἶχον,
καὶ ἀμπρακιώτιδες. κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ὡς ἑκά-
στοι. εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ κορίνθιοι ταῖς ἄριστα τῶν νεῶν πλεού-
σαις κατὰ τοὺς ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν κερκυραίων εἶχον.
ξυμμείξαντες δὲ ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκατέροις ἤρθη ἐναυμάχουν.
πολλοὺς μὲν ὁπλίτας ἔχοντες ἀμφότεροι ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων.
πολλοὺς δὲ τοξότας καὶ ἀκοντιστὰς τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρό-
τερον ἔτι παρεσκευασμένοι. ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερὰ τῇ μὲν τέχ-
νῃ οὐχ ὁμοίως. πεζομαχίᾳ δὲ τὸ πλέον προσφερὴς οὖσα. ἐπει-
δὴ γὰρ προσβάλλοιεν ἀλλήλοις οὐ ῥᾳδίως ἀπελύοντο ὑπό τε
τοῦ πλήθους τε καὶ ὄχλου τῶν νεῶν καὶ μᾶλλόν τι πιστεύοντες τοῖς
ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὁπλίταις ἐς τὴν νίκην. οἱ καταστάντες
ἐμάχοντο ἡσυχαζουσῶν τῶν νεῶν. διέκπλοι τε οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ
θυμῷ τε καὶ ῥώμῃ τὸ πλέον ἐναυμάχουν ἢ ἐπιστήμῃ. πανταχῇ
μὲν οὖν πολὺς θόρυβος καὶ ταραχώδης ἡ ναυμαχία. ἐν ᾗ αἱ ἀτ-
τικαὶ νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς κερκυραίοις εἴ πῃ πιέζοιντο φόβον
μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις. μάχης δὲ οὐκ ἦρχον. δεδιότες οἱ στρα-
τηγοὶ τὴν πρόρρησιν τῶν ἀθηναίων. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρ-
τῶν κορινθίων ἐπόνει. οἱ γὰρ κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρέ-
ψάμενοι καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἤπειρον καὶ
μέχρι τοῦ στρατοπέδου πλεύσαντες αὐτῶν, καὶ ἐπεκβάντες,
ἐνέπρησάν τε τὰς σκηνὰς ἐρήμους καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν.
ταύτῃ μὲν οἱ κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσῶντό τε καὶ οἱ κερκυ-
ραῖοι ἐπεκράτουν. ᾗ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ πολὺ ἐνίκ-
τοῖς κερκυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἐκ
τῆς διώξεως οὐ παρουσῶν. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ὁρῶντες τοὺς κερ-
κυραίους πιεζομένους μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν.
τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχόμενοι ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί. ἐπειδὴ δὲ
ἡ τροπὴ ἐγίγνετο λαμπρῶς καὶ ἐνέκειντο οἱ κορίνθιοι, τότε δὴ
ἔργου πᾶς εἴχετο ἤδη. καὶ διεκέκριτο οὐδὲν ἔτι. ἀλλὰ ξυνέπε-

κορίνθιοι

σον ἐς τοῦτο ἀνάγκης, ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις τοὺς κορινθί-
ους καὶ ἀθηναίους. τῆς δὲ τροπῆς γενομένης οἱ κορίνθιοι τὰ σκά-
φη μὲν οὐχ εἷλκον ἀναδούμενοι τῶν νεῶν ἃς καταδύσειαν· πρὸς
δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο φονεύειν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ ζωγρεῖν·
τούς τε αὐτῶν φίλους οὐκ ᾐσθημένοι ὅτι ἥσσηντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα
ἀγνοοῦντες ἔκτεινον. πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων καὶ ἐπὶ
πολὺ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμιξαν ἀλλήλοις οὐ
ῥαδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο, ὁποῖοι ἐκράτουν ἢ ἐκρατοῦντο. ναυ-
μαχία γὰρ αὕτη ἕλλησι πρὸς ἕλληνας νεῶν πλήθει μεγίστη δὴ
τῶν πρὸ ἑαυτῆς γεγένηται. ἐπειδὴ δὲ κατεδίωξαν τοὺς κερκυραίους
οἱ κορίνθιοι ἐς τὴν γῆν πρὸς τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς
σφετέρους ἐτράποντο. καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν ὥστε προσκο-
μίσαι πρὸς τὰ σύβοτα, οὗ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν βαρβάρων στρατῶν προ-
εβεβοηθήκει. ἔστι δὲ τὰ σύβοτα τῆς θεσπρωτίδος λιμὴν ἐρῆμος.
τοῦτο δὲ ποιήσαντες αὖθις ἀθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς
κερκυραίοις. οἱ δὲ ταῖς πλωΐμοις καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ μετὰ
τῶν ἀττικῶν νεῶν καὶ αὐτοὶ ἀντεπέπλεον. δείσαντες μὴ ἐς τὴν
γῆν σφῶν πειρῶσιν ἀποβαίνειν. ἤδη δὲ ἦν ὀψὲ καὶ ἐπεπαιώνιστο
αὐτοῖς ὡς ἐς ἐπίπλουν. καὶ οἱ κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν ἐκρού-
οντο, κατιδόντες εἴκοσι ναῦς ἀθηναίων προσπλεούσας. ἃς
ὕστερον τῶν δέκα βοηθοὺς ἐξέπεμψαν οἱ ἀθηναῖοι δείσαντες
ὅπερ ἐγένετο μὴ νικηθῶσιν οἱ κερκυραῖοι καὶ αἱ σφέτεραι δέκα
νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὦσι. ταύτας οὖν προϊδόντες οἱ κορίνθιοι καὶ
ὑποτοπήσαντες ἀπ' ἀθηνῶν εἶναι οὐχ ὅσας ἑώρων ἀλλὰ πλεί-
ους ὑπανεχώρουν. τοῖς δὲ κερκυραίοις ἐπέπλεον γὰρ μᾶλλον
ἐκ τοῦ ἀφανοῦς οὐχ ἑωρῶντο. καὶ ἐθαύμαζον τοὺς κορινθίους
πρύμναν κρουομένους πρίν τινες ἰδόντες εἶπον ὅτι νῆες ἐκεῖ-
ναι ἐπιπλέουσι. τότε δὴ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρουν. ξυνεσκόταζε γὰρ
ἤδη καὶ οἱ κορίνθιοι ἀποτραπόμενοι τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο.
οὕτω μὲν ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς
νύκτα. τοῖς δὲ κερκυραίοις στρατοπεδευομένοις ἐπὶ τῇ λευκίμμῃ
αἱ εἴκοσι νῆες ἐκ τῶν ἀθηνῶν αὗται, ὧν ἦρχε γλαύκων τε ὁ λεάγρου
καὶ ἀνδοκίδης ὁ λεωγόρου διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυμαχιῶν προσκο-
μισθεῖσαι κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον οὐ πολλῷ ὕστερον ἢ ὤφθησαν.
οἱ δὲ κερκυραῖοι, ἦν γὰρ νύξ, ἐφοβήθησαν μὴ πολέμιαι ὦσιν.
ἔπειτα δὲ ἔγνωσαν καὶ ὡρμίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀναγαγόμε-
ναι αἵ τε ἀττικαὶ τριάκοντα νῆες, καὶ τῶν κερκυραίων ὅσαι πλώϊμοι
ἦσαν, ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ

κορίνθιοι ὥρμουν· βουλόμενοι εἰδέναι εἰ ναυμαχήσουσιν. οἱ
δὲ τὰς μὲν ναῦς ἄραντες ἀπὸ τῆς γῆς καὶ παραταξάμενοι μετεώ-
ρους ἡσύχαζον, ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἑκόντες. ὁρῶν-
παραγενομένας ναῦς τε
τες προγεγενημένας τε ναῦς ἐκ τῶν ἀθηναίων ἀκραιφνεῖς. καὶ
ἄ
σφίσι πολλὰ τὰ εὔπορα ξυμβεβηκότα. αἰχμαλώτων τε περὶ φυ-
λακῆς οὓς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὖσαν τῶν
νεῶν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ. τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ μᾶλλον διεσκόπουν
ὅπῃ κομισθήσονται, δεδιότες μὴ ἀθηναῖοι νομίσαντες λε-
λύσθαι τὰς σπονδὰς διότι ἐς χεῖρας ἦλθον, οὐκ ἐῶσι σφᾶς
ἀποπλεῖν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἄνδρας ἐς κελήτιον ἐμβιβάσαν-
τας ἄνευ κηρυκίου προπέμψαι τοῖς ἀθηναίοις καὶ πεῖραν
ποιήσασθαι. πέμψαντές τε ἔλεγον τοιάδε. ἀδικεῖτε ὦ ἄνδρες
ὦ ἀθηναῖοι πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες. ἡμῖν γὰρ
πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωρουμένοις ἐμποδὼν ἵστασθε.
ὅπλα ἀνταιρόμενοι. εἰ δὲ ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς
ἐπὶ κέρκυραν ἢ ἄλλοσε εἴ ποι βουλόμεθα πλεῖν καὶ τὰς σπον-
δὰς λύετε ἡμᾶς τούσδε πρώτους λαβόντες χρήσασθε ὡς πο-
λεμίοις. οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπον. τῶν δὲ κερκυραίων τὸ μὲν στρατό-
πεδον ὅσον ὑπήκουσεν ἀνεβόησεν εὐθὺς λαβεῖν τε αὐτοὺς
καὶ ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ ἀθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο. οὔτε
ἄρχομεν πολέμου ὦ ἄνδρες πελοποννήσιοι οὔτε τὰς σπονδὰς
λύομεν, κερκυραίοις δὲ τοῖσδε ξυμμάχοις οὖσι βοηθοὶ ἤλθομεν.
εἰ μὲν οὖν ἄλλοσέ ποι βούλεσθε πλεῖν, οὐ κωλύομεν. εἰ δὲ ἐπὶ
κέρκυραν πλευσεῖσθε ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίων, οὐ περιοψό-
μεθα κατὰ τὸ δυνατόν. τοιαῦτα τῶν ἀθηναίων ἀποκρινα-
μένων, οἱ μὲν κορίνθιοι τοῦ τε πλοῦ τοῦ ἐπ' οἴκου παρεσκευ-
άζοντο, καὶ τρόπαιον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ συβότοις.
οἱ δὲ κερκυραῖοι τά τε ναυάγια καὶ νεκροὺς ἀνείλοντο τὰ
κατὰ σφᾶς ἐξενεχθέντα, ὑπό τε τοῦ ῥοῦ καὶ τοῦ ἀνέμου.
ὃς γενόμενος τῆς νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῇ. καὶ
τρόπαιον ἀντέστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ συβότοις ὡς νενικηκό-
τες. γνώμῃ δὲ τοιᾷδε ἑκάτεροι τὴν νίκην προσεποιήσαντο.
κορίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτὸς
ὥστε καὶ ναυάγια πλεῖστα καὶ νεκροὺς προσκομίσασθαι,
καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτους οὐκ ἐλάσσους χιλίων
ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα ἔστησαν τρόπαι-

χερκυραῖοι δὲ τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες. καὶ ἐπειδὴ αἱ ἀτ-
τικαὶ ἦλθον ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ναυάγια καὶ νεκρούς, καὶ ὅτι αὐ-
τοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρουόμενοι ὑπεχώρησαν οἱ χορίνθιοι ἰδόντες τὰς
ἀττικὰς ναῦς, καὶ ἐπειδὴ ἦλθον οὐκ ἀντέπλεον ἐκ τῶν συβότων διὰ
ταῦτα τρόπαιον ἔστησαν. οὕτω μὲν ἑκάτεροι νικᾶν ἠξίουν. οἱ δὲ χορίνθιοι
ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκου ἀνακτόριον ὅ ἐστιν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἀμπρακι-
κοῦ κόλπου εἷλον ἀπάτῃ. ἦν δὲ κοινὸν χερκυραίων καὶ ἐκείνων
καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ χορινθίους οἰκήτορας ἀνεχώρησαν
ἐπ' οἴκου. καὶ τῶν χερκυραίων ὀκτακοσίους μὲν οἳ ἦσαν δοῦλοι ἀ-
πέδοντο. πεντήκοντα δὲ καὶ διακοσίους δήσαντες ἐφύλασσον. καὶ
ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ. ὅπως αὐτοῖς τὴν χέρκυραν ἀναχωρή-
σαντες προσποιήσειαν. ἐτύγχανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλεί-
ους πρῶτοι τῆς πόλεως. ἡ μὲν οὖν χέρκυρα οὕτω περιγίγνεται τῷ
πολέμῳ τῶν χορινθίων. καὶ αἱ νῆες τῶν ἀθηναίων ἀνεχώρησαν
ἐξ αὐτῆς. αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς χορινθίοις
ἐς τοὺς ἀθηναίους. ὅτι σφίσιν ἐν σπονδαῖς μετὰ χερκυραίων ἐ-
ναυμάχουν. μετὰ ταῦτα δὲ εὐθὺς καὶ τάδε ξυνέβη γενέσθαι τοῖς
ἀθηναίοις καὶ πελοποννησίοις διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν. τῶν
γὰρ χορινθίων πρασσόντων ὅπως τιμωρήσονται αὐτούς, ὑποτο-
πήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ ἀθηναῖοι ποτιδαιάτας οἳ οἰκοῦ-
σιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς παλλήνης ὄντας χορινθίων ἀποίκους ἑαυτῶν
δὲ ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς ἐκέλευον τὸ ἐς παλλήνην τεῖχος
καθελεῖν καὶ ὁμήρους δοῦναι. τούς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμ-
πειν. καὶ τὸ λοιπὸν μὴ δέχεσθαι. οὓς κατὰ ἔτος ἕκαστον χορίνθιοι
ἔπεμπον. δείσαντες μὴ ἀποστῶσιν ὑπό τε περδίκκου πειθό-
μενοι καὶ χορινθίων. τούς τε ἄλλους τοὺς ἐπὶ θράκης ξυναπο-
στήσωσι ξυμμάχους. ταῦτα δὲ πρὸς τοὺς ποτιδαιάτας οἱ ἀθηναῖ-
οι προπαρεσκευάζοντο εὐθύς, μετὰ τὴν ἐν χερκύρᾳ ναυμαχίαν.
οἵ τε γὰρ χορίνθιοι φανερῶς, διάφοροι ἦσαν. περδίκκας τε ὁ ἀλε-
ξάνδρου μακεδόνων βασιλεὺς ἐπεπολέμωτο ξύμμαχος πρό-
τερον καὶ φίλος ὤν. ἐπολεμώθη δὲ ὅτι φιλίππῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀδελ-
φῷ καὶ δέρδᾳ κοινῇ πρὸς αὐτὸν ἐναντιουμένοις οἱ ἀθηναῖοι ξυ-
μμαχίαν ἐποιήσαντο. δεδιώς τε ἔπρασσεν ἔς τε τὴν λακεδαίμο-
να πέμπων ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς πρὸς πελοποννησί-
ους. καὶ τοὺς χορινθίους προσεποιεῖτο τῆς ποτιδαίας ἕνεκα ἀ-
ποστάσεως. προσέφερε δὲ καὶ λόγους τοῖς καὶ τοῖς ἐπὶ θράκης
χαλκιδεῦσι καὶ βοττιαίοις ξυναποστῆναι. νομίζων εἰ ξύμμα-
χα ταῦτα ἔχει ὅμορα ὄντα τὰ χωρία, ῥᾷον ἂν τὸν πόλεμον μετ'

αὐτῶν

ποιήσηται· ὧν οἱ ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι καὶ βουλόμενοι
προκαταλαμβάνειν τῶν πόλεων τὰς ἀποστάσεις. ἔτυχον γὰρ τρι-
άκοντα ναῦς ἀποστέλλοντες καὶ χιλίους ὁπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ
ἀρχεστράτου τοῦ λυκομήδους μετ᾽ ἄλλων δέκα στρατηγοῦντος. ἐπιστέλλουσι
τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν ποτιδαιατῶν τε ὁμήρους λαβεῖν καὶ τὸ τεῖχος
καθελεῖν· τῶν τε πλησίον πόλεων φυλακὴν ἔχειν ὅπως μὴ ἀπο-
στήσονται· ποτιδαιᾶται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ᾽ ἀθηναίους
πρέσβεις εἴ πως πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδέν·
ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν λακεδαίμονα μετὰ κορινθίων ἔπρασ-
σον ὅπως ἑτοιμάσαιντο τιμωρίαν ἢν δέῃ. ἐπειδὴ ἔκ τε ἀ-
θηναίων ἐκ πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν ηὕροντο ἐπιτήδειον· ἀλλ᾽ αἱ
νῆες αἱ ἐπὶ μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁμοίως ἔπλεον καὶ τὰ
τέλη τῶν λακεδαιμονίων ὑπέσχοντο αὐτοῖς· ἢν ἐπὶ ποτίδαιαν
ἴωσιν ἀθηναῖοι ἐς τὴν ἀττικὴν ἐσβαλεῖν· τότε δὴ κατὰ τὸν
καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ χαλκιδέων καὶ βοττιαίων κοινῇ ξυν-
ομόσαντες, καὶ περδίκκας πείθει χαλκιδέας τὰς ἐπὶ θα-
λάσσῃ πόλεις ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι
ἐς ὄλυνθον· μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι· τοῖς τε
ἐκλιποῦσι τούτοις τῆς τε αὐτοῦ γῆς τῆς μυγδονίας περὶ τὴν βόλ-
βην λίμνην ἔδωκε νέμεσθαι· ἕως ἂν ὁ πρὸς ἀθηναίους
πόλεμος ᾖ· οἱ μὲν ἀνῳκίζοντό τε καθαιροῦντες τὰς πόλεις
καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο· αἱ δὲ τριάκοντα νῆες ἀφικ-
νοῦνται ἐς τὰ ἐπὶ θρᾴκης, καὶ καταλαμβάνουσι τήν τε ποτί-
δαιαν καὶ τἆλλα ἀφεστηκότα. νομίσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνα-
τα εἶναι πρός τε περδίκκαν πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει
καὶ τὰ ξυναφεστῶτα χωρία· τρέπονται ἐπὶ τὴν μακεδονίαν
ἐφ᾽ ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐξεπέμποντο. καὶ καταστάντες ἐπο-
λέμουν μετὰ φιλίππου καὶ τῶν δέρδου ἀδελφῶν· ἄνωθεν
στρατιᾷ ἐσβεβληκότων· καὶ ἐν τούτῳ οἱ κορίνθιοι τῆς ποτιδαί-
ας ἀφεστηκυίας καὶ τῶν ἀττικῶν νεῶν περὶ μακεδονίαν οὐσῶν
δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ καὶ οἰκεῖον τὸν κίνδυνον ἡγούμενοι πέμ-
πουσιν ἑαυτῶν τε ἐθελοντὰς καὶ τῶν ἄλλων πελοποννησίων
μισθῷ πείσαντες ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάντας
ὁπλίτας καὶ ψιλοὺς τετρακοσίους. ἐστρατήγει δ᾽ αὐτῶν ἀριστεὺς
ὁ ἀδειμάντου. κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα οἱ πλεῖστοι ἐκ κο-
ρίνθου στρατιῶται ἐθελονταὶ συνέσποντο. ἦν γὰρ τοῖς ποτι-
δαιάταις αἰεί ποτε ἐπιτήδειος· καὶ ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ

ὕστερον ἐπὶ θρᾴκης ἡ ποτίδαια ἀπέστη. ἦλθε δὲ καὶ τοῖς ἀθηναίοις
εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων ὅτι ἀφεστῶσι. καὶ πέμπουσιν ὡς ᾔσθον-
το καὶ τοὺς μετὰ ἀριστέως ἐπιπαρόντας· δισχιλίους ἑαυτῶν ὁπλίτας καὶ
τεσσαράκοντα ναῦς πρὸς τὰ ἀφεστῶτα. καὶ καλλίαν τὸν καλλιάδου
πέμπτον αὐτῶν (αὐτὸν) στρατηγόν. οἳ ἀφικόμενοι ἐς μακεδονίαν πρῶτον
καταλαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους θέρμην ἄρτι ᾑρηκότας.
καὶ πύδναν πολιορκοῦντας. προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοί,
τὴν πύδναν ἐπολιόρκησαν μέν. ἔπειτα δὲ ξύμβασιν ποιησά-
μενοι καὶ ξυμμαχίαν ἀναγκαίαν πρὸς τὸν περδίκκαν, ὡς αὐ-
τοὺς κατήπειγεν ἡ ποτίδαια. καὶ ὁ ἀριστεὺς παρεληλυθὼς ἀ-
πανίστανται ἐκ τῆς μακεδονίας. καὶ ἀφικόμενοι ἐς βέρροιαν,
κἀκεῖθεν ἐπιστρέψαντες καὶ πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου
καὶ οὐχ ἑλόντες ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς τὴν ποτίδαιαν τρισ-
χιλίοις μὲν ὁπλίταις ἑαυτῶν. χωρὶς δὲ τῶν ξυμμάχων πολλοῖς.
ἱππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις μακεδόνων τοῖς μετὰ φιλίππου καὶ
παυσανίου. ἅμα δὲ νῆες παρέπλεον ἑβδομήκοντα. κατ' ὀλίγον
δὲ προϊόντες τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς πίγωνον· καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.
ποτιδαιᾶται δὲ καὶ οἱ μετὰ ἀριστέως, πελοποννήσιοι προσδεχό-
μενοι τοὺς ἀθηναίους ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς ὀλύνθου καὶ ἐν τῷ
ἰσθμῷ. καὶ ἀγορὰν ἔξω τῆς πόλεως ἐπεποίηντο. στρατηγὸν μὲν
οὖν τοῦ δὴ πεζοῦ παντὸς οἱ ξύμμαχοι ᾕρηντο ἀριστέα. τῆς δ' ἵππου
περδίκκαν. καὶ ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν τῶν ἀθηναίων
καὶ ξυνεμάχει τοῖς ποτιδαιάταις. ἰόλαον ἀνθ' αὑτοῦ καταστήσας
ἄρχοντα. ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ ἀριστέως, τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατό-
πεδον ἔχοντα ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιτηρεῖν τοὺς ἀθηναίους, ἢν ἐπί-
ωσι. χαλκιδέας δὲ καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ ξυμμάχους καὶ
τὴν παρὰ περδίκκου διακοσίαν ἵππον ἐν ὀλύνθῳ μένειν.
καὶ ὅταν ἀθηναῖοι ἐπὶ σφᾶς χωρῶσι κατὰ νώτου βοηθοῦν-
τας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. καλλίας δ' αὖ
ὁ τῶν ἀθηναίων στρατηγός, καὶ οἱ ξυνάρχοντες τοὺς μὲν μακεδό-
νας ἱππέας καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγους ἐπὶ ὀλύνθου ἀπο-
πέμπουσι. ὅπως εἴργωσι τοὺς ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν. αὐτοὶ δὲ
ἀναστήσαντες τὸ στρατόπεδον ἐχώρουν ἐπὶ τὴν ποτίδαιαν. καὶ ἐ-
πειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγένοντο, καὶ εἶδον τοὺς ἐναντίους
παρασκευαζομένους ὡς ἐς μάχην ἀντικαθίσταντο καὶ αὐ-
τοί, καὶ οὐ πολὺ ὕστερον καὶ ξυνέμισγον. καὶ αὐτὸ μὲν τοῦ

ριστέως κέρας καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ἦσαν κορινθίων τε καὶ τῶν
ἄλλων λογάδες ἔτρεψαν τὸ καθ' ἑαυτούς· καὶ ἐπεξῆλθον διώ
κοντες ἐπὶ πολύ· τὸ δὲ ἄλλου στρατόπεδον ποτιδαιατῶν καὶ πελο
ποννησίων ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν ἀθηναίων καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν.
ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ ἀριστεὺς ἀπὸ τῆς διώξεως ὡς ἑώρα τὸ ἄλλο
στράτευμα ἡσσημένον, ἠπόρησε μὲν ὁποτέρωσε διακινδυνεύσῃ
χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς ὀλύνθου, ἢ ἐς ποτίδαιαν. ἔδοξεν οὖν ξυνα
γαγόντι τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ὡς εἰς ἐλάχιστον χωρίον δρόμῳ βιάσασθαι
ἐς τὴν ποτίδαιαν. καὶ παρῆλθε παρὰ τὴν χηλὴν διὰ τῆς
θαλάσσης βαλλόμενός τε καὶ χαλεπῶς ὀλίγους μέν τινας ἀ
ποβαλών· τοὺς δὲ πλείους σώσας. οἱ δ' ἀπὸ τῆς ὀλύνθου τοῖς
ποτιδαιάταις βοηθοί· ἀπέχει δὲ ἑξήκοντα μάλιστα σταδίους καὶ
ἐστὶ καταφανές, ὡς ἡ μάχη ἐγίγνετο καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, βρα
χύ μέν τι προῆλθον ὡς βοηθήσοντες, καὶ οἱ μακεδόνες ἱ
ππεῖς ἀντιπαρετάξαντο ὡς κωλύσοντες. ἐπεὶ δὲ διὰ τάχους
ἡ νίκη τῶν ἀθηναίων ἐγίγνετο καὶ τὰ σημεῖα κατεσπάσθη,
πάλιν ἀπανεχώρουν ἐπὶ [ἐς τὸ] τεῖχος. καὶ οἱ μακεδόνες παρὰ τοὺς
ἀθηναίους· ἱππεῖς δ' οὐδετέροις παρεγένοντο. μετὰ δὲ τὴν
μάχην τρόπαιον ἔστησαν ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑπο
σπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς ποτιδαιάταις. ἀπέθανον δὲ πο
τιδαιατῶν μὲν καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων
ἀθηναίων δ' αὐτῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ καλλίας ὁ
στρατηγός. τὸ δὲ ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος εὐθὺς οἱ ἀθηναῖοι ἀ
ποτειχίσαντες ἐφρούρουν. τὸ δ' ἐς τὴν παλλήνην ἀτείχιστον
ἦν. οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον εἶναι ἔν τε τῷ ἰσθμῷ φρουρεῖν
καὶ ἐς τὴν παλλήνην διαβάντες τειχίζειν. δεδιότες μὴ σφί
σιν οἱ ποτιδαιᾶται καὶ οἱ ξύμμαχοι γενομένοις δίχα ἐπιθῶνται.
καὶ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει ἀθηναῖοι τὴν παλλήνην
ἀτείχιστον οὖσαν, χρόνῳ ὕστερον πέμπουσι ἑξακοσίους καὶ
χιλίους ὁπλίτας ἑαυτῶν· καὶ φορμίωνα τὸν ἀσωπίου στρατηγόν·
ὃς ἀφικόμενος ἐς τὴν παλλήνην, καὶ ἐξ ἀφύτιος ὁρμώμενος
προσήγαγε τῇ ποτιδαίᾳ τὸν στρατὸν κατὰ βραχὺ προϊὼν καὶ κεί
ρων ἅμα τὴν γῆν. ὡς δὲ οὐδεὶς ἐπεξῄει ἐς τὴν μάχην, ἀ
πετείχισε τὸ ἐκ τῆς παλλήνης τεῖχος. καὶ οὕτως ἤδη κατὰ
κράτος ἡ ποτίδαια ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο. καὶ ἐκ θα

ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμουσῶν. ἀρίστευς δὲ ἀποτειχισ
θείσης αὐτῆς καὶ ἐλπίδα οὐδεμίαν ἔχων σωτηρίας ἢν μή τι ἀπὸ πελοποννήσου
ἢ ἄλλο παράλογον γίγνηται, ξυνεβούλευε μὲν πλὴν πεντακοσίων ἄνε
μον τηρήσασι τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι· ὅπως ἐπὶ πλέον ὁ σῖτος ἀντί
σχῃ. καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόντων εἶναι· ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθε, βουλόμε
νος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζειν καὶ ὅπως τὰ ἔξωθεν ἕξει ὡς ἄριστα
ἔκπλουν ποιεῖται λαθὼν τὴν φυλακὴν τῶν ἀθηναίων. καὶ πα
ραμένων ἐν χαλκιδεῦσι τά τε ἄλλα ξυνεπολέμει καὶ σερμυλιῶν λοχή
σας πρὸς τῇ πόλει πολλοὺς διέφθειρεν· ἔς τε τὴν πελοπόννησον
ἔπρασσεν ὅπῃ ὠφέλειά τις γενήσεται· μετὰ δὲ τῆς ποτιδαίας τὴν
ἀποτείχισιν, φορμίων μὲν ἔχων τοὺς ἑξακοσίους καὶ χιλίους τὴν
χαλκιδικὴν καὶ βοττικὴν ἐδῄου καὶ ἔστιν ἃ καὶ πολίσματα εἷλε.
τοῖς δ᾽ ἀθηναίοις καὶ πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν αὗται προεγεγένηντο
ἐς ἀλλήλους· τοῖς μὲν κορινθίοις ὅτι τὴν ποτίδαιαν ἑαυτῶν οὖσαν
ἀποικίαν καὶ ἄνδρας κορινθίων τε καὶ πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας
ἐπολιόρκουν· τοῖς δ᾽ ἀθηναίοις αἰτία ἐς τοὺς πελοποννησίους ὅτι ἑ
αυτῶν τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν· καὶ ἐλθόν
τες σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ ποτιδαιατῶν· οὐ μέν
τοι ὅ γε πόλεμός πω ξυνερρώγει. ἀλλ᾽ ἔτι ἀνακωχὴ ἦν. ἰδίᾳ γὰρ
ταῦτα οἱ κορίνθιοι ἔπραξαν· πολιορκουμένης δὲ τῆς ποτιδαίας
οὐχ ἡσύχαζον· ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόντων καὶ ἅμα περὶ τῷ χωρίῳ
δεδιότες· παρεκάλουν τε αὐτοὺς εὐθὺς ἐς τὴν λακεδαίμονα
τοὺς ξυμμάχους καὶ κατεβόων ἐλθόντες τῶν ἀθηναίων ὅτι σπον
δάς τε λελυκότες εἶεν καὶ ἀδικοῖεν τὴν πελοπόννησον· αἰγινῆ
ται δὲ φανερῶς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι δεδιότες τοὺς ἀθηναίους,
κρύφα δ᾽ οὐχ ἥκιστα μετ᾽ αὐτῶν ἐνῆγον τὸν πόλεμον· λέγοντες οὐκ
εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι προσ
παρακαλέσαντες τῶν ξυμμάχων τε καὶ εἴ τίς τι ἄλλο ἔφη ἠδικῆσθαι
ὑπὸ ἀθηναίων ξύλλογον σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθό
τα λέγειν ἐκέλευον. καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποιοῦντο
ὡς ἕκαστοι· καὶ μεγαρεῖς. δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα
διάφορα. μάλιστα δὲ λιμένων τε εἴργεσθαι τῶν ἐν τῇ ἀθηναίων ἀρχῇ
καὶ τῆς ἀττικῆς ἀγορᾶς παρὰ τὰς σπονδάς· παρελθόντες
δὲ τελευταῖοι κορίνθιοι καὶ τοὺς ἄλλους ἐάσαντες πρῶτον παρο
ξῦναι τοὺς λακεδαιμονίους ἐπεῖπον τοιάδε. Τὸ πιστὸν ὑμᾶς,
ὦ λακεδαιμόνιοι τῆς καθ᾽ ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὁμιλίας
ἀπιστοτέρους ἐς τοὺς ἄλλους ἤν τι λέγωμεν καθίστησι· καὶ ἀ
π᾽ αὐτοῦ σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθίᾳ δὲ πλέονι πρὸς
τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. πολλάκις γὰρ προαγορευόντων

ὧν ἐμέλλομεν ἀπὸ ἀθηναίων βλάπτεσθαι. οὐ περὶ ὧν ἐδιδά-
σκομεν ἑκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε. ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλ-
λον ὑπενοεῖτε ὡς ἕνεκα τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων λέγουσι. καὶ δι' αὐτὸ
οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμέν, τοὺς ξυμμάχους
τούσδε παρεκαλέσατε. ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν
ὅσῳ καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν. ὑπὸ μὲν ἀθηναίων ὑβριζό-
μενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελούμενοι. καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς πού
ὄντες ἠδίκουν τὴν ἑλλάδα, διδασκαλίας ἂν ὡς οὐκ εἰδόσι προσέ-
δει. νῦν δὲ τί δεῖ μακρηγορεῖν; ὧν τοὺς μὲν δεδουλωμένους ὁρᾶτε.
τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς. καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ἡμετέροις ξυμ-
μάχοις, καὶ ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους εἴ ποτε ἄρα πο-
λεμήσονται. οὐ γὰρ ἂν κέρκυράν τε ὑπολαβόντες βίᾳ ἡμῶν εἶ-
χον καὶ ποτίδαιαν ἐπολιόρκουν. ὧν τὸ μὲν ἐπικαιρότατον χωρίον
πρὸς τὰ ἐπὶ θρᾴκης ἀποχρῆσθαι. ἡ δὲ ναυτικὸν ἂν μέγιστον
παρέσχε πελοποννησίοις. καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι τοῦ τε πρῶτον ἐά-
σαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ μηδικὰ κρατῦναι καὶ ὕστερ-
ον τὰ μακρὰ στῆσαι τείχη. ἐς τόδε τε αἰεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς
ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέ-
ρους ἤδη ξυμμάχους. οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμε-
νος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ, ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ. εἴπερ καὶ τὴν
ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν ἑλλάδα φέρεται. μό-
λις δὲ νῦν γε ξυνήλθομεν καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. χρῆν γὰρ
οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὅτι ἀμυνούμεθα.
οἱ γὰρ δρῶντες βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγνωκότας ἤδη καὶ
οὐ μέλλοντες ἐπέρχονται. καὶ ἐπιστάμεθα οἵᾳ ὁδῷ οἱ ἀθηναῖ-
οι καὶ ὅτι κατ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. καὶ λανθάνειν
μὲν οἰόμενοι διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν ἧσσον θαρροῦσι. γνόν-
τες δὲ εἰδότας περιορᾶν ἰσχυρῶς ἐγκείσονται. ἡσυχάζετε γὰρ
μόνοι ἑλλήνων ὦ λακεδαιμόνιοι οὐ τῇ δυνάμει τινά, ἀλλὰ
τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι. καὶ μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν δύνα-
μιν τῶν ἐχθρῶν διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες. καίτοι ἐλέ-
γεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. τόν τε
γὰρ μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν πελοπον-
νησον ἐλθόντα, ἢ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προαπαντῆσαι. καὶ
νῦν τοὺς ἀθηναίους οὐχ ἑκὰς ὥσπερ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἐγγὺς

ὄντας περιορᾶτε· καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοί, ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας· καὶ ἐς τύχας πρὸς πολλῷ δυνατωτέρους ἀγωνιζόμενοι καταστῆναι· ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὑτῷ τὰ πλείω σφαλέντα, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ' ὑμῶν τιμωρίᾳ περιγεγενημένους. ἐπεὶ αἵ γε ὑμέτεραι ἐλπίδες ἤδη τινάς που καὶ ἀπαρασκεύους διὰ τὸ πιστεῦσαι ἔφθειραν. καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐπ' ἔχθρᾳ τὸ πλέον ἢ αἰτίᾳ νομίσῃ τάδε λέγεσθαι. αἰτία μὲν γὰρ φίλων ἀνδρῶν ἐστὶν ἁμαρτανόντων, κατηγορία δὲ ἐχθρῶν ἀδικησάντων. καὶ ἅμα εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι νομίζομεν ἄξιοι εἶναι τοῖς πέλας ψόγον ἐπενεγκεῖν· ἄλλως τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων περὶ ὧν οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε· οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε πρὸς οἵους ὑμῖν Ἀθηναίους ὄντας καὶ ὅσον ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν διαφέροντας ὁ ἀγὼν ἔσται. οἱ μέν γε νεωτεροποιοὶ καὶ ἐπινοῆσαι ὀξεῖς καὶ ἐπιτελέσαι ἔργῳ ἃ ἂν γνῶσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σῴζειν, καὶ ἐπιγνῶναι μηδέν, καὶ ἔργῳ οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι. αὖθις δὲ οἱ μὲν καὶ παρὰ δύναμιν τολμηταί, καὶ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ καὶ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες. τὸ δὲ ὑμέτερον τῆς τε δυνάμεως ἐνδεᾶ πρᾶξαι, τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι. τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἴεσθαι ἀπολυθήσεσθαι. καὶ μὴν καὶ ἄοκνοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς καὶ ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους. οἴονται γὰρ οἱ μὲν τῇ ἀπουσίᾳ ἄν τι κτᾶσθαι. ὑμεῖς δὲ τῷ ἐπελθεῖν καὶ τὰ ἑτοῖμα ἂν βλάψαι. κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πλεῖστον ἐξέρχονται. καὶ νικώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν. ἔτι δὲ τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται. τῇ δὲ γνώμῃ οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τι ὑπὲρ αὐτῆς. καὶ ἃ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐπεξέλθωσιν, οἰκείων στέρεσθαι ἡγοῦνται. ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες. ἢν δ' ἄρα του καὶ πείρᾳ σφαλῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα, ἐπλήρωσαν τὴν χρείαν. μόνοι γὰρ ἔχουσί τε ὁμοίως, καὶ ἐλπίζουσιν ἃ ἂν ἐπινοήσωσι διὰ τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι ὧν ἂν γνῶσι. καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσι. καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ αἰεὶ κτᾶσθαι. καὶ μήτε ἑορτὴν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι, ἢ τὸ τὰ δέοντα πρᾶξαι. ξυμφοράν τε οὐχ ἧσσον ἡσυχίαν ἀπράγμονα, ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον. ὥστε εἴ τις αὐτοὺς ξυνελὼν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν μήτε τοὺς

ἄλλους ἀνθρώπους ἐᾶν, ὀρθῶς ἂν εἴποι. ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντι-
καθεστηκυίας πόλεως ὦ λακεδαιμόνιοι διαμέλλετε· καὶ οἴεσθε
τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖστον ἀρκεῖν, οἳ ἂν τῇ μὲν πα-
ρασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ ἢν ἀδικῶνται δῆλοι
ὦσι μὴ ἐπιτρέψοντες· ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε τοὺς ἄλλους καὶ
αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι, τὸ ἴσον νέμετε· μόλις δ' ἂν
πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ' ὅπερ
καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα
πρὸς αὐτούς ἐστιν· ἀνάγκη δ' ὥσπερ τέχνης ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνό-
μενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχαζούσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα
ἄριστα· πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἰέναι, πολλῆς καὶ
τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ· δι' ὅπερ καὶ τὰ τῶν ἀθηναίων ἀπὸ τῆς
πολυπειρίας ἐπὶ πλέον ὑμῶν κεκαίνωται. μέχρι μὲν οὖν
τοῦδε ὡρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής· νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις καὶ
ποτιδαιάταις ὥσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθήσατε κατὰ τάχ(ος)
ἐσβαλόντες ἐς τὴν ἀττικὴν ἵνα μὴ ἄνδρας τε φίλους καὶ
ξυγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις προῆσθε· καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους
ἀθυμίᾳ πρὸς ἑτέραν τινὰ ξυμμαχίαν τρέψητε. δρῷμεν δ' ἂν
ἄδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὁρκίων· οὔτε πρὸς ἀνθρώπων
τῶν αἰσθανομένων· λύουσι γὰρ σπονδὰς οὐχ οἱ δι' ἐρημίαν
ἄλλοις προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς ἂν ξυνομόσω-
σι. βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι μενοῦμεν· οὔτε
γὰρ ὅσια ἂν ποιοῖμεν μεταβαλλόμενοι, οὔτε ξυνηθεστέρο(υς)
ἂν ἄλλους εὕροιμεν· πρὸς τάδε βουλεύεσθε εὖ καὶ τὴν πελο-
πόννησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ πατέρες ὑ-
μῖν παρέδοσαν. τοιαῦτα μὲν οἱ κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ ἀθη-
ναίων, ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ λακεδαίμονι περὶ
ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς ᾔσθοντο τῶν λόγων ἔδοξεν αὐτοῖς
παριτητέα ἐς τοὺς λακεδαιμονίους εἶναι. τῶν μὲν ἐγκλημά-
των πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν·
δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον
εἴη. ἀλλ' ἐν πλέονι σκεπτέον· καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν
ἐβούλοντο σημῆναι ὅση εἴη δύναμιν. καὶ ὑπόμνησιν ποιή-
σασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ᾔδεσαν, καὶ τοῖς
νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν. νομίζοντες μᾶλλον αὐτοὺς

τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τράπεσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν.
προσελθόντες οὖν τοῖς λακεδαιμονίοις ἔφασαν βούλεσθαι
καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν εἴ τι μὴ ἀποκωλύει· οἱ δὲ ἐκέ-
λευόν τε ἐπιέναι· καὶ παρελθόντες οἱ ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε·
ἡ μὲν πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμετέροις ξυμμάχοις
ἐγένετο· ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ πόλις ἔπεμψεν· αἰσθόμενοι δὲ καταβο-
ὴν οὐκ ὀλίγην οὖσαν ἡμῶν παρήλθομεν οὐ τοῖς ἐγκλήμασι τῶν
πόλεων ἀντεροῦντες, οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν οὔ-
τε τούτων οἱ λόγοι ἂν γίγνοιντο· ἀλλ᾽ ὅπως μὴ ῥᾳδίως περὶ μεγάλ(ων)
πραγμάτων τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι χεῖρον βουλεύσησθε·
καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ ἐς ἡμᾶς καθε-
στῶτος δηλῶσαι· ὡς οὔτε ἀπεικότως ἔχομεν ἃ κεκτήμεθα,
ἥ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστί· καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ
λέγειν· ὧν ἀκοαὶ μᾶλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψις τῶν ἀκουσομέ-
νων· τὰ δὲ μηδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, ~~εἶχε~~ εἰ καὶ δι᾽ ὄχλου
μᾶλλον ἔσται ἀεὶ προβαλλομένοις ἀνάγκη λέγειν· καὶ γὰρ ὅτε
ἐδρῶμεν, ἐπ᾽ ὠφελείᾳ ἐκινδυνεύετο· ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος
μετέσχετε· τοῦ δὲ λόγου μὴ παντὸς εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκώμεθα·
ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἕνεκα ἢ μαρτυρίου καὶ
δηλώσεως πρὸς οἵαν ὑμῖν πόλιν μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ ἀγὼν
καταστήσεται· φαμὲν γὰρ μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεῦσαι
τῷ βαρβάρῳ· καὶ ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ
γῆν ἀμύνεσθαι ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημεὶ ἐν σαλα-
μῖνι ξυνναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα
τὴν πελοπόννησον πορθεῖν· ἀδυνάτων ἂν ὄντων πρὸς
ναῦς πολλὰς ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν· τεκμήριον δὲ μέγιστον
αὐτὸς ἐποίησε· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν ὡς οὐκέτι αὐτῷ ὁμοί-
ας οὔσης τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ ἀ-
νεχώρησε· τοιούτου μέντοι τούτου ξυμβάντος καὶ σαφῶς δηλω-
θέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο, τρία
τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ παρεσχόμεθα· ἀριθμόν τε νεῶν
πλεῖστον, καὶ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνετώτατον, καὶ προθυμίαν
ἀοκνοτάτην· ναῦς μέν γε ἐς τὰς τετρακοσίας ὀλίγῳ ἐλάσσους
τῶν δύο μοιρῶν· θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν τῷ στε-
νῷ ναυμαχῆσαι ἐγένετο· ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγμα-
τα· καὶ αὐτὸν διὰ τοῦτο ὑμεῖς ἐτιμήσατε μάλιστα δὴ ἄνδρα
ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων· προθυμίαν δὲ καὶ πολὺ

τόλμην προθυμοτάτην ἐδείξαμεν. οἵ γε ἐπειδὴ ἡμῖν κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβο
ήθει· τῶν ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλευόντων ἠξιώσαμεν ἐκ
λιπόντες τὴν πόλιν καὶ τὰ οἰκεῖα διαφθείραντες μηδ' ὣς τὸ
τῶν περιλοίπων ξυμμάχων κοινὸν προλιπεῖν· μηδὲ σκεδασθέν
τες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι. ἀλλ' ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς κιν
δυνεῦσαι καὶ μὴ ὀργισθῆναι ὅτι ἡμῖν οὐ προυτιμωρήσατε. ὥσ
τε φαμὲν οὐχ ἧσσον αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς ἢ τυχεῖν τούτου.
ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπό τε οἰκουμένων τῶν πόλεων καὶ ἐπὶ τὸ λοιπὸν
νέμεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείσατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ
πλέον ἐβοηθήσατε. ὅτε γοῦν ἦμεν ἔτι σῶοι οὐ παρεγένεσθε
ἡμεῖς δὲ ἀπό τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὁρμώμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς
ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὔσης κινδυνεύοντες ξυνεσώσαμεν ὑ
μᾶς τε τὸ μέρος, καὶ ἡμᾶς αὐτούς. εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν
πρότερον τῷ μήδῳ δείσαντες ὥσπερ καὶ ἄλλοι περὶ τῇ χώρᾳ
καὶ μὴ ἐτολμήσαμεν ὕστερον ἐσβῆναι ἐς τὰς ναῦς ὡς διεφ
θαρμένοι, οὐδὲν ἂν ἔδει ἔτι ὑμᾶς μὴ ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς
ναυμαχεῖν. ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ πρά
γματα οἱ ἐβούλετο. ἆρ' ἄξιοί ἐσμεν ὦ λακεδαιμόνιοι καὶ
προθυμίας ἕνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ξυνέσεως ἀρχῆς
γε ἧς ἔχομεν τοῖς ἕλλησι μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως
διακεῖσθαι. καὶ γὰρ αὐτὴν τήνδε ἐλάβομεν οὐ βιασάμενοι
ἀλλ' ὑμῶν μὲν οὐκ ἐθελησάντων ·παραμεῖναι πρὸς τὰ
ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρ, ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν ξυμ
μάχων καὶ αὐτῶν δεηθέντων ἡγεμόνας καταστῆναι. ἐξ αὐ
τοῦ δὲ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον προαγαγεῖν
αὐτὴν ἐς τόδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους, ἔπειτα καὶ τιμῆς
ὕστερον καὶ ὠφελείας. καὶ οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει εἶναι
τοῖς πολλοῖς ἀπηχθημένους. καί τινων καὶ ἤδη ἀποστάν
των κατεστραμμένων. ὑμῶν τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων
ὄντων, ἀλλὰ ὑπόπτων καὶ διαφ~~ερόντων~~όρων ὄντων ἀνέντα
κινδυνεύειν. καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγίγνον
το. πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγίστων περὶ
κινδύνων εὖ τίθεσθαι. ὑμεῖς γοῦν ὦ λακεδαιμόνιοι τὰς
ἐν τῇ πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον κατα
στησάμενοι ἐξηγεῖσθε. καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παν

τὸς

τοῦ ἀπηχθῆσθαι ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ ὥσπερ ἡμεῖς, εὖ ἴσμεν μὴ ἂν ἧσσον ὑ-
μᾶς λυπηροὺς γενομένους τοῖς ξυμμάχοις καὶ ἀναγκασθέντας ἂν
ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν, οὕτως οὐδ' ἡμεῖς
θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν. οὐδ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου. εἰ ἀρχήν
τε διδομένην ἐδεξάμεθα καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν ὑπὸ τῶν με-
γίστων νικηθέντες τιμῆς καὶ δέους καὶ ὠφελίας. οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ
τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' αἰεὶ καθεστῶτος τὸν ἥσσω ὑπὸ τοῦ δυνα-
τωτέρου κατείργεσθαι. ἄξιοί τε ἅμα νομίζοντες εἶναι καὶ ὑμῖν δοκοῦντες
μέχρι οὗ τὰ ξυμφέροντα λογιζόμενοι τῷ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρῆ-
σθε. ὃν οὐδείς πω παρατυχὸν ἰσχύι τι κτήσασθαι προθεὶς
τοῦ μὴ πλέον ἔχειν, ἀπετράπετο. ἐπαινεῖσθαί τε ἄξιοι οἵτινες
χρησάμενοι τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει, ὥστε ἑτέρων ἄρχειν δικαιό-
τεροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν γένωνται. ἄλλους γ' ἂν
οὖν οἰόμεθα τὰ ἡμέτερα λαβόντας δεῖξαι δεῖξαι ἂν μᾶλλον
εἰ μετριάζομεν. ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς ἀδοξία τὸ πλέον
ἢ ἔπαινος οὐκ εἰκότως περιέστη. καὶ ἐλασσούμενοι γὰρ ἐν ταῖς
ξυμβολαίαις πρὸς τοὺς ξυμμάχους δίκαις καὶ παρ' ἡμῖν αὐ-
τοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις φιλοδικεῖν
δοκοῦμεν. καὶ οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν τοῖς καὶ ἄλλοθί που
ἔχουσιν ἀρχὴν καὶ ἧσσον ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους μετρί-
οις οὖσι διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται. βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῇ
δικάζεσθαι οὐδὲν προσδέονται. οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς
ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμιλεῖν, ἤν τι παρὰ τὸ μὴ οἴεσθαι χρῆναι ἢ γνώ-
μῃ ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν, καὶ ὁπωσοῦν ἐλασσω-
θῶσιν, οὐ τοῦ πλέονος μὴ στερισκόμενοι, χάριν ἔχουσιν. ἀλλὰ
τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν ἢ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθέ-
μενοι τὸν νόμον φανερῶς ἐπλεονεκτοῦμεν. ἐκείνως δ' οὐ-
δ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον ὡς οὐ χρεὼν τὸν ἥσσω τῷ κρατοῦντι ὑ-
ποχωρεῖν, ἀδικούμενοί τε ὡς ἔοικεν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργίζον-
ται ἢ βιαζόμενοι. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου δοκεῖ πλεονεκτεῖ-
σθαι. τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι. ὑπὸ γοῦν
τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο. ἡ δὲ ἡμε-
τέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι. εἰκότως. τὸ παρὸν γὰρ αἰεὶ
βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. ὑμεῖς γὰρ οὖν εἰ καθελόντες ἡμᾶς
ἄρξετε, τάχα ἂν τὴν εὔνοιαν ἣν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰ-
λήφατε, μεταλάβητε μεταβάλητε. εἴπερ οἷα καὶ τότε

πρὸς τὸν μῆδον δι' ὀλίγου ἡγησάμενοι ἀπεδείξατε, ὁμοῖα καὶ νῦν
γνώσεσθαι· ἄμικτα γὰρ τά τε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις
ἔχετε· καὶ προσέτι εἷς ἕκαστος ἐξιὼν, οὔτε τούτοις χρῆται, οὔτε οἷς ἡ ἄλ
λη ἑλλὰς νομίζει. βουλεύεσθε οὖν βραδέως, ὡς οὐ περὶ βρα
χέων. καὶ μὴ ἀλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες
οἰκεῖον πόνον προσθῆσθαι. τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον
ὅσος ἐστὶ πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι, προδιαγνῶτε· μηκυνόμενος
γὰρ φιλεῖ ἐς τύχας τὰ πολλὰ περιίστασθαι, ὧν ἴσον τε ἀπέχο
μεν, καὶ ὁποτέρως ἔσται ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. ἰόντες τε οἱ
ἄνοι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων πρότερον ἔχονται ἃ χρῆν ὕστερον
δρᾶν· κακοπαθοῦντες δὲ ἤδη, τῶν λόγων ἅπτονται. ἡμεῖς
δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πω τοιαύτῃ ἁμαρτίᾳ ὄντες, οὔτ' αὐτοὶ οὔθ' ὑ
μᾶς ὁρῶντες λέγομεν ὑμῖν, ἕως ἔτι αὐθαίρετος ἀμφοτέροις
ἡ εὐβουλία, σπονδὰς μὴ λύειν. μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρ
κους. τὰ δὲ διάφορα δίκῃ λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνθήκην·
[illegible]
εἰ δὲ μὴ θεοὺς τοὺς ὁρκίους μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα
ἀμύνασθαι πολέμου ἄρχοντας ταύτῃ ᾗ ἂν ὑφηγῆσθε. τοιαῦτα μὲν
οἱ ἀθηναῖοι εἶπον. ἐπειδὴ δὲ τῶν ξυμμάχων ἤκουσαν
οἱ λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς τοὺς ἀθηναίους καὶ
τῶν ἀθηναίων ἃ ἔλεξαν, μεταστησάμενοι πάντας ἐβουλεύ
οντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν παρόντων. καὶ τῶν μὲν
πλεόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἱ γνῶμαι ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς ἀ
θηναίους ἤδη, καὶ πολεμητέα εἶναι ἐν τάχει. παρελθὼν
δὲ ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀνὴρ καὶ ξυνετὸς δοκῶν
εἶναι καὶ σώφρων ἔλεξε τοιάδε. καὶ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πο
λέμων ἔμπειρός εἰμι ὦ λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς
ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὁρῶ, ὥστε μήτε ἀπειρίᾳ ἐπιθυμῆσαι
τινὰ τοῦ ἔργου ὅπερ ἂν πολλοὶ πάθοιεν, μήτε ἀγαθὸν καὶ
ἀσφαλὲς νομίσαντα. εὕροιτε δ' ἂν τὸν δὲ τὸν πόλεμον
περὶ οὗ νῦν βουλεύεσθε οὐκ ἂν ἐλάχιστον γενόμενον, εἰ σωφρό
νως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο. πρὸς μὲν γὰρ τοὺς πελοποννησίους
καὶ ἀστυγείτονας παρόμοιος ἡμῶν ἡ ἀλκή, καὶ διὰ τα
χέων οἷόν τε ἐφ' ἕκαστα ἐλθεῖν. πρὸς δ' ἄνδρας, οἳ γῆν
τε ἑκὰς ἔχουσι καὶ προσέτι θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰ
σι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄριστα ἐξήρτυνται. πλούτῳ

πλουτοῦσί τε ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ καὶ ναυσὶ καὶ ἵπποις καὶ ὅπλοις καὶ ὄχλῳ
ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἑνί γε χωρίῳ ἑλληνικῷ ἐστιν· ἔτι δὲ καὶ ξυμμάχους πολ-
λοὺς φόρου ὑποτελεῖς ἔχουσι· πῶς χρὴ πρὸς τούτους ῥᾳδίως πόλεμον
ἄρασθαι· καὶ τίνι πιστεύσαντας ἀπαρασκεύους ἐπειχθῆναι· πότερον
ταῖς ναυσί. ἀλλὰ ἥσσους ἐσμέν·· εἰ δὲ μελετήσομεν καὶ ἀντιπα-
ρασκευασόμεθα· ἀσθήσομεθα, χρόνος ἐνέσται· ἀλλὰ τοῖς χρήμασι·
ἀλλὰ πολλῷ πλέον ἔτι τούτου ἐλλείπομεν· καὶ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχο-
μεν οὔτε ἑτοίμως ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν· τάχ' ἄν τις θαρσοίη ὅτι τοῖς
ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει ὑπερφέρομεν· ὥστε τὴν γῆν δηοῦν
ἐπιφοιτῶντες· τοῖς δὲ ἄλλη γῆ ἐστὶ πολλὴ ἧς ἄρχουσι καὶ ἐκ θα-
λάσσης ὧν δέονται ἐπάξονται· εἰ δ' αὖ τοὺς ξυμμάχους ἀφιστάναι
πειρασόμεθα δεήσει καὶ τούτοις ναυσὶ βοηθεῖν τὸ πλέον οὖσι νησι-
ώταις· τίς οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος· εἰ μὴ γὰρ ἢ ναυσὶ κρατήσομεν
ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι, βλαψό-
μεθα τὰ πλείω· καὶ τούτῳ οὐδὲ καταλύεσθαι ἔτι καλόν· ἄλλως
τε καὶ εἰ δόξομεν ἄρξαι μᾶλλον τῆς διαφορᾶς· μὴ γὰρ δὴ ἐκείνῃ
γε τῇ ἐλπίδι ἐπαιρώμεθα ὡς ταχὺ παυθήσεται ὁ πόλεμος, ἢν
τὴν γῆν αὐτῶν τέμωμεν· δέδοικα δὲ μᾶλλον μὴ καὶ τοῖς παισὶν
αὐτὸν ὑπολίπωμεν· οὕτως εἰκὸς ἀθηναίους φρονήματι μήτε
τῇ γῇ δουλεῦσαι, μήτε ὥσπερ ἀπείρους καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ·
οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθήτως αὐτοὺς κελεύω τούς τε ξυμμάχους ἡμῶν
ἐᾶν βλάπτειν· καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ καταφωρᾶν, ἀλλὰ ὅπλα
μὲν μήπω κινεῖν· πέμπειν δὲ καὶ αἰτιᾶσθαι μήτε πόλεμον
ἄγαν δηλοῦντας, μήθ' ὡς ἐπιτρέψομεν· καὶ τούτῳ καὶ τὰ ἡμέτερα
αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι ξυμμάχων τε προσαγωγῇ καὶ ἑλλήνων καὶ βαρ-
βάρων, εἴ ποθέν τινα, ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσ-
ληψόμεθα. ἀνεπίφθονον δὲ ὅσοι ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ὑπ' ἀθη-
ναίων ἐπιβουλευόμεθα, μὴ ἕλληνας μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβά-
ρους προσλαβόντας διασωθῆναι· καὶ τὰ αὐτῶν ἅμα ἐκπορι-
ζώμεθα· καὶ ἢν μὲν ἐσακούωσί τι πρεσβευομένων ἡμῶν ταῦ-
τα ἄριστα· ἢν δὲ μὴ διελθόντων ἐτῶν, δύο καὶ τριῶν ἄμεινον
ἤδη ἢν δοκῇ πεφραγμένοι, ἴμεν ἐπ' αὐτούς· καὶ ἴσως ὁρῶντες
ἡμῶν ἤδη τήν τε παρασκευὴν καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὁμοῖα ὑ-
ποσημαίνοντας, μᾶλλον ἂν εἴκοιεν· καὶ γῆν ἔτι ἄτμητον ἔ-
χοντες, καὶ περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὔπω ἐφθαρμένων
βουλευόμενοι· μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὅμηρον
ἔχειν· καὶ οὐχ ἧσσον ὅσον ἄμεινον ἐξείργασται· ἧς φείδεσθαι
χρὴ ὡς ἐπὶ πλεῖστον καὶ μὴ ἐς ἀπόνοιαν καταστήσαντας

αὐτοὺς ἀληπτοτέρους ἔχειν· εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι τοῖς τῶν ξυμμάχ
ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες τεμοῦμεν αὐτήν, ὁρᾶτε ὅπως μὴ αἰσ
χιον καὶ ἀπορώτερον τῇ Πελοποννήσῳ πράξωμεν· ἐγκλήματα
μὲν γὰρ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν, οἷόν τε καταλῦσαι, πόλεμον δὲ ξυνά
παντας ἡμᾶς ἀραμένους ἕνεκα τῶν ἰδίων· ὃν οὐχ ὑπάρχει εἰ
δέναι καθ' ὅτι χωρήσει, οὐ ῥᾴδιον εὐπρεπῶς θέσθαι. καὶ ἀνδρεία
μηδενὶ πολλοὺς μιᾷ πόλει μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν δοκείτω εἶναι· εἰ
σὶ γὰρ καὶ ἐκείνοις οὐκ ἐλάσσους χρήματα φέροντες ξύμμαχοι
καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὅπλων τὸ πλέον ἀλλὰ δαπάνης·
δι' ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ· ἄλλως τε καὶ ἠπειρώταις πρὸς θαλασ
σίους· πορισώμεθα οὖν πρῶτον αὐτήν· καὶ μὴ τοῖς τῶν
ξυμμάχων λόγοις πρότερον ἐπαιρώμεθα· οἵπερ δὲ καὶ καὶ
τῶν ἀποβαινόντων τὸ πλέον ἐπαμφότερα τῆς αἰτίας ἕξο
μεν· οὗτοι καὶ καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν προΐδωμεν. καὶ τὸ βρα
δὺ καὶ μέλλον ὃ μέμφονται μάλιστα ἡμῶν μὴ αἰσχύνεσθε· σπεύ
δοντές τε γὰρ σχολαίτερον ἂν παύσαισθε διὰ τὸ ἀπαράσκευοι
ἐγχειρεῖν· καὶ ἅμα ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διὰ παν
τὸς νεμόμεθα· καὶ δύναται μάλιστα καὶ σωφροσύνη ἔμφρων
τοῦτ' εἶναι· μόνοι γὰρ δι' αὐτὸ εὐπραγίαις τε οὐκ ἐξυβρίζομεν·
καὶ ξυμφοραῖς ἧσσον ἑτέρων εἴκομεν· τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐπο
τρυνόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν οὐκ ἐπαι
ρόμεθα ἡδονῇ· καὶ ἤν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παροξύνῃ,
οὐδὲν δὴ μᾶλλον ἀχθεσθέντες ἀνεπείσθημεν· πολεμικοί
τε καὶ εὔβουλοι διὰ τὸ εὔκοσμον γινόμεθα, τὸ μὲν, ὅτι αἰδὼς
σωφροσύνης πλέον μετέχει· αἰσχύνης δὲ εὐψυχία, εὔβου
λοι δὲ ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροψίας παιδευ
όμενοι, καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν
ἀνηκουστεῖν, καὶ μὴ τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες τὰς τῶν πο
λεμίων παρασκευὰς λόγῳ καλῶς μεμφόμενοι ἀνομοίως
ἔργῳ ἐπεξιέναι· νομίζειν δὲ τάς τε διανοίας τῶν πέλας παρα
πλησίους εἶναι, καὶ τὰς προσπιπτούσας τύχας, οὐ λόγῳ δι
αιρετάς· αἰεὶ δὲ ὡς πρὸς εὖ βουλευομένους τοὺς ἐναντίους
τῷ ἔργῳ παρασκευαζώμεθα· καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων ὡς ἁμαρ
τησομένων ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας· ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς
προνοουμένων, πολύ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἄνθρωπον ἀνθ
κράτιστον δὲ εἶναι ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται. τὰς
τὰς

τε σώματ' οἱ πρέσ τε ἡμῖν παρέδοσαν μελέτας καὶ αὐτοὶ διὰ πα-
ντὸς ὠφελούμενοι ἔχομεν μὴ παρῶμεν· μηδὲ ἐπειχθέντες ἐν
βραχεῖ μορίῳ ἡμέρας περὶ πολλῶν σωμάτων καὶ χρημάτων
καὶ πόλεων καὶ δόξης βουλεύσωμεν. ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν. ἔξ-
εστι δ' ἡμῖν μᾶλλον ἑτέρων διὰ ἰσχύν· καὶ πρὸς τοὺς ἀθηναί-
ους πέμπετε μὲν περὶ ποτιδαίας· πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξύμ-
μαχοι φασὶν ἀδικεῖσθαι. ἄλλως τε καὶ ἑτοίμων ὄντων αὐτῶν,
δίκας δοῦναι. ἐπὶ δὲ τὸν διδόντα, οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ' ἀ-
δικοῦντα ἰέναι. παρασκευάζεσθαι δὲ τὸν πόλεμον ἅμα. ταῦτα
γὰρ καὶ κράτιστα βουλεύσεσθε, καὶ τοῖς ἐναντίοις φοβερώτατα
καὶ ὁ μὲν ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπε. παρελθὼν δὲ σθενελαΐδας
τελευταῖος εἷς τῶν ἐφόρων τότε ὢν ἔλεξε τοῖς λακεδαιμονίοις ὧδε.
τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν ἀθηναίων οὐ γιγνώσκω. ἐπαινέ-
σαντες γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς οὐδαμοῦ ἀντεῖπον ὡς οὐκ ἀδικοῦσι
τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους καὶ τὴν πελοπόννησον. καίτοι
εἰ πρὸς τοὺς μήδους ἐγένοντο ἀγαθοὶ τότε. πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ
νῦν διπλασίας ζημίας ἄξιοί εἰσιν ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγένην-
ται. ἡμεῖς δὲ ὁμοῖοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμεν. καὶ τοὺς ξυμμάχους
εἰ σωφρονοῦμεν οὐ περιοψόμεθα ἀδικουμένους, οὐδὲ μελλήσο-
μεν τιμωρεῖν. οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν. ἄλλοις μὲν
γὰρ χρήματά ἐστι καὶ νῆες καὶ ἵπποι. ἡμῖν δὲ ξύμμαχοι ἀγαθοὶ
οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς ἀθηναίοις ἐστίν. οὐδὲ δίκαις καὶ λόγοις
διακριτέα, μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτομένους. ἀλλὰ τιμωρη-
τέα ἐν τάχει. καὶ παντὶ σθένει. καὶ ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλεύεσθαι
ἀδικουμένους μηδεὶς διδασκέτω. ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀ-
δικεῖν μᾶλλον πρέπει πολὺν χρόνον βουλεύεσθαι. ψηφίζεσθε
οὖν ὦ λακεδαιμόνιοι ἀξίως τῆς σπάρτης τὸν πόλεμον. καὶ μή-
τε τοὺς ἀθηναίους ἐᾶτε μείζους γίγνεσθαι. μήτε τοὺς
ξυμμάχους καταπροδιδῶμεν. ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς ἐπί-
ωμεν ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας. τοιαῦτα λέξας ἐπεψήφιζεν αὐ-
τὸς ἔφορος ὢν ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν λακεδαιμονίων. ὁ δέ, κρίνου-
σι γὰρ βοῇ καὶ οὐ ψήφῳ οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοὴν.
ὁποτέρα μείζων. ἀλλὰ βουλόμενος αὐτοὺς φανερῶς ἀποδεικ-
νυμένους τὴν γνώμην ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὁρμῆσαι ἔλε-
ξεν. ὅτῳ μὲν ὑμῶν ὦ λακεδαιμόνιοι δοκοῦσι λελύσθαι αἱ σπον-
δαὶ καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἀδικεῖν ἀναστήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρί-

δείξας τι χωρίον αὐτοῖς· ὅσῳ δὲ μὴ δοκοῦσιν ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα.
ἀναστάντες δὲ διέστησαν καὶ πολλῷ πλείους ἐγένοντο οἷς ἐδόκει
αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. προσκαλέσαντές τε τοὺς ξυμμάχους
εἶπον ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν· βούλεσθαι
δὲ καὶ τοὺς πάντας ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐπα-
γαγεῖν· ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ποιῶνται
ἢν δοκῇ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου διαπραξάμενοι
ταῦτα. καὶ οἱ Ἀθηναίων πρέσβεις ὕστερον ἐφ᾽ ἅπερ ἦλθον
χρηματίσαντες. ἡ δὲ διάγνωμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας τὰς
σπονδὰς λελύσθαι, ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει
τῶν τριακοντουτίδων σπονδῶν προκεχωρηκυιῶν· αἳ ἐγένον-
το μετὰ τὰ Εὐβοϊκά. ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς
σπονδὰς λελύσθαι καὶ πολεμητέα εἶναι. οὐ τοσοῦτον τῶν
ξυμμάχων πεισθέντες τοῖς λόγοις ὅσον φοβούμενοι τοὺς
Ἀθηναίους μὴ ἐπὶ μεῖζον δυνηθῶσιν. ὁρῶντες αὐτοῖς
τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποχείρια ἤδη ὄντα. οἱ γὰρ Ἀθηναῖ-
οι τρόπῳ τοιῷδε ἦλθον ἐπὶ τὰ πράγματα. ἐν οἷς ηὐξήθησαν.
ἐπειδὴ Μῆδοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Εὐρώπης νικηθέντες
καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ οἱ καταφυγόντες
αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην διεφθάρησαν. Λεωτυχίδης
μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων ὅσπερ ἡγεῖτο τῶν ἐν Μυκά-
λῃ Ἑλλήνων ἀπεχώρησεν ἐπ᾽ οἴκου ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοπον-
νήσου ξυμμάχους. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ
Ἑλλησπόντου ξύμμαχοι ἤδη ἀφεστηκότες τοῦ βασιλέως ὑπο-
μείναντες Σηστὸν ἐπολιόρκουν Μήδων ἐχόντων. καὶ ἐπιχει-
μάσαντες εἷλον αὐτὴν ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων. καὶ μετὰ
τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις.
Ἀθηναῖοι δὲ τὸ κοινὸν ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς χώ-
ρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς ὅθεν ὑπεξέθεντο
παῖδας καὶ γυναῖκας· καὶ τὴν περιοῦσαν κατασκευήν· καὶ
τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο καὶ τὰ τείχη. τοῦ
τε γὰρ περιβόλου βραχέα εἱστήκει· καὶ οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ
ἐπεπτώκεσαν. ὀλίγαι δὲ περιῆσαν· ἐν αἷς αὐτοὶ ἐσκήνωσαν
οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι
τὸ μέλλον ἦλθον πρεσβείᾳ. τὰ μὲν καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν
ὁρῶντες μήτ᾽ ἐκείνους μήτ᾽ ἄλλον μηδένα τεῖχος ἔχοντα

τὸ δὲ πλέον τῶν ξυμμάχων ἐξοτρυνόντων καὶ φοβουμένων τοῦ τε ναυτικοῦ
αὐτῶν τὸ πλῆθος ὃ πρὶν οὐχ ὑπῆρχε· καὶ τὴν ἐς τὸν μηδικὸν
πόλεμον τόλμαν γενομένην. ἠξίουν τε αὐτοὺς μὴ τειχίζειν· ἀλλὰ
καὶ τῶν ἔξω πελοποννήσου μᾶλλον ὅσοις ξυνειστήκει ξυγκα-
θελεῖν μετὰ σφῶν τοὺς περιβόλους· τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὕ-
ποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς ἀθηναίους. ὡς δὲ τοῦ
βαρβάρου εἰ αὖθις ἐπέλθοι οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπὸ ἐχυροῦ ποθεν
ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν θηβῶν ὁρμᾶσθαι. τήν τε πελοπόννησον
πᾶσιν ἔφασαν ἀναχώρησίν τε καὶ ἀφορμὴν ἱκανὴν εἶναι·
οἱ δὲ ἀθηναῖοι θεμιστοκλέους γνώμῃ τοὺς μὲν λακεδαιμονίους
ταῦτ᾽ εἰπόντας ἀποκρινάμενοι ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσ-
βεις περὶ ὧν λέγουσι, εὐθὺς ἀπήλλαξαν. ἑαυτὸν δὲ ἐκέλευεν
ἀποστέλλειν ὡς τάχιστα θεμιστοκλῆς ἐς τὴν λακεδαίμονα.
ἄλλους δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἑλομένους πρέσβεις μὴ εὐθὺς ἐκ-
πέμπειν. ἀλλ᾽ ἐπισχεῖν μέχρι τοσούτου ἕως ἂν ἱκανὸν τὸ τεῖχος
ἄρωσιν, ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου τείχους ὕψος
τειχίζειν δὲ πάντας πανδημεὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτοὺς καὶ
γυναῖκας καὶ παῖδας. φειδομένους μήτε ἰδίου μήτε δημοσίου
οἰκοδομήματος ὅθεν τις ὠφέλεια ἔσται ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαι-
ροῦντας πάντα. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διδάξας καὶ ὑπειπὼν τἆλλα
ὅτι αὐτὸς τἀκεῖ πράξοι ᾤχετο· καὶ ἐς τὴν λακεδαίμονα ἐλθὼν
οὐ προσῄει πρὸς τὰς ἀρχάς· ἀλλὰ διῆγε, καὶ προὐφασίζετο καὶ
ὁπότε τις αὐτὸν ἔροιτο τῶν ἐν τέλει ὄντων ὅτι οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοι-
νόν, ἔφη τοὺς ξυμπρέσβεις ἀναμένειν. ἀσχολίας δέ τινος οὔσης
αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι· προσδέχεσθαι μέντοι ἐν τάχει ἥξειν.
καὶ θαυμάζειν ὡς οὔπω πάρεισιν. οἱ δὲ ἀκούοντες τῷ μὲν θε-
μιστοκλῇ ἐπείθοντο διὰ φιλίαν αὐτοῦ. τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνου-
μένων καὶ σαφῶς κατηγορούντων ὅτι τειχίζεταί τε καὶ ἤδη
πέρας λαμβάνει· οὐκ εἶχον ὅπως χρὴ ἀπιστῆσαι. γνοὺς δὲ
ἐκεῖνος κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι, ἢ σφῶν
αὐτῶν πέμψαι ἄνδρας οἵτινες χρηστοὶ καὶ πιστῶς ἀναγγελοῦσι
σκεψάμενοι. ἀποστέλλουσιν οὖν. καὶ περὶ αὐτῶν ὁ θεμιστοκλῆς
τοῖς ἀθηναίοις κρύφα πέμπει κελεύων ὡς ἥκιστα ἐπιφανῶς
κατασχεῖν καὶ μὴ ἀφεῖναι, πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κομι-
σθῶσιν. ἤδη γὰρ καὶ ἧκον αὐτῷ οἱ ξυμπρέσβεις. ἀβρώνι-

ὅ τε ὁ λυσικλέους καὶ ἀριστείδης ὁ λυσιμάχου ἀγγέλλοντες ἔχειν ἱκα
νῶς τὸ τεῖχος· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ οἱ λακεδαιμόνιοι σφᾶς ὁπότε σαφῶς
ἀκούσειαν οὐκέτι ἀφῶσιν· οἵ τε οὖν ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις
ὥσπερ ἐπεστάλη κατεῖχον· καὶ ὁ θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς
λακεδαιμονίοις ἐνταῦθα δὴ φανερῶς εἶπεν· ὅτι ἡ μὲν πόλις
αὐτῶν τετείχισται ἤδη· ὥστε ἱκανὴ εἶναι σώζειν τοὺς ἐνοικοῦντας
ἐν αὐτῇ· εἰ δέ τι βούλονται λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι πρεσβεύε
σθαι παρὰ σφᾶς, ὡς πρὸς διαγιγνώσκοντας τὸ λοιπὸν ἰέναι
τά τε σφίσιν αὐτοῖς ξύμφορα καὶ τὰ κοινά· τήν τε γὰρ πόλιν
ὅτε ἐδόκει ἐκλιπεῖν ἄμεινον εἶναι καὶ τὰς ναῦς ἐσβῆναι ἄνευ
ἐκείνων ἔφασαν γνόντες τολμῆσαι· καὶ ὅσα αὖ μετ' ἐκείνων
βουλεύεσθαι, οὐδενὸς ὕστερον γνώμῃ φανῆναι· δοκεῖν οὖν σφί
σι καὶ νῦν ἄμεινον εἶναι τὴν ἑαυτῶν πόλιν τεῖχος ἔχειν· καὶ
ἰδίᾳ τοῖς πολίταις καὶ ἐς τοὺς πάντας ξυμμάχους ὠφελιμώ
τερον ἔσεσθαι· οὐ γὰρ οἷόν τ' εἶναι μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευ
ῆς ὁμοῖόν τι ἢ ἴσον ἐς τὸ κοινὸν βουλεύεσθαι· ἢ πάντας οὖν ἀτει
χίστους ἔφη χρῆναι ξυμμαχεῖν ἢ καὶ τάδε νομίζειν ὀρθῶς ἔχειν·
οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες, ὀργὴν μὲν φανερὰν οὐκ
ἐποιοῦντο τοῖς ἀθηναίοις, οὐδὲ γὰρ ἐπὶ κωλύμῃ ἀλλὰ γνώ
μης παραινέσει δῆθεν τῷ κοινῷ ἐπρεσβεύσαντο· ἅμα καὶ
προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ τὴν ἐς τὸν μῆδον προθυμίαν
τὰ μάλιστα αὐτοῖς ἐτύγχανον· τῆς μέντοι βουλήσεως ἁμαρτάνον
τες ἀδήλως ἤχθοντο· οἵ τε πρέσβεις ἑκατέρων ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου
ἀνεπικλήτως· τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐτείχι
σαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ· καὶ δήλη ἡ οἰκοδομία ἔτι καὶ νῦν ἐστὶν
ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένετο· οἱ γὰρ θεμέλιοι παντοίων λίθων
ὑπόκεινται, καὶ οὐ ξυνειργασμένων ἔστιν ᾗ ἀλλ' ὡς ἕκαστοι
ποτὲ προσέφερον· πολλαί τε στῆλαι ἀπὸ σημάτων καὶ λίθοι
εἰργασμένοι ἐγκατελέγησαν· μείζων γὰρ ὁ περίβολος παν
ταχῇ ἐξήχθη τῆς πόλεως· καὶ διὰ τοῦτο πάντα ὁμοίως κι
νοῦντες ὑπήγοντο· ἔπεισε δὲ καὶ τοῦ πειραιῶς τὰ λοιπὰ
ὁ θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν· ὑπῆρκτο δὲ αὐτοῦ πρότερον
ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς ἧς κατ' ἐνιαυτὸν ἀθηναίοις ἦρξε·
νομίζων τό τε χωρίον καλὸν εἶναι λιμένας ἔχον τρεῖς αὐτοφυεῖς
καὶ αὐτοὺς ναυτικοὺς γεγενημένους μέγα προφέρειν ἐς τὸ

κτήσασθαι δύναμιν· τῆς γὰρ δὴ θαλάσσης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς ἀνθεκτέα ἐστὶ καὶ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ξυγκατεσκεύαζε· καὶ ᾠκοδόμησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τείχους. ὅπερ νῦν ἔτι δῆλόν ἐστι περὶ τὸν πειραιᾶ· δύο γὰρ ἅμαξαι ἐναντίαι ἀλλήλαις ἐπῆγον τοὺς λίθους. ἐντὸς δὲ οὔτε χάλιξ οὔτε πηλὸς ἦν. ἀλλὰ ξυνῳκοδομημένοι μεγάλοι λίθοι καὶ ἐντομῇ ἐγγώνιοι σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἔξωθεν καὶ μολίβδῳ δεδεμένοι. τὸ δὲ ὕψος ἥμισυ μάλιστα ἐτελέσθη οὗ διενοεῖτο. ἐβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀφιστάναι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβολάς. ἀνθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων καὶ τῶν ἀχρειοτάτων ἀρκέσειν τὴν φυλακήν· τοὺς δὲ ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσεσθαι. ταῖς γὰρ ναυσὶ μάλιστα προσέκειτο. ἰδὼν ὡς ἐμοὶ δοκεῖ τῆς βασιλέως στρατιᾶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἔφοδον εὐπορωτέραν τῆς κατὰ γῆν οὖσαν· τόν τε πειραιᾶ ὠφελιμώτερον ἐνόμιζε τῆς ἄνω πόλεως. καὶ πολλάκις τοῖς ἀθηναίοις παρῄνει ἢν ἄρα ποτὲ κατὰ γῆν βιασθῶσι καταβάντες ἐς αὐτὸν ταῖς ναυσὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθίστασθαι. ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως ἐτειχίσθησαν, καὶ τὰ ἄλλα κατεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν μήδων ἀναχώρησιν. παυσανίας δὲ ὁ κλεομβρότου ἐκ λακεδαίμονος στρατηγὸς τῶν ἑλλήνων ἐξεπέμφθη. μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ πελοποννήσου· ξυνέπλεον δὲ καὶ ἀθηναῖοι τριάκοντα ναυσὶ καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλῆθος καὶ ἐστράτευσαν ἐς κύπρον· καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο· καὶ ὕστερον ἐς βυζάντιον μήδων ἐχόντων καὶ ἐξεπολιόρκησαν ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ. ἤδη δὲ βιαίου ὄντος αὐτοῦ οἵ τε ἄλλοι ἕλληνες ἤχθοντο καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ ἴωνες, καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο. φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς ἀθηναίους ἠξίουν αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ ξυγγενές. καὶ παυσανίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν ἤν που βιάζηται· οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην ὡς οὐ περιοψόμενοι· τά τε ἄλλα καταστησόμενοι ᾗ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς. ἐν τούτῳ δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο παυσανίαν, ἀνακρινοῦντες ὧν πέρι ἐπυνθάνοντο. καὶ γὰρ ἀδικία πολλὴ κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἢ στρατηγία. ξυνέβη τε αὐτῷ καλεῖσθαί τε ἅμα καὶ τοὺς ξυμμάχους τῷ ἐκείνου ἔχθει παρὰ ἀθηναίους μετατάξασθαι, πλὴν τῶν ἀπὸ πελοποννήσου στρατιωτῶν. ἐλθὼν δὲ ἐς λακεδαίμονα, τῶν μὲν ἰδίᾳ πρός τινα ἀδικημάτων εὐθύνθη. τὰ δὲ μέγιστα

ἀπολυθῆναι μὴ ἀδικεῖν· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα μηδισμὸς
καὶ ἐδόκει σαφέστατον εἶναι. καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐκέτι ἐκπέμπου-
σιν ἄρχοντα. δόρκιν δὲ καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ στρατιὰν ἔχον-
τας οὐ πολλήν. οἷς οὐκέτι ἐφίεσαν οἱ ξύμμαχοι ἡγεμονίαν.
οἱ δὲ αἰσθόμενοι ἀπῆλθον. καὶ ἄλλους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμ-
ψαν οἱ λακεδαιμόνιοι. φοβούμενοι μὴ σφίσιν ἐξιόντες χείρους
γίγνωνται. ὅπερ καὶ ἐν τῷ παυσανίᾳ ἐνεῖδον. ἀπαλλαξείοντες
δὲ καὶ τοῦ μηδικοῦ πολέμου. καὶ τοὺς ἀθηναίους νομίζοντες
ἱκανοὺς ἐξηγεῖσθαι. καὶ σφίσιν ἐν τῷ τότε παρόντι ἐπιτηδείους.
παραλαβόντες δὲ οἱ ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ
ἑκόντων τῶν ξυμμάχων διὰ τὸ παυσανίου μῖσος, ἔταξαν ἅς
τε ἔδει παρέχειν τῶν πόλεων χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον.
καὶ ἃς ναῦς. πρόσχημα γὰρ ἦν ἀμύνεσθαι ὧν ἔπαθον
δηοῦντας τὴν βασιλέως χώραν. καὶ ἑλληνοταμίαι τότε πρῶ-
τον ἀθηναίοις κατέστη ἀρχή. οἳ ἐδέχοντο τὸν φόρον. οὕτω γὰρ
ὠνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. ἦν δὲ ὁ πρῶτος φόρος
ταχθεὶς τετρακόσια τάλαντα καὶ ἑξήκοντα. ταμιεῖον δὲ
δῆλος ἦν αὐτοῖς καὶ ξύνοδοι ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο. ἡγούμενοι δὲ
αὐτονόμων τὸ πρῶτον τῶν ξυμμάχων καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων
βουλευόντων τοσάδε ἐπῆλθον πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει
πραγμάτων μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ μηδικοῦ, ἃ
ἐγένετο πρός τε τὸν βάρβαρον αὐτοῖς καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους
ξυμμάχους νεωτερίζοντας. καὶ πελοποννησίων τοὺς ἀεὶ προσ-
τυγχάνοντας ἐν ἑκάστῳ. ἔγραψα δὲ αὐτὰ καὶ τὴν ἐκβολὴν
τοῦ λόγου ἐποιησάμην διὰ τόδε. ὅτι τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἅπασιν
ἐκλιπὲς τοῦτο τὸ χωρίον. καὶ ἢ τὰ πρὸ τῶν μηδικῶν ἑλ-
ληνικὰ ξυνετίθεσαν, ἢ αὐτὰ τὰ μηδικά. τούτων δὲ ὅσπερ
καὶ ἥψατο ἐν τῇ ἀττικῇ ξυγγραφῇ ἑλλάνικος βραχέως
τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη. ἅμα δὲ
καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν ἀθηναίων ἐν
οἵῳ τρόπῳ κατέστη. πρῶτον μὲν ἠιόνα τὴν ἐπὶ στρυμόνι
μήδων ἐχόντων πολιορκίᾳ εἷλον. καὶ ἠνδραπόδισαν κί-
μωνος τοῦ μιλτιάδου στρατηγοῦντος. ἔπειτα σκῦρον τὴν
ἐν τῷ αἰγαίῳ νῆσον ἣν ᾤκουν δόλοπες ἠνδραπόδισαν
καὶ ᾤκισαν αὐτοί. πρὸς δὲ καρυστίους αὐτοῖς ἄνευ τῶν

ἄλλων εὐβοέων πόλεμος ἐγένετο, καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν καθ' ὁμολογίαν. ναξίοις δὲ ἀποστᾶσι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν καὶ πολιορκίᾳ παρεστήσαντο. πρώτη τε αὕτη πόλις ξυμμαχὶς παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐδουλώθη. ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἑκάστῃ ξυνέβη. αἰτίαι δ' ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων, καὶ μέγισται αἱ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἔνδειαι. καὶ λειποστράτιον εἴ τῳ ἐγένετο. οἱ γὰρ ἀθηναῖοι ἀκριβῶς ἔπρασσον καὶ λυπηροὶ ἦσαν οὐκ εἰωθόσιν οὐδὲ βουλομένοις ταλαιπωρεῖν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. ἦσαν δέ πως καὶ ἄλλως οἱ ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες. καὶ οὔτε ξυνεστράτευον ἀπὸ τοῦ ἴσου. ῥᾴδιόν τε προσάγεσθαι ἦν αὐτοῖς τοὺς ἀφισταμένους. ὧν αὐτοὶ αἴτιοι ἐγένοντο οἱ ξύμμαχοι. διὰ γὰρ τὴν ἀπόκνησιν ταύτην τῶν στρατειῶν οἱ πλείους αὐτῶν ἵνα μὴ ἀπ' οἴκου ὦσι, χρήματα ἐτάξαντο, ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα φέρειν. καὶ τοῖς μὲν ἀθηναίοις ηὔξετο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῆς δαπάνης ἣν ἐκεῖνοι ξυμφέροιεν. αὐτοὶ δὲ ὁπότε ἀποσταῖεν, ἀπαράσκευοι καὶ ἄποροι ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐπ' εὐρυμέδοντι ποταμῷ ἐν παμφυλίᾳ πεζομαχία καὶ ναυμαχία ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς μήδους. καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμφότερα ἀθηναῖοι, κίμωνος τοῦ μιλτιάδου στρατηγοῦντος, καὶ εἷλον τριήρεις φοινίκων, καὶ διέφθειραν τὰς πάσας ἐς διακοσίας. χρόνῳ δὲ ὕστερον ξυνέβη θασίους αὐτῶν ἀποστῆναι. διενεχθέντας περὶ τῶν ἐν τῇ ἀντιπέρας θρᾴκῃ ἐμπορίων καὶ τοῦ μετάλλου ἃ ἐνέμοντο. καὶ ναυσὶ μὲν ἐπὶ θάσον πλεύσαντες οἱ ἀθηναῖοι ναυμαχίᾳ ἐκράτησαν καὶ ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν. ἐπὶ δὲ στρυμόνα πέμψαντες μυρίους οἰκήτορας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὡς οἰκιοῦντες τὰς τότε καλουμένας ἐννέα ὁδούς, νῦν δὲ ἀμφίπολιν. τῶν μὲν ἐννέα ὁδῶν αὐτοὶ ἐκράτησαν ἃς εἶχον ἠδωνοί. προελθόντες δὲ τῆς θρᾴκης ἐς μεσόγειαν, διεφθάρησαν ἐν δραβησκῷ τῇ ἠδωνικῇ ὑπὸ τῶν θρᾳκῶν ξυμπάντων. οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον αἱ ἐννέα ὁδοὶ κτιζόμεν. θάσιοι δὲ νικηθέντες μάχῃ καὶ πολιορκούμενοι λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο. καὶ ἐπαμύναι ἐκέλευον ἐσβαλόντας ἐς τὴν ἀττικήν. οἱ δὲ ὑπέσχοντο μὲν κρύφα τῶν ἀθηναίων καὶ ἔμελλον. διεκωλύθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ εἵλωτες αὐτοῖς καὶ τῶν περιοίκων θουριᾶταί τε

καὶ αἰθεεῖς ἐπὶ ἰθώμην ἀπέστησαν. πλεῖστοι δὲ καὶ τῶν εἱλώ-
των ἐγένοντο οἱ τῶν παλαιῶν μεσσηνίων τότε δουλωθέντων ἀ-
πόγονοι· οἳ καὶ μεσσήνιοι ἐκλήθησαν οἱ πάντες. πρὸς μὲν οὖ-
ν τοὺς ἐν ἰθώμῃ πόλεμος καθειστήκει λακεδαιμονίοις. θά-
σιοι δὲ τρίτῳ ἔτει πολιορκούμενοι ὡμολόγησαν ἀθηναίοις,
τεῖχός τε καθελόντες καὶ ναῦς παραδόντες χρήματά τε ὅσα
ἔδει ἀποδοῦναι αὐτίκα ταξάμενοι· καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν, τήν
τε ἤπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες. λακεδαιμόνιοι δὲ ὡς
αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν ἰθώμῃ ἐμηκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους
τε ἐπεκαλέσαντο ξυμμάχους καὶ ἀθηναίους. οἱ δ' ἦλθον
κίμωνος στρατηγοῦντος πλήθει οὐκ ὀλίγῳ. μάλιστα δ' αὐτοὺς
ἐκαλέσαντο ὅτι τειχομαχεῖν ἐδόκουν δυνατοὶ εἶναι. τῆς δὲ
πολιορκίας μακρᾶς καθεστηκυίας τούτου ἐνδεᾶ ἐφαίνετο.
βίᾳ γὰρ ἂν εἷλον τὸ χωρίον. καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς στρατεί-
ας πρῶτον λακεδαιμονίοις καὶ ἀθηναίοις φανερὰ ἐγέ-
νετο. οἱ γὰρ λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ τὸ χωρίον βίᾳ οὐχ ἡλίσκετο
δείσαντες τῶν ἀθηναίων τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν νεωτεροποιίαν,
καὶ ἀλλοφύλους ἅμα ἡγησάμενοι μή τι ἢν παραμείνωσι
ὑπὸ τῶν ἐν ἰθώμῃ πεισθέντες νεωτερίσωσι, μόνους τῶν
ξυμμάχων ἀπέπεμψαν. τὴν μὲν ὑποψίαν οὐ δηλοῦντες.
εἰπόντες δ' ὅτι οὐδὲν προσδέονται αὐτῶν ἔτι. οἱ δ' ἀθηναῖ-
οι ἔγνωσαν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ ἀποπεμπόμενοι, ἀλλά
τινος ὑπόπτου γενομένου, καὶ δεινὸν ποιησάμενοι οὐκ ἀξιώ-
σαντες ὑπὸ λακεδαιμονίων τοῦτο παθεῖν, εὐθὺς ἐπεὶ
δὴ ἀνεχώρησαν, ἀφέντες γὰρ τὴν γενομένην ἐπὶ τῷ μή-
δῳ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς ἀργείοις τοῖς ἐκείνων πολεμί-
οις ξύμμαχοι ἐγένοντο. καὶ πρὸς θεσσαλοὺς ἅμα ἀμφο-
τέροις οἱ αὐτοὶ ὅρκοι καὶ ξυμμαχία κατέστη. οἱ δ' ἐν ἰθώμῃ
δεκάτῳ ἔτει ὡς οὐκέτι ἐδύναντο ἀντέχειν ξυνέβησαν πρὸς
τοὺς λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ ~~ἐφιᾶσι~~ ἐξίασιν ἐκ πελοποννή-
σου ὑπόσπονδοι, καὶ μηκέτι ἐπιβήσονται αὐτοί. ἢν δέ
τις ἁλίσκηται τοῦ λαβόντος εἶναι δοῦλον. ἦν δέ τι καὶ χρη-
στήριον τοῖς λακεδαιμονίοις πυθικὸν πρὸ τοῦ. τὸν ἱκέτην
τοῦ ἰθωμήτα ἀφιέναι. ἐξῆλθον δὲ αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ
γυναῖκες. καὶ αὐτοὺς ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατὰ ἔχθος

τοῦ διὸς

ἤδη τῶν λακεδαιμονίων ἐς ναύπακτον κατῴκισαν, ἣν ἔτυ-
χον ᾑρηκότες νεωστὶ λοκρῶν τῶν ὀζολῶν ἐχόντων. προσεχώρη-
σαν δὲ καὶ μεγαρεῖς ἀθηναίοις ἐς ξυμμαχίαν, λακεδαι-
μονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς κορίνθιοι περὶ γῆς ὅρων πολέ-
μῳ κατεῖχον. καὶ ἔσχον ἀθηναῖοι μέγαρα καὶ πηγάς. καὶ
τὰ μακρὰ τείχη ᾠκοδόμησαν μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλε-
ως ἐς νίσαιαν. καὶ ἐφρούρουν αὐτοί. καὶ κορινθίοις μὲν οὐχ
ἥκιστα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς ἀ-
θηναίους γενέσθαι. ἰνάρως δὲ ὁ ψαμμιτίχου λίβυς βα-
σιλεὺς λιβύων τῶν πρὸς αἰγύπτῳ ὁρμώμενος ἐκ μα-
ρείας τῆς ὑπὲρ φάρου πόλεως ἀπέστησεν αἰγύπτου τὰ πλέ-
ω ἀπὸ βασιλέως ἀρταξέρξου. καὶ αὐτὸς ἄρχων γενόμενος ἀ-
θηναίους ἐπηγάγετο. οἱ δὲ ἔτυχον γὰρ ἐς κύπρον στρατευό-
μενοι ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων ἦλθον
ἀπολιπόντες τὴν κύπρον. καὶ ἀναπλεύσαντες ἀπὸ τῆς
θαλάσσης ἐς τὸν νεῖλον τοῦ τε ποταμοῦ κρατοῦντες καὶ τῆς
μέμφιδος τῶν δύο μερῶν πρὸς τὸ τρίτον μέρος ὃ καλεῖται
λευκὸν τεῖχος ἐπολέμουν. ἐνῆσαν δὲ αὐτόθι περσῶν καὶ
μήδων οἱ καταφυγόντες καὶ αἰγυπτίων οἱ μὴ ξυναποστάντες. ἀ-
θηναίοις δὲ ναυσὶν ἀποβᾶσιν ἐς ἁλιᾶς πρὸς κορινθίους
καὶ ἐπιδαυρίους μάχη ἐγένετο καὶ ἐνίκων κορίνθιοι. καὶ
ὕστερον ἀθηναῖοι ἐναυμάχησαν ἐπὶ κεκρυφαλία πελο-
ποννησίων ναυσὶ καὶ ἐνίκων ἀθηναῖοι. πολέμου δὲ κατα-
στάντος πρὸς αἰγινήτας ἀθηναίοις μετὰ ταῦτα ναυμαχία
γίνεται ἐπ' αἰγίνῃ μεγάλη ἀθηναίων καὶ αἰγινητῶν. καὶ οἱ
ξύμμαχοι ἑκατέροις παρῆσαν. καὶ ἐνίκων ἀθηναῖοι.
καὶ ναῦς ἑβδομήκοντα λαβόντες αὐτῶν ἐς τὴν γῆν ἀπέ-
βησαν καὶ ἐπολιόρκουν. λεωκράτους τοῦ στροίβου στρα-
τηγοῦντος. ἔπειτα πελοποννήσιοι ἀμύνειν βουλόμενοι αἰγι-
νήταις, ἐς μὲν τὴν αἴγιναν τριακοσίους ὁπλίτας πρότερον
κορινθίων καὶ ἐπιδαυρίων ἐπικούρους διεβίβασαν. τὰ
δὲ ἄκρα τῆς γερανείας κατέλαβον, καὶ ἐς τὴν μεγαρίδα
κατέβησαν κορίνθιοι μετὰ τῶν ξυμμάχων, νομίζοντες ἀ-
δυνάτους ἔσεσθαι ἀθηναίους βοηθεῖν τοῖς μεγαρεῦσιν
ἔν τε αἰγίνῃ ἀπούσης τῆς στρατιᾶς πολλῆς καὶ ἐν αἰγύπ-
τῳ. ἢν δὲ καὶ βοηθῶσιν, ἀπ' αἰγίνης ἀναστήσεσθαι.

αὐτούς. οἱ δὲ ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρὸς αἰγίνῃ στράτευμα οὐκ ἐκίνη-
σαν· τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως ὑπολοίπων οἵ τε πρεσβύτατοι καὶ
οἱ νεώτατοι ἀφικνοῦνται ἐς τὰ μέγαρα μυρωνίδου στρατηγοῦντος
καὶ μάχης γενομένης ἰσορρόπου πρὸς κορινθίους διεκρίθη-
σαν ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐνόμισαν αὐτοὶ ἑκάτεροι οὐκ ἔλασσον
ἔχειν ἐν τῷ ἔργῳ. καὶ οἱ μὲν ἀθηναῖοι, ἐκράτησαν γὰρ ὅμως
μᾶλλον ἀπελθόντων τῶν κορινθίων τροπαῖον ἔστησαν. οἱ
δὲ κορίνθιοι κακιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει πρεσβυτέρ-
καὶ παρασκευασάμενοι ἡμέραις ὕστερον δώδεκα μάλιστα
ἐλθόντες ἀνθίστασαν τρόπαιον καὶ αὐτοὶ ὡς νική-
σαντες. καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἐκβοήσαντες ἐκ τῶν μεγάρων
τούς τε τὸ τρόπαιον ἱστάντας διαφθείρουσι. καὶ τοῖς ἄλ-
λοις ξυμβαλόντες, ἐκράτησαν, οἱ δὲ νικώμενοι ὑπεχώ-
ρουν. καί τι αὐτῶν τι μέρος οὐκ ὀλίγον προσβιασθὲν καὶ
διαμαρτὸν τῆς ὁδοῦ ἐσέπεσεν ἐς τι χωρίον ἰδιώτου. ᾧ ἔτυ-
χεν ὄρυγμα μέγα περιεῖργον καὶ οὐκ ἦν ἔξοδος. οἱ δὲ ἀθη-
ναῖοι γνόντες κατὰ πρόσωπόν τε εἶργον τοῖς ὁπλίταις. καὶ
περιστήσαντες κύκλῳ τοὺς ψιλοὺς κατέλευσαν πάντας
τοὺς εἰσελθόντας. καὶ πάθος μέγα τοῦτο τοῖς κορινθίοις
ἐγένετο. τὸ δὲ πλῆθος ἀπεχώρησεν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς
ἐπ' οἴκου. ἤρξαντο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὰ μα-
κρὰ τείχη οἱ ἀθηναῖοι ἐς θάλασσαν οἰκοδομεῖν. τό τε
φαληρόνδε καὶ τὸ ἐς πειραιᾶ. καὶ φωκέων στρατευσάντων
ἐς δωριᾶς τὴν λακεδαιμονίων μητρόπολιν βοιὸν καὶ κυτί-
νιον καὶ ἐρινεόν. καὶ ἑλόντων ἓν τῶν πολισμάτων
τούτων οἱ λακεδαιμόνιοι νικομήδους τοῦ κλεομβρότου
ὑπὲρ πλειστοάνακτος τοῦ παυσανίου βασιλέως νέου
ὄντος ἔτι ἡγουμένου ἐβοήθησαν τοῖς δωριεῦσιν. ἑαυτῶν τε
πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις καὶ τῶν ξυμμάχων
μυρίοις καὶ τοὺς φωκέας ὁμολογίᾳ ἀναγκάσαντες
ἀποδοῦναι τὴν πόλιν, ἀπεχώρουν πάλιν. καὶ κατὰ
θάλασσαν μὲν αὐτοὺς διὰ τοῦ κρισαίου κόλπου
εἰ βούλοιντο περαιοῦσθαι ἀθηναῖοι ναυσὶ περιπλεύσαν-
τες ἔμελλον κωλύσειν. διὰ δὲ τῆς γερανείας οὐκ ἀσφα-
λὲς ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἀθηναίων ἐχόντων μέγαρα

καὶ πηγὰς πορεύεσθαι· δυσόδος τε γὰρ ἡ Γεράνεια, καὶ ἐ-
φρουρεῖτο ἀεὶ ὑπὸ Ἀθηναίων· καὶ τότε ᾐσθάνοντο αὐτοὺς μελ-
λοντας καὶ ταύτῃ κωλύσειν· ἔδοξε δ' αὐτοῖς ἐν Βοιωτοῖς περι-
μείνασι σκέψασθαι ὅτῳ τρόπῳ ἀσφαλέστατα διαπορεύ-
σονται. τὸ δ' ἔτι καὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων ἐπῆγον αὐτοὺς κρύ-
φα ἐλπίσαντες δῆμόν τε καταπαύσειν, καὶ τὰ μακρὰ τείχη
οἰκοδομούμενα· ἐβοήθησαν δ' ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι παν-
δημεὶ· καὶ Ἀργείων χίλιοι καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων ὡς ἕκα-
στοι. ξύμπαντες δὲ ἐγένοντο τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι· νομί-
σαντες δὲ ἀπορεῖν ὅπῃ διέλθωσιν, ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς.
καί τοι καὶ τοῦ μισθοῦ (δήμου) καταλύσεως ὑποψίᾳ. ἦλθον δὲ καὶ
Θεσσαλῶν ἱππῆς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικόν, οἱ
μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. γενομέ-
νης δὲ μάχης ἐν Τανάγρᾳ τῆς Βοιωτίας ἐνίκων οἱ Λακεδαι-
μόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. ὁ φόνος ἐγένετο ἀμφοτέρων πολύς.
καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν ἐς τὴν Μεγαρίδα ἐλθόντες καὶ δεν-
δροτομήσαντες πάλιν ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου διὰ Γερανείας καὶ ἰσθ-
μοῦ, Ἀθηναῖοι δὲ δευτέρᾳ καὶ ἑξηκοστῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν
μάχην ἐστράτευσαν ἐς Βοιωτοὺς Μυρωνίδου στρατηγοῦντος
καὶ μάχῃ ἐν Οἰνοφύτοις τοὺς Βοιωτοὺς νικήσαντες τῆς τε χώ-
ρας ἐκράτησαν τῆς Βοιωτίας καὶ Φωκίδος· καὶ Ταναγραί-
ων τὸ τεῖχος περιεῖλον. καὶ Λοκρῶν τῶν Ὀπουντίων ἑκατὸν ἀν-
δρας ὁμήρους τοὺς πλουσιωτάτους ἔλαβον. τά τε τείχη τὰ
ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἐπετέλεσαν. ὡμολόγησαν δὲ καὶ Αἰγινῆται
μετὰ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις τείχη (τε) περιελόντες καὶ ναῦς πα-
ραδόντες, φόρον τε ταξάμενοι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον. καὶ Πε-
λοπόννησον παρέπλευσαν (περι) Ἀθηναῖοι Τολμίδου τοῦ Τολ-
μαίου στρατηγοῦντος, καὶ τὸ νεώριον τὸ Λακεδαιμονίων
ἐνέπρησαν, καὶ Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν εἷλον. καὶ Σικυ-
ωνίων (ους) ἐν ἀποβάσει τῆς μάχης ἐκράτησαν. οἱ δ' ἐν τῇ
Αἰγύπτῳ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ἐπέμενον, καὶ αὐ-
τοῖς πολλαὶ ἰδέαι πολέμων κατέστησαν. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον
ἐκράτουν τῆς Αἰγύπτου Ἀθηναῖοι, καὶ βασιλεὺς πέμπει
ἐς Λακεδαίμονα Μεγάβαζον ἄνδρα Πέρσην χρήματα
ἔχοντα ὅπως ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν πεισθέντων

τῶν πελοποννησίων ἀπ' αἰγύπτου ἀπαγάγοι ἀθηναίους, ὡς δὲ
αὐτῷ οὐ προυχώρει καὶ τὰ χρήματα ἄλλως ἀναλοῦτο, ὁ μὲν
μεγάβαζος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων πάλιν ἐς τὴν ἀσίαν
ἐκομίσθη, μεγάβυζον δὲ τὸν ζωπύρου πέμπει ἄνδρα πέρσην
μετὰ στρατιᾶς πολλῆς. ὃς ἀφικόμενος κατὰ γῆν τούς τε αἰγυ
πτίους καὶ τοὺς ξυμμάχους μάχῃ ἐκράτησε. καὶ ἐκ τῆς μέμ
φιδος ἐξήλασε τοὺς ἕλληνας. καὶ τέλος ἐς προσωπίτιδα
τὴν νῆσον κατέκλεισε καὶ ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἐνιαυτὸν
καὶ μῆνας ἓξ μέχρις οὗ ξηράνας τὴν διώρυχα καὶ παρα
τρέψας ἄλλῃ τὸ ὕδωρ τάς τε ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε. καὶ
τῆς νήσου τὰ πολλὰ ἤπειρον. καὶ διαβὰς εἷλε τὴν νῆσον
πεζῇ. οὕτω μὲν τὰ τῶν ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη ἓξ ἔτη
πολεμήσαντα. καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι διὰ τῆς
λιβύης ἐς κυρήνην διεσώθησαν. οἱ δὲ πλεῖστοι ἀπώλοντο.
αἴγυπτος δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλέως ἐγένετο. πλὴν ἀμυρ
ταίου τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως. τοῦτον δὲ διὰ μέγεθός τε
τοῦ ἕλους οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν. καὶ ἅμα μαχιμώτατοί εἰσι
τῶν αἰγυπτίων οἱ ἕλειοι. ἰνάρως δὲ ὁ λιβύων βασιλεὺς
ὃς τὰ πάντα ἔπραξε περὶ τῆς αἰγύπτου προδοσίᾳ ληφ
θεὶς ἀνεσταυρώθη. ἐκ δὲ τῶν ἀθηναίων καὶ τῆς ἄλ
λης ξυμμαχίδος πεντήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλέου
σαι ἐς αἴγυπτον, ἔσχον κατὰ τὸ μενδήσιον κέρας οὐκ εἰ
δότες τῶν γεγενημένων οὐδέν. καὶ αὐτοῖς ἔκ τε γῆς ἐπιπε
σόντες πεζοὶ καὶ ἐκ θαλάσσης φοινίκων ναυτικὸν διέ
φθειραν τὰς πολλὰς τῶν νεῶν. αἱ δ' ἐλάσσους διέφυ
γον πάλιν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν μεγάλην στρατιὰν ἀθη
ναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν.
ἐκ δὲ θεσσαλίας ὀρέστης ὁ ἐχεκρατίδου υἱὸς τοῦ θεσσα
λῶν βασιλέως φεύγων, ἔπεισεν ἀθηναίους ἑαυτὸν κα
τάγειν. καὶ παραλαβόντες τοὺς βοιωτοὺς καὶ φωκέας
ὄντας ξυμμάχους ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν τῆς θεσσαλί
ας ἐπὶ φάρσαλον. καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουν ὅσα μὴ προϊόντες
πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων. οἱ γὰρ ἱππεῖς τῶν θεσσαλῶν εἶργον
τὴν δὲ πόλιν οὐχ εἷλον, οὐδ' ἄλλο προυχώρει αὐτοῖς οὐδέν,
ὧν ἕνεκα ἐστράτευσαν. ἀλλὰ ἀπεχώρησαν πάλιν ὀρέ
στην.

ὀρέστην ἔχοντες ἄπρακτοι. μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον χίλιοι ἀ
θηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς τὰς ἐν πηγαῖς ἐπιβάντες, εἶχον δ᾽ αὐτοὶ τὰς
πηγὰς παρέπλευσαν ἐς σικυῶνα περικλέους τοῦ ξανθίππου στρα
τηγοῦντος. καὶ ἀποβάντες σικυωνίων τοὺς προσμίξαντας μάχῃ ἐ
κράτησαν. καὶ εὐθὺς παραλαβόντες ἀχαιοὺς καὶ διαπλεύσαντες πέ
ραν τῆς ἀκαρνανίας ἐς οἰνιάδας ἐστράτευσαν. καὶ ἐπολιόρ
κουν. οὐ μέντοι εἷλόν γε ἀλλὰ ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου. ὕστερον δὲ
διαλιπόντων ἐτῶν τριῶν σπονδαὶ γίνονται πελοποννησίοις καὶ
ἀθηναίοις πεντέτεις. καὶ ἑλληνικοῦ μὲν πολέμου ἔσχον
οἱ ἀθηναῖοι. ἐς δὲ κύπρον ἐστρατεύοντο ναυσὶ διακοσίαις, αὐ
τῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων κίμωνος στρατηγοῦντος. καὶ ἑξήκον
τα μὲν νῆες ἐς αἴγυπτον ἀπ᾽ αὐτῶν ἔπλευσαν, ἀμυρταίου με
ταπέμποντος τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως. αἱ δὲ ἄλλαι κίτιον
ἐπολιόρκουν. κίμωνος δὲ ἀποθανόντος καὶ λιμοῦ γενομένου
ἀπεχώρησαν ἀπὸ κιτίου. καὶ πλεύσαντες ὑπὲρ σαλαμῖνος
τῆς ἐν κύπρῳ φοίνιξι καὶ κίλιξιν ἐναυμάχησαν καὶ ἐπεζομα
χησαν ἅμα. καὶ νικήσαντες ἀμφότερα ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου
καὶ αἱ ἐξ αἰγύπτου νῆες πάλιν αἱ ἐλθοῦσαι μετ᾽ αὐτῶν. λακε
δαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστρά
τευσαν καὶ κρατήσαντες τοῦ ἐν δελφοῖς ἱεροῦ παρέδοσαν
δελφοῖς. καὶ αὖθις ὕστερον ἀθηναῖοι ἀποχωρησάντων αὐτῶν,
στρατεύσαντες καὶ κρατήσαντες παρέδοσαν φωκεῦσι. καὶ χρό
νου ἐγγενομένου μετὰ ταῦτα ἀθηναῖοι βοιωτῶν τῶν φευγόντων ἐχόντων ὀρ
χομενὸν καὶ χαιρώνειαν, καὶ ἄλλ᾽ ἄττα χωρία τῆς βοιωτίας
ἐστράτευσαν. ἑ αὐτῶν μὲν χιλίοις ὁπλίταις. τῶν δὲ ξυμμάχων
ὡς ἑκάστοις ἐπὶ τὰ χωρία ταῦτα πολέμια ὄντα τολμίδου τοῦ τολ
μαίου στρατηγοῦντος, καὶ χαιρώνειαν ἑλόντες ἀπεχώρουν. φυ
λακὴν καταστήσαντες. πορευομένοις δὲ αὐτοῖς ἐν κορωνείᾳ
ἐπιτίθενται οἵ τε ἐκ τῆς ὀρχομενοῦ φυγάδες βοιωτῶν καὶ λοκροὶ
μετ᾽ αὐτῶν καὶ εὐβοέων φυγάδες. καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦ
σαν. καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς μὲν διέφθειραν τῶν ἀθη
ναίων, τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον καὶ τὴν βοιωτίαν ἐξέλιπον ἀθη
ναῖοι πᾶσαν. σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ᾽ ᾧ τοὺς ἄνδρας κομι
οῦνται. καὶ οἱ φεύγοντες βοιωτῶν κατελθόντες καὶ οἱ ἄλλοι πάν
τες αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο. μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον
εὔβοια ἀπέστη ἀπὸ ἀθηναίων καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος

δὲ περικλέους στρατιὰ ἀθηναίων ἤδη ἠγγέλθη αὐτῷ ὅτι μέγαρα ἀφέ
στηκε· καὶ πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβάλλειν ἐς τὴν ἀττικὴν
καὶ οἱ φρουροὶ ἀθηναίων διεφθαρμένοι εἰσὶν ὑπὸ μεγαρέων.
πλὴν ὅσοι ἐς νίσαιαν ἀπέφυγον. ἐπαγόμενοι δὲ κορινθίους
καὶ σικυωνίους καὶ ἐπιδαυρίους ἀπέστησαν οἱ μεγαρεῖς. ὁ δὲ
περικλῆς πάλιν κατὰ τάχος ἐκόμιζε τὴν στρατιὰν ἐκ τῆς εὐβοίας.
καὶ μετὰ τοῦτο οἱ πελοποννήσιοι τῆς ἀττικῆς εἰς ἐλευσῖνα καὶ
θρίαζε ἐσβαλόντες ἐδῄωσαν· πλειστοάνακτος τοῦ παυσανίου βα
σιλέως λακεδαιμονίων ἡγουμένου· καὶ τὸ πλέον οὐκέτι προελ
θόντες ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ ἀθηναῖοι πάλιν ἐς εὔβοι
αν διαβάντες περικλέους στρατηγοῦντος κατεστρέψαντο πᾶσαν,
καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογίᾳ κατεστήσαντο· ἑστιαιᾶς δὲ ἐξοικίσαν
τες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον· ἀναχωρήσαντες δὲ ἀπ' εὐβοίας οὐ
πολλῷ ὕστερον σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
ξυμμάχους τριακοντούτεις ἀποδόντες νίσαιαν καὶ ἀχαΐαν καὶ
πηγὰς καὶ τροιζῆνα· ταῦτα γὰρ εἶχον οἱ ἀθηναῖοι πελοποννη
σίων. ἕκτῳ δὲ ἔτει σαμίοις καὶ μιλησίοις πόλεμος ἐγένετο περὶ
πριήνης· καὶ οἱ μιλήσιοι ἐλασσούμενοι τῷ πολέμῳ παρ' ἀθη
ναίους ἐλθόντες κατεβόων τῶν σαμίων· ξυνεπελαμβάνοντο
δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς σάμου ἄνδρες ἰδιῶται νεωτερίσαι βουλόμενοι
τὴν πολιτείαν· πλεύσαντες οὖν ἀθηναῖοι ἐς σάμον ναυσὶ τεσ
σαράκοντα δημοκρατίαν κατέστησαν· καὶ ὁμήρους ἔλαβον
τῶν σαμίων πεντήκοντα μὲν παῖδας, ἴσους δὲ ἄνδρας· καὶ κα
τέθεντο ἐς λῆμνον, καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπόντες ἀνεχώρησαν.
τῶν δὲ σαμίων, ἦσαν γάρ τινες οἳ οὐχ ὑπέμενον, ἀλλ' ἔφυγον
ἐς τὴν ἤπειρον. ξυνθέμενοι τῶν ἐν τῇ ~~πολλ~~ πόλει τοῖς δυνα
τωτάτοις, καὶ πισσούθνῃ τῷ ὑστάσπου ξυμμαχίαν, ὃς εἶχε σάρδεις
τότε· ἐπικούρους τε ξυλλέξαντες ἑπτακοσίους διέβησαν ὑπὸ
~~νύκτου~~ νύκτα ἐς τὴν σάμον. καὶ πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ ἐπανέ
στησαν καὶ ἐκράτησαν τῶν πλείστων· ἔπειτα τοὺς ὁμήρους κλέ
ψαντες ἐκ λήμνου τοὺς αὐτῶν ἀπέστησαν, καὶ τοὺς φρουροὺς
τοὺς ἀθηναίων καὶ τοὺς ἄρχοντας, οἳ ἦσαν παρὰ σφίσιν, ἐξ
έδοσαν πισσούθνῃ. ἐπί τε μίλητον εὐθὺς παρεσκευάζοντο στρα
τεύειν· ξυναπέστησαν δ' αὐτοῖς καὶ βυζάντιοι. ἀθηναῖοι δ' ὡς
ᾔσθοντο πλεύσαντες ναυσὶν ἑξήκοντα ἐπὶ σάμου ταῖς μὲν

ἑκκαίδεκα τῶν νεῶν οὐκ ἐχρήσαντο. ἔτυχον γὰρ αἱ μὲν ἐπὶ κα-
ρίας ἐς προσκοπὴν τῶν φοινισσῶν νεῶν οἰχόμεναι. αἱ δ' ἐπὶ χίου
καὶ λέσβου παραγγέλλουσαι βοηθεῖν. τεσσαράκοντα δὲ ναυσὶ
καὶ τέσσαρσι περικλέους δεκάτου αὐτοῦ στρατηγοῦντος ἐναυ-
μάχησαν πρὸς τραγίᾳ τῇ νήσῳ σαμίων ναυσὶν ἑβδομήκοντα.
ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες. ἔτυχον γὰρ αἱ πᾶσαι ἀπὸ μιλή-
του πλέουσαι. καὶ ἐνίκων ἀθηναῖοι. ὕστερον δ' αὐτοῖς ἐβοή-
θησαν ἐκ τῶν ἀθηνῶν νῆες τεσσαράκοντα. καὶ χίων καὶ
λεσβίων πέντε καὶ εἴκοσι. καὶ ἀποβάντες καὶ κρατοῦντες
τῷ πεζῷ ἐπολιόρκουν τρισὶ τείχεσι τὴν πόλιν. καὶ ἐκ θα-
λάσσης ἅμα. περικλῆς δὲ λαβὼν ἑξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν
ἐφορμουσῶν ᾤχετο κατὰ τάχος ἐπὶ καύνου καὶ καρίας ἐσαγ-
γελθέντων ὅτι φοίνισσαι νῆες ἐπ' αὐτοὺς πλέουσιν. ᾤχετο γὰρ
καὶ ἐκ τῆς σάμου πέντε ναυσὶ στησαγόρας, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς
φοινίσσας. ἐν τούτῳ δὲ οἱ σάμιοι ἐξαπιναίως ἔκπλουν ποιη-
σάμενοι ἀφάρκτῳ τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσόντες, τάς τε προ-
φυλακίδας ναῦς διέφθειραν, καὶ ναυμαχοῦντες τὰς ἀντα-
ναγομένας ἐνίκησαν. καὶ τῆς θαλάσσης τῆς καθ' ἑαυτοὺς
ἐκράτησαν ἡμέρας περὶ τέσσαρας καὶ δέκα. καὶ ἐσεκομί-
σαντο. καὶ ἐξεκομίσαντο ἃ ἐβούλοντο. ἐλθόντος δὲ περικλέ-
ους πάλιν ταῖς ναυσὶ κατεκλείσθησαν. καὶ ἐκ τῶν ἀθηνῶν
ὕστερον προσεβοήθησαν τεσσαράκοντα μὲν αἱ μετὰ θουκυ-
δίδου καὶ ἅγνωνος καὶ φορμίωνος νῆες. εἴκοσι δὲ αἱ μετὰ τλη-
πολέμου καὶ ἀντικλέους. ἐκ δὲ χίου καὶ λέσβου τριάκοντα. καὶ
ναυμαχίαν μέν τινα βραχεῖαν ἐποιήσαντο οἱ σάμιοι. ἀδύνατοι
δὲ ὄντες ἀντισχεῖν, ἐξεπολιορκήθησαν ἐνάτῳ μηνί. καὶ
προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ. τεῖχός τε καθελόντες καὶ ὁμή-
ρους δόντες καὶ ναῦς παραδόντες, καὶ χρήματα τὰ ἀναλω-
θέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι. ξυνέβησαν δὲ
καὶ βυζάντιοι ὥσπερ καὶ πρότερον ὑπήκοοι εἶναι. μετὰ
ταῦτα δὲ ἤδη γίγνεται οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τὰ προειρημένα.
τά τε κερκυραϊκὰ καὶ τὰ ποτιδαιατικὰ καὶ ὅσα πρόφασις τοῦ-
δε τοῦ πολέμου κατέστη. ταῦτα δὲ ξύμπαντα ὅσα ἔπραξαν
οἱ ἕλληνες πρός τε ἀλλήλους καὶ τὸν βάρβαρον ἐγένετο
ἐν ἔτεσι πεντήκοντα μάλιστα μεταξὺ τῆς ξέρξου ἀναχωρήσεως

καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦδε τοῦ πολέμου· ἐν οἷς Ἀθηναῖοι τήν τε ἀρχὴν
ἐγκρατεστέραν κατέστησαντο καὶ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως· οἱ δὲ
λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι οὐδὲ ἐκώλυον εἰ μὴ ἐπὶ βραχύ· ἡσύχαζόν τε
τὸ πλέον τοῦ χρόνου ὄντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ μὴ ταχεῖς ἰέναι ἐς τοὺς πο-
λέμους εἰ μὴ ἀναγκάζοιντο· τὸ δέ τι καὶ πολέμοις οἰκείοις ἐξειργόμενοι
πρὶν δὴ ἡ δύναμις τῶν ἀθηναίων σαφῶς ἤρετο καὶ ξυμμαχίας αὐ-
τῶν ἥπτοντο. τότε δὲ οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο· ἀλλ' ἐπιχειρητέα
ἐδόκει πάσῃ προθυμίᾳ καὶ καθαιρετέα ἡ ἰσχύς· ἢν δύνωνται·
ἀραμένοις τόνδε τὸν πόλεμον· αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς λακεδαιμο-
νίοις διέγνωστο λελύσθαι τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ἀθηναίους ἀ-
δικεῖν· πέμψαντες δὲ ἐς δελφοὺς ἐπηρώτων τὸν θεὸν εἰ πολε-
μοῦσιν ἄμεινον ἔσται· ὁ δὲ ἀνεῖλεν αὐτοῖς ὡς λέγεται κατὰ κράτος
πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι καὶ
παρακαλούμενος καὶ ἄκλητος· αὖθις δὲ τοὺς ξυμμάχους πα-
ρακαλέσαντες ψῆφον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν εἰ χρὴ πολεμεῖν· καὶ
ἐλθόντων τῶν πρέσβεων ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας καὶ ξυνόδου γενο-
μένης οἵ τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν
ἀθηναίων καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι· καὶ οἱ κορίν-
θιοι δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἑκάστων ἰδίᾳ ὥστε
ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον· δεδιότες περὶ τῇ ποτιδαίᾳ μὴ προδια-
φθαρῇ· παρόντες δὲ καὶ τότε καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἔλεγον
τοιάδε· τοὺς μὲν λακεδαιμονίους ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι οὐκ ἂν ἔτι
αἰτιασαίμεθα ὡς οὐ καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμον εἰσί· καὶ
ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον· χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας τὰ ἴδια
ἐξ ἴσου νέμοντας τὰ κοινὰ προσκοπεῖν· ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις
ἐκ πάντων προτιμῶνται· ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλά-
γησαν, οὐχὶ διδαχῆς δέονται ὥστε φυλάξασθαι αὐτούς· τοὺς δὲ
τὴν μεσόγειαν μᾶλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κατῳκημένους εἰδέναι
χρὴ ὅτι τοῖς κάτω ἢν μὴ ἀμύνωσι χαλεπωτέραν ἕξουσι τὴν κα-
τακομιδὴν τῶν ὡραίων καὶ πάλιν ἀντίληψιν ὧν ἡ θάλασσα
τῇ ἠπείρῳ δίδωσι· καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοὺς κριτὰς
ὡς μὴ προσηκόντων εἶναι· προσδέχεσθαι δέ ποτε εἰ τὰ κάτω
πρόοιντο, κἂν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελθεῖν· καὶ περὶ αὑτῶν
οὐχ ἧσσον νῦν βουλεύεσθαι· διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς
τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης μεταλαμβάνειν· ἀνδρῶν γὰρ σωφρό-
νων ἐστὶ εἰ μὴ ἀδικοῖντο ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους

ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν· εὖ δὲ παρασχὸν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμ-
βῆναι. καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι. μήτε
τῷ ἡσυχίῳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖσθαι. ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡ-
δονὴν ὀκνῶν τάχιστ' ἂν ἀφαιρεθείη τῆς ῥᾳστώνης τὸ τερπνόν· δι' ὅ-
περ ὀκνεῖ εἰ ἡσυχάζοι· ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐν-
τεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. πολλὰ γὰρ κακῶς
γνωσθέντα ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων κατορθώθη
καὶ ἔτι πλείω καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τοὐναντίον καὶ
αἰσχρῶς περιέστη. ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὁμοῖα τῇ πίστει καὶ ἔρ-
γῳ ἐπεξέρχεται. ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν. μετὰ δέ-
ους τε ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν. ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι,
τὸν πόλεμον ἐγείρομεν. καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα, καὶ ὅταν
ἀμυνώμεθα ἀθηναίους καταθησόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ.
κατὰ πολλὰ δ' ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι. πρῶτον μὲν πλήθει
προύχοντας καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ. ἔπειτα ὁμοίως πάντας
ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας, ναυτικόν τε ᾧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς
ὑπαρχούσης τε ἑκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα. καὶ ἀπὸ τῶν
ἐν δελφοῖς, καὶ ὀλυμπίᾳ χρημάτων. δάνεισμα γὰρ ποιησάμε-
νοι ὑπολαβεῖν οἷοί τε ἐσμὲν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν
ναυβάτας. ὠνητὴ γὰρ ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία.
ἡ δὲ ἡμετέρα ἧσσον ἂν τοῦτο πάθοι τοῖς σώμασι τὸ πλέον ἰσχύ-
ουσα, ἢ τοῖς χρήμασι. μιᾷ τε νίκῃ ναυμαχίας κατὰ τὸ εἰκὸς
ἁλίσκονται. εἰ δ' ἀντίσχοιεν, μελετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλέονι
χρόνῳ τὰ ναυτικά. καὶ ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον κατα-
στήσωμεν, τῇ γε εὐψυχίᾳ δήπου περιεσόμεθα. ὃ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν
φύσει ἀγαθὸν ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο διδαχῇ. ὃ δὲ ἐκεῖνοι ἐ-
πιστήμῃ προύχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστι μελέτῃ. χρήματα δ' ὥστε
ἔχειν ἐς αὐτὰ οἴσομεν. ἢ δεινὸν ἂν εἴη, εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ξυμ-
μαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέροντες οὐκ ἀπεροῦσιν. ἡμεῖς
δὲ ἐπὶ τῷ τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σῴζεσθ
οὐκ ἄρα δαπανήσομεν. καὶ ἐπὶ τῷ μὴ ὑπ' ἐκείνων αὐτὰ ἀφαι-
ρεθέντες αὐτοῖς τούτοις κακῶς πάσχειν. ὑπάρχουσι δὲ καὶ
ἄλλοι ὁδοὶ τοῦ πολέμου ἡμῖν. ξυμμάχων τε ἀπόστασις μάλι-
στα παραίρεσις οὖσα τῶν προσόδων αἷς ἰσχύουσι καὶ ἐπιτειχισ-
μὸς τῇ χώρᾳ. ἄλλα τε ὅσα οὐκ ἄν τις νῦν προίδοι. ἥκιστα γὰρ

πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ· αὐτὸς δὲ ἀφ᾽ αὑτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται
πρὸς τὸ παρατυγχάνον· ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας
βεβαιότερος· ὁ δὲ ὀργισθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει· ἐν-
θυμώμεθα δὲ καὶ ὅτι εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἑκάστοις πρὸς ἀντιπάλους
περὶ γῆς ὅρων διαφοραί, οἰστὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ πρὸς ξύμπαντάς
τε ἡμᾶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ καὶ κατὰ πόλιν ἔτι δυνατώτεροι· ὥστε
εἰ μὴ καὶ ἀθρόοι καὶ κατὰ ἔθνη καὶ ἕκαστον ἄστυ μιᾷ γνώμῃ
ἀμυνούμεθα αὐτοὺς δίχα γε ὄντας ἡμᾶς ἀπόνως χειρώσονται.
καὶ τὴν ἧσσαν εἰ καὶ δεινόν τῳ ἀκοῦσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέρουσαν
ἢ ἄντικρυς δουλείαν· ὃ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχρὸν τῇ Πελο-
ποννήσῳ καὶ πόλεις τοσάσδε ὑπὸ μιᾶς κακοπαθεῖν· ἐν
ᾧ ἢ δικαίως δοκοῖμεν ἂν πάσχειν, ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι
καὶ τῶν πατέρων χείρους φαίνεσθαι, οἳ τὴν Ἑλλάδα ἠλευθέ-
ρωσαν· ἡμεῖς δὲ οὐδ᾽ ἡμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦμεν αὐτό· τύραν-
νον δὲ ἐῶμεν ἐγκαθεστάναι τὴν πόλιν· τοὺς δ᾽ ἐν μιᾷ μονάρ-
χους ἀξιοῦμεν καταλύειν· καὶ οὐκ ἴσμεν ὅπως τάδε τριῶν,
τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπήλλακται, ἀξυνεσίας ἢ μαλακίας
ἢ ἀμελείας· οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες ταῦτα ἐπὶ τὴν πλείστους
δὴ βλάψασαν καταφρόνησιν κεχωρήκατε· ἣ ἐκ τοῦ πολλοὺς
σφάλλειν τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται. τὰ
μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν
ξυμφέρει αἰτιᾶσθαι· περὶ δὲ τῶν ἔπειτα μελλόντων τοῖς παροῦ-
σι βοηθοῦντας χρὴ ἐπιταλαιπωρεῖν· πάτριον γὰρ ἡμῖν ἐκ τῶν
πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι· καὶ μὴ μεταβάλλειν τὸ ἔθος
εἰ ἄρα πλούτῳ τε νῦν καὶ ἐξουσίᾳ ὀλίγον προφέρετε· οὐ γὰρ δί-
καιον ἃ τῇ ἀπορίᾳ ἐκτήθη τῇ ἀπλουσίᾳ ἀπολέσθαι· ἀλλὰ
θαρσοῦντας ἰέναι κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον· τοῦ τε θεοῦ
χρήσαντος καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι· καὶ τῆς ἄλ-
λης Ἑλλάδος πάσης ξυναγωνιουμένης, τὰ μὲν φόβῳ, τὰ
δὲ ὠφελίᾳ· σπονδάς τε οὐ λύσετε πρότεροι, ἅς γε καὶ ὁ θεὸς
κελεύων πολεμεῖν νομίζει παραβεβάσθαι· ἠδικημέναις
δὲ μᾶλλον βοηθήσετε· λύουσι γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι, ἀλ-
λ᾽ οἱ πρότεροι ἐπιόντες· ὥστε πανταχόθεν καλῶς ὑπάρ-
χον ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ ἡμῶν τάδε κοινῇ παραινούντων,
εἴπερ βεβαιότατον τό τε ταῦτα ξυμφέροντα καὶ πόλεσι

καὶ ἰδιώταις εἶναι, μὴ μέλλετε Ποτιδεάταις τε ποιεῖσθαι τιμω-
ρίαν οὖσι Δωριεῦσι ὑπὸ Ἰώνων πολιορκουμένοις, οὗ πρότερον ἦν
τοὐναντίον. καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν ἐλευθερίαν, ὡς οὐκέτι
ἐνδέχεται περιμένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλάπτεσθαι, τοὺς δ᾽ εἰ
γνωσθησόμεθα ξυνελθόντες μέν, ἀμύνεσθαι δ᾽ οὐ τολμῶντες,
μὴ πολὺ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν. ἀλλὰ νομίσαντες ἐς ἀνάγκην
ἀφῖχθαι, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, καὶ ἅμα τάδε ἄριστα λέγεσθαι,
ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινόν,
τῆς δ᾽ ἀπ᾽ αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες. ἐκ
πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται. ἀφ᾽ ἡσυχίας
δὲ μὴ πολεμῆσαι οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον. καὶ τὴν καθεστηκυῖαν
ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως κα-
θεστάναι. ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν, τῶν δὲ διανοεῖσθαι παραστη-
σώμεθα ἐπελθόντες καὶ αὐτοί τε ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰ-
κῶμεν. καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἕλληνας ἐλευθερώ-
σωμεν. τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι
ἐπειδὴ ἀφ᾽ ἁπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψῆφον ἐπήγαγον
τοῖς ξυμμάχοις ἅπασιν ὅσοι παρῆσαν ἑξῆς καὶ μείζονι καὶ
ἐλάσσονι πόλει καὶ τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. δεδογ-
μένον δὲ αὐτοῖς εὐθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν ἀπαρασκεύ-
οις οὖσιν. ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἑκάστοις ἃ πρόσφορα ἦν. καὶ
μὴ εἶναι μέλλησιν. ὅμως δὲ καθισταμένοις ὧν ἔδει ἐνιαυτὸς μὲν
οὐ διετρίβη. ἔλασσον δὲ πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ
τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερῶς. ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσβεύοντο τῷ
χρόνῳ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήματα ποιούμενοι, ὅπως
σφίσιν ὅτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν, ἢν μή τι ἐσακού-
ωσι. καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμό-
νιοι ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ. τὸ δὲ
ἄγος ἦν τοιόνδε. Κύλων ἦν Ὀλυμπιονίκης ἀνὴρ Ἀθηναῖος
τῶν πάλαι εὐγενής τε καὶ δυνατός. ἐγεγαμήκει δὲ θυγατέρα
Θεαγένους Μεγαρέως ἀνδρός, ὃς κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐτυ-
ράννει Μεγάρων. χρωμένῳ δὲ τῷ Κύλωνι ἐν Δελφοῖς ἀνεῖλεν ὁ
θεὸς ἐν τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων
ἀκρόπολιν. ὁ δὲ παρά τε τοῦ Θεαγένους δύναμιν λαβὼν

καὶ τοὺς φίλους ἀναπείσας ἐπειδὴ ἐπῆλθεν ὀλύμπια τὰ ἐν
πελοποννήσῳ κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι,
νομίσας ἑορτήν τε τοῦ διὸς μεγίστην εἶναι. καὶ αὐτῷ τι προσή-
κειν ὀλύμπια νενικηκότι. εἰ δὲ ἐν τῇ ἀττικῇ ἢ ἄλλοθί που ἡ με-
γίστη ἑορτὴ εἴρητο οὔτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε. τό τε μαντεῖον οὐκ
ἐδήλου. ἔστι γὰρ καὶ ἀθηναίοις διάσια. ἃ καλεῖται διὸς
ἑορτὴ μειλιχίου μεγίστη ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ᾗ πανδημεὶ θύου-
σι πολλοὶ οὐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια. δοκῶν δὲ ὀρ-
θῶς γιγνώσκειν ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ. οἱ δὲ ἀθηναῖοι αἰσθό-
μενοι ἐβοήθησάν τε πανδημεὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπ' αὐτούς, καὶ
προσκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν. χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου οἱ ἀθη-
ναῖοι τρυχόμενοι τῇ προσεδρείᾳ ἀπῆλθον οἱ πολλοὶ ἐπιτρέψαν-
τες τοῖς ἐννέα ἄρχουσι τὴν φυλακήν, καὶ τὸ πᾶν αὐτο-
κράτορσι διαθεῖναι ᾗ ἂν ἄριστα διαγιγνώσκωσιν. τότε δὲ τὰ
πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἔπρασσον. οἵ τε με-
τὰ τοῦ κύλωνος πολιορκούμενοι φλαύρως εἶχον σίτου τε καὶ
ὕδατος ἀπορίᾳ. ὁ μὲν οὖν κύλων καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκ-
διδράσκουσιν. οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἐπιέζοντο καί τινες καὶ ἀπεθ-
νῄσκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καθίζουσιν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἱκέται
τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἀναστήσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ τῶν ἀθη-
ναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακήν, ὡς ἑώρων ἀποθ-
νῄσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν ποιήσουσιν ἀπα-
γαγόντες ἀπέκτειναν. καθεζομένους δέ τινας καὶ ἐπὶ
τῶν σεμνῶν θεῶν ἐν τοῖς βωμοῖς ἐν τῇ παρόδῳ διεχρή-
σαντο. καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ ἐκεῖ-
νοί τε ἐκαλοῦντο καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνων. ἤλασαν μὲν
οὖν καὶ οἱ ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους. ἤλασε δὲ καὶ
κλεομένης ὁ λακεδαιμόνιος ὕστερον μετὰ ἀθηναίων
στασιαζόντων. τούς τε ζῶντας ἐλαύνοντες ἐκ τῶν τεθνεώ-
των τὰ ὀστᾶ ἀνελόντες ἐξέβαλον. κατῆλθον μέντοι ὕστερ-
ον καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔστιν ἔτι ἐν τῇ πόλει. τοῦτο δὴ τὸ ἄγος
οἱ λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον ἐλαύνειν δῆθεν τοῖς θεοῖς
πρῶτον τιμωροῦντες. εἰδότες περικλέα τὸν ξανθίππου
προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα. καὶ νομίζοντες

ἐκπεσόντος αὐτοῦ ῥᾷον σφίσι προχωρεῖν τὰ ἀπὸ τῶν ἀθηναίων. οὐ μέντοι τοιοῦτόν γε ἤλπιζον παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο ὅσον διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν· ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν τὸ μέρος ἔσεσθαι ὁ πόλεμος. ὢν γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν καὶ ἄγων τὴν πόλιν ἠναντιοῦτο πάντα τοῖς λακεδαιμονίοις, καὶ οὐκ εἴα ὑπείκειν ἀλλ᾽ ἐς τὸν πόλεμον ὥρμα τοὺς ἀθηναίους. ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ ἀθηναῖοι τοὺς λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν. οἱ γὰρ λακεδαιμόνιοι ἀναστήσαντές ποτε ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ποσειδῶνος ἀπὸ ταινάρου τῶν εἱλώτων ἱκέτας ἀπαγαγόντες διέφθειραν. δι᾽ ὃ δὴ καὶ σφίσιν αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι ἐν σπάρτῃ. ἐκέλευον δὲ τὸ τῆς χαλκιοίκου ἄγος ἐλαύνειν αὐτούς. ἐγένετο δὲ τοιόνδε. ἐπειδὴ παυσανίας ὁ λακεδαιμόνιος τὸ πρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν ἑλλησπόντῳ, καὶ κριθεὶς ὑπ᾽ αὐτῶν ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη. ἰδίᾳ δ᾽ αὐτὸς τριήρη λαβὼν ἑρμιονίδα ἄνευ λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς ἑλλήσποντον. τῷ μὲν λόγῳ ἐπὶ τὸν ἑλληνικὸν πόλεμον· τῷ δὲ ἔργῳ τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα πράσσειν. ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐπεχείρησεν ἐφιέμενος τῆς ἑλληνικῆς ἀρχῆς. εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλέα κατέθετο. καὶ τοῦ παντὸς πράγματος ἀρχὴν ἐποιήσατο. βυζάντιον γὰρ ἑλὼν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ μετὰ τὴν ἐκ κύπρου ἀναχώρησιν. εἶχον δὲ μῆδοι αὐτὸ καὶ βασιλέως προσήκοντές τινες, καὶ ξυγγενεῖς. οἳ ἑάλωσαν ἐν αὐτῷ τότε. τούτους οὓς ἔλαβεν ἀποπέμπει βασιλεῖ κρύφα τῶν ἄλλων ξυμμάχων. τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν. ἔπρασσε δὲ ταῦτα μετὰ γογγύλου, τοῦ ἐρετριέως ᾧ ἐπέτρεψε τό τε βυζάντιον καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. ἔπεμψε δὲ καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὸν γόγγυλον φέροντα αὐτῷ. ἐνεγέγραπτο δὲ τάδε καὶ ἐν αὐτῇ ὡς ὕστερον ἀνευρέθη· παυσανίας ὁ ἡγεμὼν τῆς σπάρτης τούσδε τέ σοι χαρίζεσθαι βουλόμενος ἀποπέμπει δορὶ ἑλὼν καὶ γνώμην ποιοῦμαι εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ θυγατέρα τε τὴν σὴν γῆμαι καί σοι σπάρτην τε καὶ τὴν ἄλλην ἑλλάδα ὑποχείριον ποιῆσαι. δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πρᾶξαι μετὰ σοῦ βουλευόμενος

εἰ οὖν τί σοι τούτων ἀρέσκει, πέμπε ἄνδρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν
δι' οὗ τὸ λοιπὸν τοὺς λόγους ποιησόμεθα. τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ
ἐδήλου. Ξέρξης δὲ ἥσθη τε τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἀποστέλλει ἀρτάβα
ζον τὸν φαρνάκου ἐπὶ θάλασσαν. καὶ κελεύει αὐτὸν τήν
τε δασκυλῖτιν σατραπείαν παραλαβεῖν μεγαβάτην ἀπαλλάξαν
τα ὃς πρότερον ἦρχε. καὶ παρὰ παυσανίαν ἐς βυζάντιον ἐπιστολὴν
ἀντεπετίθει αὐτῷ ὡς τάχιστα διαπέμψαι. καὶ τὴν σφραγῖδα
ἀποδεῖξαι. καὶ ἤν τι αὐτῷ παυσανίας παραγγέλλῃ περὶ τῶν
ἑαυτοῦ πραγμάτων πράσσειν ὡς ἄριστα καὶ πιστότατα. ὁ δὲ ἀφι
κόμενος τά τε ἄλλα ἐποίησεν ὥσπερ εἴρητο. καὶ τὴν ἐπιστολὴν
διέπεμψεν. ἀντενεγέγραπτο δὲ τάδε. ὧδε λέγει βασιλεὺς ξέρξης
παυσανίᾳ. καὶ τῶν ἀνδρῶν οὕς μοι πέραν θαλάσσης ἐκ βυ
ζαντίου ἔσωσας, κείσεταί σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ
ἐσαεὶ ἀνάγραπτος. καὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι,
καί σε μήτε νὺξ μήτε ἡμέρα ἐπισχέτω ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν
τι ὧν ἐμοὶ ὑπισχνῇ. μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνῃ κε
κωλύσθω. μηδὲ στρατιᾶς πλήθει εἴ ποι δεῖ παραγίγνεσθαι.
ἀλλὰ μετ' ἀρταβάζου ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ὅν σοι ἔπεμψα πρᾶσ
σε θαρσῶν καὶ τὰ ἐμὰ καὶ τὰ σὰ ὅπῃ κάλλιστα καὶ ἄριστα
ἕξει ἀμφοτέροις. ταῦτα λαβὼν ὁ παυσανίας τὰ γράμματα
ὢν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν ἑλλήνων
διὰ τὴν πλαταιᾶσιν ἡγεμονίαν πολλῷ τότε μᾶλλον ἦρτο καὶ
οὐκέτι ἐδύνατο ἐν τῷ καθεστηκότι τρόπῳ βιοτεύειν ἀλλὰ σκευ
ὰς τε μηδικὰς ἐνδυόμενος ἐκ τοῦ βυζαντίου ἐξῄει. καὶ διὰ
τῆς θρᾴκης πορευόμενον αὐτὸν μῆδοι καὶ αἰγύπτιοι ἐδο
ρυφόρουν. τράπεζάν τε μηδικὴν παρετίθετο. καὶ κατέχειν
τὴν διάνοιαν οὐκ ἐδύνατο. ἀλλ' ἔργοις βραχέσι προυδήλου
ἃ τῇ γνώμῃ μειζόνως ἔπειτα ἔμελλε πράξειν. δυσπρόσοδόν
τε αὑτὸν παρεῖχε καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρῆτο ἐς πάντας
ὁμοίως ὥστε μηδένα δύνασθαι προσιέναι. διόπερ καὶ
πρὸς τοὺς ἀθηναίους οὐχ ἥκιστα καὶ ξυμμαχία μετέστη.
οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι τό τε πρῶτον, δι' αὐτὰ ταῦτα
ἀνεκάλεσαν αὐτόν. καὶ ἐπειδὴ τῇ ἑρμιονίδι νηὶ τὸ δεύτερον
ἐκπλεύσας οὐ κελευσάντων αὐτῶν τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν.
καὶ ἐκ τοῦ βυζαντίου βίᾳ ὑπ' ἀθηναίων ἐκπολιορκηθεὶς

ἐς μὲν τὴν σπάρτην οὐκέτι ἐπανεχώρει· ἐς δὲ κολωνὰς τὰς τρῳά-
δας ἱδρυθεὶς πράσσων τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς πρὸς τοὺς βαρβά-
ρους, καὶ οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν μονὴν ποιούμενος· οὕτω δὴ
οὐκέτι ἐπέσχον. ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ ἔφοροι καὶ σκυ-
τάλην εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι· εἰ δὲ μὴ πόλεμον αὐτῷ
σπαρτιάτας προσαγορεύειν. ὁ δὲ βουλόμενος ὡς ἥκιστα ὕποπ-
τος εἶναι καὶ πιστεύων χρήμασι διαλύσειν τὴν διαβολὴν ἀνεχώ-
ρει τὸ δεύτερον ἐς τὴν σπάρτην. καὶ ἐς μὲν τὴν εἱρκτὴν ἐσπί-
πτει τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν ἐφόρων· ἔξεστι δὲ τοῖς ἐφόροις τὸν βασι-
λέα δρᾶσαι τοῦτο. ἔπειτα διαπραξάμενος ὕστερον ἐξῆλθε· καὶ
καθίστησιν ἑαυτὸν ἐς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτῶν ἐ-
λέγχειν. καὶ φανερὸν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ σπαρτιᾶται σημεῖον. οὔτε
οἱ ἐχθροὶ οὔτε ἡ πᾶσα πόλις ὅτῳ ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτι-
μωροῦντο ἄνδρα γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα καὶ ἐν τῷ παρόντι
τιμὴν ἔχοντα. πλείσταρχον γὰρ τὸν λεωνίδου ὄντα βασιλέα καὶ
νέον ἔτι ἀνεψιὸς ὢν ἐπετρόπευεν. ὑποψίας δὲ πολλὰς παρεῖχε,
τῇ τε παρανομίᾳ καὶ ζηλώσει τῶν βαρβάρων μὴ ἴσος βού-
λεσθαι εἶναι τοῖς παροῦσι. τά τε ἄλλα αὐτοῦ ἀνεσκόπουν
εἴ πού τι ἐξεδεδιῄτητο τῶν καθεστώτων νομίμων. καὶ ὅτι ἐπὶ
τὸν τρίποδά ποτε τὸν ἐν δελφοῖς ὃν ἀνέθεσαν οἱ ἕλληνες
ἀπὸ τῶν μήδων ἀκροθίνιον ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι αὐτὸς
ἰδίᾳ τὸ ἐλεγεῖον τόδε, ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε
μήδων, παυσανίας φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε. τὸ μὲν οὖν
ἐλεγεῖον οἱ λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλαψαν εὐθὺς τότε ἀπὸ τοῦ τρίπο-
δος τοῦτο· καὶ ἐπέγραψαν ὀνομαστὶ τὰς πόλεις ὅσαι ξυγκαθε-
λοῦσαι τὸν βάρβαρον ἔστησαν τὸ ἀνάθημα. τοῦ μέντοι παυ-
σανίου ἀδίκημα καὶ τοῦτ' ἐδόκει εἶναι· καὶ ἐπειδὴ ἐν τούτῳ
καθειστήκει πολλῷ μᾶλλον παρόμοιον πραχθῆναι ἐφαίνετο
τῇ παρούσῃ διανοίᾳ, καὶ ἐπυνθάνοντο δὲ καὶ ἐς τοὺς εἵλω-
τας πράσσειν τι αὐτόν. καὶ ἦν δὲ οὕτως. ἐλευθέρωσιν τε γὰρ ὑ-
πισχνεῖτο αὐτοῖς καὶ πολιτείαν ἢν ξυνεπαναστῶσι καὶ τὸ πᾶν
ξυγκατεργάσωνται. ἀλλ' οὐδ' ὣς οὐδὲ τῶν εἱλώτων μηνυταῖς
τισὶ πιστεύσαντες ἠξίωσαν νεώτερόν τι ποιεῖν εἰς αὐτόν, χρώμενοι
τῷ τρόπῳ ᾧπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτοὺς μὴ ταχεῖς εἶναι περὶ
ἀνδρὸς σπαρτιάτου ἄνευ ἀμφισβητήτων τεκμηρίων βουλεῦσαι

ἱκανὴν εἶχον· πρὶν δὴ αὐτοῖς ὡς λέγεται ὁ μέλλων τὰς τελευταίας
βασιλεῖ ἐπιστολὰς πρὸς Ἀρτάβαζον κομιεῖν ἀνὴρ Ἀργίλιος, παι-
δικά ποτε ὢν αὐτοῦ καὶ πιστότατος ἐκείνῳ μηνυτὴς γίγνεται, δείσας
κατὰ ἐνθύμησίν τινα ὅτι οὐδείς πω τῶν πρὸ ἑαυτοῦ ἀγγέλων πά-
λιν ἀφίκετο, καὶ παραποιησάμενος σφραγῖδα ἵνα ἢν ψευσθῇ
τῆς δόξης ἢ καὶ ἐκεῖνός τι μεταγράψαι αἰτήσῃ μὴ ἐπιγνῷ λύει τὰς
ἐπιστολάς, ἐν αἷς ὑπονοήσας τι τοιοῦτον προσεπεστάλθαι
καὶ αὐτὸν εὗρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν. τότε δὲ οἱ ἔφοροι δεί-
ξαντος αὐτοῦ τὰ γράμματα μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι
δὲ βουληθέντες ἔτι γενέσθαι αὐτοῦ Παυσανίου τι λέγοντος ἀ-
πὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίναρον ἱκέτου οἰχομένου καὶ
σκηνησαμένου διπλῆν διαφράγματι καλύβην, ἐς ἣν τῶν
τε ἐφόρων ἐντός τινας ἔκρυψε· καὶ Παυσανίου ὡς αὐτὸν ἐλθόν-
τος καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἱκετείας ᾔσθοντο πάν-
τα σαφῶς αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου. τά τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα καὶ
τἆλλα ἀποφαίνοντος καθ' ἕκαστον ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν
ταῖς πρὸς βασιλέα διακονίαις παραβάλοιτο. προτιμηθείη
δ' ἐν ἴσῳ τοῖς πολλοῖς τῶν διακόνων ἀποθανεῖν. κἀκείνου αὐτά
ταῦτα ξυνομολογοῦντος καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἐῶντος ὀρ-
γίζεσθαι, ἀλλὰ πίστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως καὶ
ἀξιοῦντος ὡς τάχιστα πορεύεσθαι καὶ μὴ τὰ πρασσόμενα δια-
κωλύειν. ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ ἔφο-
ροι. βεβαίως δὲ ἤδη εἰδότες ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν ἐποι-
οῦντο. λέγεται δὲ αὐτὸν μέλλοντα ξυλληφθήσεσθαι ἐν τῇ ὁδῷ
ἑνὸς μὲν τῶν ἐφόρων τὸ πρόσωπον προσιόντος, ὡς εἶδε, γνῶναι
ἐφ' ᾧ ἐχώρει, ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου καὶ δη-
λώσαντος εὐνοίᾳ πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου χωρῆσαι δρό-
μῳ, καὶ προκαταφυγεῖν λέγεται δηλονότι. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ τέμε-
νος καὶ ἐς οἴκημα οὐ μέγα ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ ἐσελθὼν ἵνα μὴ ὑ-
παίθριος ταλαιπωροίη ἡσύχαζε. οἱ δὲ τὸ παραυτίκα μὲν ὑ-
στέρησαν τῇ διώξει, μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ τε οἰκήματος τὸν ὄροφον
ἀφεῖλον, καὶ τὰς θύρας ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν καὶ
ἀπολαβόντες εἴσω ἀπῳκοδόμησαν. προσκαθεζόμενοί τε
ἐξεπολιόρκησαν λιμῷ. καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποψύχειν

ὥσπερ εἶχεν εἰς τὸ οἴκημά τι αἰσθόμενοι ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἐμ-
πνουν ὄντα· καὶ ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρῆμα· καὶ αὐτὸν ἐ-
μέλλησαν μὲν ἐς τὸν καιάδαν, οὗπερ τοὺς κακούργους εἰώθασιν
ἐμβάλλειν· ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι. ὁ δὲ θεὸς ὁ ἐν
δελφοῖς τόν τε τάφον ὕστερον ἔχρησε τοῖς λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν
οὗπερ ἀπέθανε· καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφὴ
στῆλαι δηλοῦσι· καὶ ὡς ἄγος αὐτοῖς ὂν τὸ πεπραγμένον δύο σώ-
ματα ἀνθ' ἑνὸς τῇ χαλκιοίκῳ ἀποδοῦναι· οἱ δὲ ποιησάμενοι χαλ-
κοῦς ἀνδριάντας δύο ὡς ἀντὶ παυσανίου ἀνέθεσαν. οἱ δὲ ἀθη-
ναῖοι ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἄγος κρίναντος ἀντεπέταξαν τοῖς λακεδαι-
μονίοις ἐλαύνειν αὐτό· τοῦ δὲ μηδισμοῦ τοῦ παυσανίου λακεδαι-
μόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παρὰ τοὺς ἀθηναίους ξυνεπῃτι-
ῶντο καὶ τὸν θεμιστοκλέα ὡς εὕρισκον ἐκ τῶν περὶ παυσανίαν
ἐλέγχων ἠξίουν τε τοῖς αὐτοῖς κολάζεσθαι αὐτόν· οἱ δὲ πεισθέν-
τες ἔτυχε γὰρ ὠστρακισμένος καὶ ἔχων δίαιταν μὲν ἐν ἄργει, ἐ-
πιφοιτῶν δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην πελοπόννησον πέμπουσι
μετὰ τῶν λακεδαιμονίων ἑτοίμων ὄντων ξυνδιώκειν ἄνδρας
οἷς εἴρητο ἄγειν ὅπου ἂν περιτύχωσιν. ὁ δὲ θεμιστοκλῆς προαι-
σθόμενος φεύγει ἐκ πελοποννήσου ἐς κέρκυραν ὢν αὐτῶν
εὐεργέτης. δεδιέναι δὲ φασκόντων κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν ὥστε
λακεδαιμονίοις καὶ ἀθηναίοις ἀπεχθέσθαι, διακομίζεται
ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν ἤπειρον τὴν καταντικρύ. καὶ διωκόμενος
ὑπὸ τῶν προστεταγμένων κατὰ πύστιν ᾗ χωροίη, ἀναγκάζεται
κατά τι ἄπορον παρὰ ἄδμητον τὸν μολοσσῶν βασιλέα
ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον καταλῦσαι. καὶ ὁ μὲν οὐκ ἔτυχεν ἐπιδημῶν·
ὁ δὲ τῆς γυναικὸς ἱκέτης γενόμενος διδάσκεται ὑπ' αὐτῆς
τὸν παῖδα αὐτῶν σφῶν λαβὼν καθέζεσθαι ἐπὶ τὴν ἑστίαν.
καὶ ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον τοῦ ἀδμήτου δηλοῖ τε ὅς ἐστι
καὶ οὐκ ἀξιοῖ εἴ τι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ ἀθηναίων δεομέ-
νῳ φεύγοντα τιμωρεῖσθαι. καὶ γὰρ ἂν ὑπ' ἐκείνου πολλῷ ἀ-
σθενεστέρου ἐν τῷ παρόντι κακῶς πάσχειν. γενναῖον δὲ εἶναι τοὺς
ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι. καὶ ἅμα αὐτὸς μὲν ἐκεί-
νῳ χρείας τινὸς καὶ οὐκ ἐς τὸ σῶμα σώζεσθαι ἐναντιωθῆναι
ἀσθενέστερος

θεμιστοκλῆς

ἐκεῖνον δ' ἂν εἰ ἐκδοίη αὐτόν, εἰπὼν ὑφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται, σωτηρίας
ἂν τῆς ψυχῆς ἀποστερῆσαι. ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησί τε αὐτὸν μετὰ τοῦ
αὑτοῦ υἱέος ὥσπερ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο. καὶ μέγιστον ἦν ἱκέ-
τευμα τοῦτο· καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ τοῖς λακεδαιμονίοις καὶ ἀθη-
ναίοις ἐλθοῦσι καὶ πολλὰ κ' εἰποῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν. ἀλλ' ἀ-
ποστέλλει βουλόμενον τοῦ ὡς βασιλέα πορευθῆναι ἐπὶ τὴν ἑτέραν
θάλασσαν πεζῇ ἐς πύδναν τὴν ἀλεξάνδρου. ἐν ᾗ ὁλκάδος
τυχὼν ἀναγομένης ἐπ' ἰωνίας, καὶ ἐπιβὰς καταφέρεται χει-
μῶνι ἐς τὸ ἀθηναίων στρατόπεδον ὃς ἐπολιόρκει νάξον. καὶ ἦν γὰρ
ἀγνὼς τοῖς ἐν τῇ νηί, δείσας φράζει τῷ ναυκλήρῳ ὅστις ἐστὶ καὶ
δι' ἃ φεύγει. καὶ εἰ μὴ σώσει αὐτόν, ἔφη ἐρεῖν ὅτι χρήμασι πει-
σθεὶς αὐτὸν ἄγει. τὴν δὲ ἀσφάλειαν εἶναι μηδένα ἐκβῆναι
ἐκ τῆς νεὼς μέχρι πλοῦς γένηται· πειθομένῳ δ' αὐτῷ χάριν
μνημονεύσαντα ἀποδοῦναι ἀξίαν. ὁ δὲ ναύκληρος ποιεῖ τε ταῦ-
τα, καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τοῦ στρατοπέ-
δου ὕστερον ἀφικνεῖται ἐς ἔφεσον. καὶ ὁ θεμιστοκλῆς ἐκεῖνον
τε ἐθεράπευσε χρημάτων δόσει. ἦλθε γὰρ ὕστερον αὐτῷ
ἔκ τε ἀθηνῶν παρὰ τῶν φίλων καὶ ἐξ ἄργους ἃ ὑπεξέ-
κειτο, καὶ μετὰ τῶν κάτω περσῶν τινὸς πορευθεὶς ἄνω
ἐσπέμπει γράμματα ἐς βασιλέα ἀρταξέρξην τὸν ξέρξου νεω-
στὶ βασιλεύοντα. ἐδήλου δὲ ἡ γραφὴ ὅτι θεμιστοκλῆς ἥκω
παρά σε. ὃς κακὰ μὲν πλεῖστα τῶν ἑλλήνων εἴργασμαι τὸν
ὑμέτερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνά-
γκῃ ἠμυνόμην. πολὺ δ' ἔτι πλείω ἀγαθά, ἐπειδὴ ἐν τῷ
ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοί, ἐκείνῳ δὲ ἐπικινδύνῳ πάλιν ἡ ἀποκο-
μιδὴ ἐγένετο. καί μοι εὐεργεσία ὀφείλεται, γράψας τήν τε ἐκ
σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τὴν τῶν
γεφυρῶν, ἣν ψευδῶς προσεποιήσατο τότε δι' αὐτὸν οὐ διάλυ-
σιν. καὶ νῦν ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι πάρειμι διω-
κόμενος ὑπὸ τῶν ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. βούλο-
μαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπισχὼν αὐτός σοι περὶ ὧν ἥκω δηλῶσαι.
βασιλεὺς δὲ ὡς λέγεται, ἐθαύμασέ τε αὐτοῦ τὴν διάνοιαν
καὶ ἐκέλευσε ποιεῖν οὕτω. ὁ δ' ἐν τῷ χρόνῳ ὃν ἐπέσχε τῆς περ-
σίδος γλώσσης ὅσα ἠδύνατο κατενόησε, καὶ τῶν ἐπιτηδευ-

δευμάτων τῆς χώρας· ἀφικόμενος δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν γίγνεται παρ' αὐ-
τῷ μέγας καὶ ὅσος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων διά τε τὴν προϋπάρχουσαν ἀξίω-
σιν, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα ἣν ὑπετίθει αὐτῷ δουλώσειν. μά-
λιστα δὲ ἀπὸ τοῦ πεῖραν διδοὺς ξυνετὸς φαίνεσθαι. ἦν γὰρ ὁ Θεμιστο-
κλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας καὶ διαφερόντως
τι ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι. οἰκείᾳ γὰρ συνέσει καὶ
οὔτε προμαθὼν ἐς αὐτὴν οὐδὲν οὔτ' ἐπιμαθὼν τῶν τε παραχρῆ-
μα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπ-
πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής· καὶ ἃ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι·
καὶ ἐξηγήσασθαι οἷός τε. ὧν δὲ ἄπειρος εἴη, κρῖναι ἱκανῶς οὐκ ἀ-
πήλλακτο. τό τε ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι, προεώρα μάλι-
στα. καὶ τὸ ξύμπαν εἰπεῖν· φύσεως μὲν δυνάμει, μελέτης δὲ βρα-
χύτητι κράτιστος δὴ οὗτος αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. νοσήσας
δὲ τελευτᾷ τὸν βίον. λέγουσι δέ τινες καὶ ἑκούσιον φαρμάκῳ ἀπο-
θανεῖν αὐτόν. ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ ἃ
ὑπέσχετο. μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ Ἀσιανῇ
ἐν τῇ ἀγορᾷ. ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας δόντος βασιλέως αὐτῷ·
Μαγνησίαν μὲν ἄρτον, ἣ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνι-
αυτοῦ. Λάμψακον δὲ οἶνον. ἐδόκει γὰρ πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι.
Μυοῦντα δὲ ὄψον. τὰ δὲ ὀστᾶ φασι κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες
οἴκαδε κελεύσαντος ἐκείνου καὶ τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν
τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντος. τὰ μὲν
κατὰ Παυσανίαν τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθη-
ναῖον λαμπροτάτους γενομένους τῶν καθ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων
οὕτως ἐτελεύτησε· Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρε-
σβείας τοιαῦτα ἐπέταξάν τε καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν
τῆς ἐλάσεως. ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρ' Ἀθηναίους Ποτιδαίας
τε ἀπανίστασθαι ἐκέλευον, καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι.
καὶ μάλιστά γε πάντων καὶ ἐνδηλότατα προύλεγον τὸ περὶ Με-
γαρέων ψήφισμα καθελοῦσι μὴ ἂν γίγνεσθαι πόλεμον, ἐν ᾧ
εἴρητο αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ
μηδὲ τῇ Ἀττικῇ ἀγορᾷ. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι οὔτε τἆλλα ὑπήκουον
οὔτε τὸ ψήφισμα καθῄρουν, ἐπικαλοῦντες ἐπεργασίαν Με-
γαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς καὶ τῆς ἀορίστου· καὶ ἀνδραπόδων
ὑποδοχὴν τῶν ἀφισταμένων. τέλος δὲ ἀφικομένων τῶν

τῶν τελευταίων πρέσβεων ἐκ λακεδαίμονος, ῥαμφίου τε καὶ μελη-
σίππου καὶ ἀγησάνδρου. καὶ λεγόντων. ἄλλος μὲν οὐδὲν ὧν πρό-
τερον εἰώθεσαν. αὐτὰ δὲ τάδε. ὅτι λακεδαιμόνιοι βούλονται εἰ-
ρήνην ἄγειν εἶναι. εἴη δ᾽ ἂν εἰ τοὺς ἕλληνας αὐτονόμους ἀφῆ-
τε. ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ ἀθηναῖοι γνώμας σφίσιν αὐτοῖς
προυτίθεσαν. καὶ ἐδόκει ἅπαξ περὶ ἁπάντων βουλευσαμέν-
ους ἀποκρίνεσθαι. καὶ παριόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον ἐπ᾽ ἀμ-
φότερα γιγνόμενοι ταῖς γνώμαις. καὶ ὡς χρὴ πολεμεῖν, καὶ ὡς
μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα τῆς εἰρήνης. ἀλλὰ καθελεῖν,
τὸν πόλεμον. καὶ παρελθὼν περικλῆς ὁ ξανθίππου ἀνὴρ
καὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον πρῶτος ἀθηναίων λέγειν τε καὶ πράττειν,
δυνατώτατος παρῄνει τοιάδε. τῆς μὲν γνώμης ὦ ἀθηναῖοι ἀεὶ
τῆς αὐτῆς ἔχομαι μὴ εἴκειν πελοποννησίοις. καίπερ εἰδὼς τοὺς
ἀνθρώπους οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθομένους τε πολεμεῖν, καὶ ἐν
τῷ ἔργῳ πράσσοντας. πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας
τρεπομένους. ὁρῶ δὲ καὶ νῦν ὅμοια καὶ παραπλήσια ξυμβου-
λευτέα μοι ὄντα καὶ τοὺς ἀναπειθομένους ὑμῶν δικαιῶ
τοῖς κοινῇ δόξασιν ἢν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα βοηθεῖν ἢ
μηδὲ κατορθοῦντας τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι. ἐνδέ-
χεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ ἧσσον ἀμαθῶς
χωρῆσαι. ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου. δι᾽ ὅπερ καὶ τὴν τύ-
χην ὅσα ἂν παράλογον ξυμβῇ εἰώθαμεν αἰτιᾶσθαι. λακε-
δαιμόνιοι δὲ καὶ πρότερόν τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβουλεύοντες ἡμῖν
καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα. εἰρημένου γὰρ δίκας μὲν τῶν διαφόρων ἀλ-
λήλοις διδόναι καὶ δέχεσθαι ἔχειν δὲ ἑκατέρους ἃ ἔχομεν, οὔτε
αὐτοὶ δίκας ᾔτησαν. οὔτε ἡμῶν διδόντων δέχονται. βούλονται δὲ
πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι. καὶ ἐπι-
τάσσοντες ἤδη καὶ οὐκέτι αἰτιώμενοι πάρεισι. ποτιδαίας τε
γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι, καὶ αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι
καὶ τὸ μεγαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν, οἱ δὲ τελευταῖοι, οἱ δὲ ἥ-
κοντες καὶ τοὺς ἕλληνας προσαγορεύουσιν αὐτονόμους ἀ-
φιέναι. ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίσῃ περὶ βραχέος ἂν πολεμεῖν
εἰ τὸ μεγαρέων ψήφισμα μὴ καθέλοιμεν ὅπερ μάλιστα

προύχονται

προυχωρεῖν εἰ καθαιρεθείη, μὴ ἂν γίνεσθαι πόλεμον· μηδὲ ἐν ὑμῖν
αὐτοῖς αἰτίαν ὑπολίπησθε. ὡς διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε. τὸ γὰρ
βραχὺ τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν καὶ πεῖραν τῆς
γνώμης. οἷς εἰ ξυγχωρήσετε καὶ ἄλλο τι μεῖζον εὐθὺς ἐπιταχθήσε-
σθε. ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσαντες. ἀπισχυρισάμενοι δὲ
σαφὲς ἂν καταστήσετε αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλλον προσφέ-
ρεσθαι. αὐτόθεν δὲ διανοήθητε ἢ ὑπακούειν πρίν τι βλαβῆ-
ναι ἢ πολεμήσομεν ὥσπερ ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι καὶ ἐπὶ
μεγάλῃ καὶ ἐπὶ βραχείᾳ ὁμοίως προφάσει μὴ εἴξοντες μηδὲ ξὺν
φόβῳ ἕξοντες ἃ κεκτήμεθα. τὴν γὰρ αὐτὴν δύναται δούλωσιν
ἥ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις ἀπὸ τῶν ὁμοίων πρὸ δίκης
τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη. τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἑκατέροις
ὑπαρχόντων ὡς οὐκ ἀσθενέστερα ἕξομεν γνῶτε καθ' ἕκαστον
ἀκούοντες. αὐτουργοί τε εἰσὶ Πελοποννήσιοι καὶ οὔτε ἰδίᾳ οὔτε
ἐν κοινῷ χρήματά εἰσιν αὐτοῖς, ἔπειτα χρονίων πολέμων καὶ δια-
ποντίων ἄπειροι. διὰ τὸ βραχέως αὐτοὶ ἐπ' ἀλλήλους ὑπὸ πενί-
ας ἐπιφέρειν. καὶ οἱ τοιοῦτοι οὔτε ναῦς πληροῦντες οὔτε πεζὰς
στρατιὰς πολλάκις ἐκπέμπειν δύνανται. ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα
ἀπόντες καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες καὶ προσέτι καὶ
θαλάσσης εἰργόμενοι. αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μᾶλλον
ἢ αἱ βίαιαι εἰσφοραὶ ἀνέχουσι. σώμασί τε ἑτοιμότεροι οἱ αὐτουρ-
γοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν. τὸ μὲν πιστὸν ἔχοντες ἐκ
τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι. τὸ δὲ οὐ βέβαιον μὴ οὐ προ-
αναλώσειν. ἄλλως τε κἂν παρὰ δόξαν ὅπερ εἰκὸς ὁ πόλεμος
αὐτοῖς μηκύνηται. μάχῃ μὲν γὰρ μιᾷ πρὸς ἅπαντας Ἕλληνας
δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀντισχεῖν. πολεμεῖν δὲ
μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι. ὅταν μήτε βουλευ-
τηρίῳ ἑνὶ χρώμενοι παραχρῆμά τι ὀξέως ἐπιτελῶσι. πάντες
τε ἰσόψηφοι ὄντες καὶ οὐχ ὁμόφυλοι τὸ ἐφ' ἑαυτῶν ἕκαστος σπεύ-
δῃ. ἐξ ὧν φιλεῖ μηδὲν ἐπιτελὲς γίγνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς μά-
λιστα τιμωρήσασθαί τινα βούλονται. οἱ δὲ ὡς ἥκιστα τὰ οἰκεῖα
φθεῖραι. χρόνιοί τε ξυνιόντες ἐν βραχεῖ μὲν μορίῳ σκοποῦσί τι τῶν
κοινῶν. τῷ δὲ πλείονι τὰ οἰκεῖα πράσσουσι, καὶ ἕκαστος οὐ
παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν. μέλειν δέ τινι

καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προϊδεῖν· ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἁπάντων ἰ
δίῳ δοξάσματι λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον· μέγι
στον δὲ τῇ τῶν χρημάτων σπάνῃ κωλύσονται διὰ σχολῇ αὐτὰ
φ' ποριζόμενοι διαμέλλωσι· τοῦ δὲ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί· καὶ
μὴν οὐδ' ἡ ἐπιτείχισις οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄξιον φοβηθῆ
ναι· τὴν μὲν γὰρ χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντίπαλον πα
ρασκευάζεσθαι (σα) ἦ που δὴ καὶ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ οὐχ ἧσσον ἐκείνοις
ἡμῶν ἀντεπιτετειχισμένων· φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, τῆς μὲν γῆς
βλάπτοιεν ἄν τι μέρος καταδρομαῖς καὶ αὐτομολίαις· οὐ μέντοι
ἱκανόν γε ἔσται ἐπιτειχίζειν τε καὶ κωλύειν ἡμᾶς πλεύσαντας εἰς
τὴν ἐκείνων καὶ ᾗ περισχύομεν ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι· πλέον
γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν τοῦ κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπειρίας ἢ ἐκεῖ
νοι ἐκ τοῦ κατ' ἤπειρον ἐς τὰ ναυτικά· τὸ δὲ τῆς θαλάσσης ἐπι
στήμονας γενέσθαι οὐ ῥᾳδίως αὐτοῖς προσγενήσεται· οὐδὲ γὰρ
ὑμεῖς μελετῶντες αὐτὸ εὐθὺς ἀπὸ τῶν μηδικῶν ἐξείργασθέ πω·
πῶς δὴ ἄνδρες γεωργοὶ καὶ οὐ θαλάσσιοι καὶ προσέτι οὐδὲ με
λετῆσαι ἐασόμενοι διὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν πολλαῖς ναυσὶν ἀεὶ ἐφορ
μεῖσθαι ἄξιόν ἄν τι δρῷεν· πρὸς μὲν γὰρ ὀλίγας ναῦς ἐφορ
μούσας κἂν διακινδυνεύσειαν πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρα
σύνοντες· πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι ἡσυχάσουσι· καὶ ἐν τῷ μὴ μελε
ρ' τῶντι ἀξυνετώτεροι ἔσονται· καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὀκνηρότεροι· τὸ δὲ ναυτικ
τέχνης ἐστὶν ὥσπερ καὶ ἄλλο τι· καὶ οὐκ ἐνδέχεται ὅταν τύχῃ ἐκ πα
ρέργου μελετᾶσθαι· ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γίγνεσθαι
εἴ τε καὶ κινήσαντες τῶν ὀλυμπίασιν ἢ δελφοῖς χρημάτων μι
σθῷ μείζονι πειρῷντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τῶν ναυτῶν
μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων ἐσβάντων αὐτῶν τε καὶ τῶν με
τοίκων δεινὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τόδε τε ὑπάρχει· καὶ ὅπερ κρά
τιστον κυβερνήτας ἔχομεν πολίτας καὶ τὴν ἄλλην ὑπη
ρεσίαν πλείους καὶ ἀμείνους ἢ πᾶσα ἡ ἄλλη ἑλλάς· καὶ
ἐπὶ τῷ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν ξένων τήν τε αὑτοῦ φεύ
γειν καὶ μετὰ τῆς ἥσσονος ἅμα ἐλπίδος ὀλίγων ἡμερῶν ἕ
νεκα μεγάλου μισθοῦ δόσεως ἐκείνοις ξυναγωνίζεσθαι·
καὶ τὰ μὲν πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα καὶ παραπλή
σια δοκεῖ εἶναι· τὰ δὲ ἡμέτερα τούτων τε ὧν παρ' ἐκείνοις

ἐμεμψάμην ἀπηλλάχθαι καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μεγά
λα ἔχειν. ἤν τε ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν πεζῇ ἴωσιν, ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκεί
νων πλευσούμεθα. καὶ οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται Πελοποννήσου
τε μέρος τι τμηθῆναι καὶ τὴν Ἀττικὴν ἅπασαν. οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἕ
ξουσιν ἄλλην ἀντιλαβεῖν ἀμαχεί. ἡμῖν δὲ ἐστὶ γῆ πολλὴ καὶ ἐν νή
σοις καὶ κατ' ἤπειρον. μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος. σκέψα
σθε δέ. εἰ γὰρ ἦμεν νησιῶται, τίνες ἂν ἀληπτότεροι ἦσαν. καὶ νῦν
χρὴ ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας τὴν μὲν γῆν καὶ οἰκίας ἀ
φεῖναι. τῆς δὲ θαλάσσης καὶ πόλεως φυλακὴν ἔχειν. καὶ Πε
λοποννησίους ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας πολλῷ πλείοσι μὴ δια
μάχεσθαι. κρατήσαντές γὰρ αὖθις οὐκ ἐλάσσοσι μαχούμεθα.
καὶ ἢν σφαλῶμεν τὰ τῶν ξυμμάχων ὅθεν ἰσχύομεν προσαπόλ
λυται. οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ' αὐτοὺς στρατεύ
ειν. τήν τε ὀλόφυρσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν
σωμάτων. οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας. ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται.
καὶ εἰ ᾤμην πείσειν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξελθόντας ἐκέλευον αὐτὰ
δῃῶσαι. καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις ὅτι τούτων γε ἕνεκα οὐχ ὑπα
κούσεσθε. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι
ἢν ἐθέλητε. ἀρχήν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες
καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι. μᾶλλον γὰρ
πεφόβημαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίων
διανοίας. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἅμα τοῖς ἔργοις
δηλωθήσεται. νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμψωμεν.
Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾷ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἢν
καὶ Λακεδαιμόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι. μήτε ἡμῶν μήτε τῶν
ἡμετέρων ξυμμάχων. οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς οὔ
τε τόδε. τάς τε πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν εἰ καὶ αὐ
τονόμους ἔχοντες ἐσπεισάμεθα. καὶ ὅταν κἀκεῖνοι ταῖς
αὐτῶν ἀποδῶσι πόλεσι μὴ σφίσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπιτηδεί
ως αὐτονομεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἑκάστοις ὡς βούλονται. δίκας
δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνθήκας. πολέμου δὲ
οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνούμεθα. ταῦτα γὰρ δίκαια
καὶ πρέποντα ἅμα τῇδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι. εἰδέναι δὲ

χρὴ ὅτι ἀνάγκη πολεμεῖν· ἢν δὲ ἑκούσιοι μᾶλλον δεχώμεθα,
ἧσσον ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἕξομεν, ἔκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων
ὅτι καὶ πόλει καὶ ἰδιώτῃ μέγισται τιμαὶ περιγίγνονται. οἱ γοῦν πα-
τέρες ἡμῶν ὑποστάντες μήδους καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὁρμώμενοι,
ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες, γνώμῃ τε πλείονι ἢ τύχῃ
καὶ τόλμῃ μείζονι ἢ δυνάμει, τόν τε βάρβαρον ἀπεώσαντο καὶ ἐς τάδε
προήγαγον αὐτά. ὧν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τούς τε ἐχθροὺς
παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι, καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι
αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι. ὁ μὲν περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν. οἱ
δὲ ἀθηναῖοι νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν ἐψηφί-
σαντο ἃ ἐκέλευε· καὶ τοῖς λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο τῇ
ἐκείνου γνώμῃ καθ᾽ ἕκαστά τε ὡς ἔφρασε, καὶ τὸ ξύμπαν
οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσειν. δίκῃ δὲ κατὰ ξυνθήκας ἑτοῖμοι
εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. καὶ
οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου, καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσβεύοντο.
αἰτίαι δὲ αὗται καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις πρὸ τοῦ πο-
λέμου, ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν ἐπιδάμνῳ καὶ κερκύρᾳ.
ἐπεμίγνυντο δ᾽ ὅμως ἐν αὐταῖς, καὶ παρ᾽ ἀλλήλους ἐφοίτων
ἀκηρύκτως μὲν, ἀνυπόπτως δ᾽ οὔ. σπονδῶν γὰρ ξύγχυσις
τὰ γιγνόμενα ἦν καὶ πρόφασις τοῦ πολεμεῖν. Lib secundus

Lib. 2

ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη ἀθηναίων καὶ πελοπον-
νησίων καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμίγνυντο
ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ᾽ ἀλλήλους, καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμ-
ουν. γέγραπται δ᾽ ἑξῆς ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ
χειμῶνα. τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τρια-
κοντούτεις σπονδαὶ αἳ ἐγένοντο μετ᾽ εὐβοίας ἅλωσιν. τῷ
δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ χρυσίδος ἐν ἄργει τότε πεν-
τήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης, καὶ αἰνησίου ἐφόρου
ἐν σπάρτῃ, καὶ πυθοδώρου ἔτι δύο μῆνας ἄρχοντος ἀθη-
ναίοις, μετὰ δὲ τὴν ἐν ποτιδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ καὶ
ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τρια-
κοσίων, ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες πυθάγγελός τε
ὁ φιλείδου καὶ διέμπορος ὁ ὀνητορίδου, ἐσῆλθον περὶ πρῶ-
τον ὕπνον ξὺν ὅπλοις ἐς πλάταιαν τῆς βοιωτίας οὖσ(αν)
ἀθηναίων ξυμμαχίδα. ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέῳξαν τὰς

πόλεως πλαταιέων ἄνδρες ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν θηβαίοις προσποιῆσαι. ἔπραξαν δὲ ταῦτα δι' εὐρυμάχου τοῦ λεοντιάδου ἀνδρὸς θηβαίων δυνατωτάτου· προϊδόντες γὰρ οἱ θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος ἐβούλοντο τὴν πλάταιαν ἀεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν, ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν. ᾗ καὶ ῥᾷον ἔλαθον ἐσελθόντες φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο ὥστε εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ἰέναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν. γνώμην δὲ ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν. καὶ ἀνεῖπεν ὁ κῆρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων βοιωτῶν ξυμμαχεῖν τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα, νομίζοντες σφίσι ῥᾳδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν. οἱ δὲ πλαταιεῖς ὡς ᾔσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς θηβαίους καὶ ἐξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσεληλυθέναι· οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτί πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν· καὶ λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον· ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δέ πως ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥᾳδίως κρατῆσαι. τῷ γὰρ πλήθει τῶν πλαταιέων οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι. καὶ ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους παρ' ἀλλήλους ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὦσιν ἰόντες. ἁμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθέστασαν, ἵν' ἀντὶ τείχους ᾖ. καὶ τἆλλα ἐξήρτυον ᾗ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἔσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἕτοιμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα, καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέρωνται, καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται. ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἥσσους ὦσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν. προσέβαλλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ᾖσαν κατὰ τάχος. οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε

ἐν σφίσιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολὰς ᾗ προσπίπτοιεν ἀπεωθοῦντο.
καὶ δὶς μὲν ἢ τρὶς ἀπεκρούσαντο· ἔπειτα πολλῷ θορύβῳ αὐτῶν
τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν
οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῳ
βαλλόντων· καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου
ἐφοβήθησαν· καὶ τραπόμενοι ἔφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι
μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ τῶν διόδων ᾗ χρὴ σω-
θῆναι· καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν· ἐμπεί-
ρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθεί-
ροντο οἱ πολλοί· τῶν τε Πλαταιέων τις τὰς πύλας ᾗ ἐσῆλθον
καὶ αἵπερ ἦσαν ἀνεῳγμέναι μόναι, ἔκλεισε στυρακίῳ ἀκοντίου
ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτῃ ἔτι ἔξ-
οδον εἶναι. διωκόμενοί τε κατὰ τὴν πόλιν οἱ μέν τινες αὐτῶν ἐπὶ
τὸ τεῖχος ἀναβάντες, ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ
διεφθάρησαν οἱ πλείους· οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους γυναι-
κὸς δούσης πέλεκυν λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχ-
λὸν ἐξῆλθον οὐ πολλοί· αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο· ἄλλοι
δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδην ἀπώλλυντο. τὸ δὲ πλεῖστον
καὶ ὅσον μάλιστα ἦν διεστραμμένον ἐσπίπτουσιν ἐς οἴκημα μέ-
γα ὃ ἦν τοῦ τείχους· καὶ αἱ πλησίον θύραι ἀνεῳγμέναι ἔ-
τυχον αὐτοῦ· οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος
εἶναι καὶ ἄντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω. ὁρῶντες δὲ οἱ Πλαταιῆς
αὐτοὺς ἀπειλημμένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν ὥσ-
περ ἔχουσιν ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα· εἴτε τι ἄλλο χρήσων-
ται. τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν κα-
τὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι πα-
ραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ὅπλα χρήσασθαι ὅτι ἂν
βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν.
οἱ δ᾽ ἄλλοι Θηβαῖοι οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι
πανστρατιᾷ εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσεληλυθόσι τῆς
ἀγγελίας ἅμα καθ᾽ ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν
γεγενημένων ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δὲ ἡ Πλάταια τῶν
Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκ-
τὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ γὰρ Ἀσωπὸς ποτα-
μὸς ἐρρύη μέγας· καὶ οὐ ῥᾳδίως διαβατὸς ἦν. πορευόμενοι

τε ἐν ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένον
το. ἤδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων
ἐχομένων. ὡς δ' ᾔσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον ἐπεβού
λευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν. ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ
τοὺς ἀγροὺς καὶ κατασκευὴ οἷα ἀπροσδοκήτου κακοῦ ἐν εἰρή
νῃ γενομένου. ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν εἴ τινα λάβοιεν ὑπάρχειν ἀν
τὶ τῶν ἔνδον. ἢν ἄρα τύχωσί τινες ἐζωγρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα
διενοοῦντο. οἱ δὲ Πλαταιεῖς ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν ὑποτοπή
σαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι. καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω κή
ρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πε
ποιημένα ὁσίως δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες
καταλαβεῖν τὴν πόλιν. τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν.
εἰ δὲ μὴ καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν.
οὓς ἔχωσι ζῶντας. ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀπο
δώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπο
μόσαι φασὶν αὐτούς. Πλαταιεῖς δὲ οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας
ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν. ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων ἤν τι
ξυμβαίνωσι καὶ ἐπομόσαι οὔ φασιν. ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνε
χώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες. οἱ δὲ Πλαταιεῖς ἐπεὶ
δὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο ἀπέκτειναν
τοὺς ἄνδρας εὐθύς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέν
τες. καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προ
διδόντες. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμ
πον. καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβα
οις. τά τε ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα ᾗ ἐδόκει
αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλα
ταιῶν γεγενημένα. καὶ Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦ
σαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα
κελεύοντες αὐτοῖς εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν
οὓς ἔχουσι Θηβαίων. πρὶν ἄν τι καὶ αὐτοὶ βουλεύσωσι περὶ αὐ
τῶν. οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν. ἅμα γὰρ τῇ
ἐσόδῳ γιγνομένῃ τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῄει. ὁ δὲ δεύ
τερος ἄρτι νενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων. καὶ τῶν ὕστερον
οὐδὲν ᾔδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον

ὁ δὲ κῆρυξ ἀφικόμενος εὗρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους. καὶ μετὰ ταῦ
τα οἱ ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς πλάταιαν σῖτόν τε ἐσήγαγον καὶ
φρουροὺς ἐγκατέλιπον. τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ
καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν. γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν πλαταιαῖς ἔργου
καὶ λελυμένων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν. οἱ ἀθηναῖοι παρε
σκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες: παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ λακε
δαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν: πρεσβείας τε μέλλοντες πέμ
πειν παρὰ βασιλέα. καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους, εἴ ποθεν
τινὰ ὠφέλειαν ἤλπιζον ἑκάτεροι προσλήψεσθαι. πόλεις τε ξυ
μμαχίδας ποιούμενοι ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως.
καὶ λακεδαιμονίοις μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις ἐξ ἰτα
λίας καὶ σικελίας τοῖς τἀκείνων ἑλομένοις, ναῦς ἐπετά
χθησαν ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων ὡς ἐς τὸν πάν
τα ἀριθμὸν πεντακοσίων νεῶν ἐσομένων, καὶ ἀργύριον ῥητὸν
ἑτοιμάζειν. τά τε ἄλλα ἡσυχάζοντας καὶ ἀθηναίους δεχομένους
μιᾷ νηὶ ἕως ἂν ταῦτα παρασκευασθῇ. ἀθηναῖοι δὲ τήν τε
ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον. καὶ ἐς τὰ κατὰ πελοπόννησον
μᾶλλον χωρία ἐπρεσβεύοντο. κέρκυραν καὶ κεφαλληνίαν
καὶ ἀκαρνᾶνας καὶ ζάκυνθον. ὁρῶντες εἰ σφίσι φίλια ταῦ
τ' εἴη βεβαίως πέριξ τὴν πελοπόννησον καταπολεμή
σοντες. ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν ἀμφότεροι. ἀλλ' ἔρρωντο ἐς τὸν
τοῦ πόλεμον οὐκ ἀπεικότως. ἀρχόμενοι γὰρ πάντες ὀξύτερ
ἀντιλαμβάνονται. τότε δὴ καὶ νεότης πολλὴ μὲν οὖσα ἐν τῇ πε
λοποννήσῳ πολλὴ δ' ἐν ταῖς ἀθήναις οὐκ ἀκουσίως ὑπ
ἀπειρίας ἥπτετο πολέμου. καὶ πολλὰ μὲν λόγια ἐλέγοντο.
πολλὰ δὲ χρησμολόγοι ᾖδον ἔν τε τοῖς μέλλουσι πολεμήσειν
καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. ἔτι δὲ δῆλος ἐκινήθη ὀλίγον πρὸ
τούτων, πρότερον οὔπω σεισθεῖσα ἀφ' οὗ ἕλληνες μέμνην
ται. ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενήσεσθαι ση
μῆναι. εἴ τέ τι ἄλλο τοιουτότροπον ξυνέβη γενέσθαι πάντα
ἀνεζητεῖτο. ἡ δὲ εὔνοια παρὰ πολὺ ἐποίει τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον
ἐς τοὺς λακεδαιμονίους. ἄλλως τε καὶ προειπόντων ὅτι τὴν
ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν. ἔρρωτο τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ
πόλις εἴ τι δύναιτο. καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν
αὐτοῖς. ἐνταῦθα ἐν τούτῳ δὲ κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἑκάστῳ

÷ ἥ τε ἄλλη ἑλλὰς πᾶσα μετέωρος ἦν ξυνιουσῶν
τῶν πρώτων πόλεων.

τὰ πράγματα, ᾧ μή τις αὐτὸς παρέσται. οὕτως ὀργὴν εἶχον οἱ πλείους τοὺς ἀθηναίους. οἱ μὲν τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι βουλόμενοι. οἱ δὲ μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι. παρασκευῇ μὲν οὖν καὶ γνώμῃ τοιαύτῃ ὥρμηντο. πόλεις δ᾽ ἑκάτεροι τάσδ᾽ ἔχοντες ξυμμάχους ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. λακεδαιμονίων μὲν οἵδε ξύμμαχοι. πελοποννήσιοι δὲ οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ πάντες. πλὴν ἀργείων καὶ ἀχαιῶν. τούτοις δ᾽ ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν. πελληνῆς δὲ ἀχαιῶν μόνοι ξυνεπολέμουν τὰ πρῶτον. ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ ἅπαντες. ἔξω δὲ πελοποννήσου μεγαρεῖς. λοκροί. βοιωτοί. φωκῆς. ἀμπρακιῶται. λευκάδιοι. ἀνακτόριοι. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο κορίνθιοι μεγαρῆς. σικυώνιοι. πελληνῆς. ἠλεῖοι. ἀμπρακιῶται. ἱππέας δὲ βοιωτοί. φωκῆς. λοκροί. αἵ τε ἄλλαι πόλεις πεζὸν παρεῖχον. αὕτη μὲν λακεδαιμονίων ξυμμαχία. ἀθηναίων δὲ χῖοι. λέσβιοι πλαταιεῖς. μεσσήνιοι ἐν ναυπάκτῳ. ἀκαρνάνων οἱ πλείους κερκυραῖοι καὶ ζακύνθιοι. καὶ ἄλλαι πόλεις αἱ ὑποτελεῖς οὖσαι ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε. καρία ἡ ἐπὶ θαλάσσῃ. δωριῆς καρσὶ πρόσοικοι. ἰωνία ἑλλήσποντος. τὰ ἐπὶ θρᾳκης. νῆσοι ὅσαι ἐντὸς πελοποννήσου. καὶ κρήτης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. πᾶσαι αἱ ἄλλαι κυκλάδες πλὴν μήλου καὶ θήρας. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο. χῖοι. λέσβιοι. κερκυραῖοι. οἱ δ᾽ ἄλλοι πεζὸν καὶ χρήματα. ξυμμαχία μὲν αὕτη ἑκατέρων καὶ παρασκευὴ ἐς τὸν πόλεμον ἦν. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν πλαταιαῖς εὐθὺς περιήγγελλον κατὰ τὴν πελοπόννησον καὶ τὴν ἔξω ξυμμαχίαν στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς πόλεσι, τά τε ἐπιτήδεια οἷα εἰκὸς ἐπὶ ἔξοδον ἔκδημον ἔχειν ὡς ἐσβαλοῦντες ἐς τὴν ἀττικήν. ἐπειδὴ δὲ ἑκάστοις ἑτοῖμα γίγνοιτο κατὰ τὸν χρόνον τὸν εἰρημένον ξυνῇσαν τὰ δύο μέρη ἀπὸ πόλεως ἑκάστης εἰς τὸν ἰσθμόν. καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρῄνει τοιάδε ἔλεξεν.

ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πο-
λλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποιήσαντο
καὶ αὐτῶν ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσί·
ὅμως δὲ οὔπω τῆσδε μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν
ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα, καὶ αὐτοὶ
πλεῖστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν
πατέρων χείρους φαίνεσθαι, μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐν-
δεεστέρους. ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ ὁρμῇ ἐπῆρται, καὶ
προσέχει τὴν γνώμην εὔνοιαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχ-
θος πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν. οὔκουν χρὴ εἴ τῳ καὶ δο-
κοῦμεν πλήθει ἐπιέναι καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ
ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕνεκα
ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν· ἀλλὰ καὶ πό-
λεως ἑκάστης ἡγεμόνα καὶ στρατιώτην τὸ καθ' αὑτὸν ἀεὶ
προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἥξειν. ἄδηλα γὰρ τὰ τῶν
φ πολέμων· καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλά· καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις
γίγνονται· πολλάκις τε τὸ ἔλασσον πλῆθος δεδιὸς, ἄμεινον
ἠμύνατο τοὺς πλέονας διὰ τὸ καταφρονοῦντας ἀπαρασκεύ-
ους γενέσθαι. χρὴ δ' ἀεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ τῇ μὲν γνώμῃ θαρ-
σαλέους στρατεύειν, τῷ δ' ἔργῳ δεδιότας παρασκευάζεσθαι.
μ οὕτω γὰρ πρός τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν
εἶεν· πρός τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι. ἡμεῖς δ' οὐκ ἐπὶ
ἀδύνατον ἀμύνεσθαι οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα· ἀλλὰ τοῖς πᾶ-
σιν ἄριστα παρεσκευασμένην. ὥστε χρὴ καὶ πάνυ ἐλπί-
ζειν διὰ μάχης ἰέναι αὐτούς. εἰ μὴ καὶ νῦν ὥρμηνται ἐν ᾧ οὔ-
ι πω πάρεσμεν. ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῇ ὁρῶσιν ἡμᾶς δῃοῦντάς τε
φ καὶ τὰ ἐκείνων φθείροντας· πᾶσι γὰρ ἐν τοῖς ὄμμασι
καὶ ἐν τῷ παραυτίκα ὁρᾶν πάσχοντας τι ἀήθες ὀργὴ
προσπίπτει· καὶ οἱ λογισμῷ ἐλάχιστα χρώμενοι, θυμῷ
πλεῖστα ἐς ἔργον καθίστανται. Ἀθηναίους δὲ καὶ πλέον
τι τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι· οἳ ἄρχειν τε τῶν ἄλλ-
ἀξιοῦσι, καὶ ἐπιόντας τὴν τῶν πέλας δῃοῦν μᾶλλον
ἢ τὴν ἑαυτῶν ὁρᾶν. ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τοσαύτην πό-

λιν στρατεύοντες καὶ μεγίστην δόξαν οἰσόμενοι τοῖς τε προγόνοις καὶ
ἡμῖν αὐτοῖς ἐπ᾽ ἀμφότερα ἐκ τῶν ἀποβαινόντων ἕπεσθε· ὅ
πῃ ἄν τις ἡγῆται κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντὸς ποιούμενοι
καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι· κάλλιστον γὰρ τόδε
καὶ ἀσφαλέστατον πολλοὺς ὄντας ἑνὶ κόσμῳ χρωμένους φαί
νεσθαι· τοσαῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τὸν ξύλλογον ὁ ἀρχί
δαμος, μελήσιππον πρῶτον ἀποστέλλει ἐς τὰς ἀθήνας
τὸν διακρίτου ἄνδρα σπαρτιάτην εἴ τι ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ
ἀθηναῖοι· ὁρῶντες ἤδη σφᾶς ἐν ὁδῷ ὄντας· οἱ δὲ οὐ προσ
εδέξαντο αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν· οὐδ᾽ ἐπὶ τὸ κοινόν· ἦν γὰρ
περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα κήρυκα καὶ πρεσ
βείαν μὴ προσδέχεσθαι λακεδαιμονίων ἐξεστρατευμένων·
ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτὸν πρὶν ἀκοῦσαι· καὶ ἐκέλευον ἐκ
τὸς ὅρων εἶναι αὐθημερόν· τό τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντας
ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἤν τι βούλωνται πρεσβεύεσθαι· ξυμ
πέμπουσι δέ (τε) τῷ μελησίππῳ ἀγωγοὺς ὅπως μηδενὶ ξυγ
γένηται. ὁ δ᾽ ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐγένετο καὶ ἔμελλε δια
λύσεσθαι· τοσόνδε εἰπὼν ἐπορεύετο· ὅτι ἥδε ἡμέρα τοῖς ἕλ
λησι μεγάλων κακῶν ἄρξει· ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ στρατόπεδον
καὶ ἔγνω ὁ ἀρχίδαμος ὅτι οἱ ἀθηναῖοι οὐδέν πω ἐνδώσουσιν·
οὕτω δὴ ἄρας τῷ στρατῷ προυχώρει ἐς τὴν γῆν αὐτῶν· βοι
ωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον καὶ τοὺς ἱππέας παρεῖχον
τοῖς πελοποννησίοις ξυστρατεύειν· τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς πλά
ταιαν ἐλθόντες τὴν γῆν ἐδῄουν· ἔτι δὲ τῶν πελοποννησίων
ξυλλεγομένων τε ἐς τὸν ἰσθμὸν καὶ ἐν ὁδῷ ὄντων πρὶν ἐσ
βαλεῖν ἐς τὴν ἀττικήν, περικλῆς ὁ ξανθίππου στρατηγὸς
ὢν ἀθηναίων δέκατος αὐτὸς ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσο
μένην ὑποτοπήσας ὅτι ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχα
νε μὴ πολλάκις ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι
τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπῃ καὶ μὴ δῃώσῃ· ἢ καὶ
λακεδαιμονίων κελευσάντων ἐπὶ διαβολῇ τῇ αὐτοῦ γέ
νηται τοῦτο ὥσπερ καὶ τὰ ἄγη ἐλαύνειν προεῖπον ἕνεκα
ἐκείνου· προηγόρευε τοῖς ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅτι ἀρ

χίδαμος μὲν οἱ ξένος εἴη. οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως
γένοιτο. τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυτοῦ καὶ οἰκίας ἢν ἄρα μὴ δηώσω-
σιν οἱ πολέμιοι ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀφίησιν αὐτὰ
δημόσια εἶναι καὶ μηδεμίαν ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίνεσθαι.
παρῄνει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων ἅπερ καὶ πρότερον παρα-
σκευάζεσθαί τε ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκο-
μίζεσθαι ἔς τε μάχην μὴ ἐπεξιέναι. ἀλλὰ τὴν πόλιν
ἐσελθόντας φυλάττειν. καὶ τὸ ναυτικὸν ᾗπερ ἰσχύουσιν
ἐξαρτύεσθαι. τά τε τῶν ξυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν λέγων
τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι τῶν χρημάτων
τῆς προσόδου. τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου γνώμῃ καὶ χρη-
μάτων περιουσίᾳ κρατεῖσθαι. θαρσεῖν τε ἐκέλευε προσιόν-
των μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρου κατ'
ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει ἄνευ τῆς ἄλλης προ-
σόδου. ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου
ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων. τὰ γὰρ πλεῖστα τριακο-
σίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο. ἀφ' ὧν ἔς τε τὰ προπύλαια
τῆς ἀκροπόλεως καὶ τἆλλα οἰκοδομήματα καὶ ἐς
Ποτίδαιαν ἀπανηλώθη. χωρὶς δὲ χρυσίου ἀσήμου
καὶ ἀργυρίου ἔν τε ἀναθήμασιν ἰδίοις καὶ δημοσίοις
καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη περί τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς
ἀγῶνας καὶ σκῦλα μηδικά, καὶ εἴ τι τοιουτότροπον, οὐκ
ἐλάσσονος ἦν ἢ πεντακοσίων ταλάντων. ἔτι δὲ καὶ τὰ
ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσετίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα οἷς
χρήσεσθαι αὐτούς. καὶ ἢν πάνυ ἐξείργωνται πάντων
καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περικειμένοις χρυσίοις. ἀπέ-
φαινε δὲ ἔχον τὸ ἄγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθ-
μὸν χρυσίου ἀπέφθου. καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν. χρη-
σαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ, ἔφη χρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀντικα-
ταστῆσαι πάλιν. χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν
αὐτούς. ὁπλίτας δὲ τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι ἄνευ

ἄνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ τῶν παρ' ἔπαλξιν ἑξακισχιλίων καὶ μυρί-
τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσον τὸ πρῶτον ὁπότε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν
ἀπό τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ μετοίκων ὅσοι ὁπλῖται ἦσαν. τοῦ τε γὰρ
φαληρικοῦ τείχους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα πρὸς τὸν
κύκλον τοῦ ἄστεος· καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς
καὶ τεσσαράκοντα· ἔστι δὲ αὐτοῦ ὃ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ
τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ φαληρικοῦ. τὰ δὲ μακρὰ τείχη πρὸς τὸν
πειραιᾶ τεσσαράκοντα σταδίων· ὧν τὸ ἔξωθεν ἐτηρεῖτο. καὶ τοῦ
πειραιῶς ξὺν μουνιχίᾳ ἑξήκοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος·
τὸ δὲ ἐν φυλακῇ ὂν ἥμισυ τούτου. ἱππέας δὲ ἀπέφαινε
διακοσίους καὶ χιλίους ξὺν ἱπποτοξόταις. ἑξακοσίους δὲ καὶ χι-
λίους ὁπλίτας τοξότας· καὶ τριήρεις τὰς πλωίμους τριακοσίας.
ταῦτα γὰρ ὑπῆρχεν ἀθηναίοις. καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα
τούτων. ὅτε ἡ ἐσβολὴ τὸ πρῶτον ἔμελλε πελοποννησίων ἔσεσθαι.
καὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλα οἷάπερ ω
εἰώθει περικλῆς ἐς ἀπόδειξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.
οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπείθοντό τε καὶ ἐσεκομί-
ζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας καὶ γυναῖκας. καὶ τὴν ἄλλην
κατασκευὴν, ᾗ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν κα-
θαιροῦντες τὴν ξύλωσιν. πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς
τὴν εὔβοιαν διεπέμψαντο καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμέ-
νας. χαλεπῶς δ' αὐτοῖς διὰ τὸ αἰεὶ εἰωθέναι τοὺς πολ-
λοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι ἡ ἀνάστασις ἐγίγνετο. ξυνεβε-
βήκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἑτέρων μᾶλλον ἀθηναίοις
τοῦτο. ἐπὶ γὰρ κέκροπος καὶ τῶν ἄλλ(ων) πρώτων βασιλέων ἡ ἀττικὴ
ἐς θησέα αἰεὶ κατὰ πόλεις ᾠκεῖτο, πρυτανεῖά τε ἐχούσας
καὶ ἄρχοντας. καὶ ὁπότε μή τι δείσειαν, οὐ ξυνῇσαν βουλευ-
σόμενοι ὡς τὸν βασιλέα. ἀλλ' αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολίτευον καὶ ἐ-
βουλεύοντο. καί τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὥσπερ καὶ
ἐλευσίνιοι μετ' εὐμόλπου πρὸς ἐρεχθέα. ἐπειδὴ δὲ θη-
σεὺς ἐβασίλευσε γενόμενος μετὰ τοῦ ξυνετοῦ καὶ δυνατὸς τά
τε ἄλλα διεκόσμησε τὴν χώραν. καὶ καταλύσας τῶν ἄλ-
λων τά τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχὰς ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν
ἓν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανεῖον ξυνῴκισε πάντας
καὶ νεμομένους τὰ αὑτῶν ἑκάστους ἅπερ καὶ πρὸ τοῦ ἠ-
νάγκασε μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι. ἣ ἁπάντων ἤδη ξυν-
τελούντων ἐς αὐτὴν μεγάλη γενομένη παρεδόθη ὑπὸ

ησέως τοῖς ἔπειτα. καὶ ξυνοίκια ἐξ ἐκείνου ἀθηναῖοι ἔτι καὶ
νῦν τῇ θεῷ ἑορτὴν δημοτελῆ ποιοῦσιν. τὸ δὲ πρὸ τούτου ἡ ἀ-
κρόπολις ἡ νῦν οὖσα πόλις ἦν. καὶ τὸ ὑπ' αὐτὴν πρὸς νό-
τον μάλιστα τετραμμένον. τεκμήριον δέ. τὰ γὰρ ἱερὰ ἐν αὐ-
τῇ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλων θεῶν ἐστί. καὶ τὰ ἔξω πρὸς τοῦτο τὸ
μέρος τῆς πόλεως τῆς πόλεως μᾶλλον ἵδρυται. τό τε τοῦ διὸς
τοῦ ὀλυμπίου καὶ τὸ πύθιον καὶ τὸ τῆς γῆς. καὶ τὸ ἐν λίμ-
ναις διονύσου. ᾧ τὰ ἀρχαιότερα διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται
ἐν μηνὶ ἀνθεστηριῶνι. ὥσπερ καὶ οἱ ἀπ' ἀθηναίων ἴωνες
ἔτι καὶ νῦν νομίζουσι. ἵδρυται δὲ καὶ ἄλλα καὶ ἱερὰ ταύτῃ ἀρ-
χρηνὴ χαῖα καὶ τῇ κρήνῃ τῇ νῦν μὲν τῶν τυράννων οὕτω σκευα-
σάντων ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ. τὸ δὲ πάλαι φανερῶν τῶν
πηγὴ πηγῶν οὐσῶν καλλιρόῃ ὠνομασμένῃ. ἐκεῖνοί τε ἐγγὺς οὔση
τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο. καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρό τε
γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι,
καλεῖται διὰ τὴν παλαιὰν ταύτῃ κατοίκησιν καὶ ἡ ἀκρό-
πολις μέχρι τοῦδε, ἔτι ὑπὸ ἀθηναίων πόλις. τῆς γὰρ οὖν ἐπὶ
πολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτονόμῳ οἰκήσει μετεῖχον οἱ ἀθη- (μετοικήσεως)
ναῖοι. καὶ ἐπειδὴ ξυνῳκίσθησαν διὰ τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς
ὅμως οἱ πλείους τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν ὕστερ μέχρι τοῦδε
τοῦ πολέμου πανοικησίᾳ γενόμενοί τε καὶ οἰκήσαντες οὐ ῥαδί-
ως τὰς μεταναστάσεις ἐποιοῦντο. ἄλλως τε καὶ ἄρτι ἀνειληφότες
τὰς κατασκευὰς μετὰ τὰ μηδικά: ἐβαρύνοντο δὲ καὶ χαλε-
πῶς ἔφερον οἰκίας τε καταλείποντες καὶ ἱερὰ ἃ διὰ παντὸς
ἦν αὐτοῖς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια. δίαιταν
τε μέλλοντες μεταβάλλειν καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὑτοῦ
ἀπολείπων ἕκαστος. ἐπειδὴ δὲ ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ ὀλίγοις
μέν τισιν ὑπῆρχον οἰκήσεις καὶ παρὰ φίλων τινὰς ἢ οἰκείων κατα-
φυγή. οἱ δὲ πολλοὶ τά τε ἐρῆμα τῆς πόλεως ᾤκησαν καὶ τὰ
ἱερὰ καὶ τὰ ἡρῷα πάντα. πλὴν τοῦ τῆς ἀκροπόλεως καὶ
τοῦ ἐλευσινίου καὶ εἴ τι ἄλλο βεβαίως κληιστὸν ἦν. τό τε πελα-
ργικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν. ὅ τε ἐπάρατόν τε
ἦν μὴ οἰκεῖν. καί τι καὶ πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελεύτιον
τοιόνδε διεκώλυε λέγον. ὡς τὸ πελασγικὸν ἀργὸν ἄμεινον.
ὅμως ὑπὸ τῆς παραχρῆμα ἀνάγκης ἐξῳκήθη. καί μοι
δοκεῖ τὸ μαντεῖον τοὐναντίον ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο.

οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον οἴκησιν αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ
πόλει· ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως· ὃ οὐκ ὀ-
νομάζον τὸ μαντεῖον προῄδει μὴ ἐπ᾽ ἀγαθῷ ποτὲ αὐτὸ κατοικη-
σθησόμενον. κατεσκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχ(ῶν)
πολλοί· καὶ ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο. οὐ γὰρ ἐχώρησε ξυνελθόντας
αὐτοὺς ἡ πόλις. ἀλλ᾽ ὕστερον δὴ τά τε μακρὰ τείχη ᾤκησαν
κατανειμάμενοι καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ πολλά. ἅμα δὲ καὶ
τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἥπτοντο. ξυμμάχους τε ἀγείροντες, καὶ
τῇ Πελοποννήσῳ, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν ἐξαρτύοντες. καὶ
οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν· ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοπο-
ννησίων προϊὼν ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην πρῶτον ᾗπερ
ἔμελλον ἐσβαλεῖν. καὶ ὡς ἐκαθέζοντο προσβολὰς παρεσκευ-
άζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι μηχαναῖς τε καὶ ἄλλῳ τρόπῳ.
ἡ γὰρ Οἰνόη οὖσα ἐν μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἐτε-
τείχιστο καὶ αὐτῷ φρουρίῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο ὁπότε πόλεμο(ς)
καταλάβοι. τάς τε οὖν προσβολὰς ηὐτρεπίζοντο. καὶ ἄλλως ἐν-
διέτριψαν χρόνον περὶ αὐτήν. αἰτίαν τε οὐκ ἐλαχίστην Ἀρχίδα-
μος ἔλαβεν ἀπ᾽ αὐτοῦ δοκῶν καὶ ἐν τῇ ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου
μαλακὸς εἶναι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιτήδειος οὐ παραινῶν
προθύμως πολεμεῖν. ἐπειδή τε ξυνελέγετο ὁ στρατός, ἥ τε ἐν
τῷ Ἰσθμῷ ἐπιμονὴ γενομένη· καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν
ἡ σχολαιότης (βραδύτης) διέβαλεν αὐτόν. μάλιστα δὲ ἡ ἐν τῇ Οἰνόῃ ἐπίσχε-
σις (μονή). οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καὶ ἐ-
δόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους πάν-
τα ἔτι ἔξω (κατα)λαβεῖν εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μέλλησιν. ἐν τοιαύ-
τῃ μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχ(εν).
ὁ δὲ προσδεχόμενος ὡς λέγεται τοὺς Ἀθηναίους τῆς γῆς ἔτι ἀ-
κεραίας οὔσης ἐνδώσειν τι καὶ κατοκνήσειν περιιδεῖν αὐ-
τὴν τμηθεῖσαν ἀνεῖχεν (ὑπ᾽ ἀνοχῆς). ἐπειδὴ μέντοι προσβαλόντες
τῇ Οἰνόῃ καὶ πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες οὐκ ἐδύναντο ἑ-
λεῖν· οἵ τε Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐπεκηρυκεύοντο· οὕτω δὴ ὁρμή-
σαντες ἀπ᾽ αὐτῆς μετὰ τὰ ἐν Πλαταίᾳ τῶν ἐσελθόντων
Θηβαίων γενόμενα· ἡμέρᾳ ὀγδοηκοστῇ μάλιστα τοῦ θέ-
ρους. καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττι-
κήν. ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου Λακεδαιμονί(ων)

λ᾽ πρὸ τοῦ λ᾽ καὶ χάρων

βασιλεύς, καὶ καθεζόμενοι ἔτεμνον· πρῶτον μὲν ἐλευσῖνα
καὶ τὸ θριάσιον, καὶ τροπήν τινα τῶν ἀθηναίων ἱππέων
περὶ τοὺς ῥείτους καλουμένους ἐποιήσαντο. ἔπειτα προὐχώ-
ρουν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ αἰγαλέων ὄρος διὰ κρωπιᾶς ἕως ἀφί-
κοντο ἐς ἀχαρνάς, χωρίον μέγιστον τῆς ἀττικῆς τῶν δήμων
καλουμένων. καὶ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸ στρατόπεδόν τε ἐποι-
ήσαντο· χρόνον τε πολὺν ἐμμείναντες ἔτεμνον. γνώμῃ δὲ
τοιᾷδε λέγεται τὸν ἀρχίδαμον περί τε τὰς ἀχαρνὰς ὡς ἐς
μάχην ταξάμενον μεῖναι· καὶ ἐς τὸ πεδίον ἐκείνῃ τῇ ἐσ-
βολῇ οὐ καταβῆναι· τοὺς γὰρ ἀθηναίους ἤλπιζεν ἀκμά-
ζοντάς τε νεότητι πολλῇ καὶ παρεσκευασμένους ἐς πόλεμον
ὡς οὔπω πρότερον ἴσως ἂν ἐπεξελθεῖν, καὶ τὴν γῆν οὐκ
ἂν περιιδεῖν τμηθῆναι. ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς ἐλευσῖνα
καὶ τὸ θριάσιον πεδίον οὐκ ἀπήντησαν, πεῖραν ἐποιεῖτο
περὶ τὰς ἀχαρνὰς καθήμενος εἰ ἐπεξίασιν. ἅμα μὲν γὰρ
αὐτῷ ὁ χῶρος ἐπιτήδειος ἐφαίνετο ἐνστρατοπεδεῦσαι. ἅμα
δὲ καὶ οἱ ἀχαρνῆς μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως, τρισχίλι-
οι γὰρ ὁπλῖται ἐγένοντο, οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτε-
ρα διαφθαρέντα. ἀλλ' ὁρμήσειν καὶ τοὺς ἅπαντας ἐς
μάχην, εἴ τε καὶ μὴ ἐπεξέλθοιεν ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οἱ ἀθηναῖ-
οι ἀδεέστερον ἤδη ἐς τὸ ὕστερον τὸ πεδίον τεμεῖν καὶ πρὸς
αὐτὴν τὴν πόλιν χωρήσεσθαι. τοὺς γὰρ ἀχαρνέας ἐ-
στερημένους τῶν σφετέρων οὐχ ὁμοίως προθύμους ἔσεσθαι
ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων κινδυνεύειν, στάσιν τε ἐνέσεσθαι
τῇ γνώμῃ. τοιαύτῃ μὲν διανοίᾳ ὁ ἀρχίδαμος περὶ τὰς
ἀχαρνὰς ἦν^λ καί τινα ἐλπίδα εἶχον ~~εἶχον~~ ἐς τὸ ἐγγυτέρω
αὐτοὺς μὴ προϊέναι. μεμνημένοι καὶ πλειστοάνακτα
τὸν παυσανίου λακεδαιμονίων βασιλέα ὅτε ἐσβαλὼν
τῆς ἀττικῆς ἐς ἐλευσῖνα καὶ θριῶζε στρατῷ πελοπο-
ννησίων πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν
ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτι προελθών. διὸ
δὴ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ σπάρτης δόξαντι χρήμα-
σι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν. ἐπειδὴ δὲ περὶ ἀχαρ-

λ ἀθηναῖοι δὲ μέχρι μὲν οὗ περὶ ἐλευσῖνα καὶ τὸ θριάσιον πεδίον ὁ
στρατὸς ἦν.

εἶδον τὸν στρατὸν ἑξήκοντα σταδίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα· οὐκέτι
ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο· ἀλλ' αὐτοῖς ὡς εἰκὸς γῆς τεμνομένης ἐν
τῷ ἐμφανεῖ· ὃ οὔπω ἑωράκεσαν οἵ γε νεώτεροι οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι,
πλὴν τὰ μηδικὰ δεινὸν ἐφαίνετο· καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις καὶ
μάλιστα τῇ νεότητι ἐπεξιέναι, καὶ μὴ περιορᾶν κατὰ ξυστάσεις τε
γιγνόμενοι ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν· οἱ μὲν κελεύοντες ἐξιέναι· οἱ
δέ τινες οὐκ ἐῶντες· χρησμολόγοι τε ᾖδον χρησμοὺς παντοίους· ὧν
ἀκροᾶσθαι ἕκαστος ὥρμητο· οἵ τε ἀχαρνῆς οἰόμενοι παρὰ σφίσιν
αὐτοῖς οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι ἀθηναίων· ὡς αὐτῶν ἡ
γῆ ἐτέμνετο ἐνῆγον τὴν ἔξοδον μάλιστα· παντί τε τρόπῳ ἀνηρεθι-
στο ἡ πόλις καὶ τὸν περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον· καὶ ὧν παρῄνεσε
πρότερον ἐμέμνηντο οὐδέν· ἀλλ' ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ
ἐπεξάγει· αἴτιόν τε σφίσιν ἐνόμιζον πάντων ὧν ἔπασχον· περι-
κλῆς δὲ ὁρῶν μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὸν χαλεπαίνοντας καὶ
οὐ τὰ ἄριστα φρονοῦντας· πιστεύων δ' ὀρθῶς γιγνώσκειν περὶ τοῦ
μὴ ἐπεξιέναι, ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίει αὐτῶν οὐδὲ ξύλλογον οὐδέ-
να· τοῦ μὴ ὀργῇ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνελθόντας ἐξαμαρτεῖν·
τήν τε πόλιν ἐφύλασσε καὶ δι' ἡσυχίας μάλιστα ὅσον ἐδύνατο εἶ-
χεν· ἱππέας μέντοι ἐξέπεμπεν αἰεὶ τοῦ μὴ προδρόμους ἀπὸ τῆς
στρατιᾶς ἐσπίπτοντας ἐς τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἐγγὺς τῆς πόλεως
κακουργεῖν· καὶ ἱππομαχία τις ἐγένετο βραχεῖα ἐν φρυγίοις τῶν
τε ἀθηναίων τέλει ἑνὶ τῶν ἱππέων καὶ θεσσαλοῖς μετ' αὐτῶν
πρὸς τοὺς βοιωτῶν ἱππέας, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔσχον οἱ ἀθηναῖ-
οι καὶ θεσσαλοί, μέχρι οὗ προσβοηθησάντων τοῖς βοιωτοῖς τῶν
ὁπλιτῶν τροπὴ ἐγένετο αὐτῶν καὶ ἀπέθανον τῶν θεσσαλῶν
καὶ ἀθηναίων οὐ πολλοί· ἀνείλοντο μέντοι αὐτοὺς αὐθη-
μερὸν ἀσπόνδους· καὶ οἱ πελοποννήσιοι τρόπαιον τῇ ὑστε-
ραίᾳ ἔστησαν· ἡ δὲ βοήθεια αὕτη τῶν θεσσαλῶν κατὰ τὸ
παλαιὸν ξυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς ἀθηναίοις· καὶ ἀφίκον-
το παρ' αὐτοὺς λαρισαῖοι· φαρσάλιοι· παράσιοι· κραννώνιοι· πυ-
ράσιοι· γυρτώνιοι· φεραῖοι· ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν ἐκ μὲν λαρίσσης
πολυμήδης καὶ ἀριστόνους ἀπὸ τῆς στάσεως ἑκάτερος· ἐκ δὲ
φαρσάλου μένων· ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρ-
χοντες· οἱ δὲ πελοποννήσιοι ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξῄεσαν αὐτοῖς οἱ
ἀθηναῖοι ἐς μάχην ἄραντες ἐκ τῶν ἀχαρνῶν ἐδῄουν τῶν
δήμων τινὰς ἄλλους τῶν μεταξὺ πάρνηθος καὶ βριλησσοῦ ὄρους

ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῇ οἱ ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τὰς ἑκατὸν
ναῦς περὶ πελοπόννησον ὥσπερ παρασκευάζοντο· καὶ χιλίους
ὁπλίτας ἐπ' αὐτῶν καὶ τοξότας τετρακοσίους· ἐστρατήγει δὲ καρκί-
νος τε ὁ ξενοτίμου· καὶ πρωτέας ὁ ἐπικλέους· καὶ σωκράτης ὁ ἀν-
τιγένους· καὶ ͦοἱ μὲν ἄραντες τῇ παρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον· οἱ δὲ
πελοποννήσιοι χρόνον ἐμμείναντες ἐν τῇ ἀττικῇ ὅσου εἶχον τὰ
ἐπιτήδεια ἀνεχώρησαν διὰ βοιωτῶν· οὐχ ᾗπερ ἐσέβαλον· παρι-
όντες δὲ ὠρωπὸν τὴν γῆν τὴν γραϊκὴν καλουμένην ἣν
νέμονται ὠρώπιοι ἀθηναίων ὑπήκοοι ἐδῄωσαν· ἀφικόμενοι δὲ
ἐς πελοπόννησον διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι. ἀναχωρη-
σάντων δ' αὐτῶν οἱ ἀθηναῖοι φυλακὰς κατεστήσαντο κατὰ
γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· ὥσπερ δὴ ἔμελλον διὰ παντὸς
τοῦ πολέμου φυλάξειν· καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπό-
λει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαίρετα ποιησαμένοις χωρὶς θέ-
σθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἄλλων πολεμεῖν· ἢν δέ
τις εἴπῃ ἢ ἐπιψηφίσῃ κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα ἐς ἄλλο τι ἢν μὴ
πολέμιοι νηίτῃ στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει καὶ δέῃ ἀμύνα-
σθαι, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. τριήρεις τε μετ' αὐτῶν ἑκατὸν
ἐξαιρέτους ἐποιήσαντο κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὰς βελτί-
στας· καὶ τριηράρχους αὐταῖς· ὧν μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾷ
ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου
ἢν δέῃ· οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶ περὶ τὸν πελοπόννησον
ἀθηναῖοι καὶ κερκυραῖοι μετ' αὐτῶν πεντήκοντα ναυσὶ
προσβεβοηθηκότες καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων
ἄλλα τε ἐκάκουν περιπλέοντες καὶ ἐς μεθώνην τῆς λα-
κωνικῆς ἀποβάντες τῷ τείχει προσέβαλον ὄντι ἀσθενεῖ
καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνόντων· ἔτυχε δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους βρα-
σίδας ὁ τέλλιδος ἀνὴρ σπαρτιάτης φρουρὰν ἔχων καὶ αἰ-
σθόμενος ἐβοήθει τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ ὁπλιτῶν ἑκατόν.
διαδραμὼν δὲ τὸ τῶν ἀθηναίων στρατόπεδον ἐσκεδασ-
μένον κατὰ τὴν χώραν καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον
ἐσπίπτει ἐς τὴν μεθώνην· καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἐσδρο-
μῇ ἀπολύσας μετ' αὐτοῦ, τήν τε πόλιν ἐπεριεποίησε·
καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος πρῶτος τῶν κατὰ τὸν

πόλεμον ἐπηνέθη ἐν σπάρτῃ. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἄραντες παρέ-
πλεον καὶ σχόντες τῆς ἠλείας ἐς φειὰν ἐδῄουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο
ἡμέρας καὶ προσβοηθήσαντας τῶν ἐκ τῆς κοίλης ἤλιδος τρι-
ακοσίους λογάδας καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοικίδος ἠλεί-
ων μάχῃ ἐκράτησαν. ἀνέμου δὲ κατιόντος μεγάλου χειμαζόμενοι
ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ, οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ
περιέπλεον τὸν ἰχθῦν καλούμενον τὴν ἄκραν ἐς τὸν ἐν
τῇ φειᾷ λιμένα. οἱ δὲ μεσσήνιοι ἐν τούτῳ καὶ ἄλλοι τινὲς οἱ οὐ
δυνάμενοι ἐπιβῆναι κατὰ γῆν χωρήσαντες τὴν φειὰν αἱροῦ-
σι. καὶ ὕστερον αἵ τε νῆες περιπλεύσασαι ἀναλαμβάνουσιν
αὐτούς. καὶ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες φειάν. καὶ τῶν ἠλεί-
ων ἡ πολλὴ ἤδη στρατιὰ προσεβεβοηθήκει. παραπλεύσαντες
δὲ οἱ ἀθηναῖοι ἐπὶ ἄλλα χωρία ἐδῄουν. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν
χρόνον τοῦτον οἱ ἀθηναῖοι τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν πε-
ρὶ τὴν λοκρίδα καὶ εὐβοίας ἅμα φυλακήν. ἐστρατήγει δὲ αὐ-
τῶν κλεόπομπος ὁ κλεινίου καὶ ἀποβάσεις ποιησάμενος
τῆς τε παραθαλασσίου ἔστιν ἃ ἐδῄωσε καὶ θρόνιον εἷλεν.
ὁμήρους τε ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ ἐν ἀλόπῃ τοὺς βοηθήσαντας
λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν. ἀνέστησαν δὲ καὶ αἰγινήτας τῷ αὐ-
τῷ θέρει τούτῳ ἐξ αἰγίνης ἀθηναῖοι. αὐτούς τε καὶ παῖδας
καὶ γυναῖκας ἐπικαλέσαντες οὐχ ἥκιστα τοῦ πολέμου σφίσιν
αἰτίους εἶναι. καὶ τὴν αἴγιναν ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο τῇ πελοπον-
νήσῳ ἐπικειμένην αὐτῶν πέμψαντας ἐποίκους ἔχειν. καὶ
ἐξέπεμψαν ὕστερον οὐ πολλῷ ἐς αὐτὴν τοὺς οἰκήτορας. ἐκπε-
σοῦσι δὲ τοῖς αἰγινήταις οἱ λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν θυρέαν οἰκεῖν
καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι κατά τε τὸ ἀθηναίων διάφορον,
καὶ ὅτι σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμὸν καὶ τῶν εἱλώ-
των τὴν ἐπανάστασιν. ἡ δὲ θυρεᾶτις γῆ μεθορία τῆς ἀργείας
καὶ λακωνικῆς ἐστιν ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα. καὶ οἱ μὲν
αὐτῶν ἐνταῦθα ᾤκησαν. οἱ δ᾽ ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην
ἑλλάδα. τοῦ δ᾽ αὐτοῦ θέρους νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην, ὥσπερ
καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατόν, ὁ ἥλιος ἐξέλιπε
μετὰ μεσημβρίαν καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη γενόμενος μηνο-
ειδής. καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων καὶ τῷ αὐτῷ θέρει
νυμφόδωρον τὸν πύθεω ἄνδρα ἀβδηρίτην, οὗ εἶχε τὴν

ἀδελφὴν σιτάλκης δυνάμενον παρ' αὐτῷ μέγα οἱ ἀθηναῖοι πρό-
τερον πολέμιον νομίζοντες πρόξενον ἐποιήσαντο· καὶ μετεπέμ-
ψαντο βουλόμενοι σιτάλκην σφίσι τὸν τήρεω θρᾳκῶν βασιλέ-
α ξύμμαχον γενέσθαι. ὁ δὲ τήρης οὗτος ὁ τοῦ σιτάλκου πατὴρ πρῶ-
τος ὀδρύσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπὶ πλεῖστον τῆς
ἄλλης θρᾴκης ἐποίησε· πολὺ γὰρ μέρος καὶ αὐτόνομόν ἐστι
θρᾳκῶν· τηρεῖ δὲ τῷ πρόκνην τὴν πανδίονος ἀπ' ἀθη-
νῶν σχόντι γυναῖκα προσήκει ὁ τήρης οὗτος οὐδὲν οὐδὲ τῆς
αὐτῆς θρᾴκης ἐγένοντο. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν δαυλίᾳ τῆς φωκίδος
νῦν καλουμένης γῆς ὁ τηρεὺς ᾤκει τότε ὑπὸ θρᾳκῶν οἰ-
κουμένης· τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν ἴτυν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ
ταύτῃ ἔπραξαν· πολλοῖς δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ἐν ἀηδόνος μνή-
μῃ δαυλιὰς ἡ ὄρνις ἐπωνόμασται· εἰκὸς δὲ καὶ τὸ κῆδος
πανδίονα ξυνάψασθαι τῆς θυγατρὸς διὰ τοσούτου ἐπ' ὠ-
φελείᾳ τῇ πρὸς ἀλλήλους μᾶλλον ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν
ἐς ὀδρύσας ὁδοῦ· τήρης δὲ οὔτε τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων βασιλεύς
τε πρῶτος ἐν κράτει ὀδρυσῶν ἐγένετο. οὗ δὴ ὄντα τὸν σιτάλκην
οἱ ἀθηναῖοι ξύμμαχον ἐποιήσαντο βουλόμενοι σφίσι τὰ
ἐπὶ θρᾴκης χωρία καὶ περδίκκαν ξυνελεῖν αὐτόν. ἐλ-
θών τε ἐς τὰς ἀθήνας ὁ νυμφόδωρος τήν τε τοῦ σιτάλκου
ξυμμαχίαν ἐποίησε· καὶ σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀθηναῖον
τόν τε ἐπὶ θρᾴκης πόλεμον ὑπεδέχετο καταλύσειν· πεί-
σειν γὰρ σιτάλκην πέμψειν στρατιὰν θρᾳκίαν ἀθηναί-
οις ἱππέων τε καὶ πελταστῶν· ξυνεβίβασε δὲ καὶ τὸν περ-
δίκκαν τοῖς ἀθηναίοις· καὶ θέρμην αὐτῷ ἔπεισαν ἀπο-
δοῦναι. ξυνεστράτευσέ τε εὐθὺς περδίκκας ἐπὶ χαλκιδέας
μετὰ ἀθηναίων καὶ φορμίωνος. οὕτω μὲν σιτάλκης τε ὁ
τήρεω θρᾳκῶν βασιλεὺς ξύμμαχος ἐγένετο ἀθηναίοις
καὶ περδίκκας ὁ ἀλεξάνδρου μακεδόνων βασιλεύς. οἱ
δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν ἀθηναῖοι ἔτι ὄντες περὶ πελοπόννη-
σον σόλλιόν τε κορινθίων πόλισμα αἱροῦσι καὶ παραδιδό-
ασι παλαιρεῦσιν ἀκαρνάνων μόνοις τὴν γῆν καὶ πόλιν
νέμεσθαι· καὶ ἀστακὸν ἧς εὔαρχος ἐτυράννει λαβόντες
κατὰ κράτος καὶ ἐξελάσαντες αὐτὸν τὸ χωρίον ἐς τὴν

ξυμμαχίαν προσεποιήσαντο. ἐπί τε κεφαλληνίαν τὴν νῆσον
προσπλεύσαντες προσηγάγοντο ἄνευ μάχης. κεῖται δὲ ἡ κεφα
λληνία κατὰ ἀκαρνανίαν καὶ λευκάδα, τετράπολις οὖσα. πα
λῆς. κράνιοι. σαμαῖοι. προνναῖοι. ὕστερον δ' οὐ πολλῷ ἀνεχώ
ρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς ἀθήνας. περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ
θέρους τούτου ἀθηναῖοι πανδημεὶ αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι ἐσ
έβαλον ἐς τὴν μεγαρίδα περικλέους τοῦ ξανθίππου στρατηγοῦν
τος. καὶ οἱ περὶ πελοπόννησον ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσίν·
ἔτυχον γὰρ ἤδη ἐν αἰγίνῃ ὄντες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμενοι ὡς ᾔσθ
οντο τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾷ ἐν μεγάροις ὄντας ἔπλευ
σαν παρ' αὐτοὺς καὶ ξυνεμείχθησαν. στρατόπεδόν τε μέγιστον
δὴ τοῦτο ἁθρόον ἀθηναίων ἐγένετο ἀκμαζούσης ἔτι τῆς
πόλεως καὶ οὔπω νενοσηκυίας. μυρίων γὰρ ὁπλιτῶν οὐκ ἐλάσ
σους ἦσαν αὐτοὶ ἀθηναῖοι. χωρὶς δὲ αὐτοῖς οἱ ἐν ποτιδαίᾳ
τρισχίλιοι ἦσαν. μέτοικοι δὲ ξυνέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισχι
λίων ὁπλιτῶν. χωρὶς δὲ ὁ ἄλλος ὅμιλος ψιλῶν οὐκ ὀλίγος.
δῃώσαντες δὲ τὰ πολλὰ τῆς γῆς ἀνεχώρησαν. ἐγένοντο δὲ
καὶ ἄλλαι ὕστερον ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐσβολαὶ
ἀθηναίων ἐς τὴν μεγαρίδα, καὶ ἱππέων καὶ πανστρατιᾷ
μέχρις οὗ νίσαια ἑάλω ὑπ' ἀθηναίων. ἐτειχίσθη δὲ καὶ
ἀταλάντη ὑπ' ἀθηναίων φρούριον τοῦ θέρους τούτου τε
λευτῶντος, ἡ ἐπὶ λοκροῖς τοῖς ὀπουντίοις νῆσος ἐρήμη πρό
τερον οὖσα τοῦ μὴ λῃστὰς ἐκπλέοντας ἐξ ὀποῦντος καὶ τῆς
ἄλλης λοκρίδος κακουργεῖν τὴν εὔβοιαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ
θέρει τούτῳ μετὰ τὴν πελοποννησίων ἐκ τῆς ἀττικῆς ἀναχώ
ρησιν ἐγένετο. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὔαρχος ὁ ἀκαρ
νὰν βουλόμενος ἐς τὴν ἀστακὸν κατελθεῖν πείθει κορινθίους
τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις
ἑαυτὸν κατάγειν πλεύσαντας. καὶ αὐτὸς ἐπικούρους τινὰς
προσεμισθώσατο. ἦρχον δὲ τῆς στρατιᾶς εὐφαμίδας τε ὁ
ἀριστωνύμου καὶ τιμόξενος ὁ τιμοκράτους καὶ εὔμαχος ὁ
χρύσιδος. καὶ πλεύσαντες κατήγαγον καὶ τῆς ἄλλης ἀκαρ
νανίας τῆς περὶ θάλασσαν ἔστιν ἃ χωρία βουλόμενοι προσ
ποιήσασθαι, καὶ πειραθέντες ὡς οὐκ ἠδύναντο ἀπέ

πλέον ἐπ' οἴκου. σχόντες δὲ ἐν τῷ παράπλῳ ἐς κεφαλληνίαν καὶ ἀπόβασιν ποιησάμενοι εἰς τὴν κρανίαν γῆν ἀπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς ἄνδρας τε ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν ἐπιθεμένων ἀπροσδοκήτοις τῶν κρανίων, καὶ βιαιότερον ἀναγαγόμενοι ἐκομίσθησαν ἐπ' οἴκου. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι οἱ ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρῶτον ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὀστᾶ προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότριτα σκηνὴν ποιήσαντες. καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἕκαστος ἤν τι βούληται. ἐπειδὰν δὲ ἡ ἐκφορὰ ᾖ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἅμαξαι φυλῆς ἑκάστης μίαν. ἔνεστι δὲ τὰ ὀστᾶ ἧς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἳ ἂν μὴ εὑρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν. ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων καὶ γυναῖκες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα ὅ ἐστι ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως καὶ ἀεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων. πλήν γε τοὺς ἐν μαραθῶνι. ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὰν δὲ κρύψωσι γῇ ἀνὴρ ᾑρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως ὃς ἂν γνώμῃ τε δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι. καὶ ἀξιώσει προήκῃ λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα. μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὧδε μὲν θάπτουσι καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου ὁπότε ξυμβαίη αὐτοῖς ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε περικλῆς ὁ ξανθίππου ᾑρέθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὁμίλου ἔλεγε τοιάδε.

Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἤδη εἰρηκότων ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δ' ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ

παρασκευασθέντα ὁρᾶτε· καὶ μὴ ἐν ἑνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κιν
δυνεύεσθαι. εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. χαλεπὸν γὰρ
τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βε
βαιοῦται. ὅ τε γὰρ ξυνειδὼς καὶ εὔνους ἀκροατὴς τάχ' ἄν τι
ἐνδεεστέρως πρὸς ἃ βούλεταί τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦ
σθαι ὅ τε ἄπειρος ἐστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι διὰ φθόνον εἴ
τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέχρι γὰρ τοῦδε
ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοι εἰσὶ περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, εἰς ὅσον ἂν καὶ αὐ
τὸς ἕκαστος, οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσε. τῷ δ' ὑπερ
βάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη, καὶ ἀπιστοῦσι. ἐπειδὴ δὲ,
τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ ἑπό
μενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἑκάστου βουλήσεώς τε
καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλεῖστον. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προ
γόνων πρῶτον. δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ ~~πρῶτον~~ πρέπον ἅ
μα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδο
σθαι. τὴν γὰρ χώραν ἀεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν
ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν πα
ρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου, καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ
πατέρες ἡμῶν. κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὅσην ἔχο
μεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον.
τὰ δὲ πλείω αὐτῆς οἵδε οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστη
κυίᾳ ἡλικίᾳ, ἐπηυξήσαμεν. καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευά
σαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην ὧν
ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα οἷς ἕκαστα ἐκτήθη. ἢ εἴ τι αὐτοὶ
ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πολέμιον ἐπιόντα
προθύμως ἠμυνάμεθα μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλό
μενος ἐάσω. ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ'
αὐτὰ. καὶ μεθ' οἵας πολιτείας. καὶ τρόπων ἐξ οἵων μεγάλα
ἐγένετο ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαι
νον. νομίζων, ἐπί τε τῷ παρόντι, οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐ
τὰ, καὶ τὸν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον
εἶναι αὐτῶν ἐπακοῦσαι. χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλού
σῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους. παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐ
τοὶ ὄντες τισὶν ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν διὰ

τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ᾽ ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκλη
ται· μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφο
ρα πᾶσι τὸ ἴσον· κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν ὡς ἕκαστος ἔν τινι
εὐδοκιμεῖ· οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπὸ ἀ
ρετῆς προτιμᾶται. οὐδ᾽ αὖ κατὰ πενίαν· ἔχων δέ τι ἀγαθὸν
δρᾶσαι τὴν πόλιν· ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευ
θέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν, καὶ ἐς τὴν πρὸς
ἀλλήλους τῶν καθ᾽ ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν· οὐ
δι᾽ ὀργῆς τὸν πέλας εἰ καθ᾽ ἡδονήν τι δρᾷ ἔχοντες· οὐδὲ ἀ
ζημίους μὲν λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέ
μενοι· ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες. τὰ δημό
σια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν. τῶν τε ἀεὶ ἐν ἀρχῇ
ὄντων ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι
τε ἐπ᾽ ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται καὶ ὅσοι ἄγραφοι
ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσι. καὶ μὴν καὶ
τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμε
θα, ἀγῶσι μέν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες. ἰ
δίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν· ὧν καθ᾽ ἡμέραν ἡ
τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεισέρχεται δὲ διὰ
μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα· καὶ ξυμ
βαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειοτέρᾳ τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγα
θὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι· ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.
διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν
ἐναντίων τοῖσδε. τήν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν
καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείργομεν τινὰ ἢ μαθή
ματος ἢ θεάματος· ὃ μὴ κρυφθὲν ἄν τις τῶν πολεμί
ων ἰδὼν ὠφεληθείη. πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλέ
ον καὶ ἀπάταις· ἢ τῷ ἀφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ
καὶ ἐν ταῖς παιδείαις· οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέ
οι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται· ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώ
μενοι οὐδὲν ἧσσον ἐπὶ τοὺς ἰσοπαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν.
τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ᾽ ἑκάστους μετὰ

πάντων δ' ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι. τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελ
θόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνο
μένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν. ἁθρόᾳ τε τῇ δυνάμει
ἡμῶν οὐδείς πω πολέμιος ἐνέτυχε, διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα
ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμ
ψιν. ἢν δέ που μορίῳ τινὶ προσμείξωσι κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν
πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι. καὶ νικηθέντες ὑφ' ἁπάντων
ἡσσῆσθαι. καίτοι εἰ ῥᾳθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ καὶ
μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεῖον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλοιμεν
κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τε τοῖς μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ
προκάμνειν. καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν
ἀεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι. καὶ ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν
ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι. καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις. φιλοκαλοῦμέν
τε γὰρ μετὰ εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας.
πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα.
καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινι αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύ
γειν ἔργῳ αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτι
κῶν ἐπιμέλεια καὶ ἑτέροις πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πο
λιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι. μόνοι γὰρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχον
τα οὐκ ἀπράγμονα ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν. καὶ αὐτοὶ ἤτοι κρί
νομέν γε ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς τὰ πράγματα οὐ τοὺς λό
γους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι. ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι
μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόν
τως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα
καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι. ὃ τοῖς ἄλλοις ἀ
μαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν
τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σα
φέστατα γιγνώσκοντες. καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι
ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐναντιώμεθα τοῖς πολ
λοῖς. οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς
φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε ὀφειλο
μένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σῴζειν. ὁ δ' ἀντοφείλων ἀμβλύτε
ρος εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀπο
δώσων. καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ
τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν. ξυνελών
τε λέγω τήν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν

εἶναι καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖ ἄν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ
πλεῖστ' ἂν εἴδη. καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν εὐτραπέλως, τὸ σῶμα
αὔταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμ-
πος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς
πόλεως ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα σημαίνει. μό-
νη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται. καὶ μόνη οὔ-
τε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἵων κακοπα-
θεῖ. οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται.
μετὰ μεγάλων δὲ σημείων. καὶ οὐ δή τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν
παρασχόμενοι. τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα
καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου. οὔτε ὅστις ἔπεσι
μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει. τῶν δὲ ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια
βλάψει. ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν
τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι. πανταχοῦ τε
μνημεῖα κακῶν τε κἀγαθῶν ἀίδια ξυγκατοικήσαντες. πε-
ρὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἵδε τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφαι-
ρεθῆναι αὐτὴν μαχόμενοι ἐτελεύτησαν. καὶ τῶν λειπομένων
πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν. δι' ὃ δὴ καὶ
ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως. διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ
περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα. καὶ οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρ-
χει. ὁμοίως καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανερὰν
σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα. ἃ γὰρ τὴν
πόλιν ὕμνησα αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν.
καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος ὥσπερ τῶνδε
ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν
πρώτη τε μηνύουσα καὶ τελευταία βεβαιοῦσα ἡ νῦν τῶνδε
καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τἆλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέ-
μους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι. ἀγα-
θῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν
ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι
ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη. οὔτε πενίας ἐλ-
πίδι ὡς κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν
τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο. τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν πο-
θεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε
κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμω-

ρεῖσθαι· τῶν δὲ ἐφίεσθαι· ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώ-
σειν ἐπιτρέψαντες· ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὁρωμένου σφίσιν αὐτοῖς
ἀξιοῦντες πεποιθέναι· καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν
μᾶλλον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σώζεσθαι τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ
λόγου ἔφυγον, τὸ δὲ ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν· καὶ δι' ἐλα-
χίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους
ἀπηλλάγησαν· καὶ οἵδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοίδε ἐγέ-
νοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι, ἀτολ-
μοτέραν μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν·
σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφέλειαν, ἣν ἄν τις πρὸς
οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι λέγων ὅσα ἐν τῷ
τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν· ἀλλὰ μᾶλλον
τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους
καὶ ἐραστὰς γενομένους αὐτῆς· καὶ ὅταν μὲν ὑμῖν μεγάλη
δόξῃ εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκον-
τες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἄνδρες αὐτὰ
ἐκτήσαντο· καὶ ὁπότε καὶ πείρᾳ του σφαλεῖησαν, οὐκ οὖν καὶ
τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν· κάλ-
λιστον δ' ἔρανον αὐτῇ προϊέμενοι· κοινῇ γὰρ τὰ σώματα δι-
δόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγήρω ἔπαινον ἐλάμβανον, καὶ τὸν τά-
φον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα
αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι ἀεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ
ἀείμνηστος καταλείπεται· ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ
τάφος· καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφὴ
ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἑκά-
στῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται· οὓς νῦν ὑμεῖς
ζηλώσαντες καὶ τὸ εὔδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δὲ ἐλεύθερον
τὸ εὔψυχον κρίναντες μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς
κινδύνους· οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον ἀφειδοῖ-
εν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπὶς οὐκ ἔστ' ἀγαθοῦ· ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία
μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται· καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα
τὰ διαφέροντα ἤν τι πταίσωσιν· ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρί γε φρό-
νημα ἔχοντι ἡ ἐν τῷ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις

ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γινόμενος ἀναίσθη-
τος θάνατος. διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας ὅσοι πά-
ρεστε οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι. ἐν πολυ-
τρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες. τὸ δ' εὐτυχές·
οἳ ἂν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν ὥσπερ οἵδε νῦν μὲν τελευ-
τῆς· ὑμεῖς δὲ λύπης καὶ οἷς ἐνευδαιμονῆσαί τε ὁ βίος ὁμοί-
ως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα
πείθειν ὄν, ὧν καὶ πολλάκις ἕξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων
εὐτυχίαις, αἷς ποτὲ καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε. καὶ λύπη οὐχ ὧν
ἄν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται. ἀλλ' οὗ ἂν ἐθὰς
γενόμενος ἀφαιρεθείη. καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παί-
δων ἐλπίδι, οἷς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι. ἰδίᾳ γάρ τε
τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνόμενοί τισιν ἔσονται. καὶ τῇ
πόλει διχόθεν ἔκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ ξυνοί-
σει. οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλεύεσθαι, οἳ ἂν μὴ
καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν.
ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε τόν τε πλείονα κέρδος ὃν εὐτυχεῖτε
βίον ἡγεῖσθε, καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι. καὶ τῇ τῶνδε
εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον, καὶ
οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν ὥσπερ τινές
φασι μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι. παισὶ δ' αὖ
ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἢ ἀδελφοῖς ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα. τὸν
γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν. καὶ μόλις ἂν καθ' ὑ-
περβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὁμοῖοι ἀλλ' ὀλίγῳ χείρους κριθεί-
ητε. φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸν ἀντίπαλον. τὸ δὲ μὴ
ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ
γυναικείας τι ἀρετῆς ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται μνησθῆναι
βραχείᾳ παραινέσει ἅπαν σημανῶ. τῆς τε γὰρ ὑπαρχού-
σης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα.
καὶ ἧς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι
κλέος ᾖ. εἴρηται δὲ μοι λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶ-
χον πρόσφορα καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη
κεκόσμηνται. τὰ δ' αὖ τῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε

δημοσίᾳ ἡ πόλις μέχρις ἥβης θρέψει ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδέ
τε καὶ τοῖς λειπομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγώνων· προτιθεῖσα γὰρ ἀ-
θλοὺς ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα· τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες
ἄριστοι πολιτεύουσι· νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἕκαστος
ἀποχωρεῖτε. τοιόσδε μὲν ὁ τάφος ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ·
καὶ διελθόντος αὐτοῦ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου τοῦδε ἐτελεύ-
τα. τοῦ δὲ θέρους εὐθὺς ἀρχομένου πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοι τὰ δύο μέρη ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐσέβαλεν ἐς τὴν ἀττι-
κήν· ἡγεῖτο δὲ ἀρχίδαμος ὁ ζευξιδάμου λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ
καθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν· καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλὰς
πω ἡμέρας ἐν τῇ ἀττικῇ ἡ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς
ἀθηναίοις. λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατα-
σκῆψαι καὶ περὶ λῆμνον καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις. οὐ μέντοι τοσοῦ-
τος γε λοιμὸς οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο
γενέσθαι. οὔτε γὰρ ἰατροὶ ἤρκουν τὸ πρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοίᾳ
ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἔθνησκον ὅσῳ καὶ μάλιστα προσῄεσαν. οὔτε
ἄλλη ἀνθρωπεία τέχνη οὐδεμία· ὅσα τε πρὸς τοῖς ἱεροῖς
ἱκέτευσαν ἢ μαντείοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐχρήσαντο· πάντα
ἀνωφελῆ ἦν· τελευτῶντές τε αὐτῶν ἀπέστησαν ὑπὸ τοῦ κα-
κοῦ νικώμενοι. ἤρξατο μὲν πρῶτον ὡς λέγεται ἐξ αἰθιοπίας
τῆς ὑπὲρ αἰγύπτου· ἔπειτα δὲ ἐς αἴγυπτον καὶ ἐς λιβύην
κατέβη. καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν. ἐς δὲ τὴν ἀ-
θηναίων πόλιν ἐξαπιναίως ἐνέπεσε. καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ πει-
ραιεῖ ἥψατο τῶν ἀνθρώπων ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ πελοπον-
νήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα. κρῆναι γὰρ οὔπω ἦ-
σαν αὐτόθι. ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο καὶ ἔθ-
νησκον πολλῷ μᾶλλον ἤδη. λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς ἕκαστος
γιγνώσκει καὶ ἰατρὸς καὶ ἰδιώτης ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτὸ
καὶ τὰς αἰτίας ἅστινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι
δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν· ἐγὼ δὲ οἷόν τε ἐγένετο λέξω. καὶ ἀ-
φ' ὧν ἄν τις σκοπῶν εἴ ποτε καὶ αὖθις ἐπιπέσοι μάλιστ' ἂν ἔχοι τι
προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω. αὐτός τε νοσήσας καὶ αὐτὸς
ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας. τὸ μὲν γὰρ ἔτος ὡς ὡμολογεῖτο ἐκ πάντων μά-
λιστα δὴ ἐκεῖνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγχανεν ὄν· εἰ
δέ τις καὶ προέκαμνέ τι ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη. τοὺς δ' ἄλλους
ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως ἀλλ' ἐξαίφνης ὑγιεῖς ὄντας πρῶτον
μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθή-
ματα καὶ φλόγωσις ἐλάμβανε· καὶ τὰ ἐντὸς ἥ τε φάρυγξ καὶ

ἡ γλῶσσα εὐθὺς αἱματώδη ἦν· καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσῶδες ἠ
φίει· ἔπειτα ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ βράγχος ἐπεγίγνετο· καὶ ἐν οὐ πολλῷ
χρόνῳ κατέβαινεν ἐς τὰ στήθη ὁ πόνος μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ· καὶ ὁ
πότε ἐς τὴν καρδίαν στηρίξειεν, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν καὶ ἀποκαθάρ
σεις χολῆς πᾶσαι ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὠνομασμέναι εἰσὶν ἐπῇ
σαν· καὶ αὗται μετὰ ταλαιπωρίας μεγάλης· λύγξ τε τοῖς πλείοσιν
ἐνέπεσε κενὴ σπασμὸν ἐνδιδοῦσα ἰσχυρόν· τοῖς μὲν μετὰ ταῦ
τα λωφήσαντα· τοῖς δὲ καὶ πολλῷ ὕστερον· καὶ τὸ μὲν ἔξωθεν ἁ
πτομένῳ σῶμα οὔτ' ἄγαν θερμὸν ἦν· οὔτε χλωρόν, ἀλλ' ὑπερυ
θρον· πελιδνόν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἕλκεσιν ἐξηνθηκός·
τὰ δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκάετο, ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων
καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς μηδ' ἄλλο τι ἢ γυμνοὶ ἀνέχεσθαι· ἥδι
στα τ' ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν· καὶ πολλοὶ τοῦτο
τῶν ἠμελημένων ἀνων καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα τῇ δίψῃ ἀπαύστῳ
ξυνεχόμενοι· καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστήκει τό τε πλέον καὶ ἔλασσον
ποτόν· καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν καὶ ἡ ἀγρυπνία ἐπέκειτο
διὰ παντὸς καὶ τὸ σῶμα ὅσονπερ χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκμάζοι
οὐκ ἐμαραίνετο· ἀλλ' ἀντεῖχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ· ὥστε ἢ
διεφθείροντο οἱ πλεῖστοι ἐναταῖοι καὶ ἑβδομαῖοι ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύ
ματος ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεως· ἢ εἰ διαφύγοιεν ἐπικατιόντος τοῦ
νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν· ἑλκώσεως τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνο
μένης καὶ διαρροίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπτούσης· οἱ πολλοὶ ὕ
στερον δι' αὐτὴν ἀσθενείᾳ ἀπεφθείροντο· διεξῄει γὰρ διὰ παντὸς
τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξάμενον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἱδρυθὲν
κακόν· καὶ εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντι
ληψις αὐτοῦ ἐπεσήμαινε· κατέσκηπτε γὰρ ἐς αἰδοῖα καὶ ἐς ἄ
κρας χεῖρας καὶ πόδας καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέ
φευγον· εἰσὶ δ' οἳ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν· τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμ
βανε παραυτίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως· καὶ ἠ
γνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἐπιτηδείους· γενόμενον γὰρ κρεῖσ
σον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου τά τε ἄλλα χαλεπωτέρως ἢ κατὰ
τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν προσέπιπτεν ἑκάστῳ· καὶ ἐν τῷδε ἐδήλω
σε μάλιστα ἄλλο τι ὂν ἢ τῶν ξυντρόφων τι· τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τε
τράποδα ὅσα ἀνων ἅπτεται πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων
ἢ οὐ προσῄει ἢ γευσάμενα διεφθείρετο· τεκμήριον δὲ τῶν
μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπίλειψις σαφὴς ἐγένετο· καὶ οὐχ
ἑωρῶντο οὔτε ἄλλως οὔτε περὶ τοιοῦτον οὐδέν· οἱ δὲ κύνες

μᾶλλον αἴσθησιν παρεῖχον τοῦ ἀποβαίνοντος διὰ τὸ ξυνδιαιτᾶσθαι·
τὸ μὲν οὖν νόσημα πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι ἀτοπίας ὡς ἑκά
στῳ ἐτύγχανέ τι διαφερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον· τοιοῦτ
ἦν ἐπὶ πᾶν τὴν ἰδέαν. καὶ ἄλλο παρελύπει κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον
οὐδὲν τῶν εἰωθότων· ὃ δὲ καὶ γένοιτο ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. ἔθνησκον
δὲ οἱ μὲν ἀμελείᾳ· οἱ δὲ καὶ πάνυ θεραπευόμενοι· ἕν τε οὐδὲ ἓν
κατέστη ἴαμα ὡς εἰπεῖν ὅτι χρὴ προσφέροντας ὠφελεῖν· τὸ γὰρ
τῷ ξυνενεγκὸν ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτε· σῶμά τε αὔταρκες ὂν διεφ
διεφάνη
θάρη πρὸς αὐτὸ ἰσχύος πέρι ἢ ἀσθενείας· ἀλλὰ πάντα ξυνῄρει
καὶ τὰ πάσῃ διαίτῃ θεραπευόμενα· δεινότατον δὲ παντὸς ἦν
τοῦ κακοῦ ἥ τε ἀθυμία ὁπότε τις αἴσθοιτο κάμνων· πρὸς γὰρ τὸ
ἀνέλπιστον εὐθὺς τραπόμενοι τῇ γνώμῃ πολλῷ μᾶλλον προΐεν
το σφᾶς αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀντεῖχον· καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ᾽ ἑτέρου θερα
πείας ἀναπιμπλάμενοι ὥσπερ τὰ πρόβατα ἔθνησκον· καὶ τὸν
πλεῖστον φθόρον τοῦτο ἐνεποίει· εἴτε γὰρ μὴ θέλοιεν δεδιότες ἀλλή
λοις προσιέναι, ἀπώλλυντο ἐρῆμοι· καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν
ἀπορίᾳ τοῦ θεραπεύσοντος· εἴτε προσίοιεν διεφθείροντο· καὶ μάλι
στα οἱ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι· αἰσχύνῃ γὰρ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν
ἐσιόντες παρὰ τοὺς φίλους· ἐπεὶ καὶ τὰς ὀλοφύρσεις τῶν ἀπο
γιγνομένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκαμνον ὑπὸ τοῦ πολ
λοῦ κακοῦ νικώμενοι. ἐπὶ πλέον δὲ ὅμως οἱ διαπεφευγότες τόν
τε θνήσκοντα καὶ τὸν πονούμενον ᾠκτίζοντο· διὰ τὸ προειδέναι
τε καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν τῷ θαρσαλέῳ εἶναι· δὶς γὰρ τὸν αὐτὸν ὥσ
τε καὶ κτείνειν οὐκ ἐπελάμβανε· καὶ ἐμακαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν
ἄλλων καὶ αὐτοὶ τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ καὶ ἐς τὸν ἔπειτα
χρόνον ἐλπίδος τι εἶχον κούφης μηδ᾽ ἂν ὑπ᾽ ἄλλου νοσήματος
ποτὲ ἔτι διαφθαρῆναι. ἐπίεσε δὲ αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ
ὑπάρχοντι πόνῳ καὶ ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ καὶ
οὐχ ἧσσον τοὺς ἐπελθόντας· οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν
ἀλλ᾽ ἐν καλύβαις πνιγηραῖς ὥρᾳ ἔτους διαιτωμένων ὁ φθό
ρος ἐγίγνετο οὐδενὶ κόσμῳ· ἀλλὰ καὶ νεκροὶ ἐπ᾽ ἀλλήλοις
ἀποθνήσκοντες ἔκειντο, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο, καὶ
περὶ τὰς κρήνας ἁπάσας ἡμιθνῆτες τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ
τά τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν πλέα ἦν αὐτοῦ ἐναποθνη
σκόντων. ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔχοντες
ὅτι γένωνται ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο· καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων ὁ

μοίως. νόμοι τε πάντες ξυνεταράχθησαν, οἷς ἐχρῶντο πρότερον πε-
ρὶ τὰς ταφάς. ἔθαπτον δὲ ὡς ἕκαστος ἐδύνατο. καὶ πολλοὶ ἐς
ἀναισχύντους θήκας ἐτράποντο σπάνει τῶν ἐπιτηδείων διὰ τὸ συ-
χνοὺς ἤδη προτεθνάναι σφίσιν. ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας φθά-
σαντες τοὺς νήσαντας, οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑ-
φῆπτον. οἱ δὲ καιομένου ἄλλου ἄνωθεν ἐπιβαλόντες ὃν φέροι-
εν ἀπῄεσαν. πρῶτόν τε ἦρξε καὶ ἐς τἆλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλέον
ἀνομίας τὸ νόσημα. ῥᾷον γὰρ ἐτόλμα τις ἃ πρότερον ἀπεκρύπτετο
μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὁρῶντες
τῶν τε εὐδαιμόνων καὶ αἰφνιδίως θνησκόντων καὶ τῶν οὐ-
δὲν πρότερον κεκτημένων εὐθὺς δὲ τὰ ἐκείνων ἐχόντων ὥστε
ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἠξίουν ποιεῖ-
σθαι. ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι.
καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ οὐδεὶς πρόθυ-
μος ἦν. ἄδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρή-
σεται. ὅτι δὲ ἤδη τε ἡδὺ καὶ πανταχόθεν τε ἐς αὐτὸ κερδα-
λέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. θεῶν δὲ φόβος
ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπεῖργε. τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ
καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμέ-
νους. τῶν δ' ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην
γενέσθαι βιοὺς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι. πολὺ δὲ μείζω
τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι ἣν
πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι. τοιούτῳ μὲν
πάθει οἱ ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο. ἀνθρώπων τε ἔσω
ἀποθνησκόντων καὶ γῆς ἔξω δῃουμένης. ἐν δὲ τῷ κακῷ
οἷα εἰκὸς ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ~~ἔπος~~ ἔπους φάσ-
κοντες οἱ πρεσβύτεροι, πάλαι ᾄδεσθαι ἥξει δωρικὸς πό-
λεμος. καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ. ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις τοῖς ἀν-
θρώποις λοιμὸν ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλ-
λὰ λιμόν. ἐνίκησε δὲ ὑπὸ τοῦ παρόντος εἰκότως λοιμὸν
εἰρῆσθαι. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποι-
οῦντο. ἢν δέ γε οἶμαί ποτε ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ δω-
ρικὸς τοῦδ' ὕστερος καὶ ξυμβῇ γενέσθαι λιμὸν κατὰ τὸ εἰκὸ-

οὕτως

οὕτως ᾄσονται. μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν εἰ χρὴ πολεμεῖν ἀνεῖλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι. καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι. περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γιγνόμενα ᾔκαζον ὁμοῖα εἶναι. ἐσβεβληκότων δὲ τῶν Πελοποννησίων ἡ νόσος ἤρξατο εὐθύς. καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν ὅτι ἄξιον καὶ εἰπεῖν. ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα. ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπότατα. ταῦτα
1 μὲν τὰ κατὰ Πελοπόννησον γενόμενα. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ πεδίον παρῆλθον ἐς τὴν πάραλον γῆν καλουμένην μέχρι Λαυρίου, οὗ τὰ ἀργύρεια μέταλλα ἐστὶν Ἀθηναίοις. καὶ πρῶτον μὲν ἔτεμον ταύτην ᾗ πρὸς Πελοπόννησον ὁρᾷ. ἔπειτα δὲ τὴν πρὸς Εὔβοιάν τε καὶ Ἄνδρον τετραμμένην. Περικλῆς δὲ στρατηγὸς ὢν καὶ τότε περὶ μὲν τοῦ ἐπεξιέναι τοὺς Ἀθηναίους τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ὥσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐσβολῇ. ἔτι δ᾽ αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων πρὶν ἐς τὴν παραλίαν γῆν ἐλθεῖν ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν τῇ Πελοποννήσῳ παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἑτοῖμα ἦν ἀνήγετο. ἦγε δὲ ἐπὶ τῶν νεῶν ὁπλίτας Ἀθηναίων τετρακισχιλίους καὶ ἱππέας τριακοσίους ἐν ναυσὶν ἱππαγωγοῖς πρῶτον τότε ἐκ τῶν παλαιῶν νεῶν ποιηθείσαις. ξυνεστρατεύοντο δὲ καὶ Χῖοι καὶ Λέσβιοι πεντήκοντα ναυσί. ὅτε δὲ ἀνήγετο ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων Πελοποννησίους κατέλιπον τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Ἐπίδαυρον τῆς Πελοποννήσου ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν. καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα μὲν ἦλθον τοῦ ἑλεῖν. οὐ μέντοι προεχώρησέ γε. ἀναγαγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου ἔτεμον τήν τε Τροιζηνίδα γῆν καὶ τὴν Ἁλιάδα καὶ τὴν Ἑρμιονίδα. ἔστι δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου. ἄραντες δὲ ἀπ᾽ αὐτῶν ἀφίκοντο ἐς Πρασιὰς τῆς Λακωνικῆς πόλισμα ἐπιθαλάσσιον. καὶ τῆς γῆς ἔτεμον. καὶ αὐτὸ τὸ πόλισμα εἷλον καὶ ἐπόρθησαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπ᾽ οἴκου ἀνεχώρησαν. τοὺς δὲ Πελοποννησίους οὐκέτι κατέλαβ

ἐν τῇ ἀττικῇ ὄντας, ἀλλ' ἀναχωρηκότας. ὅσον τε χρόνον οἱ πε
λοποννήσιοι ἦσαν ἐν τῇ γῇ τῇ ἀθηναίων καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἐστρά
τευον ἐπὶ τῶν νεῶν. ἡ νόσος ἔν τε τῇ στρατιᾷ τοὺς ἀθηναίους
ἔφθειρε καὶ ἐν τῇ πόλει. ὥστε καὶ ἐλέχθη τοὺς πελοποννη
σίους δείσαντας τὸ νόσημα, ὡς ἐπυνθάνοντο τῶν αὐτο
μόλων ὅτι ἐν τῇ πόλει εἴη, καὶ θάπτοντας ἅμα ᾐσθάνοντο, θᾶ
σσον ἐκ τῆς γῆς ἐξελθεῖν. τῇ δὲ ἐσβολῇ ταύτῃ πλεῖστόν τε χρό
νον ἐνέμειναν. καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον. ἡμέρας γὰρ
τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ ἀττικῇ ἐγένοντο. τοῦ δ' αὐτοῦ
θέρους ἅγνων ὁ νικίου καὶ κλεόπομπος ὁ κλεινίου ξυστρα
τηγοὶ ὄντες περικλέους λαβόντες τὴν στρατιὰν ἧπερ ἐκεῖνος ἐ
χρήσατο ἐστράτευσαν εὐθὺς ἐπὶ χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ θρᾴ
κης καὶ ποτίδαιαν ἔτι πολιορκουμένην. ἀφικόμενοι δὲ
μηχανάς τε τῇ ποτιδαίᾳ προσέφερον καὶ παντὶ τρόπῳ
ἐπειρῶντο ἑλεῖν. προυχώρει δὲ αὐτοῖς οὔτε ἡ αἵρεσις τῆς
πόλεως οὔτε τἆλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως. ἐπιγενομένη
γὰρ ἡ νόσος ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς ἀθηναίους. φ
θείρουσα τὴν στρατιάν. ὥστε καὶ τοὺς προτέρους στρατιώτας
νοσῆσαι τῶν ἀθηναίων ἀπὸ τῆς σὺν ἅγνωνι στρατιᾶς ἐν τῷ πρὸ
τοῦ χρόνῳ ὑγιαίνοντας. φορμίων δὲ καὶ οἱ ἑξακόσιοι καὶ
χίλιοι οὐκέτι ἦσαν περὶ χαλκιδέας. ὁ μὲν οὖν ἅγνων ταῖς
ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς τὰς ἀθήνας ἀπὸ τετρακισχιλίων
ὁπλιτῶν χιλίους καὶ πεντήκοντα τῇ νόσῳ ἀπολέσας, ἐν
τεσσαράκοντα μάλιστα ἡμέραις. οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται
κατὰ χώραν μένοντες ἐπολιόρκουν τὴν ποτίδαιαν. μετὰ
δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν πελοποννησίων οἱ ἀθη
ναῖοι ὡς ἥ τε γῆ αὐτῶν ἐτέτμητο τὸ δεύτερον καὶ ἡ νόσος
ἐπέκειτο ἅμα καὶ ὁ πόλεμος, ἠλλοίωντο τὰς γνώμας, καὶ
τὸν μὲν περικλέα ἐν αἰτίᾳ εἶχον ὡς πείσαντα σφᾶς πολε
μεῖν. καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ξυμφοραῖς περιπεπτωκότες. πρὸ
τοὺς λακεδαιμονίους ὥρμηντο ξυγχωρεῖν. καὶ πρέσβεις τι
νὰς πέμψαντες ὡς αὐτοὺς ἄπρακτοι ἐγένοντο. πάντα
χόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστῶτες ἐνέκειντο τῷ περι
κλεῖ. ὁ δὲ ὁρῶν αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνον

τας καὶ πάντα ποιοῦντας ἅπερ αὐτὸς ἤλπιζε· ξύλλογον ποιήσας (ἔτι
δ' ἐστρατήγει) ἐβούλετο θαρσῦναί τε καὶ ἀπαγαγὼν τὸ ὀργιζόμενον
τῆς γνώμης πρὸς τὸ ἠπιώτερον καὶ ἀδεέστερον καταστῆσαι· παρελ-
θὼν ἔλεξε τοιάδε· Καὶ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς
γεγένηται· αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας· καὶ ἐκκλησίαν τούτου ἕ-
νεκα ξυνήγαγον· ὅπως ὑπομνήσω καὶ μέμψωμαι εἴ τι μὴ ὀρ-
θῶς ἢ ἐμοὶ χαλεπαίνετε ἢ ταῖς ξυμφοραῖς εἴκετε. ἐγὼ γὰρ ἡγοῦ-
μαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας
ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν· ἁθρόαν δὲ σφαλ-
λομένην. καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν δια-
φθειρομένης τῆς πατρίδος οὐδὲν ἧσσον ξυναπόλλυται. κακοτυχῶν
δὲ ἐν εὐτυχούσῃ πολλῷ μᾶλλον διασῴζεται· ὁπότε οὖν πόλις τὰς
ἰδίας ξυμφορὰς οἵα τε φέρειν, εἷς δ' ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνα-
τος πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύνειν αὐτῇ· καὶ μὴ ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε
ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι τοῦ κοινοῦ τῆς
σωτηρίας ἀφίεσθε· καὶ ἐμέ τε τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν·
καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς οἳ ξυνέγνωτε δι' αἰτίας ἔχετε· καίτοι ἐμοὶ τοι-
ούτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε ὃς οὐδενὸς οἴομαι ἥσσων εἶναι γνῶναι
τε τὰ δέοντα καὶ ἑρμηνεῦσαι ταῦτα· φιλόπολίς τε καὶ χρημά-
των κρείσσων· ὅ τε γὰρ γνοὺς καὶ μὴ σαφῶς διδάξας, ἐν ἴσῳ
καὶ μὴ ἐνεθυμήθη· ὅ τ' ἔχων ἀμφότερα τῇ δὲ πόλει δύσνους
οὐκ ἂν ὁμοίως τι οἰκείως φράζοι· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρήμα-
σι δὲ νικωμένου· τὰ ξύμπαντα τούτου ἑνὸς ἂν πωλοῖτο· ὥστ' εἴ
μοι καὶ μέσως ἡγούμενοι μᾶλλον ἑτέρων προσεῖναι αὐτὰ πο-
λεμεῖν ἐπείσθητε, οὐκ ἂν εἰκότως νῦν τοῦ γε ἀδικεῖν αἰτίαν φε-
ροίμην· καὶ γὰρ οἷς μὲν αἵρεσις γεγένηται τἆλλα εὐτυχοῦσι
πολλὴ ἄνοια πολεμῆσαι· εἰ δ' ἀναγκαῖον ἦν ἢ εἴξαντας εὐ-
θὺς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι, ἢ κινδυνεύσαντας περιγενέ-
σθαι, ὁ φυγὼν τὸν κίνδυνον τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος. καὶ
ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι καὶ οὐκ ἐξίσταμαι. ὑμεῖς δὲ μεταβάλ-
λετε· ἐπειδὴ ξυνέβη ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραίοις· με-
ταμέλειν δὲ κακουμένοις· καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθε-
νεῖ τῆς γνώμης μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι· διότι τὸ μὲν λυποῦν ἔχει
ἤδη τὴν αἴσθησιν ἑκάστῳ· τῆς δὲ ὠφελείας ἄπεστιν· ἔτι ἡ δή-

χωσιν ἅπασι καὶ μεταβολῆς μεγάλης καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου ἐμ
πεσούσης ταπεινὴ ὑμῶν ἡ διάνοια ἐγκαρτερεῖν ἃ ἔγνωτε. δου
λοῖ γὰρ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον καὶ τὸ
πλείστω παραλόγω ξυμβαῖνον. ὃ ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐχ ἥκιστα
καὶ κατὰ τὴν νόσον γεγένηται. ὅμως δὲ πόλιν μεγάλην οἰκοῦν
τας καὶ ἐν ἤθεσιν ἀντιπάλοις αὐτῇ τεθραμμένους, χρεὼν
καὶ ξυμφορὰς τὰς μεγίστας ἐθέλειν ὑφίστασθαι. καὶ τὴν
ἀξίωσιν μὴ ἀφανίζειν. ἐν ἴσω γὰρ οἱ ἄνοι δικαιοῦσι τῆς τε ὑ
παρχούσης δόξης αἰτιᾶσθαι, ὅστις μαλακία ἐλλείπει, καὶ
τῆς μὴ προσηκούσης μισεῖν τὸν θρασύτητι ὀρεγόμενον.
ἀπαλγήσαντας δὲ τὰ ἴδια τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀντιλαμ
βάνεσθαι. τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον μὴ γένηται
τε πολύς. καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα, ἀρκείτω μὲν
ὑμῖν καὶ ἐκεῖνα ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ
ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον. δηλώσω δὲ καὶ τόδε ὅ μοι
δοκεῖτε οὔτ' αὐτοὶ πώποτε ἐνθυμηθῆναι. ὑπάρχον ὑ
μῖν μεγέθους πέρι ἐς τὴν ἀρχὴν, οὔτ' ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν
λόγοις, οὐδ' ἂν νῦν ἐχρησάμην κομποδεστέραν ἔχοντι τὴν
προσποίησιν, εἰ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ τὸ εἰ
κὸς ἑώρων. οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν ξυμμάχων μόνων ἄρχειν.
ἐγὼ δὲ ἀποφαίνω δύο μερῶν τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν γῆς
καὶ θαλάσσης τοῦ ἑτέρου ὑμᾶς παντὸς κυριωτάτους ὄν
τας, ἐφ' ὅσον τε νῦν νέμεσθε. καὶ ἢν ἐπὶ πλεῖον βουληθῆτε.
καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρασκευῇ τοῦ ναυτικοῦ
πλέοντας ὑμᾶς, οὔτε βασιλεὺς κωλύσῃ, οὔτε ἄλλο οὐδὲν
ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρόντι. ὥστε οὐ κατὰ τὴν τῶν οἰκιῶν
καὶ τῆς γῆς χρείαν ὧν μεγάλων νομίζετε ἐστερῆσθαι, αὕ
τη ἡ δύναμις φαίνεται. οὐδ' εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν
μᾶλλον ἢ οὐκ ἠπίον. καὶ ἐν ἐγκαλλώπισμα πλούτου πρὸς
ταύτην νομίσαντας ὀλιγωρῆσαι, καὶ γνῶναι ἐλευθερίαν
μὲν, ἣν ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῆς διασώσωμεν ῥαδί
ως ταῦτα ἀναληψομένην. ἄλλων δ' ὑπακούσασι καὶ
τὰ προεκτημένα φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι. τῶν τε πρων

μὴ χεῖρος καθ' ἀμφότερα φανῆναι. οἱ μετὰ πόνων καὶ οὐ παρ' ἄλ-
λων δεξάμενοι. κατέσχον τε καὶ προσέτι διασώσαντες παρέ-
δοσαν ὑμῖν αὐτά. αἴσχιον δὲ ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτωμέ-
νους ἀτυχῆσαι. ἰέναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε μὴ φρονήματι
μόνον ἀλλὰ καὶ καταφρονήματι. αὔχημα μὲν γὰρ καὶ ἀ-
πὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς, καὶ δειλῷ τινὶ ἐγγίγνεται. καταφρό-
νησις δὲ ὃς καὶ γνώμῃ πιστεύῃ τῶν ἐναντίων προέχειν, ὃ ἡμῖν
ὑπάρχει καὶ τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης ἡ ξύνε-
σις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχυρωτέραν παρέχεται. ἐλπίδι
τε ἧσσον πιστεύῃ ἧς ἐν τῷ ἀπόρῳ ἡ ἰσχύς. γνώμῃ δὲ ἀπὸ
τῶν ὑπαρχόντων ἧς βεβαιοτέρα ἡ πρόνοια. τῆς τε πόλεως
ὑμᾶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν ᾧπερ ἅπαντες
ἀγάλλεσθε βοηθεῖν. καὶ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους, ἢ μηδὲ
τὰς τιμὰς διώκειν μηδὲ νομίσαι περὶ ἑνὸς μόνου δουλείας
ἀντ' ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι. ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς στερήσε-
ως καὶ κινδύνου, ὧν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθεσθε. ἧς οὐδ' ἐκ-
στῆναι ἔτι ὑμῖν ἔστιν εἴ τις καὶ τόδε ἐν τῷ παρόντι δεδιὼς
ἀπραγμοσύνῃ ἀνδραγαθίζεται. ὡς τυραννίδα γὰρ ἤδη
ἔχετε αὐτήν. ἣν λαβεῖν μὲν ἄδικον δοκεῖ εἶναι. ἀφεῖναι
δὲ ἐπικίνδυνον. τάχιστ' ἄν τε πόλιν οἱ τοιοῦτοι ἑτέρους τε πείσαν-
τες ἀπολέσειαν. καὶ εἴ που ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι
οἰκήσειαν. τὸ γὰρ ἄπραγμον οὐ σώζεται μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου
τεταγμένον. οὐδὲ ἐν ἀρχούσῃ πόλει ξυμφέρει, ἀλλ' ἐν ἐπι-
κόῳ ἀσφαλεῖν δουλεύειν. ὑμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε
πολιτῶν παράγεσθε. μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ἔχετε. ᾧ καὶ αὐτοὶ
ξυνδιέγνωτε πολεμεῖν. εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντίοι ἔδρα-
σαν ἅπερ εἰκὸς ἦν μὴ ἐθελησάντων ὑμῶν ὑπακούειν.
ἐπιγεγένηταί τε πέρα ὧν προσεδεχόμεθα ἡ νόσος ἥδε.
πρᾶγμα μόνον δὴ τῶν πάντων ἐλπίδος κρεῖσσον γεγενη-
μένον. καὶ δι' αὐτὴν οἶδ' ὅτι μέρος τι μᾶλλον ἔτι μισοῦμαι, οὐ
δικαίως. εἰ μὴ καὶ ὅταν παράλογόν τι εὐπραγήσω ἐμοὶ ἀ-
ναθήσετε. φέρειν τε χρὴ τά τε δαιμόνια ἀναγκαίως τά τε
ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρείως. ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῇ

δὲ τὴν πόλιν πρότερον γένηται· γνῶτε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῇ. γνῶτε δὲ ὄνομα μέγιστον αὐτὴν ἔχουσαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις διὰ τὸ ταῖς ξυμφοραῖς μὴ εἴκειν. πλεῖστα δὲ σώματα καὶ πόνους ἀνηλωκέναι πολέμῳ· καὶ δύναμιν μεγίστην δὴ μέχρι τοῦδε κεκτημένην, ἧς ἐς ἀΐδιον τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἢν καὶ νῦν ὑπενδῶμέν ποτε· πάντα γὰρ πέφυκε καὶ ἐλασσοῦσθαι, μνήμη καταλελείψεται. Ἑλλήνων τε ὅτι Ἕλληνες πλείστων δὴ ἤρξαμεν· καὶ πολέμοις μεγίστοις ἀντέσχομεν, πρός τε ξυμπάντας καὶ καθ' ἑκάστους· πόλιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ μεγίστην ᾠκήσαμεν. καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμψαιτ' ἄν· ὁ δὲ δρᾶν τι βουλόμενος καὶ αὐτὸς ζηλώσει. εἰ δέ τις μὴ κέκτηται φθονήσει· τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρόντι πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ ὅσοι ἕτεροι ἑτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν· ὅστις δὲ ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται. μῖσος γὰρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀντέχει· ἡ δὲ παραυτίκα τε λαμπρότης καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα ἀειμνηστος καταλείπεται. ὑμεῖς δὲ ἔς τε τὸ μέλλον καλὸν προγνόντες, ἔς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρὸν τῷ ἤδη προθύμῳ ἀμφότερα κτήσασθε· καὶ Λακεδαιμονίοις μήτε ἐπικηρυκεύεσθε, μήτε ἔνδηλοι ἔστε τοῖς παροῦσι πόνοις βαρυνόμενοι. ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται. ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν· οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς ἀθηναίους τῆς τε ἐς αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν, καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπείθοντο· καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμπον, ἔς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὥρμηντο· ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο· ὁ μὲν δῆμος ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὁρμώμενος ἐστέρητο καὶ τούτων. οἱ δὲ δυνατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν οἰκοδομίαις τε καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς ἀπολωλεκότες· τὸ δὲ μέγιστον πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες, οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες

ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασι. ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῷ ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν στρατηγὸν εἵλοντο. καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν. ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἤλγει· ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες. ὧν δὲ ἡ ξύμπασα πόλις προσεδεῖτο πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. ὅσον τε γὰρ χρόνον προύστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ μετρίως ἐξηγεῖτο καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτήν καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μεγίστη. ἐπειδή τε ὁ πόλεμος κατέστη ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοὺς τὴν δύναμιν. ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη καὶ ἓξ μῆνας. καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν ἐπὶ πλέον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἐς τὸν πόλεμον. ὁ μὲν γὰρ ἡσυχάζοντάς τε καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας καὶ ἀρχὴν μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας ἔφη περιέσεσθαι. οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἐς τοὐναντίον ἔπραξαν, καὶ ἄλλα ἔξω τοῦ πολέμου δοκοῦντα εἶναι κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας, καὶ ἴδια κέρδη κακῶς ἔς τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐπολίτευσαν. ἃ κατορθούμενα μὲν τοῖς ἰδιώταις τιμὴ καὶ ὠφέλεια μᾶλλον ἦν. σφαλέντα δὲ τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο. αἴτιον δ' ἦν ὅτι ἐκεῖνος μὲν δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι καὶ τῇ γνώμῃ χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐτὸς ἦγε. διὰ τὸ μὴ κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τὴν δύναμιν πρὸς ἡδονήν τι λέγειν. ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν. ὁπότε γοῦν αἴσθοιτό τι αὐτοὺς παρὰ καιρὸν ὕβρει θαρσοῦντας λέγων κατέπλησσεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι. καὶ δεδιότας αὖ ἀλόγως ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν. ἐγίγνετό τε λόγῳ μὲν δημοκρατία. ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. οἱ δ' ὕστερον ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες, καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρῶτος ἕκαστος γίγνεσθαι, ἐτράποντο καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδόναι. ἐξ ὧν ἄλλα

τε πολλὰ ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ ἀρχὴν ἐχούσῃ ἡμαρτήθη·
καὶ ὁ ἐς σικελίαν πλοῦς ὃς οὐ τοσοῦτον γνώμης ἁμάρτημα ἦν
πρὸς οὓς ἐπῇσαν· ὅσον οἱ ἐκπέμψαντες οὐ τὰ πρόσφορα
τοῖς οἰχομένοις ἐπιγινώσκοντες· ἀλλὰ κατὰ ἰδίας διαβολὰς
περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας τά τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύ
τερα ἐποίουν· καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις
ἐταράχθησαν. σφαλέντες δὲ ἐν σικελίᾳ ἄλλῃ τε παρασκευ
ῇ καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλείονι μορίῳ καὶ κατὰ τὴν πόλιν
ἤδη ἐν στάσει ὄντες, ὅμως τρία μὲν ἔτη ἀντεῖχον· τοῖς τε πρότε
ρον ὑπάρχουσι πολεμίοις, καὶ τοῖς ἀπὸ σικελίας μετ' αὐτῶν
καὶ τῶν ξυμμάχων ἔτι τοῖς πλείοσιν ἀφεστηκόσι. κύρῳ τε ὕ
στερον βασιλέως παιδὶ προσγενομένῳ ὃς παρεῖχε χρήματα
πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν· καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν
ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περιπεσόντες
ἐσφάλησαν· τοσοῦτον τῷ περικλεῖ ἐπερίσσευε τότε ἀφ' ὧν
αὐτὸς προέγνω καὶ πάνυ ἂν ῥᾳδίως περιγενέσθαι τὴν
πόλιν τῶν πελοποννησίων αὐτῶν τῷ πολέμῳ· οἱ δὲ λακεδαι
μόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐστράτευσαν ναυσὶν
ἑκατὸν ἐς ζάκυνθον τὴν νῆσον ἣ κεῖται ἀντιπέρας ἤλιδος·
εἰσὶ δὲ ἀχαιῶν τῶν ἐκ πελοποννήσου ἄποικοι· καὶ ἀθη
ναίοις ξυνεμάχουν. ἐπέπλεον δὲ λακεδαιμονίων χίλιοι
ὁπλῖται· καὶ κνῆμος σπαρτιάτης ναύαρχος. ἀποβάντες
δὲ ἐς τὴν γῆν ἐδῄωσαν τὰ πολλά· καὶ ἐπειδὴ οὐ ξυνεχώ
ρουν ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου· καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶν
τος ἀριστεὺς κορίνθιος καὶ λακεδαιμονίων πρέσβεις ἀ
νήριστος καὶ νικόλαος καὶ πρατόδημος καὶ τεγεάτης τι
μαγόρας καὶ ἀργεῖος ἰδίᾳ πόλις πορευόμενοι ἐς τὴν ἀ
σίαν ὡς βασιλέα εἴ πως πείσειαν αὐτὸν χρήματά τε πα
ρέχειν καὶ ξυμπολεμεῖν, ἀφικνοῦνται ὡς σιτάλκην
πρῶτον τὸν τήρεω ἐς θρᾴκην βουλόμενοι πεῖσαί τε αὐτὸν
εἰ δύναιντο μεταστάντα τῆς ἀθηναίων ξυμμαχίας στρατεῦ
σαι ἐπὶ τὴν ποτίδαιαν οὗ ἦν στράτευμα τῶν ἀθηναίων
πολιορκοῦν καὶ παῦσαι βοηθοῦντε αὐτοῖς· καὶ ᾗπερ ὥρ
μηντο δι' ἐκείνου πορευθῆναι πέραν τοῦ ἑλλησπόντου
ὡς φαρνάκην τὸν φαρναβάζου· ὃς αὐτοὺς ἔμελλεν ὡς

ὡς βασιλέα πέμπειν. παρατυχόντες δὲ ἀθηναίων πρέσβεις λέ
αρχος καλλιμάχου καὶ ἀμεινιάδης φιλήμονος παρὰ τῷ σιτάλ
κῃ πείθουσι τὸν σάδοκον τὸν γεγενημένον ἀθηναῖον σιτάλκ
ου υἱὸν τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσιν· ὅπως μὴ διαβάντες ὡς
βασιλέα τὴν ἐκείνου πόλιν τὸ μέρος βλάψωσι. ὁ δὲ πεισθεὶς
πορευομένους αὐτοὺς διὰ τῆς θρᾴκης ἐπὶ τὸ πλοῖον ᾧ ἔμελ
λον τὸν ἑλλήσποντον περαιώσειν πρὶν ἐσβαίνειν ξυλλαμβάνει.
ἄλλους δὲ ξυμπέμψας μετὰ τοῦ λεάρχου καὶ ἀμεινιάδου καὶ
ἐκέλευσεν ἐκείνοις παραδοῦναι. οἱ δὲ λαβόντες ἐκόμισαν
ἐς τὰς ἀθήνας. ἀφικομένων δὲ αὐτῶν, δείσαντες οἱ ἀθηναῖ
οι τὸν ἀριστέα μὴ αὖθις σφᾶς ἔτι πλείω κακουργῇ, διαφυγὼν
ὅτι καὶ πρὸ τούτων τοὺς τῆς ποτιδαίας καὶ τῶν ἐπὶ θρᾴκης
πάντ' ἐφαίνετο πράξας ἀκρίτους καὶ βουλομένους ἔστιν ἃ εἰ
πεῖν αὐθημερὸν ἀπέκτειναν πάντας· καὶ ἐς φάραγγας ἐσέ
βαλλον δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι. οἷσπερ καὶ οἱ λα
κεδαιμόνιοι ὑπῆρξαν τοὺς ἐμπόρους οὓς ἔλαβον ἀθηναίων
καὶ τῶν ξυμμάχων ἐν ὁλκάσι περὶ πελοπόννησον πλέον
τας ἀποκτείναντες καὶ ἐς φάραγγας ἐσβαλόντες. πάντας
γὰρ δὴ κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ λακεδαιμόνιοι ὅσους λάβοι
εν ἐν τῇ θαλάσσῃ ὡς πολεμίους διέφθειρον, καὶ τοὺς
μετὰ ἀθηναίων ξυμπολεμοῦντας, καὶ τοὺς μηδὲ μεθ' ἑτέρ(ων)·
κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τελευτῶντος καὶ ἀμ
πρακιῶται αὐτοί τε καὶ τῶν βαρβάρ(ων) πολλοὺς ἀναστήσαντες
ἐστράτευσαν ἐπ' ἄργος τὸ ἀμφιλοχικὸν, καὶ τὴν ἄλλην
ἀμφιλοχίαν. ἔχθρα δὲ πρὸς τοὺς ἀργείους ἀπὸ τοῦδε
αὐτοῖς ἤρξατο πρῶτον γενέσθαι ἄργος τὸ ἀμφιλοχικὸν, καὶ
ἀμφιλοχίαν τὴν ἄλλην ἔκτισε μετὰ τὰ τρωϊκὰ οἴκαδε
ἀναχωρήσας καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ ἐν ἄργει καταστάσει
ἀμφίλοχος ὁ ἀμφιάρεω ἐν τῷ ἀμβρακικῷ κόλπῳ ὁμώ
νυμον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι ἄργος ὀνομάσας. καὶ ἦν ἡ πόλις
αὕτη μεγίστη τῆς ἀμφιλοχίας καὶ τοὺς δυνατωτάτους εἶχεν
οἰκήτορας. ὑπὸ ξυμφορῶν δὲ πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον πιε
ζόμενοι ἀμβρακιώτας ὁμόρους ὄντας τῇ ἀμφιλοχικῇ
ξυνοίκους ἐπηγάγοντο. καὶ ἑλληνίσθησαν τὴν νῦν

γλῶσσαν, τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν ἀμπρακιωτῶν ξυνοικησάντων·
οἱ δὲ ἄλλοι ἀμφίλοχοι βάρβαροί εἰσι. ἐκβάλλουσι γοῦν τοὺς
ἀργείους οἱ ἀμπρακιῶται χρόνῳ καὶ αὐτοὶ ἴσχουσι τὴν πόλιν.
οἱ δὲ ἀμφίλοχοι γενομένου τούτου διδόασιν ἑαυτοὺς ἀκαρνᾶσι, καὶ
προσπαρακαλέσαντες ἀμφότεροι ἀθηναίους, οἳ αὐτοῖς φορμί-
ωνά τε στρατηγὸν ἔπεμψαν καὶ ναῦς τριάκοντα. ἀφικομένου
δὲ τοῦ φορμίωνος αἱροῦσι κατὰ κράτος ἄργος. καὶ τοὺς ἀμπρα-
κιώτας ἠνδραπόδισαν· κοινῇ τε ᾤκησαν αὐτὸ ἀμφίλοχοι καὶ
ἀκαρνᾶνες. μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον ἀθη-
ναίοις καὶ ἀκαρνᾶσιν. οἱ δὲ ἀμπρακιῶται τὴν μὲν ἔχθραν
ἐς τοὺς ἀργείους ἀπὸ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ σφῶν αὐτῶν πρῶ-
τον ἐποιήσαντο. ὕστερον δ' ἐν τῷ πολέμῳ τήνδε τὴν στρατείαν
ποιοῦνται αὑτῶν τε καὶ χαόνων. καὶ ἄλλων τινῶν τῶν πλησιο-
χώρων βαρβάρων· ἐλθόντες τε πρὸς τὸ ἄργος τῆς μὲν χώ-
ρας ἐκράτουν· τὴν δὲ πόλιν ὡς οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν προσβα-
λόντες ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη.
τοσαῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐγένετο. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χει-
μῶνος, ἀθηναῖοι ναῦς ἔστειλαν εἴκοσι μὲν περὶ πελοπόν-
νησον καὶ φορμίωνα στρατηγόν, ὃς ὁρμώμενος ἐκ ναυπάκ-
του, φυλακὴν εἶχε μήτ' ἐκπλεῖν ἐκ κορίνθου, καὶ τοῦ κρισαί-
ου κόλπου μηδένα μήτε ἐσπλεῖν· ἑτέρας δὲ ἓξ ἐπὶ καρί-
ας καὶ λυκίας, καὶ μελλήσανδρον στρατηγόν, ὅπως ταῦτά
τε ἀργυρολογῶσι· καὶ τὸ λῃστικὸν τῶν πελοποννησίων μὴ ἐ-
ῶσιν αὐτόθεν ὁρμώμενον βλάπτειν τὸν πλοῦν τῶν ὁλκάδων,
τῶν ἀπὸ φασήλιδος καὶ φοινίκης καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἠπεί-
ρου. ἀναβὰς δὲ στρατιᾷ ἀθηναίων τε τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν
καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς τὴν λυκίαν, ὁ μελλήσανδρος ἀπο-
θνήσκει· καὶ τῆς στρατιᾶς μέρος τι διέφθειρε νικηθεὶς μά-
χῃ. τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ ποτιδαιᾶται ἐπειδὴ οὐκέτι
ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν· ἀλλ' αἵ τε ἐς τὴν ἀττι-
κὴν ἐσβολαὶ πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπανίστασαν
τοὺς ἀθηναίους· ὅ τε σῖτος ἐπελελοίπει· καὶ ἄλλα τε πολλὰ
ἐπεγεγένητο αὐτόθι ἤδη βρώσεως πέρι ἀναγκαίας, καὶ
τινὲς καὶ ἀλλήλων ἐγεγεύντο· οὕτω δὴ λόγους προσφέρουσι περὶ
ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν ἀθηναίων· τοῖς ἐπὶ σφίσι

τεταγμένοις. ξυνοφῶντί τε τῷ εὐριπίδου. καὶ ἑστιοδώρῳ τῷ ἀριστοκλεί
δου. καὶ φανομάχῳ τῷ καλλιμάχου. οἱ δὲ προσεδέξαντο ὁρῶντες μὲν
τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ. ἀνηλωκυίας
τε ἤδη τῆς πόλεως δισχίλια τάλαντα εἰς πολιορκίαν. ἐπὶ τοῖσ
δε οὖν ξυνέβησαν ἐξελθεῖν αὐτοὺς καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ
τοὺς ἐπικούρους ξὺν ἑνὶ ἱματίῳ. γυναῖκας δὲ ξὺν δυοῖν καὶ ἀργύ
ριόν τι ῥητὸν ἔχοντας ἐφόδιον. καὶ οἱ μὲν ὑπόσπονδοι ἐξῆλθον
ἐπὶ τὴν χαλκιδικὴν καὶ ἕκαστος ᾗ ἐδύνατο. ἀθηναῖοι δὲ
τοὺς τε στρατηγοὺς ἐπῃτιάσαντο ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν. ἐνόμι
ζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ᾗ ἐβούλοντο, καὶ ὕστερον ἐποίκους
ἑαυτῶν ἔπεμψαν ἐς τὴν ποτίδαιαν καὶ κατῴκισαν. ταῦτα μὲν
ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο. καὶ τὸ δεύτερον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ
τῷδε ὃν θουκυδίδης ξυνέγραψε. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ πελ
λοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον. ἐστρά
τευσαν δ' ἐπὶ πλάταιαν. ἡγεῖτο δὲ ἀρχίδαμος ὁ ζευξιδάμου λακε
δαιμονίων βασιλεύς. καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δῃ
ώσειν τὴν γῆν. οἱ δὲ πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες
πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε. ἀρχίδαμε καὶ λακεδαιμόνιοι. οὐ
δίκαια ποιεῖτε. οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων ὧν ἐστέ ἐς τὴν
τὴν πλαταιέων στρατεύοντες. παυσανίας γὰρ ὁ κλεομβρότου λα
κεδαιμόνιος ἐλευθερώσας τὴν ἑλλάδα ἀπὸ τῶν μήδων
μετὰ ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον
τῆς μάχης ἣ παρ' ἡμῖν ἐγένετο θύσας ἐν τῇ πλαταιέων ἀγορᾷ
διὶ ἐλευθερίῳ ἱερὰ καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους
ἀπεδίδου πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας
αὐτονόμους οἰκεῖν. στρατεῦσαί τε μηδένα ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς
μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ. εἰ δὲ μὴ ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμά
χους κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν
ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις
γενομένης. ὑμεῖς δὲ τἀναντία δρᾶτε. μετὰ γὰρ θηβαίων
τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἥκετε. μάρτυρας
δὲ θεοὺς τούς τε ὁρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς
ὑμετέρους πατρῴους καὶ ἡμετέρους ἐγχωρίους λέγομεν ὑμῖν
τὴν γῆν τὴν πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν

τοὺς ὅρκους. ἐᾶν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους καθάπερ παυσανίας ἐδικαίωσε.
τοσαῦτα εἰπόντων πλαταιέων ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπεν· δίκαια λέγε-
τε ὦ πλαταιεῖς ἣν ποιεῖτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ παυσανίας
ὑμῖν παρέδωκεν αὐτοί τε αὐτονομεῖσθε· καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθε-
ροῦτε ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων, ὑμῖν τε ξυνώμοσαν· καὶ εἰ-
σὶ νῦν ὑπ' ἀθηναίοις. παρασκευὴ τε τοσήδε καὶ πόλεμος γεγένη-
ται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως. ἧς μάλιστα
μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὅρκοις. εἰ δὲ μή, ἅπερ
καὶ τὸ πρότερον ἤδη προυκαλεσάμεθα ἡσυχίαν, ἄγετε νεμόμενοι
τὰ ὑμέτερα αὐτῶν· καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων· δέχεσθε δὲ ἀμ-
φοτέρους φίλους· ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδ' ἑτέρους· καὶ τάδ' ἡμῖν ἀ-
ρέσκει. ὁ μὲν τοσαῦτα ἀρχίδαμος εἶπεν· οἱ δὲ πλαταιεῖς πρέσβεις
ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν· καὶ τῷ πλήθει τὰ
ῥηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἶ-
ναι εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖτε ἄνευ ἀθηναίων· παῖδες γὰρ σφῶν
καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις ἦσαν· δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πά-
σῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφί-
σιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν ἢ θηβαῖοι ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφο-
τέρους δέχεσθαι, αὐτοὺς αὖθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσιν
καταλαβεῖν. ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα ἔφη· ὑμεῖς
δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς λακεδαιμονίοις
καὶ γῆς ὅρους ἀποδείξατε· καὶ δένδρα ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα
καὶ ἄλλο εἴ τι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μετα-
χωρήσατε ὅποι βούλεσθε ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾖ· ἐπειδὰν δὲ
παρέλθῃ ἀποδώσομεν ὑμῖν ἃ ἂν παραλάβωμεν· μέχρι δὲ
τοῦδε ἕξομεν παρακαταθήκην ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέρον-
τες ἣ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἱκανὴ ἔσεσθαι. οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλ-
θον αὖθις ἐς τὴν πόλιν· καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ π-
λήθους ἔλεξαν· ὅτι βούλονται ἃ προκαλεῖτε ἀθηναίοις κοι-
νῶσαι πρῶτον· καὶ ἢν πείθωσιν αὐτοὺς ποιεῖν ταῦτα· μέ-
χρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον· καὶ τὴν γῆν
μὴ δῃοῦν. ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομι-
σθῆναι· καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν. ἐλθόντες δὲ οἱ πλα-
ταιεῖς πρέσβεις ὡς τοὺς ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι μετὰ
αὐτῶν πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιάδε·

οὔτε ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ὦ ἄνδρες πλαταιῆς ἀφ᾽ οὗ ξύμμαχοι ἐγενό-
μεθα ἀθηναῖοι φασὶν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους·
οὔτε νῦν περιόψεσθαι· βοηθήσειν τε κατὰ δύναμιν· ἐπισκήπτουσί τε ὑμῖν
πρὸς τῶν ὅρκων οὓς οἱ πατέρες ὤμοσαν μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν
ξυμμαχίαν· τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων οἱ πλαταιῆς·
ἐβουλεύσαντο ἀθηναίους μὴ προδιδόναι· ἀλλ᾽ ἀνέχεσθαι· καὶ γῆν
τεμνομένην εἰ δεῖ ὁρῶντας καὶ ἄλλο πάσχοντας ὅτι ἂν ξυμβαίνῃ·
ἐξελθεῖν τε μηδένα ἔτι· ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύ-
νατα σφίσι ποιεῖν ἐστὶν ἃ λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται· ὡς δὲ
ἀπεκρίναντο ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς τὴν ἐπιμαρτυρίαν
καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κα-
τέστη λέγων ὧδε. θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν πλαταιΐδα ἔχετε καὶ ἥρωες
ξυνίστορές ἐστε· ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως ἐκλιπόντων τῶν δὲ πρό-
τερον τὸ ξυνώμοτον ἐπὶ τήνδε τὴν γῆν ἤλθομεν· ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐ-
ξάμενοι ὑμῖν μήδων ἐκράτησαν, καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῆ ἐν-
αγωνίσασθαι τοῖς ἕλλησιν· οὔτε νῦν ἤν τι ποιῶμεν ἀδικήσομεν;
προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν· ξυγγνώ-
μονες δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προ-
τέροις· τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως,
τοσαῦτα ἐπιθειάσας, καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν· καὶ πρῶ-
τον μὲν περιεσταύρωσεν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν ἃ ἔκοπτον τοῦ μη-
δένα ἔτι ἐξιέναι· ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν ἐλπίζοντες
ταχίστην αἵρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος τοσούτου ἐργαζο-
μένου. ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ κιθαιρῶνος παρῳκοδό-
μουν, ἑκατέρωθεν φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες ὅπως μὴ δια-
χέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα. ἐφόρουν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους
καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον· ἡμέ-
ρας δὲ ἔχουν ἑβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς διῃρημένοι
κατ᾽ ἀναπαύλας· ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δ᾽ ὕπνον τε καὶ,
σῖτον αἱρεῖσθαι· λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ τῆς ἑκάστης πό-
λεως ξυνεφεστῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον· οἱ δὲ πλαταιῆς ὁρῶντες
τὸ χῶμα αἰρόμενον ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες
τῷ τοῦ ἑαυτῶν τείχει ᾗ προσεχοῦτο ἐσῳκοδόμουν ἐς αὐτὸ πλίν-
θους ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν καθαιροῦντες. ξύνδεσμος δ᾽ ἦν
αὐτοῖς τὰ ξύλα τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι·

τὸ οἰκοδόμημα· καὶ προκαλύμματα εἶχε δέρφας καὶ διφθέρας ὥστε
τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλε-
σθαι· ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι· ἤρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ
τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῄει αὐτῷ· καὶ οἱ πλαταιεῖς τοιόνδε τι ἐπι-
νοοῦσι· διελόντες τοῦ τείχους ᾗ προσέπιπτε τὸ χῶμα ἐσεφόρουν τὴν
γῆν· οἱ δὲ πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐν-
είλλοντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διῃρημένον ὅπως μὴ διαχεόμενον ὥσ-
περ ἡ γῆ φοροῖτο· οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκλειόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον·
ὑπόνομον δὲ ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες καὶ ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ
χῶμα ὑφεῖλκον αὖθις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ
πολὺ τοὺς ἔξω· ὥστε ἐπιβάλλοντες ἧσσον ἀνύτειν· ὑπαγομένου
αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος καὶ ἱζάνοντος ἀεὶ ἐπὶ τὸ κενού-
μενον· δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀν-
τέχειν προσεπεξεῦρον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο
ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα· ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἀρξάμενοι
ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν
προσῳκοδόμουν· ὅπως εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἁλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι·
καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸ χοῦν, καὶ προχω-
ροῦντας ἔσω διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν, καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶ-
λλον γίγνεσθαι· ἅμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον τῇ πόλει
οἱ πελοποννήσιοι· μίαν μὲν ἡ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ
τὸ χῶμα προσαχθεῖσα, ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς πλα-
ταιεῖς ἐφόβησε· ἄλλας δὲ ἄλλῃ τοῦ τείχους ἃς βρόχους τε
περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ πλαταιεῖς· καὶ δοκοὺς μεγάλους
ἀρτήσαντες ἁλύσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἑκατέ-
ρωθεν ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν
ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίως ὁπότε προσπεσεῖ-
σθαί ποι μέλλοι ἡ μηχανή, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς
ἁλύσεσι, καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες· ἡ δὲ ῥύμῃ ἐμπίπτουσα
ἀπεκαύλιζε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς· μετὰ δὲ τοῦτο οἱ πελοπον-
νήσιοι ὡς αἵ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτεί-
χισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων
δεινῶν ἑλεῖν τὴν πόλιν, πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζον-
το· πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι εἰ δύναιντο πνεύ-
ματος γενομένου ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν οὖσαν οὐ μεγάλην

πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν εἴ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ
πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους παρέβαλ
λον ἀπὸ τοῦ χώματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς
προσχώσεως· ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν, ἐπι
παρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον ἐδύναντο, ἀπὸ τοῦ μετεώ
ρου πλεῖστον ἐπισχεῖν· ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ
ἧψαν τὴν ὕλην καὶ ἐγένετο φλὸξ τοσαύτη ὅσην οὐδείς πω
ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἤδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη
τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὑτὴν ἀπὸ ταὐτομάτου, πῦρ καὶ
φλόγας ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε· τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν, καὶ τοὺς πλαταιέας
τἄλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι. ἐντὸς γὰρ πολ
λοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι· πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο
αὐτῇ ἐπίφορον ὅπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι οὐκ ἂν διέφυγον. νῦν
δὲ καὶ τόδε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βροντὰς
γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα. καὶ οὕτω παυσθῆναι τὸν κίνδυνον.
οἱ δὲ πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μέν τι κα
ταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου, τὸ δὲ λοιπὸν ἀφέντες, περιετείχιζον
τὴν πόλιν κύκλῳ διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφρος
δὲ ἐντός τε ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ
πᾶν ἐξείργαστο, περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολὰς καταλιπόντες φυλακὰς
τοῦ ἡμίσεως τείχους. τὸ δὲ ἥμισυ βοιωτοὶ ἐφύλασσον, ἀνεχώρησαν
τῷ στρατῷ, καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. πλαταιεῖς δὲ παῖδας
μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἀχ
ρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς ἀθήνας,
αὐτοὶ δὲ ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τριακόσιοι, ἀθηναῖοι
δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι
ἦσαν οἱ ξύμπαντες ὅτε ἐς πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδεὶς
ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτε ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ πλα
ταιέων πολιορκία κατεσκευάσθη. τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ ἅμα
τῇ τῶν πλαταιέων ἐπιστρατείᾳ ἀθηναῖοι δισχιλίοις ὁπλίταις
ἑαυτῶν καὶ ἱππεῦσι διακοσίοις ἐστράτευσαν ἐπὶ χαλκιδέας
τοὺς ἐπὶ θρᾴκης καὶ βοττιαίους ἀκμάζοντος τοῦ σίτου. ἐστρα
τήγει δὲ ξενοφῶν ὁ εὐριπίδου τρίτος αὐτός. ἐλθόντες δὲ ὑπὸ
σπάρτωλον τὴν βοττικὴν τὸν σῖτον διέφθειραν. ἐδόκει

δὲ καὶ προσχωρήσειν ἡ πόλις ὑπό τινων ἔνδοθεν πρασσόντων.
προσπεμψάντων δὲ ἐς τὴν ὄλυνθον τῶν οὐ ταὐτὰ βουλομένων
ὁπλῖταί τε ἦλθον καὶ στρατιὰ ἐς φυλακήν· ἧς ἐπεξελθούσης
ἐκ τῆς σπαρτώλου ἐς μάχην καθίστανται οἱ ἀθηναῖοι πρὸς αὐ-
τῇ τῇ πόλει· καὶ οἱ μὲν ὁπλῖται τῶν χαλκιδέων καὶ ἐπίκουροι
τινὲς μετ' αὐτῶν νικῶνται ὑπὸ τῶν ἀθηναίων, καὶ ἀναχωροῦσιν
ἐς τὴν σπάρτωλον. οἱ δὲ ἱππῆς τῶν χαλκιδέων καὶ ψιλοὶ νικῶ-
σι τοὺς τῶν ἀθηναίων ἱππέας καὶ ψιλούς. εἶχον δέ τινας οὐ
πολλοὺς πελταστὰς ἐκ τῆς κρουσίδος γῆς καλουμένης. ἄρτι δὲ
τῆς μάχης γεγενημένης ἐπιβοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς
ὀλύνθου, καὶ οἱ ἐκ τῆς σπαρτώλου ψιλοὶ ὡς εἶδον, θαρσήσαν-
τες τοῖς τε προσγιγνομένοις καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἥσσηντο, ἐπιτί-
θενται αὖθις μετὰ τῶν χαλκιδέων ἱππέων καὶ προσβοηθη-
σάντων τοῖς ἀθηναίοις καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξει-
ας κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις· καὶ ὁπότε μὲν ἐπίοιεν
οἱ ἀθηναῖοι ἐνεδίδοσαν. ἀποχωροῦσι δὲ ἐνέκειντο, καὶ ἐσηκόν-
τιζον. οἵ τε ἱππῆς τῶν χαλκιδέων προσιππεύοντες ᾗ δοκεῖ προ-
σέβαλλον καὶ οὐχ ἥκιστα φοβήσαντες ἔτρεψαν τοὺς ἀθηναί-
ους. καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολύ. καὶ οἱ μὲν ἀθηναῖοι ἐς τὴν
ποτίδαιαν καταφεύγουσι, καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς ὑποσπόν-
δους κομισάμενοι ἐς τὰς ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι
τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανον δ' αὐτῶν τριακόντα καὶ τετρακόσιοι,
καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντες. οἱ δὲ χαλκιδῆς καὶ οἱ βοττιαῖοι τροπαῖον
τε ἔστησαν· καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὑτῶν ἀνελόμενοι διελύθη-
σαν κατὰ πόλεις. τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οὐ πολλῷ ὕστερον τούτ-
ων ἀμπρακιῶται καὶ χάονες βουλόμενοι ἀκαρνανίαν πᾶσαν
ἀποστῆσαι
καταστρέψασθαι. καὶ ἀθηναίων καταστῆσαι πείθουσι λακε-
δαιμονίους ναυτικὸν παρασκευάσασθαι· ἐκ τῆς ξυμμαχίδος
καὶ ὁπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς ἀκαρνανίαν. λέγοντες ὅτι
ἢν ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσιν, ἀδυνάτων
ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἀκαρνάνων ῥαδί-
ως ἂν ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς ζακύνθου καὶ τῆς
κεφαλληνίας κρατήσουσι· καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι ἔσοιτο

ἀθηναίοις

ἀθηναίοις ὁμοίως περὶ πελοπόννησον. ἐλπίδας δ' εἶναι
καὶ ναύπακτον λαβεῖν. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι πεισθέντες κνῆμον
μὲν ἔτι ναύαρχον ὄντα καὶ τοὺς ὁπλίτας ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐ
θὺς πέμπουσι. τῷ δὲ ναυτικῷ περιήγγειλαν παρασκευασαμένῳ
ὡς τάχιστα πλεῖν εἰς λευκάδα. ἦσαν δὲ κορίνθιοι ξυμπροθυ
μούμενοι μάλιστα τοῖς ἀμπρακιώταις ἀποίκοις οὖσι, καὶ τὸ
μὲν ναυτικὸν ἔκ τε κορίνθου καὶ σικυῶνος καὶ τῶν ταύτῃ χω
ρίων ἐν παρασκευῇ ἦν. τὸ δὲ ἐκ λευκάδος καὶ ἀνακτορίου καὶ
ἀμπρακίας πρότερον ἀφικόμενον ἐν λευκάδι περιέμενε. κνῆ
μος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ὁπλῖται ἐπειδὴ ἐπεραιώθησαν
λαθόντες φορμίωνα ὃς ἦρχε τῶν εἴκοσι νεῶν τῶν ἀττικῶν
αἳ περὶ ναύπακτον ἐφρούρουν εὐθὺς παρεσκευάζοντο τὴν κα
τὰ γῆν στρατείαν. καὶ αὐτῷ παρῆσαν ἑλλήνων μὲν ἀμπρα
κιῶται καὶ ἀνακτόριοι καὶ λευκάδιοι. καὶ οὓς αὐτὸς ἔχων ἦλθε
χίλιοι πελοποννησίων. βάρβαροι δὲ χάονες χίλιοι ἀβασίλευτοι.
ὧν ἡγοῦντο ἐπετησίῳ προστασίᾳ ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γένους, φώτιος
καὶ νικάνωρ. ξυνεστρατεύοντο δὲ μετὰ χαόνων καὶ θεσπρωτοὶ ἀ
βασίλευτοι. μολοσσοὺς δ' ἦγε καὶ ἀτιντᾶνας σαβύλινθος ἐ
πίτροπος ὢν θάρυπος τοῦ βασιλέως ἔτι παιδὸς ὄντος. καὶ
παραυαίους ὄροιδος βασιλεύων. ὀρέσται δὲ χίλιοι, ὧν ἐβασι
λευεν ἀντίοχος μετὰ παραυαίων ξυνεστρατεύοντο, ὀροίδῳ ἀντιό
χου ἐπιτρέψαντος. ἔπεμψε δὲ καὶ περδίκκας κρύφα τῶν
ἀθηναίων χιλίους μακεδόνων. οἳ ὕστερον ἦλθον. τούτῳ τῷ
στρατῷ ἐπορεύετο κνῆμος οὐ περιμείνας τὸ ἀπὸ κορίνθου ναυ
τικόν. καὶ διὰ τῆς ἀργείας ἰόντες καὶ λιμναίαν πόλιν ἀτείχι
στον ἐπόρθησαν. ἀφικνοῦνταί τε ἐπὶ στράτον πόλιν μεγίστην τῆς
ἀκαρνανίας. νομίζοντες εἰ ταύτην πρῶτον λάβοιεν ῥᾳδίως
ἂν σφίσι τἆλλα προσχωρήσειν. ἀκαρνᾶνες δὲ αἰσθόμενοι
κατά τε γῆν πολλὴν στρατιὰν ἐσβεβληκυῖαν, ἔκ τε θαλάσ
σης ναυσὶν ἅμα τοὺς πολεμίους παρεσομένους, οὔτε ξυνεβο
ήθουν. ἐφύλασσόν τε τὰ αὑτῶν ἕκαστοι. παρά τε φορμίωνα ἔπεμπ
κελεύοντες ἀμύνειν. ὁ δὲ ἀδύνατος ἔφη εἶναι ναυτικοῦ ἐκ
κορίνθου μέλλοντος ἐκπλεῖν ναύπακτον ἐρήμην ἀπολιπεῖν.
οἱ δὲ πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τρία τέλη ποιήσαντες
σφῶν αὐτῶν ἐχώρουν πρὸς τὴν τῶν στρατίων πόλιν ὅπως

ἐγγὺς στρατοπευσάμενοι εἰ μὴ λόγοις πείθοιεν, ἔργῳ πειρῷντο
τοῦ τείχους. καὶ μέσον μὲν ἔχοντες προσῄεσαν χάονες καὶ οἱ ἄλ-
λοι βάρβαροι. ἐκ δεξιᾶς δ' αὐτῶν λευκάδιοι καὶ ἀνακτόριοι καὶ οἱ
μετὰ τούτων, ἐν ἀριστερᾷ δὲ κνῆμος, καὶ οἱ πελοποννήσιοι καὶ ἀμ-
πρακιῶται. διεῖχον δὲ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων. καὶ ἔστιν ὅτε οὐδὲ ἑωρῶν-
το. καὶ οἱ μὲν ἕλληνες τεταγμένοι τε προσῄεσαν, καὶ διὰ φυλα-
κῆς ἔχοντες ἕως ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἐπιτηδείῳ. οἱ δὲ χάονες
σφίσι τε αὐτοῖς πιστεύοντες καὶ ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκείνῃ ἠπ-
ηπειρωτῶν μαχιμώτατοι εἶναι, οὔτ' ἐπέσχον τὸ στρατόπεδον κατα-
λαβεῖν· χωρήσαντές τε ῥώμῃ μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ἐνό-
μισαν αὐτοβοεὶ ἂν τὴν πόλιν ἑλεῖν· καὶ αὐτῶν τὸ ἔργον γενέσθαι.
γνόντες δ' αὐτοὺς οἱ στράτιοι ἔτι προσιόντας καὶ ἡγησάμενοι μεμο-
νωμένων εἰ κρατήσειαν οὐκ ἂν ἔτι σφίσι τοὺς ἕλληνας ὁμοίως
προσελθεῖν. προλοχίζουσι τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις. καὶ
ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν ἔκ τε τῆς πόλεως ὁμόσε χωρήσαντες, καὶ
ἐκ τῶν ἐνεδρῶν προσπίπτουσι. καὶ ἐς φόβον καταστάντων δι-
αφθείρονταί τε πολλοὶ τῶν χαόνων. καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι ὡς
εἶδον αὐτοὺς ἐνδόντας οὐκέτι ὑπέμειναν. ἀλλ' ἐς φυγὴν κατέ-
στησαν. τῶν δὲ ἑλληνικῶν στρατοπέδων οὐδέτερον ᾔσθετο τῆς μά-
χης. διὰ τὸ πολὺ προελθεῖν αὐτοὺς καὶ στρατόπεδον οἰηθῆναι
καταληψομένους ἐπείγεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ
βάρβαροι ἀνελάμβανόν τε αὐτοὺς καὶ ξυναγαγόντες τὰ στρατό-
πεδα ἡσύχαζον αὐτοῦ τὴν ἡμέραν. ἐς χεῖρας μὲν οὐκ ἰόντων
σφίσι τῶν στρατίων διὰ τὸ μήπω τοὺς ἄλλους ἀκαρνᾶνας
ξυμβεβοηθηκέναι. ἄποθεν δὲ σφενδονώντων καὶ ἐς ἀ-
πορίαν καθιστάντων. οὐ γὰρ ἦν ἄνευ ὅπλων κινηθῆναι. δοκοῦ-
σι δὲ οἱ ἀκαρνᾶνες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν. ἐπειδὴ δὲ νὺξ
ἐγένετο ἀναχωρήσας ὁ κνῆμος τῇ στρατιᾷ κατὰ τάχος ἐπὶ τὸν
ἀνάπον ποταμόν. ὃς ἀπέχει σταδίους ὀγδοήκοντα στράτου, τούς τε νε-
κροὺς κομίζεται τῇ ὑστεραίᾳ ὑποσπόνδους καὶ οἰνιαδῶν ξυμ-
παραγενομένων κατὰ φιλίαν ἀναχωρεῖ παρ' αὐτοὺς, πρὶν τὴν ξυμ-
βοήθειαν ἐλθεῖν. κἀκεῖθεν ἐποίκου ἀπῆλθον ἕκαστοι. οἱ δὲ στρά-
τιοι τροπαῖον ἔστησαν τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους. τὸ
δ' ἐκ τῆς κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ἐκ τοῦ κρισαί-

κόλπου ναυτικόν ὃ ἔδει παραγενέσθαι τῷ κνήμῳ ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσι
οἱ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἄνω ἀκαρνᾶνες οὐ παραγίνεται. ἀλλ' ἠναγ
κάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐν τῇ στράτῳ μάχης ναυμαχῆσαι
πρὸς φορμίωνα. καὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν ἀθηναίων αἳ ἐφρούρουν
ἐν ναυπάκτῳ. ὁ γὰρ φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐ
τήρει. βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι. οἱ δὲ κορίνθιοι καὶ οἱ
ξύμμαχοι ἔπλεον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. ἀλλὰ στρατιωτικώτερον πα
ρεσκευασμένοι ἐς τὴν ἀκαρνανίαν. καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ
τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφετέρας τολμῆσαι, τοὺς ἀθηναίους εἴ
κοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι. ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέ
οντάς τε ἑώρων αὐτοὺς παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ ἐκ πατρῶν
τῆς ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον διαβαλλόντων ἐπὶ ἀκαρ
νίας κατεῖδον τοὺς ἀθηναίους ἀπὸ τῆς χαλκίδος καὶ τοῦ εὐήνου
ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι. καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ὑφορμισάμενοι.
οὕτω δὴ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. στρατη
γοὶ δ' ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων οἳ παρεσκευάζοντο. κοριν
θίων δὲ μαχάων καὶ ἰσοκράτης. καὶ ἀγαθαρχίδας. καὶ οἱ μὲν πελ
λοποννήσιοι ἐτάξαντο κύκλον τῶν νεῶν ποιήσαντες ὡς μέγιστον οἷοί τ' ἦ
σαν μὴ διδόντες διέκπλουν τὰς πρώρας μὲν ἔξω. εἴσω δὲ τὰς πρύ
μνας. καὶ τά τε λεπτὰ πλοῖα ἃ ξυνέπλει ἐντὸς ποιοῦνται. καὶ πέν
τε ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας ὅπως ἐκπλέοιεν διὰ βραχέος παρα
γινόμεναι εἴ πῃ προσπλέοιεν οἱ ἐναντίοι. οἱ δὲ ἀθηναῖοι κατὰ
μίαν ναῦν τεταγμένοι περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ καὶ ξυνῆγον ἐς
ὀλίγον, ἐν χρῷ ἀεὶ παραπλέοντες καὶ δόκησιν παρέχοντες αὐτίκα
ἐμβαλεῖν. προείρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ φορμίωνος μὴ ἐπιχειρεῖν πρὶν
ἂν αὐτὸς σημήνῃ. ἤλπιζε γὰρ αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν ὥσπερ
ἐν γῇ πεζήν. ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς
καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρέξειν. εἴ τ' ἐκπνεύσει ἐκ τοῦ κόλ
που τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀναμένων τε περιέπλει καὶ εἰώθει γίνε
σθαι ἐπὶ τὴν ἕω οὐδένα χρόνον ἡσυχάζειν αὐτούς. καὶ τὴν
ἐπιχείρησιν, ἐφ' ἑαυτῷ τε ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπόταν βούληται τῶν νεῶν
ἄμεινον πλεουσῶν καὶ τότε καλλίστην γίνεσθαι. ὡς δὲ τότε
πνεῦμα κατῄει καὶ αἱ νῆες ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὖσαι ὑπ' ἀμφοτέρων
τοῦ τε ἀνέμου τῶν τε πλοίων ἅμα προσκειμένων ἐταράσσοντο
καὶ ναῦς τε νηῒ προσέπιπτε, καὶ τοῖς κοντοῖς διωθοῦντο. βοῇ τε
χρώμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῇ τε καὶ λοιδορίᾳ οὐδὲν

κατήκουον. οὔτε τῶν παραγγελλομένων οὔτε τῶν κελευστῶν. καὶ τὰς κώ
πας ἀδύνατοι ἐν κλύδωνι ἀναφέρειν. ἄνθρωποι ἄπειροι. τοῖς κυβερνήταις
ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρεῖχον. τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ση
μαίνει. καὶ οἱ ἀθηναῖοι προσπεσόντες πρῶτον μὲν καταδύουσι
τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν. ἔπειτα δὲ καὶ πάσας ᾗ διεχώρησαν
διέφθειρον. καὶ κατέστησαν εἰς ἀλκὴν μὲν μηδένα τρέπεσθαι αὐ
τῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς. φεύγειν δ' ἐς πάτρας καὶ δύμην τῆς ἀχαΐ
οἱ δὲ ἀθηναῖοι καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες τούς τε
ἄνδρας ἐξ αὐτῶν τοὺς πλείστους ἀνελόμενοι ἐς μολύκρειον ἀπέπλεον
καὶ τρόπαιον στήσαντες ἐπὶ τῷ ῥίῳ. καὶ ναῦν ἀναθέντες τῷ πο
σειδῶνι ἀνεχώρησαν ἐς ναύπακτον. παρέπλευσαν δὲ καὶ οἱ πελο
ποννήσιοι εὐθὺς ταῖς περιλοίποις τῶν νεῶν ἐκ τῆς δύμης καὶ
πατρῶν ἐς κυλλήνην τὸ ἠλείων ἐπίνειον. καὶ ἀπὸ λευκάδος κνῆ
μος καὶ αἱ ἐκεῖθεν νῆες ἃς ἔδει ταύταις ξυμμῖξαι. ἀφικνοῦνται
μετὰ τὴν ἐν στράτῳ μάχην ἐς τὴν κυλλήνην. πέμπουσι δὲ καὶ
οἱ λακεδαιμόνιοι τῷ κνήμῳ ξυμβούλους ἐπὶ τὰς ναῦς. τιμοκράτην
καὶ βρασίδαν καὶ λυκόφρονα κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελ
τίω παρασκευάζεσθαι. καὶ μὴ ὑπ' ὀλίγων νεῶν εἴργεσθαι τῆς θα
λάσσης. ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ἄλλως τε καὶ πρῶτον ναυμαχίας πειρα
σαμένοις πολὺς ὁ παράλογος εἶναι. καὶ οὐ τοσούτῳ ᾤοντο σφῶν τὸ
ναυτικὸν λείπεσθαι. γεγενῆσθαι δέ τινα μαλακίαν οὐκ ἀντιτιθέν
τες τὴν ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν τῆς σφετέρας δι' ὀλίγου με
λέτης. ὀργῇ οὖν ἀπέστελλον. οἱ δὲ ἀφικόμενοι μετὰ κνήμου ναῦς τε
περιήγγελλον κατὰ πόλεις. καὶ τὰς προϋπαρχούσας ἐξηρτύοντο
ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. πέμπει δὲ καὶ ὁ φορμίων ἐς τὰς ἀθήνας
τήν τε παρασκευὴν αὐτῶν ἀγγελοῦντας καὶ περὶ τῆς ναυμα
χίας ἣν ἐνίκησαν φράσοντας. καὶ κελεύων αὐτῷ ναῦς ὅτι πλεί
στας διὰ τάχους ἀποστεῖλαι. ὡς καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐλπίδος
οὔσης ἀεὶ ναυμαχήσειν. οἱ δὲ ἀποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῷ.
τῷ δὲ κομίζοντι αὐτὰς προσεπέστειλαν ἐς κρήτην πρῶτον ἀφι
κέσθαι. νικίας γὰρ κρὴς γορτύνιος πρόξενος ὢν πείθει αὐτοὺς
ἐπὶ κυδωνίαν πλεῦσαι. φάσκων προσποιήσειν αὐτὴν οὖ
σαν πολεμίαν. ἐπῆγε δὲ πολιχνίταις χαριζόμενος ὁμόροις τῶν
κυδωνιατῶν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν τὰς ναῦς ᾤχετο ἐς κρήτην καὶ
μετὰ τῶν πολιχνιτῶν ἐδῄου τὴν γῆν τῶν κυδωνιατῶν. καὶ ὑ

π' ἀνέμων καὶ ὑπὸ ἀπλοίας ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον. οἱ δὲ
ἐν τῇ κυλλήνῃ πελοποννήσιοι ἐν τούτῳ ἐν ᾧ οἱ ἀθηναῖοι περὶ κρή-
την κατείχοντο παρεσκευασμένοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρέπλευσαν
ἐς πάνορμον τὸν ἀχαϊκὸν οὗπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν πε-
λοποννησίων προσεβεβοηθήκει. παρέπλευσε δὲ καὶ ὁ φορμίων ἐπὶ
τὸ μολυκρικὸν καὶ ὡρμίσατο ἔξω αὐτοῦ ναυσὶν εἴκοσιν αἷσπερ καὶ
ἐναυμάχησεν. ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ ῥίον φίλιον τοῖς ἀθηναίοις. τὸ
δ' ἕτερον ῥίον ἐστὶν ἀντιπέρας τοῦ ἐν τῇ πελοποννήσῳ. διείχετον
δὲ ἀπ' ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἑπτὰ τῆς θαλάσσης. τοῦ δὲ κρι-
σαίου κόλπου στόμα τοῦτό ἐστιν. ἐπὶ οὖν τῷ ῥίῳ τῷ ἀχαϊκῷ οἱ πελο-
ποννήσιοι ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ πανόρμου ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὸς
ἦν ὡρμίσαντο καὶ αὐτοὶ ναυσὶν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἐπειδὴ
καὶ τοὺς ἀθηναίους εἶδον. καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας ἀνθώρ-
μουν ἀλλήλοις μελετῶντές τε καὶ παρασκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν,
γνώμην ἔχοντες οἱ μὲν μὴ ἐκπλεῖν ἔξω τῶν ῥίων ἐς τὴν εὐρυχωρίαν.
φοβούμενοι τὸ πρότερον πάθος. οἱ δὲ μὴ ἐσπλεῖν ἐς τὰ στενὰ νο-
μίζοντες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν ἐν ὀλίγῳ ναυμαχίαν. ἔπειτα ὁ
κνῆμος καὶ ὁ βρασίδας καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πελοποννησίων στρατηγοὶ
βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ~~ποιῆσαι~~ ποιῆσαι πρίν τι καὶ
ἀπὸ τῶν ἀθηναίων ἐπιβοηθῆσαι ξυνεκάλεσαν τοὺς στρατιώτας
πρῶτον. καὶ ὁρῶντες αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν προτέραν ἧσσαν
φοβουμένους καὶ οὐ προθύμους ὄντας παρεκελεύσαντο καὶ ἔλεξαν
τάδε. ἡ μὲν γενομένη ναυμαχία ὦ ἄνδρες πελοποννήσιοι εἴ τις ἄρα
δι' αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται τὴν μέλλουσαν οὐ δικαίαν ἔχει τέκμαρ-
σιν τὸ ἐκφοβῆσαι. τῇ τε γὰρ παρασκευῇ ἐνδεὴς ἐγένετο ὥσπερ
ἴστε. καὶ οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μᾶλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν ἐπλέομεν.
ξυνέβη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι.
καί πού τι καὶ ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας ἔσφηλεν. ὥστε οὐ
κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσᾶσθαι προσεγένετο. οὐδὲ δίκαι-
ον τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθέν. ἔχον δέ τινα ἐν αὐτῷ
ἀντιλογίαν, τῆς γε ξυμφορᾶς τῷ ἀποβάντι ἀμβλύνεσθαι. νομίσαι
δὲ ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχεσθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους. ταῖς
δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι καὶ μὴ ἀπει-
ρίαν τοῦ ἀνδρείου παρόντος προβαλλομένους εἰκότως ἂν ἐν

ἔν τινι κακοὺς γενέσθαι. ὑμῶν δὲ οὐδὲ ἡ ἀπειρία τοσοῦτον λείπεται ὅσον τόλ-
μῃ προέχετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη ἣν μάλιστα φοβεῖσθε ἀνδρίαν μὲν
ἔχουσα καὶ μνήμην ἕξει ἐν τῷ δεινῷ ἐπιτελεῖν ἃ ἔμαθεν· ἄνευ δὲ εὐ-
ψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει· φόβος γὰρ
μνήμην ἐκπλήσσει· τέχνη δὲ ἄνευ ἀλκῆς οὐδὲν ὠφελεῖ· πρὸς μὲν
οὖν τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον ἀντιτάξασθε· πρὸς
δὲ τὸ διὰ τὴν ἧσσαν δεδιέναι τὸ ἀπαράσκευοι τότε τυχεῖν· περι-
γίγνεται δὲ ὑμῖν πλῆθός τε νεῶν καὶ πρὸς τῇ γῇ οἰκείᾳ οὔσῃ ὁ-
πλιτῶν παρόντων ναυμαχεῖν· τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλειόνων καὶ ἄμει-
νον παρεσκευασμένων τὸ κράτος ἐστίν· ὥστε οὐδὲ καθ᾽ ἓν εὑρίσ-
κομεν εἰκότως ἂν ἡμᾶς σφαλλομένους· καὶ ὅσα ἡμάρτομεν πρό-
τερον νῦν αὐτὰ ταῦτα προσγενόμενα διδασκαλίαν παρέξει. θαρ-
σοῦντες οὖν καὶ κυβερνῆται καὶ ναῦται τὸ καθ᾽ ἑαυτὸν ἕκαστος ἕπε-
σθε· χώραν μὴ λείποντες ᾗ ἄν τις προσταχθῇ· τῶν δὲ πρότερον
ἡγεμόνων οὐ χεῖρον τὴν ἐπιχείρησιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν καὶ
οὐκ ἐνδώσομεν πρόφασιν οὐδενὶ κακῷ γενέσθαι· ἢν δέ τις ἄρα
καὶ βουληθῇ κολασθήσεται τῇ πρεπούσῃ ζημίᾳ· οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμή-
σονται τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς· τοιαῦτα μὲν τοῖς πελ-
οποννησίοις οἱ ἄρχοντες παρεκελεύσαντο· ὁ δὲ φορμίων δεδιὼς
καὶ αὐτὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν ὀρρωδίαν, καὶ αἰσθόμενος ὅτι τὸ
πλῆθος τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνιστάμενοι ἐφοβοῦντο, ἐβού-
λετο ξυγκαλέσας θαρσῦναί τε καὶ παραίνεσιν ἐν τῷ παρόντι ποι-
ήσασθαι· πρότερον μὲν γὰρ ἀεὶ αὐτοὺς (αὐτοῖς) ἔλεγε καὶ προπαρεσκεύ-
αζε τὰς γνώμας ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νεῶν τοσοῦτον ἣν
ἐπιπλέῃ, ὅτι οὐχ ὑπομενετέον αὐτοῖς ἐστι· καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολ-
λοῦ ἐν σφίσιν αὐτοῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφεσαν μηδένα
ὄχλον ἀθηναῖοι ὄντες πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν· τότε δὲ
πρὸς τὴν παροῦσαν ὄψιν ὁρῶν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας ἐβούλε-
το ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν· καὶ ξυγκαλέσας
τοὺς ἀθηναίους ἔλεξε τοιάδε. ὁρῶν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες στρα-
τιῶται πεφοβημένους τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ξυνεκάλεσα·
οὐκ ἀξιῶν τὰ μὴ δεινὰ ἐν ὀρρωδίᾳ ἔχειν· οὗτοι γὰρ πρῶτον μὲν
διὰ τὸ προνενικῆσθαι, καὶ μηδὲ αὐτοὶ οἴεσθαι ὁμοῖοι εἶναι

τὸ πλῆθος τῶν νεῶν· καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου παρεσκευάσαντο. ἔ-
πειτα ᾧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται ὡς προσῆκον σφίσιν ἀν-
δρείοις εἶναι, οὐ δι' ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμ-
πειρίαν τὰ πλείω κατορθοῦντες. καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυ-
τικῷ ποιήσειν τὸ αὐτό. τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν μᾶλλον νῦν περιέσται·
εἴπερ καὶ τούτοις ἐν ἐκείνῳ. ἐπεὶ εὐψυχίᾳ γε οὐδὲν προφέρουσι τῷ δὲ
ἑκάτεροί τι ἐμπειρότεροι εἶναι, θρασύτεροι ἐσμέν· Λακεδαιμόνιοι-
τε ἡγούμενοι τῶν ξυμμάχων διὰ τὴν σφετέραν δόξαν ἄκοντας προ-
άγουσι τοὺς πολλοὺς ἐς τὸν κίνδυνον. ἐπεὶ οὐκ ἄν ποτε ἐπεχει-
ρησαν ἡσσηθέντες παρὰ πολὺ αὖθις ναυμαχεῖν· μὴ δὴ αὐτῶν
τὴν τόλμαν δείσητε. πολὺ δὲ ὑμεῖς ἐκείνοις πλείω φόβον παρέ-
χετε. καὶ πιστότερον κατά τε τὸ προνενικηκέναι. καὶ ὅτι οὐκ ἂν
ἡγοῦνται μὴ μέλλοντάς τι ἄξιον τοῦ παρὰ πολὺ πράξειν ἀνθίστασθαι
ὑμᾶς. ἀντίπαλοι μὲν γὰρ οἱ πλεῖστοι, ὥσπερ οὗτοι τῇ δυνάμει τὸ
πλέον πίσυνοι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται· οἱ δὲ ἐκ πολλῷ ὑποδεε-
στέρων καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι μέγα τι τῆς διανοίας τὸ βέβαι-
ον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν. ἃ λογιζόμενοι οὗτοι τῷ οὐκ εἰκότι πλέον
πεφόβηνται ἡμᾶς ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ. πολλὰ δὲ καὶ
στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπ' ἐλασσόνων τῇ ἀπειρίᾳ. ἔστι δὲ ἃ
καὶ τῇ ἀτολμίᾳ. ὧν οὐδετέρου ἡμεῖς νῦν μετέχομεν. τὸν δὲ ἀγῶ-
να οὐκ ἐν τῷ κόλπῳ ἑκὼν εἶναι ποιήσομαι. οὐδ' ἐσπλεύσομαι
ἐς αὐτόν. ὁρῶ γὰρ ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀνεπιστήμονας ὀλίγαις
ναυσὶν ἐμπείροις καὶ ἄμεινον πλεούσαις ἡ στενοχωρία οὐ ξυμ-
φέρει. οὔτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειέ τις ὡς χρὴ ἐς ἐμβολὴν μὴ ἔχων
τὴν πρόσοψιν τῶν πολεμίων ἐκ πολλοῦ, οὔτ' ἂν ἀποχωρήσειεν
ἐν δέοντι πιεζόμενος. διέκπλοι τε οὐκ εἰσὶν οὐδὲ ἀναστροφαί. ἅπερ
νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν ἔργα ἐστίν. ἀλλ' ἀνάγκη ἂν εἴη τὴν ναυ-
μαχίαν πεζομαχίαν καθίστασθαι. καὶ ἐν τούτῳ αἱ πλείους
νῆες κρείσσους γίγνονται. τούτων μὲν ~~ἔχω~~ ἕξω τὴν πρόνοιαν κα-
τὰ τὸ δυνατόν. ὑμεῖς δὲ εὔτακτοι παρὰ ταῖς ναυσὶ μένοντες, τά τε
παραγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε. ἄλλως τε καὶ δι' ὀλίγου τῆς
ἐφορμήσεως οὔσης. καὶ ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον καὶ σιγὴν περὶ πλεί-
στου ἡγεῖσθε. ὅ ἔς τε τὰ πολλὰ τῶν πολεμικῶν ξυμφέρει καὶ
ναυμαχίᾳ οὐχ ἥκιστα. ἀμύνεσθε τούσδε ἀξίως τῶν προειργασ-

γασμέν. ὁ δὲ ἀγὼν μέγας ὑμῖν ἢ καταλῦσαι πελοποννησίων τὴν ἐλ
πίδα τοῦ ναυτικοῦ ἢ ἐγγυτέρω καταστῆσαι ἀθηναίοις τὸν φόβον
περὶ τῆς θαλάσσης. ἀναμιμνήσκω δ᾽ αὖ ὑμᾶς ὅτι νενικήκατε
αὐτῶν τοὺς πολλούς. ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ
γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὁμοῖαι εἶναι. Τοιαῦτα μὲν
καὶ ὁ φορμίων παρεκελεύσατο. οἱ δὲ πελοποννήσιοι ἐπειδὴ
αὐτοῖς οἱ ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενά,
βουλόμενοι ἄκοντας ἔσω προαγαγεῖν αὐτοὺς ἀναγόμενοι ἅμα
ἕῳ ἔπλεον ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν,
τὴν ἔσω ἐπὶ τοῦ κόλπου, δεξιῷ κέρᾳ ἡγουμένοι ὥσπερ καὶ ὥρ
μουν. ἐπὶ δ᾽ αὐτῷ εἴκοσι ναῦς ἔταξαν τὰς ἄριστα πλεούσας
ὅπως εἰ ἄρα νομίσας ἐπὶ τὴν ναύπακτον αὐτοὺς πλεῖν ὁ φορ
μίων καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθῶν ταύτῃ παραπλέοι, μὴ δια
φύγοιεν πλέοντα τὸν ἐπίπλουν σφῶν οἱ ἀθηναῖοι ἔξω τοῦ ἑαυ
τῶν κέρως. ἀλλ᾽ αὗται αἱ νῆες περικλείσειαν. ὁ δὲ ὅπερ ἐκεῖνοι
προσεδέχοντο φοβηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ ὄντι ὡς ἑώρα
ἀναγομένους αὐτοὺς ἄκων καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβιβάσας
ἔπλει παρὰ τὴν γῆν. καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν μεσσηνίων παρε
βοήθει. ἰδόντες δὲ οἱ πελοποννήσιοι κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως πα
ραπλέοντας καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς τοῦ κόλπου τε καὶ πρὸς τῇ
γῇ ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα, ἀπὸ σημείου ἑνὸς ἄφνω ἐπιστρέψαν
τες τὰς ναῦς μετωπηδὸν ἔπλεον ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος ἐπὶ τοὺς
ἀθηναίους. καὶ ἤλπιζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολήψεσθαι.
τῶν δὲ ἕνδεκα μέν τινες αἵπερ ἡγοῦντο ὑπεκφεύγουσι τὸ κέ
ρας τῶν πελοποννησίων. καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυ
χωρίαν. τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες ἐξέωσάν τε πρὸς
τὴν γῆν ὑποφευγούσας καὶ διέφθειραν. ἄνδρας δὲ τῶν
ἀθηναίων ἀπέκτειναν ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. καὶ τῶν νε
ῶν τινὰς ἀναδούμενοι εἷλκον κενάς. μίαν δὲ αὐτοῖς ἄνδρασιν
εἷλον ἤδη. τὰς δέ τινας οἱ μεσσήνιοι παραβοηθήσαντες καὶ
πε
ἐσβαίνοντες ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπι
βάντες ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχόμενοι ἀφείλοντο ἑλ
κομένας ἤδη. Ταύτῃ μὲν οὖν οἱ πελοποννήσιοι ἐκρά

τούς τε καὶ ἔφθειρον τὰς ἀττικὰς ναῦς. αἱ δ' εἴκοσι νῆες αὐτῶν, αἱ ἀπὸ
τοῦ δεξιοῦ κέρως, ἐδίωκαν τὰς ἕνδεκα ναῦς τῶν ἀθηναίων αἵπερ ὑπεξ-
έφυγον τὴν ὑποστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν. καὶ φθάνουσιν αὐτὰς,
πλὴν μιᾶς νεὼς προκαταφυγοῦσαι ἐς τὴν ναύπακτον. καὶ σχοῦ-
σαι ἀντίπρωροι κατὰ τὸ ἀπολλώνιον παρεσκευάζοντο ἀμυνούμενοι,
ἢν ἐς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς πλέωσιν. οἱ δὲ παραγενόμενοι ὕστερον ἐπαιά-
νιζόν τε ἅμα πλέοντες ὡς νενικηκότες. καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν ἀ-
θηναίων τὴν ὑπόλοιπον ἐδίωκε λευκαδία ναῦς μία πολὺ πρὸ
τῶν ἄλλων. ἔτυχε δὲ ὁλκὰς ὁρμοῦσα μετέωρος περὶ ἣν ἡ ἀττικὴ
ναῦς φθάσασα καὶ περιπλεύσασα τῇ λευκαδίᾳ διωκούσῃ ἐμ-
βάλλει μέσῃ καὶ καταδύει. τοῖς μὲν οὖν πελοποννησίοις γενομέ-
νου τούτου ἀπροσδοκήτου τε καὶ παραλόγου φόβος ἐμπίπτει.
καὶ ἅμα ἀτάκτως διώκοντες διὰ τὸ κρατεῖν. αἱ μέν τινες τῶν
νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ. ἀξύμφορον δρῶντες
πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν. βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι.
αἱ δὲ ἐς βράχεα ἀπειρίᾳ χωρίων ὤκειλαν. τοὺς δὲ ἀθηναίους ἰ-
δόντας ταῦτα γιγνόμενα θάρσος τε ἔλαβε. καὶ ἀπὸ ἑνὸς κελεύσ-
ματος ἐμβοήσαντες ἐπ' αὐτοὺς ὥρμησαν. οἱ δὲ διὰ τὰ ὑπάρχοντα
ἁμαρτήματα καὶ τὴν παροῦσαν ἀταξίαν ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέ-
μειναν. ἔπειτα δὲ ἐτράποντο ἐς τὸν πάνορμον ὅθενπερ ἀνηγά-
γοντο. ἐπιδιώκοντες δὲ οἱ ἀθηναῖοι τάς τε ἐγγὺς οὔσας μάλιστα ναῦς
ἔλαβον ἕξ. καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀφείλοντο ἃς ἐκεῖνοι πρὸς τῇ γῇ δια-
φθείραντες τὸ πρῶτον ἀνεδήσαντο. ἄνδρας τε τοὺς μὲν ἀπέ-
κτειναν τινὰς δὲ ἐζώγρησαν. ἐπὶ δὲ τῆς λευκαδίας νεὼς ἣ
πρὶν περὶ τὴν ὁλκάδα κατέδυ τιμοκράτης ὁ λακεδαιμόνιος
πλέων, ὡς ἡ ναῦς διεφθείρετο ἔσφαξεν αὑτόν. καὶ ἐξέπεσεν ἐς
τὸν ναυπακτίων λιμένα. ἀναχωρήσαντες δὲ οἱ ἀθηναῖοι τρο-
παῖον ἔστησαν ὅθεν ἀναγόμενοι ἐκράτησαν καὶ τοὺς νεκροὺς
καὶ τὰ ναυάγια ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν ἀνείλοντο. καὶ τοῖς ἐναν-
τίοις τὰ ἐκείνων ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. ἔστησαν δὲ καὶ οἱ πελο-
ποννήσιοι τρόπαιον ὡς νενικηκότες τῆς τροπῆς ἃς πρὸς τῇ
γῇ ναῦς διέφθειραν. καὶ ἥνπερ ἔλαβον ναῦν ἀνέθεσαν ἐπὶ
τὸ ῥίον τὸ ἀχαϊκὸν παρὰ τὸ τρόπαιον. μετὰ δὲ ταῦτα φοβού-

μενοι τὴν ἀπὸ τῶν ἀθηναίων βοήθειαν ὑπὸ νύκτα ἐσέπλευσ
ἐσ κόλπον τὸν κρισαῖον καὶ κόρινθον πάντεσ πλὴν λευκα
δίων. καὶ οἱ ἐκ τῆσ κρήτησ ἀθηναῖοι ταῖσ εἴκοσι ναυσὶν αἷσ ἔ
δει πρὸ τῆσ ναυμαχίασ τῷ φορμίωνι παραγενέσθαι οὐ πολλῷ
ὕστερον τῆσ ἀναχωρήσεωσ τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται ἐσ τὴν ναύ
πακτον καὶ τὸ θέροσ ἐτελεύτα. πρὶν δὲ διαλῦσαι τὸ ἐσ κορίν
θόν τε καὶ τὸν κρισαῖον κόλπον ἀναχωρῆσαν ναυτικὸν ὁ κνῆ
μοσ καὶ ὁ βρασίδασ καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντεσ τῶν πελοποννη
σίων ἀρχομένου τοῦ χειμῶνοσ ἐβούλοντο διδαξάντων μεγαρέων
ἀποπειρᾶσαι τοῦ πειραιῶσ τοῦ λιμένοσ τῶν ἀθηναίων. ἦν
δὲ ἀφύλακτοσ καὶ ἄκληστοσ. εἰκότωσ διὰ τὸ ἐπικρατεῖν πολὺ
τῷ ναυτικῷ. ἐδόκει δὲ λαβόντα τῶν ναυτῶν ἕκαστον τὴν κώπην
καὶ τὸ ὑπηρέσιον καὶ τὸν τροπωτῆρα πεζῇ ἰέναι ἐκ κορίν
θου ἐπὶ τὴν πρὸσ ἀθήνασ θάλασσαν. καὶ ἀφικομένουσ
κατὰ τάχοσ ἐσ μέγαρα καθελκύσαντασ ἐκ νισαίασ τοῦ
νεωρίου αὐτῶν τεσσαράκοντα ναῦσ αἳ ἔτυχον αὐτόθι οὖσαι
πλεῦσαι εὐθὺσ ἐπὶ τὸν πειραιᾶ. οὔτε γὰρ ναυτικὸν ἦν προ
φυλάσσον ἐν αὐτῷ οὐδὲν. οὔτε προσδοκία οὐδεμία μὴ ἄν
ποτε οἱ πολέμιοι ἐξαπιναίωσ οὕτωσ ἐπιπλεύσειαν. ἐπεὶ οὐδὲ
ἀπὸ τοῦ προφανοῦσ τολμῆσαι ἂν καθ' ἡσυχίαν οὐδὲ εἰ διε
νοοῦντο μὴ οὐκ ἂν προαισθέσθαι. ὡσ δὲ ἔδοξεν ~~εὐθὺσ~~ αὐ
τοῖσ καὶ ἐχώρουν εὐθὺσ καὶ ἀφικόμενοι νυκτὸσ καὶ καθελ
κύσαντεσ ἐκ τῆσ νισαίασ τὰσ ναῦσ ἔπλεον ἐπὶ μὲν τὸν πειραιᾶ
οὐκέτι ὥσπερ διενοοῦντο καταδείσαντεσ τὸν κίνδυνον. καί τισ
καὶ ἄνεμοσ αὐτοὺσ λέγεται κωλῦσαι. ἐπὶ δὲ τῆσ σαλα
μῖνοσ τὸ ἀκρωτήριον τὸ πρὸσ μέγαρα ὁρῶν καὶ φρούριον ἐπ' αὐ
τοῦ ἦν. καὶ νεῶν τῶν τριῶν φυλακὴ τοῦ μὴ ἐσπλεῖν μεγαρεῦσι.
μηδ' ἐκπλεῖν μηδὲν τῷ τε φρουρίῳ προσέβαλλον καὶ τὰσ τρι
ήρεισ ἀφείλκυσαν κενάσ. τήν τε ἄλλην σαλαμῖνα ἀ
προσδοκήτοισ ἐπιπεσόντεσ ἐπόρθουν. ἐσ δὲ τὰσ ἀθήνασ
φρυκτοί τε ᾔροντο πολέμιοι. καὶ ἔκπληξισ ἐγένετο οὐδεμιᾶσ τῶν
κατὰ τὸν πόλεμον ἐλάσσων. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἐσ τὸν πει
ραιᾶ ᾤοντο τοὺσ πολεμίουσ ἐσπεπλευκέναι ἤδη. οἱ δ' ἐν

τῷ πειραιεῖ τὴν ἐς σαλαμῖνα ᾔσθηθαι ἐνόμιζον· καὶ παρὰ σφᾶς ὡς
οὐκ ἐσπλεῖν αὐτούς· ὅπερ εἰ ἂν μὴ ἐβουλή θησαν μὴ κατοκ
νῆσαι ῥαδίως ἂν ἐγένετο. καὶ οὐκ ἂν ἄνεμος ἐκώλυσε. βοηθήσαν
τες δ' ἅμ' ἡμέρα πανδημεὶ οἱ ἀθηναῖοι ἐς τὸν πειραιᾶ ναῦς τε κα
θεῖλκον. καὶ ἐσβάντες κατὰ σπουδὴν καὶ πολλῷ θορύβῳ ταῖς
μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν σαλαμῖνα ἔπλεον· τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς τοῦ
πειραιῶς καθίσταντο· οἱ δὲ πελοποννήσιοι ὡς ᾔσθοντο τὴν βοη
θείαν καταδραμόντες τῆς σαλαμῖνος τὰ πολλὰ καὶ ἀνθρώπους καὶ
λείαν λαβόντες καὶ τὰς τρεῖς ναῦς ἐκ τοῦ βουδόρου τοῦ φρουρίου
κατὰ τάχος ἐπὶ τῆς νισαίας ἀπέπλεον· ἔστι γὰρ ὅτι καὶ νῆες αὐτοὺς
διὰ χρόνου καθελκυσθεῖσαι καὶ οὐδὲν στέγουσαι ἐφόβουν. ἀφικό
μενοι δὲ ἐς τὰ μέγαρα πλὴν πάλιν ἐπὶ τῆς κορίνθου ἀπεχώρησαν πε
ζοί· οἱ δ' ἀθηναῖοι οὐκέτι καταλαβόντες πρὸς τῇ σαλαμῖνι ἀπε
πλευσαν καὶ αὐτοί· καὶ μετὰ τοῦτο φυλακὴν ἅμα τοῦ πειραιῶς
μᾶλλον τὸ λοιπὸν ἐποιοῦντο· λιμένων τε κλήσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπι
μελείᾳ. ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ χειμῶνος τούτου ἀρχομέ
νου σιτάλκης ὁ τήρεω ὀδρύσης θρακῶν βασιλεὺς ἐστράτευσαν
ἐπὶ περδίκκαν τὸν ἀλεξάνδρου μακεδονίας βασιλέα, καὶ ἐπὶ χαλ
κιδέας τοὺς ἐπὶ θράκης δύο ὑποσχέσεις· τὴν μὲν βουλόμενος
ἀναπρᾶξαι. τὴν δὲ αὐτὸς ἀποδοῦναι· ὅ τε γὰρ περδίκκας αὐτῷ
ὑποσχόμενος εἰ ἀθηναίοις τε διαλλάξειεν ἑαυτὸν κατ' ἀρχὰς τῷ
πολέμῳ πιεζόμενον καὶ φίλιππον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πολέμιον
ὄντα μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ ἃ ὑπεδέξατο οὐκ ἐπετέλει· τοῖς τε
ἀθηναίοις αὐτὸς ὡμολογήκει ὅτε τὴν ξυμμαχίαν ἐποιεῖτο τὸν,
ἐπὶ θράκης χαλκιδικὸν πόλεμον καταλύσειν. ἀμφοτέρων οὖν
ἕνεκα τὴν ἔφοδον ἐποιεῖτο· καὶ τόν τε φιλίππου υἱὸν ἀμύνταν
ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν μακεδόνων ἦγε. καὶ τῶν ἀθηναίων πρέσ
βεις οἳ ἔτυχον παρόντες τούτων ἕνεκα καὶ ἡγεμόνα ἅγνωνα·
ἔδει γὰρ καὶ τοὺς ἀθηναίους ναυσί τε καὶ στρατιᾷ ὡς πλείστῃ ἐπ
τοὺς χαλκιδέας παραγενέσθαι. ἀνίστησιν οὖν ἐκ τῶν ὀδρυσῶν ὁρμώ
μενος· πρῶτον μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ αἵμου τε ὄρους καὶ τῆς ῥοδόπης
θρᾷκας ὅσων ἦρχε μέχρι θαλάσσης ἐς τὸν εὔξεινον τε πόντον καὶ
τὸν ἑλλήσποντον. ἔπειτα τοὺς ὑπερβάντι αἷμον γέτας καὶ ὅσα ἄλλα
μέρη ἐντὸς ἴστρου ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν μᾶλλον τὴν τοῦ εὐξείνου
πόντου κατῴκητο· εἰσὶ δὲ οἱ γέται καὶ οἱ ταύτῃ ὅμοροι τε τοῖς σκύθαις
καὶ ὁμόσκευοι πάντες ἱπποτοξόται. παρεκάλει δὲ καὶ τῶν

ὀρεινῶν θρᾳκῶν πολλοὺς αὐτονόμων καὶ μαχαιροφόρων· οἱ δῖοι
καλοῦνται τὴν ῥοδόπην οἱ πλεῖστοι οἰκοῦντες· καὶ τοὺς μὲν μισθῷ
ἔπειθεν· οἱ δὲ ἐθελονταὶ ξυνηκολούθουν. ἀνίστη δὲ καὶ ἀγριάνας καὶ
λαιαίους· καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη παιονικά· ὧν ἦρχε καὶ ἔσχατοι τῆς
ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν· μέχρι γὰρ γρααίων καὶ λαιαίων παιόνων καὶ τοῦ στρυ-
μόνος ποταμοῦ ὃς ἐκ τοῦ σκόμβρου ὄρους δι' ἀγραίων καὶ λαιαίων ῥεῖ.
οὗ ὡρίζετο ἡ ἀρχὴ τὰ πρὸς παίονας αὐτονόμους ἤδη. τὰ δὲ πρὸς
τριβαλλοὺς καὶ τούτους αὐτονόμους τρῆρες ὥριζον καὶ τιλαταῖοι· οἰ-
κοῦσι δ' οὗτοι πρὸς βορέαν τοῦ σκόμβρου ὄρους καὶ παρήκουσι πρὸς
ἡλίου δύσιν μέχρι τοῦ ὀσκίου ποταμοῦ· ῥεῖ δὲ οὗτος ἐκ τοῦ ὄρους ὅ-
θενπερ καὶ ὁ νέστος καὶ ὁ ἕβρος· ἔστι δὲ ἐρῆμον τὸ ὄρος καὶ μέ-
γα ἐχόμενον τῆς ῥοδόπης. ἐγένετο δὲ ἡ ἀρχὴ ἡ ὀδρυσῶν μεγέθος
ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα ἀπὸ ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν εὔξει-
νον πόντον μέχρι ἴστρου ποταμοῦ· αὕτη περίπλους ἐστὶν ἡ γῆ τὰ ξυντο-
μώτατα ἢν ἀεὶ κατὰ πρύμναν ἵστηται τὸ πνεῦμα νηὶ στρογγύλῃ τεσ-
σάρων ἡμερῶν καὶ ἴσων νυκτῶν· ὁδῷ δὲ τὰ ξυντομώτατα ἐξ ἀβδήρων
ἐς ἴστρον ἀνὴρ εὔζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ. τὰ μὲν πρὸς θάλασ-
σαν τοσαύτη ἦν· ἐς ἤπειρον δὲ ἀπὸ βυζαντίου ἐς λαιαίους καὶ
ἐπὶ τὸν στρυμόνα· ταύτῃ γὰρ διὰ πλείστου ἀπὸ θαλάσσης ἄ-
νω ἐγίνετο ἡμερῶν ἀνδρὶ εὐζώνῳ τριῶν καὶ δέκα ἀνύσαι. φόρος
τε ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ τῶν ἑλληνίδων πόλεων ὅσον προσῆ-
ξαν ἐπὶ σεύθου· ὃς ὕστερον σιτάλκου βασιλεύσας πλεῖστον δὴ ἐ-
ποίησε τετρακοσίων ταλάντων ἀργυρίου μάλιστα δύναμις ἃ χρυ-
σὸς καὶ ἄργυρος ᾔει· καὶ δῶρα καὶ οὐκ ἐλάσσω τούτων χρυ-
σοῦ τε καὶ ἀργύρου προσεφέρετο· χωρὶς δὲ ὅσα ὑφαντά τε καὶ
λεῖα καὶ ἡ ἄλλη κατασκευή· καὶ οὐ μόνον αὐτῷ ἀλλὰ καὶ
τοῖς παραδυναστεύουσί τε καὶ γενναίοις ὀδρυσῶν· κατεστήσαντο γὰρ
τοὐναντίον τῆς περσῶν βασιλείας τὸν νόμον ὄντα μὲν καὶ
τοῖς ἄλλοις θρᾳξὶ λαμβάνειν μᾶλλον ἢ διδόναι· καὶ αἴσχιον
ἦν αἰτηθέντα μὴ δοῦναι ἢ αἰτήσαντα μὴ τυχεῖν· ὅμως δὲ κατὰ
τὸ δύνασθαι ἐπὶ πλέον αὐτῷ ἐχρήσαντο· οὐ γὰρ ἦν πρᾶξαι οὐδὲν
μὴ διδόντα δῶρα· ὥστε ἐπὶ μέγα ἡ βασιλεία ἦλθεν ἰσχύος· τῶν γὰρ
ἐν τῇ εὐρώπῃ ὅσαι μεταξὺ τοῦ ἰονίου κόλπου καὶ τοῦ εὐξείνου πόν-
του μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδῳ καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ·
ἰσχύι δὲ μάχης καὶ στρατοῦ πλήθους πολὺ δευτέρα μετὰ τῶν
σκυθῶν. ταύτῃ δὲ ἀδύνατα ἐξισοῦσθαι οὐχ ὅτι τὰ ἐν τῇ εὐ-
ρώπῃ ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἔθνος ἓν πρὸς ἓν οὐκ ἔστιν ὅτι δυνατὸν

σκύθαις ὁμογνωμονοῦσι πᾶσιν ἀντιστῆναι. οὐ μὴν οὐδ' ἐς τὴν ἄλλην
εὐβουλίαν καὶ ξύνεσιν περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸν βίον ἄλλοις ὁμοιοῦνται.
σιτάλκης μὲν οὖν χώρας τοσαύτης βασιλεύων, παρεσκευάζετο τὸν
στρατόν. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἑτοῖμα ἦν, ἄρας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν μακεδο-
νίαν. πρῶτον μὲν διὰ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς. ἔπειτα διὰ κερκίνης ἐ-
ρήμου ὄρους. ὅ ἐστι μεθόριον σιντῶν καὶ παιόνων. ἐπορεύετο δὲ δι' αὐ-
τοῦ τῇ ὁδῷ, ἣν πρότερον αὐτὸς ἐποιήσατο τεμὼν τὴν ὕλην. ὅτε
ἐπὶ παίονας ἐστράτευσε. τὸ δὲ ὄρος ἐξ ὀδρυσῶν διιόντες ἐν δεξιᾷ μὲν
εἶχον παίονας. ἐν ἀριστερᾷ δὲ σιντοὺς καὶ μαίδους. διελθόντες δὲ
αὐτὸ ἀφίκοντο ἐς δόβηρον τὴν παιονικήν. πορευομένῳ δ' αὐτῷ
ἀπεγίγνετο μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ. εἰ μή τι νόσῳ. προσεγίγνετο δέ.
πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτονόμων θρακῶν ἀπαράκλητοι ἐφ' ἁρπαγὴν
ἠκολούθουν. ὥστε τὸ πᾶν πλῆθος λέγεται οὐκ ἔλασσον πέντε
καὶ δέκα μυριάδων γενέσθαι. καὶ τούτου τὸ μὲν πλέον πεζὸν ἦν.
τριτημόριον δὲ μάλιστα ἱππικόν. τοῦ δ' ἱππικοῦ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ
ὀδρύσαι παρείχοντο. καὶ μετ' αὐτοὺς γέται. τοῦ δὲ πεζοῦ οἱ μαχαιρο-
φόροι μαχιμώτατοι μὲν ἦσαν, οἱ ἐκ τῆς ῥοδόπης αὐτόνομοι καταβάν-
τες. ὁ δ' ἄλλος ὅμιλος ξύμμεικτος πλήθει φοβερώτατος ἠκολού-
θει. ξυνηθροίζοντο οὖν ἐν τῇ δοβήρῳ. καὶ παρεσκευάζοντο ὅπως
κατὰ κορυφὴν ἐσβαλοῦσιν ἐς τὴν κάτω μακεδονίαν. ἧς ὁ περ-
δίκκας ἦρχε. τῶν γὰρ μακεδόνων εἰσὶ καὶ λυγκησταὶ καὶ ἐλιμιῶται.
καὶ ἄλλα ἔθνη, ἐπάνωθεν ἃ ξύμμαχα μέν ἐστι τούτοις καὶ ὑ-
πήκοα. βασιλείας δ' ἔχει καθ' αὑτά. τὴν δὲ παρὰ θάλασσαν
νῦν μακεδονίαν ἀλέξανδρος ὁ περδίκκου πατὴρ καὶ οἱ πρόγονοι
αὐτοῦ τημενίδαι τὸ ἀρχαῖον ὄντες ἐξ ἄργους πρῶτοι ἐκτήσαντο
καὶ ἐβασίλευσαν ἀναστήσαντες μάχῃ ἐκ μὲν πιερίας πίερας
οἳ ὕστερον ὑπὸ τὸ πάγγαιον πέραν στρυμόνος ᾤκησαν φάγρητα
καὶ ἄλλα χωρία. καὶ ἔτι καὶ νῦν πιερικὸς κόλπος καλεῖται ὁ
ὑπὸ τῷ παγγαίῳ πρὸς θάλασσαν γῆ. ἐκ δὲ τῆς βοττίας κα-
λουμένης βοττιαίους οἳ νῦν ὅμοροι χαλκιδέων οἰκοῦσι. τῆς δὲ παιο-
νίας παρὰ τὸν ἀξιὸν ποταμὸν στενήν τινα καθήκουσαν ἄνωθεν
μέχρι πέλλης καὶ θαλάσσης ἐκτήσαντο. καὶ πέραν ἀξιοῦ
μέχρι στρυμόνος τὴν μυγδονίαν καλουμένην ἠδῶνας ἐξελά-
σαντες νέμονται. ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς νῦν ἐορδίας κα-
λουμένης ἐορδούς. ὧν οἱ μὲν πολλοὶ ἐφθάρησαν. βραχὺ δέ τι
αὐτῶν περὶ φύσκαν κατῴκηται. καὶ ἐξ ἀλμωπίας ἄλμω-
πας. ἐκράτησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν οἱ μακεδόνες

οὗτοι ἃ καὶ νῦν ἔτι ἔχουσι τούτε ἀνθεμοῦντα καὶ γρηστωνίαν καὶ βισαλ-
τίαν καὶ μακεδόνων αὐτῶν πολλῶν. τὸ δὲ ξύμπαν μακεδονία,
καλεῖται. καὶ περδίκκας ἀλεξάνδρου βασιλεὺς αὐτῶν ἦν ὅτε σιτάλ-
κης ἐπῄει. καὶ οἱ μὲν μακεδόνες οὗτοι ἐπιόντος πολλοῦ στρατοῦ ἀ-
δύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι ἔς τε τὰ καρτερὰ καὶ τὰ τείχη ὅσα ἦν
ἐν τῇ χώρᾳ ἐξεσεκομίσθησαν. ἦν δὲ οὐ πολλά. ἀλλὰ ὕστερον
ἀρχέλαος ὁ περδίκκου υἱὸς βασιλεὺς γενόμενος τὰ νῦν ὄντα ἐν
τῇ χώρᾳ ᾠκοδόμησεν. καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμνε καὶ τὰ ἄλ-
λα διεκόσμησε τά τε κατὰ τὸν πόλεμον ἵπποις καὶ ὅπλοις
καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ κρείσσονι ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι βα-
σιλεῖς ὀκτὼ οἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμενοι. ὁ δὲ στρατὸς τῶν θρᾳκῶν
ἐκ τῆς δοβήρου ἐσέβαλε πρῶτον μὲν ἐς τὴν φιλίππου πρότε-
ρον οὖσαν ἀρχὴν καὶ εἷλεν εἰδομένην μὲν κατὰ κράτος. γορτυ-
νίαν δὲ καὶ ἀταλάντην καὶ τἆλλα ἄττα χωρία ὁμολογίᾳ διὰ
τὴν ἀμύντου φιλίαν προσχωροῦντα τοῦ φιλίππου υἱέος πα-
ρόντος. εὐρωπὸν δὲ ἐπολιόρκησαν μέν. ἑλεῖν δὲ οὐκ ἐδύναντο
ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην μακεδονίαν προυχώρει τὴν
ἐν ἀριστερᾷ πέλλης καὶ κύρρου. ἔσω δὲ τούτων εἰς τὴν βοττιαίαν
καὶ πιερίαν οὐκ ἀφίκοντο. ἀλλὰ τήν τε μυγδονίαν καὶ γρε-
ρηστωνίαν καὶ ἀνθεμοῦντα ἐδῄουν. οἱ δὲ μακεδόνες πεζῷ μὲν
οὐδὲ διενοοῦντο ἀμύνεσθαι. ἵππους δὲ προσμεταπεμψά-
μενοι ἀπὸ τῶν ξυμμάχων ὅπη δοκοῖ ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἐσ-
έβαλλον ἐς τὸ στράτευμα τῶν θρᾳκῶν. καὶ ᾗ μὲν προσπέσοιεν οὐδεὶς
ὑπέμενεν ἄνδρας ἱππέας τε ἀγαθοὺς καὶ τεθωρακισμένους. ὑπὸ
δὲ πλήθους περικλειόμενοι αὐτοὺς πολλαπλασίῳ τῷ ὁμίλῳ ἐς κίν-
δυνον καθίσαντο ὥστε τέλος ἡσυχίαν ἦγον, οὐ νομίζοντες ἱκανοὶ
εἶναι πρὸς τὸ πλέον κινδυνεύειν. ὁ δὲ σιτάλκης πρός τε τὸν περ-
δίκκαν λόγους ἐποιεῖτο ὧν ἕνεκα ἐστράτευσε. καὶ ἐπειδὴ οἱ ἀ-
θηναῖοι οὐ παρῆσαν ταῖς ναυσὶν ἀπιστοῦντες αὐτὸν μὴ ἥξειν
δῶρα τε καὶ πρέσβεις ἔπεμψαν αὐτῷ, ἔς τε τοὺς χαλκιδέας
καὶ βοττιαίους μέρος τι τοῦ στρατοῦ πέμπει, καὶ τειχήρεις ποιή-
σας ἐδῄου τὴν γῆν. καθημένου δ' αὐτοῦ περὶ τοὺς χώρους
τούτους οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες θεσσαλοὶ καὶ μάγνητες καὶ
οἱ ἄλλοι ὑπήκοοι θεσσαλῶν καὶ οἱ μέχρι θερμοπυλῶν
ἕλληνες ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χω-
ρήσῃ, καὶ ἐν παρασκευῇ ἦσαν. ἐφοβήθησαν δὲ καὶ

οἱ πέραν στρυμόνος πρὸς βορέαν θρᾶκες ὅσοι πεδία εἶχον παναῖοι καὶ ὀδόμαντοι καὶ δρῶοι καὶ δερσαῖοι· αὐτόνομοι δὲ εἰσὶ πάντες. παρέσχε δὲ λόγον καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν ἀθηναίων πολεμίους ἕλληνας μὴ ὑπ' αὐτοῦ ἀγόμενοι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν καὶ ἐπὶ σφᾶς χωρήσωσιν. ὁ δὲ τήν τε χαλκιδικὴν καὶ βοττικὴν καὶ μακεδονίαν ἅμα ἐπέχων ἔφθειρε. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ οὐδὲν ἐπράσσετο ὧν ἕνεκα ἐσέβαλε. καὶ ἡ στρατιὰ σῖτόν τε οὐκ εἶχεν αὐτῷ. καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπώρει, ἀναπείθεται ὑπὸ σεύθου τοῦ σπαραδόκου ἀδελφιδοῦ ὄντος, καὶ μέγιστον μεθ' αὐτὸν δυναμένου. ὥστ' ἐν τάχει ἀπελθεῖν. τὸν δὲ σεύθην κρύφα περδίκκας ὑποσχόμενος ἀδελφὴν ἑαυτοῦ δώσειν, καὶ χρήματα ἐπ' αὐτῇ, προσποιεῖται. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς καὶ μείνας τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας. τούτων δὲ ὀκτὼ ἐν χαλκιδεῦσιν ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου. περδίκκας δὲ ὕστερον στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσι σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο. τὰ μὲν κατὰ τὴν σιτάλκου στρατείαν οὕτως ἐγένετο. οἱ δὲ ἐν ναυπάκτῳ ἀθηναῖοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος. ἐπειδὴ τὸ τῶν πελοποννησίων ναυτικὸν διελύθη φορμίωνος ἡγουμένου ἐστράτευσαν παραπλεύσαντες ἐπ' ἀστακοῦ, καὶ ἀποβάντες ἐς τὴν μεσόγειαν τῆς ἀκαρνανίας τετρακοσίοις μὲν ὁπλίταις τῶν ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν, τετρακοσίοις δὲ μεσσηνίων, καὶ ἔκ τε στράτου καὶ κορόντων καὶ ἄλλων χωρίων ἄνδρας οὐ δοκοῦντας βεβαίους εἶναι ἐξήλασαν. καὶ κύνητα τὸν θεολύτου ἐς κόροντα καταγαγόντες ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς. ἐς γὰρ οἰνιάδας ἀεί ποτε πολεμίους ὄντας μόνους ἀκαρνάνων, οὐκ ἐδόκει δυνατὸν εἶναι χειμῶνος στρατεύειν. ὁ γὰρ ἀχελῷος ποταμὸς ῥέων ἐκ πίνδου ὄρους διὰ δολοπίας, καὶ ἀγραίων καὶ ἀμφιλόχων, καὶ διὰ τοῦ ἀκαρνικοῦ πεδίου ἄνωθεν μὲν παρὰ στράτον πόλιν ἐς θάλασσαν διεξιεὶς παρ' οἰνιάδας καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλιμνάζων ἄπορον ποιεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεύειν. κεῖνται δὲ καὶ τῶν νήσων τῶν ἐχινάδων αἱ πολλαὶ καταντικρὺ οἰνιαδῶν τοῦ ἀχελῴου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι. ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς προσχεῖ ἀεί. καὶ εἰσὶ τῶν νήσων αἳ ἠπείρωνται. ἐλπὶς δὲ καὶ πάσας οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ τοῦτο

παθεῖν. τό τε γὰρ ῥεῦμα ἐστὶ μέγα καὶ πολὺ καὶ θολερόν. αἵ τε νῆ
σοι πυκναί. καὶ ἀλλήλαις τῆς προσχώσεως τῷ μὴ σκεδάννυ
σθαι σύνδεσμοι γίγνονται. παραλλὰξ καὶ οὐ κατὰ στοῖχον κείμεναι
οὐδ᾽ ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ ὕδατος ἐς τὸ πέλαγος. ἐρῆμοι
δ᾽ εἰσὶ καὶ οὐ μεγάλαι. λέγεται δὲ καὶ ἀλκμαίωνι τῷ ἀμφιάρε
ω ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς τὸν ἀπόλλω
ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν. ὑπειπόντα οὐκ εἶναι λύσιν τῶν
δειμάτων πρὶν ἂν εὑρὼν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατοικίσηται. ἥτις
ὅτε ἔκτεινε τὴν μητέρα μήπω ὑπὸ ἡλίου ἑωρᾶτο. μηδὲ γῆ ἦν.
ὡς τῆς γε ἄλλης αὐτῷ μεμιασμένης. ὁ δ᾽ ἀπορῶν ὥς φασι,
μόλις κατενόησε τὴν πρόσχωσιν ταύτην τοῦ ἀχελῴου καὶ ἐδό
κει αὐτῷ ἱκανὴ ἂν κεχῶσθαι δίαιτα τῷ σώματι. ἀφ᾽ οὗπερ
κτείνας τὴν μητέρα οὐκ ὀλίγον χρόνον ἐπλανᾶτο. καὶ κατοικισθεὶ
ἐς τοὺς περὶ οἰνιάδας τόπους. ἐδυνάστευσέ τε. καὶ ἀπὸ ἀκαρ
νᾶνος παιδὸς ἑαυτοῦ τῆς χώρας τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκατέ
λιπε. τὰ μὲν περὶ ἀλκμαίωνα τοιαῦτα λεγόμενα παρελάβο
μεν. οἱ δὲ ἀθηναῖοι καὶ ὁ φορμίων ἄραντες ἐκ τῆς ἀκαρνα
νίας. καὶ ἀφικόμενοι εἰς τὴν ναύπακτον ἅμα ἦρι, κατέπλευ
σαν ἐς τὰς ἀθήνας, τούς τε ἐλευθέρους τῶν αἰχμαλώτων
ἐκ τῶν ναυμαχιῶν ἄγοντες. οἱ ἀνὴρ ἀντ᾽ ἀνδρὸς ἐλύθησαν. καὶ
τὰς ναῦς ἃς εἷλον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος. καὶ τρίτον ἔτος
τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν θουκυδίδης ξυνέγραψε.

Lib. Tertius

Τοῦ δ᾽ ἐπιγιγνομένου θέρους πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν
ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν ἀρχίδαμος ὁ ζευξιδάμου
λακεδαιμονίων βασιλεύς, καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐ-
δῄουν τὴν γῆν· καὶ προσβολαί ὥσπερ εἰώθεσαν
ἐγίγνοντο τῶν ἀθηναίων ἱππέων ὅποι παρείκοι
καὶ τὸν πλεῖστον ὅμιλον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ προ- τοῦ
εξιόντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουρ-
γεῖν. ἐμμείναντες δὲ χρόνον οὗ εἶχον τὰ σιτία ἀνε-
χώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. μετὰ
δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν πελοποννησίων εὐθὺς λέσ-
βος πλὴν μηθύμνης ἀπέστη ἀπὸ ἀθηναί-
ων, βουληθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου· ἀλλ᾽ οἱ
λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο· ἀναγκασθέντες
δὲ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διενοοῦντο
ποιήσασθαι. τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν καὶ
τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν, ἐπέμενον
τελεσθῆναι· καὶ ὅσα ἐκ τοῦ πόντου ἔδει ἀφικέ-
σθαι τοξότας τε καὶ σῖτον, καὶ ἃ μεταπεμπόμε-
νοι ἦσαν. τενέδιοι γὰρ ὄντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ
μηθυμναῖοι, καὶ αὐτῶν μυτιληναίων ἰδίᾳ
ἄνδρες κατὰ στάσιν πρόξενοι ἀθηναίων μηνυταὶ
γίγνονται τοῖς ἀθηναίοις, ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν
λέσβον ἐς τὴν μυτιλήνην βίᾳ· καὶ τὴν πα-
ρασκευὴν ἅπασαν μετὰ λακεδαιμονίων

καὶ βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται.
καὶ εἰ μὴ προκαταλήψεται ἤδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς λέσ-
βου. οἱ δ' ἀθηναῖοι, ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι
ὑπό τε τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου
καὶ ἀκμάζοντος, μέγα μὲν ἔργον ἡγοῦντο εἶναι λέσ-
βον προσπολεμώσασθαι ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ
δύναμιν ἀκέραιον. καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον
τὰς κατηγορίας μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βού-
λεσθαι ἀληθῆ εἶναι. ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμ-
ψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς μυτιληναίους
τήν τε ξυνοίκησιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύ-
ειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. καὶ πέμ-
πουσιν ἐξαπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς. αἳ ἔτυχον
περὶ πελοπόννησον παρασκευασμέναι πλεῖν.
κλεϊππίδης δὲ ὁ δεινίου τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει.
ἐπηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἴη ἀπόλλωνος μαλόεντος
ἔξω τῆς πόλεως ἑορτή. ἐν τῇ πανδημεὶ μυτιληναῖοι
ἑορτάζουσι. καὶ ἐλπίδας εἶναι ἐπειχθέντας ἐπι-
πεσεῖν ἄφνω. καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα. εἰ δὲ
μή, μυτιληναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι. καὶ
τείχη καθελεῖν. μὴ πειθομένων δέ, πολεμεῖν.
καὶ αἱ μὲν νῆες ᾤχοντο. τὰς δὲ τῶν μυτιληναίων
δέκα τριήρεις αἳ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ
τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι κατέσχον οἱ ἀθηναῖοι
καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο

τοῖς δὲ μιτυληναίοις, ἀνὴρ ἐκ τῶν ἀθηναίων διαβὰς ἐς εὔ
βοιαν καὶ πεζῆ ἐπὶ γεραιστὸν ἐλθὼν, ὁλκάδος ἀναγομένης
ἐπιτυχὼν πλῷ χρησάμενος, καὶ τριταῖος ἐκ τῶν ἀθηνῶν ἐς
μιτυλήνην ἀφικόμενος ἀπαγγέλλει τὸν ἐπίπλουν· οἱ δὲ οὔτε ἐς
μαλο τὸν μέλλοντα ἐξῆλθον· τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων
περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραξάμενοι ἐφύλασσον· καὶ οἱ ἀθηναῖ
οι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες, ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν
μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα· οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν
μιτυληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο· ἀπαράσκευοι δὲ οἱ μι
τυληναῖοι καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν, ἔκπλουν
μέντινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ὀλίγον πρὸ
τοῦ λιμένος· ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν ἀττικῶν
νεῶν, λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι
τὰς ναῦς τὸ παραυτίκα εἰ δύναιντο ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ
ἀποπέμψασθαι· καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν ἀθηναίων ἀπεδέ
ξαντο· καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ὦσι λέσβῳ
πάσῃ πολεμεῖν, καὶ ἀνακωχὴν ποιησάμενοι πέμπου
σιν ἐς τὰς ἀθήνας οἱ μιτυληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων
ἕνα, ᾧ μετεμέλλεν ἤδη, καὶ ἄλλους εἴ πως πείσειαν
τὰς ναῦς ἀπελθεῖν· ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων· ἐν τού
τῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν λακεδαίμονα πρέσβεις
τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν ἀθηναίων ναυτικὸν οἳ ὥρμουν ἐν τῇ
μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως, οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς
ἀπὸ τῶν ἀθηναίων προσχωρήσειν· καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν λα
κεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέν
τες αὐτοῖς ἔπρασσον ὅπως τις βοήθεια ἥξει· οἱ δὲ ἐκ
τῶν ἀθηνῶν πρέσβεις, ὡς οὐδὲν ἦλθον πράξαντες·

ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ μιτυληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη λέσβος
πλὴν μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν·
καὶ ἴμβριοι καὶ λήμνιοι, καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμ-
μάχων, καὶ ἔξοδον μέν τινα πανδημεὶ ἐποιήσαντο οἱ μι-
τυληναῖοι, ἐπὶ τὸ τῶν ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχη ἐ-
γένετο, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ μιτυληναῖοι. ἐπὶ τὸ τῶν
ἐπηυλίσαντο ἀθηναίων στρατόπεδον· οὔτε ἐπηυλίσαντο· οὔτε ἐπίστευσαν
σφίσιν αὐτοῖς· ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον ἐκ
πελοποννήσου, καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι
εἰ προσγένοιτό τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ αὐτοῖς μελέας λάκων
ἀφικνεῖται. καὶ ἑρμαιώνδας θηβαῖος· οἳ προαπεστάλησαν
μὲν τῆς ἀποστάσεως· φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν
ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσ-
πλέουσι τριήρει· καὶ παρῄνουν πέμπειν τριήρη ἄλλην
καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν· οἱ δὲ ἀθη-
ναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν μιτυληναίων ἡσυχίαν
ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἳ πολὺ θᾶσσον παρῆσαν
ὁρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν λεσβίων· καὶ περιορισάμε-
τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν, στρατόπεδα δύο ἑκα-
τέρωθεν τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς
λιμέσιν ἐποιοῦντο· καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ
χρῆσθαι τοὺς μιτυληναίους· τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης
ἐκράτουν οἱ μιτυληναῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι λέσβιοι προσβεβοη-
θηκότες ἤδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα· οὐ πολὺ κατεῖ-
χον οἱ ἀθηναῖοι· ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλ-
καὶ ἀγορᾶς ἡ μαλέα· καὶ τὰ μὲν περὶ μιτυλήνην

οὕτως ἐπολεμεῖτο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους τούτου
ἀθηναῖοι, καὶ περὶ πελοπόννησον ναῦς ἀπέστειλαν τριά
κοντα, καὶ ἀσώπιον τὸν φορμίωνος τινὰ σφίσι πέμψαι ἢ
υἱὸν ἢ ξυγγενῆ ἄρχοντα. καὶ παραπλέουσαι αἱ νῆες τῆς λα
κωνικῆς τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία ἐπόρθησαν. ἔπειτα
τὰς μὲν πλείους ἀποπέμπει τῶν νεῶν πάλιν ἐπ' οἴκου
ὁ ἀσώπιος. αὐτὸς δὲ ἔχων δώδεκα ἀφικνεῖται ἐς ναύπα
κτον. καὶ ὕστερον ἀκαρνᾶνας ἀναστήσας πανδημεὶ στρα
τεύει ἐπ' οἰνιάδας. καὶ ταῖς τε ναυσὶ κατὰ τὸν ἀχελῷον ἔπλευ
σε. καὶ ὁ κατὰ γῆν στρατὸς ἐδῄου τὴν χώραν. ὡς δ' οὐ προσ
εχώρουν, τὸν μὲν πεζὸν ἀφίησι. αὐτὸς δὲ πλεύσας ἐς
λευκάδα, καὶ ἀπόβασιν ἐς νήρικον ποιησάμενος ἀναχω νήριτον.
ρῶν διαφθείρεται αὐτός τε καὶ τῆς στρατιᾶς μέρος ὑπὸ τῶν
αὐτόθι ξυμβοηθησάντων καὶ φρουρῶν τινων ὀλίγων. καὶ
ὕστερον ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀποπλεύσαντες
οἱ ἀθηναῖοι παρὰ τῶν λευκαδίων ἐκομίσαντο. οἱ δὲ
ἐπὶ τῆς πρώτης νεὼς ἐκπεμφθέντες μιτυληναίων πρέσ
βεις, ὡς αὐτοῖς οἱ λακεδαιμόνιοι εἶπον ὀλυμπίαζε παρεῖ
ναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλεύ
σωνται ἀφικνοῦνται ἐς τὴν ὀλυμπίαν. ἦν δὲ ὀλυμ
πιὰς ᾗ δωριεὺς ὁ ῥόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα. καὶ ἐπειδὴ
μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους εἶπον τοιάδε.
τὸ μὲν καθεστὸς τοῖς ἕλλησι νόμιμον ὦ λακεδαιμόνιοι
καὶ ξύμμαχοι ἴσμεν. τοὺς γὰρ ἀφισταμένους ἐν τοῖς
πολέμοις καὶ ξυμμαχίαν τὴν πρὶν ἀπολείποντας

οἱ δεξάμενοι καθ᾽ ὅσον μὲν ὠφελοῦνται ἐν ἡδονῇ ἔχουσι· νομί-
ζοντες δὲ εἶναι προδότας τῶν πρὸ τοῦ φίλων χείρους ἡγοῦνται;
καὶ οὐκ ἄδικος αὕτη ἡ ἀξίωσίς ἐστιν, εἰ τύχοιεν πρὸς ἀλλή-
λους οἵ τε ἀφιστάμενοι, καὶ ἀφ᾽ ὧν διακρίνοιντο· ἴσοι μὲν
τῇ γνώμῃ ὄντες καὶ εὐνοίᾳ. ἀντίπαλοι δὲ τῇ παρασκευῇ
καὶ δυνάμει, πρόφασίς τε ἐπιεικὴς μηδεμία ὑπάρχοι
τῆς ἀποστάσεως· ὃ ἡμῖν καὶ ἀθηναίοις οὐκ ἦν· μη-
δέ τῳ χείρους δόξωμεν εἶναι, εἰ ἐν τῇ εἰρήνῃ τιμώμενοι
ὑπ᾽ αὐτῶν ἐν τοῖς δεινοῖς ἀφιστάμεθα· περὶ γὰρ τοῦ δι-
καίου καὶ ἀρετῆς πρῶτον ἄλλως τε καὶ ξυμμαχίας
δεόμενοι τοὺς λόγους ποιησόμεθα. εἰδότες οὔτε φι-
λίαν ἰδιώταις βέβαιον γιγνομένην, οὔτε κοινωνίαν
πόλεσιν ἐς οὐδὲν εἰ μὴ μετὰ ἀρετῆς δοκούσης ἐς ἀλ-
λήλους γίγνοιντο· καὶ τὰ ἄλλα ὁμοιότροποι εἶεν· ἐν γὰρ
τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν
ἔργων καθίστανται. ἡμῖν δὲ οἱ ἀθηναῖοι ξυμμαχία
ἐγένετο πρῶτον, ἀπολιπόντων μὲν ὑμῶν ἐκ τοῦ μη-
δικοῦ πολέμου· παραμεινάντων δὲ ἐκείνων πρὸς
τὰ ὑπόλοιπα τῶν ἔργων, ξύμμαχοι μέντοι ἐγενόμεθα
οὐκ ἐπὶ καταδουλώσει τῶν ἑλλήνων τοῖς ἀθηναί-
οις; ἀλλὰ ἐπὶ ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ μήδου τοῖς ἕλλη-
σι. καὶ μέχρι μὲν ἀπὸ τοῦ ἴσου ἡγοῦντο προθύμως
εἱπόμεθα. ἐπειδὴ δὲ ἑωρῶμεν αὐτούς, τὴν μὲν
τοῦ μήδου ἔχθραν ἀνιέντας, τὴν δὲ τῶν ξυμμά

χων δουλώσει ἐπαγομένους, οὐκ ἀδεεῖς ἔτι ἔτι ἦμεν. ἀδύνα
τοι δὲ ὄντες καθ' ἓν γενόμενοι διὰ πολυψηφίαν ἀμύνα
σθαι οἱ ξύμμαχοι ἐδουλώθησαν πλὴν ἡμῶν καὶ
Χίων. ἡμεῖς δὲ αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐλεύθεροι τῷ
ὀνόματι ξυνεστρατεύσαμεν, καὶ πιστοὺς οὐκέτι εἴχομεν
ἡγεμόνας ἀθηναίους παραδείγμασι τοῖς προγιγνο
μένοις χρώμενοι. οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς, οὓς μὲν με
θ' ἡμῶν ἐνσπόνδους ἐποιήσαντο καταστρέψασθαι.
τοὺς δὲ ὑπολοίπους εἴ ποτε ἄρα ἐδυνήθησαν μὴ
δρᾶσαι τοῦτο. καὶ εἰ μὲν αὐτόνομοι ἔτι ἦμεν ἅπαντες
βεβαιότεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μηδὲν νεωτεριεῖν. ὑποχει
ρίους δὲ ἔχοντες τοὺς πλείους, ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμι
λοῦντες χαλεπώτερον εἰκότως ἔμελλον οἴσειν. καὶ πρὸς
τὸ πλεῖον ἤδη εἶκον τοῦ ἡμετέρου ἔτι μόνου ἀντισουμένου.
ἄλλως τε καὶ ὅσῳ δυνατώτεροι αὐτοὶ αὑτῶν ἐγίγνοντο καὶ
ἡμεῖς ἐρημότεροι. τὸ δὲ ἀντίπαλον δέος μόνον πιστὸν ἐς
ξυμμαχίαν. ὁ γὰρ παραβαίνειν τι βουλόμενος τῷ μὴ
προέχων ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται. αὐτόνομοί τε
ἐλείφθημεν οὐ δι' ἄλλο τι ἢ ὅσον αὐτοῖς ἐς τὴν ἀρχὴν
εὐπρεπείᾳ τε λόγου καὶ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῳ ἢ ἰσχύ
ος τὰ πράγματα ἐφαίνετο καταληπτά. ἅμα μὲν γὰρ
μαρτυρίῳ ἐχρῶντο, μὴ ἂν τούς γε ἰσοψήφους ἄκοντας
εἰ μή τι ἠδίκουν οἷς ἐπῇσαν, ξυστρατεύειν. ἐν τῷ αὐτῷ
δὲ καὶ τὰ κράτιστα ἐπί τε τοὺς ὑποδεεστέρους πρώτους
ξυνεπῆγον. καὶ τὰ τελευταῖα λιπόντες τοῦ ἄλλου

περιῃρημένου ἀσθενέστερα ἔμελλον ἕξειν. εἰ δὲ ἀφ᾽ ἡμῶν
ἤρξαντο, ἐχόντων ἔτι τῶν πάντων αὐτῶν τε ἰσχὺν, καὶ πρὸς
ὅτι χρὴ στῆναι. οὐκ ἂν ὁμοίως ἐχειρώσαντο, τότε ναυτικὸν
ἡμῶν παρεῖχέ τινα φόβον, μή ποτε καθ᾽ ἓν γενόμενον
ἢ ὑμῖν ἢ ἄλλῳ τῳ προσθέμενον κίνδυνον σφίσι πα-
ράσχῃ. τὰ δὲ καὶ ἀπὸ θεραπείας τοῦ τε κοινοῦ αὐτῶν
καὶ τῶν αἰεὶ προεστώτων περιεγιγνόμεθα. οὐ μέντοι ἐπὶ
πολύ γ᾽ ἂν ἐδοκοῦμεν δυνηθῆναι εἰ μὴ ὁ πόλεμος
ὅδε κατέστη. παραδείγμασι χρώμενοι τοῖς ἐς τοὺς ἄλ-
λους. τίς οὖν αὕτη ἢ φιλία ἐγίγνετο ἢ ἐλευθερία πι-
στή. ἐν ᾗ παρὰ γνώμην ἀλλήλους ὑποδεχόμεθα
καὶ οἱ μὲν ἡμᾶς ἐν τῷ πολέμῳ δεδιότες ἐθερά-
πευον. ἡμεῖς δὲ ἐκείνους ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὸ αὐτὸ ἐποι-
οῦμεν. ὅ τε τοῖς ἄλλοις μάλιστα εὔνοια πίστιν βεβαιοῖ·
ἡμῖν τοῦτο ὁ φόβος ἐχυρὸν παρεῖχε. δέει τε τὸ πλέον
ἢ φιλίᾳ κατεχόμενοι ξύμμαχοι ἦμεν. καὶ ὁποτέροις
θᾶσσον παράσχοι ἀσφάλεια θράσος οὗτοι πρότε-
ροί τι καὶ παραβήσεσθαι ἔμελλον. ὥστε εἴ τῳ δοκοῦ-
μεν ἀδικεῖν, προαποστάντες διὰ τὴν ἐκείνων μέλ-
λησιν τῶν ἐς ἡμᾶς δεινῶν, αὐτοὶ οὐκ ἀνταμείναντες
τὸ σαφῶς εἰδέναι εἴ τι αὐτῶν ἔσται, οὐκ ὀρθῶς
σκοπεῖ. εἰ γὰρ δυνατοὶ ἦμεν ἐκ τοῦ ἴσου καὶ ἀντε-
πιβουλεῦσαι καὶ ἀντεπιμελλῆσαι, τί ἔδει ἡμᾶς
ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐπ᾽ ἐκείνοις εἶναι. ἐπ᾽ ἐκείνοις δὲ

ὄντος

οὗτος ἀεὶ τοῦ ἐπιχειρεῖν, καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι δεῖ τὸ προαμύνε
σθαι· τοιαύτας ἔχοντες προφάσεις καὶ αἰτίας ὦ Λακε
δαιμόνιοι καὶ ξύμμαχοι ἀπέστημεν· σαφεῖς μὲν τοῖς
ἀκούουσι γνῶναι, ὡς εἰκότως ἐδράσαμεν· ἱκανὰς δὲ ἡμ
ἐκφοβῆσαι, καὶ πρὸς ἀσφάλειαν τρέψαι· βουλομένους
μὲν καὶ πάλαι ὅτε ἔτι ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπέμψαμεν ὡς ὑ
μᾶς περὶ ἀποστάσεως· ὑμῶν δὲ οὐ προσδεξαμένων
κωλυθέντες· νῦν δὲ ἐπειδὴ Βοιωτοὶ προὐκαλέσαντο
εὐθὺς ὑπηκούσαμεν, καὶ ἐνομίζομεν ἀποστήσεσθαι
διπλῆν ἀπόστασιν· ἀπό τε τῶν Ἑλλήνων, μὴ ξὺν κακῶς
ποιεῖν αὐτοὺς μετ' Ἀθηναίων· ἀλλὰ ξυνελευθεροῦν·
ἀπό τε Ἀθηναίων μὴ αὐτοὶ διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκείνων
ἐν ὑστέρῳ, ἀλλὰ προποιῆσαι· ἡ μέντοι ἀπόστασις
ἡμῶν θᾶσσον γεγένηται καὶ ἀπαράσκευος, ᾗ καὶ
μᾶλλον χρὴ ξυμμάχους δεξαμένους ἡμᾶς διὰ ταχέ(ων)
βοήθειαν ἀποστέλλειν, ἵνα φαίνησθε ἀμύνον
τές τε οἷς δεῖ· καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τοὺς πολεμίους βλά
πτοντες· καιρὸς δὲ ὡς οὔπω πρότερον· νόσῳ τε
γὰρ ἐφθάρηνται Ἀθηναῖοι, καὶ χρημάτων δαπά
νῃ· νῆές τε αὐτοῖς αἱ μὲν περὶ τὴν ὑμετέραν εἰσίν·
αἱ δὲ ἐφ' ἡμῖν τετάχαται· ὥστε οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς πε
ριουσίαν νεῶν ἔχειν· ἢν ὑμεῖς ἐν τῷ θέρει τῷ
δε ναυσί τε καὶ πεζῷ ἅμα ἐπεσβάλητε τὸ δεύ
τερον· ἀλλ' ἢ ὑμᾶς οὐκ ἀμυνοῦνται ἐπιπλέοντας
ἢ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀποχωρήσονται· νομίσῃ τε μὴ

μηδεὶς ἀλλοτρίας γῆς πέρι, οἰκεῖον κίνδυνον ἕξειν. ᾧ
γὰρ δοκεῖ μακρὰν ἀπεῖναι ἡ λέσβος, τὴν ὠφέλει
αὐτῷ ἐγγύθεν παρέξει. οὐ γὰρ ἐν τῇ ἀττικῇ ἔσται ὁ πό
λεμος ὥς τις οἴεται. ἀλλὰ δι' ἣν ἡ ἀττικὴ ὠφελεῖται.
ἔστι δὲ τῶν χρημάτων ἀπὸ τῶν ξυμμάχων ἡ πρόσ
οδος καὶ ἔτι μείζων ἔσται, εἰ ἡμᾶς καταστρέψονται·
οὔτε γὰρ ἀποστήσεται ἄλλος. τά τε ἡμέτερα προσγενή
σεται, πάθοιμεν τ' ἂν δεινότερα, ἢ οἱ πρὶν δουλεύοντες
βοηθησάντων δὲ ὑμῶν προθύμως, πόλιν τε προσ
λήψεσθαι, ναυτικὸν ἔχουσαν μέγα. οὗπερ ὑμῖν
μάλιστα προσδεῖ. καὶ ἀθηναίους ῥᾷον καθαι
ρήσετε ὑφαιροῦντες αὐτῶν τοὺς ξυμμάχους. θρα
σύτερον γὰρ πᾶς τις προσχωρήσεται. τήν τε αἰ
τίαν ἀποφεύξεσθε ἣν εἴχετε μὴ βοηθεῖν τοῖς ἀ
φισταμένοις. ἢν δὲ ἐλευθεροῦντες φαίνησθε
τὸ κράτος τοῦ πολέμου βεβαιότερον ἕξετε. αἰσχ
υνθέντες οὖν τάς τε τῶν ἑλλήνων ἐς ὑμᾶς ἐλ
πίδας, καὶ δία τὸν ὀλύμπιον ἐν οὗ τῷ ἱερῷ ἴσα
καὶ ἱκέται ἐσμέν, ἐπαμύνατε μυτιληναίοις ξύμ
μαχοι γενόμενοι. καὶ μὴ πρόησθε ἡμᾶς. ἴδιον μὲν
τὸν κίνδυνον τῶν σωμάτων παραβαλλομένους.
κοινὴν δὲ τὴν ἐκ τοῦ κατορθῶσαι ὠφέλειαν
ἅπασι δώσοντας. ἔτι δὲ κοινοτέραν τὴν βλάβην
εἰ μὴ πεισθέντων ὑμῶν σφαλησόμεθα. γίγνε

γένεσθαι δὲ ἄνδρες οἵους περ ὑμᾶς οἵ τε ἕλληνες ἀξιοῦσι· καὶ τὸ
ἡμέτερον δέος βούλεται. τοιαῦτα μὲν οἱ μυτιληναῖοι εἶπον· οἱ δὲ λακε-
δαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ἐπειδὴ ἤκουσαν προσδεξάμενοι τοὺς λό-
γους. ξυμμάχους τε τοὺς λεσβίους ἐποιήσαντο· καὶ τὴν ἐς τὴν
ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφρα-
ζον ἰέναι ἐς τὸν ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι· καὶ
αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο· καὶ ὁλκοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν
ἐν τῷ ἰσθμῷ ὡς ὑπεροίσοντες ἐκ τῆς κορίνθου ἐς τὴν πρὸς
ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες.
καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι
βραδέως τε ξυνελέγοντο, καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν
καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν. αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ ἀθη-
ναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους
δηλῶσαι βουλόμενοι, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν ἀλλ' οἷοί
τε εἰσὶ μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ λέσβῳ ναυτικόν· καὶ τὸ ἀπὸ πελο-
ποννήσου ἐπιὸν ῥαδίως ἀμύνασθαι ἐπλήρωσαν ναῦς
ἑκατόν· ἐσβάντες αὐτοὶ πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομε-
δίμνων καὶ οἱ μέτοικοι· καὶ παρὰ τὸν ἰσθμὸν ἀναγαγόντες
ἐπίδειξίν τε ἐποιοῦντο, καὶ ἀποβάσεις τῆς πελοποννήσου ᾗ
δοκοῖ αὐτοῖς. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι ὁρῶντες πολὺν τὸν πα-
ράλογον τά τε ὑπὸ τῶν λεσβίων ῥηθέντα ἡγοῦντο οὐκ ἀληθῆ
καὶ ἄπορα νομίσαντες καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ
παρῆσαν· καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν πελοπόννησον
τριάκοντα νῆες τῶν ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν
πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου· ὕστερον δὲ ναυτικὸν πα-
ρεσκεύαζον ὅτι πέμψουσιν ἐς τὴν λέσβον, καὶ κατὰ πό-
λεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος, καὶ ναυ-
αρχον προσέταξαν ἀλκίδαν ὡς ὃς ἔμελλεν ἐπιπλεύσε-
σθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν
ναυσὶν· ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον· καὶ κατὰ τὸν χρόν

τούτου ὃν αἱ νῆες ἔπλεον. ἐν αὐτοῖς πλεῖσται δὴ νῆες ἅμ' αὐ
τοῖς ἐνεργοὶ κάλλει ἐγένοντο. παραπλήσιαι δὲ καὶ ἔτι πλείους
ἀρχομένου τοῦ πολέμου. τήν τε γὰρ ἀττικὴν καὶ εὔβοι
αν καὶ σαλαμῖνα ἑκατὸν ἐφύλασσον. καὶ περὶ πελοπόν
νησσον ἕτεραι ἑκατὸν ἦσαν. χωρὶς δὲ αἱ περὶ ποτίδαιαν
καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις. ὥστε αἱ πᾶσαι ἅμα ἐγίνοντο ἐν ἑνὶ θέρει
διακόσιαι καὶ πεντήκοντα. καὶ τὰ χρήματα τοῦτο μάλιστα ὑπα
νάλωσε μετὰ ποτιδαίας. τήν τε γὰρ ποτίδαιαν δίδραχμοι ὁ
πλῖται ἐφρούρουν. αὑτῷ γὰρ καὶ ὑπηρέτῃ δραχμὴν ἐλάμβανε
τῆς ἡμέρας. τρισχίλιοι μὲν οἱ πρῶτοι ὧν οὐκ ἐλάσσους διε
πολιόρκησαν. ἑξακόσιοι δὲ καὶ χίλιοι μετὰ φορμίωνος οἳ
προαπῆλθον. νῆές τε αἱ πᾶσαι τὸν αὐτὸν μισθὸν ἔφερ
ον. τὰ μὲν οὖν χρήματα οὕτως ὑπαναλώθη τὸ πρῶτον. καὶ νῆ
ες τοσαῦται δὴ πλεῖσται ἐπληρώθησαν. μιτυληναῖοι δὲ κα
τὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν οἱ λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν ἰσθμὸν
ἦσαν ἐπὶ μήθυμναν, ὡς προδεδομένην ἐστράτευσαν
κατὰ γῆν αὐτοί τε καὶ οἱ ἐπίκουροι. καὶ προσβαλόντες
τῇ πόλει. ἐπειδὴ οὐ προυχώρει ᾗ προσεδέχοντο, ἀπῆλ
θον ἐπ' ἀντίσσης καὶ πύρρας καὶ ἐρέσου, καὶ καταστη
σάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα καὶ τεί
χη κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐ
στράτευσαν δὲ καὶ οἱ μηθυμναῖοι. ἀναχωρησάντων
αὐτῶν ἐπ' ἄντισσαν, καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης
πληγέντες ὑπό τε τῶν ἀντισσαίων καὶ τῶν ἐπικούρων
ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ
τάχος. οἱ δὲ ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα τούς
τε μιτυληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς
σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἴργειν πέμ
πουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον πάχη
τα τὸν ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους ὁπλίτας αὐτῶν

οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται, καὶ περιτειχί-
ζουσι μιτυλήνην ἐν κύκλῳ ἁπλῷ τείχει· φρούρια δ' ἔστιν ᾗ ἐπὶ
τῶν καρτερῶν ἑκάστω.   καὶ ἡ μὲν μιτυλήνη κατὰ κράτος
ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἴργετο· καὶ
ὁ χειμὼν ἤρχετο γίγνεσθαι. προσδεόμενοι δὲ οἱ ἀθηναῖοι χρη-
μάτων ἐς τὴν πολιορκίαν καὶ αὐτοὶ ἐσενεγκόντες, τότε πρῶτ(ον)
εἰσφορὰν διακόσια τάλαντα ἐξέπεμψαν καὶ ἐπὶ τοὺς ξυμμά-
χους ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα. καὶ λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν
στρατηγόν. ὁ δὲ ἄλλα τε ἠργυρολόγει καὶ περιέπλει. καὶ τῆς καρί-
ας ἐκ μυοῦντος, ἀναβὰς διὰ τοῦ μαιάνδρου πεδίου μέχρι τοῦ
σαν παιδίου λόφου, ἐπιθεμένων τῶν καρῶν καὶ ἀναιιτῶν, αὐτός τε
διαφθείρεται. καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς πολλοί. τοῦ δ' αὐτοῦ
χειμῶνος οἱ πλαταιεῖς, ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν πελο-
ποννησίων καὶ βοιωτῶν, ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέζοντο
καὶ ἀπὸ τῶν ἀθηναίων οὐδεμία ἦν ἐλπὶς τιμωρίας· οὐδὲ
ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο. ἐπιβουλεύουσιν αὐτοί τε καὶ ἀθηναίων
οἱ ξυμπολιορκούμενοι· πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερ-
βῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων ἢν δύνωνται βιάσασθαι. ἐση-
γησαμένων τὴν πεῖραν αὐτοῖς θεαινέτου τε τοῦ τιμήδου ἀν-
δρὸς μάντεως καὶ εὐπομπίδου τοῦ δαϊμάχου, ὃς καὶ ἐστρα-
τήγει. ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως τὸν κίνδυνον
μέγαν ἡγησάμενοι. ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλι-
στα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθελονταὶ τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας
ἐποιήσαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ
ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων ᾗ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξα-
ληλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν. ἠριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς
ἐπιβολάς· καὶ ἔμελλον οἱ μέν τινες ἁμαρτήσεσθαι. οἱ δὲ πλείους
τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἀ-
ριθμοῦντες. καὶ ἅμα οὐ πολὺ ἀπέχοντες. ἀλλὰ ῥᾳδίως κα-
θορωμένου ἐς ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρη-
σιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον, ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου
εἰκάσαντες τὸ μέτρον. τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν πελοποννησί(ων)

τοιόνδε. τῇ οἰκοδομήσει· εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους πρός τε πλαταιῶν
καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' ἀθηνῶν ἐπίοι. διεῖχον δὲ οἱ περίβολοι ἐκ-
καίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων· τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο οἱ ἐκ-
καίδεκα πόδες τοῖς φύλαξι, οἰκήματα διανενεμημένα ᾠκοδό-
μητο. καὶ ἦν ξυνεχῆ· ὥστε ἓν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ· ἐπάλξεις
ἔχον ἀμφοτέρωθεν· διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγά-
λοι, καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει· διήκοντες δὲ ἐς τε τὸ ἔσω μέ-
τωπον αὐτοῦ· καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω· ὥστε πάροδον μὴ εἶναι πα-
ρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῄεσαν· τὰς οὖν νύκτας ὁπότε
χειμὼν εἴη νοτερὸς τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον· ἐκ δὲ τῶν πύρ-
γων ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν τὴν φυλακὴν
ἐποιοῦντο· τὸ μὲν οὖν τεῖχος ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ πλαταιεῖς
τοιοῦτον ἦν. οἱ δ' ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύ-
κτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἅμ' ἀσέληνον ἐξῄεσαν.
ἡγοῦντο δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν
τὴν τάφρον διέβησαν ἣ περιεῖχεν αὐτούς· ἔπειτα προσέμιξαν
τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκο-
τεινὸν μὲν οὐ προιδόντων αὐτῶν· ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι
αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· ἅμα
δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ᾔεσαν, ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρουόμενα
πρὸς ἄλληλα αἴσθησιν παρέχοι· ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὁπλίσει
καὶ τὸν ἀριστερὸν μόνον πόδα ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἕνε-
κα τῆς πρὸς τὸν πηλόν· κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον
πρὸς τὰς ἐπάλξεις εἰδότες ὅτι ἐρῆμοι εἰσί· πρῶτον μὲν οἱ
τὰς κλίμακας φέροντες καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ
δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον· ὧν ἡγεῖτο ἀμ-
μέας ὁ κοροίβου· καὶ πρῶτος ἀνέβη. μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἑπό-
μενοι ἓξ ἐφ' ἑκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον. ἔπειτα ψιλοὶ
ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν· οἷς ἕτεροι κατό-
πιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον· ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾷον προσβαίνοιεν·
καὶ ἔμελλον δώσειν ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἶεν. ὡς
δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο ᾔσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες

κατέβαλε γάρ τις τῶν πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλ
ξεων κεραμίδα· ἡ πεσοῦσα ψόφον ἐποίησε· καὶ αὐτίκα βοὴ ἦν·
τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ᾔδει, ὅτι ἦν
τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος· καὶ ἅμα οἱ
ἐν τῇ πόλει τῶν πλαταιῶν ὑπολελειμμένοι ἐξελθόντες προσ
έβαλλον τῷ τείχει τῶν πελοποννησίων ἐκ τοὔμπαλιν ἢ οἱ
ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον· ὅπως ἥκιστα πρὸς αὐτοὺς
τὸν νοῦν ἔχοιεν· ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένον
τες· βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς· ἀλ
λ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον· καὶ οἱ τριακόσιοι
αὐτῶν οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἔξω
θεν τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν· φρυκτοί τε ἤροντο ἐς τὰς
θήβας πολέμιοι· παρανίσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως
πλαταιεῖς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοὺς πολλοὺς πρότερον
παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῆ τὰ ση
μεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ᾖ· καὶ μὴ βοηθοῖεν
ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι, ἢ τὸ ὄν· πρὶν σφῶν
οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν, καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντι
λάβοιντο· οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν πλαταιῶν ἐν τούτῳ ὡς
οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀναβεβήκεσαν· καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου
τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τάς τε διό
δους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον μηδένα δι'
αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν· καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ
τείχους τοῖς πύργοις, καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλεί
ους· οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας μὴ καὶ κάτωθεν
καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες· οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους
πολλὰς προσθέντες κλίμακας· ἅμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπ
ώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον· ὁ δὲ διακομι
ζόμενος αἰεὶ ἵστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου· καὶ ἐντεῦθεν
ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖ
χος κωλυτὴς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως· ἐπεὶ δὲ πάντες
διεπεπεραίωντο οἱ ἀπὸ τῶν πύργων, χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι

καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον· καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι
αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν πλαταιῆς
ἐκείνους ἑώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἑστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς
τάφρου· καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά· αὐτοὶ δὲ
ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες ἧσσον διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο.
ὥστε φθάνουσι τῶν πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν
τάφρον· χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει
οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ᾽ ἐπελθεῖν· ἀλλ᾽ οἷος ἀπηλιώτου ἢ
βορέου ὑδατώδης μᾶλλον καὶ ἡ νὺξ τοιούτῳ ἀνέμῳ ὑπο
νειφομένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει. ὃ μόλις ὑπε
ρέχοντες ἐπεραιώθησαν· ἐγένετο δὲ δια καὶ ἡ διάφευξις αὐ
τοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος. ὁρμήσαντες δὲ
ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ πλαταιεῖς ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς θή
βας φέρουσαν ὁδόν, ἐν δεξιῷ ἔχοντες τὸ τοῦ ἀνδροκράτους
ἡρῷον· νομίζοντες ἥκιστα σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆ
σαι τραπέσθαι, τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἑώρων
τοὺς πελοποννησίους τὴν πρὸς κιθαιρῶνα καὶ δρυὸς κε
φαλὰς τὴν ἐπ᾽ ἀθηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκον
τας. καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ σταδίους οἱ πλαταιεῖς, τὴν
ἐπὶ τῶν θηβῶν ἐχώρησαν, ἔπειθ᾽ ὑποστρέψαντες ᾖσαν
- τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδὸν ἐς ἐρύθρας καὶ ὑσιάς
καὶ λαβόμενοι τῶν ὀρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς ἀθήνας
ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων· εἰσὶ γάρ τινες
αὐτῶν οἳ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὶν ὑπερβαίνειν.
εἷς ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν πελο
ποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς βοηθείας παυσάμενοι.
οἱ δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως πλαταιεῖς, τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες
οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτρεπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς
περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπέν
δοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς· μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς
ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν πλαταιέων ἄνδρες οὕτω ὑπερ
βάντες ἐσώθησαν. ἐκ δὲ τῆς λακεδαίμονος τοῦ αὐτοῦ

τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος, ἐκπέμπεται σάλαιθος ὁ λακε-
δαιμόνιος ἐς μιτυλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς πύρραν, καὶ
ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινὰ ᾗ ὑπερβαλὸν ἦν τὸ περι-
τείχισμα διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν μιτυλήνην, καὶ ἔλεγε
τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ
τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται. ἃς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς.
προαποπεμφθῆναί τε αὐτὸς τούτων ἕνεκα καὶ ἅμα τῶν
ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν μιτυληναῖοι ἐθάρσουν
τε καὶ πρὸς τοὺς ἀθηναίους ἧσσον εἶχον τὴν γνώμην, ὥστε
ξυμβαίνειν. ὅ τε χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος. καὶ τέταρτον ἔτος τῷ
πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε. ὃν θουκυδίδης ξυνέγραψε. τοῦ δὲ
ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ πελοποννήσιοι ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν μι-
τυλήνην δύο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν, ἔχοντα ἀλ-
κίδαν ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος προστάξαντες αὐτοὶ ἐς τὴν
ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον. ὅπως οἱ ἀθηναῖοι ἀμ-
φοτέρωθεν θορυβούμενοι ἧσσον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν μιτυλη-
νην καταπλεούσαις ἐπιβοηθήσωσιν. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς
ταύτης κλεομένης ὑπὲρ παυσανίου τοῦ πλειστοάνακτος υἱέος
βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι. πατρὸς δὲ ἀδελφὸς ὤν.
ἐδῄωσαν δὲ τῆς ἀττικῆς τά τε πρότερον τετμημένα. καὶ εἴ
τι ἐβεβλαστήκει. καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο.
καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς ἀθηναίοις
μετὰ τὴν δευτέραν. ἐπιμένοντες γὰρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς λέσβου
τι πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἤδη πεπεραιωμένων ἐπε-
ξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐ-
τοῖς ὧν προσεδέχοντο καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῖτος ἀνεχώρησαν
καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. οἱ δὲ μιτυληναῖοι ἐν τούτῳ ὡς
αἵ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἧκον ἀπὸ τῆς πελοποννήσου, ἀλλὰ
ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν
πρὸς τοὺς ἀθηναίους διὰ τάδε. ὁ σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ
προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὁπλίζει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα.
ὡς ἐπεξιὼν τοῖς ἀθηναίοις. οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα
οὔτε ἠκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι

ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερὸν καὶ δια-
νέμειν ἅπασιν· ἢ αὐτοὶ ξυγχωρήσαντες πρὸς ἀθηναίους ἔφα-
σαν παραδώσειν τὴν πόλιν. γνόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὔ-
τ' ἀποκωλύειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβά-
σεως κινδυνεύσοντες ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρός τε πάχητα
καὶ τὸ στρατόπεδον· ὥστε ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι βουλεῦσαι πε-
ρὶ μυτιληναίων ὁποῖον ἄν τι βούλωνται. καὶ τὴν στρατιὰν
ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς· πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν
ἐς τὰς ἀθήνας μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν ὅσῳ δὲ πάλιν
ἔλθωσι πάχητα μὴ δῆσαι μυτιληναίων μηδένα, μηδὲ ἀνδρα-
ποδίσαι· μήτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο. οἱ
δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν μυτιλη-
ναίων περιδεεῖς ὄντες ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν οὐκ ἠνέσχοντο·
ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσι· πάχης δὲ ἀναστή-
σας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι κατατίθεται ἐς τένεδον μέχρις
οὗ τοῖς ἀθηναίοις τι δόξῃ. πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν ἄντισσαν
τριήρεις προσεκτήσατο· καὶ τἆλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδ(ον)
καθίστατο ᾗ αὐτῷ ἐδόκει. οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ πε-
λοποννήσιοι οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι πλέοντες πε-
ρί τε αὐτὴν τὴν πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν
ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως
ἀθηναίους λανθάνουσι πρὶν δὴ τῇ δήλῳ ἔσχον
προσμίξαντες δὲ ἀπ' αὐτῆς τῇ ἰκάρῳ καὶ μυκόνῳ πυνθά-
νονται πρῶτον ὅτι ἡ μιτυλήνη ἑάλωκε. βουλόμενοι δὲ τὸ σα-
φὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς ἔμβατον τῆς ἐρυθραίας.
ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ μιτυλήνῃ ἑαλωκυίᾳ ἑπτὰ
ὅτ' ἐς τὸ ἔμβατον κατέπλευσαν. πυθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς
ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων· καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς τευτί-
απλος ἀνὴρ ἠλεῖος τάδε. ἀλκίδα καὶ πελοποννησίων
ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλέων (πλεῖν) ἡ-
μᾶς ἐπὶ μιτυλήνην πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι. ὥσπερ
ἔχομεν. κατὰ γὰρ τὸ εἰκὸς ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἐχόντων

πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὑρήσομεν. κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ ᾗ ἐκεῖνοί τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἄν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ τυγχάνει μάλιστα οὖσα· εἰκὸς δὲ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὡς κεκρατηκότων διεσπάρθαι· εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτὸς· ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστὶν ὑπόλοιπος εὔνους καταληφθῆναι αὐτὰ πράγματα· καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον· νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ κενὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον· ὃ εἴ τις στρατηγὸς ἔν τε αὑτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροίη πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο. ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν ἀλκίδαν· ἄλλοι δέ τινες τῶν ἀπ' ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ λέσβιοι ξυμπλέοντες παρῄνουν· ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινὰ ἢ κύμην τὴν αἰολίδα· ὅπως ἐκ πόλεως ὁρμώμενοι τὴν ἰωνίαν ἀποστήσωσιν· ἐλπίδα εἶναι· οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῖχθαι· καὶ τὴν πρόσοδον ταύτην μεγίστην οὖσαν ἀθηναίων ὑφέλωσιν· καὶ ἅμα ἢν ἐφορμῶσιν αὐτοῖς δαπάνη σφίσι γίγνηται· πείσειν τε οἴεσθαι καὶ πισσούθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὁ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν ἐπειδὴ τῆς μυτιλήνης ὑστερήκει ὅτι τάχιστα τῇ πελοποννήσῳ πάλιν προσμίξαι. ἄρας δὲ ἐκ τοῦ ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχὼν μυοννήσῳ τῇ τηίων τοὺς αἰχμαλώτους οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει· ἀπέσφαξε τοὺς πολλοὺς καὶ ἐς τὴν ἔφεσον καθορμισαμένου αὐτοῦ σαμίων τῶν ἐξ ἀναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον· οὐ καλῶς τὴν ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν· οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους· ἀθηναίων δὲ ὑπὸ ἀνάγκης ξυμμάχους· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν ἐς φιλίαν προσάξεσθαι· πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἕξειν· καὶ ὁ μὲν ἐπείσθη τε καὶ

χίων ἄνδρας οὓς εἶχεν ἔτι ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς.
ὁρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον. ἀλλὰ προσεχώρουν
μᾶλλον ὡς ἀττικαῖς. καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον
μή ποτε ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς πε
λοποννησίων εἰς ἰωνίαν παραβαλεῖν. ἀπὸ δὲ τῆς ἐφέσου
ὁ ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος. καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο. ὤφθη
γὰρ. ὑπὸ σαλαμινίας καὶ παράλου ἔτι περὶ κλάρον ὁρ
μῶν. αἱ δ' ἀπ' ἀθηνῶν ἔτυχον πλέουσαι. καὶ δεδιὼς
τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους. ὡς γῆ ἑκούσιος οὐ
σχήσων ἄλλῃ ἢ πελοποννήσῳ. τῷ δὲ πάχητι καὶ τοῖς
ἀθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς ἐρυθραίας ἀγγελία.
ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν. ἀτειχίστου γὰρ οὔσης τῆς
ἰωνίας, μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ πελο
ποννήσιοι εἰ καὶ ὡς μὴ διενοοῦντο μένειν πορθῶσιν ἅ
μα προσπίπτοντες τὰς πόλεις. αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦ
σαι ἐν τῇ κλάρῳ ἥ τε πάραλος καὶ ἡ σαλαμινία ἔφρασαν.
ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν. καὶ μέχρι μὲν πάτ
μου τῆς νήσου. ἐπεδίωξεν. ὡς δ' οὐκέτι ἐν ἐγκαταλήψει ἐφαί
νετο ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν. ἐπειδὴ οὐ μετεώροις
περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν
στρατόπεδόν τε ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρ
μησιν παρασχεῖν. παραπλέων δὲ πάλιν ἔσχε καὶ ἐς νό
τιον τὸ κολοφωνίων. οὗ κατῴκηντο κολοφώνιοι τῆς ἄνω
πόλεως ἑαλωκυίας ὑπὸ ἰταμάνους καὶ τῶν βαρβάρων κατὰ
στάσιν ἰδίαν ἐπαχθέντων. ἑάλω δὲ αὕτη μάλιστα ὅτε ἡ
δευτέρα πελοποννησίων ἐσβολὴ ἐς τὴν ἀττικὴν ἐγίγνε
το. ἐν οὖν τῷ νοτίῳ οἱ καταφυγόντες καὶ κατοικήσαντες
αὐτόθι αὖθις στασιάσαντες οἱ μὲν παρὰ πισσούθνου
ἐπικούρους ἀρκάδων τε καὶ τῶν βαρβάρων ἐπαγόμενοι
ἐν διατειχίσματι εἶχον. καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄνω πόλεως
κολοφωνίων οἱ μηδίσαντες ξυνεσελθόντες ἐπο

λίτευον

πολιτεύοντες· οἱ δὲ ὑπεξελθόντες τούτους καὶ ὄντες φυγάδες τὸν Πά-
χητα ἐπάγονται. ὁ δὲ προσκαλεσάμενος ἐς λόγους Ἱππίαν τῶν ἐν τῷ
διατειχίσματι Ἀρκάδων ἄρχοντα· ὥστε ἢν μηδὲν ἀρέσκον λέγῃ,
πάλιν αὐτὸν καταστήσειν ἐς τὸ τεῖχος σῶν καὶ ὑγιᾶ. ὁ δὲ ἐξῆλθε
παρ' αὐτόν· ὁ δ' ἐκεῖνον μὲν ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ εἶχεν· αὐτὸς δὲ
προσβαλὼν τῷ τειχίσματι ἐξαπιναίως καὶ οὐ προσδεχομένων·
αἱρεῖ τούς τε Ἀρκάδας καὶ τῶν βαρβάρων ὅσοι ἐνῆσαν διαφθείρει·
καὶ τὸν Ἱππίαν ὕστερον ἐσαγαγὼν ὥσπερ ἐσπείσατο ἐπειδὴ
ἔνδον ἦν ξυλλαμβάνει καὶ κατατοξεύει. Κολοφωνίοις δὲ Νότιον
παραδίδωσι πλὴν τῶν μηδισάντων. καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι
οἰκιστὰς πέμψαντες κατὰ τοὺς ἑαυτῶν νόμους κατῴκισαν τὸ Νότιον
ξυναγαγόντες πάντας ἐκ τῶν πόλεων εἴ τίς που ἦν Κολοφωνίων.
ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τήν τε Πύρραν
καὶ Ἔρεσον παρεστήσατο. καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν
Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας
καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἅμα οὓς κατέθετο.
καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· ἀποπέ-
μπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλέον. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων κα-
θίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον ᾗ αὐ-
τῷ ἐδόκει. ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου οἱ Ἀθη-
ναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθὺς ἀπέκτειναν παρεχόμενόν τινα
τἆλλα, καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν, ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο, ἀπάξειν Πελ-
οποννησίους. περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο· καὶ ὑπὸ
ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι ἀλλὰ
καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους ὅσοι ἡβῶσι· παῖδας δὲ καὶ
γυναῖκας ἀνδραποδίσαι· ἐπικαλοῦντες τήν τε ἄλλην ἀπόστασιν
ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐποιήσαντο· καὶ προσξυνεβάλετο
οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν ἐκείνοις
βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεῦσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας
διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι, πέμπουσι τρι-
ήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων κατὰ τάχος κελεύοντες
διαχρήσασθαι Μυτιληναίους. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐ-
θὺς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς· ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα
ἐγνῶσθαι πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. ὡς
δ' ᾔσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐ-
τοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει
ὥστε αὖθις γνώμας προσθεῖναι· καὶ ἔπεισαν ῥᾷον διότι καὶ ἐκεί-
νοις ἔνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλέον τῶν πολιτῶν αὖθίς τινας σφί-
σιν ἀποδοῦναι βουλεύσασθαι. καταστάσης δὲ εὐθὺς ἐκκλησίας·

ἄλλαι τε γνῶμαι ἀφ' ἑκάστων ἐλέγοντο καὶ ὁ κλέων ὁ κλεαινέτου· ὅσπερ καὶ
τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε ἀποκτεῖναι ὢν καὶ ἐς τἄλλα βιαιότα
τος τῶν πολιτῶν τῷ τε δήμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος
παρελθὼν αὖθις ἔλεγε τοιάδε· πολλάκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ
ἄλλοτε ἔγνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἑτέρων ἄρχειν· μά
λιστα δὲ ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ μυτιληναίων μεταμελείᾳ· διὰ γὰρ
τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους
καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε. καὶ ὅτι ἂν ἢ λόγῳ πεισθέντες
ὑπ' αὐτῶν ἁμάρτητε ἢ οἴκτῳ ἐνδῶτε. οὐκ ἐπικινδύνως ἡγεῖ
σθαι ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθ
οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβου
λεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντας ἀρχομένους οἳ οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζη
σθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύει μᾶλ
λον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε· πάντων δὲ δεινότατον εἰ βέ
βαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξῃ πέρι· μηδὲ γνωσόμεθα
ὅτι χείροσιν νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἢ κα
λῶς ἔχουσιν ἀκύροις. ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελι
μώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας· οἵ τε φαυλότεροι τῶν ἀνων
πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πό
λεις· οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι.
τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίνεσθαι. ὡς ἐν ἄλλοις
μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου
τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις. οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ αὑτῶν
ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι. ἀδυνατώ
τεροι δὲ τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον. κριταὶ δὲ ὄντες
ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ ὀρθοῦνται τὰ πλείω· ὡς οὖν
χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι
ἐπαιρομένους παρὰ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν.
ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ. καὶ θαυμάζω μὲν τῶν
προθέντων αὖθις μὲν περὶ μυτιληναίων λέγειν· καὶ χρόνου δια
τριβὴν ἐμποιησάντων· ὅ ἐστι πρὸς τῶν ἠδικηκότων μᾶλλον. ὁ γὰρ
παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται. ἀμύνασθαι
δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον ὂν μάλιστα τὴν
τιμωρίαν ἀναλαμβάνει· θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ
ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελί
μους οὔσας. τὰς δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλά
βας καθισταμένας· καὶ δῆλον ὅτι ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ
πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἂν

ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν
πειράσεται. ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγώνων τὰ μὲν ἆθλα ἑτέροις δίδω-
σιν· αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δ᾽ ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθε-
τοῦντες, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίνεσθαι· ἀκροαταὶ
δὲ τῶν ἔργων. τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκοποῦν-
τες ὡς δυνατὰ γίνεσθαι. τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη, οὐ τὸ δρασθὲν
πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθὲν, ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς
ἐπιτιμησάντων. καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἄρι-
στοι. μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι
ὄντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων. καὶ μάλιστα
μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλόμενος δύνασθαι. εἰ δὲ μὴ ἀντα-
γωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι, μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ
γνώμῃ. ὀξέως δέ τι λέγοντος προεπαινέσαι, καὶ προαισθέσθαι
τε πρόθυμοι εἶναι τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἐξ
αὐτῶν ἀποβησόμενα. ζητοῦντές τι ἄλλο εἰπεῖν ἢ ἐν οἷς ζῶμεν. φρο-
νοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἱκανῶς. ἁπλῶς τε ἀκοῆς
ἡδονῇ ἡσσώμενοι, καὶ σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες καθημένοις μᾶ-
λλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένοις. ὧν ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέ-
πειν ὑμᾶς, ἀποφαίνω Μιτυληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἀ-
δικηκότας ὑμᾶς. ἐγὼ γὰρ οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν
ὑμετέραν ἀρχὴν, ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέν-
τες ἀπέστησαν ξυγγνώμην ἔχω. νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ
τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους
πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι
ἦσαν πρὸς αὐτούς. αὐτόνομοί τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς
τὰ πρῶτα ὑπὸ ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὗτοι ἐπεβού-
λευσάν τε καὶ ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν. ἀπόστασις μὲν
τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστίν. ἐζήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων
ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι. καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ᾽ αὑ-
τοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. παράδειγμα δὲ αὐ-
τοῖς οὐδὲ αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο. ὅσοι ἀποστάντες ἤδη
ἡμῶν ἐχειρώθησαν. οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὄκ-
νον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά. γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ
ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βου-
λήσεως πόλεμον ἤραντο, ἰσχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι.
ἐν ᾧ γὰρ ᾠήθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. εἴ-
ωθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα καὶ δι᾽ ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραγία
ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν. τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυ-
χοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν. καὶ κακοπραγίαν ὡς εἰπεῖν

ρᾶον ἐπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασώζονται· χρῆ δὲ μιτυληναίους
καὶ πάλαι μηδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμῆσθαι
καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν· πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν
θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν· τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν· κολασθέν-
των δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἡ αἰτία
προστεθῇ· τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε· πάντες γὰρ ὑμῖν γε ὁμοίως ἐ-
πέθεντο· οἷς γε ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τρεπομένοις νῦν πάλιν ἐν τῇ πό-
λει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιό-
τερον ξυναπέστησαν· τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε εἰ τοῖς τε ἀνα-
γκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ τοῖς ἑκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐ-
τὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὅντινα οὐ βραχείᾳ προφάσει
ἀποστήσεσθαι· ὅταν ἢ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ᾖ, ἢ σφα-
λέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον· ἡμῖν δὲ πρὸς ἑκάστην πόλιν ἀπο-
κεκινδυνεύσεται, τά τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί· καὶ τυχόντες μὲν
πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἔπειτα προσόδου δι' ἣν
ἰσχύομεν τὸ λοιπὸν στερήσεσθε· σφαλέντες δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχου-
σιν πολεμίους ἕξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχ-
θροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν·
οὔκουν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πιστὴν οὔτε χρήμασιν
ὠνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἁμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται· ἄκοντες
μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν· εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δὲ ἐστὶ
τὸ ἀκούσιον· ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι
μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα· μηδὲ τοῖς τρισὶ ἀξυμφο-
ρωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καὶ ἡδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ ἁμαρτάνειν·
ἔλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι, καὶ μὴ πρὸς
τοὺς μὴ ἀντοικτιοῦντας· ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας ἀεὶ πολεμίους·
οἵ τε τέρποντες λόγῳ ῥήτορες ἕξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα
καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται.
αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται. καὶ ἡ ἐπι-
είκεια πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μᾶλ-
λον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους τε καὶ οὐδὲν ἧσσον πολεμίους ὑ-
πολειπομένους· ἕν τε ξυνελὼν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τά τε δίκαια
ἐς μιτυληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε· ἄλλως δὲ γνόντες
τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε. ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιώσεσθε· εἰ
γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε· εἰ δὲ δὴ καὶ
οὐ προσῆκον ὅμως ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾶν· παρὰ τὸ εἰκός τοι καὶ τούσδε ξυμ-
φόρως δεῖ κολάζεσθαι· ἢ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀ-
νδραγαθίζεσθαι· τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι
καὶ μὴ ἀναλγητότεροι οἱ διαφυγόντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φα-

κ. Δικαίω [illegible]

γνῶναι· ἐνθυμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν·
ἄλλως τε καὶ προϋπάρξαντας ἀδικίας. μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφά-
σει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διολλύωσι· τὸν κίνδυνον
ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ· ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι
παθὼν χαλεπώτερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ. μὴ
οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν· γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ
τοῦ πάσχειν, καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρώ-
σασθαι νῦν ἀνταπόδοτε· μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα
μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες· κολάσατε
δὲ ἀξίως τούτους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σα-
φὲς καταστήσατε, ὃς ἂν ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. τόδε
γὰρ ἢν γνῶσιν ἧσσον τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις
ξυμμάχοις μαχεῖσθε. τοιαῦτα μὲν ὁ κλέων εἶπεν· μετὰ δ' αὐτὸν διόδο-
τος ὁ εὐκράτους· ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα
μὴ ἀποκτεῖναι μιτυληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε. οὔ-
τε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὖθις περὶ μιτυληναίων
αἰτιῶμαι· οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων
βουλεύεσθαι ἐπαινῶ· νομίζω τε δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλίᾳ εἶναι
τάχος τε καὶ ὀργὴν· ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι· τὸ δὲ
μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τούς τε λόγους ὅστις
διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἢ ἀξύνετός
ἐστιν, ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἡγεῖται περὶ
τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι· διαφέρει
δ' αὐτῷ εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πεῖσαι, εὖ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγεῖται
περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὖ δὲ διαβαλὼν ἐκπλῆξαι ἂν τούς
τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους· χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ
χρήμασι μὴ προκατηγοροῦντες ἐπίδειξίν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθί-
αν κατῃτιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι, ἢ ἀδικώ-
τερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δὲ ἐπιφερομένης, πείσας τε ὕποπτος
γίγνεται· καὶ μὴ τυχὼν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἄδικος. ἥ τε πόλις
οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε, φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ξυμβούλων.
καὶ πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῶν πολιτ.
ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθεῖεν ἁμαρτάνειν. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν
πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνε-
σθαι ἄμεινον λέγοντα. τὴν δὲ σώφρονα πόλιν, τῷ τε πλεῖστα εὖ βουλεύ-
οντι μὴ προστιθέναι τιμὴν ἀλλὰ μηδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης.
καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν ἀλλὰ μηδ' ἀτιμά-
ζειν. οὕτω γὰρ ὅ τε κατορθῶν ἥκιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι
παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὅ τε μὴ ἐπιτυχὼν ὀρέγοιτο
τῷ αὐτῷ χαριζόμενός τι καὶ αὐτὸς προσάγεσθαι τὸ πλῆθος.

ὧν ἡμεῖς τἀναντία δρῶμεν· καὶ προσέτι ἤν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρ-
δους μὲν ἕνεκα, τὰ βέλτιστα δ' ὅμως λέγειν· φθονήσαντες τῆς οὐ
βεβαίου δοκήσεως τῶν κερδῶν, τὴν φανερὰν ὠφελίαν τῆς πόλε(ως)
ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα
μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν· ὥστε δεῖν ὁμοίως τόν τε τὰ
δεινότατα βουλόμενον πεῖσαι ἀπάτῃ προσάγεσθαι τὸ πλῆθος
καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα, ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι. μόνην
τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἐξαπα-
τήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνθυποπτεύ-
εται ἀφανῶς πῃ πλέον ἕξειν. χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ
τοιῷδε ἀξιοῦντι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν
δι' ὀλίγου σκοπούντων· ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραίνε-
σιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὅ τε
πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὁμοίως ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον
ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν ἥντινα τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν
τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε· καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας
αὐτῶν, εἰ πολλαὶ οὖσαι ξυνεξήμαρτον. ἐγὼ δὲ παρῆλθον, οὔτε ἀν-
τερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων· οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείν(ων)
ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας
εὐβουλίας. ἤν τε γὰρ ἀποφήνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς,
οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον· ἤν τε καὶ
ἔχοντές τι ξυγγνώμης εἶεν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νομί-
ζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος
καὶ τοῦτο ὃ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ξυμφέρ(ον) ἔσεσθαι
πρὸς τὸ ἧσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς πε-
ρὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τἀναντία γιγνώσκω
καὶ οὐκ ἀξιῶ ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἐ-
μοῦ ἀπώσασθαι. δικαιότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν
ὑμετέραν ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχ' ἂν ἐπισπάσαιτο. ἡμεῖς δὲ οὐ
δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα
περὶ αὐτῶν ὅπως χρησίμως ἕξουσιν. ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν
θανάτου ζημίαι πρόκεινται, καὶ οὐκ ἴσων τῷδε, ἀλλ' ἐλασσόνων
ἁμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδείς
πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἦλθεν
ἐς τὸ δεινόν. πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἥσσω τῇ δοκήσει ἔχου-
σα τὴν παρασκευήν, ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμμαχίᾳ τούτῳ ἐπε-
χείρησε· πεφύκασί τε ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἁμαρ-

τάνειν· καὶ οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπείρξει τούτου· ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε
διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προστιθέντες εἴ πως ἧσσον ἀδικοῖντο
ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδικημάτων
μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς· παραβαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν
θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. ἢ τοί-
νυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὑρετέον ἐστὶν ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει· ἀλλ' ἡ
μὲν πενία ἀνάγκῃ τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἡ δ' ἐξουσία ὕβρει
τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι· αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι ὀργῇ τῶν
ἀνθρώπων ὡς ἑκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος ἐξάγου-
σιν ἐς τοὺς κινδύνους. ἥ τε ἐλπὶς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντί· ὁ μὲν ἡγού-
μενος, ἡ δ' ἐφεπομένη· καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφροντίζων,
ἡ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα, πλεῖστα βλάπτουσι
καὶ ὄντα ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὁρωμένων δεινῶν. καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐ-
τοῖς οὐδὲν ἔλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκήτως γὰρ ἔ-
στιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προά-
γει· καὶ οὐχ ἧσσον τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων τε, ἐλευθε-
ρίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἕκαστος ἀλογίστως ἐπὶ πλέ-
ον τι αὑτὸν ἐδόξασε. ἁπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας,
ὅστις οἴεται τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁρμωμένης προθύμως
τι πρᾶξαι, ἀποτροπήν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύι ἢ ἄλλῳ τῳ δεινῷ.
οὔκουν χρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐχεγγύῳ πιστεύσαντας
χεῖρον βουλεύσασθαι, οὔτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν
ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἁμαρτίαν κατα-
λῦσαι. σκέψασθε γάρ· ὅτι νῦν μὲν ἤν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις,
γνῷ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυναμένη ἔτι
τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ
τίνα οἴεσθε ἥντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσεσθαι,
πολιορκίᾳ τε παρατενεῖσθαι ἐς τοὔσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται
σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι. ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη δαπανᾶν
καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον· καὶ ἢν ἕλωμεν πόλιν ἐφθαρ-
μένην παραλαβεῖν, καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρε-
σθαι. ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὥστε οὐ δικαστὰς
ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι
ἢ ὁρᾶν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πό-
λεσιν ἕξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυούσαις χρῆσθαι· καὶ τὴν
φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι,
ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. οὗ νῦν τοὐναντίον δρῶντες
ἤν τινα ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονο-

νομίαν ἀποστάντα χειρωσόμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τι-
μωρεῖσθαι. χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κο-
λάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν, καὶ προκατα-
λαμβάνειν ὅπως μηδ' εἰς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι. κρατήσαντάς
τε ὅτι ἐπελάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν. ὑμεῖς δὲ σκέψασθε
ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἁμαρτάνοιτε κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ὑ-
μῖν ὁ δῆμος ἐν ταῖς πάσαις ταῖς πόλεσιν εὔνους ἐστί. καὶ οὐ ξυναφί-
σταται τοῖς ὀλίγοις, ἢ ἐὰν βιασθῇ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πο-
λέμιος εὐθύς. καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος
ξύμμαχον ἔχοντες, ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. εἰ δὲ διαφθερεῖ-
τε τὸν δῆμον τῶν μιτυληναίων, ὃς οὔτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως.
ἐπειδή τε ὅπλων ἐκράτησεν, ἑκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν. πρῶ-
τον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες. ἔπειτα καταστή-
σετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων ὃ βούλονται μάλιστα. ἀφιστάντες
γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθὺς ξύμμαχον ἕξουσι, προδειξάν-
των ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὁμοίως κεῖσθαι
καὶ τοῖς μή. δεῖ δὲ καὶ εἰ ἠδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως
ὃ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι, μὴ πολέμιον γένηται. καὶ τοῦτο πολ-
λῷ ξυμφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἑκόντας
ἡμᾶς ἀδικηθῆναι, ἢ δικαίως οὓς μὴ δεῖ διαφθεῖραι. καὶ
τὸ κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὑρί-
σκεται ἐν αὐτῷ, δυνατὸν ὂν ἅμα γίνεσθαι. ὑμεῖς δὲ γνόν-
τες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ μήτε οἴκτῳ πλέον νείμαντες μήτε
ἐπιεικείᾳ. οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἐῶ προσάγεσθαι. ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν
παραινουμένων πείθεσθέ μοι. μιτυληναίων οὓς μὲν πάχης
ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας κρῖναι καθ' ἡσυχίαν. τοὺς δὲ
ἄλλους ἐᾶν οἰκεῖν. τάδε γὰρ ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθά. καὶ
τοῖς πολεμίοις ἤδη φοβερά. ὅστις γὰρ εὖ βουλεύεται πρὸς
τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοίᾳ ἐπιών.
Τοιαῦτα δὲ ὁ διόδοτος εἶπε. ῥηθεισῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων,
μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ ἀθηναῖοι ἦλθον μὲν
ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης. καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώ-
μαλοι. ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ διοδότου. καὶ τριήρη εὐθὺς ἄλλην
ἀπέστελλον κατὰ σπουδὴν ὅπως μὴ φθασάσης τῆς δευτέρας
εὕρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν. προεῖχε δὲ ἡμέρᾳ καὶ νυ-
κτὶ μάλιστα. παρασκευασάντων δὲ μιτυληναίων πρέσβεων τῇ νηὶ
οἶνον καὶ ἄλφιτα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων εἰ φθάσειαν, ἐγέ-
νετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη ὥστε ἤσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες

οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα πεφυρμένα· καὶ οἱ μὲν ὕπνον ἡροῦντο κατὰ
μέρος· οἱ δὲ ἤλαυνον· κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος· καὶ
τῆς μὲν προτέρας νεὼς οὐ σπουδῇ πλεούσης· ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον
ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης· ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον
ὅσον πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα· καὶ μέλλειν δράσειν τὰ
δεδογμένα· ἡ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται· καὶ διεκώλυσε μὴ
διαφθεῖραι· παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ μιτυλήνη ἦλθε κινδύνου.
τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας οὓς ὁ πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους
ὄντας τῆς ἀποστάσεως· κλέωνος γνώμῃ διέφθειραν οἱ ἀθη-
ναῖοι· ἦσαν δὲ ὀλίγῳ πλείους χιλίων καὶ μιτυληναίων τείχη κα-
θεῖλον· καὶ ναῦς παρέλαβον· ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν
λεσβίοις· κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς μιτυληναίων
τρισχιλίους· τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροὺς ἐξεῖλον· ἐπὶ
δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμ-
ψαν· οἷς ἀργύριον λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἑκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ
δύο μνᾶς φέρειν, αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν· παρέλαβον δὲ καὶ
τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίσματα οἱ ἀθηναῖοι ὅσων μιτυληναῖοι ἐ-
κράτουν· καὶ ὑπήκουον ὕστερον ἀθηναίων· τὰ μὲν κατὰ λέσ-
βον οὕτως ἐγένετο. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τὴν λέσβου
ἅλωσιν, ἀθηναῖοι νικίου τοῦ νικηράτου στρατηγοῦντος ἐστρά-
τευσαν ἐπὶ μινῴαν τὴν νῆσον· ἣ κεῖται πρὸ μεγάρων· ἐχρῶντο
δὲ αὐτῇ πύργον ἐνοικοδομήσαντες οἱ μεγαρεῖς φρουρίῳ· ἐβού-
λετο δὲ νικίας τὴν φυλακὴν αὐτόθεν δι' ἐλάσσονος τοῖς
ἀθηναίοις· καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ βουδόρου καὶ τῆς σαλαμῖνος εἶναι·
τούς τε πελοποννησίους ὅπως μὴ ποιῶνται ἔκπλους αὐτόθεν
λανθάνοντες· τριήρων τε οἷον καὶ τὸ πρὶν γενόμενον καὶ λῃστῶν
ἐκπομπαῖς, τοῖς τε μεγαρεῦσιν ἅμα μηδὲν ἐσπλεῖν· ἑλὼν οὖν
ἀπὸ τῆς νισαίας πρῶτον δύο πύργω προέχοντε μηχαναῖς ἐκ
θαλάσσης· καὶ τὸν ἔσπλουν ἐς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου ἐλευθερώ-
σας· ἀπετείχιζε δὲ καὶ τὸ ἐκ τῆς ἠπείρου, ᾗ κατὰ γέφυραν διὰ
τενάγους ἐπιβοήθεια ἦν τῇ νήσῳ, οὐ πολὺ διεχούσῃ τῆς
ἠπείρου· ὡς δὲ τοῦτο ἐξειργάσαντο ἐν ἡμέραις ὀλίγαις· ὕστερον
δὴ καὶ ἐν τῇ νήσῳ τεῖχος ἐγκαταλιπὼν καὶ φρουράν, ἀνεχώρη-
σε τῷ στρατῷ· ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου
καὶ οἱ πλαταιεῖς οὐκέτι ἔχοντες σῖτον· οὐδὲ δυνάμενοι πο-
λιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ·
προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει· οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθ-

·/ μηθυμναίων

γνοὺς δὲ ὁ λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βίᾳ μὲν οὐκ ἐβού-
λετο ἑλεῖν· εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ λακεδαίμονος ὅπως εἰ σπονδαὶ γί-
γνοιντό ποτε πρὸς ἀθηναίους καὶ συγχωροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρία
ἔχουσιν ἑκάτεροι ἀποδίδοσθαι μὴ ἀνάδοτος εἴη ἡ πλάταια, ὡς αὐτῶν
ἑκόντων προσχωρησάντων· προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα,
εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἑκόντες τοῖς λακεδαιμονί-
οις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι· τούς τε ἀδίκους κολάζειν
παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κῆρυξ εἶπεν. οἱ δέ, ἦσαν
γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ παρέδοσαν τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πλα-
ταιέας ἔτρεφον οἱ πελοποννήσιοι ἡμέρας τινὰς ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς λα-
κεδαίμονος δικασταὶ πέντε ἄνδρες ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν
κατηγορία μὲν οὐδεμία προετέθη· ἠρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι
τοσοῦτον μόνον εἴ τι λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πο-
λέμῳ καθεστῶτι ἀγαθόν τι εἰργασμένοι εἰσίν. οἱ δὲ ἔλεγον αἰτησά-
μενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προταξάμενοι σφῶν αὐτῶν ἀστύμαχόν τε τὸν
ἀσωπολάου, καὶ λάκωνα τὸν αἰειμνήστου πρόξενον ὄντα λακεδαιμονί-
οις· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε. τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως
ὦ λακεδαιμόνιοι πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δί-
κην οἰόμενοι ὑφέξειν· νομιμωτέραν δέ τινα ἔσεσθαι. καὶ ἐν δικα-
σταῖς οὐκ ἂν ἄλλοις δεξάμενοι ὥσπερ καὶ ἐσμὲν γενέσθαι ἢ ὑμῖν,
ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι. νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμ-
φοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν. τόν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκό-
τως ὑποπτεύομεν, καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε τεκμαιρόμενοι.
προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης ᾗ χρὴ ἀντειπεῖν, ἀλλ'
αὐτοὶ λόγον ᾐτησάμεθα, τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν. ᾧ τὰ μὲν ἀ-
ληθῆ ἀποκρίνασθαι, ἐναντία γίγνεται. τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει.
πανταχόθεν δὲ ἄποροι καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα. καὶ ἀσ-
φαλέστερον δοκεῖ εἶναι, εἰπόντας τι κινδυνεύειν. καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς
λόγος τοῖς ὧδ' ἔχουσιν, αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς εἰ ἐλέχθη σωτήριος ἂν
ἦν. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθώ. ἀ-
γνῶτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια ὧν ἄ-
πειροι ἦτε ὠφελούμεθ' ἄν. νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λέξεται. καὶ
δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσσους εἶναι τῶν
ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε. ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέρον-
τες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα. παρεχόμενοι δὲ
ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια, πρός τε τὰ θηβαίων διάφορα καὶ ἐς
ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους ἕλληνας, τῶν εὖ δεδρασμένων ὑπόμνη-
σιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα. φαμὲν γὰρ πρὸς
τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ εἴ τι λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους
ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πο-

λεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους
δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἁμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαν
τας· τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενήμεθα·
τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθε
ρίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι Βοιωτῶν. καὶ γὰρ ἠπειρῶταί τε ὄντες ἐναυμα
χήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενομένῃ παρεγενό
μεθα ὑμῖν τε καὶ Παυσανίᾳ. εἴ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐ
πικίνδυνον τοῖς Ἕλλησι, πάντων παρὰ δύναμιν μετέσχομεν, καὶ
ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν
Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν, τῶν ἐς Ἰθώμην Εἱλώτων ἀποστάντων.
τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν· ὧν οὐκ
εἰκὸς ἀμνημονεῖν. καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἠξιώ
σαμεν εἶναι. πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον. ὑμεῖς δ' αἴτιοι. δεο
μένων γὰρ ξυμμαχίας ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο ὑμεῖς ἀπεώ
σασθε. καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι, ὡς ἐγγὺς
ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων. ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐ
δὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε· οὔτε ἐμελλήσατε.
εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἠθελήσαμεν ὑμῶν κελευσάντων οὐκ
ἠδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίοις ὡς
ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε. καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκ ἔτι ἦν καλόν. ἀλλ
τε καὶ οὓς εὖ παθών τις, καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμά
χους καὶ πολιτείας μετέλαβεν· ἰέναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα
εἰκὸς ἦν προθύμως. ἃ δὲ ἑκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ
οἱ ἑπόμενοι αἴτιοι· εἴ τι μὴ καλῶς ἐδρᾶτο. ἀλλὰ οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ
μὴ ὀρθῶς ἔχοντα. Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἠδίκη
σαν. τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε δι' ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν.
πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς
καὶ προσέτι ἱερομηνίᾳ ὀρθῶς τε ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν
πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι.
καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα
χρησίμῳ ὑμῶν καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ
φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θερα
πεύοντες. καίτοι εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡ
μεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες. μᾶλλον τότε ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε.
νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί. ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ και
ρῷ ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἵδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν.
καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται, ἀντιθεῖ
ναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὑρήσετε. καὶ ἐν
καιροῖς οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει

ἀντιτάξασθαι. ἐπῃνοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον
αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πρασσόμενοι, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων
τὰ βέλτιστα. ὧν ἡμεῖς γενόμενοι, καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα νῦν
ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρῶμεν ἀθηναίους ἑλόμενοι δι-
καίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. καίτοι χρὴ ταῦτα περὶ τῶν
αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γιγνώσκοντας καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλ-
λο τι νομίσαι ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν ἀεὶ βέβαιον τὴν
χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχωσι. καὶ τὸ παραυτίκα που ὑμῖν ὠφέλι-
μον καθίστηται. προσσκέψασθέ τε. ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα
τοῖς πολλοῖς τῶν ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε. εἰ δὲ πε-
ρὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα. οὐ γὰρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην
τήνδ᾽ ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ᾽ ἡμεῖς μεμπτῶν. ὁρᾶτε ὅπως μὴ
οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας
ἀπρεπές τι ἐπιγνῶναι. οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα
ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν
δὲ δόξει εἶναι πλάταιαν λακεδαιμονίους πορθῆσαι. καὶ τοὺς
μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν δελφοῖς δι᾽ ἀρε-
τὴν τὴν πόλιν. ὑμᾶς δὲ ἐκ παντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ πανοικησίᾳ
διὰ θηβαίους ἐξαλεῖψαι. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφορᾶς προκεχω-
ρήκαμεν οἵτινες μήδων τε κρατησάντων ἀπολλύμεθα. καὶ νῦν ἐν
ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις θηβαίων ἡσσώμεθα. καὶ δύο ἀγῶνας
τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μὲν τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν
λιμῷ διαφθαρῆναι. νῦν δὲ θανάτου δίκῃ κρίνεσθαι. καὶ πε-
ριεώσμεθα ἐκ πάντων πλαταιεῖς οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυ-
μοι ἐς τοὺς ἕλληνας ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμ-
μάχων ὠφελεῖ οὐδείς. ὑμεῖς δὲ ὦ λακεδαιμόνιοι ἡ μόνη ἐλ-
πίς, δέδιμεν μὴ οὐ βέβαιοι ἦτε. καίτοι ἀξιοῦμέν γε καὶ θεῶν ἕνε-
κα τῶν ξυμμαχικῶν ποτὲ γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς
ἕλληνας, καμφθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνῶναι. εἴ τι ὑπὸ θη-
βαίων ἐπείσθητε. τήν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτεῖ-
ναι, οὓς μὴ ὑμῖν πρέπει. σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι
χάριν. καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν.
βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι. ἐπίπονον
δὲ τὴν δυσκλείαν αὐτοῦ ἀφανίσαι. οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς
εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ᾽ εὔνους κατ᾽ ἀνάγκην πολεμήσαν-
τας. ὥστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες ὅσια ἂν δικά-
ζοιτε. καὶ προνοοῦντες ὅτι ἑκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προϊσ-
χομένους. ὁ δὲ νόμος τοῖς ἕλλησι μὴ κτείνειν τούτους. ἔτι δὲ καὶ

εὐεργεσίας γεγενημένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν
ὑμετέρων θήκας. οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ μήδων καὶ ταφέντας ἐν
τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ τε ἐσθήμασι, καὶ
τοῖς ἄλλοις νομίμοις. ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὡραῖα πάντων ἀ
παρχὰς ἐπιφέροντες. εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ
ὁμαιχμίοις ποτὲ γενομένοις. ὧν ὑμεῖς τὸ ἐναντίον ἂν δράσαιτε μὴ
ὀρθῶς γνόντες. σκέψασθε δέ. παυσανίας μὲν γὰρ ἔθαπτεν
αὐτοὺς, νομίζων ἐν γῇ τε φιλίᾳ τιθέναι, καὶ παρ᾽ ἀνδράσι τοιούτοις.
ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς. καὶ χώραν τὴν πλαταιΐδα θηβαΐδα
ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς
ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν. ὧν νῦν ἴσχουσι καταλείψε
τε. πρὸς δὲ καὶ γῆν ἐν ᾗ ἠλευθερώθησαν οἱ ἕλληνες δουλώ
σετε, ἱερά τε θεῶν οἷς εὐξάμενοι μήδων ἐκράτησαν ἐρημοῦτε. καὶ
θυσίας τὰς πατρίους τῶν ἑσσαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρη
σεσθε. οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης ὦ λακεδαιμόνιοι τάδε εἰ οὔ
τε ἐς τὰ κοινὰ τῶν ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἁ
μαρτάνειν. οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας, ἀλλοτρίας ἕνεκα ἔχθρας
μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι. φείσασθαι δὲ καὶ
ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτῳ σώφρονι λαβόντας, μὴ ὧν πει
σόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ᾽ οἷοί τε ἂν ὄντες πα
θοιμεν. καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς ὧτινι ποτ᾽ ἂν
καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι. ἡμεῖς τε ὡς πρέπον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ χρεία
προάγει αἰτούμεθα ὑμᾶς θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ κοινοὺς
τῶν ἑλλήνων ἐπιβοώμενοι πεῖσαι τάδε. προφερόμενοι ὅρκους
οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὤμοσαν, μὴ ἀμνημονεῖν. ἱκέται γιγνόμεθα
ὑμῶν τῶν πατρώων τάφων καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηκότας μὴ
γενέσθαι ὑπὸ θηβαίοις μηδὲ τοῖς ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες
παραδοθῆναι. ἡμέρας τε ἀναμιμνήσκομεν ἐκείνης ᾗ τὰ λαμ
πρότατα μετ᾽ αὐτῶν πράξαντες νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύ
ομεν παθεῖν. ὅπερ δὲ ἀναγκαῖον δὲ καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε
ἔχουσι λόγου τελευτᾶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ᾽ αὐτοῦ
παυόμενοι λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν.
εἱλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ λιμῷ τελευ
τῆσαι. ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν, καὶ δίκαιον εἰ μὴ πείθο
μεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυντυχόντα πόλεμον κίνδυ
νον ἐᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἑλέσθαι. ἐπισκήπτομέν τε ἅμα μὴ πλα
ταιεῖς ὄντες οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς ἕλληνας γενόμενοι, θη
βαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑ

μετέρας πίστεως ἱκέται ὄντες ὑμῶν λακεδαιμόνιοι παραδοθῆναι· γενέσθαι
δὲ σωτῆρας ἡμῶν· καὶ μὴ τοὺς ἄλλους ἕλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διο
λέσαι. Τοιαῦτα μὲν οἱ πλαταιῆς εἶπον· οἱ δὲ θηβαῖοι δείσαντες
πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ λακεδαιμόνιοι τι ἐνδῶσι, παρελθόντες
ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν· ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παραγνώ
μην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀπο
κρίσεως· ὡς δὲ ἐκέλευσαν ἔλεγον τοιάδε. Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ᾐτησά
μεθα εἰπεῖν εἰ καὶ αὐτοὶ βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο. καὶ
μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω
τῶν προκειμένων· καὶ ἅμα οὐδὲ ᾐτιαμένων πολλὴν τὴν ἀπολογίαν
καὶ ἔπαινον· ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο· νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ
τοῦ δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῇ
μήτε ἡ τούτων δόξα· τὸ δ᾽ ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρί
νητε· ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα τὸ πρῶτον ὅτι ἡμῶν
κτισάντων πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία
μετ᾽ αὐτῆς ἃ ξυμμίκτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἠξίουν οὗτοι
ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον ἡγεμονεύεσθαι ὑφ᾽ ἡμῶν· ἔξω δὲ
τῶν ἄλλων βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια· ἐπειδὴ προσηναγ
κάζοντο προσεχώρησαν πρὸς ἀθηναίους καὶ μετ᾽ αὐτῶν πολλὰ ἡ
μᾶς ἔβλαπτον ἀνθ᾽ ὧν καὶ ἀντέπασχον· ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρ
βαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, φασὶ μόνοι βοιωτῶν οὐ μηδίσαι
καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοί τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν· ἡ
μεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὔ φαμεν, διότι οὐδ᾽ ἀθηναίους· τῇ μέν
τοι αὐτῇ ἰδέᾳ ὕστερον ἰόντων ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἕλληνας
μόνους αὖ βοιωτῶν ἀττικίσαι· καίτοι σκέψασθε ἐν οἵῳ εἴδει ἑκάτεροι
ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν· ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε
κατ᾽ ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα, οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅ
περ δέ ἐστι νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτά
τω δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. καὶ οὗ
τοι ἰδίας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ τὰ τοῦ μήδου κρατήσειεν
κατέχοντες ἰσχύι τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα
πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὖσα ἑαυτῆς τοῦτ᾽ ἔπραξεν· οὐδ᾽ ἄξιον αὐ
τῇ ὀνειδίσαι, ὧν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν· ἐπειδὴ γοῦν ὅ τε μῆδος ἀπῆλ
θε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέψασθαι χρὴ ἀθηναίων ὕστερον ἐπι
όντων τήν τε ἄλλην ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν πειρω
μένων ὑφ᾽ αὑτοῖς ποιεῖσθαι· καὶ καταστάσιν ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ
πολλὰ εἰ μαχόμενοι ἐν κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἠλευθερώ
σαμεν τὴν βοιωτίαν, καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνε

ἐλευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρασκευὴν ὅσην οὐκ
ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμὸν τοσαῦτα ἀπο
λογούμεθα. ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἠδικήκατε τοὺς ἕλληνας καὶ
ἀξιώτεροι ἐστὲ πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν. ἐγένε
σθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ ὡς φατὲ ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖ
ται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς
καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις. ὑπάρχον τε ὑμῖν εἴ τι καὶ ἄκον
τες, προσήγεσθε ὑπ' ἀθηναίων, τῆς τῶν λακεδαιμονίων τῶνδε
ἤδη ἐπὶ τῷ μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης. ἣν αὐτοὶ μάλιστα
προβάλλεσθε. ἱκανὴ γὰρ ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν, καὶ
τὸ μέγιστον ἀδεῶς παρέχειν βουλεύεσθαι. ἀλλ' ἑκόντες καὶ οὐ βιαζόμε
νοι ἔτι εἵλεσθε μᾶλλον τὰ ἀθηναίων, καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προ
δοῦναι τοὺς εὐεργέτας. πολὺ δέ γε αἴσχιον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάν
τας ἕλληνας καταπροδοῦναι οἷς ξυνωμόσατε ἢ ἀθηναίους μό
νους, τοὺς μὲν καταδουλουμένους τὴν ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθε
ροῦντας. καὶ οὐκ ἴσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ αἰσχύνης
ἀπηλλαγμένην. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτοὺς ὡς φατὲ
ἐπηγάγεσθε. τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κατέστητε. καὶ
τοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς με
τὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομέ
νας. δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν ἑλλήνων ἕνεκα μόνοι οὐ
μηδίσαντες. ἀλλ' ὅτι οὐδ' ἀθηναῖοι. ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταὐτὰ
βουλόμενοι ποιεῖν. τοῖς δὲ τἀναντία. καὶ νῦν ἀξιοῦτε ἀφ' ὧν δι'
ἑτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὠφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκὸς
ὥσπερ οὐδὲ ἀθηναίους εἵλεσθε τούτοις ξυναγωνίζεσθε.
καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν, ὡς χρὴ ἀ
π' αὐτῆς νῦν σώζεσθαι. ἀπελείπετε γὰρ αὐτήν, καὶ παραβάν
τες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον αἰγινήτας, καὶ ἄλλους ἀθηναίους
τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε. καὶ ταῦτα οὔτε ἄκοντες
ἔχοντές τε τοὺς νόμους οὕσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο. καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς
βιασαμένου ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τελευταίαν τε πρὶν περιτειχίζεσθαι
πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν
οὐκ ἐδέχεσθε. τίνες ἂν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς ἕλλη
σι μισοῖντο. οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προύθε
σθε. καὶ ἃ μέν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε ὡς φατὲ οὐ προσήκοντα νῦν
ἐπεδείξατε. ἃ δ' ἡ φύσις ἀεὶ ἐβούλετο ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές.
μετὰ γὰρ ἀθηναίων ἄδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν
ἐς τὸν ἡμέτερον ἀκούσιον μηδισμὸν καὶ τὸν ὑμέτερον ἑκούσιον
ἀττικισμὸν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν. ἃ δὲ τελευταῖα φατὲ ἀδικη

ἡγεῖσθαι. παρανόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνί-
αις ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν οὐ νομίζομεν οὐδ᾽ ἐν τοῖσδε ὑμῶν μᾶλλον
ἁμαρτάνειν. εἰ μὲν γὰρ ὑμεῖς αὐτοὶ πρός τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμα-
χόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδῃοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν. εἰ δὲ ἄν-
δρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει βουλόμενοι τῆς μὲν
ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν
πάτρια καταστῆσαι ἐπεκαλέσαντο ἑκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγον-
τες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἑπομένων. ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἐκεῖνοι ὡς ἡμεῖς κρί-
νομεν οὔτε ἡμεῖς. πολῖται δὲ ὄντες ὥσπερ ὑμεῖς καὶ πλείω πα-
ραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὑτῶν
πόλιν φιλίως οὐ πολεμίως κομίσαντες ἐβούλοντο τούς τε ὑμῶν
χείρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τούς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν
σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης, καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν
οὐκ ἀλλοτριοῦντες, ἀλλ᾽ ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς
οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ᾽ ὁμοίως ἐνσπόνδους. τεκμήριον δὲ
ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν. οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν οὐδένα, προ-
είπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολι-
τεύειν ἰέναι πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ
ξύμβασιν ποιησάμενοι, τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κα-
τανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας. εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπι-
εικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες
τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν. μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ.
λόγοις τε πείθειν, ὥστε ἐξελθεῖν. ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν
ξύμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνατε, οὐχ ὁμοίως ἀλγοῦ-
μεν. κατὰ νόμον γὰρ δή τινα ἔπασχον. οὓς δὲ χεῖρας προϊσχομέ-
νους καὶ ζωγρήσαντες, ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν ὕστερον μὴ κτενεῖν
παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε. καὶ ταῦτα
τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τήν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν.
καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον, καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡ-
μῖν μὴ κτενεῖν + ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἢν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς
ὑμῶν
ἡμεῖς μὴ ἀδικῶμεν. ὅμως φατὲ ἡμᾶς παρανομῆσαι, καὶ αὐτοὶ
ἀξιοῦτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην. οὔκ, ἤν γε οὗτοι τὰ ὀρθὰ γιγνώσκωσι.
πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολασθήσεσθε. καὶ ταῦτα ὦ Λακεδαιμό-
νιοι τούτου ἕνεκα ἐπεξήλθομεν, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς
μὲν εἰδῆτε, καὶ δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι. ἡμεῖς δὲ ἔτι ὁ-
σιώτερον τετιμωρημένοι. καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετάς, εἴ τις ἄρα καὶ
ἐγένετο ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε. ἃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις
ἐπικούρους εἶναι. τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζημίας
ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων ἁμαρτάνουσι, μηδὲ ὀλοφυρμῷ καὶ

οἴκτῳ.

οἴκτῳ ὠφεληθῶσαν, πατέρων τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβοώμενοι καὶ τὴν σφετέραν ἐρημίαν. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀποφαινόμεθα πολλῷ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην· ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ· οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι καὶ οἰκίαι ἐρῆμοι πολλῷ δικαιοτέραν ὑμῶν ἱκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνουσιν οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων. οἱ δὲ δικαίως ὥσπερ οἵδε τὰ ἐναντία ἐπίχαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἑαυτοὺς ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους ἑκόντες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ' ἡμῶν· μίσει δὲ πλέον ἢ δίκῃ κρίναντες, καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσην τιμωρίαν· ἔννομα γὰρ πείσονται, καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προϊσχόμενοι ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες. ἀμύνατε οὖν ὦ Λακεδαιμόνιοι καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ. ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν, ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα. καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν· ποιήσατε δὲ τοῖς Ἕλλησι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες, ἀλλ' ἔργων· ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεῖα ἡ ἀπαγγελία ἀρκεῖ· ἁμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίγνονται· ἀλλ' ἢν οἱ ἡγεμόνες ὥσπερ νῦν ὑμεῖς κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξύμπαντας διαγνώμας ποιήσησθε, ἧσσόν τις ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις καλοὺς ζητήσει.

Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἕξειν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι· διότι τόν τε ἄλλον χρόνον ἠξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Παυσανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν· καὶ ὅτε ὕστερον ἃ πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προείχοντο αὐτοῖς κοινοὺς εἶναι κατ' ἐκεῖνα, ὡς οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει ἔκσπονδοι ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι. αὖθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσίν, ὁπότε μὴ φαῖεν ἀπάγοντες ἀπέκτειναν. καὶ ἐξαίρετον ἐποιήσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων· Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσι οἳ ξυνεπολιορκοῦντο, γυναῖκας δὲ ἠνδραπόδισαν. τὴν δὲ πόλιν ἐνιαυτὸν μέν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι· καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν

περιῆσαν ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος
πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ᾠκοδόμησαν πρὸς τῷ ἡραίῳ κατα-
γώγιον διακοσίων ποδῶν πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχοντι κά-
τωθεν καὶ ἄνωθεν, καὶ ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν
πλαταιέων ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἔπι-
πλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος κλίνας κατασκευάσαντες, ἀνέθε-
σαν τῇ ἥρᾳ· καὶ νεὼν ἑκατόμπεδον λίθινον, ᾠκοδόμησαν αὐτῇ·
τὴν δὲ γῆν δημοσιεύσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη·
καὶ ἐνέμοντο οἱ θηβαῖοι· σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ πλα-
ταιῶν οἱ λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο θηβαίων
ἕνεκα· νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον·
ὠφελίμους εἶναι· καὶ τὰ μὲν κατὰ πλάταιαν ἔτει τρίτῳ καὶ ἐν-
ενηκοστῷ ἐπειδὴ ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο, οὕτως ἐτελεύ-
τησαν· αἱ δὲ τεσσαράκοντα νῆες τῶν πελοποννησίων αἱ λεσ-
βίοις βοηθοὶ ἐλθοῦσαι, ὡς τότε φεύγουσαι διὰ τοῦ πελά-
γους ἔκ τε τῶν ἀθηναίων διωχθεῖσαι, καὶ πρὸς τῇ κρήτῃ
χειμασθεῖσαι, καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς σποράδες πρὸς τὴν πελο-
πόννησον κατηνέχθησαν, καταλαμβάνουσιν ἐν τῇ κυλλή-
νῃ τρισκαίδεκα τριήρεις λευκαδίων καὶ ἀμβρακιωτῶν καὶ
βρασίδαν τὸν τέλλιδος ξύμβουλον ἀλκείδᾳ ἐπεληλυθό-
τα, ἐβούλοντο γὰρ οἱ λακεδαιμόνιοι ὡς τῆς λέσβου ἡμαρτήκε-
σαν, πλέον τὸ ναυτικὸν ποιήσαντες ἐς τὴν κέρκυραν πλεῦ-
σαι στασιάζουσαν· δώδεκα μὲν ναυσὶ μόναις παρόντων ἀθη-
ναίων περὶ ναύπακτον· πρὶν δὲ πλέον τι ἐπιβοηθῆσαι·
ἐκ τῶν ἀθηναίων ναυτικὸν ὅπως προφθάσωσι, καὶ
παρεσκευάζοντο ὅ τε βρασίδας καὶ ὁ ἀλκίδας πρὸς ταῦ-
τα· οἱ γὰρ κερκυραῖοι ἐστασίαζον· ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον
αὐτοῖς, οἱ ἐκ τῶν περὶ ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν, ὑπὸ κορίν-
θίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάν-
των τοῖς προξένοις διηγγυημένοι· ἔργῳ δὲ πεπεισμέ-
νοι κορινθίοις κέρκυραν προσποιῆσαι· καὶ ἔπρασσον οὗτοι
ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες· ὅπως ἀποστήσωσιν ἀθη-
ναίων τὴν πόλιν· καὶ ἀφικομένης ἀττικῆς τε νεὼς· καὶ κο-
ρινθίοις πρέσβεις ἀγουσῶν καὶ ἐς λόγους καταστάντων
ἐψηφίσαντο κερκυραῖοι ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι·
κατὰ τὰ ξυγκείμενα· πελοποννησίοις δὲ φίλοι ὥσπερ
καὶ πρότερον· καὶ ἦν γὰρ πειθίας ἐθελοπρόξενος

τε τῶν ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστήκει. ὑπάγουσιν αὐτὸν οὗτοι
οι ἄνδρες ἐς δίκην λέγοντες ἀθηναίοις τὴν κέρκυραν καταδου-
λοῦν. ὁ δὲ ἀποφυγὼν, ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε
ἄνδρας. φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε διὸς τοῦ τεμένους καὶ
τοῦ ἀλκίνου. ζημία δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. ὀφ-
λόντων δὲ καὶ αὐτῶν, καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων
ὅπως ταξάμενοι
διὰ πλῆθος τῆς ζημίας ἀποδῶσιν, ὁ πειθίας ἐτύγχανε γὰρ
καὶ βουλῆς ὢν πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. οἱ δ' ἐπει-
δὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο. καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν πειθίαν
ἕως ἔτι βουλῆς ἐστὶ μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν, τοὺς αὐτοὺς
ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε καὶ
λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόν-
τες τόν τε πειθίαν κτείνουσι καὶ τοὺς ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν
καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα. οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ πει-
θίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν ἀττικὴν τριήρη καὶ ἔφυγον ἔτι παρῆ-
σαν. δράσαντες δὲ τοῦτο. καὶ ξυγκαλέσαντες κερκυραίους
εἶπον, ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη. καὶ ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' ἀ-
θηναίων. τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι. ἀλλ' ἢ μιᾷ νηΐ ἡ-
συχάζοντας. τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι. ὡς δὲ εἶπον
καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. πέμπουσι δὲ καὶ
ἐς τὰς ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις περί τε τῶν πεπραγμένων
διδάξοντας ὡς ξυνέφερε. καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πεί-
σοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ
γένηται. ἐλθόντων δὲ οἱ ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεω-
τερίζοντας ξυλλαβόντες καὶ ὅσους ἔπεισαν κατέθεντο ἐς
αἴγιναν. ἐν δὲ τούτῳ τῶν κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα
ἐλθούσης τριήρους κορινθίας καὶ λακεδαιμονίων πρέσβε-
ων ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. ἀφικομέ-
νης δὲ τῆς νυκτὸς, ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ
μετέωρα τῆς πόλεως ξυλλεγεὶς ἱδρύθη. καὶ τὸν ὑλλαϊκὸν 1.
λιμένα εἶχον. οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον. οὗπερ οἱ πολλοὶ
ᾤκουν αὐτῶν. καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν
ἤπειρον. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα καὶ ἐς τοὺς
ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι τοὺς δούλους παρακαλοῦντές
τε καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι. καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν
οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον. τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ
τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι. διαλιπούσης δ' ἡμέρας
μάχη αὖθις ἐγένετο γίνεται καὶ νικᾷ ὁ δῆμος. χωρίων τε

ἰσχύι καὶ πλήθει προέχων. αἱ γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνε-
πελάβοντο, βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ καὶ παρὰ
φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. γενομένης δὲ τῆς τροπῆς πε-
ρὶ δείλην ὀψίαν, δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε
νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιμ-
πρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τὰς ξυνοικίας
ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε οἰκείας οὔτε ἀλλοτρίας, ὥσ-
τε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη. καὶ ἡ πόλις ἐκιν-
δύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλο-
γὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης
ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσαντες τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν. καὶ
ἡ κορινθία ναῦς τοῦ δήμου κεκρατηκότος ὑπεξανήγετο. καὶ
τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομί-
σθησαν. τῇ δὲ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ νικόστρατος ὁ διιτρέφους
ἀθηναίων στρατηγὸς παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ ναυπάκτου,
δώδεκα ναυσὶ καὶ μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις. ξύμ-
βασίν τε ἔπρασσε, καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις
δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οὐκέτι ἔμειναν.
τοὺς δ᾽ ἄλλους οἰκεῖν σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμέ-
νους καὶ πρὸς ἀθηναίους. ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ
φίλους νομίζειν, καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύ-
σεσθαι. οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε
μὲν ναῦς τῶν αὑτοῦ σφίσι καταλιπεῖν. ὅπως ἧσσόν τι ἐν
κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι. ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν
αὐτῶν ξυμπέμπειν καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν. οἱ δὲ τοὺς ἐχ-
θροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς
τὰς ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν διο-
σκούρων ἱερόν. νικόστρατος δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε καὶ παρεμυ-
θεῖτο. ὡς δ᾽ οὐκ ἔπειθεν ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προ-
φάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ
μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ. τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν
ἔλαβε καὶ αὐτῶν τινας οἷς ἐπέτυχον εἰ μὴ νικόστρατος
ἐκώλυσε διέφθειραν ἄν. ὁρῶντες δὲ οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμεναι
καθίζουσι ἐς τὸ ἥραιον ἱκέται, καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους
τετρακόσιοι. ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνί-

στησί τε αὐτοὺς πείσας καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον
καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διέπεμπεν. τῆς δὲ στάσεως ἐν
τούτῳ οὔσης τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν
ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν, αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοπον-
νησίων νῆες μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἐφορμοῦσαι παρα-
γίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα. ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας,
ὅσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέ-
πλει. ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα λιμένα τῆς ἠπείρου ἅμα
ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ. οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ καὶ πεφοβη-
μένοι τά τ' ἐν τῇ πόλει καὶ τὸν ἐπίπλουν, παρεσκευάζοντό τε
ἅμα ἑξήκοντα ναῦς, καὶ τὰς ἀεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπ-
προς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶ-
σαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι, καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους
ἐπιγενέσθαι. ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σπο-
ράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν. ἐν ἑτέραις
δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο. ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος
τῶν ποιουμένων. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταρα-
χὴν, εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο. ταῖς
δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν
αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος. καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κα-
κῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπώρουν τὸ κα-
θ' αὑτούς. οἱ δ' Ἀθηναῖοι φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ
τὴν περικύκλωσιν ἀθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον οὐδὲ κα-
τὰ μέσον ταῖς ἐφ' ἑαυτοὺς τεταγμέναις. προσβαλόντες
δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν. καὶ μετὰ ταῦτα
κύκλον ταξαμένων αὐτῶν περιέπλεον καὶ ἐπειρῶντο θο-
ρυβεῖν. γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις καὶ δείσαντες
μὴ ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ γένοιτο ἐπιβοηθοῦσι. καὶ γενόμεναι
ἀθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις
ἐποιοῦντο. οἱ δ' ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι
καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν
ὅτι μάλιστα σχολῇ τε ὑποχωρούντων καὶ πρὸς σφᾶς τε-
ταγμένων τῶν ἐναντίων. ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη
γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν. καὶ οἱ Κερκυραῖοι δεί-
σαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν, ὡς
κρατοῦντες οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσι

εἴ τι ἄλλο τι νεωτερίσωσι. τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλαι ἐς τὸ ἡραῖον διε-
κόμισαν. καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. οἱ δὲ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ
ἐτόλμησαν πλεῦσαι κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ. τρεῖς καὶ δέκα δὲ
ναῦς ἔχοντες τῶν κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν νῆσον ἢ ἤπειρον ὅ-
θενπερ ἀνηγάγοντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶ-
λλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ καὶ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας καὶ
βρασίδου παραινοῦντος ὡς λέγεται ἀλκίδᾳ. ἰσοψήφου δὲ οὐκ
ὄντος. ἐπὶ δὲ τὴν λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐ-
πόρθουν τοὺς ἀγρούς. ὁ δὲ δῆμος τῶν κερκυραίων ἐν τούτῳ περιδε-
ὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες. τοῖς τε ἱκέταις ἦσαν
ἐς λόγους καὶ τοῖς ἄλλοις ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις. καί τινας αὐ-
τῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι. ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως
τριάκοντα προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ πελοποννήσι-
οι μέχρι μέσης ἡμέρας δῃώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν
καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες ἀθηναίων
προσπλεύσασαι ἀπὸ λευκάδος. ἃς οἱ ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι τὴν
στάσιν καὶ τὰς μετ' ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ κέρκυραν μελλούσας πλεῖν
ἀπέστειλαν καὶ εὐρυμέδοντα τὸν θουκλέους στρατηγόν. οἱ μὲν οὖν
πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴ-
κου παρὰ τὴν γῆν. καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν λευκαδίων ἰσθμὸν
τὰς ναῦς ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν ἀποκομίζονται.
κερκυραῖοι δὲ αἰσθόμενοι τάς τε ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας τάς
τε τῶν πολεμίων οἰχομένας λαβόντες τούς τε μεσσηνίους ἐς τὴν πό-
λιν ἤγαγον πρότερον ἔξω ὄντας. καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύ-
σαντες ἃς ἐπλήρωσαν ἐς τὸν ὑλλαϊκὸν λιμένα ἐν ὅσῳ περιεκο-
μίζοντο τῶν ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν ἀπέκτεινον. καὶ ἐκ τῶν νε-
ῶν ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι ἐκβιβάζοντες ἀπεχώρησαν ἐς τὸ ἡ-
ραῖόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην
ὑποσχεῖν ἔπεισαν καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. οἱ δὲ πο-
λλοὶ τῶν ἱκετῶν ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα
διέφθειραν αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους. καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς
ἀπήγχοντο. οἱ δ' ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο ἀνηλοῦντο. ἡμέρας τε ἑ-
πτὰ ἀφικόμενος τε εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμει-
νε. κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφό-
νευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύ-
ουσιν, ἀπέθανον δὲ καί τινες ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα καὶ
ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων
πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου. καὶ οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοι-
ούτῳ γίνεσθαι οὐδὲν ὅτι καὶ ξυνέβη καὶ ἔτι περαιτέρω

καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε· καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶν-
το καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο· οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέν-
τες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον· οὕτως ὠμὴ στάσις πρου-
χώρησε καὶ ἔδοξε μᾶλλον διότι ἐν τοῖς πρώτη ἐγένετο. ἐπεὶ ὕ-
στερόν γε καὶ πᾶν ὡς εἰπεῖν τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη. διαφορῶν
οὐσῶν ἑκασταχοῦ τοῖς τε τῶν δήμων προστάταις τοὺς Ἀθηναίους ἐ-
πάγεσθαι. καὶ τοῖς ὀλίγοις τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ ἐν μὲν
εἰρήνῃ οὐκ ἂν ἐχόντων πρόφασιν· οὐδ' ἑτοίμων παρακαλεῖν αὐ-
τούς· πολεμουμένων δὲ καὶ ξυμμαχίας ἅμα ἑκατέροις τῇ τῶν
ἐναντίων κακώσει καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσποιή-
σει ῥᾳδίως αἱ ἐπαγωγαὶ τοῖς νεωτερίζειν τι βουλομένοις ἐπο-
ρίζοντο· καὶ ἐπέπεσε πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς
πόλεσι· γιγνόμενα μὲν καὶ ἀεὶ ἐσόμενα, ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις
ἀνθρώπων ᾖ· μᾶλλον δὲ καὶ ἡσυχαίτερα· καὶ τοῖς εἴδεσι διηλλαγμέ-
να ὡς ἂν ἕκασται αἱ μεταβολαὶ τῶν ξυντυχιῶν ἐφιστῶνται. ἐν
μὲν γὰρ εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἵ τε πόλεις καὶ οἱ ἰ-
διῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι· διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους
ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν τοῦ
καθ' ἡμέραν βίαιος διδάσκαλος καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς
ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ· ἐστασίαζέ τε οὖν τὰ τῶν πόλεων,
καὶ τὰ ἐφυστερίζοντά που πύστει τῶν προγενομένων πολὺ ἐπέ-
φερε τὴν ὑπερβολὴν τοῦ καινοῦσθαι τὰς διανοίας· τῶν τ'
ἐπιχειρήσεων περιτεχνήσει, καὶ τῶν τιμωριῶν ἀτοπίᾳ καὶ
τὴν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλα-
ξαν τῇ δικαιώσει· τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρεία φιλέταιρος ἐνο-
μίσθη· μέλλησις δὲ προμηθής, δειλία εὐπρεπής· τὸ δὲ
σῶφρον τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα· καὶ τὸ πρὸς ἅπαν ξυνε-
τὸν ἐπὶ πᾶν ἀργόν· τὸ δ' ἐμπλήκτως ὀξὺ ἀνδρὸς μοίρᾳ προσ-
ετέθη. ἀσφάλεια δὲ τὸ ἐπιβουλεύσασθαι ἀποτροπῆς πρό-
φασις εὔλογος· καὶ ὁ μὲν χαλεπαίνων πιστὸς ἀεί· ὁ δ' ἀντιλέ-
γων αὐτῷ ὕποπτος· ἐπιβουλεύσας δέ τις τυχὼν ξυνετὸς· καὶ
ὑπονοήσας ἔτι δεινότερος· προβουλεύσας δὲ ὅπως μη-
δὲν αὐτῶν δεήσει, τῆς τε ἑταιρίας διαλυτής, καὶ τοὺς
ἐναντίους ἐκπεπληγμένος· ἁπλῶς δὲ ὁ φθάσας τὸν
μέλλοντα κακόν τι δρᾶν ἐπῃνεῖτο. καὶ ὁ ἐπικελεύσας τὸν
μὴ διανοούμενον· καὶ μὴν καὶ τὸ ξυγγενὲς τοῦ ἑταιρικοῦ τὸ
ἀλλοτριώτερον ἐγένετο· διὰ τὸ ἑτοιμότερον εἶναι ἀπροφασίστως
τολμᾶν· οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελείας αἱ τοιαῦ-

ταῖς ξυνόδοις ἀλλὰ παρὰ τοὺς καθεστῶτας πλεονεξίᾳ. καὶ τὰς ἐς
σφᾶς αὐτοὺς πίστεις οὐ τῷ θείῳ νόμῳ μᾶλλον ἐκρατύνοντο ἢ τῷ
κοινῇ τι παρανομῆσαι. τά τε ἀπὸ τῶν ἐναντίων καλῶς λεγόμενα ἐνεδέ-
χοντο ἔργων φυλακῇ εἰ προύχοιεν καὶ οὐ γενναιότητι. ἀντιτιμωρήσα-
σθαί τέ τινα περὶ πλείονος ἦν ἢ αὐτὸν μὴ προπαθεῖν. καὶ ὅρ-
κοι εἴ που ἄρα γένοιντο ξυναλλαγῆς ἐν τῷ αὐτίκα πρὸς τὸ ἄπορ-
ἑκατέρῳ διδόμενοι ἴσχυον οὐκ ἐχόντων ἄλλοθεν δύναμιν. ἐν
δὲ τῷ παρατυχόντι ὁ φθάσας θαρσῆσαι εἰ ἴδοι ἄφρακτον, ἥ-
διον διὰ τὴν πίστιν ἐτιμωρεῖτο, ἢ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς· καὶ
τό τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο καὶ ὅτι ἀπάτῃ περιγενόμενος ξυνέσε-
ως ἀγώνισμα προσελάμβανε. ῥᾷον δὲ οἱ πολλοὶ κακοῦργοι ὄντες
δεξιοὶ κέκληνται ἢ ἀμαθεῖς ἀγαθοί. καὶ τῷ μὲν αἰσχύνονται
ἐπὶ δὲ τῷ ἀγάλλονται. πάντων δ᾽ αὐτῶν αἴτιον ἀρχὴ ἡ διὰ πλεο-
νεξίαν καὶ φιλοτιμίαν. ἐκ δ᾽ αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλονεικεῖν καθι-
σταμένων τὸ πρόθυμον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάντες μετὰ ὀνόμα-
τος ἑκάτεροι εὐπρεποῦς πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς
καὶ ἀριστοκρατίας σώφρονος προτιμήσει. τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ,
θεραπεύοντες ἆθλα ἐποιοῦντο. παντὶ δὲ τρόπῳ ἀγωνιζό-
μενοι ἀλλήλων περιγίγνεσθαι ἐτόλμησάν τε τὰ δεινότατα, ἐ-
πεξῄεσάν τε τὰς τιμωρίας ἔτι μείζους οὐ μέχρι τοῦ δικαίου
καὶ τῇ πόλει ξυμφόρου προτιθέντες. ἐς δὲ τὸ ἑκατέροις που
αἰεὶ ἡδονὴν ἔχον ὁρίζοντες. καὶ ἢ μετὰ ψήφου ἀδίκου καταγνώ-
σεως ἢ χειρὶ κτώμενοι τὸ κρατεῖν ἕτοιμοι ἦσαν τὴν αὐτίκα φιλο-
νεικίαν ἐκπιμπλάναι. ὥστε εὐσεβείᾳ μὲν οὐδέτεροι ἐνόμιζον
εὐπρεπείᾳ δὲ λόγου οἷς ξυμβαίη ἐπιφθόνως τι διαπράξασθαι
ἄμεινον ἤκουον. τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ᾽ ἀμφοτέρων ἢ ὅτι οὐ ξυνη-
γωνίζοντο, ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι διεφθείροντο. οὕτω πᾶσα
ἰδέα κατέστη κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις τῷ ἑλληνικῷ
καὶ τὸ εὔηθες οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει, καταγελασθὲν
ἠφανίσθη. τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ἀλλήλοις τῇ γνώμῃ ἀπίστως
ἐπὶ πολὺ διήνεγκεν. οὐ γὰρ ἦν ὁ διαλύσων οὔτε λόγος ἐχυρὸς
οὔτε ὅρκος φοβερός. κρείσσους δὲ ὄντες ἅπαντες λογισμοὶ
ἐς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ βεβαίου μὴ παθεῖν μᾶλλον προεσκό-
πουν ἢ πιστεῦσαι ἐδύναντο. καὶ οἱ φαυλότεροι γνώμην ὡς
τὰ πλείω περιεγίγνοντο. τῷ γὰρ δεδιέναι τό τε αὑτῶν ἐνδεὲς
καὶ τὸ τῶν ἐναντίων ξυνετὸν μὴ λόγοις τε ἥσσους ὦσι. καὶ ἐκ
τοῦ πολυτρόπου αὐτῶν τῆς γνώμης φθάσωσι προεπιβου-
λευόμενοι τολμηρῶς πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν. οἱ δὲ κατα-
φρονοῦντες κἂν προαισθέσθαι, καὶ ἔργῳ οὐδὲν σφᾶς

δεῖ λαμβάνειν ἃ γνώμῃ ἔξεστιν ἄφρακτοι μᾶλλον διεφθείροντο. ἐν δὲ οὖν τῇ κερκύρᾳ τὰ πολλὰ αὐτῶν προετολμήθη. καὶ ὁπόσα ὕβρει μὲν ἀρχόμενοι τὸ πλέον ἢ σωφροσύνῃ ὑπὸ τῶν τὴν τιμωρίαν παρασχόντων οἱ ἀνταμυνόμενοι δράσειαν. πενίας δὲ τῆς εἰωθυίας ἀπαλλαξείοντές τινες, μάλιστα δ' ἂν διὰ πάθους ἐπιθυμοῦντες τὰ τῶν πέλας ἔχειν παρὰ δίκην γιγνώσκοιεν οἵ τε μὴ ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ἀπὸ ἴσου δὲ μάλιστα ἐπιόντες ἀπαιδευσίᾳ ὀργῆς πλεῖστον ἐκφερόμενοι ὠμῶς καὶ ἀπαραιτήτως ἐπέλθοιεν. ξυνταραχθέντος τε τοῦ βίου ἐς τὸν καιρὸν τοῦτον τῇ πόλει, καὶ τῶν νόμων κρατήσασα ἡ ἀνθρωπεία φύσις, εἰωθυῖα καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἀδικεῖν ἀσμένη ἐδήλωσεν ἀκρατὴς μὲν ὀργῆς οὖσα, κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου. πολεμία δὲ τοῦ προύχοντος. οὐ γὰρ ἂν τοῦ τε ὁσίου τὸ τιμωρεῖσθαι προυτίθεσαν. τοῦ τε μὴ ἀδικεῖν τὸ κερδαίνειν· ἐν ᾧ μὴ βλάπτουσαν ἰσχὺν εἶχε τὸ φθονεῖν. ἀξιοῦσί τε τοὺς κοινοὺς περὶ τῶν τοιούτων οἱ ἄνθρωποι ἀφ' ὧν ἅπασιν ἐλπὶς ὑπόκειται σφαλεῖσι κἂν αὐτοὺς διασῴζεσθαι ἐν ἄλλων τιμωρίαις προκαταλύειν καὶ μὴ ὑπολείπεσθαι εἴ ποτε ἄρα τις κινδυνεύσας τινὸς δεήσεται αὐτῶν. οἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν κερκυραῖοι τοιαύταις ὀργαῖς ταῖς πρώταις ἐς ἀλλήλους ἐχρήσαντο, καὶ ὁ εὐρυμέδων καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ταῖς ναυσίν. ὕστερον δὲ οἱ φεύγοντες τῶν κερκυραίων. διεσώθησαν γὰρ αὐτῶν ἐς πεντακοσίους τείχη τε λαβόντες ἃ ἦν ἐν τῇ ἠπείρῳ ἐκράτουν τῆς πέραν οἰκείας γῆς. καὶ ἐξ αὐτῆς ὁρμώμενοι ἐλήιζοντο τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, καὶ πολλὰ ἔβλαπτον καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς ἐγένετο ἐν τῇ πόλει. ἐπρεσβεύοντο δὲ καὶ ἐς τὴν λακεδαίμονα καὶ κόρινθον περὶ καθόδου καὶ ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἐπράσσετο ὕστερον χρόνῳ πλοῖα καὶ ἐπικούρους παρασκευασάμενοι διέβησαν ἐς τὴν νῆσον ἑξακόσιοι μάλιστα οἱ πάντες. καὶ τὰ πλοῖα ἐμπρήσαντες ὅπως ἀπόγνοια ᾖ τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν τῆς γῆς ἀναβάντες εἰς τὸ ὄρος τὴν ἰστώνην τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι ἔφθειρον τοὺς ἐν τῇ πόλει καὶ τῆς γῆς ἐκράτουν. τοῦ δὲ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος οἱ ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς ἔστειλαν ἐς σικελίαν καὶ λάχητα τὸν μελανώπου στρατηγὸν αὐτῶν καὶ χαροιάδην τὸν εὐφιλήτου. οἱ γὰρ συρακόσιοι καὶ λεοντῖνοι ἐς πόλεμον ἀλλήλοις καθέστασαν. ξύμμαχοι δὲ τοῖς μὲν συρακουσίοις ἦσαν πλὴν καμαριναίων αἱ ἄλλαι δωρίδες πόλεις, αἵπερ καὶ πρὸς τὴν τῶν λακεδαιμονίων τὸ πρῶτον ἀρχομένου τοῦ πολέμου ξυμμαχίαν ἐτάχθησαν. οὐ μέντοι ξυνεπολέμησάν γε. τοῖς δὲ λεοντίνοις

αἱ χαλκιδικαὶ πόλεις, καὶ καμαρίνα. τῆς δὲ ἰταλίας λοκροὶ
μὲν συρακοσίων ἦσαν, ῥηγῖνοι δὲ κατὰ τὸ ξυγγενὲς λεοντίνων.
ἐς οὖν τὰς ἀθήνας πέμψαντες οἱ τῶν λεοντίνων ξύμμαχοι
κατά τε παλαιὰν ξυμμαχίαν καὶ ὅτι ἴωνες ἦσαν, πείθουσι τοὺς
ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς. ὑπὸ γὰρ τῶν συρακοσίων
τῆς τε γῆς εἴργοντο καὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἔπεμψαν οἱ ἀθη-
ναῖοι τῆς μὲν οἰκειότητος προφάσει, βουλόμενοι δὲ μήτε σῖτον
ἐς τὴν πελοπόννησον ἄγεσθαι αὐτόθεν, πρόπειράν τε ποιού-
μενοι εἰ σφίσι δυνατὰ εἴη τὰ ἐν τῇ σικελίᾳ πράγματα ὑποχεί-
ρια γενέσθαι. καταστάντες οὖν ἐς ῥήγιον τῆς ἰταλίας τὸν πό-
λεμον ἐποιοῦντο μετὰ τῶν ξυμμάχων. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.
τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἡ νόσος τὸ δεύτερον ἐπέπεσε
τοῖς ἀθηναίοις, ἐκλιποῦσα μὲν οὐδένα χρόνον τὸ παντά-
πασιν. ἐγένετο δέ τις ὅμως διακωχή. παρέμεινε δὲ τὸ μὲν
ὕστερον οὐκ ἔλασσον ἐνιαυτοῦ. τὸ δὲ πρότερον καὶ δύο ἔτη,
ὥστε ἀθηναίους γε μὴ εἶναι ὅτι μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύνα-
μιν. τετρακοσίων γὰρ ὁπλιτῶν καὶ τετρακισχιλίων οὐκ
ἐλάσσους ἀπέθανον ἐκ τῶν τάξεων, καὶ τριακοσίων ἱπ-
πέων. τοῦ δὲ ἄλλου ὄχλου ἀνεξεύρετος ἀριθμός. ἐγένοντο
δὲ καὶ οἱ πολλοὶ σεισμοὶ τότε τῆς γῆς, ἔν τε ἀθήναις καὶ
ἐν εὐβοίᾳ καὶ ἐν βοιωτοῖς, καὶ μάλιστα ἐν ὀρχομενῷ τῷ βοιω-
τίῳ. καὶ οἱ μὲν ἐν σικελίᾳ ἀθηναῖοι καὶ ῥηγῖνοι τοῦ αὐτοῦ χει-
μῶνος τριάκοντα ναυσὶ στρατεύουσιν ἐπὶ τὰς αἰόλου νήσους τὰς
καλουμένας. θέρους δὲ γὰρ δι' ἀνυδρίαν ἀδύνατα ἦν ἐπι-
στρατεύειν. νέμονται δὲ λιπαραῖοι αὐτὰς κνιδίων ἄποικοι
ὄντες. οἰκοῦσι δ' ἐν μιᾷ τῶν νήσων οὐ μεγάλῃ. καλεῖται δὲ λι-
πάρα. τὰς δὲ ἄλλας ἐκ ταύτης ὁρμώμενοι γεωργοῦσι, δι-
δύμην καὶ στρογγύλην καὶ ἱεράν. νομίζουσι δὲ οἱ ἐν ἐκεί-
νοι ἄνθρωποι ἐν τῇ ἱερᾷ, ὡς ὁ ἥφαιστος χαλκεύει, ὅτι τὴν νύκτα
φαίνεται πῦρ ἀναδιδοῦσα πολὺ καὶ τὴν ἡμέραν καπνόν.
κεῖνται δὲ αἱ νῆσοι αὗται κατὰ τὴν σικελῶν καὶ μεσση-
νίων γῆν. ξύμμαχοι δὲ ἦσαν συρακοσίων. τεμόντες δὲ οἱ ἀθη-
ναῖοι τὴν γῆν, ὡς οὐ προσεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐς τὸ ῥήγιον. καὶ
ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ πέμπτον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ
τῷδε ὃν θουκυδίδης ξυνέγραψε. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέ-
ρους πελοποννήσιοι μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ ἰ-
σθμοῦ ἦλθον ὡς ἐς τὴν ἀττικὴν ἐσβαλοῦντες ἄγιδος

τοῦ ἀρχιδάμου ἡγουμένου λακεδαιμονίων βασιλέως. σεισμῶν
δὲ γενομένων πολλῶν ἀπετράποντο πάλιν καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσ-
βολή. καὶ περὶ τούτους τοὺς χρόνους τῶν σεισμῶν κατεχόντων
τῆς εὐβοίας ἐν ὀροβίαις ἡ θάλασσα ἐπελθοῦσα ἀπὸ τῆς
τότε οὔσης γῆς καὶ κυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρο-
ς τι. καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε. τὸ δὲ ὑπενόστησε, καὶ θάλασσα
νῦν ἐστὶ πρότερον οὖσα γῆ. καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν, ὅσοι μὴ ἐδύναν-
το φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες. καὶ περὶ ἀτα-
λάντην τὴν ἐπὶ λοκροῖς τοῖς ὀπουντίοις νῆσον παραπλησία
γίνεται ἐπίκλυσις. καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν ἀθηναίων παρεῖλε
καὶ δύο νεῶν ἀνειλκυσμένων τὴν ἑτέραν κατέαξεν, ἐγένετο δὲ
καὶ ἐν πεπαρήθῳ κύματος ἐπαναχώρησίς τις. οὐ μέντοι
ἐπέκλυσέ γε. καὶ σεισμὸς τοῦ τείχους τι κατέβαλε, καὶ τὸ πρυ-
τανεῖον καὶ ἄλλας οἰκίας οὐκ ὀλίγας. αἴτιον δὲ ἔγωγε νομίζω
τοῦ τοιούτου ᾗ ἰσχυρότατος ὁ σεισμὸς ἐγένετο κατὰ τοῦτο ἀπο-
στέλλειν τε τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξαπίνης πάλιν ἐπισπωμένην
βιαιότερον τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν. ἄνευ δὲ σεισμοῦ
οὐκ ἄν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι γενέσθαι. τοῦ δ᾽ αὐτοῦ
τοῦ θέρους ἐπολέμουν καὶ ἄλλοι ὡς ἑκάστοις ξυνέβαινεν
ἐν τῇ σικελίᾳ. καὶ αὐτοὶ οἱ σικελιῶται ἐπ᾽ ἀλλήλους στρατεύον-
τες καὶ οἱ ἀθηναῖοι σὺν τοῖς σφετέροις ξυμμάχοις. ἃ δὲ
λόγου μάλιστα ἄξια ἢ μετὰ τῶν ἀθηναίων οἱ ξύμμαχοι ἔπρα-
ξαν ἢ πρὸς τοὺς ἀθηναίους οἱ ἀντιπολέμιοι τούτων μνησθή-
σομαι. χαροιάδου γὰρ ἤδη τοῦ ἀθηναίων στρατηγοῦ τεθνη-
κότος ὑπὸ συρακοσίων πολέμῳ, λάχης ἅπασαν ἔχων
τῶν νεῶν τὴν ἀρχὴν ἐστράτευσε μετὰ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ
μυλὰς τὰς μεσσηνίων. ἔτυχον δὲ δύο φυλαὶ ἐν ταῖς μυλαῖς
τῶν μεσσηνίων φρουροῦσαι. καί τινα καὶ ἐνέδραν πεποιημέναι
τοῖς ἀπὸ τῶν ἀθηναίων νεῶν. οἱ δὲ ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοι τούς τε ἐκ τῆς ἐνέδρας τρέπουσι καὶ διαφθείρουσι
πολλούς. καὶ τῷ ἐρύματι προσβαλόντες ἠνάγκασαν ὁ-
μολογίᾳ τήν τε ἀκρόπολιν παραδοῦναι καὶ ἐπὶ μεσσήνην
συστρατεῦσαι. καὶ μετὰ τοῦτο ἐπελθόντων οἱ μεσσήνιοι
τῶν τε ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων προσεχώρησαν. καὶ αὐ-
τοὶ ὁμήρους τε δόντες καὶ τὰ ἄλλα πιστὰ παρασχόμενοι,
τοῦ δ᾽ αὐτοῦ θέρους οἱ ἀθηναῖοι τριάκοντα ναῦς ἔστειλαν

περὶ πελοπόννησον. ὧν ἐστρατήγει δημοσθένης τε ὁ ἀλκισθέ
νους καὶ προκλῆς ὁ θεοδώρου. ἑξήκοντα δὲ ἐς μῆλον καὶ δισχ
λίους ὁπλίτας. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν νικίας ὁ νικηράτου. τοὺς
γὰρ μηλίους ὄντας νησιώτας καὶ οὐκ ἐθέλοντας ὑπακούειν
οὐδὲ ἐς τὸ αὐτῶν ξυμμαχικὸν ἰέναι ἐβούλοντο προσαγαγέσθ
ῶς δ᾽ αὐτοῖς δῃουμένης τῆς γῆς οὐ προσεχώρουν ἄραντες
ἐκ τῆς μήλου αὐτοὶ μὲν ἔπλευσαν ἐς ὠρωπὸν τῆς πέραν γῆς.
ὑπὸ νύκτα δὲ σχόντες εὐθὺς ἐπορεύοντο οἱ ὁπλῖται ἀπὸ
τῶν νεῶν πεζῇ ἐς τάναγραν τῆς βοιωτίας. οἱ δὲ ἐκ τῆς πό
λεως πανδημεὶ ἀθηναῖοι ἱππονίκου τε τοῦ καλλίου στρα
τηγοῦντος καὶ εὐρυμέδοντος τοῦ θουκλέους ἀπὸ σημείου
ἐς τὸ αὐτὸ κατὰ γῆν ἀπήντων, καὶ στρατοπεδευσάμενοι
ταύτην τὴν ἡμέραν ἐν τῇ τανάγρᾳ ἐδῄουν καὶ ἐνηυλίσαν
το. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐπεξελθόντας
τῶν ταναγραίων καὶ θηβαίων τινὰς προσβεβοηθηκότας
καὶ ὅπλα λαβόντες τρόπαιον στήσαντες ἀνεχώρησαν, οἱ
μὲν ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ παραπλεύσας
ὁ νικίας ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ τῆς λοκρίδος τὰ ἐπιθαλάσ
σια ἔτεμε. καὶ ἀνεχώρησεν ἐπ᾽ οἴκου. ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον
τοῦτον λακεδαιμόνιοι ἡράκλειαν τὴν ἐν τραχινίᾳ ἀποι
κίαν καθίσταντο, ἀπὸ τοιᾶσδε γνώμης. μηλιεῖς οἱ ξυμ
παντες εἰσὶ μὲν τρία μέρη, παράλιοι. ἱερεῖς. τραχίνιοι. τοῦ
των δὲ οἱ τραχίνιοι πολέμῳ ἐφθαρμένοι ὑπὸ οἰταίων ὁ
μόρων ὄντων τὸ πρῶτον μελλήσαντες ἀθηναίοις προσθ
εῖναι σφᾶς αὐτούς. δείσαντες δὲ μὴ οὐ σφίσι πιστοὶ ὦσι.
πέμπουσιν ἐς λακεδαίμονα. ἑλόμενοι πρεσβευτὴν τισα
μένον. ξυνεπρεσβεύοντο δὲ αὐτοῖς καὶ δωριεῖς ἡ μητρόπολις
τῶν λακεδαιμονίων τῶν αὐτῶν δεόμενοι. ὑπὸ γὰρ τῶν
οἰταίων καὶ αὐτοὶ πολέμῳ ἐφθείροντο. ἀκούσαντες δὲ οἱ
λακεδαιμόνιοι γνώμην εἶχον τὴν ἀποικίαν ἐκπέμπειν
τοῖς τε τραχινίοις βουλόμενοι καὶ τοῖς δωριεῦσι τιμωρεῖν.
καὶ ἅμα τοῦ πρὸς ἀθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς
ἐδόκει ἡ πόλις καθίστασθαι. ἐπί τε γὰρ τῇ εὐβοίᾳ ναυτι
κὸν παρασκευασθῆναι ἄν, ὥστ᾽ ἐκ βραχέος τὴν διά
βασιν γίγνεσθαι. τῆς τε ἐπὶ θρᾴκης παρόδου χρησίμως
ἕξειν, τό τε ξύμπαν ὥρμηντο τὸ χωρίον κτίζειν. πρῶτον

πρῶτον μὲν οὖν ἐν δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήροντο. κελεύοντος δὲ ἐξέ
πεμψαν τοὺς οἰκήτορας. αὐτῶν τε καὶ τῶν περιοίκων, καὶ τῶν ἄλ
λων ἑλλήνων τὸν βουλόμενον ἐκέλευον ἕπεσθαι πλὴν ἰώνων
καὶ ἀχαιῶν. καὶ ἔστιν ὧν ἄλλ' ἐθνῶν. οἰκισταὶ δὲ τρεῖς λακεδαι
μονίων ἡγήσαντο λέων καὶ ἀλκείδας, καὶ δαμάγων. καταστάν
τες δὲ ἐτείχισαν τὴν πόλιν ἐκ καινῆς. ἣ νῦν ἡράκλεια καλεῖται.
ἀπέχουσα θερμοπυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα. τῆς δὲ
θαλάσσης εἴκοσι. νεώριά τε παρεσκευάζοντο, καὶ ἤρξαντο κατὰ
θερμοπύλας κατ' αὐτὸ τὸ στενόν. ὅπως εὐφύλακτα αὐτοῖς εἴη.
οἱ δὲ ἀθηναῖοι τῆς πόλεως ταύτης ξυνοικιζομένης, τὸ πρῶ
τον ἔδεισάν τε καὶ ἐνόμισαν ἐπὶ τῇ εὐβοίᾳ μάλιστα καθίστα
σθαι. ὅτι βραχύς ἐστιν ὁ διάπλους πρὸς τὸ κήναιον τῆς εὐ
βοίας. ἔπειτα μέντοι παρὰ δόξαν αὐτοῖς ἀπέβη. οὐ γὰρ ἐγέ
νετο ἀπ' αὐτῆς δεινὸν οὐδέν. αἴτιον δ' ἦν οἵ τε θεσσαλοὶ ἐν δυνά
μει ὄντες τῶν ταύτῃ χωρίων, καὶ ὧν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο. φοβούμενοι
μὴ σφίσι μεγάλῃ ἰσχύι παροικῶσιν. ἔφθειρον καὶ διὰ παντὸς
ἐπολέμουν ἀνθρώποις νεοκαταστάτοις, ἕως ἐξετρύχωσαν γενομένους
τὸ πρῶτον καὶ πάνυ πολλούς. πᾶς γάρ τις λακεδαιμονίων,
οἰκιζόντων θαρσαλέως ᾔει, βέβαιον νομίζων τὴν πόλιν. οὐ μέν
τοι ἥκιστα οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τῶν λακεδαιμονίων οἱ ἀφικνούμενοι
τὰ πράγματά τε ἔφθειρον καὶ ἐς ὀλιγανθρωπίαν κατέστησαν.
ἐκφοβήσαντες τοὺς πολλούς. χαλεπῶς τε καὶ ἔστιν ἃ οὐ καλῶς
ἐξηγούμενοι. ὥστε ῥᾷον ἤδη αὐτῶν οἱ πρόσοικοι ἐπεκράτουν.
τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν ἐν τῇ μήλῳ
οἱ ἀθηναῖοι κατείχοντο. καὶ οἱ ἀπὸ τῶν τριάκοντα νεῶν ἀ
θηναῖοι περὶ πελοπόννησον ὄντες πρῶτον ἐν ἐλλομένῳ
τῆς ἀρχαδίας φρουρούς τινας λοχήσαντες διέφθειραν. ἔπει
τα ὕστερον ἐπὶ λευκάδα μείζονι στόλῳ ἦλθον, ἀκαρνᾶσί τε πᾶ
σι πανδημεὶ πλὴν οἰνιαδῶν ξυνέσποντο, καὶ ζακυν
θίοις καὶ κεφαλλῆσι. καὶ κερκυραίων πέντε καὶ δέκα ναυσί.
καὶ οἱ μὲν λευκάδιοι τῆς τε ἔξω γῆς δῃουμένης καὶ τῆς ἐντὸς
τοῦ ἰσθμοῦ ἐν ᾗ καὶ ἡ λευκάς ἐστι. καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ ἀπόλλωνος
πλήθει βιαζόμενοι ἡσύχαζον. οἱ δὲ ἀκαρνᾶνες ἠξίουν δημο
σθένην τὸν στρατηγὸν τῶν ἀθηναίων ἀποτειχίζειν αὐτοὺς
νομίζοντες ῥᾳδίως γ' ἂν ἐκπολιορκῆσαι. καὶ πόλεως ἀεὶ
σφίσι πολεμίας ἀπαλλαγῆναι. δημοσθένης δὲ ἀναπεί
θεται κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὑπὸ μεσσηνίων ὡς καλὸν αὐ
τῷ στρατιᾶς τοσαύτης ξυνειλεγμένης, αἰτωλοῖς ἐπιθέ

ἐπιθέσθαι ναυπάκτῳ τε πολεμίοις οὖσι· καὶ ἢν κρατήσῃ αὐτῶν
ῥᾳδίως καὶ τὸ ἄλλο ἠπειρωτικὸν τὸ ταύτῃ ἀθηναίοις προσ-
ποιήσειν· τὸ γὰρ ἔθνος μέγα μὲν εἶναι τὸ τῶν αἰτωλῶν καὶ μά-
χιμον, οἰκοῦν δὲ κατὰ κώμας ἀτειχίστους καὶ ταύτας διὰ πολλοῦ
καὶ σκευῇ ψιλῇ χρώμενον οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον πρὶν ξυμβοη-
θῆσαι καὶ καταστραφῆναι. ἐπιχειρεῖν δ' ἐκέλευον πρῶτον
μὲν ἀποδωτοῖς, ἔπειτα δὲ ὀφιονεῦσι· καὶ μετὰ τούτους εὐρυ-
τᾶσιν· ὅπερ μέγιστον μέρος ἐστὶ τῶν αἰτωλῶν· ἀγνωστότατοι δὲ γλῶσσαν
καὶ ὠμοφάγοι εἰσὶν ὡς λέγονται. τούτων γὰρ ληφθέντων, ῥᾳδί-
ως καὶ τὰ ἄλλα προσχωρήσειν. ὁ δὲ τῶν μεσσηνίων χάριτι πει-
σθεὶς, καὶ μάλιστα νομίσας ἄνευ τῆς τῶν ἀθηναίων δυνάμεως
τοῖς ἠπειρώταις ξυμμάχοις μετὰ τῶν αἰτωλῶν ^ τῶν ὀζολῶν ἐς κυ-
τίνιον τὸ δωρικὸν, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν παρνασσὸν ἕως καταβαίη
ἐς φωκέας, οἳ προθύμως ἐδόκουν κατὰ τὴν ἀθηναίων
αἰεί ποτε φιλίαν ξυστρατεύσειν ἢ καὶ βίᾳ προσαχθῆναι· καὶ
φωκεῦσιν ἤδη ὅμορος ἡ βοιωτία ἐστίν. ἄρας οὖν ξύμπαντι
τῷ στρατεύματι ἀπὸ τῆς λευκάδος ἀκόντων τῶν ἀκαρνάνων
παρέπλευσεν ἐς σόλλιον. κοινώσας δὲ τὴν ἐπίνοιαν τοῖς ἀ-
καρνᾶσιν, ὡς οὐ προσεδέξαντο διὰ τῆς λευκάδος τὴν οὐ περι-
τείχισιν, αὐτὸς τῇ λοιπῇ στρατιᾷ κεφαλλῆσι καὶ μεσσηνίοις
καὶ ζακυνθίοις καὶ ἀθηναίων τριακοσίοις τοῖς ἐπιβάταις
τῶν σφετέρων νεῶν· αἱ γὰρ πέντε καὶ δέκα τῶν κερκυραίων ἀπῆλ-
θον νῆες· ἐστράτευσεν ἐπ' αἰτωλούς. ὡρμᾶτο δὲ ἐξ οἰνεῶνος
τῆς λοκρίδος. οἱ δὲ ὀζόλαι οὗτοι λοκροὶ ξύμμαχοι ἦσαν. καὶ
ἔδει αὐτοὺς πανστρατιᾷ ἀπαντῆσαι τοῖς ἀθηναίοις ἐς τὴν
μεσόγειον. ὄντες γὰρ ὅμοροι τοῖς αἰτωλοῖς καὶ ὁμόσκευοι
μεγάλην ὠφελίαν ἐδόκουν εἶναι ξυστρατεύοντες μάχης τε
ἐμπειρίᾳ τῆς ἐκείνων καὶ χωρίων. αὐλισάμενος δὲ τῷ στρα-
τῷ ἐν τοῦ διὸς τοῦ νεμείου τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ ἡσίοδος ὁ ποιητὴς λέ-
γεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ ἀποθανεῖν, χρησθὲν αὐτῷ ἐν νεμέᾳ
τοῦτο παθεῖν ἅμα τῇ ἕῳ, ἄρας ἐπορεύετο ἐς τὴν αἰτωλίαν
καὶ αἱρεῖ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ποτιδανίαν· καὶ τῇ δευτέρᾳ κρο-
κύλαφον· καὶ τῇ τρίτῃ τείχιον. ἔμενέ τε αὐτοῦ καὶ τὴν λείαν
ἐς εὐπόλειον τῆς λοκρίδος ἀπέπεμψεν· τὴν γὰρ γνώμην
εἶχεν ξυγχωρεῖν ἐς ναύπακτον ἀναχωρήσας στρατεῦσαι ὕ-
στερον· τοὺς δὲ αἰτωλοὺς οὐκ ἐλάνθανεν αὕτη ἡ παρασκευή
οὔτε ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεβουλεύετο. ἐπειδή τε ὁ στρατὸς ἐ-

^ δύνασθαι ἂν κατὰ γῆν ἐλθεῖν ἐπὶ βοιωτούς

πεβεβλήκει πολλῇ χειρὶ ἐπεβοήθουν πάντες· ὥστε καὶ οἱ
ἔσχατοι ὀφιονέων οἱ πρὸς τὸν μηλιακὸν κόλπον καθήκοντες
βωμιῆς καὶ καλλιῆς ἐβοήθησαν· τῷ δὲ δημοσθένει τοιόνδε
τι οἱ μεσσήνιοι παρῄνουν· ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἀναδιδάσ-
κοντες αὐτὸν τῶν αἰτωλῶν ὡς εἴη ῥᾳδία ἡ αἵρεσις ἰέναι ἐκέ-
λευον ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὰς κώμας καὶ μὴ μένειν ἕως ἂν οἱ
ξύμπαντες ἀθροισθέντες ἀντιτάξωνται· τὴν δ' ἐν ποσὶν
ἀεὶ πειρᾶσθαι αἱρεῖν· ὁ δὲ τούτοις τε πεισθεὶς καὶ τῇ τύχῃ
ἐλπίσας ὅτι οὐδὲν αὐτῷ ἠναντιοῦτο τοὺς λοκροὺς οὐκ ἀνα-
μείνας οὓς αὐτῷ ἔδει προσβοηθῆσαι· ψιλῶν γὰρ ἀκοντι-
στῶν ἐνδεὴς ἦν μάλιστα ἐχώρει ἐπὶ αἰγιτίου, καὶ κατὰ κρά-
τος αἱρεῖ ἐπιών· ὑπέφευγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκάθηντο
ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως· ἦν γὰρ ἐφ' ὑψηλῶν
χωρίων ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης ὀγδοήκοντα σταδίους μά-
λιστα· οἱ δὲ αἰτωλοὶ βεβοηθηκότες γὰρ ἤδη ἦσαν ἐπὶ τὸ
αἰγίτιον προσέβαλον τοῖς ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις,
καταθέοντες ἀπὸ τῶν λόφων ἄλλοι ἄλλοθεν καὶ ἐσηκόν-
τιζον καὶ ὅτε μὲν ἐπίοι τὸ τῶν ἀθηναίων στρατόπεδον ὑπε-
χώρουν· ἀναχωροῦσι δὲ ἐπέκειντο, καὶ ἦν ἐπὶ πολὺ τοιαύ-
τη ἡ μάχη· διώξεις τε καὶ ὑπαγωγαὶ ἐν οἷς ἀμφοτέροις ἥσ-
σους ἦσαν οἱ ἀθηναῖοι· μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξόται εἶχόν
τε τὰ βέλη αὐτοῖς καὶ οἷοί τε ἦσαν χρῆσθαι· οἱ δὲ ἀντεῖχον
τοξευόμενοι γὰρ οἱ αἰτωλοὶ ἄνθρωποι ψιλοὶ ἀνεστέλλοντο· ἐπεὶ
δὴ δὲ τοῦ τε τοξάρχου ἀποθανόντος οὗτοι διεσκεδάσθησαν,
καὶ αὐτοὶ ἐκεκμήκεσαν, καὶ ἐπὶ πολὺ τῷ αὐτῷ πόνῳ
ξυνεχόμενοι· οἵ τε αἰτωλοὶ ἐνέκειντο καὶ ἐσηκόντιζον, οὕτω δὴ
τραπόμενοι ἔφευγον· καὶ ἐσπίπτοντες ἔς τε χαράδρας
ἀνεκβάτους καὶ χωρία, ὧν οὐκ ἦσαν ἔμπειροι διεφθείρον-
το· καὶ γὰρ ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς τῶν ὁδῶν χρόμων ὁ μεσσήνιος
ἐτύγχανε τεθνηκώς· οἱ δὲ αἰτωλοὶ ἐσακοντίζοντες πολ-
λοὺς μὲν αὐτοῦ ἐν τῇ τροπῇ κατὰ πόδας αἱροῦντες, ἄνθρωποι
ποδώκεις καὶ ψιλοὶ διέφθειρον, τοὺς δὲ πλείους τῶν
ὁδῶν ἁμαρτάνοντας καὶ ἐς τὴν ὕλην ἐσφερομένους,
ὅθεν διέξοδοι οὐκ ἦσαν ~~πυ~~ πῦρ κομισάμενοι περιεπίμ-
πρασαν· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη τῆς φυγῆς καὶ τοῦ ὀ-
λέθρου τῶν στρατοπέδων τῶν ἀθηναίων· μόλις τε ἐπὶ

τὴν θάλασσαν καὶ τὸν οἰνεῶνα τῆς λοκρίδος ὅθενπερ καὶ
ὡρμήθησαν οἱ περιγενόμενοι κατέφυγον. ἀπέθανον δὲ τῶν
τε ξυμμάχων πολλοὶ καὶ αὐτῶν ἀθηναίων ὁπλῖται περὶ εἴκο
σι μάλιστα καὶ ἑκατόν. τοσοῦτοι μὲν τὸ πλῆθος καὶ ἡλικία
ἡ αὐτή. οὗτοι βέλτιστοι δὴ ἄνδρες ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἐκ τῆς
ἀθηναίων πόλεως διεφθάρησαν. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ ἕτερος
στρατηγὸς πρόκλης. τοὺς δὲ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελόμε
νοι παρὰ τῶν αἰτωλῶν, καὶ ἀναχωρήσαντες ἐς ναύπακτον ὕ
στερον ἐς τὰς ἀθήνας ταῖς ναυσὶν ἐκομίσθησαν. δημοσθέ
νης δὲ περὶ ναύπακτον καὶ τὰ χωρία ταῦτα ὑπελείφθη τοῖς
πεπραγμένοις φοβούμενος τοὺς ἀθηναίους. κατὰ δὲ τοὺς
αὐτοὺς χρόνους καὶ οἱ περὶ σικελίαν ἀθηναῖοι πλεύσαντες
εἰς τὴν λοκρίδα, ἐν ἀποβάσει τέ τινι τοὺς προσβοηθήσαντας
λοκρῶν ἐκράτησαν, καὶ περιπόλιον αἱροῦσιν ὃ ἦν ἐπὶ τῷ ἄλη
κι ποταμῷ. τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους αἰτωλοὶ προπέμψαντες πρό
τερον ἔς τε κόρινθον καὶ λακεδαίμονα πρέσβεις. τόλοφόν τε
τὸν ὀφιονέα καὶ βοριάδην τὸν εὐρυτᾶνα καὶ τίσανδρον τὸν
ἀποδωτὸν πείθουσιν ὥστε σφίσι πέμψαι στρατιὰν ἐπὶ ναύπακ
τον διὰ τὴν τῶν ἀθηναίων ἐπαγωγήν. καὶ ἐξέπεμψαν οἱ λακε
δαιμόνιοι περὶ τὸ φθινόπωρον τρισχιλίους ὁπλίτας τῶν
ξυμμάχων. τούτων ἦσαν πεντακόσιοι ἐξ ἡρακλείας τῆς ἐν
τραχῖνι πόλεως τότε νεοκτίστου οὔσης. σπαρτιάτης δ' ἦρχεν
εὐρύλοχος τῆς στρατιᾶς καὶ ξυνηκολούθουν αὐτῷ μακάριος
καὶ μενεδάιος οἱ σπαρτιᾶται. ξυλλεγέντος δὲ τοῦ στρατεύμα
τος ἐς δελφοὺς ἐπεκηρυκεύετο εὐρύλοχος λοκροῖς τοῖς ὀζόλαις
διὰ τούτων γὰρ ἡ ὁδὸς ἦν ἐς ναύπακτον. καὶ ἅμα τῶν ἀ
θηναίων ἐβούλετο ἀποστῆσαι αὐτούς. ξυνέπρασσον δὲ μάλιστα
αὐτῷ τῶν λοκρῶν ἀμφισσῆς διὰ τὸ τῶν φωκέων ἔχθος δε
διότες καὶ αὐτοὶ πρῶτον δόντες ὁμήρους καὶ τοὺς ἄλλους ἔ
πεισαν δοῦναι φοβουμένους τὸν ἐπιόντα στρατόν. πρῶτον μὲν
οὖν τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς μυονέας. ταύτῃ γὰρ δυσεσβολώτα
τος ἡ λοκρίς. ἔπειτα ἰπνέας καὶ μεσσαπίους καὶ τριταιέας
καὶ χαλαίους καὶ τολοφωνίους καὶ ἡσσίους καὶ οἰανθέας
οὗτοι καὶ ξυνεστράτευον πάντες. ὀλπαῖοι δὲ ὁμήρους μὲν ἔ
δοσαν, ἠκολούθουν δὲ οὔ. καὶ ὑαῖοι οὐκ ἔδοσαν ὁμήρους πρὶν
αὐτῶν εἷλον κώμην πόλιν ὄνομα ἔχουσαν. ἐπειδὴ δὲ πα
ρεσκεύαστο πάντα καὶ τοὺς ὁμήρους κατέθετο ἐς κυτίνιον
τὸ δωρικὸν ἐχώρει τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν ναύπακτον διὰ

τῶν

τῶν λοκρῶν· καὶ πορευόμενος οἰνεῶνα αἱρεῖ αὐτῶν καὶ εὐπόλιον· οὐ
γὰρ προσεχώρησαν. γενόμενοι δὲ ἐν τῇ ναυπακτίᾳ· καὶ οἱ αἰτωλοὶ ἅ
μα ἤδη προσβεβοηθηκότες ἐδῄουν τὴν γῆν· καὶ τὸ προάστειον
ἀτείχιστον ὂν εἷλον· ἐπί τε μολύκριον ἐλθόντες τὴν κορινθίων
μὲν ἀποικίαν ἀθηναίων δὲ ὑπήκοον αἱροῦσι. δημοσθέ
νης δὲ ὁ ἀθηναῖος· ἔτι γὰρ ἐτύγχανεν ὢν μετὰ τὰ ἐκ τῆς αἰτω
λίας περὶ ναύπακτον προαισθόμενος τοῦ στρατοῦ καὶ δείσας περὶ
αὐτῆς ἐλθὼν πείθει ἀκαρνᾶνας χαλεπῶς διὰ τὴν ἐκ τῆς
λευκάδος ἀναχώρησιν βοηθῆσαι ναυπάκτῳ· καὶ πέμπουσι
μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεῶν χιλίους ὁπλίτας οἳ ἐπελθόντες τὸ χω
ρίον περιεποίησαν τὸ χωρίον· δεινὸν γὰρ ἦν μεγάλου ὄντος τοῦ
τείχους ὀλίγων δὲ τῶν ἀμυνομένων οὐκ ἀντισχῶσιν· εὐρύλοχος
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὡς ᾔσθοντο τὴν στρατιὰν ἐσεληλυθυῖαν καὶ ἀ
δύνατον ὂν τὴν πόλιν βίᾳ ἑλεῖν ἀνεχώρησαν οὐκ ἐπὶ πελο
ποννήσου, ἀλλ' ἐς τὴν αἰολίδα τὴν νῦν καλουμένην κα
λυδῶνα καὶ πλευρῶνα καὶ ἐς τὰ ταύτῃ χωρία· καὶ ἐς πρό
σχιον τῆς αἰτωλίας. οἱ γὰρ ἀμπρακιῶται ἐλθόντες πρὸς αὐ
τοὺς πείθουσιν ὥστε μετὰ σφῶν· ἄργει τε τῷ ἀμφιλοχικῷ
καὶ ἀμφιλοχίᾳ τῇ ἄλλῃ ἐπιχειρῆσαι καὶ ἀκαρνανίᾳ ἅμα
λέγοντες ὅτι ἢν τούτων κρατήσωσι πᾶν τὸ ἠπειρωτικὸν λακε
δαιμονίοις ξύμμαχον καθεστήξει. καὶ ὁ μὲν εὐρύλοχος πει
σθεὶς καὶ τοὺς αἰτωλοὺς ἀφεὶς ἡσύχαζε τῷ στρατῷ περὶ τοὺς
χώρους τούτους, ἕως τοῖς ἀμπρακιώταις ἐκστρατευσαμένοις
περὶ τὸ ἄργος δέοι βοηθεῖν· καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα. οἱ δ' ἐν τῇ
σικελίᾳ ἀθηναῖοι τοῦ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἐπελθόντες
μετὰ τῶν ἑλλήνων ξυμμάχων καὶ ὅσοι σικελῶν κατὰ κράτος ἀρ
χόμενοι ὑπὸ συρακουσίων καὶ ξύμμαχοι ὄντες ἀποστάντες αὐτοῖς
ἀπὸ συρακουσίων ἐπολέμουν ἐπὶ ἴνησσαν, τὸ σικελικὸν πόλισμα
οὗ τὴν ἀκρόπολιν συρακούσιοι εἶχον, προσέβαλον, καὶ ὡς οὐκ
ἐδύναντο ἑλεῖν ἀπῄεσαν. ἐν δὲ τῇ ἀναχωρήσει ὑστέροις ἀθη
ναίοις τοῖς ξυμμάχοις ἀναχωροῦσιν· ἐπιτίθενται οἱ ἐκ τοῦ
τειχίσματος συρακούσιοι, καὶ προσπεσόντες τρέπουσί τε μέρος
τι τοῦ στρατοῦ καὶ ἀπέκτειναν οὐκ ὀλίγους· καὶ μετὰ τοῦτο ἀπὸ
τῶν νεῶν ὁ λάχης καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἐς τὴν λοκρίδα ἀποβά
σεις τινὰς ποιησάμενοι κατὰ τὸ καϊκινὸν ποταμὸν τοὺς προσ
βοηθοῦντας λοκρῶν μετὰ προξένου τοῦ καπάτωνος ὡς τρια
κοσίους μάχῃ ἐκράτησαν· καὶ ὅπλα λαβόντες ἀπεχώρησαν.
τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ δῆλον ἐκάθηραν οἱ ἀθηναῖοι
κατὰ χρησμὸν δή τινα. ἐκάθηρε μὲν γὰρ καὶ πεισίστρατος

ὁ τύραννος πρότερον αὐτὴν οὐχ ἅπασαν ἀλλ' ὅσον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐ-
φεωρᾶτο τῆς νήσου. τότε δὲ πᾶσα ἐκαθάρθη τοιῷδε τρόπῳ. θῆκαι
ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν δήλῳ πάσας ἀνεῖλον, καὶ τὸ λοιπ-
προεῖπον μήτε ἐναποθνήσκειν ἐν τῇ νήσῳ, μήτε ἐντίκτειν, ἀλλ' ἐς
τὴν ῥήνειαν διακομίζεσθαι. ἀπέχει δὲ ἡ ῥήνεια τῆς δήλου
οὕτως ὀλίγον ὥστε πολυκράτης ὁ σαμίων τύραννος ἰσχύσας τινὰ
χρόνον ναυτικῷ, καὶ τῶν τε ἄλλων νήσων ἄρξας καὶ τὴν ῥήνει-
αν ἑλὼν ἀνέθηκε τῷ ἀπόλλωνι τῷ δηλίῳ, ἁλύσει δήσας πρὸς
τὴν δῆλον. καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρ-
σιν ἐποίησαν οἱ ἀθηναῖοι τὰ δήλια. ἦν δέ ποτε καὶ τὸ πάλαι
μεγάλη ξύνοδος ἐς τὴν δῆλον τῶν ἰώνων τε καὶ περικτιόνων νη-
σιωτῶν. ξύν τε γὰρ γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐθεώρουν ὥσπερ νῦν
ἐς τὰ ἐφέσια ἴωνες. καὶ ἀγὼν ἐποιεῖτο αὐτόθι καὶ γυμνικὸς
καὶ μουσικός. χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. δηλοῖ δὲ μάλιστα ὅμη-
ρος ὅτι τοιαῦτα ἦν ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε ἅ ἐστιν ἐκ προοιμίου
ἀπόλλωνος. ἀλλ' ὅτε δήλῳ φοῖβε μάλιστά γε θυμὸν ἐτέρφ-
θης, ἔνθα τοι ἑλκεχίτωνες ἰάονες ἠγερέθονται σὺν σφοῖσι
τεκέεσσι γυναιξί τε σὴν ἐς ἀγυιάν. ἔνθα σε πυγμαχίῃ καὶ
ὀρχηστυῖ καὶ ἀοιδῇ μνησάμενοι τέρπουσιν ὅταν καθέσωσιν
ἀγῶνα. ὅτι δὲ καὶ μουσικῆς ἀγὼν ἦν, καὶ ἀγωνιούμενοι ἐφοί-
των ἐν τοῖσδ' αὖ δηλοῖ ἅ ἐστιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ προοιμίου. τὸν γὰρ
δηλιακὸν χορὸν τῶν γυναικῶν ὑμνήσας ἐτελεύτα τοῦ ἐπαίνου
ἐς τάδε τὰ ἔπη ἐν οἷς καὶ ἑαυτοῦ ἐπεμνήσθη. ἀλλ' ἄγε θ' ἱλή-
κοι μὲν ἀπόλλων ἀρτέμιδι ξύν. χαίρετε δὲ ὑμεῖς πᾶσαι. ἐμεῖο
δὲ καὶ μετόπισθε, μνήσασθ' ὁπότε κέν τις ἐπιχθονίων ἀν-
θρώπων ἐνθάδ' ἀνείρηται ταλαπείριος ἄλλος ἐπελθών.
ὦ κοῦραι τίς δ' ὔμμιν ἀνὴρ ἥδιστος ἀοιδῶν ἐνθάδε πωλεῖται
καὶ τέῳ τέρπεσθε μάλιστα, ὑμεῖς δ' εὖ μάλα πᾶσαι ὑ-
ποκρίνασθαι ἀφήμως, τυφλὸς ἀνήρ, οἰκεῖ δὲ χίῳ ἔνι παι-
παλοέσσῃ. τοσαῦτα μὲν ὅμηρος ἐτεκμηρίωσεν ὅτι ἦν καὶ τὸ
πάλαι μεγάλη ξύνοδος καὶ ἑορτὴ ἐν τῇ δήλῳ. ὕστερον δὲ τοὺς
μὲν χοροὺς οἱ νησιῶται καὶ οἱ ἀθηναῖοι μεθ' ἱερῶν ἔπεμπ-
τὰ δὲ περὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ πλεῖστα κατελύθη ὑπὸ
ξυμφορῶν ὡς εἰκός, πρὶν δὴ οἱ ἀθηναῖοι τότε τὸν ἀγῶνα ἐποί-
ησαν καὶ ἱπποδρομίας, ὃ πρότερον οὐκ ἦν. τοῦ δ' αὐτοῦ χει-
μῶνος ἀμπρακιῶται ὥσπερ ὑποσχόμενοι εὐρυλόχῳ τὴν στρα-
τιὰν κατέσχον, ἐκστρατεύονται ἐπὶ ἄργος τὸ ἀμφιλοχικὸν
τρισχιλίοις ὁπλίταις, καὶ ἐσβαλόντες ἐς τὴν ἀργείαν κατα-
λαμβάνουσιν ὄλπας τεῖχος ἐπὶ λόφου ἰσχυρὸν πρὸς τῇ θα-

λάσσῃ ὅ ποτε ἀκαρνᾶνες τειχισάμενοι κοινῷ δικαστηρίῳ ἐχρῶντο. ἀ
πέχει δὲ ἀπὸ τῆς ἀργείων πόλεως ἐπιθαλασσίας οὔσης πέντε
καὶ εἴκοσι σταδίους μάλιστα. οἱ δὲ ἀκαρνᾶνες οἱ μὲν ἐς ἄργος ξυνε
βοήθουν. οἱ δὲ τῆς ἀμφιλοχίας ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ ὃ κρῆναι κα
λεῖται φυλάσσοντες τοὺς μετὰ εὐρυλόχου πελοποννησίους μὴ λά
θωσι πρὸς τοὺς ἀμπρακιώτας διελθόντες ἐστρατοπεδεύσαντο
πέμπουσι δὲ καὶ ἐπὶ δημοσθένην τὸν ἐς τὴν αἰτωλίαν ἀθη
ναίων στρατηγήσαντα ὅπως σφίσιν ἡγεμὼν γίγνηται. καὶ ἐπὶ τὰς
εἴκοσι ναῦς ἀθηναίων αἳ ἔτυχον περὶ πελοπόννησον οὖσαι. ὧν
ἦρχεν ἀριστοτέλης τε ὁ τιμοκράτους καὶ ἱεροφῶν ὁ ἀντιμνήστου. ἀ
πέστειλαν δὲ καὶ ἄγγελον οἱ περὶ τὰς ὄλπας ἀμπρακιῶται ἐς
τὴν πόλιν κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν πανδημεί δεδιότες μὴ
οἱ μετ᾽ εὐρυλόχου οὐ δύνωνται διελθεῖν τοὺς ἀκαρνᾶνας καὶ σφί
σιν ἢ μονωθεῖσιν ἢ μάχη γένηται. ἢ ἀναχωρεῖν βουλομένοις
οὐκ ᾖ ἀσφαλές. οἱ μὲν οὖν μετ᾽ εὐρυλόχου πελοποννήσιοι. ὡς ᾔ
σθοντο τοὺς ἐν ὄλπαις ἀμπρακιώτας ἥκοντας· ἄραντες ἐκ
τοῦ προσχίου, ἐβοήθουν κατὰ τάχος· καὶ διαβάντες τὸν ἀ
χελῷον, ἐχώρουν δι᾽ ἀκαρνανίας οὔσης ἐρήμης διὰ τὴν ἐς
ἄργος βοήθειαν ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχοντες τὴν στρατίων πόλιν,
καὶ τὴν φρουρὰν αὐτῶν. ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν ἄλλην ἀκαρνα
νίαν καὶ διελθόντες τὴν στρατίων γῆν ἐχώρουν διὰ τῆς φυτί
ας καὶ αὖθις μεδεῶνος παρ᾽ ἔσχατα ἔπειτα διὰ λιμναίας.
καὶ ἐπέβησαν τῆς ἀγραΐ οὐκέτι ἀκαρνανίας φιλίας δὲ σφί
σι λαβόμενοι δὲ τοῦ θυάμου ὄρους ὅ ἐστιν ἄγροικον ἐχώρουν δι᾽ αὐ
τοῦ καὶ κατέβησαν ἐς τὴν ἀργείαν νυκτὸς ἤδη. καὶ διεξελ
θόντες μεταξὺ τῆς τε ἀργείων πόλεως καὶ τῆς ἐπὶ κρήναις
ἀκαρνάνων φυλακῆς ἔλαθον καὶ προσέμιξαν τοῖς ἐν ὄλ
παις ἀμπρακιώταις. γενόμενοι δὲ ἀθρόοι ἅμα τῇ ἡμέρᾳ κα
θίζουσιν ἐπὶ τὴν μητρόπολιν καλουμένην. καὶ στρατόπεδον
ἐποιήσαντο. ἀθηναῖοι δὲ ταῖς εἴκοσι ναυσὶν οὐ πολλῷ ὕστερ
παραγίγνονται ἐς τὸν ἀμπρακικὸν κόλπ βοηθοῦντες τοῖς ἀρ
γείοις. καὶ δημοσθένης μεσσηνίων μὲν ἔχων διακοσίους
ὁπλίτας ἑξήκοντα δὲ τοξότας ἀθηναίων καὶ αἱ μὲν νῆες περὶ
τὰς ὄλπας τὸν λόφον ἐκ θαλάσσης ἐφώρμουν. οἱ δὲ ἀκαρ
νᾶνες καὶ ἀμφιλόχων ὀλίγοι. οἱ γὰρ πλείους ὑπὸ ἀμπρα
κιωτῶν βίᾳ κατείχοντο, ἐς τὸ ἄργος ἤδη ξυνεληλυθότες.
παρεσκευάζοντο ὡς μαχούμενοι τοῖς ἀθηναίοις ἐναντίοις

καὶ ἡγεμόνα τοῦ παντὸς ξυμμαχικοῦ. αἱροῦνται δημοσθένην
μετὰ τῶν σφετέρων στρατηγῶν. ὁ δὲ προσαγαγὼν ἐγγὺς τῆς ὄλπης
ἐστρατοπεδεύσατο· χαράδρα δ' αὐτοὺς μεγάλη διεῖργε. καὶ ἡμέ
ρας μὲν πέντε ἡσύχαζον. τῇ δ' ἕκτῃ ἐτάσσοντο ἀμφότεροι ὡς ἐς
μάχην. καὶ μεῖζον γὰρ ἐγένετο καὶ περιεῖχε τὸ τῶν πελοπον
νησίων στρατόπεδον, ὁ δημοσθένης δείσας μὴ κυκλωθῇ λοχί
ζει ἐς ὁδόν τινα κοίλην καὶ λοχμώδη, ὁπλίτας καὶ ψιλοὺς ξυν
αμφοτέρους ἐς τετρακοσίους, ὅπως κατὰ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐν
αντίων ἐν τῇ ξυνόδῳ αὐτῇ ἐξαναστάντες, οὗτοι κατὰ νώτου γίγνων
ται. ἐπειδὲ παρεσκεύαστο, ἀμφοτέροις ἦσαν ἐς χεῖρας. δημο
σθένης μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων μετὰ μεσσηνίων καὶ ἀθη
ναίων ὀλίγων. τὸ δὲ ἄλλο ἀκαρνᾶνες ὡς ἕκαστοι τεταγμένοι ἐπεῖχ
καὶ ἀμφιλόχων οἱ παρόντες ἀκοντισταί. πελοποννήσιοι δὲ καὶ
ἀμπρακιῶται ἀναμὶξ τεταγμένοι πλὴν μαντινέων. οὗτοι δὲ
ἐν τῷ εὐωνύμῳ μᾶλλον. καὶ οὐ τὸ κέρας ἄκρον ἔχοντες ἄθροοι
ἦσαν. ἀλλ' εὐρύλοχος ἔσχατον εἶχε τὸ εὐώνυμον, καὶ οἱ μετ' αὐ
τοῦ κατὰ μεσσηνίους καὶ δημοσθένην. ὡς δ' ἐν χερσὶν ἤδη
ὄντες περιέσχον τῷ κέρᾳ οἱ πελοποννήσιοι καὶ ἐκυκλοῦντο
τὸ δεξιὸν τῶν ἐναντίων, οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας ἀκαρνᾶνες ἐπιγενό
μενοι αὐτοῖς κατὰ νώτου. προσπίπτουσί τε καὶ τρέπουσιν ὥστε
μήτε ἀλκὴν ὑπομεῖναι. φοβηθέντας τε ἐς φυγὴν. καὶ τὸ
πλέον τοῦ στρατεύματος καταστῆσαι. ἐπειδὴ γὰρ εἶδον τὸ κα
τ' εὐρύλοχον, καὶ ὃ κράτιστον ἦν διαφθειρόμενον πολλῷ μᾶλ
λον ἐφοβοῦντο. καὶ οἱ μεσσήνιοι ὄντες ταύτῃ μετὰ δημοσθένους
τὸ πολὺ τοῦ ἔργου ἐπεξῆλθον. οἱ δὲ ἀμπρακιῶται, καὶ οἱ κατὰ
τὸ δεξιὸν κέρας ἐνίκων τὸ καθ' ἑαυτοὺς. καὶ πρὸς τὸ ἄργος
ἀπεδίωξαν. καὶ γὰρ μαχιμώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία
τυγχάνουσιν ὄντες. ἐπαναχωροῦντες δὲ ὡς ἑώρων τὸ πλέον νε
νικημένον, καὶ οἱ ἄλλοι ἀκαρνᾶνες σφίσι προσέκειντο, χαλεπῶς
διεσώζοντο ἐς τὴν ὄλπην. καὶ πολλοὶ ἀπέθανον αὐτῶν ἀτά
κτως. καὶ οὐδενὶ κόσμῳ προσπίπτοντες πλὴν μαντινέ. οὗτοι
δὲ μάλιστα ξυντεταγμένοι παντὸς τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησαν. καὶ
ἡ μὲν μάχη ἐτελεύτα ἐς ὀψέ. μενεδάϊος δὲ τῇ ὑστεραίᾳ εὐρυλόχου
τεθνεῶτος καὶ μακαρίου αὐτὸς παρειληφὼς τὴν ἀρχὴν
καὶ ἀπορῶν μεγάλης ἥσσης γεγενημένης ὅτῳ τρόπῳ ἢ μέ
νων πολιορκήσεται ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ταῖς ἀτ
τικαῖς ναυσὶν ἀποκεκλῃμένος. ἢ καὶ ἀναχωρῶν διασω
θήσεται, προσφέρει λόγον περὶ σπονδῶν καὶ ἀναχωρή

σεως δημοσθένη καὶ τοῖς ἀκαρνάνων στρατηγοῖς. καὶ περὶ νε
κρῶν ἅμα ἀναιρέσεως. οἱ δὲ νεκροὺς μὲν ἀπέδοσαν καὶ τρόπαι
ον ἔστησαν. καὶ τοὺς ἑαυτῶν τριακοσίους μάλιστα ἀποθα
νόντας ἀνείλοντο. ἀναχώρησιν δὲ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ
ἐσπείσαντο ἅπασι. κρύφα δὲ δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρα
τηγῶν ἀκαρνάνων σπένδονται μαντινεῦσι καὶ μενεδαΐῳ καὶ τοῖς
ἄλλοις ἄρχουσι τῶν πελοποννησίων. καὶ ὅσοι αὐτῶν ἦσαν ἀξιο
λογώτατοι ἀποχωρεῖν κατὰ τάχος βουλόμενος ψιλῶσαι τοὺς
ἀμπρακιώτας τε καὶ τὸν μισθοφόρον ὄχλον τὸν ξενικόν.
μάλιστα δὲ λακεδαιμονίους καὶ πελοποννησίους διαβαλεῖν
ἐς τοὺς ἐκείνῃ χρῄζων ἕλληνας ὡς καταπροδόντες τὸ ἑ
αυτῶν προυργιαίτερον ἐποιήσαντο. καὶ οἱ μὲν τούς τε νεκροὺς
ἀνείλοντο καὶ διὰ τάχους ἔθαπτον, ὥσπερ ὑπῆρχε. καὶ
τὴν ἀποχώρησιν κρύφα οἷς ἐδέδοτο ἐπεβούλευον. τῷ δὲ
δημοσθένει καὶ τοῖς ἀκαρνᾶσιν ἀγγέλλεται τοὺς ἀμπρακι
ώτας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανδημεὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐκ
τῶν ὀλπῶν ἀγγελίαν ἐπιβοηθεῖν διὰ τῶν ἀμφιλόχων βουλο
μένους τοῖς ἐν ὄλπαις ξυμμίξαι εἰδότας οὐδὲν τῶν γεγενημέ
νων. καὶ πέμπει εὐθὺς τοῦ στρατοῦ μέρος τι τὰς ὁδοὺς προ
λοχιοῦντας καὶ τὰ καρτερὰ προκαταληψομένους. καὶ τῇ ἄλ
λῃ στρατιᾷ ἅμα παρεσκευάζετο βοηθεῖν ἐπ᾽ αὐτούς. ἐν τού
τῳ δὲ οἱ μαντινεῖς καὶ οἷς ἔσπειστο πρόφασιν ἐπὶ λαχανισμὸν
καὶ φρυγάνων ξυλλογὴν ἐξελθόντες ὑπαπῄεσαν κατ᾽ ὀλί
γους ἅμα ξυλλέγοντες ἐφ᾽ ἃ ἐξῆλθον δῆθεν. προκεχωρηκό
τες δὲ ἤδη ἄπωθεν τῆς ὄλπης θᾶσσον ἀπεχώρουν. οἱ
δὲ ἀμπρακιῶται καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὲν ἐτύγχανον οὕτως ἀθρό
οι ξυνεξελθόντες, ὡς ἔγνωσαν ἀπιόντας ὥρμησαν καὶ αὐτοὶ
καὶ ἔθεον δρόμῳ ἐπικαταλαβεῖν βουλόμενοι. οἱ δὲ ἀκαρνᾶ
νες τὸ μὲν πρῶτον καὶ πάντας ἐνόμισαν ἀπιέναι ἀσπόν
δους ὁμοίως. καὶ τοὺς πελοποννησίους καὶ ἐπεδίωκον
καί τινας τῶν αὐτῶν στρατηγῶν κωλύοντας καὶ φάσ
κοντας ἐσπεῖσθαι αὐτοῖς, ἠκόντισέ τις νομίσας καταπρο
δίδοσθαι σφᾶς. ἔπειτα μέντοι τοὺς μὲν μαντινέας καὶ τοὺς
πελοποννησίους ἀφίεσαν, τοὺς δὲ ἀμπρακιώτας ἔκτεινον.
καὶ ἦν πολλὴ ἔρις καὶ ἄγνοια εἴτε ἀμπρακιώτης τίς ἐστιν
εἴτε πελοποννήσιος. καὶ ἐς διακοσίους μέν τινας αὐτῶν
ἀπέκτειναν. οἱ δ᾽ ἄλλοι διέφυγον ἐς τὴν ἀγραΐδα ὅμορ

οὖσαν καὶ σαλύνθιος αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς τῶν ἀγραίων φίλος ὢν
ὑπεδέξατο. οἱ δὲ ἐκ τῆς πόλεως ἀμπρακιῶται ἀφικνοῦνται
ἐπιδομένην· ἐστὸν δὲ δύο λόφω ἡ ἰδομένη ὑψηλώ· τούτοιν τὸν
μὲν μείζω νυκτὸς ἐπιγενομένης οἱ προαποσταλέντες ὑπὸ τοῦ
δημοσθένους ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλαθόν τε καὶ ἔφθασαν
προκαταλαβόντες· τὸν δ' ἐλάσσω ἔτυχον οἱ ἀμπρακιῶται
προαναβάντες καὶ ηὐλίσαντο· ὁ δὲ δημοσθένης δειπνή
σας ἐχώρει καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἀπὸ ἑσπέρας εὐθὺς αὐ
τὸς μὲν τὸ ἥμισυ ἔχων τῆς ἐσβολῆς· τὸ δ' ἄλλο διὰ τῶν ἀμφι
λοχικῶν ὀρῶν καὶ ἅμα ὄρθρω ἐπιπίπτει τοῖς ἀμπρακιώταις.
ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς· καὶ οὐ προῃσθημένοις τὰ γεγενημένα ἀλλὰ
πολὺ μᾶλλον νομίσασι τοὺς ἑαυτῶν εἶναι· καὶ γὰρ τοὺς μεσση
νίους πρώτους ἐπίτηδες ὁ δημοσθένης προὔταξε· καὶ προσ
αγορεύειν ἐκέλευε δωρίδα τε γλῶσσαν ἱέντας· καὶ τοῖς προφύ
λαξι πίστιν παρεχομένους· ἅμα δὲ οὐ καθορωμένους τῇ
ὄψει νυκτὸς ἔτι οὔσης· ὡς οὖν ἐπέπεσε τῷ στρατεύματι αὐ
τῶν τρέπουσι καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ διέφθειραν
οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰ ὄρη ἐς φυγὴν ὥρμησαν· προκατειλημ
μένων δὲ τῶν ὁδῶν· καὶ ἅμα τῶν μὲν ἀμφιλόχων ἐμπείρ
όντων τῆς ἑαυτῶν γῆς καὶ ψιλῶν πρὸς ὁπλίτας· τῶν δὲ ἀ
πείρων καὶ ἀνεπιστημόνων ὅπῃ τράπωνται ἐσπίπτοντες ἐς τε
χαράδρας καὶ τὰς προλελοχισμένας ἐνέδρας διεφθείρον
το καὶ ἐς πᾶσαν ἰδέαν χωρήσαντες τῆς φυγῆς ἐτράποντο
τινες καὶ ἐς τὴν θάλασσαν οὐ πολὺ ἀπέχουσαν· καὶ ὡς εἶ
δον τὰς ἀττικὰς ναῦς παραπλεούσας ἅμα τοῦ ἔργου τῇ
ξυντυχίᾳ προσένευσαν· ἡγησάμενοι ἐν τῷ αὐτίκα φόβῳ
κρεῖσσον εἶναι σφίσιν ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν εἰ δεῖ δια
φθαρῆναι ἢ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ ἐχθίστων ἀμφιλό
χων· οἱ μὲν οὖν ἀμπρακιῶται τοιούτῳ τρόπῳ κακωθέν
τες ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν ἐς τὴν πόλιν· ἀκαρνᾶ
νες δὲ σκυλεύσαντες τοὺς νεκροὺς καὶ τρόπαια στήσαντες
ἀπεχώρησαν εἰς ἄργος καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κῆ
ρυξ ἀπὸ τῶν ἐς ἀγραίους καταφυγόντων ἀπὸ τῆς ὄλπης,
ἀμπρακιωτῶν· ἀναίρεσιν αἰτήσων τῶν νεκρῶν οὓς ἀπέ
κτειναν ὕστερον τῆς πρώτης μάχης ὅτε μετὰ τῶν μαντινέ
ων καὶ τῶν ὑποσπόνδων ξυνεξῄεσαν ἄσπονδοι· ἰδὼν δ' ὁ
κῆρυξ τὰ ὅπλα τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀμπρακιωτῶν ἐθαύ
μαζε τὸ πλῆθος· οὐ γὰρ ᾔδει τὸ πάθος· ἀλλ' ᾤετο τῶν

μετὰ σφῶν εἶναι. καί τις αὐτὸν ἤρετο ὅτι θαυμάζοι καὶ ὁπόσοι
αὐτῶν τεθνᾶσιν. οἰόμενος ὁ ἐρωτῶν εἶναι τὸν κήρυκα
ἀπὸ τῶν ἐν Ἰδομεναῖς. ὁ δ' ἔφη διακοσίους μάλιστα. ὑπολα-
βὼν δὲ ὁ ἐρωτῶν εἶπεν. οὔκουν τὰ ὅπλα ταυτὶ φαίνεται ἀλ-
λὰ πλέον ἢ χιλίων. αὖθις δὲ εἶπεν ἐκεῖνος. οὐκ ἄρα τῶν με-
θ' ἡμῶν μαχομένων ἐστίν. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο. εἴπερ γε ὑμεῖς
ἐν Ἰδομενῇ χθὲς ἐμάχεσθε. ἀλλ' ἡμεῖς γε οὐδενὶ ἐμαχόμε-
θα χθές. ἀλλὰ πρῴην ἐν τῇ ἀποχωρήσει. καὶ μὲν δὴ τού-
τοις γε ἡμεῖς χθὲς ἀπὸ τῆς πόλεως βοηθήσασι τοῖς ἀμ-
πρακιώταις ἐμαχόμεθα. ὁ δὲ κῆρυξ ὡς ἤκουσε καὶ ἔγνω
ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως βοήθεια διέφθαρται, ἀνοιμώξας
καὶ ἐκπλαγεὶς τῷ μεγέθει τῶν παρόντων κακῶν ἀπῆλ-
θεν εὐθὺς ἄπρακτος. καὶ οὐκέτι ἀπῄτει τοὺς νεκρούς.
πάθος γὰρ τοῦτο μιᾷ πόλει ἑλληνίδι ἐν ἴσαις ἡμέραις
μέγιστον δὴ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε ἐγένετο. καὶ ἀριθμὸν
οὐκ ἔγραψα τῶν ἀποθανόντων διότι ἄπιστον τὸ πλῆθος
λέγεται ἀπολέσθαι. ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πόλεως. ἀμ-
πρακίαν μέντοι οἶδα ὅτι εἰ ἐβουλήθησαν οἱ ἀκαρνᾶνες καὶ
ἀμφίλοχοι ἀθηναίοις καὶ δημοσθένει πειθόμενοι ἐξ-
ελεῖν αὐτοβοεὶ ἂν εἷλον. νῦν δὲ ἔδεισαν μὴ οἱ ἀθηναῖοι
ἔχοντες αὐτὴν χαλεπώτεροι σφίσι πάροικοι ὦσι. μετὰ δὲ
ταῦτα τῶν σκύλων τοῖς ἀθηναίοις τὰ ἄλλα κατὰ τὰς πό-
λεις διείλοντο. καὶ τὰ μὲν τῶν ἀθηναίων πλέοντα ἑάλω. τὰ
δὲ νῦν ἀνακείμενα ἐν τοῖς ἀττικοῖς ἱεροῖς δημοσθένει ἐξῃ-
ρέθησαν τριακόσιαι πανοπλίαι. καὶ ἄγων αὐτὰς κατέπλευ-
σε. καὶ ἐγένετο ἅμα αὐτῷ μετὰ τὴν ἐκ τῆς αἰτωλίας ξυμ-
φορὰν ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως, ἀδεεστέρα ἡ κάθοδος.
ἀπῆλθον δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς εἴκοσι ναυσὶν ἀθηναῖοι ἐς
ναύπακτον. ἀκαρνᾶνες δὲ καὶ ἀμφίλοχοι ἀπελθόν-
των ἀθηναίων καὶ δημοσθένους τοῖς ὡς σαλύνθιον
καὶ ἀγραίους καταφυγοῦσιν ἀμπρακιώταις καὶ πελο-
ποννησίοις ἀναχώρησιν ἐσπείσαντο ἐξ οἰνιαδῶν. οἵπερ καὶ
μετανέστησαν παρὰ σαλύνθιον. καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον
σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο ἑκατὸν ἔτη ἀκαρ-
νᾶνες καὶ ἀμφίλοχοι πρὸς ἀμπρακιώτας ἐπὶ τοῖσδε.
ὥστε μήτε ἀμπρακιώτας μετὰ ἀκαρνάνων στρατεύειν ἐπὶ
πελοποννησίους, μήτε ἀκαρνᾶνας μετὰ ἀμπρακιωτῶν

ἐπ᾽ ἀθηναίους· βοηθεῖν τε τῇ ἀλλήλων, καὶ ἀποδοῦναι ἀμπρακιώτας, ὁπόσα ἢ χωρία ἢ ὁμήρους ἀμφιλόχων ἔχουσι καὶ ἐπὶ ἀνακτόριον μὴ βοηθεῖν, πολέμιον ὂν ἀκαρνᾶσι· ταῦτα ξυνθέμενοι διέλυσαν τὸν πόλεμον. μετὰ δὲ ταῦτα κορίνθιοι φυλακὴν ἑαυτῶν ἐς τὴν ἀμπρακίαν ἀπέστειλαν ἐς τριακοσίους ὁπλίτας· καὶ ξενοκλείδαν τὸν εὐθυκλέους ἄρχοντα. οἳ κομιζόμενοι χαλεπῶς διὰ τῆς ἠπείρου ἀφίκοντο. τὰ μὲν κατ᾽ ἀμπρακίαν οὕτως ἐγένετο. οἱ δὲ ἐν τῇ σικελίᾳ ἀθηναῖοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος ἔς τε τὴν ἱμεραίαν ἀπόβασιν ἐποιήσαντο ἐκ τῶν νεῶν μετὰ τῶν σικελιωτῶν ἄνωθεν ἐσβεβληκότων ἐς τὰ ἔσχατα τῆς ἱμεραίας, καὶ ἐπὶ τὰς αἰόλου νήσους ἔπλευσαν. ἀναχωρήσαντες δὲ ἐς ῥήγιον πυθόδωρον τὸν ἰσολόχου ἀθηναίων στρατηγὸν καταλαμβάνουσιν ἐπὶ τὰς ναῦς διάδοχον ὧν ὁ λάχης ἦρχεν. οἱ γὰρ ἐν σικελίᾳ ξύμμαχοι πλεύσαντες ἔπεισαν τοὺς ἀθηναίους βοηθεῖν σφίσι πλείοσι ναυσίν· τῆς μὲν γὰρ γῆς αὐτῶν οἱ συρακούσιοι ἐκράτουν· τῆς δὲ θαλάσσης ὀλίγαις ναυσὶν εἰργόμενοι παρεσκευάζοντο τὸ ναυτικὸν ξυναγείροντες ὡς οὐ περιοψόμενοι, καὶ ἐπλήρουν ναῦς τεσσαράκοντα οἱ ἀθηναῖοι ὡς ἀποστελοῦντες αὐτοῖς. ἅμα μὲν ἡγούμενοι θᾶσσον τὸν ἐκεῖ πόλεμον καταλυθήσεσθαι. ἅμα δὲ βουλόμενοι τοῦ ναυτικοῦ ποιεῖσθαι μελέτην τὸν μὲν ἕνα τῶν στρατηγῶν ἀπέστειλαν πυθόδωρον ὀλίγαις ναυσί. σοφοκλέα δὲ τὸν σωστρατίδου καὶ εὐρυμέδοντα τὸν θουκλέους ἐπὶ τῶν πλειόνων νεῶν ἀποπέμψειν ἔμελλον. ὁ δὲ πυθόδωρος ἤδη ἔχων τὴν τοῦ λάχητος τῶν νεῶν ἀρχὴν ἔπλευσε τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸ λοκρῶν φρούριον· ὃ πρότερον λάχης εἷλε καὶ νικηθεὶς μάχῃ ὑπὸ τῶν λοκρῶν ἀνεχώρησεν. ἐρρύη δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο, ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς αἴτνης ὥσπερ καὶ πρότερον. καὶ γῆν τινὰ ἔφθειρε τῶν καταναίων, οἳ ὑπὸ τῇ αἴτνῃ τῷ ὄρει οἰκοῦσιν ὅπερ μέγιστον ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ σικελίᾳ. λέγεται δὲ πεντηκοστῷ ἔτει ῥυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ πρότερον ῥεῦμα· τὸ δὲ ξύμπαν τρὶς γεγενῆσθαι τὸ ῥεῦμα ἀφ᾽ οὗ σικελία ὑπὸ ἑλλήνων οἰκεῖται. ταῦτα μὲν οὖν κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐγένετο· καὶ ἕκτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν θουκυδίδης ξυνέγραφε.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, περὶ σίτου ἐκβολὴν συ- ἐκβολ.
ρακουσίων δέκα νῆες πλεύσασαι, καὶ λοκρίδες ἴσαι
μεσσήνην τὴν ἐν σικελίᾳ κατέλαβον, αὐτῶν ἐπα-
γαγομένων· καὶ ἀπέστη μεσσήνη ἀθηναίων. ἔπραξ(αν)
δὲ τοῦτο μάλιστα οἱ μὲν συρακούσιοι ὁρῶντες προσβο- προσβολὴν
λὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς σικελίας· καὶ φοβούμενοι
τοὺς ἀθηναίους μὴ ἐξ αὐτοῦ ὁρμώμενοί ποτε σφίσι
μείζονι παρασκευῇ ἐπέλθωσιν· οἱ δὲ λοκροὶ κατὰ
ἔχθος τῶν ῥηγίνων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς
καταπολεμεῖν. καὶ ἐσεβεβλήκεσαν ἅμα ἐς τὴν
ῥηγίνων οἱ λοκροὶ πανστρατιᾷ, ἵνα μὴ ἐπιβοηθῶσι τοῖς
μεσσηνίοις. ἅμα δὲ καὶ ξυνεπαγόντων ῥηγίνων φυ-
γάδων οἳ ἦσαν παρ' αὐτοῖς· τὸ γὰρ ῥήγιον ἐπὶ πολὺν
χρόνον ἐστασίαζε· καὶ ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι
τοὺς λοκροὺς ἀμύνεσθαι, ᾗ καὶ μᾶλλον ἐπετίθεντο.
Δηώσαντες δὲ οἱ μὲν λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν. αἱ
δὲ νῆες μεσσήνην ἐφρούρουν, καὶ αἱ ἄλλαι πληρού-
μεναι ἔμελλον αὐτόσε ἐγκαθορμισάμεναι τὸν
πόλεμον ἐντεῦθεν ποιήσασθαι. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐ-
τοὺς χρόνους τοῦ ἦρος πρὶν τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι. ἀκμὴν.
πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον ἐς τὴν
ἀττικήν. ἡγεῖτο δὲ ἆγις ὁ ἀρχιδάμου λακεδαιμονί-
ων βασιλεύς. καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν.
ἀθηναῖοι δὲ τάς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς σικελίαν
ἀπέστειλαν, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγοὺς τοὺς
ὑπολοίπους εὐρυμέδοντα καὶ σοφοκλέα. πυθόδω-
ρος γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφῖκτο ἐς σικελίαν.
εἶπον δὲ τούτοις καὶ κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας

τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι. οἱ ἐληστεύοντο ὑπὸ τῶν
ἐν τῷ ὄρει φυγάδων. καὶ πελοποννησίων αὐτόσε νῆες
ἑξήκοντα παρεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροὶ. καὶ
λιμοῦ ὄντος μεγάλου ἐν τῇ πόλει νομίζοντες κατασχή-
σειν ῥαδίως τὰ πράγματα. δημοσθένει δὲ ὄντι
ἰδιώτῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ ἀκαρνανίας
αὐτῷ δεηθέντι εἶπον χρῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις
βούλωνται ἢν βούλωνται περὶ τὴν πελοπόννησον. καὶ ὡς ἐγέ-
νοντο πλέοντες κατὰ τὴν λακωνικὴν, καὶ ἐπυν-
θάνοντο ὅτι αἱ νῆες ἐν κερκύρᾳ ἤδη εἰσὶ τῶν πελοπον-
νησίων. ὁ μὲν εὐρυμέδων καὶ σοφοκλῆς ἠπείγοντο
ἐς τὴν κέρκυραν. ὁ δὲ δημοσθένης ἐς τὴν πύλον
πρῶτον ἐκέλευε σχόντας αὐτοὺς καὶ πράξαντας ἃ δεῖ
τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι. ἀντιλεγόντων δὲ κατὰ τύχην
χειμὼν ἐπιγενόμενος, κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν
πύλον. καὶ ὁ δημοσθένης εὐθὺς ἠξίου τειχίζεσθαι
τὸ χωρίον, ἐπὶ τοῦτο γὰρ ξυνεκπλεῦσαι. καὶ ἀπέφαι-
νε πολλὴν εὐπορίαν ξύλων τε καὶ λίθων. καὶ
φύσει καρτερὸν ὄν, καὶ ἐρῆμον αὐτό τε καὶ ἐπὶ πο-
λὺ τῆς χώρας. ἀπέχει γὰρ σταδίους μάλιστα ἡ πύλος
τῆς σπάρτης τετρακοσίους. καὶ ἔστιν ἐν τῇ μεσσηνίᾳ
ποτὲ οὔσῃ γῇ. καλοῦσι δὲ αὐτὴν οἱ λακεδαιμόνιοι
κορυφάσιον κορυφάσιον. οἱ δὲ πολλὰς ἔφασαν εἶναι ἄκρας
ἐρήμους τῆς πελοποννήσου, ἢν βούλωνται καταλαμ-
[illegible] βάνων τὴν πόλιν δαπανᾶν. τῷ δὲ διάφορόν τι ἐ-
δόκει εἶναι τοῦτο τὸ χωρίον ἑτέρου μᾶλλον, λιμένος
τε προσόντος, καὶ τοὺς μεσσηνίους οἰκείους ὄντας
αὐτῷ τὸ ἀρχαῖον, καὶ ὁμοφώνους τοῖς λακεδαι-

μονίους πλεῖστ' ἂν βλάπτειν ἐξ αὐτοῦ ὁρμωμένους
καὶ βεβαίους ἅμα τοῦ χωρίου φύλακας ἔσεσθαι.
ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν, οὔτε τοὺς στρατηγοὺς οὔτε τοὺς
στρατιώτας, ὕστερον καὶ τοῖς ταξιάρχοις κοινώσας
ἡσύχαζεν. ὑπὸ ἀπλοίας μέχρι αὐτοῖς τοῖς στρατι
ώταις σχολάζουσιν ὁρμὴ ἐπέπεσε περιστᾶσιν ἐκ otiosis
τειχίσαι τὸ χωρίον, καὶ ἐγχειρήσαντες εἰργάζοντο, σι aggressi
δήρια μὲν λιθουργὰ οὐκ ἔχοντες, λογάδην δὲ φέρον
τες λίθους, καὶ ξυνετίθεσαν, ὡς ἕκαστόν τι ξυμβαί
νοι. καὶ τὸν πηλὸν εἴ που δέοι χρῆσθαι ἀγγείων ἀπο
ρίᾳ ἐπὶ τοῦ νώτου ἔφερον ἐγκεκυφότες τε, ὡς μάλιστα
μέλλοι ἐπιμένειν, καὶ τὼ χεῖρε ἐς τοὐπίσω ξυμ
πλέκοντες, ὅπως μὴ ἀποπίπτοι, παντί τε τρό
πῳ ἠπείγοντο, φθῆναι τοὺς λακεδαιμονίους τὰ
ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι. πρὶν ἐπιβοηθῆσαι.
τὸ γὰρ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερὸν ὑπῆρχε.
καὶ οὐδὲν ἔδει τείχους. οἱ δὲ ἑορτήν τινα ἔτυχον,
ἄγοντες καὶ ἅμα πυνθανόμενοι ἐν ὀλιγωρίᾳ
ἐποιοῦντο. ὡς ὅταν ἐξέλθωσιν, ἢ οὐχ ὑπομενοῦν
τας σφᾶς ἢ ῥᾳδίως ληψόμενοι βίᾳ. καί τι ὁ στρα
τὸς αὐτοὺς ἔτι ἐν ταῖς ἀθήναις ὢν ἐπέσχε. τει
χίσαντες δὲ οἱ ἀθηναῖοι τοῦ χωρίου τὰ πρὸς ἤπει
ρον καὶ ἃ μάλιστα ἔδει ἐν ἡμέραις ἕξ, τὸν μὲν
δημοσθένην μετὰ νεῶν πέντε αὐτοῦ φύλακα
καταλείπουσι. ταῖς δὲ πλείοσι ναυσὶ τὸν ἐς τὴν
κέρκυραν πλοῦν καὶ σικελίαν ἠπείγοντο. οἱ δὲ
ἐν τῇ ἀττικῇ ὄντες πελοποννήσιοι ὡς ἐπύθοντο

τῆς πύλου κατειλημμένης, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος
ἐπ' οἴκου, νομίζοντες μὲν οἱ λακεδαιμόνιοι καὶ
domestim ὁ ἆγις ὁ βασιλεὺς οἰκεῖον σφίσι τὸ περὶ τὴν πύλον·
ἅμα δὲ πρωῒ ἐσβαλόντες, καὶ τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ
ὄντος, ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς· χειμών τε ἐπι-
γενόμενος μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν
ἐπίεσε τὸ στράτευμα, ὥστε πολλαχόθεν ξυνέβη
ἀναχωρῆσαί τε θᾶσσον αὐτοὺς καὶ βραχυτάτην
γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην· ἡμέρας γὰρ πέν-
τε καὶ δέκα ἔμειναν ἐν τῇ ἀττικῇ. κατὰ δὲ τὸν αὐ-
τὸν χρόνον σιμωνίδης ἀθηναίων στρατηγὸς
ἠιόνα τὴν ἐπὶ θράκης, μενδαίων ἀποικίαν πο-
λεμίαν δὲ οὖσαν ξυλλέξας ἀθηναίους τε ὀλίγους
ἐκ τῶν φρουρίων καὶ τῶν ἐκείνῃ ξυμμάχων πλῆ-
θος προδιδομένην κατέλαβε, καὶ παραχρῆμα
ἐπιβοηθησάντων χαλκιδέων καὶ βοττιαίων
ἐξεκρούσθη τε καὶ ἀπέβαλε πολλοὺς τῶν στρατιω-
τῶν. ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς ἀττικῆς πελο-
ποννησίων οἱ σπαρτιᾶται αὐτοὶ μὲν καὶ οἱ ἐγγύτα-
finitimor. τα τῶν περιοίκων, εὐθὺς ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν πύλ.
τῶν δὲ ἄλλων λακεδαιμονίων βραδυτέρα ἐπιμέ-
το ἡ ἔφοδος, ἄρτι ἀφιγμένων ἀφ' ἑτέρας στρατιᾶς.
περιήγγελλον δὲ κατὰ τὴν πελοπόννησον βοη-
θεῖν ὅτι τάχιστα ἐπὶ πύλον, καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ κερ-
κύρα ναῦς σφῶν τὰς ἑξήκοντα ἔπεμψαν. αἳ
ὑπερενεχθεῖσαι τὸν λευκαδίων ἰσθμὸν καὶ

καταλαβοῦσαι τὰς ἐν ζακύνθῳ ἀττικὰς ναῦς ἀφικνοῦνται
ἐπὶ πύλον· παρῆν δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός. Δη
μοσθένης δὲ προσπλεόντων ἔτι τῶν πελοποννη
σίων ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς ἀγγεῖλαι
εὐρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν ζακύνθῳ ἀ
θηναίοις παρεῖναι· ὡς τοῦ χωρίου κινδυνεύοντος.
καὶ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον, κατὰ τὰ ἐπεσταλ
μένα ὑπὸ Δημοσθένους. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι παρε
σκευάζοντο ὡς τῷ τειχίσματι προσβαλοῦντες κατά
τε γῆν καὶ θάλασσαν. ἐλπίζοντες ῥᾳδίως αἱρήσειν,
οἰκοδόμημα διὰ ταχέων εἰργασμένον, καὶ ἀνθρώπων ὀλί
γων ἐνόντων, προσδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ζα
κύνθου τῶν ἀττικῶν νεῶν βοήθειαν, ἐν νῷ εἶχον ἢν
ἄρα μὴ πρότερον ἕλωσι καὶ τοὺς ἔσπλους τοῦ λιμέ
νος ἐμφάρξαι· ὅπως μὴ ᾖ τοῖς ἀθηναίοις ἐφορ
μίσασθαι ἐς αὐτόν· ἡ γὰρ νῆσος ἡ σφακτηρία καλου σφακτηρία
μένη, τόν τε λιμένα παρατείνουσα, καὶ ἐγγὺς ἐπικει
μένη, ἐχυρὸν ποιεῖ, καὶ τοὺς ἔσπλους στενούς.
τῇ μὲν, δυοῖν νεοῖν διάπλουν κατὰ τὸ τείχισμα
τῶν ἀθηναίων κατὰ τὴν πύλον· τῇ δὲ πρὸς τὴν
ἄλλην ἤπειρον ὀκτὼ ἢ ἐννέα. ὑλώδης τε καὶ
ἀτριβὴς πᾶσα ὑπ᾽ ἐρημίας ἦν καὶ μέγεθος
περὶ πεντεκαίδεκα σταδίους, μάλιστα τοὺς μὲν ἀθρόως
ἔσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρώρους βύζην κλήσειν
ἔμελλον· τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ
ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποιῶνται, ὁπλίτας διε
βίβασαν εἰς αὐτὴν καὶ παρὰ τὴν ἤπειρον ἄλλους
ἔταξαν· οὕτω γὰρ τοῖς ἀθηναίοις τήν τε νῆσον

ταύτην φοβούμενοι, πολεμίαν ἔσεσθαι. τήν τε ἤπειρ-
ον ἀπόβασιν οὐκ ἔχουσαν. τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς πύλου ἔξω
τοῦ ἔσπλου πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα ὄντα, οὐχ ἕξειν
ὅθεν ὁρμώμενοι ὠφελήσουσι τοὺς αὑτῶν· σφεῖς δὲ
expugnaturos ἄνευ τε ναυμαχίας καὶ κινδύνου ἐκπολιορκήσειν τὸ
χωρίον κατὰ τὸ εἰκός· σίτου τε οὐκ ἐνόντος καὶ δι' ὀλίγης
παρασκευῆς κατειλημμένον. ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς
ταῦτα, καὶ διεβίβαζον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὁπλίτας
ἀποκληρώσαντες ἀπὸ πάντων τῶν λόχων, καὶ διέ-
βησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότερον κατὰ διαδοχήν. οἱ
δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταλειφθέντες, εἴκοσι καὶ τε-
τρακόσιοι ἦσαν· καὶ εἵλωτες οἱ περὶ αὐτούς· ἦρχε δὲ
αὐτῶν ἐπιτάδας ὁ μολοχόου· δημοσθένης δὲ ὁρ-
τοὺς λακεδαιμονίους μέλλοντας προσβάλλειν
ναυσί τε ἅμα καὶ πεζῷ, παρεσκευάζετο καὶ αὐτός.
καὶ τὰς τριήρεις αἵπερ ἦσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν κατα-
λειφθεισῶν ἀνασπάσας ὑπὸ τὸ τείχισμα προ-
σεσταύρωσε, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν ὥπλισεν
+ ἀσπίσι τε φαύλαις καὶ οἰσυΐναις ταῖς πολλαῖς.
οὐ γὰρ ἦν ὅπλα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ πορίσασθαι. ἀλ-
λὰ καὶ ταῦτα ἐκ λῃστρικῆς μεσσηνίων τριακοντόρου
καὶ κέλητος ἔλαβον, οἳ ἔτυχον παραγενόμενοι.
ὁπλῖταί τε τῶν μεσσηνίων τούτων, ὡς τεσσαρά-
κοντα ἐγένοντο· οἷς ἐχρῆτο μετὰ τῶν ἄλλων. τοὺς μὲν
οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων καὶ τῶν ὡπλισμένων·
ἐπὶ τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ ἐχυρὰ τοῦ χω-
ρίου πρὸς ἤπειρον ἔταξαν, προειπὼν ἀμύνασ-

ἀναγκασθῆναι τὸν πεζὸν αὐτῶν προσβάλλειν. αὐτὸς δὲ ἀπολεξά-
μενος ἐκ πάντων ἑξήκοντα ὁπλίτας καὶ τοξότας
ὀλίγους ἐχώρει ἔξω τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν θάλασσαν.
ᾗ μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο πειράσειν, ἀπο-
βαίνειν. ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ πετρώδη πρὸς
τὸ πέλαγος τετραμμένα. σφίσι δὲ τοῦ τείχους
ταύτῃ ἀσθενεστάτου ὄντος ἐπισπάσασθαι αὐτοὺς
ἡγεῖτο προθυμήσεσθαι. οὔτε γὰρ οἱ αὐτοὶ ἐλπίζοντές
ποτε ναυσὶ κρατήσεσθαι, οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον. ἐκεί-
νοις τε βιαζομένοις τὴν ἀπόβασιν, ἁλώσιμον τὸ χω-
ρίον γίγνεσθαι. κατὰ τοῦτο οὖν πρὸς αὐτὴν τὴν θά-
λασσαν χωρήσας ἔταξε τοὺς ὁπλίτας, ὡς εἴρξων ἢν
δύνηται. καὶ παρεκελεύσατο τοιάδε. ἄνδρες οἱ στρατιωτικὴ παραίνεσις
ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ κινδύνου, μηδεὶς ὑμῶν
ἐν τῇ τοιᾷδε ἀνάγκῃ ξυνετὸς βουλέσθω δοκεῖν
εἶναι ἐκλογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὸς ἡμᾶς δει-
νόν, μᾶλλον ἢ ἀπερισκέπτως εὔελπις ὁμόσε χω-
ρῆσαι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐκ τούτων ἂν περιγενόμενος.
ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφῖκται, ὥσπερ τάδε, λο-
γισμὸν ἥκιστα ἐνδεχόμενα, κινδύνου τοῦ ταχίστου
προσδεῖται. ἐγὼ δὲ καὶ τὰ πλείω ὁρῶ πρὸς ἡμᾶς
ὄντα, ἢν ἐθέλωμέν τε μεῖναι. καὶ μὴ τῷ πλήθει
αὐτῶν καταπλαγέντες, τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν κρείσ-
σω καταπροδοῦναι. τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον
ἡμέτερον νομίζω, μενόντων ἡμῶν ξύμμαχον γίγνεσθ.
ὑποχωρήσασι δέ, καίπερ χαλεπὸν ὂν εὔπορον

ἔσται μηδενὸς κωλύοντος. καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον ἕξο
μεν, μὴ ῥᾳδίως αὐτῷ πάλιν οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως.
ἣν καὶ ὑφ' ἡμῶν βιάζηται. ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ ῥᾷστοι εἰσὶν
ἀμυνέσθαι. ἀποβάντες δὲ ἐν τῷ ἴσῳ ἤδη. τό τε πλῆθος
αὐτῶν οὐκ ἄγαν δεῖ φοβεῖσθαι. κατ' ὀλίγον γὰρ μαχεῖται
καίπερ πολὺ ὂν, ἀπορίᾳ τῆς προσορμίσεως. καὶ οὐκ
ἐν γῇ στρατός ἐστιν ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων ἀλλὰ ἀπὸ νεῶν.
καίρια αἷς πολλὰ τὰ καίρια δεῖ ἐν τῇ θαλάσσῃ ξυμβῆναι.
ὥστε τὰς τούτων ἀπορίας ἀντίπαλα ἡγοῦμαι τῷ
ἡμετέρῳ πλήθει. καὶ ἅμα ἀξιῶ ὑμᾶς ἀθηναίους
ποιεῖσθαι. ὄντας καὶ ἐπισταμένους ἐμπειρίᾳ τὴν ναυτικὴν ἐπ'
ἄλλους ἀπόβασιν, ὅτι εἴ τις ὑπομένοι, καὶ μὴ φόβῳ ῥο
θίου, καὶ νεῶν δεινότητος κατάπλου ὑποχωροίη, οὐκ
ἄν ποτε βιάζοιτο. καὶ αὐτοὺς νῦν μεῖναί τε, καὶ ἀμυνο
μένους παρὰ αὐτὴν τὴν ῥαχίαν σώζειν, ἡμᾶς τε αὐ
τοὺς καὶ τὸ χωρίον. τοσαῦτα τοῦ δημοσθένους παρακε
λευσαμένου οἱ ἀθηναῖοι ἐθάρσησάν τε μᾶλλον
καὶ ἐπικαταβάντες· ἐτάξαντο παρ' αὐτὴν τὴν θαλασ
σαν. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι ἄραντες τῷ τε κατὰ γῆν
στρατῷ προσέβαλον τῷ τειχίσματι. καὶ ταῖς ναυσὶν
ἅμα οὔσαις τεσσαράκοντα καὶ τρισί. ναύαρχος
δὲ αὐτῶν ἐπέπλει, θρασυμηλίδας ὁ κρατησικλέους
σπαρτιάτης, προσέμαχε δὲ ἧπερ ὁ δημοσθένης προσ
εδέχετο. καὶ οἱ μὲν ἀθηναῖοι, ἀμφοτέρωθεν ἔκ
τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἠμύνοντο. οἱ δὲ, κατ' ὀλί
γας ναῦς διελόμενοι διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσχεῖν.
καὶ ἀναπαύοντες ἐν τῷ μέρει τοὺς ἐπίπλους ἐποι
προθυμία οὖντο. προθυμίᾳ δὲ πάσῃ χρώμενοι καὶ παρακελευ

σκευῆς, εἴ πως ὠσάμενοι ἕλοιεν τὸ τείχισμα. πάντων δὲ
φανερώτατος βρασίδας ἐγένετο. τριηραρχῶν γὰρ καὶ ὁρῶν,
τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνή
τας, εἴ που καὶ δοκοίη δυνατὸν εἶναι σχεῖν, ἀποκνοῦντας
καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυντρίψωσιν ἐβόα λέγων
ὡς οὐκ εἰκὸς ξύλων φειδομένους, τοὺς πολεμίους
ἐν τῇ χώρᾳ περιιδεῖν τεῖχος πεποιημένους. ἀλλὰ τάς
τε σφετέρας ναῦς βιαζομένους τὴν ἀπόβασιν κατα
γνύναι ἐκέλευεν. καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι
ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς τοῖς λακεδαιμονί
οις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι. ὀκείλαντας δὲ καὶ παν
τὶ τρόπῳ ἀποβάντας, τῶν τε ἀνδρῶν, καὶ τοῦ χωρίου
κρατῆσαι. καὶ ὁ μὲν τούς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερ
χε· καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκεῖλαι
τὴν ναῦν, ἐχώρει ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν· καὶ πει
ρώμενος ἀποβαίνειν, ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν ἀθηναίων.
καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ, ἐλιποψύχησέ τε. καὶ πε
σόντος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξειρεσίαν ἡ ἀσπὶς περι,
ερρύη εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἐξενεχθείσης αὐ
τῆς ἐς τὴν γῆν οἱ ἀθηναῖοι ἀνελόμενοι ὕστερον πρὸς
τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο, ὃ ἔστησαν τῆς προσβολῆς
ταύτης. οἱ δὲ ἄλλοι προυθυμοῦντο μέν. ἀδύνατοι
δ' ἦσαν ἀποβῆναι. τῶν τε χωρίων χαλεπότητι, καὶ
τῶν ἀθηναίων μενόντων, καὶ οὐδὲν ὑποχωρούν
των. ἐς τοῦτό τε περιέστη ἡ τύχη, ὥστε ἀθηναίους
ἐκ γῆς τε καὶ ταύτης λακωνικῆς ἀμύνεσθαι ἐκείνους

ἐπιπλέοντας. λακεδαιμονίους δὲ ἐκ νεῶν τε καὶ εἰς τὴν
ἑαυτῶν πολεμίαν οὖσαν ἐπ' ἀθηναίους ἀποβαίνειν.
ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε. τοῖς μὲν ἠπει-
ρώταις μάλιστα εἶναι, καὶ τὰ πεζὰ κρατίστοις τοῖς δὲ θα-
λασσίοις τε καὶ ταῖς ναυσὶ πλεῖστον προέχειν. ταύτην
μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ὑστεραίας μέρος τι προσβο-
λὰς ποιησάμενοι ἐπέπαυντο, καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς
ἀσίνην μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινὰς ἐς ἀσίνην.
ἐλπίζοντες τὸ κατὰ τὸν λιμένα τεῖχος ὕψος μὲν ἔχειν,
ἀποβάσεως δὲ μάλιστα οὔσης ἑλεῖν μηχαναῖς. ἐν τού-
τῳ δὲ αἱ ἐκ τῆς ζακύνθου νῆες τῶν ἀθηναίων πα-
ραγίγνονται τεσσαράκοντα. προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε
φρουρίδων τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ ναυπάκτου, καὶ χῖαι
τέσσαρες. ὡς δὲ εἶδον τήν τε ἤπειρον ὁπλιτῶν περι-
πλέων τήν τε νῆσον, ἔν τε τῷ λιμένι οὔσας τὰς ναῦς
καὶ οὐκ ἐκπλεούσας, ἀπορήσαντες ὅπῃ καθορμί-
σωνται; τότε μὲν ἐς πρωτὴν τὴν νῆσον, ἣ οὐ πολὺ
ἀπέχει ἐρῆμος οὖσα, ἔπλευσαν καὶ ηὐλίσαντο.
τῇ δὲ ὑστεραίᾳ παρασκευασάμενοι, ὡς ἐπὶ ναυμαχί-
αν ἀνήγοντο, εἰ μὲν ἀντεκπλεῖν ἐθέλωσι σφίσιν,
ἐς τὴν εὐρυχωρίαν. εἰ δὲ μή, ὡς αὐτοὶ ἐπεσπλευσού-
μενοι. καὶ οἱ μὲν οὔτε ἀντανήγοντο, οὔτε ἃ διενοήθη-
σαν φράξαι τοὺς ἔσπλους, ἔτυχον ποιήσαντες. ἡ-
συχάζοντες δὲ ἐν τῇ γῇ, τάς τε ναῦς ἐπλήρουν, καὶ
παρεσκευάζοντο, ἢν ἐσπλέῃ τις, ὡς ἐν τῷ λιμένι
ὄντι οὐ μικρῷ ναυμαχήσοντες. οἱ δὲ ἀθηναῖοι

γνόντες καθ' ἑκάτερον τὸν ἔσπλουν ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς.
καὶ τὰς μὲν πλείους καὶ μετεώρους ἤδη τῶν νεῶν
καὶ ἀντιπρῴρους προσπεσόντες ἐς φυγὴν κατέστησαν
καὶ ἐπιδιώκοντες, ὡς διὰ βραχέος ἔτρωσαν μὲν πολλάς·
πέντε δὲ ἔλαβον, καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσιν·
ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπευφυγυίαις ἐνέβαλλον. καταπεφευγυίαις
αἱ δὲ καὶ πληρούμεναι, ἔτι πρὶν ἀνάγεσθαι ἐκόπτοντο.
καί τινας καὶ ἀναδούμενοι κενὰς εἷλκον· τῶν ἀν-
δρῶν ἐς φυγὴν ὡρμημένων, ἃ ὁρῶντες οἱ λακεδαι-
μόνιοι καὶ περιαλγοῦντες τῷ πάθει, ὅτι περ αὐτῶν
οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβοή-
θουν· καὶ ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ξὺν
τοῖς ὅπλοις ἀνθεῖλκον ἐπιλαμβανόμενοι τῶν
νεῶν, καὶ ἐν τούτῳ κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἕκαστος.
ᾧ μή τινι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῆν· ἐγένετό τε ὁ θό-
ρυβος μέγας· καὶ ἀντηλλαγμένος τοῦ ἑκατέρου
τρόπου περὶ τὰς ναῦς. οἵ τε γὰρ λακεδαιμόνιοι ὑ-
πὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως ὡς εἰπεῖν ἄλλο
οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν. οἵ τε ἀθηναῖοι κρα-
τοῦντες καὶ βουλόμενοι τῇ παρούσῃ τύχῃ ὡς ἐπὶ
πλεῖστον ἐπεξελθεῖν, ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχουν.
πολύν τε πόνον παρασχόντες ἀλλήλοις καὶ τραυ-
ματίσαντες διεκρίθησαν, καὶ οἱ λακεδαιμόνι-
οι τὰς κενὰς ναῦς πλὴν τῶν τὸ πρῶτον ληφθει-
σῶν, διέσωσαν, καταστάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρα-
τόπεδον. οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν, καὶ νεκροὺς

ναυαγίων

ἀπέδοσαν, καὶ ναυάγιον ἐκράτησαν, καὶ τὴν νῆσον
εὐθὺς περιέπλεον· καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον ὡς τῶν ἀν-
δρῶν ἀπειλημμένων· οἱ δὲ ἐν τῇ ἠπείρῳ πελοποννή-
σιοι καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες ἔμενον κα-
τὰ χώραν ἐπὶ τῇ πύλῳ. ἐς δὲ τὴν σπάρτην ὡς
ταῦτα ἠγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ πύλον ἔδοξεν αὐ-
τοῖς ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλῃ τὰ τέλη καταβάντας
ἐς τὸ στρατόπεδον, βουλεύειν παραχρῆμα ὁρῶντας
ὅτι ἂν δοκῇ. καὶ ὡς εἶδον ἀδύνατον ὂν τιμωρεῖν τοῖς
ἀνδράσι, καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο, ἢ ὑπὸ
λιμοῦ τι παθεῖν αὐτοὺς, ἢ ὑπὸ πλήθους βια-
σθέντας κρατηθῆναι, ἔδοξεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρα-
τηγοὺς τῶν ἀθηναίων, ἢν ἐθέλωσι σπονδὰς
ποιησαμένους τὰ περὶ πύλον ἀποστεῖλαι ἐς τὰς
ἀθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως, καὶ τοὺς
ἄνδρας ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι. δεξα-
μένων δὲ τῶν στρατιωτῶν τὸν λόγον ἐγίγνοντο σπονδαὶ
τοιαίδε. λακεδαιμονίους μὲν τὰς ναῦς ἐν αἷς ἐ-
ναυμάχησαν, καὶ τὰς ἐν τῇ λακωνικῇ πάσας ὅ-
σαι ἦσαν μακραὶ παραδοῦναι. κομίσαντας ἐς
πύλον ἀθηναίοις, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν
τῷ τειχίσματι μήτε κατὰ γῆν, μήτε κατὰ γῆν καὶ
κατὰ θάλατταν. ἀθηναίους δὲ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ
ἀνδράσι, σῖτον ἐᾶν τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ λακεδαιμο-
νίους ἐκπέμπειν τακτὸν καὶ μεμαγμένον, δύο
χοίνικας ἑκάστῳ ἀττικὰς ἀλφίτων, καὶ δύο κο-

τύλας.

οἴνου καὶ κρέας. θεράποντι δὲ τούτων ἡμίσεα. ταῦτα δὲ
ὁρώντων τῶν Ἀθηναίων ἐσπέμπειν, καὶ πλοῖον μη-
δὲν ἐσπλεῖν λάθρα. φυλάσσειν δὲ καὶ τὴν νῆσον
Ἀθηναίους μηδὲν ἧσσον ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας. .
καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ Πελοποννησίων στρατῷ.
μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν. ὅτι δ᾽ ἂν τούτων
παραβαίνωσιν ἑκάτεροι, καὶ ὁτιοῦν τότε λελύσθαι τὰς
σπονδάς. ἐσπεῖσθαι δὲ αὐτὰς, μέχρι οὗ ἐπανέλθω-
σιν οἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις.
ἀποστεῖλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει Ἀθηναίους καὶ πάλιν
κομίσαι. ἐλθόντων δὲ τάς τε σπονδὰς λελύσθαι,
ταύτας καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοί-
ας ἅσπερ ἂν παραλάβωσιν. αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τού-
τοις ἐγένοντο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν οὖσαι πε-
ρὶ ἑξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν. ἀφικόμενοι
δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας ἔλεξαν τοιάδε. Ἔπεμψαν
ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι ὦ Ἀθηναῖοι περὶ τῶν ἐν
τῇ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅτι ἂν ὑμῖν τε ὠφέλι-
μον ὂν τὸ αὐτὸ πείθωμεν καὶ ἡμῖν. ἐς τὴν ξυμ-
φορὰν ὡς ἐκ τῶν παρόντων κόσμον μάλιστα μέλλει
οἴσειν ἕξειν. τοὺς δὲ λόγους μακροτέρους, οὐ παρὰ τὸ εἰω-
θὸς μηκυνοῦμεν. ἀλλ᾽ ἐπιχώριον ὂν ἡμῖν. οὗ μὲν
βραχεῖς ἀρκῶσι μὴ πολλοῖς χρῆσθαι. πλείοσι δὲ
ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ᾖ, διδάσκοντάς τι τῶν προύργου προύργου
λόγοις τὸ δέον πράσσειν. λάβετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολε-
μίως, μηδ᾽ ὡς ἀξύνετοι διδασκόμενοι, ὑπόμνη-
σιν δὲ τοῦ καλῶς βουλεύσασθαι πρὸς εἰδότας ἡ-
γησάμενοι. ὑμῖν γὰρ εὐτυχίαν τὴν παροῦσαν ἔξεστι
καλῶς θέσθαι, ἔχουσι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλα-

λαβοῦσι δὲ καὶ τιμὴν καὶ δόξαν· καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀήθως τι ἀγαθὸν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώπων· αἰεὶ γὰρ τοῦ πλέονος ἐλπίδι ὀρέγονται διὰ τὸ καὶ τὰ παρόντα ἀδοκήτως εὐτυχῆσαι· οἷς δὲ πλεῖσται μεταβολαὶ ἐπ᾽ ἀμφότερα ξυμβεβήκασι, δίκαιοι εἰσὶ καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις, ὃ τῇ τε ὑμετέρᾳ πόλει δι᾽ ἐμπειρίαν καὶ ἡμῖν μάλιστ᾽ ἂν ἐκ τοῦ εἰκότος προσήκει· γνῶτε δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας νῦν ξυμφορὰς ἀπιδόντες οἵτινες ἀξίωμα μέγιστον τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες ἥκομεν παρ᾽ ὑμᾶς πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι νομίζοντες εἶναι ἐφ᾽ ἃ νῦν ἀφιγμένοι ὑμᾶς αἰτούμεθα. καίτοι οὔτε δυνάμεως ἐνδείᾳ ἐπάθομεν αὐτό, οὔτε μείζονος προσγενομένης ὑβρίσαντες, ἀπὸ δὲ τῶν αἰεὶ ὑπαρχόντων γνώμῃ σφαλέντες, ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως ὑπάρχειν· ὥστε οὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν παροῦσαν νῦν ῥώμην πόλεώς τε καὶ τῶν προσγεγενημένων, καὶ τὸ τῆς τύχης οἴεσθαι αἰεὶ μεθ᾽ ὑμῶν ἔσεσθαι· σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν. οἵτινες τἀγαθὰ ἐπ᾽ ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέροιντο. τόν τε πόλεμον νομίσωσι μὴ καθ᾽ ὅσον ἄν τις αὐτοῦ μέρος βούληται μεταχειρίζειν τούτῳ ξυνεῖναι, ἀλλ᾽ ὡς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡγήσωνται, καὶ ἐλάχιστ᾽ ἂν οἱ τοιοῦτοι πταίοντες διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθουμένῳ αὐτοῦ πιστεύοντες ἐπαίρεσθαι, ἐν τῷ εὐτυχεῖν ἂν μάλιστα καταλύοιντο· ὃ νῦν ὑμῖν ὦ Ἀθηναῖοι καλῶς ἔχει πρὸς ἡμᾶς πρᾶξαι, καὶ μή ποτε ὕστερον, ἢν ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλῆτε, ἃ πολλὰ ἐνδέ

χεται, νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ νῦν προχωρήσαντα κρα-
τῆσαι, ἐξὸν ἀκινδύνως ἐν δόκησιν ἰσχύος καὶ ξυνέσεως
ἐς τὸ ἔπειτα καταλιπεῖν. λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς
προκαλοῦνται ἐς σπονδὰς καὶ διάλυσιν πολέμου,
διδόντες μὲν εἰρήνην καὶ ξυμμαχίαν καὶ ἄλλην
φιλίαν πολλὴν καὶ οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους ὑπάρ-
χειν, ἀνταιτοῦντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας καὶ
ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ κινδυνεύεσθαι
εἴτε βίᾳ διαφύγοιεν, παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας
εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες μᾶλλον ἂν χειρωθεῖ-
εν. νομίζομέν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστ' ἂν
διαλύεσθαι βεβαίως, οὐκ ἢν ἀνταμυνόμενός
τις καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλείω τοῦ πολέμου — φρ
κατ' ἀνάγκην ὅρκοις ἐγκαταλαμβάνων, μὴ ἀπὸ
τοῦ ἴσου ξυμβῇ. ἀλλ' ἢν παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι
πρὸς τὸ ἐπιεικὲς, καὶ ἀρετῇ αὐτὸν νικήσας
παρὰ ἃ προσεδέχετο μετρίως ξυναλλαγῇ. ὀφεί-
λων γὰρ ἤδη ὁ ἐναντίος, μὴ ἀνταμύνεσθαι ὡς
βιασθείς, ἀλλὰ ἀνταποδοῦναι ἀρετὴν, ἑτοι-
μότερός ἐστιν αἰσχύνῃ ἐμμένειν οἷς ξυνέθετο.
καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζόνως ἐχθροὺς τοῦ-
το δρῶσιν οἱ ἄνθρωποι, ἢ πρὸς τοὺς μέτρια διενεχθέν-
τας. πεφύκασί τε τοῖς μὲν ἑκουσίως ἐνδοῦσιν ἀν-
θησσᾶσθαι μετὰ ἡδονῆς. πρὸς δὲ τὰ ὑπερ- — μεθ' ἡ
αυχοῦντα καὶ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν
ἡμῖν δὲ καλῶς εἴπερ ποτὲ ἔχει ἀμφοτέροις ἡ
ξυναλλαγή, πρίν τι ἀνήκεστον διὰ μέσου γενόμενον
ἡμᾶς καταλαμβάνειν, ἐν ᾧ ἀνάγκη ἀΐδιον ὑμῖν

ἔχθραν πρὸς τῇ κοινῇ, καὶ ἰδίαν ἔχειν. ὑμᾶς δὲ στερ
ηθῆναι, ὧν νῦν προκαλούμεθα. ἔτι δ' ὄντων ἀκρίτων,
καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ ἡμετέρας φιλίας προσγιγνομέ
νης. ἡμῖν δὲ πρὸ αἰσχροῦ τινὸς ξυμφορᾶς, μετρίως
κατατιθεμένης διαλλαγῶμεν. καὶ αὐτοί τε ἀντὶ πο
λέμου εἰρήνην ἑλώμεθα. καὶ τοῖς ἄλλοις ἕλλησιν
ἀνάπαυσιν κακῶν ποιήσωμεν. οἳ καὶ ἐν τούτῳ ὑμᾶς
αἰτιωτέρους ἡγήσονται. πολεμοῦνται γὰρ ἀσαφῶς ὁ
ποτέρων ἀρξάντων. καταλύσεως δὲ γενομένης, ἧς νῦν
ὑμεῖς τὸ πλέον κύριοί ἐστε, τὴν χάριν ὑμῖν προσθήσου
σι. ἤν τε γνῶτε λακεδαιμονίοις ἔξεστιν ὑμῖν φίλους γε
νέσθαι βεβαίους, αὐτῶν τε προκαλεσαμένων, χαρι
σαμένοις τε μᾶλλον ἢ βιασαμένοις. καὶ ἐν τούτῳ
τὰ ἐνόντα ἀγαθὰ σκοπεῖτε, ὅσα εἰκὸς εἶναι. ἡμῶν
γὰρ καὶ ὑμῶν ταὐτὰ λεγόντων τό γε ἄλλο ἑλληνικὸν
ἴστε, ὅτι ὑποδεέστερον ὂν τὰ μέγιστα τιμήσει. οἱ μὲν
οὖν λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς
ἀθηναίους, ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ, σπονδῶν μὲν ἐπι
θυμεῖν, σφῶν δὲ ἐναντιουμένων κωλύεσθαι. διδο
μένης δὲ εἰρήνης ἀσμένους δέξεσθαί τε καὶ τοὺς
ἄνδρας ἀποδώσειν. οἱ δὲ, τὰς μὲν σπονδὰς ἔχοντες
τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἑτοί
μους εἶναι, ὁπόταν βούλωνται ποιεῖσθαι πρὸς αὐτούς,
τοῦ δὲ πλέονος ὠρέγοντο. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνῆγε
κλέ κλέων ὁ κλεαινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ' ἐκεῖνον
τὸν χρόνον ὤν, καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος. καὶ
ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι, ὡς χρὴ τὰ μὲν ὅπλα καὶ
σφᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῇ νήσῳ παραδόντας πρῶτον

κομισθῆναι ἀθήναζε. ἐλθόντων δὲ ἀποδόντας λα
κεδαιμονίους νίσαιαν καὶ πηγὰς καὶ τροίζηνα καὶ νίσαιαν τροίζηνα
ἀχαΐαν, ἃ οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς προτέ ἀχαΐαν
ρας ξυμβάσεως ἀθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμ
φοράς, καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων τι μᾶλλον σπονδῶν
κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας. καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι
ὁπόσον ἂν δοκῇ χρόνον ἀμφοτέροις. οἱ δὲ πρὸς μὲν
τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντεῖπον. ξυνέδρους δὲ σφί ξυνέδρους
σιν ἐκέλευον ἑλέσθαι. οἵτινες λέγοντες καὶ ἀκού
οντες περὶ ἑκάστου ξυμβήσονται κατὰ ἡσυχίαν
ὅτι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους. κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ
πολὺς ἐνέκειτο λέγων γιγνώσκειν μὲν καὶ πρότερον
οὐδὲν ἐν νῷ ἔχοντας δίκαιον αὐτούς. σαφὲς δ' εἶναι
καὶ νῦν οἵτινες τῷ μὲν πλήθει οὐδὲν ἐθέλωσιν εἰπεῖν
ὀλίγοις δὲ ἀνδράσι ξύνεδροι βούλονται γίγνεσθαι. ἀλ
λὰ εἴ τι ὑγιὲς διανοοῦνται λέγειν, ἐκέλευσεν ἅπασιν.
ὁρῶντες δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι, οὔτε σφίσιν οἷόν τε ὂν ἐν πλή
θει εἰπεῖν, εἴ τε καὶ ὑπὸ τῆς ξυμφορᾶς ἐδόκει αὐτοῖς
ξυγχωρεῖν, μὴ ἐς τοὺς ξυμμάχους διαβληθῶσιν
εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες, οὔτε τοὺς ἀθηναίους
ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἃ προυκαλοῦντο ἀνεχώ
ρησαν ἐκ τῶν ἀθηνῶν ἄπρακτοι. ἀφικομένων
δὲ αὐτῶν διελύοντο εὐθέως αἱ σπονδαὶ αἱ περὶ
τὸν πύλον, καὶ τὰς ναῦς οἱ λακεδαιμόνιοι ἀπῄ
τουν καθάπερ ξυνέκειτο. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἐγκλή
ματα ἔχοντες, ἐπιδρομήν τε τῷ τειχίσματι παρά
σπονδον, καὶ ἄλλα οὐκ ἀξιόλογα δοκοῦντα εἶναι
οὐκ ἀπεδίδοσαν, ἰσχυριζόμενοι ὅτι δὴ εἴρητο, ἐὰν

ἐὰν καὶ ὁτιοῦν παραβαθῇ λελύσθαι τὰς σπονδάς·
οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι ἀντέλεγόν τε, καὶ ἀδίκημα ἐπι-
καλέσαντες τὸ τῶν νεῶν, ἀπελθόντες ἐς πόλεμον
καθίσταντο, καὶ τὰ περὶ πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ
κράτος ἐπολεμεῖτο· ἀθηναῖοι μὲν δυοῖν νεοῖν ἐναν-
τίαιν αἰεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς ἡμέρας, τῆς
δὲ νυκτὸς καὶ ἅπασαι περιώρμουν, πλὴν τὰ πρὸς
τὸ πέλαγος ὁπότε ἄνεμος εἴη. καὶ ἐκ τῶν ἀθηνῶν
αὐτοῖς εἴκοσι νῆες ἀφίκοντο ἐς τὴν φυλακήν, ὥσ-
τε αἱ πᾶσαι, ἑβδομήκοντα ἐγένοντο. πελοποννή-
σιοι δὲ ὥστε ἔν τε τῇ ἠπείρῳ στρατοπεδευόμενοι, καὶ
προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει σκοποῦντες και-
ρὸν εἴ τις παραπέσοι, ὥστε τοὺς ἄνδρας σῶσαι. ἐν
τούτῳ δὲ οἱ ἐν τῇ σικελίᾳ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι
πρὸς ταῖς ἐν μεσσήνῃ φρουρούσαις ναυσί, τὸ ἄλλο
ναυτικὸν ὃ παρεσκευάζοντο προσκομίσαντες τὸν
πόλεμον ἐποιοῦντο ἐκ τῆς μεσσήνης, καὶ μάλιστα
ἐνῆγον οἱ λοκροὶ τῶν ῥηγίνων κατὰ ἔχθραν, καὶ
αὐτοὶ δὲ ἐσεβεβλήκεσαν πανδημεὶ ἐς τὴν γῆν αὐ-
τῶν, καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι ἐβούλοντο, ὁρῶντες
τοῖς ἀθηναίοις, τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς,
ταῖς δὲ πλείοσι καὶ μελλούσαις ἥξειν, πυνθανό-
μενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. εἰ γὰρ κρατήσειαν
τῷ ναυτικῷ, τὸ ῥήγιον ἤλπιζον πεζῇ τε καὶ ναυσὶν ἐφορ-
μοῦντες ῥᾳδίως χειρώσεσθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ
τὰ πράγματα γίγνεσθαι, ξυνεγγὺς γὰρ κειμένου τοῦ
τε ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς ἰταλίας, τῆς τε μεσσήνης

τῆς σικελίας τοῖς ἀθηναίοις ἐξουσίαν εἶναι ἐφορμεῖν καὶ πορθμός.
τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς ἡ μεταξὺ ῥη
γίου θάλασσα καὶ μεσσήνης, ᾗπερ βραχύτατον σικε
λία τῆς ἠπείρου ἀπέχει, καὶ ἔστιν ἡ χάρυβδις κληθεῖ
σα. τοῦτο ᾗ ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι, διὰ στενό
τητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν τοῦ τε τυρσηνικοῦ
καὶ τοῦ σικελικοῦ ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ καὶ
ῥεώδης οὖσα, εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη. ἐν τούτῳ
οὖν τῷ μεταξὺ οἱ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ναυσὶν
ὀλίγῳ πλείοσιν ἢ τριάκοντα, ἠναγκάσθησαν ὀψὲ τῆς
ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέοντος. ἀν
τεπαναγόμενοι πρός τε ἀθηναίων ναῦς ἑκκαίδε
κα καὶ ῥηγίας ὀκτώ, καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν
ἀθηναίων διὰ τάχους ἀπέπλευσαν ὡς ἕκαστοι,
ἔτυχον εἰς τὰ οἰκεῖα στρατόπεδα, τό τε ἐν τῇ μεσσήνῃ
καὶ ἐν τῷ ῥηγίῳ, μίαν ναῦν ἀπολέσαντες, καὶ νὺξ
ἐπεγένετο τῷ ἔργῳ. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν λοκροὶ ἀπῆλ
θον ἐκ τῆς ῥηγίνων. ἐπὶ δὲ τὴν πελωρίδα τῆς με πελωρίδα.
σσήνης ξυλλεγεῖσαι αἱ τῶν συρακουσίων καὶ ξυμ
μάχων νῆες ὥρμουν καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς παρῆν.
προσπλεύσαντες δὲ οἱ ἀθηναῖοι καὶ ῥηγῖνοι ὁρῶν
τες τὰς ναῦς κενὰς ἐνέβαλον, καὶ χειρὶ σιδηρᾷ
ἐπιβληθείσῃ, μίαν ναῦν αὐτοὶ ἀπώλεσαν τῶν
ἀνδρῶν ἀποκολυμβησάντων. καὶ μετὰ τοῦτο τῶν
συρακουσίων ἐσβάντων τὰς ναῦς καὶ παραπλεόν
των ἀπὸ κάλω ἐς τὴν μεσσήνην, αὖθις προσβα ἀπὸ κάλω
λόντες οἱ ἀθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων

καὶ προσεμβαλόντων ἑτέραν ναῦν ἀπολύουσι, καὶ
ἐν τῷ παράπλῳ, καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιουτοτρόπῳ
γενομένῃ, οὐκ ἔλασσον ἔχοντες, οἱ συρακούσιοι πα
ρεκομίσθησαν ἐς τὸν ἐν τῇ μεσσήνῃ λιμένα. καὶ
οἱ μὲν ἀθηναῖοι καμαρίνης ἀγγελθείσης προδί
δοσθαι συρακουσίοις ὑπ' ἀρχίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ
ἔπλευσαν ἐκεῖσε. μεσσήνιοι δ' ἐν τούτῳ πανδημεὶ
κατὰ γῆν, καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν ἐπὶ νά
ξον τὴν χαλκιδικὴν ὅμορον οὖσαν. καὶ τῇ πρώ
τειχήρεις — τῃ ἡμέρᾳ τειχήρεις ποιήσαντες τοὺς ναξίους ἐδῄ
ουν τὴν γῆν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύ
ἀκεσίνης. — σαντες κατὰ τὸν ἀκεσίνην ποταμὸν, τὴν γῆν ἐδῄ
ουν. τῷ δὲ πεζῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐσέβαλλον. ἐν τού
τῳ δὲ οἱ σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαι
νον βοηθοῦντες ἐπὶ τοὺς μεσσηνίους. καὶ οἱ νάξιοι
ὡς εἶδον, θαρσήσαντες καὶ παρακελευόμενοι
ἐν ἑαυτοῖς, ὡς οἱ λεοντῖνοι σφίσι καὶ οἱ ἄλλοι ἕλληνες
ξύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται, ἐκδραμόντες,
ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως προσπίπτουσι τοῖς μεσσηνί
οις, καὶ τρεψάμενοι ἀπέκτειναν ὑπὲρ χιλίους
καὶ οἱ λοιποὶ χαλεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ
γὰρ οἱ βάρβαροι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπιπεσόντες τοὺς
πλείστους διέφθειραν. καὶ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς τὴν
μεσσήνην ὕστερον ἐπ' οἴκου ἕκασται διεκρίθησαν.
λεοντῖνοι δὲ εὐθὺς καὶ οἱ ξύμμαχοι μετὰ ἀθηναί
ων ἐς τὴν μεσσήνην ὡς κεκακωμένην ἐστρά

τευον. καὶ προσβαλόντες, οἱ μὲν ἀθηναῖοι κατὰ τὸν
λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπείρων· ὁ δὲ πεζὸς πρὸς τὴν
πόλιν. ἐπεκδρομὴν δὲ ποιησάμενοι οἱ μεσσήνιοι
καὶ λοκρῶν τινὲς μετὰ τοῦ δημοτέλους, οἱ μετὰ τὸ πά
θος ἐγκατελείφθησαν φρουροὶ ἐξαπιναίως προσ
πεσόντες τρέπουσι τοῦ στρατεύματος τῶν λεοντίνων
τὸ πολὺ, καὶ ἀπέκτειναν πολλούς. ἰδόντες δὲ
οἱ ἀθηναῖοι καὶ ἀποβάντες ἀπὸ τῶν νεῶν ἐβοή
θουν, καὶ κατεδίωξαν τοὺς μεσσηνίους πάλιν,
ἐς τὴν πόλιν τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι καὶ τρο
παῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ῥήγιον. μετὰ δὲ
τοῦτο οἱ μὲν ἐν τῇ σικελίᾳ ἕλληνες ἄνευ τῶν ἀθη
ναίων κατὰ γῆν ἐστράτευον ἐπ' ἀλλήλους, ἐν δὲ τῇ
πύλῳ ἔτι ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ λακεδαιμο
νίους οἱ ἀθηναῖοι, καὶ τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον
τῶν πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν. ἐπί
πονος δ' ἦν τοῖς ἀθηναίοις ἡ φυλακὴ σίτου
τε ἀπορίᾳ καὶ ὕδατος. οὐ γὰρ ἦν κρήνη ὅτι
μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς πύλου, καὶ
αὕτη οὐ μεγάλη, ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχλη
κα οἱ πλεῖστοι ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ἔπινον οἷον εἰκὸς
ὕδωρ. στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις
ἐγίγνετο, καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἐχουσῶν ὅρμον αἱ μὲν
σῖτον ἐν τῇ γῇ ᾑροῦντο κατὰ μέρος, αἱ δὲ μετέωροι
ὥρμουν, ἀθυμίαν τε πλείστην ὁ χρόνος παρεῖ
χε παρὰ λόγον ἐπιγιγνόμενος, οὓς ᾤοντο ἡμερῶν
ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν. ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ καὶ

διασκάπτοντες ἐκτοῦντες. κάχληκες· λίθακες ἐν τοῖς ὕδασι.

ὕδατι ἀλμυρῷ χρωμένους. αἴτιον δὲ ἦν. λακεδαιμόνιοι
προειπόντες ἐς τὴν νῆσον ἐσάγειν σῖτον τὸν βου
λόμενον ἀληλεμένον καὶ οἶνον καὶ τυρὸν, καὶ εἴ
τι ἄλλο βρῶμα οἷον ἂν ἐς πολιορκίαν ξυμφέροι, τά
ξαντες ἀργυρίου πολλοῦ, καὶ τῶν εἱλώτων τῷ ἐσα
γαγόντι ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι καὶ ἐσῆγον
ἄλλοι τε παρακινδυνεύοντες, καὶ μάλιστα οἱ εἵλω
τες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς πελοποννήσου ὁπόθεν
τύχοιεν, καὶ καταπλέοντες ἔτι νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς
τὸ πέλαγος τῆς νήσου, μάλιστα δὲ ἐτήρουν ἀνέμῳ
καταφέρεσθαι, ῥᾷον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων
ἐλάνθανον ὁπότε πνεῦμα ἐκ πόντου εἴη. ἄπο
ἀφειδὴς — ρον γὰρ ἐγίγνετο περιορμεῖν. τοῖς δὲ ἀφειδὴς ὁ κατά
πλους καθεστήκει. ἐπώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα τε
τιμημένα χρημάτων. καὶ οἱ ὁπλῖται περὶ τὰς κα
ἀπὸ πελάγους εἰς γῆν — τάρσεις τῆς νήσου ἐφύλασσον. ὅσοι δὲ γαλήνῃ
κινδυνεύσειαν, ἡλίσκοντο. ἐσένεον δὲ καὶ κατὰ
τὸν λιμένα κολυμβηταὶ ὕφυδροι καλωδίῳ ἐν ἀσ
μήκωνα. — κοῖς ἐφέλκοντες μήκωνα μεμελιτωμένην, καὶ
λίνου. — λίνου σπέρμα κεκομμένον, ὧν τὸ πρῶτον λανθα
νόντων, φυλακαὶ ὕστερον ἐγένοντο. παντί τε τρό
πῳ ἑκάτεροι ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν ἐσπέμπειν τὰ σιτία,
οἱ δὲ μὴ λανθάνειν σφᾶς. ἐν δὲ ταῖς ἀθήναις
πυνθανόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς, ὅτι ταλαιπω
ρεῖται, καὶ σῖτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι ἐσπλεῖ, ἠπό
ρουν, καὶ ἐδεδοίκεσαν μὴ σφῶν χειμὼν τὴν φυ

λακὴν ἐπιλάβοι, ὁρῶντες τῶν τε ἐπιτηδείων τῶν πε-
ρὶ τὴν πελοπόννησον κομιδὴν ἀδύνατον ἐσομέ-
νην ἅμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, καὶ οὐδ᾽ ἐν θέρει οἷοι
τε ὄντες, ἱκανὰ περιπέμπειν, τόν τε ἔφορμον χωρί-
ων ἀλιμένων ὄντων οὐκ ἐσόμενον, ἀλλ᾽ ἢ σφῶν ἀφέντ- ἀνέν
των φυλακὴν περιγενήσεσθαι τοὺς ἄνδρας, ἢ τοῖς
πλοίοις ἃ τὸν σῖτον αὐτοῖς ἦγε χειμῶνα τηρήσαντας ἐκ-
πλεύσεσθαι. πάντων τε ἐφοβοῦντο μάλιστα τοὺς λα-
κεδαιμονίους ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρὸν αὐτοὺς ἐνόμιζον
οὐκέτι σφίσιν ἐπικηρυκεύεσθαι. καὶ μετεμέλοντο
τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. κλέων δὲ γνοὺς αὐτῶν
τὴν ἐς αὐτὸν ὑποψίαν περὶ τῆς κωλύμης τῆς ξυμ-
βάσεως οὐ τἀληθῆ ἔφη λέγειν τοὺς ἐξαγγέλλοντας.
παραινούντων δὲ τῶν ἀφιγμένων εἰ μὴ σφίσι πιστεύ-
ουσι κατασκόπους τινὰς πέμψαι, ᾑρέθη κατά-
σκοπος αὐτὸς μετὰ θεογένους ὑπὸ ἀθηναίων·
καὶ γνοὺς ὅτι ἀναγκασθήσεται, ἢ ταὐτὰ λέγειν, οἷς
διέβαλλεν, ἢ τἀναντία εἰπὼν ψευδὴς φανήσεσθαι
παρῄνει τοῖς ἀθηναίοις ὁρῶν αὐτοὺς καὶ ὡρμη-
μένους τι τὸ πλέον τῇ γνώμῃ στρατεύειν ὡς χρὴ κατα-
σκόπους μὲν μὴ πέμπειν, μηδὲ διαμέλλειν και-
ρὸν παριέντας, εἰ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι
τὰ ἀγγελλόμενα πλεῖν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας, καὶ ἐς τὸν
νικίαν νικηράτου στρατηγὸν ὄντα ἀπεσήμαινεν.
ἐχθρὸς ὢν καὶ ἐπιτιμῶν, ῥᾴδιον εἶναι παρασκευ-
ῇ εἰ οἱ ἄνδρες εἶεν οἱ στρατηγοί, πλεύσαντας λα-

βεῖν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, καὶ αὐτὸς γ᾽ ἂν εἰ ἦρχε ποιῆσαι
τοῦτο. ὁ δὲ νικίας τῶν τε ἀθηναίων τι ὑποθορυβη
σάντων ἐς τὸν κλέωνα ὅτι οὐ καὶ νῦν πλεῖ εἰ ῥάδι
όν γε αὐτῷ φαίνεται. καὶ ἅμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτιμῶν
τα, ἐκέλευεν ἥντινα βούλεται δύναμιν λαβόντα
τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον
οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφιέναι, ἑτοῖμος ἦν.
γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδώσειοντα, ἀνεχώρει, καὶ οὐκ
ἔφη αὐτὸς, ἀλλὰ ἐκεῖνον στρατηγεῖν, δεδιὼς ἤδη
καὶ οὐκ ἂν οἰόμενος οἱ αὐτὸν τολμῆσαι ὑποχωρῆ
σαι. αὖθις δὲ ὁ νικίας ἐκέλευε, καὶ ἐξίστατο τῆς,
ἐπὶ πύλῳ ἀρχῆς, καὶ μάρτυρας τοὺς ἀθηναί
ους ἐποιεῖτο. οἱ δὲ οἷον ὄχλος φιλεῖ ποιεῖν, ὅσῳ μᾶλ
λον ὁ κλέων ὑπέφευγε τὸν πλοῦν, καὶ ἐξανεχώ
ρει τὰ εἰρημένα, τόσῳ ἐπεκελεύοντο τῷ νικίᾳ πα
ραδιδόναι τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐκείνῳ ἐπεβόων πλεῖν
ὥστε οὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἐξαπαλλαγῇ
ὑφίσταται τὸν πλοῦν, καὶ παρελθὼν, οὔτε φοβεῖ
σθαι ἔφη λακεδαιμονίους πλεύσεσθαί τε λαβὼν
ἐκ μὲν τῆς πόλεως οὐδένα, λημνίους δὲ καὶ ἴμ
βρίους τοὺς παρόντας καὶ πελταστὰς οἳ
ἦσαν ἔκ τε αἴνου βεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοθεν το
ξότας τετρακοσίους. ταῦτα δὲ ἔχων ἔφη πρὸς τοῖς
ἐν πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν, ἢ ἄξειν
λακεδαιμονίους ζῶντας, ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν. τοῖς
δὲ ἀθηναίοις ἐνέπεσέ τι καὶ γέλωτος τῇ κουφολο

λογίᾳ αὐτοῦ ἀσμένοις δ' ὅμως ἐγίγνετο τοῖς σώφροσι
τῶν ἀνθρώπων λογιζομένοις δυοῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τεύξε
σθαι, ἢ κλέωνος ἀπαλλαγήσεσθαι ὃ μᾶλλον ἤλπι,
ζον ἢ σφαλεῖσι γνώμης, λακεδαιμονίους σφίσι χειρώ,
σεσθαι, καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
καὶ ψηφισαμένων ἀθηναίων αὐτῷ τὸν πλοῦν, τῶν
τε ἐν πύλῳ στρατηγῶν ἕνα προσελόμενος δημοσθένην
τὴν ἀναγωγὴν διὰ τάχους ἐποιεῖτο. τὸν δὲ δημοσθένην
προσέλαβε πυνθανόμενος τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν
ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι· οἱ γὰρ στρατιῶται κακοπα
θοῦντες τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ, καὶ μᾶλλον πολιορκοῦ μενοι ἢ πολιορ
κοῦντες, ὥρμηντο διακινδυνεῦσαι, καὶ αὐτῷ ἔτι ῥώ
μην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρέσχε· πρότερον
μὲν γὰρ οὔσης αὐτῆς ὑλώδους ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀτρι
βοῦς διὰ τὴν ἀεὶ ἐρημίαν ἐφοβεῖτο· καὶ πρὸς τῶν
πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι, πολλῷ γὰρ ἂν
στρατοπέδῳ ἀποβάντι ἐξ ἀφανοῦς χωρίου προσβαλ
λοντας αὐτοὺς βλάπτειν· σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων
ἁμαρτίας καὶ παρασκευὴν ὑπὸ τῆς ὕλης, οὐκ ἂν
ὁμοίως δῆλα εἶναι. τοῦ δ' αὐτῶν στρατοπέδου κατα
φανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἁμαρτήματα· ὥστε προσ
πίπτειν αὐτοὺς ἀπροσδοκήτως ᾗ βούλοιντο· ἐπ' ἐκεί
νοις γὰρ εἶναι ἂν τὴν ἐπιχείρησιν· εἰ δ' αὖ ἐς δασὺ
χωρίον βιάζοιτο ὁμόσε εἶναι, τοὺς ἐλάσσους, ἐμπεί ἰέναι
ρους δὲ τῆς χώρας κρείττους ἐνόμιζε τῶν πλεόνων
ἀπείρων· λανθάνειν τε ἂν τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον
πολὺ ὂν διαφθειρόμενον οὐκ οὔσης τῆς προσόψεως

dat

ἡ χρὴ ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. ἀπὸ δὲ τοῦ αἰτωλικοῦ πα-
θους, ὃ διὰ τὴν ὕλην μέρος τι ἐγένετο οὐχ ἥκιστα
αὐτὸν ταῦτα ἐσήει. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων
διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσου τοῖς ἐσχάτοις προσ-
ισχόντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς, καὶ
ἐμπρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης, ἄκον-
τος καὶ ἀπὸ τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου, τὸ
πολὺ αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν, οὕτω δὴ τούς τε
λακεδαιμονίους μᾶλλον κατιδὼν πλείους ὄντας, ὑ-
πονοῶν πρότερον ἐλάσσοσι τὸν σῖτον αὐτοῦ ἐσπέμ-
πειν, τότε ὡς ἐπ᾽ ἀξιόχρεων τοὺς ἀθηναίους μᾶλλον
σπουδὴν ποιεῖσθαι. τήν τε νῆσον εὐαποβατωτέραν
οὖσαν, τὴν παρεσκευάζετο ἐπιχείρησιν, στρατιάν
τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγὺς ξυμμάχων καὶ τὰ
ἄλλα ἑτοιμάζων, κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας
ἄγγελον, ὡς ἥξων, καὶ ἔχων στρατιὰν ἣν ᾐτήσατο
ἀφικνεῖται ἐς πύλον, καὶ ἅμα γενόμενοι πέμ-
πουσι πρῶτον ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον, κήρυκα
προκαλούμενοι εἰ βούλοιντο ἄνευ κινδύνου τοὺς
ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τά τε ὅπλα καὶ σφᾶς
αὐτοὺς κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ᾽ ᾧ φυλακῇ τῇ με-
τρίᾳ τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμ-
βαθῇ. οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν, μίαν μὲν ἡμέ-
ραν ἐπέσχον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς
ἐπ᾽ ὀλίγας ναῦς τοὺς ὁπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες,
πρὸ δὲ τῆς ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἑκατέρωθεν

ἐκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος ὀκτακόσιοι
μάλιστα ὄντες ὁπλῖται, καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ
τὸ πρῶτον φυλακτήριον τῆς νήσου. ὧδε γὰρ διατε
τάχατο. ἐν ταύτῃ μὲν τῇ πρώτῃ φυλακῇ, ὡς τριάκοντα
ἦσαν ὁπλῖται. μέσον δὲ καὶ ὁμαλώτατόν τε καὶ
περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν, καὶ ἐπιτάδας ὁ ἄρχων
εἶχε. μέρος δέ τι οὐ πολὺ αὐτοῦ τὸ ἔσχατον ἐφύλασ
σε τῆς νήσου πρὸς τὴν πύλον, ὃ ἦν ἐκ τε θα
λάσσης ἀπόκρημνον, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἥκιστα ἐ
πίμαχον, καὶ γάρ τι καὶ ἔρυμα αὐτόθι ἦν πα
λαιὸν, λίθων λογάδην πεποιημένον, ὃ ἐνό
μιζον σφίσιν ὠφέλιμον ἂν εἶναι. εἰ καταλαμβά
νοι ἀναχώρησις βιαιοτέρα. οὕτω μὲν τεταγμέ
νοι ἦσαν. οἱ δὲ ἀθηναῖοι, τοὺς μὲν πρώτους
φύλακας οἷς ἐπέδραμον, εὐθὺς διαφθείρου
σιν, ἐν ταῖς εὐναῖς ἔτι, ἀναλαμβάνοντας,
τὰ ὅπλα, καὶ λαθόντες τὴν ἀπόβασιν οἰομένων
αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ ἔθος εἰς ἔφορμον τῆς
νυκτὸς πλεῖν. ἅμα δὲ ἕῳ γιγνομένῃ καὶ ὁ ἄλ
λος στρατὸς ἐπέβαινον ἐκ μὲν νεῶν, ἑβδομήκον
τα καὶ ὀλίγῳ πλειόνων πάντες, πλὴν θαλα
μίων ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι τοξόταί τε ὀκτακό
σιοι καὶ πελτασταὶ, οὐκ ἐλάσσους τούτων. μεσ
σηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες. καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι
περὶ πύλον κατεῖχον πάντες, πλὴν τῶν ἐπὶ
τοῦ τείχους φυλάκων. δημοσθένους δὲ τάξαντος

διέστησαν κατὰ διακοσίους τε καὶ πλείους, ἔστι δ' ᾗ
ἐλάσσους τῶν χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες
ὅπως ὅτι πλείστη ἀπορία ᾖ τοῖς πολεμίοις παν-
ταχόθεν κεκυκλωμένοις καὶ μὴ ἔχωσι, πρὸς
ὅτι ἀντιτάξωνται, ἀλλ' ἀμφίβολοι γίγνωνται τῷ
πλήθει. εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν ὑπὸ
τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εἰ δὲ τοῖς πλαγί-
οις ὑπὸ τῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων.
κατὰ νώτου τε αἰεὶ ἔμελλον αὐτοῖς ᾗ χωρή-
σειαν οἱ πολέμιοι ἔσεσθαι ψιλοί. καὶ οἱ ἀ-
πορώτατοι τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, καὶ λί-
θοις, καὶ σφενδόναις ἐκ πολλοῦ ἔχοντες
ἀλκὴν, οἷς μηδὲ ἐπελθεῖν οἷόν τ' ἦν, φευ-
γοντές τε γὰρ ἐκρότουν, καὶ ἀναχωροῦσι, ἐπε- ἐκράτουν.
κειντο. τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ, ὁ δημοσθένης, τό
τε πρῶτον τὴν ἀπόβασιν ἐπενόει, καὶ ἐν τῷ
ἔργῳ ἔταξεν. οἱ δὲ περὶ τὸν ἐπιτάδαν, καὶ ὅ-
περ ἦν πλεῖστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδον τό τε
πρῶτον φυλακτήριον διεφθαρμένον καὶ
στρατὸν σφίσιν ἐπιόντα, ξυνετάξαντο.
καὶ τοῖς ὁπλίταις τῶν ἀθηναίων ἐπῇσαν
βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐξ ἐναντίας
γὰρ οὗτοι καθειστήκεσαν, ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψι-
λοὶ καὶ κατὰ νώτου. τοῖς μὲν οὖν ὁπλίταις
οὐκ ἠδυνήθησαν προσμεῖξαι, οὐδὲ τῇ σφε-

τέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρήσασθαι. οἱ γὰρ ψιλοὶ ἑκατέρωθεν
βάλλοντες εἶργον. καὶ ἅμα ἐκεῖνοι οὐκ ἀντεπῇσαν.
ἀλλ' ἡσύχαζον. τοὺς δὲ ψιλοὺς ᾗ μάλιστα αὐτοῖς προσθέ
οντες προσκέοιντο, ἔτρεπον, καὶ οἳ ὑποστρέφοντες ἠμύ
νοντο. ἄνθρωποι κούφως τε ἐσκευασμένοι, καὶ προλαμ
βάνοντες ῥαδίως τῆς φυγῆς, χωρίων τε χαλεπότητι,
καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων. ἐν οἷς οἱ
λακεδαιμόνιοι οὐκ ἠδύναντο διώκειν ὅπλα ἔχοντες.
χρόνον μὲν οὖν τινα ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἠκρο
βολίσαντο. τῶν δὲ λακεδαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπ
εκθεῖν ᾗ προσπίπτοιεν δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς
οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ἤδη ὄντας τῷ ἀμύνασθαι.
καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὄψει τοῦ θαρσεῖν τὸ πλεῖστον εἰληφό
τες πολλαπλάσιοι φαινόμενοι καὶ ξυνειθισμέ
νοι μᾶλλον μηκέτι δεινοὺς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσι φαί
νεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθὺς ἄξια τῆς προσδοκίας ἐπε
πόνθεσαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον τῇ γνώ
μῃ δεδουλωμένοι ὡς ἐπὶ λακεδαιμονίους, κατα
φρονήσαντες, καὶ ἐμβοήσαντες ἀθρόοι ὥρμησαν
ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ
ἀκοντίοις, ὡς ἕκαστός τι πρόχειρον εἶχεν. γενομένης
δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ, ἔκπληξίς τε ἐνέ
πεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης, καὶ ὁ κονι
ορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυμένης ἐχώρει πολὺς ἄνω.
ἄπορόν τε ἦν ἰδεῖν τὸ πρὸ αὑτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων
καὶ λίθων, ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κονιορτοῦ
ἅμα φερομένων. τό τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπὸν

πῖλοι

τοῖς λακεδαιμονίοις κατέστησαν· οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔ-
στεγον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε ἐναποκέκλαστο βαλ-
λομένων, εἶχόν τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς χρήσασθαι.
ἀποκεκλῃμένοι μὲν τῇ ὄψει τοῦ προορᾶν, ὑπὸ
δὲ τῆς μείζονος βοῆς τῶν πολεμίων τὰ ἐν αὐτοῖς
παραγγελλόμενα οὐκ ἐσακούοντες, κινδύνου τε
πανταχόθεν περιεστῶτος καὶ οὐκ ἔχοντες ἐλπίδα
καθ᾽ ὅτι χρὴ ἀμυνομένους σωθῆναι. τέλος δὲ
τραυματιζομένων ἤδη πολλῶν διὰ τὸ αἰεὶ ἐν τῷ
αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι ξυγκλῄσαντες ἐχώρησαν ἐς
τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου, ὃ οὐ πολὺ ἀπεῖχε· καὶ
τοὺς ἑαυτῶν φύλακας. ὡς δὲ ἐνέδοσαν ἐνταῦθα
ἤδη πολλῷ ἔτι πλέονι βοῇ τεθαρσηκότες οἱ ψι-
λοὶ ἐπέκειντο, καὶ τῶν λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν
ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνοντο ἀπέθνῃσκον·
οἱ δὲ πολλοὶ διαφυγόντες ἐς τὸ ἔρυμα μετὰ τῶν
ταύτῃ φυλάκων ἐτάξαντο παρὰ πᾶν, ὡς ἀμυνούμενοι
ἧπερ ἦν ἐπίμαχον, καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἐπισπώ-
μενοι περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ κύκλωσιν χωρίου αι
ἰσχύι οὐκ εἶχον· προσιόντες δὲ ἐξ ἐναντίας ὤσασθαι
ἐπειρῶντο, καὶ χρόνον μὲν πολὺν καὶ τῆς ἡμέρας
τὸ πλεῖστον ταλαιπωρούμενοι ἀμφότεροι ὑπό τε
τῆς μάχης καὶ δίψους καὶ ἡλίου ἀντεῖχον πει-
ρώμενοι. οἱ μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ μετεώρου· οἱ δὲ
μὴ ἐνδοῦναι. ῥᾷον δ᾽ οἱ λακεδαιμόνιοι ἠμύνοντο

ἐν τῷ πρίν, οὐκ οὔσης σφῶν τῆς κυκλώσεως ἐς τὰ
πλάγια. ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν, προσελθὼν
ὁ τῶν μεσσηνίων στρατηγὸς κλέωνι καὶ δημοσθέ-
νει, ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς. εἰ δὲ βούλονται
ἑαυτῷ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τι, καὶ τῶν ψιλῶν πε-
ριιέναι κατὰ νώτου αὐτοῖς ὁδῷ ᾗ ἂν αὐτὸς εὕρῃ, δο-
κεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφοδον. λαβὼν δὲ ἃ ᾐτήσατο
ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὁρμήσας ὥστε μὴ ἰδεῖν ἐκείνους,
κατὰ τὸ αἰεὶ παρῆκον τοῦ κρημνώδους τῆς νήσου | παρῆκον
προσβαίνων, καὶ ᾗ οἱ λακεδαιμόνιοι χωρίου ἰσχύϊ
πιστεύσαντες οὐκ ἐφύλασσον, χαλεπῶς τε καὶ μό-
λις περιελθὼν ἔλαθε, καὶ ἐπὶ τοῦ μετεώρου ἐξ-
απίνης ἀναφανεὶς κατὰ νώτου αὐτῶν, τοὺς μὲν
τῷ ἀδοκήτῳ ἐξέπληξε, τοὺς δὲ ἃ προσεδέχοντο
ἰδόντας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέρρωσε. καὶ οἱ λακε-
δαιμόνιοι βαλλόμενοί τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη καὶ
πιεζόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι, ὡς μικρὸν με-
γάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν θερμοπύλαις. ἐκεῖνοί τε | θερμό πυλαι
γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων τῶν περσῶν δι-
εφθαρμένων ἦσαν. οὗτοί τε ἀμφίβολοι ἤδη ὄντες
οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι,
καὶ ἀσθενείᾳ σωμάτων διὰ τὴν σιτοδείαν, ὑ-
πεχώρουν, καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἐκράτουν ἤδη τῶν
ἐφόδων. γνοὺς δὲ ὁ κλέων καὶ ὁ δημοσθένης
ὅτι εἰ καὶ ὁποσονοῦν μᾶλλον ἐνδώσουσι διαφθα-
ρησομένους αὐτοὺς ὑπὸ τῆς σφετέρας στρατιᾶς

ἐπαύσαν τὴν μάχην, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀπεῖρξαν
βουλόμενοι ἀγαγεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίοις ζῶντας, εἴ
πως τοῦ κηρύγματος ἀκούσαντες ἐπικλασθεῖεν.
τῇ γνώμῃ τὰ ὅπλα παραδοῦναι, καὶ ἡσσηθεῖεν
τοῦ παρόντος δεινοῦ· ἐκήρυξάν τε εἰ βούλοιντο τὰ
ὅπλα παραδοῦναι καὶ σφᾶς Ἀθηναίοις, ὡς αὐτοὺς
τε βουλεῦσαι ὅτι ἂν ἐκείνοις δοκῇ. οἱ δὲ ἀκούσαντες
παρῆκαν τὰς ἀσπίδας οἱ πλεῖστοι καὶ τὰς χεῖ-
ρας ἀνέσεισαν, δηλοῦντες προσίεσθαι τὰ κεκη-
ρυγμένα, μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ἀνακωχῆς
ξυνῆλθον ἐς λόγους ὅτε κλέων καὶ ὁ δημοσθένης
καὶ ἐκείνων στύφων ὁ φάρακος, τῶν πρότερον ἀρ-
χόντων, τοῦ μὲν πρώτου τεθνηκότος ἐπιτάδου, τοῦ
subscripto δὲ μετ' αὐτὸν ἱππαγρέτου ἐφῃρημένου, ἐν τοῖς νεκροῖς
ἔτι ζῶντος κειμένου ὡς τεθνεῶτος, αὐτὸς τρίτος
ἐφῃρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον εἴ τι ἐκεῖνοι πά-
σχοιεν. ἔλεγε δὲ ὁ στύφων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὅτι βού-
λονται διακηρυκεύσασθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἠπεί-
ρῳ λακεδαιμονίους, ὅτι χρὴ σφᾶς ποιεῖν. καὶ ἐ-
κείνων μὲν οὐδένα ἀφιέντων, αὐτῶν δὲ τῶν ἀθη-
ναίων καλούντων ἐκ τῆς ἠπείρου κήρυκας, καὶ
γενομένων ἐπερωτήσεως δὶς ἢ τρίς, ὁ τελευταῖος
διαπλεύσας αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου λα-
κεδαιμονίων ἀνὴρ ἀπήγγειλεν, ὅτι οἱ λακεδαιμό-
νιοι κελεύουσιν ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὑμῶν αὐτῶν
βουλεύεσθαι μηδὲν αἰσχρὸν ποιοῦντας. οἱ δὲ

ϑ

καθ' αὑτοὺς βουλευσάμενοι τὰ ὅπλα παρέδοσαν. καὶ
σφᾶς αὐτούς. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν, ἐν φυλα
κῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ ἀθηναῖοι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, οἱ μὲν ἀ
θηναῖοι τρόπαιον στήσαντες ἐν τῇ νήσῳ. τἆλλα διε
σκευάζοντο ὡς ἐς πλοῦν, καὶ τοὺς ἄνδρας τοῖς τριη
ράρχοις διέδοσαν ἐς φυλακήν. οἱ δὲ λακεδαιμόνι διέδοσαν
οι κήρυκα πέμψαντες τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο.
ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν το
σοίδε. εἴκοσι μὲν ὁπλῖται διέβησαν, καὶ τετρακόσι
οι οἱ πάντες. τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀπο
δέοντες τριακόσιοι. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον, καὶ σπαρ
τιᾶται τούτων ἦσαν. τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν.
ἀθηναίων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν, ἡ γὰρ μάχη
οὐ σταδία ἦν. χρόνος δὲ ξύμπας ἐγένετο ὅσον οἱ ἄν
δρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐπολιορκήθησαν, ἀπὸ ναυμαχί statuaria
ας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μάχης, ἑβδομήκοντα ἡ
μέραι καὶ δύο. τούτων περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς
οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπῇσαν, ἐσιτοδοτοῦν
το. τὰς δὲ ἄλλας, τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο.
καὶ ἦν σῖτος ἐν τῇ νήσῳ καὶ τὰ ἄλλα βρώματα.
ἐγκατελείφθη. ὁ γὰρ ἄρχων ἐπιτάδας ἐνδεεστέρως
ἑκάστῳ παρεῖχεν, ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. οἱ μὲν δὴ
ἀθηναῖοι καὶ οἱ πελοποννήσιοι, ἀνεχώρησαν τῷ
στρατῷ ἐκ τῆς πύλου ἑκάτεροι ἐπ' οἴκου. καὶ τοῦ κλέ
ωνος καίπερ μανιώδης (stulta;) οὖσα ἡ ὑπόσχεσις, ἀπέβη.
ἐντὸς γὰρ εἴκοσιν ἡμερῶν ἤγαγε τοὺς ἄνδρας. ὥσπερ
ὑπέστη. παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ

τὸν πόλεμον τοῦτον τοῖς ἕλλησιν ἐγένετο. τοὺς γὰρ λακε
δαιμονίους οὔτε λιμῷ οὔτ᾽ ἀνάγκῃ οὐδεμιᾷ ἠξίουν
τὰ ὅπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας καὶ μαχομένους
ὡς ἐδύναντο ἀποθνήσκειν. ἀπιστοῦντες μὴ εἶναι
τοὺς παραδόντας τοῖς τεθνεῶσιν ὁμοίους. καί τινος
ἐρομένου ποτὲ ὕστερον τῶν ἀθηναίων ξυμμάχων
δι᾽ ἀχθηδόνα ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων εἰ οἱ (mordendi ta.)
τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κἀγαθοί, ἀπεκρίνατο αὐτῷ
πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄπρακτον λέγων τὸν οἰστόν,
εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίνωσκε. δήλωσιν ποιούμενος
ὅτι ἐντυγχάνων τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασι δ
ιεφθείρετο. κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν, οἱ ἀθην
αῖοι ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν
μέχρι οὗ τι ξυμβῶσιν. ἢν δὲ οἱ πελοποννήσιοι πρὸ
τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλωσιν, ἐξαγαγόντες ἀπο (ἐξαγαγόντες)
κτεῖναι. τῆς δὲ πύλου φυλακὴν κατεστήσαντο.
καὶ οἱ ἐκ τῆς ναυπάκτου μεσσήνιοι ὡς ἐς πατρίδα
ταύτην. ἔστι γὰρ ἡ πύλος τῆς μεσσηνίδος, ποτὲ
οὔσης γῆς, πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδει
οτάτους ἐλῄζοντό τε τὴν λακωνικὴν, καὶ πλεῖστα
ἔβλαπτον, ὁμόφωνοι ὄντες. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι (. . . . . .)
ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λῃστείας καὶ τοῦ
τοιούτου πολέμου, τῶν τε εἱλώτων αὐτομολούντων
καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τι
νεωτερισθῇ τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ ῥαδίως ἔφερ

ἀλλὰ καίπερ οὐ βουλόμενοι ἔνδηλοι εἶναι τοῖς
ἀθηναίοις ἐπρεσβεύοντο παρ' αὐτοὺς, καὶ ἐπειρῶν
το τήν τε πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζεσθαι. οἱ δὲ
μειζόνων τε ὠρέγοντο, καὶ πολλάκις φοιτώντων
αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον. ταῦτα μὲν τὰ
περὶ πύλον γενόμενα. τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους μετὰ
ταῦτα εὐθὺς ἀθηναῖοι ἐς τὴν κορινθίαν ἐστράτευ
σαν ναυσὶν ὀγδοήκοντα, καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις
ἑαυτῶν καὶ ἐν ἱππαγωγοῖς ναυσὶ διακοσίοις ἱπ
πεῦσιν, ἠκολούθουν δὲ καὶ τῶν ξυμμάχων
μιλήσιοι καὶ ἄνδριοι, καὶ καρύστιοι. ἐστρατήγει δὲ
νικίας ὁ νικηράτου τρίτος αὐτός. πλέοντες δ' ἅμα
ἕῳ ἔσχον μεταξὺ χερσονήσου τε καὶ ῥείτου ἐς τὸν
αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου, ὑπὲρ οὗ ὁ σολύπος λόφος ἐστὶν — σολύγιος
ἐφ' ὧν δωριῆς τὸ πάλαι ἱδρυθέντες τοῖς ἐν τῇ
πόλει κορινθίοις ἐπολέμουν οὖσιν αἰολεῦσι. καὶ
κώμη νῦν ἐπ' αὐτοῦ σολύγεια καλουμένη ἐστίν.
ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου ἔνθα αἱ νῆες κατέσ
χον, ἡ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα σταδίους ἀπέχει.
ἡ δὲ κορινθίων πόλις ἑξήκοντα. ὁ δὲ ἰσθμὸς
εἴκοσι. κορίνθιοι δὲ προπυθόμενοι ἐξ ἄργους,
ὅτι ἡ στρατιὰ ἥξει τῶν ἀθηναίων ἐκ πλείονος — multo an.
ἐβοήθησαν ἐς ἰσθμὸν πάντες πλὴν τῶν ἔξω
ἰσθμοῦ. καὶ ἐν ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν λευκαδίᾳ
ἀπῆσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί. οἱ δ' ἄλ
λοι πανδημεὶ ἐπετήρουν τοὺς ἀθηναίους οἷ

οἳ κατασχήσουσιν. ὡς δὲ αὐτοὺς ἔλαθον νυκτὸς κα
ταπλεύσαντες, καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη, κατα
λιπόντες τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐν κεγχρεία, ἢν ἄ
ρα οἱ ἀθηναῖοι ἐπὶ τὸν κρομμυῶνα ἴωσιν, ἐβοή
θουν κατὰ τάχος. καὶ βάττος μὲν ὁ ἕτερος τῶν
στρατηγῶν. δύο γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ παρόντες
λαβὼν λόχον ἦλθεν ἐπὶ τὴν πολύγειαν κώμην
φυλάξων ἀτείχιστον οὖσαν. λυκόφρων δὲ τοῖς
ἄλλοις ξυνέβαλε. καὶ πρῶτα μὲν τῷ δεξιῷ κέ
ρα τῶν ἀθηναίων εὐθὺς ἀποβεβηκότι πρὸ τῆς
χερρονήσου οἱ κορίνθιοι ἐπέκειντο. ἔπειτα δὲ
καὶ τῷ ἄλλῳ στρατεύματι. καὶ ἦν ἡ μάχη
καρτερὰ καὶ ἐν χερσὶ πᾶσα. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν
κέρας ἦσαν τῶν ἀθηναίων καὶ καρυστίων
οὗτοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν ἔσχατοι, ἐδέξαν
τό τε τοὺς κορινθίους, καὶ ἐώσαντο μόλις. οἱ δὲ
ὑποχωρήσαντες πρὸς αἱμασιάν, ἦν γὰρ τὸ
χωρίον πρόσαντες πᾶν, βάλλοντες τοῖς λίθοις
καθύπερθεν ὄντες καὶ παιωνίσαντες ἐπῄ
εσαν αὖθις. δεξαμένων δὲ τῶν ἀ
θηναίων, ἐν χερσὶν ἦν πάλιν ἡ μάχη. λόχος
δέ τις τῶν κορινθίων ἐπιβοηθήσας τῷ εὐωνύ
μῳ κέρᾳ ἑαυτῶν, ἔτρεψε τῶν ἀθηναίων τὸ δε
ξιὸν κέρας. καὶ ἐπεδίωξεν ἐς τὴν θάλασ
σαν. πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν

κρομμυῶνα

lactum paena canentes

X

οἵ τε ἀθηναῖοι καὶ οἱ καρύστιοι. τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον
ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο ξυνεχῶς. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν ἠμύνετ.
κέρας τῶν κορινθίων, ἐφ᾽ ᾧ ὁ λυκόφρων ὢν κατὰ τὸ
εὐώνυμον τῶν ἀθηναίων ἠμύνετο, ἤλπιζον γὰρ αὐτοὺς
ἐπὶ τὴν σολύγειαν κώμην πειράσειν. χρόνον μὲν
οὖν πολλὴν ἀντεῖχον οὐκ ἐνδιδόντες ἀλλήλοις.
ἔπειτα ἦσαν γὰρ τοῖς ἀθηναίοις οἱ ἱππεῖς ὠφέλι-
μοι ξυμμαχόμενοι. τῶν ἑτέρων οὐκ ἐχόντων ἵππους
ἐτράποντο οἱ κορίνθιοι καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς
τὸν λόφον, καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ οὐκέτι κα-
τέβαινον, ἀλλ᾽ ἡσύχαζον. ἐν δὲ τῇ τροπῇ ταύτῃ
κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας οἱ πλεῖστοί τε αὐτῶν ἀπέθα-
νον, καὶ λυκόφρων ὁ στρατηγός. ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ
τούτῳ τῷ τρόπῳ οὐ κατὰ δίωξιν πολλὴν, οὐδὲ
ταχείας φυγῆς γενομένης, ἐπεὶ ἐβιάσθη ἐπα-
ναχωρήσασα πρὸς τὰ μετέωρα ἱδρύθη. οἱ δὲ ἀ-
θηναῖοι ὡς οὐκέτι αὐτοῖς ἐπῇσαν ἐς μάχην
τούς τε νεκροὺς ἐσκύλευον, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνῃ-
ροῦντο. τροπαῖόν τε εὐθέως ἔστησαν. τοῖς δὲ ἡμί-
σεσι τῶν κορινθίων οἱ ἐν τῇ κεγχρειᾷ ἐκάθηντο
φύλακες μὴ ἐπὶ τὸν κρομμυῶνα πλεύσωσι,
τούτοις οὐ κατάδηλος ἡ μάχη ἦν, ὑπὸ τοῦ ὄρους
τοῦ ὀνείου. κονιορτὸν δὲ ὡς εἶδον καὶ ὡς ἔγνωσαν ὀνείου
ἐβοήθουν εὐθύς. ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς
πόλεως πρεσβύτεροι τῶν κορινθίων αἰσθόμενοι
τὸ γεγενημένον. ἰδόντες δὲ οἱ ἀθηναῖοι ξύμπαν

παντας ἐπιόντας, καὶ νομίσαντες τῶν ἐγγὺς ἀστυ
γειτόνων πελοποννησίων βοήθειαν ἐπιέναι ἀνεχώ
ρουν κατὰ τάχος, ἐπὶ τὰς ναῦς ἔχοντες τὰ σκυλεύ
ματα, τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, πλὴν δυοῖν οὓς ἐγκα
τέλιπον οὐ δυνάμενοι εὑρεῖν· καὶ ἀναβάντες ἐπ
τὰς ναῦς. ἐπεραιώθησαν εἰς τὰς ἐπικειμένας
νήσους· ἐκ δ᾽ αὐτῶν ἐπικηρυκευσάμενοι τοὺς νε
κρούς, οὓς ἐγκατέλιπον, ὑποσπόνδους ἀνείλοντο.
ἀπέθανον δὲ κορινθίων μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδε
κα καὶ διακόσιοι. ἀθηναίων δὲ ὀλίγω ἐλάσσους
πεντήκοντα. ἄραντες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ
ἀθηναῖοι ἔπλευσαν αὐθημερὸν ἐς κρομμυῶνα
τῆς κορινθίας· ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως, εἴ
κοσι καὶ ἑκατὸν σταδίους. καὶ καθορμισάμε
τήν τε γῆν ἐδῄωσαν καὶ τὴν νύκτα ηὐλίσαντο.
τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, παραπλεύσαντες ἐς τὴν ἐπι
δαυρίαν πρῶτον, καὶ ἀπόβασίν τινα ποιησά
μενοι ἀφίκοντο ἐς μεθώνην, τὴν μεταξὺ ἐπι
δαύρου καὶ τροιζῆνος, καὶ ἀπολαβόντες, τὸν
τῆς χερρονήσου ἰσθμὸν ἐτείχισαν, ἐν ᾧ ἡ μεθώ
νη ἐστίν, καὶ φρούριον καταστησάμενοι ἐλῄστευον
τὸν ἔπειτα χρόνον, τήν τε τροιζηνίαν γῆν καὶ ἁλιά
δα καὶ ἐπιδαυρίαν. ταῖς δὲ ναυσίν, ἐπειδὴ ἐξ
ετείχισαν τὸ χωρίον, ἀπέπλευσαν ἐπ᾽ οἴκου. κα
τὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καθ᾽ ὃν ταῦτα ἐγίγνετο, και

εὐρυμέδων καὶ σοφοκλῆς ἐπειδὴ ἐκ τῆς πύλου ἀ
πῆραν ἐς τὴν σικελίαν ναυσὶν ἀθηναίων ἀφικόμε
νοι ἐς κέρκυραν, ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πό(λ)
εως ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ ὄρει τῆς ἰστώνης κερκυραίων καθι
δρυμένους, οἳ τότε μετὰ τὴν στάσιν διαβάντες
ἐκράτουν τε τῆς γῆς, καὶ πολλὰ ἔβλαπτον. προσ
βαλόντες δὲ τὸ μὲν τείχισμα εἷλον. οἱ δὲ ἄνδρες
καταπεφευγότες ἀθρόοι πρὸς μετέωρόν τι ξυνέβη
σαν, ὥστε τοὺς μὲν ἐπικούρους παραδοῦναι.
περὶ δὲ σφῶν τὰ ὅπλα παραδόντων τῶν ἀθηναί(ων)
δῆμον διαγνῶναι. καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον
οἱ στρατηγοὶ τὴν πτυχίαν ἐς φυλακὴν διεκόμισαν πτυχία
ὑποσπόνδους, μέχρι οὗ ἀθήναζε πεμφθῶσιν
ὥστε ἄν τις ἁλῷ ἀποδιδράσκων ἅπασι λελύσθαι
τὰς σπονδάς. οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται τῶν
κερκυραίων δεδιότες, μὴ οἱ ἀθηναῖοι τοὺς ἐλθόν
τας οὐκ ἀποκτείνωσι μηχανῶνται τοιόνδε τι. τῶν
ἐν τῇ νήσῳ πείθουσί τινας ὀλίγους ὑποπέμψαν
τες φίλους, καὶ διδάξαντες ὡς κατ᾽ εὔνοιαν δὴ
λέγειν ὅτι κράτιστον αὐτοῖς εἴη, ὡς τάχιστα ἀποδρᾶ
ναι. πλοῖον δέ τι αὐτοὶ ἑτοιμάσειν. μέλλειν γὰρ
δὴ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ἀθηναίων παραδώσειν
αὐτοὺς τῷ δήμῳ τῶν κερκυραίων. ὡς δὲ ἐπείσθησαν
καὶ μηχανησαμένων τὸ πλοῖον, ἐκπλέοντες
ἐλήφθησαν. ἐλέλυντό τε αἱ σπονδαί, καὶ τοῖς
κερκυραίοις παρεδέδοντο οἱ πάντες. ξυνελάβοντο

τοῦ τοιούτου οὐχ ἥκιστα, ὥστε ἀκριβῆ τὴν πρόφασιν γενέσθαι
καὶ τοὺς τεχνησαμένους ἀδεέστερον ἐγχειρῆσαι, οἱ
στρατηγοὶ τῶν ἀθηναίων κατάδηλοι ὄντες τοὺς ἄν
δρας μὴ ἂν βούλεσθαι ὑπ' ἄλλ κομισθέντας,
διότι αὐτοὶ ἐς σικελίαν ἔπλεον, τὴν τιμὴν τοῖς
ἄγουσι προσποιῆσαι. παραλαβόντες δὲ αὐτοὺς
οἱ κερκυραῖοι ἐς οἴκημα μέγα καθεῖρξαν, καὶ
ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἴκοσιν ἄνδρας διῆγον
διὰ δυοῖν στοίχοιν ὁπλιτῶν ἑκατέρωθεν παρατε
ταγμένων δεδεμένους τε πρὸς ἀλλήλους, καὶ παι
ομένους καὶ κεντουμένους ὑπὸ τῶν παρατεταγ
μένων, εἴ πού τις τινὰ ἴδοι ἐχθρὸν ἑαυτοῦ. μαστι
γοφόροι τε παριόντες, ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς
σχολαιότερον προσιόντας. καὶ ἐς μὲν ἄνδρας
ἑξήκοντα ἔλαθον τοὺς ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ τῷ
τρόπῳ ἐξαγαγόντες καὶ διαφθείραντες. ᾤοντο
γὰρ αὐτοὺς μεταστήσοντάς ποι ἄλλοσε ἄγειν. ὡς
δὲ ᾔσθοντο καί τις αὐτοῖς ἐδήλωσε τούς τε ἀθη
ναίους ἐπεκαλοῦντο καὶ ἐκέλευον σφᾶς εἰ βού
λονται αὐτοὺς διαφθείρειν, ἔκ τε τοῦ οἰκήματος
οὐκέτι ἤθελον ἐξιέναι. οὐδὲ ἐσιέναι ἔφασαν κατὰ
δύναμιν περιόψεσθαι οὐδένα. οἱ δὲ κερκυραῖοι
κατὰ μὲν τὰς θύρας οὐδ' αὐτοὶ διενοοῦντο βιάζε
σθαι, ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τοῦ οἰκήμα
τος, καὶ διελόντες τὴν ὀροφὴν ἔβαλον τῷ κε

ράμῳ, καὶ ἐτόξευον κάτω. οἱ δὲ ἐφυλάσσοντό τε ὡς
ἐδύναντο, καὶ ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς αὐτοὺς διέφ
θειραν, οἰστούς τε οὓς ἀφίεσαν ἐκεῖνοι ἐς τὰς φυ σφαγάς
γὰς καθιέντες, καὶ ἐκ κλινῶν τινῶν αἳ ἔτυχον
αὐτοῖς ἐνοῦσαι τοῖς σπάρτοις, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων
παραιρήματα ποιοῦντες ἀπαγχόμενοι παντί τε τρό
πῳ τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς, ἐπεγένετο γὰρ νὺξ τῷ
παθήματι. ἀναλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς καὶ βαλ
λόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω διεφθάρησαν, καὶ αὐ
τοὺς οἱ κερκυραῖοι ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, φορ
μηδὸν ἐπὶ ἁμάξας ἐπιβαλόντες ἀπήγαγον ἔξω
τῆς πόλεως. τὰς δὲ γυναῖκας ὅσαι ἐν τῷ τειχίσ
ματι ἑάλωσαν ἠνδραποδίσαντο. τοιούτῳ μὲν
τρόπῳ οἱ ἐκ τοῦ ὄρους κερκυραῖοι ὑπὸ τοῦ δήμου
διεφθάρησαν. καὶ ἡ στάσις πολλὴ γενομένη
ἐτελεύτησεν ἐς τοῦτο, ὅσα γε κατὰ τὸν πόλεμον
τόνδε. οὐ γὰρ ἔτι ἦν ὑπόλοιπον τῶν ἑτέρων ὅτι,
καὶ ἀξιόλογον. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἐς τὴν σικελίαν
ἵναπερ τὸ πρῶτον ὥρμηντο ἀποπλεύσαντες
μετὰ τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἐπολέμουν. καὶ
οἱ ἐν τῷ ναυπάκτῳ ἀθηναῖοι καὶ ἀκαρνᾶ
νες ἅμα τελευτῶντος τοῦ θέρους στρατευσάμενοι
ἀνακτόριον κορινθίων πόλιν ἣ κεῖται ἐπὶ
τῷ στόματι τοῦ ἀμπρακικοῦ κόλπου ἔλαβον
προδοσίᾳ, καὶ ἐκπέμψαντες κορινθίους
αὐτοὶ ἀκαρνᾶνες οἰκήτορας ἀπὸ πάντων

γιγνο
ἔσχον τὸ χωρίον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα. τοῦ δ' ἐπιγε
νομένου χειμῶνος ἀριστείδης ὁ ἀρχίππου, εἷς τῶν
ἀργυλόγων νεῶν ἀθηναίων στρατηγὸς, οἳ ἐξεπεμ
φθησαν πρὸς τοὺς ξυμμάχους, ἀρταφέρνην ἄνδρα
πέρσην παρὰ βασιλέως πορευόμενον ἐς λακε
δαίμονα ξυλλαμβάνει, ἐπὶ ἠιόνι τῇ ἐπὶ στρυμόνι.
τὰ ἀσσύρια γράμματα καὶ αὐτοῦ κομισθέντος οἱ ἀθηναῖοι τὰς μὲν ἐπι
στολὰς μεταγραψάμενοι ἐκ τῶν ἀσσυρίων γραμμά
των ἀνέγνωσαν, ἐν αἷς πολλῶν ἄλλων γεγραμμένων
κεφάλαιον ἦν πρὸς λακεδαιμονίους, οὐ γιγνώ
σκειν ὅτι βούλονται. πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβε
ων οὐδένα ταὐτὰ λέγειν. εἰ οὖν τι βούλονται σαφὲς λέ
γειν, πέμψαι μετὰ τοῦ πέρσου ἄνδρας ὡς αὐτόν.
τὸν δὲ ἀρταφέρνην ὕστερον οἱ ἀθηναῖοι ἀποστέλ
λουσι τριήρει ἐς ἔφεσον, καὶ πρέσβεις ἅμα. οἳ
πυθόμενοι αὐτόθι βασιλέα ἀρταξέρξην τὸν ξέρ
ξου νεωστὶ τεθνηκότα. κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν χρό
νον ἐτελεύτησεν, ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν. τοῦ δὲ
αὐτοῦ χειμῶνος, καὶ χῖοι τὸ τεῖχος περιεῖλον
τὸ καινὸν κελευσάντων ἀθηναίων καὶ ὑπο
πτευσάντων ἐς αὐτούς τι νεωτεριεῖν, ποιησάμενοι
μέντοι πρὸς ἀθηναίους πίστεις καὶ βεβαιό
τητα ἐκ τῶν δυνατῶν μηδὲν περὶ σφᾶς νεώτερον
βουλεύσειν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, τῷ δὲ ὃν θου
κυδίδης ξυνέγραψε. τοῦ δὲ ἐπιγενομένου

θέρους εὐθὺς τοῦ τε ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νου-
μηνίαν· καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἱσταμένου ἔσεισεν· καὶ
οἱ μυτιληναίων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων λεσβίων ὁρ-
μώμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἠπείρου καὶ μισθωσάμενοι
ἔκ τε πελοποννήσου ἐπικουρικόν· καὶ αὐτόθεν ξυνα- ῥοίτιον
γείραντες αἱροῦσι ῥοίτιον· καὶ λαβόντες δισχιλίους
στατῆρας φωκαΐτας ἀπέδοσαν πάλιν οὐδὲν ἀδική-
σαντες· καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ ἄντανδρον στρατεύσαντες
προδοσίας γενομένης, λαμβάνουσι τὴν πόλιν· καὶ
ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τάς τε ἄλλας πόλεις τὰς ἀκταίας,
καλουμένας ἃς πρότερον μυτιληναίων νεμομένων
ἀθηναῖοι εἶχον ἐλευθεροῦν· καὶ πάντων μάλιστα
τὴν ἄντανδρον· καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν· ναῦς
τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιεῖσθαι αὐτόθεν ξύλων ὑπαρ-
χόντων καὶ τῆς ἴδης ἐπικειμένης καὶ τὴν ἄλλην ἴδη
σκευὴν ῥαδίως ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενοι τήν τε λέσβον
ἐγγὺς οὖσαν κακώσειν· καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ αἰολι-
κὰ πολίσματα χειρώσασθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πα-
ρασκευάζεσθαι ἔμελλον. ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ
θέρει ἑξήκοντα ναυσί, καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις
ἱππεῦσί τε ὀλίγοις· καὶ τῶν ξυμμάχων μιλησίους
καὶ ἄλλους τινὰς ἄγοντες ἐστράτευσαν ἐπὶ κύ- κύθηρα
θηρα. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν νικίας ὁ νικηράτου καὶ
νικόστρατος ὁ διοτρεφοῦς· καὶ αὐτοκλῆς ὁ τολμαίου.
τὰ δὲ κύθηρα νῆσός ἐστιν· ἐπίκειται δὲ τῇ λα-
κωνικῇ κατὰ μαλέαν· λακεδαιμόνιοι δὲ εἰσὶ τῶν
περιοίκων· καὶ κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς σπάρ-

τῆς διέβαινεν αὐτόσε κατὰ ἔτος· ὁπλιτῶν τε φρουρὰν διε-
πέμπον αἰεὶ· καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. ἦν
γὰρ αὐτοῖς τῶν τε ἀπ' αἰγύπτου καὶ λιβύης ὁλκάδων πρ- οσ
προσβολὴ βολή· καὶ λῃσταὶ ἅμα τὴν λακωνικὴν ἧσσον ἐλύ-
πουν ἐκ θαλάσσης, ᾗπερ μόνον οἷόν τ' ἦν κακουρ-
γεῖσθαι. πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ σικελικὸν καὶ
κρητικὸν πέλαγος. κατασχόντες οὖν οἱ ἀθηναῖοι
τῷ στρατῷ, δέκα μὲν ναυσὶ, καὶ δισχιλίοις μιλησίων
σκάνδειαν ὁπλίταις τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν σκάνδειαν
καλουμένην αἱροῦσι. τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀ-
ποβάντες τῆς νήσου ἐς τὰ πρὸς μαλέαν τετραμμέ-
να ἐχώρουν, ἐπὶ τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν τῶν
κυθηρίων. καὶ εὗρον εὐθὺς αὐτοὺς στρατοπεδευμέ-
νους ἅπαντας· καὶ μάχης γενομένης ὀλίγον μέν
τινα χρόνον ὑπέστησαν οἱ κυθήριοι, ἔπειτα τραπό-
μενοι κατέφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν. καὶ ὕστερον
ξυνέβησαν πρὸς νικίαν, καὶ τοὺς ξυνάρχοντας
ἀθηναίοις ἐπιτρέψαι περὶ σφῶν αὐτῶν πλὴν
θανάτου. ἦσαν δέ τινες καὶ γενόμενοι τῷ νικία
λόγοι πρότερον πρός τινας τῶν κυθηρίων· διὸ καὶ
θᾶσσον καὶ ἐπιτηδειότερον τότε παραυτίκα καὶ
τὸ ἔπειτα τῆς ὁμολογίας ἐπράχθη αὐτοῖς. ἀνέ-
στησαν γὰρ οἱ ἀθηναῖοι κυθηρίους, λακεδαιμονί-
ους τε ὄντας. καὶ ἐπὶ τῇ λακωνικῇ τῆς νήσου οὕτως
ἐπικειμένης. μετὰ δὲ τὴν ξύμβασιν οἱ ἀθη-
ναῖοι τήν τε σκάνδειαν τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα
παραλαβόντες· καὶ τῶν κυθήρων φυλακὴν

ποιησάμε-

ποιησάμενοι, ἔπλευσαν ἐς τε ἀσίνην καὶ ἕλος καὶ τὰ
πλεῖστα τῶν περὶ θάλασσαν, καὶ ἀποβάσεις ποιού
μενοι, καὶ ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὗ καιρὸς ἦν ἐδῄ ηει
ουν τὴν γῆν ἡμέρας μάλιστα ἑπτά. οἱ δὲ λακεδαιμό
νιοι ἰδόντες μὲν τοὺς ἀθηναίους τὰ κύθηρα ἔχοντας
προσδεχόμενοι δὲ καὶ ἐς τὴν γῆν σφῶν ἀποβάσεις
τοιαύτας ποιήσεσθαι. ἀθρόα μὲν οὐδαμοῦ τῇ δυνά
μει ἀντετάξαντο. κατὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς διέπεμ
ψαν ὁπλιτῶν πλῆθος, ὡς ἑκασταχόσε ἔδει. καὶ
τὰ ἄλλα ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν. φοβούμενοι μὴ
σφίσι νεώτερόν τι γένηται τῶν περὶ τὴν κατάστασιν.
γεγενημένου μὲν τοῦ ἐν τῇ νήσῳ πάθους, ἀνελ
πίστου καὶ μεγάλου. πύλου δὲ ἐχομένης καὶ κυ
θήρων, καὶ πανταχόθεν σφᾶς περιεστῶτος πολέ
μου, ταχέως καὶ ἀπροφυλάκτου. ὥστε παρὰ τὸ εἰω
θὸς ἱππέας τετρακοσίους κατεστήσαντο καὶ τοξό
τας, ἔς τε τὰ πολεμικὰ εἴπερ ποτὲ μάλιστα δὴ ὀκ
νηρότεροι ἐγένοντο ξυνεστῶτες παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν
σφῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς, ναυτικῷ ἀγῶνι, καὶ
τούτῳ πρὸς ἀθηναίους. οἷς τὸ μὴ ἐπιχειρού
μενον αἰεὶ ἐλλιπὲς ἦν τῆς δοκήσεως τι πράξειν,
καὶ ἅμα τὰ τῆς τύχης πολλά, καὶ ἐν ὀλίγῳ ξυμ
βάντα παράλογον αὐτοῖς, ἔκπληξιν μεγίστην
παρεῖχε. καὶ ἐδεδίεσαν μή ποτε αὖθις ξυμφορά
τις αὐτοῖς περιτύχῃ. οἷα καὶ ἐν τῇ νήσῳ, ἀτολ
μότεροι δὲ δι' αὐτὸ ἐς τὰς μάχας ἦσαν. καὶ

ἀνεχέγγυον πάνυ ὅτι κινήσειαν· ὤοντο ἁμαρτήσεσθαι διὰ τὴν γνώ
μην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι, ἐκ τῆς πρὶν ἀηθείας
τοῦ κακοπραγεῖν. τοῖς δὲ ἀθηναίοις τότε τὴν
παραθαλάσσιαν δῃοῦσι. τὰ μὲν πολλὰ ἡσυ
χάσαν, ὡς καθ' ἑκάστην φρουρὰν γίγνοιτό τις
ἀπόβασις, πλήθει τε ἐλάσσους ἕκαστοι ἡγού
μενοι εἶναι. καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ, μία δὲ φρουρά
ἥπερ καὶ ἠμύνατο περὶ κοτύρταν καὶ ἀφροδι
τὸν σίαν· τῶν μὲν ὄχλον τῶν ψιλῶν ἐσκεδασμένον
ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ. τῶν δὲ ὁπλιτῶν δεξαμέν
ὑπεχώρησε πάλιν, καὶ ἄνδρες τέ τινες ἀπέθα
νον αὐτῶν ὀλίγοι, καὶ ὅπλα ἐλήφθη, τροπαι
όν τε στήσαντες οἱ ἀθηναῖοι, ἀπέπλευσαν ἐς
κύθηρα. ἐκ δὲ αὐτῶν περιέπλευσαν ἐς ἐπί
δαυρον τὴν λιμηράν, καὶ δῃώσαντες μέρος
τι τῆς γῆς ἀφικνοῦνται ἐπὶ θυρέαν, ἥ ἐστι μὲν
τῆς κυνουρίας γῆς καλουμένης, μεθορία δὲ
τῆς ἀργείας καὶ λακωνικῆς. νεμόμενοι δὲ αὐ
τὴν ἔδοσαν λακεδαιμόνιοι αἰγινήταις ἐκπε
σοῦσιν ἐνοικεῖν. διά τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφί
σι γενομένας, καὶ τῶν εἱλώτων τὴν ἐπανάστα
σιν εὐεργεσίας. καὶ ὅτι ἀθηναίων ὑπακούον
ἑστᾶσι τες ὅμως πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην ἀεὶ ἔξω
σι· προσπλεόντων οὖν ἔτι τῶν ἀθηναίων

οἱ αἰγινῆται, τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ὃ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες τεῖχος ἐκλείπουσιν· ἐς δὲ τὴν ἄνω πόλιν ἐν ᾗ ᾤκουν, ἀπεχώρησαν ἀπέχουσαν σταδίους μάλιστα δέκα τῆς θαλάσσης· καὶ αὐτοῖς τῶν λακεδαιμονίων φρουρὰ μία τῶν περὶ τὴν χώραν, ἥπερ καὶ ξυνετείχιζεν, ξυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησαν. δεομένων δὲ τῶν αἰγινητῶν, ἀλλ' αὐτοῖς κίνδυνος ἐφαίνετο ἐς τὸ τεῖχος κατακλείεσθαι· ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ μετέωρα ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιόμαχοι εἶναι, ἡσύχαζον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἀθηναῖοι κατασχόντες καὶ χωρήσαντες εὐθὺς πάσῃ τῇ στρατιᾷ αἱροῦσι τὴν θυρέαν, καὶ τήν τε πόλιν κατέκαυσαν καὶ τὰ ἐνόντα ἐξεπόρθησαν. τούς τε αἰγινήτας ὅσοι μὴ ἐν χερσὶ διεφθάρησαν ἄγοντες ἀφίκοντο ἐς τὰς ἀθήνας· καὶ τὸν ἄρχοντα ὃς παρ' αὐτοῖς ἦν τῶν λακεδαιμονίων. τάνταλον τὸν πατροκλέους. ἐζωγρήθη γὰρ τετρωμένος. ἦγον δέ τινας καὶ ἐκ τῶν κυθήρων ἄνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταστῆσαι, καὶ τούτους μὲν οἱ ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους καὶ τοὺς ἄλλους κυθηρίους οἰκοῦντας τὴν ἑαυτῶν φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν· αἰγινήτας δὲ ἀποκτεῖναι πάντας ὅσοι ἑάλωσαν διὰ τὴν προτέραν ἀεί ποτε ἔχθραν. τάνταλον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νήσῳ λακεδαιμονίους καταδῆσαι.

τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐν σικελίᾳ, καμαριναίοις

καὶ γελῷοι ἐκεχειρίαν ποιεῖσθαι πρῶτον πρὸς ἀλλήλους·
εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι σικελιῶται ξυνελθόντες ἐς γέλαν
ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρέσβεις ἐς λόγους κα
τέστησαν ἀλλήλοις εἴ πως ξυναλλαγεῖεν· καὶ ἄλλαι
τε πολλαὶ γνῶμαι ἐλέγοντο ἐπ' ἀμφότερα διαφε
ρομένων καὶ ἀξιούντων ὡς ἕκαστοί τι ἐλασσοῦσθαι
ἐνόμιζον· καὶ ἑρμοκράτης ὁ ἕρμωνος συρακόσιος
ὅσπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτοὺς ἐς τὸ κοινόν, τοιού
τους δὲ λόγους εἶπεν· οὔτε πόλεως ὢν ἐλαχί
στης ὦ σικελιῶται τοὺς λόγους ποιήσομαι, οὔτε πονου
μένης μάλιστα τῷ πολέμῳ, ἐς κοινὸν δὲ τὴν δο
κοῦσάν μοι βελτίστην γνώμην εἶναι ἀποφαινό
μενος τῇ σικελίᾳ πάσῃ· καὶ περὶ μὲν τοῦ πολε
μεῖν ὡς χαλεπὸν τί ἄν τις πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγων
ἐν εἰδόσι μακρηγοροίη· οὐδεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθίᾳ ἀ
ναγκάζεται αὐτὸ δρᾶν οὔτε φόβῳ, ἢν οἴηταί τι πλέον,
σχήσειν ἀποτρέπεται· ξυμβαίνει δὲ τοῖς μὲν τὰ κέρ
δη μείζω φαίνεσθαι τῶν δεινῶν· οἱ δὲ τοὺς κιν
δύνους ἐθέλουσιν ὑφίστασθαι· πρὸ τοῦ αὐτίκα τι
ἐλασσοῦσθαι· αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ καιρῷ τύχοιεν
ἑκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραινέσεις τῶν ξυναλ
λαγῶν ὠφέλιμοι· ὃ καὶ ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι, πειθο
μένοις πλείστου ἂν ἄξιον γένοιτο· τὰ γὰρ ἴδια ἕκα
στοι εὖ βουλόμενοι δὴ θέσθαι· τό τε πρῶτον ἐπολε
μήσαμεν· καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντιλογιῶν
καταλ· πειρώμεθα διαλλαγῆναι· καὶ ἢν ἄρα μὴ προ

χωρήσῃ ἴσον ἑκάστῳ ἔχοντα ἀπελθεῖν, πάλιν πολεμήσο-
μεν. καίτοι γνῶναι χρὴ ὅτι οὐ περὶ τῶν τῶν ἰδίων μόνον
εἰ σωφρονοῦμεν ἡ ξύνοδος ἔσται. ἀλλ' εἰ ἐπιβουλευομέ-
νην τὴν πᾶσαν σικελίαν ὡς ἐγὼ κρίνω ὑπ' ἀ-
θηναίων δυνησόμεθα ἔτι διασῶσαι. καὶ διαλλα-
κτὰς, πολὺ τῶν ἐμῶν λόγων ἀναγκαιοτέρους, περὶ τῶν-
δε ἀθηναίους νομίσαι. οἳ δύναμιν ἔχοντες μεγί-
στην τῶν ἑλλήνων τάς τε ἁμαρτίας ἡμῶν τηροῦσιν
ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες, καὶ ὀνόματι ἐννόμῳ ξυμ- optimo
μαχίας, τὸ φύσει πολέμιον εὐπρεπῶς ἐς τὸ ξυμ-
φέρον καθίστανται. πόλεμον γὰρ αἰρομένων ἡμῶν
καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἄνδρας, οἳ καὶ τοῖς μὴ
ἐπικαλουμένοις αὐτοὶ ἐπιστρατεύουσι, κακῶς τε
ἡμᾶς αὐτοὺς ποιούντων τέλεσι τοῖς οἰκείοις, καὶ τῆς
ἀρχῆς ἅμα προκοπτόντων ἐκείνοις, εἰκὸς ὅταν γνῶ-
σιν ἡμᾶς τετρυχωμένους καὶ πλέονί ποτε στόλῳ
ἐλθόντας αὐτοὺς τὰ δὲ πάντα πειράσεσθαι
ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι. καίτοι τῇ ἑαυτῶν ἑκάστους
εἰ σωφρονοῦμεν χρὴ τὰ μὴ προσήκοντα ἐπικτω-
μένους μᾶλλον, ἢ τὰ ἑτοῖμα βλάπτοντας ξυμ-
μάχους τε ἐπάγεσθαι, καὶ τοὺς κινδύνους
προσλαμβάνειν. νομίσαι τε στάσιν μάλιστα
φθείρειν τὰς πόλεις καὶ τὴν σικελίαν. ἧς γε οἱ
ἔνοικοι ξύμπαντες μὲν ἐπιβουλευόμεθα. κα-
τὰ πόλεις δὲ διέσταμεν. ἃ χρὴ γνόντας καὶ ἰδι-

ὥστε ἰδιώτῃ καταλλαγῆναι, καὶ πόλιν πόλει· καὶ πει-
ρᾶσθαι κοινῇ σώζειν τὴν πᾶσαν σικελίαν· παρεστά-
ναι δὲ μηδενὶ· ὡς οἱ μὲν δωριεῖς ἡμῶν πολέμιοι τοῖς
ἰάδι ἀθηναίοις· τὸ δὲ χαλκιδικὸν τῇ ἰδίᾳ ξυγγενείᾳ
ἀσφαλές· οὐ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν ὅτι δίχα πέφυκε τοῦ
ἑτέρου ἔχθει ἐπίασιν· ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ σικελίᾳ
ἀγαθῶν ἐφιέμενοι ἃ κοινῇ κεκτήμεθα· ἐδήλω-
σαν δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ χαλκιδικοῦ γένους παρακλή-
σει· τοῖς γὰρ οὐδεπώποτε σφίσι κατὰ ξυμμαχικὸν
προσβοηθήσασιν αὐτοὶ τὸ δίκαιον μᾶλλον τῆς
ξυνθήκης προθύμως παρέσχοντο· καὶ τοὺς μὲν
ἀθηναίους ταῦτα πλεονεκτεῖν τε καὶ προνοεῖ-
σθαι· πολλὴ συγγνώμη, καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν βου-
λομένοις μέμφομαι, ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἑ-
φρ τοιμοτέροις οὖσιν· πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον
διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἴκοντος· φυλάσσε-
σθαι δὲ τὸ ἐπιόν· ὅσοι δὲ γιγνώσκοντες αὐτὰ μὴ
ὀρθῶς προσκοποῦμεν, μήτε τοῦτό τις πρεσβύ-
τατον ἥκει κρίνας τὸ κοινῶς φοβερὸν ἅπαντας εὖ
θέσθαι ἁμαρτάνομεν. τάχιστα δ' ἂν ἀπαλλα-
γὴ αὐτοῦ γένοιτο εἰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβαίημεν·
οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ὁρμῶνται ἀθηναῖοι ἀλ-
λ' ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων· καὶ οὕτως οὐ πό-
λεμος πολέμῳ· εἰρήνη δὲ διαφορὰ ἀπραγμό-
νως παύονται· οἵ τ' ἐπίκλητοι εὐπρεπῶς ἄδικοι

ἀδίκως ἐλθόντες εὐλόγως ἄπρακτοι ἀπίασι. καὶ τὸ
μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τοσοῦτον ἀγαθὸν εὖ
βουλευομένοις εὑρίσκεται. τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμο-
λογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χρὴ καὶ
ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι. ἢ δοκεῖτε εἴ τῳ τι ἐστὶν,
ἀγαθὸν. ἢ τῷ τὰ ἐναντία οὐχ ἡσυχία μᾶλλον ἢ πό-
λεμος. τὸ μὲν παῦσαι ἂν ἑκατέρῳ, τὸ δὲ ξυνδιασῶ-
σαι, καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰς λαμπρότητας ἀκινδυνο-
τέρας ἔχειν τὴν εἰρήνην. ἄλλα τε ὅσα ἐν μήκει
λόγων ἄν τις διέλθοι ὥσπερ περὶ τοῦ πολεμεῖν
ἃ χρὴ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐμοὺς λόγους ὑπερι-
δεῖν: καὶ εἴ τις βεβαίως τι ἢ τῷ δικαίῳ ἢ βίᾳ
πράξειν οἴεται τῷ παρελπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλ-
λέσθω. γνοὺς ὅτι πλείους ἤδη καὶ τιμωρίαις
μετιόντες τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ ἐλπίσαντες ἕτε-
ροι δυνάμει τινὶ πλεονεκτήσειν. οἱ μὲν οὐχ ὅσον οὐκ
ἠμύναντο. ἀλλ' οὐδ' ἐσώθησαν. τοὺς δὲ ἀντὶ τοῦ
πλέον ἔχειν προσκαταλιπεῖν τὰ αὑτῶν ξυνέβη. τι-
μωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως, ὅτι καὶ ἀδικεῖται.
οὐδὲ ἰσχὺς βέβαιον, διότι καὶ εὔελπι. τὸ δὲ ἀ-
στάθμητον τοῦ μέλλοντος ὡς ἐπὶ πλεῖστον κρατεῖ.
πάντων δὲ σφαλερώτατον ὂν καὶ ὅμως καὶ
χρησιμώτατον φαίνεται. ἐξ ἴσου γὰρ δεδιότες
προμηθίᾳ μᾶλλον ἐπ' ἀλλήλους ἐρχόμεθα.
καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τούτου διὰ τὸ ἀτέκμαρ-
τον δέος. καὶ διὰ τὸ ἤδη φοβεροὺς, παρόντας
Ἀθηναίους κατ' ἀμφότερα ἐκπλαγέντες

:/ τὴν δὲ αὑτοῦ τινὰ σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ' αὐτῶν προϊδεῖν

καὶ τὸ ἐλλιπὲς τῆς γνώμης, ὧν ἕκαστός τι ᾠήθημεν
πράξειν ταῖς κωλύμασι ταύταις ἱκανῶς νομίσαντες
εἰρχθῆναι, τοὺς ἐφεστῶτας πολεμίους ἐκ τῆς χώρας
ἀποπέμπωμεν, καὶ αὐτοὶ μάλιστα μὲν εἰς ἀΐδιον
ξυμβῶμεν. εἰ δὲ μή, χρόνον ὡς πλεῖστον σπεισάμενοι
τὰς ἰδίας διαφορὰς ἐς αὖθις ἀναβαλώμεθα.
τὸ ξύμπαντέ δὴ γνῶμεν πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ
πόλιν ἕξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς αὐτοκρά
τορες ὄντες. τὸν εὖ καὶ κακῶς δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ
ἀμυνούμεθα. ἢν δὲ ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπα
κούσωμεν οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα ἀλλὰ κ(αὶ)
ἄγαν εἰ τύχοιμεν φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθίστοις διά
φοροι δὲ οἷς οὐ χρὴ κατ' ἀνάγκην γιγνόμεθα. καὶ ἐ
γὼ μὲν ἅπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον πόλιν τε μεγί
στην παρεχόμενος. καὶ ἐπιὼν τῷ μᾶλλον ἢ ἀ
μυνούμενος, ἀξιῶ προειδομένους αὐτῶν ξυγ
χωρεῖν, καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς δρᾶν
ὥστε αὐτοὺς τὰ πλείω βλάπτεσθαι. μηδὲ μωρίᾳ
φιλονεικῶν ἡγεῖσθαι, τῆς τε οἰκείας γνώμης ὁμοί
ως αὐτοκράτωρ εἶναι. καὶ ἧς οὐκ ἄρχω τύχης, ἀλλ' ὅσον
εἰκὸς ἡττᾶσθαι. καὶ τοὺς ἄλλους δικαιῶ ταυτό
μοι ποιῆσαι ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν
πολεμίων τοῦτο παθεῖν. οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν
οἰκείων οἰκείους ἡττᾶσθαι. ἢ δωριέα τινὰ δωρι
έως, ἢ χαλκιδέα τῶν συγγενῶν. τὸ δὲ ξύμπαν
γείτονας ὄντας καὶ ξυνοίκους μιᾶς χώρας

καὶ περιρρύτου, καὶ ὄνομα ἓν κεκλημένους σικελι
ώτας· οἳ πολεμήσομέν τε οἶμαι, ὅταν ξυμβῇ καὶ,
ξυγχωρησόμεθα πάλιν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς λό
γοις κοινοῖς χρώμενοι· τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελ
θόντας, ἀθρόοι αἰεὶ εἰ σωφρονοῦμεν ἀμυνούμε
θα· εἴπερ καὶ καθ' ἑκάστους βλαπτόμενοι, ξύμ
παντες κινδυνεύομεν. ξυμμάχους δὲ οὐδέποτε
τὸ λοιπὸν ἐπαξόμεθα, οὐδὲ διαλλακτάς. τάδε γάρ,
ποιοῦντες, ἔν τε τῷ παρόντι δυοῖν ἀγαθοῖν οὐ στερή
σομεν τὴν σικελίαν. ἀθηναίων τε ἀπαλλαγῆ
ναι, καὶ οἰκείου πολέμου, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα καθ'
ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλευθέραν νεμούμεθα, καὶ ὑ
πὸ ἄλλων ἧσσον ἐπιβουλευομένην. τοιαῦτα τοῦ
ἑρμοκράτους εἰπόντος. πειθόμενοι οἱ σικελιῶται
αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνηνέχθησαν
γνώμῃ. ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου
ἔχοντες ἃ ἕκαστοι ἔχουσι. τοῖς δὲ καμαριναίοις
μοργαντίνην εἶναι· ἀργύριον ταχθὲν τοῖς συρακο
σίοις ἀποδοῦσιν. οἱ δὲ τῶν ἀθηναίων ξύμ
μαχοι παρακαλέσαντες αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει ὄν
τας εἶπον ὅτι ξυμβήσονται. καὶ αἱ σπονδαὶ ξυν
έσονται κἀκείνοις ἔσονται κοιναί. ἐπαινεσάν
των δὲ αὐτῶν ἐποιοῦντο τὴν ὁμολογίαν. καὶ αἱ νῆ
ες τῶν ἀθηναίων ἀπέπλευσαν μετὰ ταῦτα
ἐκ σικελίας. ἐλθόντας δὲ τοὺς στρατηγοὺς οἱ
ἐν τῇ πόλει ἀθηναῖοι. τοὺς μὲν φυγῇ ἐζημίωσ

πυθόδωρον καὶ σοφοκλέα, τὸν δὲ τρίτον εὐρυμέδοντα
χρήματα ἐπράξαντο, ὡς ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν σικελίᾳ
καταστρέψασθαι, δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν.
οὕτω τῇ τε παρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι ἠξίουν σφίσι
μηδὲν ἐναντιοῦσθαι· ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ
καὶ τὰ ἀπορώτερα μεγάλῃ τε ὁμοίως καὶ ἐνδεεστέ-
ρᾳ παρασκευῇ κατεργάζεσθαι· αἰτία δ' ἦν ἡ παραλο-
γων τῶν πλειόνων εὐπραγία αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα
ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους μεγαρεῖς
οἱ ἐν τῇ πόλει πιεζόμενοι ὑπό τε ἀθηναίων τῷ
πολέμῳ ἀεὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον δὶς ἐσβαλλόντων
πανστρατιᾷ ἐς τὴν χώραν· καὶ ὑπὸ τῶν σφετέρων
φυγάδων τῶν ἐκ πηγῶν οἱ στασιασάντων ἐκπεσόντες
ὑπὸ τοῦ πλήθους, χαλεποὶ ἦσαν λῃστεύοντες
ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις. ὡς χρὴ δεξαμένους
τοὺς φεύγοντας μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν
φθείρειν· οἱ δὲ φίλοι τῶν ἔξω τὸν θροῦν αἰσθόμενοι
φανερῶς μᾶλλον ἢ πρότερον καὶ αὐτοὶ ἠξίουν τούτου
τοῦ λόγου ἔχεσθαι· γνόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται
οὐ δυνατὸν τὸν δῆμον ἔσεσθαι ἐσόμενον ὑπὸ
τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν· ποιοῦνται λόγους
δείσαντες πρὸς τοὺς τῶν ἀθηναίων στρατηγοὺς
ἱπποκράτει τε τὸν ἀρίφρονος, καὶ δημοσθένει
τὸν ἀλκισθένους βουλόμενοι ἐνδοῦναι τὴν πό-
λιν, καὶ νομίζοντες ἐλάσσω σφίσι τὸν κίνδυνον
ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν κατελθεῖν. ξυνέ-
βησάν τε πρῶτα μὲν τὰ μακρὰ τείχη ἑλεῖν

ἀθηναίοις. τῶν δὲ σταδίων μάλιστα ὀκτὼ, ἀπὸ τῆς
πόλεως ἐπὶ τὴν νίσαιαν τὸν λιμένα αὐτῶν, ὅπως νίσαιαν
μὴ ἐπιβοηθῶσιν ἐκ τῆς νισαίας οἱ πελοποννή
σιοι, ἐν ᾗ αὐτοὶ μόνοι ἐφρούρουν βεβαιότητος ἕνεκα
τῶν μεγάρων. ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄνω πόλιν πει
ρᾶσθαι ἐνδοῦναι, ῥᾷον δ' ἤδη ἔμελλον προσχωρή
σειν, τούτου γεγενημένου. οἱ οὖν ἀθηναῖοι ἐπειδὴ
ἀπό τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων παρεσκεύαστο ἀμ
φοτέροις, ὑπὸ νύκτα πλεύσαντες, ἐς μίνωαν τὴν μινῴαι
μεγαρέων νῆσον, ὁπλίταις ἑξακοσίοις, ὧν ἱπποκρά
της ἦρχεν, ἐν ὀρύγματι ἐκαθέζοντο, ὅθεν ἐπλιν ὀρύγματι
θευον τὰ τείχη καὶ ἀπεῖχεν οὐ πολύ. οἱ δὲ μετὰ ἐπλινθευον
δημοσθένους, τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ πλαταιαῖς τε φσ
ψιλοί, καὶ ἕτεροι πολλοὶ ἐνήδρευσαν ἐς τὸ ἐνυα
λιον ὅ ἐστιν ἔλασσον ἄπωθεν, καὶ ᾔσθετο οὐ
δεὶς εἰ μὴ οἱ ἄνδρες οἷς ἐπιμελὲς ἦν εἰδέναι
τὴν νύκτα ταύτην. καὶ ἐπειδὴ ἕως ἔμελλε
γίγνεσθαι οἱ προδιδόντες τῶν μεγαρέων, οὗτοι
τοιόνδε ἐποίησαν, ἀκάτιον ἀμφηρικὸν, ὡς λῃ ἀκάτιον
σταὶ ἐκ πολλοῦ τεθεραπευκότες τὴν ἄνοιξιν ἀμφηρικόν
τῶν πυλῶν, εἰώθεσαν ἐπὶ ἁμάξῃ, πείθοντες
τὸν ἄρχοντα διὰ τῆς τάφρου κατακομίζειν
τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἐκπλεῖν.
καὶ πρὶν ἡμέραν εἶναι πάλιν αὐτὸ τῇ ἁμά
ξῃ κομίσαντες, ἐς τὸ τεῖχος κατὰ πύλας ἐσ
ῆγον, ὅπως τοῖς ἐκ τῆς μινῴας ἀθηναίοις
ἀφανὴς δὴ ἤδη φυλακὴ, μὴ ὄντος ἐν τῷ

λιμένι πλοίου φανεροῦ μηδενός. καὶ τότε πρὸς ταῖς
πύλαις ἤδη ἦν ἡ ἅμαξα, καὶ ἀνοιχθεισῶν κατὰ
τὸ εἰωθὸς, ὡς τῷ ἀκατίῳ οἱ ἀθηναῖοι, ἐγίγνετο γὰρ
ἀπὸ ξυνθήματος τὸ τοιοῦτον, ἰδόντες ἔθεον δρό-
μῳ ἐκ τῆς ἐνέδρας, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν
ξυγκλεισθῆναι πάλιν τὰς πύλας. καὶ ἕως ἔτι ἡ
ἅμαξα ἐν αὐταῖς ἦν κώλυμα οὖσα προσθεῖναι.
καὶ αὐτοῖς ἅμα καὶ οἱ ξυμπράσσοντες μεγαρῆς
τοὺς κατὰ πύλας φύλακας κτείνουσι. καὶ πρῶτον
μὲν οἱ περὶ τὸν δημοσθένην πλαταιεῖς τε, καὶ
περίπολοι ἐσέδραμον, οὗ νῦν τὸ τροπαῖον ἐστὶ καὶ
εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν, ἤσθοντο γὰρ οἱ ἐγγύτατα
πελοποννήσιοι μαχόμενοι τοὺς προσβοηθοῦντας
οἱ πλαταιεῖς ἐκράτησαν, καὶ τοῖς τῶν ἀθηναίων
ὁπλίταις ἐπιφερομένοις, βεβαίους τὰς πύλας
παρέσχον. ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἀθηναίων ἤδη
ὁ αἰεὶ ἐντὸς γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος. καὶ οἱ
πελοποννήσιοι, φρουροὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀντισχόν-
τες ἠμύνοντο ὀλίγοι καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν
οἱ δὲ πλείους ἐς φυγὴν κατέστησαν φοβηθέν-
τες ἐν νυκτί τε πολεμίων προσπεπτωκότων, καὶ
τῶν προδιδόντων μεγαρέων ἀντιμαχομένων,
νομίσαντες τοὺς ἅπαντας σφᾶς μεγαρέας
τῶν βουλομέ · προδεδωκέναι. ξυνέπεσε γὰρ καὶ τὸν βουλόμενον
ἰέναι μεγαρέων μετὰ ἀθηναίων θησόμενον
τὰ ὅπλα. οἱ δ' ὡς ἤκουσαν, οὐκέτι ἀνέμενον

/ τῶν ἀθηναίων κήρυκα ἀφ' ἑαυτοῦ γνώμης κηρῦξαι

ἀλλὰ τῷ ὄντι νομίσαντες κοινὴν πολεμεῖσθαι, κατέφυγον ἐς τὴν Νίσαιαν. ἅμα δὲ ἕῳ ἑαλωκότων ἤδη τῶν τειχῶν καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει Μεγαρέων θορυβουμένων· οἱ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πράξαντες καὶ ἄλλοι μετ' αὐτῶν πλῆθος ὃ ξυνῄδει, ἔφασαν χρῆναι ἀνοίγειν τὰς πύλας καὶ ἐπεξιέναι ἐς μάχην. ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς τῶν πυλῶν ἀνοιχθεισῶν ἐσπίπτειν αι τοὺς Ἀθηναίους. αὐτοὶ δὲ διάδηλοι ἔμελλον ἔσεσθ· λίπα γὰρ ἀλείψεσθαι, ὅπως μὴ ἀδικῶνται. ἀσφάλεια δὲ αὐτοῖς μᾶλλον ἐγίγνετο τῆς ἀνοίξεως. καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς Ἐλευσῖνος κατὰ τὸ ξυγκείμενον τετρακισχίλιοι ὁπλῖται τῶν Ἀθηναίων καὶ ἱππεῖς ἑξακόσιοι, τὴν νύκτα πορευόμενοι παρῆσαν. ἀχηλιμμένων δὲ αὐτῶν καὶ ὄντων ἤδη περὶ τὰς πύλας, καταγορεύει τις ξυνειδὼς τοῖς ἑτέροις τὸ ἐπιβούλευμα. καὶ οἱ ξυστραφέντες ἀθρόοι ἦλθον, καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι, οὔτε ἐπεξιέναι· οὐδὲ γὰρ πρότερόν πω τοῦτο ἰσχύοντες μᾶλλον τολμῆσαι, οὔτε ἐς κίνδυνον φανερὸν τὴν πόλιν καταγαγεῖν· εἴ τε μὴ πείσεταί τις αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσεσθαι. ἐδήλουν δὲ οὐδὲ ὅτι ᾔσθοντο τὰ πρασσόμενα ἀλλ' ὡς τὰ βέλτιστα βουλευόντες ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ τὰς πύλας παρέμενον φυλάσσοντες. ὥστε οὐκ ἐγένετο τοῖς ἐπιβουλεύουσι πρᾶξαι ὃ ἔμελλον. γνόντες δὲ οἱ τῶν

λίπα ἀλείφεσθαι.

ἀχηλιμμέν.

ἀθηναίων στρατηγοί, ὅτι ἐναντίωμά τι ἐγένετο, καὶ τὴν
πόλιν βίᾳ οὐχ οἷοί τε ἔσονται λαβεῖν, τὴν νίσαιαν εὐ
θὺς περιετείχιζον· νομίζοντες εἰ πρὶν ἐπιβοηθῆσαι
τινὰς ἐξέλοιεν θᾶσσον ἂν καὶ τὰ μέγαρα προσχωρῆ
σαι. παρεγένετο δὲ σίδηρός τε ἐκ τῶν ἀθηνῶν ταχὺ
καὶ λιθουργοί, καὶ τἆλλα ἐπιτήδεια. ἀρξάμενοι
δ᾽ ἀπὸ τοῦ τείχους, ὃ εἶχον καὶ οἰκοδομήσαντες τὸ
πρὸς μεγαρέας, ἀπ᾽ ἐκείνου ἑκατέρωθεν ἐς θάλασ
σαν τῆς νισαίας· τάφρον τε καὶ τείχη διελόμενοι
τὴν στρατιάν, ἔκ τε τοῦ προαστείου, λίθοις καὶ πλίν
θοις χρώμενοι καὶ κόπτοντες τὰ δένδρα καὶ ὕ
λην, ἀπεσταύρουν εἴ πῃ δέοιτό τι, καὶ αἱ οἰκίαι τοῦ
προαστείου ἐπάλξεις λαμβάνουσαι, αὐταὶ ὑπῆρ
χον ἔρυμα. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὅλην
εἰργάζοντο· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ περὶ δείλην τὸ τεῖχος
ὅσον οὐκ ἀπετετέλεστο· καὶ οἱ ἐν τῇ νισαίᾳ δείσαν
τες, σίτου τε ἀπορίᾳ· ἐφ᾽ ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆς ἄνω
πόλεως ἐχρῶντο, καὶ τοὺς πελοποννησίους οὐ
νομίζοντες ταχὺ ἐπιβοηθεῖν, τούς τε μεγαρέας
πολεμίους ἡγούμενοι, ξυνέβησαν τοῖς ἀθηναί
οις· ῥητοῦ μὲν ἕκαστον ἀργυρίου ἀπολυθῆναι
ὅπλα παραδόντας· τοῖς δὲ λακεδαιμονίοις, τῷ
τε ἄρχοντι, καὶ εἴ τις ἄλλος ἐνῆν, χρῆσθαι ἀθη
ναίους, ὅτι ἂν βούλωνται· ἐπὶ τούτοις ὁμολογήσαντες

ἐξῆλθον, καὶ οἱ ἀθηναῖοι τὰ μακρὰ τείχη ἀπορρή-
ξαντες ἀπὸ τῆς τῶν μεγαρέων πόλεως, καὶ τὴν νι-
σαιαν παραλαβόντες, τἄλλα παρεσκευάζοντο. βρα-
σίδας δὲ ὁ τέλλιδος λακεδαιμόνιος κατὰ τοῦ τον
τὸν χρόνον ἐτύγχανε περὶ σικυῶνα, καὶ κόρινθον
ὤν, ἐπὶ θρᾴκης στρατίαν παρασκευαζόμενος. καὶ
ὡς ᾔσθετο τῶν τειχῶν τὴν ἅλωσιν, δείσας περί τε
τοῖς ἐν τῇ νισαίᾳ πελλοποννησίοις, καὶ μὴ τὰ
μέγαρα ληφθῇ, πέμπει ἔς τε τοὺς βοιωτοὺς κελεύ-
ων κατὰ τάχος στρατιᾶ ἀπαντῆσαι ἐπὶ τὸ τριποδίσκον. τριποδίσκον
ἔστι δὲ κώμη τῆς μεγαρίδος ὄνομα τοῦτο ἔχου-
σα ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ γερανεία. καὶ αὐτὸς ἔχων ἦλ- γερανεία.
θεν, ἑπτακοσίους μὲν καὶ δισχιλίους κορινθί-
ων ὁπλίτας, φλιασίων δὲ τετρακοσίους, σικυωνί-
ων δὲ ἑξακοσίους. καὶ τοὺς μεθ᾽ αὑτοῦ ὅσοι ἤδη ξυν-
ειλεγμένοι ἦσαν, οἰόμενος τὴν νισαιαν ἔτι κατα-
λήψεσθαι ἀνάλωτον. ὡς δὲ ἐπύθετο. ἔτυχε
γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν τριποδίσκον ἐξελθὼν ἀ-
πολέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ πρὶν ἔκπυστος
γενέσθαι, προσῆλθε τῇ τῶν μεγάρων πόλει,
λαθὼν τοὺς ἀθηναίους ὄντας περὶ τὴν θα-
λασσαν, βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ καὶ ἅμα εἰ
δύναιτο ἔργῳ τῆς νισαίας πειρᾶσαι. τὸ δὲ μέγι-
στον τὴν τῶν μεγαρέων πόλιν εἰσελθὼν βεβαι-
ώσασθαι. καὶ ἠξίου δέξασθαι σφᾶς λέγων ἐν
ἐλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν νισαιαν. αἱ δὲ τῶν

μεγαρέων στάσεις φοβούμενοι, οἱ μὲν μὴ τοὺς φεύγον-
τας σφίσιν ἐσαγαγὼν αὐτοὺς ἐκβάλῃ· οἱ δὲ μὴ αὐτὸ
τοῦτο ὁ δῆμος δείσας ἐπιθῆται σφίσι, καὶ ἡ πόλις
ἐν μάχῃ καθ᾽ αὑτὴν οὖσα ἐγγὺς ἐφεδρευόντων ἀθηναίων
ἀπόληται, οὐκ ἐδέξαντο· ἀλλ᾽ ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυ-
χάσασι τὸ μέλλον περιιδεῖν· ἤλπιζον γὰρ καὶ μάχην
ἑκάτεροι ἔσεσθαι, τῶν τε ἀθηναίων καὶ τῶν προσ-
βοηθησάντων· καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλεστέρως ἔ-
χειν ὅτῳ τις εἴη εὔνους κρατήσασι προσχωρῆσαι. ὁ δὲ
βρασίδας, ὡς οὐκ ἔπειθεν, ἀνεχώρησε πάλιν
ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα. ἅμα δὲ τῇ ἕῳ οἱ βοιωτοὶ πα-
ρῆσαν διανενοημένοι μὲν καὶ πρὶν βρασίδαν
πέμψαι βοηθεῖν ἐπὶ τὰ μέγαρα ὡς οὐκ ἀλλοτρί-
ου ὄντος τοῦ κινδύνου, καὶ ἤδη ὄντες πανστρατιᾷ
πλαταιᾶσιν· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος.
πολλῷ μᾶλλον ἐρρώσθησαν, καὶ ἀποστείλαντες
διακοσίους δὲ καὶ δισχιλίους ὁπλίτας καὶ ἱππέας
ἑξακοσίους, τοῖς πλείοσιν ἀπῆλθον πάλιν. πα-
ρόντος δὲ ἤδη ξύμπαντος τοῦ στρατεύματος ὁπλι-
τῶν οὐκ ἔλαττον ἑξακισχιλίων, καὶ τῶν ἀθηναί-
των μὲν ὁπλιτῶν περί τε τὴν νίσαιαν ὄντων καὶ
τὴν θάλασσαν ἐν τάξει· τῶν δὲ ψιλῶν ἀνὰ τὸ πε-
δίον ἐσκεδασμένων οἱ ἱππεῖς οἱ τῶν βοιωτῶν
ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσόντες τοῖς ψιλοῖς ἔτρεψαν
ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ἐν γὰρ τῷ πρὸ τοῦ μηδὲ-
μία βοήθειά πω τοῖς μεγαρεῦσι μουδαμόθεν

ἐπῆλθεν.

ἐπῆλθον. ἀντεπεξελάσαντες δὲ καὶ οἱ τῶν ἀθηναίων
ἐς χεῖρας ᾖσαν, καὶ ἐγένετο ἱππομαχία ἐπὶ πολύ· ἐν ᾗ
ἀξιοῦσιν ἑκάτεροι οὐχ ἥσσους γενέσθαι· τὸν μὲν γὰρ ἵππαρ
χον τῶν βοιωτῶν καὶ ἄλλους τινὰς οὐ πολλοὺς πρὸς αὐ
τὴν τὴν νίσαιαν προσελάσαντας οἱ ἀθηναῖοι, καὶ
ἀποκτείναντες, ἐσκύλευσαν, καὶ τῶν τε νεκρῶν τούτων
κρατήσαντες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, καὶ τρόπαιον
ἔστησαν. οὐ μέντοι ἔν γε τῷ παντὶ ἔργῳ βεβαίως οὐδέτεροι
τελευτήσαντες ἀπεκρίθησαν. ἀλλ' οἱ μὲν βοιωτοὶ πρὸς
τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν νίσαιαν. μετὰ τοῦτο δὲ βρα
σίδας καὶ τὸ στράτευμα ἐχώρουν ἐγγυτέρω τῆς θαλάσ
σης, καὶ τῆς τῶν μεγαρέων πόλεως. καὶ καταλαβόν
τες χωρίον ἐπιτήδειον, παραταξάμενοι, ἡσύχαζον, οἰό
μενοι σφίσιν ἐπιέναι τοὺς ἀθηναίους, καὶ τοὺς μεγα
ρέας ἐπιστάμενοι περιορωμένους ὁποτέρων ἡ νίκη ἔσται.
καλῶς δὲ ἐνόμιζον σφίσιν ἀμφότερα ἔχειν. ἅμα μὲν
τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους, μηδὲ μάχης καὶ κινδύνου
ἑκόντας ἄρξαι. ἐπειδή γε ἐν φανερῷ ἔδειξαν ἑτοῖμοι
ὄντες ἀμύνεσθαι. καὶ αὐτοῖς ὥσπερ ἀκονιτὶ τὴν νίκην
δικαίως ἂν τίθεσθαι. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ πρὸς τοὺς με
γαρέας ὀρθῶς ξυμβαίνειν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ὤφθησαν
ἐλθόντες, οὐκ ἂν ἐν τύχῃ γίγνεσθαι σφίσιν, ἀλλὰ σα
φῶς ἂν ὥσπερ ἡσσηθέντων στερηθῆναι εὐθὺς τῆς
πόλεως, νῦν δὲ κἂν τυχεῖν αὐτοὺς ἀθηναίους μὴ
βουληθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἀμαχητὶ ἂν περι
γενέσθαι αὐτοῖς ὧν ἕνεκα ἦλθον, ὅπερ καὶ ἐγένετο.
οἱ γὰρ μεγαρῆς ὡς οἱ ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ

τὰ μακρὰ τείχη ἐξελθόντες, ἡσύχαζον δὲ καὶ αὐτοὶ μὴ ἐπιόντων. λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ τὰ πλείω αὐτοῖς προεκεχωρήκει, ἄρξασι μάχης πρὸς πλείονας αὐτῶν ἢ λαβεῖν νικήσαντας μέγαρα ἢ σφαλέντας τῷ βελτίστῳ τοῦ ὁπλιτικοῦ βλαφθῆναι. τοῖς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως καὶ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν εἰκότως ἐθέλειν τολμᾶν. χρόνον δὲ ἐπισχόντες καὶ ὡς οὐδὲν ἀφ᾽ ἑκατέρων ἐπεχειρεῖτο, ἀπῆλθον πρότερον οἱ ἀθηναῖοι ἐς τὴν νίσαιαν. καὶ αὖθις οἱ πελοποννήσιοι ὅθενπερ ὡρμήθησαν, οὕτω δὴ τῷ μὲν βρασίδᾳ αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἄρχουσιν οἱ τῶν φευγόντων φίλοι μεγαρῆς ὡς ἐπικρατήσαντι, καὶ τῶν ἀθηναίων οὐκέτι ἐθελησάντων μάχεσθαι, θαρσοῦντες μᾶλλον ἀνοίγουσί τε τὰς πύλας καὶ δεξάμενοι καταπεπληγμένων ἤδη τῶν πρὸς τοὺς ἀθηναίους πραξάντων ἐς λόγους ἔρχονται. καὶ ὕστερον ὁ μὲν διαλυθέντων τῶν ξυμμάχων κατὰ πόλεις ἐπανελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς τὴν κόρινθον, τὴν ἐπὶ θρᾴκης στρατείαν παρεσκεύαζεν ἵναπερ καὶ τὸ πρῶτον ὥρμητο. οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει μεγαρῆς ἀποχωρησάντων καὶ τῶν ἀθηναίων ἐπ᾽ οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς ἀθηναίους μάλιστα μετέσχον, εἰδότες ὅτι ὤφθησαν, εὐθὺς ὑπεξῆλθον. οἱ δὲ ἄλλοι κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις, κατάγουσι τοὺς ἐκ πηγῶν ὁρκώσαντες πίστεσι μεγάλαις μηδὲν μνησικακήσειν. βουλεύσειν δὲ

τῇ πόλει τὰ ἄριστα. οἱ δὲ ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο
καὶ ἐξέτασιν ὅπλων ἐποιήσαντο, διαστήσαντες τοὺς λό- λοχους
γους ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ οἳ ἐδόκουν μάλιστα
συμπρᾶξαι τὰ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἄνδρας ὡς
ἕκατον, καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες τὸν δῆμον
ψῆφον φανερὰν διενεγκεῖν, ὡς κατεγνώσθησαν, ἔκτειν αν.
καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τὰ μάλιστα κατέστησαν τὴν πόλιν.
καὶ πλεῖστον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίστων γενομένη
ἐκ στάσεως μετάστασις ξυνέμεινεν. τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους
τῆς Ἀντάνδρου ὑπὸ τῶν Μυτιληναίων, ὥσπερ διενο-
οῦντο μελλούσης κατασκευάζεσθαι, οἱ τῶν ἀργυρολόγων
Ἀθηναίων στρατηγοὶ Δημόδοκος καὶ Ἀριστείδης ὄντες
περὶ Ἑλλήσποντον, ὁ γὰρ τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα
ναυσὶ ἐς τὸν Πόντον ἐσεπεπλεύκει, ὡς ᾐσθάνοντο τὴν
παρασκευὴν τοῦ χωρίου καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεινὸν
εἶναι, μὴ ὥσπερ τὰ Ἄναια ἐπὶ τῇ Σάμῳ γένηται. ἔν-
θα οἱ φεύγοντες τῶν Σαμίων καταστάντες, τούς τε Πε-
λοποννησίους ὠφέλουν ἐς τὰ ναυτικά, κυβερνήτας
πέμποντες, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς ταρα-
χὴν καθίστασαν. καὶ τοὺς ἐξιόντας ἐδέχοντο. οὕτω
δὴ συναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατιὰν καὶ
πλεύσαντες, μάχῃ τε νικήσαντες, τοὺς ἐκ τῆς Ἀντάν-
δρου ἐπεξελθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πά-
λιν. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς τὸν Πόντον ἐσπλεύσας
Λάμαχος ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὁρμίσας ἐς τὸν Κάληκα καληκα
ποταμὸν ἀπόλλυσι τὰς ναῦς, ὕδατος ἄνωθεν

γενομένου. καὶ κατελθόντος αἰφνιδίου τοῦ ῥεύματος·

βιθυνοὶ θρᾷκες

αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ πεζῇ διὰ βιθυνῶν θρᾳκῶν οἵ εἰσι
πέραν ἐν τῇ ἀσίᾳ, ἀφικνεῖται ἐς χαλκηδόνα τὴν ἐπὶ
τῷ στόματι τοῦ πόντου μεγαρέων ἀποικίαν. ἐν δὲ τῷ αὐ-
τῷ θέρει καὶ δημοσθένης ἀθηναίων στρατηγὸς τεσ-
σαράκοντα ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς ναύπακτον εὐθὺς
μετὰ τὴν ἐκ τῆς μεγαρίδος ἀναχώρησιν. τῷ γὰρ ἱππο-
κράτει καὶ ἐκείνῳ τὰ βοιώτια πράγματα ἀπό τινων
ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσετο, βουλομένων μεταστῆ-
σαι τὴν πολιτείαν, καὶ ἐς δημοκρατίαν ὥσπερ οἱ
ἀθηναῖοι τρέψαι· καὶ ποιοδώρου μάλιστ' ἀνδρὸς φυ-
γάδος ἐκ θηβῶν ἐσηγουμένου, τάδε αὐτοῖς παρε-
σκευάσθη. σίφας μὲν ἔμελλόν τινες προδώσειν.

σίφαι
κρισαῖος
κόλ. πος.
χαιρώνεια
ὀρχομενός.

αἱ δὲ σίφαι εἰσὶ τῆς θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ κρισαίῳ
κόλπῳ ἐπιθαλασσίδιοι. χαιρώνειαν δέ, ἣ ἐς ὀρχο-
μενὸν τὸν μινύειον πρότερον καλούμενον, νῦν δὲ βοιώτιον
ξυντελεῖ, ἄλλοι ἐξ ὀρχομενοῦ ἐνεδίδοσαν. καὶ οἱ ὀρχομε-
νίων φυγάδες ξυνέπρασσον τὰ μάλιστα, καὶ ἄνδρας
ἐμισθοῦντο ἐκ πελοποννήσου. ἔστι δὲ ἡ χαιρώνεια ἔ-

φανότις

σχατον τῆς βοιωτίας πρὸς τῇ φανοτίδι τῆς φωκίδος,
καὶ φωκέων μετεῖχόν τινες. τοὺς δὲ ἀθηναίους ἔδει

ταναγραία
δήλιον

δήλιον καταλαβεῖν, τὸ ἐν τῇ ταναγραίᾳ πρὸς εὔβοιαν
τετραμμένον ἀπόλλωνος ἱερόν. ἅμα δὲ ταῦτα ἐν ἡμέ-
ρᾳ ῥητῇ γίγνεσθαι, ὅπως μὴ ξυμβοηθήσωσιν ἐπὶ τὸ δή-
λιον οἱ βοιωτοὶ ἀθρόοι, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν
ἕκαστος κινούμενοι, καὶ εἰ κατορθοῖτο ἡ πεῖρα καὶ τὸ

συντελέω καὶ συντέλεια ἡ εἰσφορά.

δι' ὀλίγου τειχισθείη, ῥαδίως ἤλπιζον εἰ καὶ μὴ παραυτίκα
νεωτερίζοιτό τι τῶν κατὰ τὰς πολιτείας τοῖς βοιωτοῖς, ἐχομένων
τούτων τῶν χωρίων καὶ λῃστευομένης τῆς γῆς, καὶ οὔσης
ἑκάστοις διὰ βραχέος ἀποστροφῆς, οὐ μενεῖν κατὰ χώραν ἀποστροφή
τὰ πράγματα. ἀλλὰ χρόνῳ τῶν ἀθηναίων μὲν προσι-
όντων τοῖς ἀφεστηκόσι, τοῖς δὲ οὐκ οὔσης ἀθρόας
τῆς δυνάμεως, καταστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτήδειον. ἡ
μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο. ὁ δὲ ἱπποκρά-
της, αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὁπότε και-
ρὸς εἴη, ἔμελλε στρατεύειν ἐς τοὺς βοιωτούς, τὸν δὲ δη-
μοσθένην προσαπέστελλε, ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶν
ἐς τὴν ναύπακτον, ὅπως ἐξ ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν
συλλέξας, ἀκαρνάνων τε καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων
πλέοι ἐπὶ τὰς σίφας, ὡς προδοθησομένας. ἡμέρα
δ' αὐτοῖς εἴρητο ᾗ ἔδει ἅμα ταῦτα πράσσειν, καὶ ὁ μὲν
δημοσθένης, ἀφικόμενος οἰνιάδας δέ, ὑπό τε ἀκαρ-
νάνων πάντων, κατηναγκασμένους καταλαβὼν ἐς
τὴν ἀθηναίων συμμαχίαν καὶ αὐτὸς ἀναστήσας
τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνῃ πᾶν, ἐπὶ σαλύνθιον καὶ σαλύνθιον
ἀγραίους στρατεύσας πρῶτον καὶ προσποιησάμενος ἄγραος.
τἆλλα ἡτοιμάζετο ὡς ἐπὶ τὰς σίφας ὅταν δέῃ ἀπαντη-
σόμενος. βρασίδας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ
θέρους πορευόμενος, ἑπτακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλί-
ταις ἐς τὰ ἐπὶ θρᾴκης, ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν ἡρακλείᾳ
τῇ ἐν τραχῖνι καὶ προπέμψαντος αὐτοῦ ἄγγελον ἐς
φάρσαλον παρὰ τοὺς ἐπιτηδείους, ἀξιοῦντος διάγειν φάρσαλος
ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατιάν, ἦλθον ἐς μελιτίαν τῆς ἀχα- μελιτία
ΐας, πάναιρός τε καὶ δῶρος, καὶ ἱππολοχίδας. καὶ

κοινῇ τῆς πόλεως τορύλαος καὶ στρόφακος πρόξενος ὢν χαλκιδέων. τότε
φίλος. δὴ ἐπορεύετο. ἦγον δὲ καὶ ἄλλοι θεσσαλῶν αὐτὸν καὶ
λάρισσα ἐκ λαρίσσης λιχονίδας περδίκκα ἐπιτήδειος ὤν. τὴν
γὰρ θεσσαλίαν ἄλλως τε οὐκ εὔπορον ἦν διιέναι ἄνευ
ἀγωγοῦ, καὶ μετὰ ὅπλων γε δὴ καὶ τοῖς πᾶσί γε ὁμοί-
ως ἕλλησιν ὕποπτον καθεστήκει τὴν τῶν πέλας μὴ
πείσαντας διιέναι. τοῖς τε ἀθηναίοις ἀεί ποτε τὸ πλῆ-
θος τῶν θεσσαλῶν, εὔνουν ὑπῆρχεν, ὥστε εἰ μὴ
δυναστείᾳ μᾶλλον ἢ ἰσονομίᾳ ἐχρῶντο τὸ ἐγχώριον οἱ
θεσσαλοὶ οὐκ ἄν ποτε προῆλθεν, ἐπεὶ καὶ τότε πορευ-
ομένῳ αὐτῷ ἀπαντήσαντες ἄλλοι τῶν τἀναντία τούτοις
ἐνιπεῖ. βουλομένων, ἐπὶ τῷ ἐνιπεῖ ποταμῷ ἐκώλυον, καὶ ἀ-
δικεῖν ἔφασαν, ἄνευ τοῦ πάντων κοινοῦ πορευόμενον.
οἱ δὲ ἄγοντες, οὔτε ἀκόντων ἔφασαν διάξειν, αἰφνι-
δίόν τε παραγενόμενον ξένοι ὄντες κομίζειν, ἔλεγε
δὲ καὶ αὐτὸς ὁ βρασίδας τῇ θεσσαλῶν γῇ καὶ αὐ-
τοῖς φίλος ὢν ἰέναι. καὶ ἀθηναίοις πολεμίοις
οὖσι καὶ οὐκ ἐκείνοις ὅπλα ἐπιφέρειν. θεσσαλοῖς
τε οὐκ εἰδέναι καὶ λακεδαιμονίοις ἔχθραν οὖσαν
ὥστε τῇ ἀλλήλων γνώμῃ χρῆσθαι, νῦν τε ἀκόντων
ἐκείνων, οὐκ ἂν προελθεῖν, οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι
οὐ μέντοι ἀξιοῦν γε εἴργεσθαι, καὶ οἱ μὲν ἀκούσαντες
ταῦτα ἀπῆλθον. ὁ δὲ κελευόντων τῶν ἀγωγῶν, πρὶν
ἐπισχὼν τι πλέον ξυστῆναι τὸ κωλῦσον, ἐχώρει, οὐδὲν ἐπισχὼν δρό-
μῳ. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐκ τῆς μελιτίας ἀφώρμησεν
ἐς φάρσαλόν τε ἐτέλεσε, καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ἐπὶ

τῷ ἀπιδανῷ ποταμῷ· ἐκεῖθεν δὲ ἐς φάκιον καὶ ἐξ ἀπιδανός
αὐτοῦ ἐς περαιβοίαν. ἀπὸ δὲ τούτου ἤδη οἱ μὲν θεσ- φάκιον
σαλῶν ἀγωγοὶ πάλιν ἀπῆλθον. οἱ δὲ περαιβοὶ αὐτὸν ~ περαιβοὶ
ὑπήκοοι ὄντες θεσσαλῶν κατέστησαν ἐς δῖον τῆς περ- δῖος
δίκκου ἀρχῆς, ὃ ὑπὸ τῷ ὀλύμπῳ μακεδονίας πρὸς
θεσσαλοὺς πόλισμα κεῖται, τούτῳ τῷ τρόπῳ βρασίδας
θεσσαλίαν φθάσας διέδραμεν πρίν τινα κωλύειν
παρασκευάσασθαι, καὶ ἀφίκετο ὡς περδίκκαν
καὶ ἐς τὴν χαλκιδικήν. ἐκ γὰρ τῆς πελοποννήσου
ὡς τὰ τῶν ἀθηναίων εὐτύχει δείσαντες, οἵ τε ἐπὶ θρᾴ-
κης ἀφεστῶτες ἀθηναίων καὶ περδίκκας ἐξήγαγον
τὸν στρατόν· οἱ μὲν χαλκιδεῖς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς πρῶ-
τον ὁρμήσειν τοὺς ἀθηναίους. καὶ ἅμα αἱ πλησιόχω-
ροι πόλεις αὐτῶν αἱ οὐκ ἀφεστηκυῖαι ξυνεπῆγον κρύ-
φα. περδίκκας δὲ πολέμιος μὲν οὐκ ὢν ἐκ τοῦ φα-
νεροῦ, φοβούμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὰ παλαιὰ διάφο-
ρα τῶν ἀθηναίων, καὶ μάλιστα βουλόμενος ἀρριβαῖον ἀρριβαῖος
τῶν λιγκηστῶν βασιλέα παραστήσασθαι. ξυνέβη δὲ λιγκησταί.
αὐτοῖς ὥστε ῥᾷον ἐκ τῆς πελοποννήσου στρατὸν ἐξ-
αγαγεῖν ἡ τῶν λακεδαιμονίων κακοπραγία, τῶν γὰρ
ἀθηναίων ἐγκειμένων τῇ πελοποννήσῳ καὶ οὐχ
ἥκιστα τῇ ἐκείνων γῇ, ἤλπιζον ἀποτρέψαι αὐτοὺς μά-
λιστα, εἰ ἀντιπαραλυποῖεν, πέμψαντες ἐπὶ τοὺς
ξυμμάχους αὐτῶν στρατιάν, ἄλλως τε καὶ ἑτοίμων
ὄντων τρέφειν τε καὶ ἐπὶ ἀποστάσει σφᾶς ἐπικαλου-
μένων. καὶ ἅμα τῶν εἱλώτων βουλομένοις ἦν ἐπὶ
προφάσει ἐκπέμψαι μή τι πρὸς τὰ παρόντα τῆς
πύλου ἐχομένης νεωτερίσωσιν. ἐπεὶ καὶ τόδε ἔπρα

ξὺν φοβούμενοι αὐτῶν τὴν νεότητα καὶ τὸ πλῆθος·
αἰεὶ γὰρ τὰ πολλὰ λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς εἵλωτας
τῆς φυλακῆς πέρι μάλιστα καθειστήκει, προεῖπον αὐτῶν
ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολεμίοις γεγενῆσθαι σφίσιν ἄριστοι
κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσοντες, πεῖραν ποιούμενοι καὶ
ἡγούμενοι τούτους σφίσιν ὑπὸ φρονήματος, οἵπερ καὶ
ἠξίωσαν, πρῶτος ἕκαστος ἐλευθεροῦσθαι, μάλιστα ἂν
καὶ ἐπιθέσθαι. καὶ προκρίναντες ἐς δισχιλίους
οἱ μὲν ἐστεφανώσαντό τε καὶ τὰ ἱερὰ περιῆλθον, ~~καὶ~~
ὡς ἠλευθερωμένοι. οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἠφάνισάν τε
αὐτούς, καὶ οὐδεὶς ᾔσθετο ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστος διεφ-
θάρη. καὶ τότε προθύμως τῷ βρασίδᾳ αὐτῶν
ξυνέπεμψαν ἑπτακοσίους ὁπλίτας, τοὺς δ᾽ ἄλλους
ἐκ τῆς πελοποννήσου μισθῷ πείσας ἐξήγαγεν,
αὐτόν τε βρασίδαν βουλόμενον μάλιστα λακεδαιμό-
strēn νιοι ἀπέστειλαν. προυθυμήθησαν δὲ καὶ οἱ χαλ-
κιδεῖς ἄνδρα ἔν τε τῇ σπάρτῃ δοκοῦντα δραστήριον,
εἶναι ἐς τὰ πάντα. καὶ ἐπειδὴ ἐξῆλθεν πλείστου ἄ-
ξιον λακεδαιμονίοις γενόμενον, τό τε γὰρ παραυτίκα
ἑαυτὸν παρασχὼν δίκαιον καὶ μέτριον ἐς τὰς πόλεις
ἀπέστησε τὰ πολλά, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἷλε τῶν χωρί-
ων, ὥστε τοῖς λακεδαιμονίοις γίγνεσθαι ξυμβαίνειν
ἀνταπόδοσις ἀποδοχή τε βουλομένοις, ὅπερ ἐποίησαν ἀνταπόδοσιν καὶ
ἀποδοχὴν χωρίων, καὶ τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς πελο-
ποννήσου λώφησιν, ἔς τε τὸν χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ
ἐκ σικελίας πόλεμον ἡ τότε βρασίδου ἀρετὴ καὶ

ξυνέσει· τῶν μὲν πείρᾳ αἰσθομένων, τῶν δὲ ἀκοῇ νομισάν-
των μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποίει τοῖς ἀθηναίων ξυμμά-
χοις ἐς τοὺς λακεδαιμονίους. πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν καὶ
δόξας εἶναι κατὰ πάντα ἀγαθὸς, ἐλπίδα ἐγκατέλιπε
βέβαιον, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦτοί εἰσι. τότε δ' οὖν ἀφικομέ-
νου αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπὶ θρᾴκης οἱ ἀθηναῖοι πυθόμενοι
τόν τε περδίκκαν πολέμιον ποιοῦνται νομίσαντες αἴτιον
εἶναι τῆς παρόδου, καὶ τῶν ταύτῃ ξυμμάχων φυλακὴν
πλέονα κατεστήσαντο. περδίκκας δὲ βρασίδαν καὶ
τὴν στρατιὰν εὐθὺς λαβὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμε-
ως, στρατεύει ἐπὶ ἀρράβαιον τὸν βρομεροῦ λυγκηστῶν
μακεδόνων βασιλέα ὅμορον ὄντα. διαφορᾶς τε αὐτῷ
οὔσης, καὶ βουλόμενος καταστρέψασθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγέ-
νετο τῷ στρατῷ μετὰ τοῦ βρασίδου ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τοῦ
λύγκου, βρασίδας λόγοις ἔφη βούλεσθαι πρῶτον ἐλθὼν
πρὸ πολέμου ἀρράβαιον ξύμμαχον λακεδαιμονίων
ἢν δύνηται ποιῆσαι. καὶ γάρ τι καὶ ἀρράβαιος ἐπεκη-
ρυκεύετο ἑτοῖμος ὢν βρασίδᾳ μέσῳ δικαστῇ ἐπιτρέπειν.
καὶ οἱ χαλκιδέων πρέσβεις ξυμπαρόντες ἐδίδασ-
κον αὐτὸν μὴ ὑπεξελεῖν τῷ περδίκκᾳ τὰ δεινά, ἵνα
προθυμοτέρῳ ἔχοιεν καὶ ἐς τὰ ἑαυτῶν χρῆσθαι. ἅμα
δέ τι καὶ εἰρήκεσαν τοιοῦτον οἱ παρὰ τοῦ περδίκκου ἐν
τῇ λακεδαίμονι, ὡς πολλὰ αὐτοῖς τῶν περὶ αὐτὸν χωρί-
ων ξύμμαχα ποιήσοι. ὥστε ἐκ τοῦ τοιούτου κοινῇ μᾶλλον
ὁ βρασίδας τὰ τοῦ ἀρραβαίου ἠξίου πράσσειν. περδί-
κκας δὲ οὔτε δικαστὴν ἔφη βρασίδαν τῶν σφετέρων
διαφορῶν ἀγαγεῖν. μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ὧν ἂν
αὐτὸς ἀποφαίνῃ πολεμίων. ἀδικήσειν τε εἰ αὐτοῦ

[Margin: λύγκος]
[Margin: χαλεπά, ἀπόντος δέους ... ἐκλαβεῖν]
[Margin slip, written sideways: ...iuad agentes: aliud fuit / ...improbi. malitiosi. Hi...]

τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ ξυνέσται ἀρριβαίῳ. ὁ δὲ ἀ-
κοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς ξυγγίγνεσθαι. καὶ πεισθεὶς τοῖς
λόγοις ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν
χώραν. περδίκκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀν-
θ' ἡμίσεος τῆς τροφῆς ἐδίδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.
Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει εὐθὺς ὁ βρασίδας ἔχων καὶ
ἄκανθος — χαλκιδέας ἐπὶ ἄκανθον τὴν ἀνδρίων ἀποικίαν
τρύγητος. — ὀλίγον πρὸ τρυγήτου ἐστράτευσεν. οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχε-
σθαι αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἐστασίαζον, οἵ τε μετὰ τῶν
χαλκιδέων ξυνεπάγοντες, καὶ ὁ δῆμος: ὅμως δὲ
διὰ τοῦ καρποῦ τὸ δέος ἔτι ἔξω ὄντος, πεισθὲν τὸ πλῆ-
θος ὑπὸ τοῦ βρασίδου δέξασθαί τε αὐτὸν μόνον, καὶ
ἀκούσαντας βουλεύσασθαι δέχεται. καὶ καταστὰς
ἐπὶ τὸ πλῆθος. ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς λακεδαι-
μόνιος εἰπεῖν. ἔλεγε τοιάδε. ἡ μὲν ἔκπεμψίς μου
καὶ τῆς στρατιᾶς ὑπὸ λακεδαιμονίων ὦ ἀκάνθιοι
γεγένηται, τὴν αἰτίαν ἐπαληθεύουσα, ἣν ἀρχόμενοι
τοῦ πολέμου προείπομεν ἀθηναίοις ἐλευθεροῦν-
τες τὴν ἑλλάδα πολεμήσειν. εἰ δὲ χρόνῳ ἐπήλθο-
μεν, σφαλέντες τῆς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πολέμου δόξης, ᾗ διὰ
τάχους αὐτοὶ ἄνευ τοῦ ὑμετέρου κινδύνου ἠλπί-
σαμεν ἀθηναίους καθαιρήσειν, μηδεὶς μεμφθῇ.
παρέσχεν — νῦν γὰρ ὅτε παρέσχεν ἀφιγμένοι, καὶ μετὰ ὑμῶν
πειρασόμεθα κατεργάζεσθαι αὐτούς. θαυμάζω
δὲ τῇ τε ἀποκλήσει μου τῶν πυλῶν, καὶ εἰ μὴ ἀσ-
μένοις ὑμῖν ἀφῖγμαι. ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ λακε-
δαιμόνιοι, οἰόμενοί τε παρὰ ξυμμάχους, καὶ πρὶν

ἔργῳ ἀφῖχθαι, τῇ γοῦν γνώμῃ ἥξειν καὶ βουλομένοις
ἔσεσθαι, κινδύνους τε τοσούσδε ἀπερρίψαμεν διὰ τῆς
ἀλλοτρίας, πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες, καὶ πᾶν τὸ
πρόθυμον παρεχόμενοι. ὑμεῖς δὲ εἴ τι ἄλλο ἐν νῷ
ἔχετε, ἢ ἐναντιώσεσθε, τῇ τε ὑμετέρᾳ αὐτῶν ἐλευ
θερίᾳ καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων, δεινὸν ἂν εἴη. καὶ
γὰρ οὐ μόνον ὅτι αὐτοὶ ἀνθίστασθε, ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν
ἐπίω ἧσσόν τις ἐμοὶ πρόσεισι δυσχερὲς ποιούμενοι,
εἰ ἐπὶ οὓς πρῶτον ἦλθον ὑμᾶς καὶ πόλιν ἀξιό
χρεων παρεχομένους, καὶ ξύνεσιν δοκοῦντας ἔχειν
μὴ δέξεσθε. καὶ τὴν αἰτίαν οὐχ ἕξω πιστὴν ἀπο
δεικνύναι, ἀλλ' ἢ ἄδικον τὴν ἐλευθερίαν ἐπιφέ
ρειν, ἢ ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος τιμωρῆσαι τὰ πρὸς
ἀθηναίους, ἢν ἐπίωσιν ἀφῖχθαι. καίτοι στρατιᾷ
γε τῇδ', ἣν ἐγὼ ἔχω ἐπὶ νίσαιαν ἐμοῦ βοηθήσαντος
οὐκ ἠθέλησαν οἱ ἀθηναῖοι πλέονες ὄντες προσ
μῖξαι. ὥστε οὐκ εἰκὸς νηίτῃ γε αὐτοὺς τῷ ἐν νισαίᾳ
στρατῷ ἴσον πλῆθος ἐφ' ὑμᾶς ἀποστεῖλαι. αὐτός
τε οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπ' ἐλευθερώσει δὲ τῶν ἑλλήνων
παρελήλυθα. ὅρκοις τε λακεδαιμονίων καταλα
βὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις ἦ μὴν οὓς ἂν ἔγωγε πρ
οσαγάγωμαι ξυμμάχους ἔσεσθαι αὐτονόμους, καὶ
ἅμα οὐχ ἵνα ξυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν, ἢ βίᾳ
ἢ ἀπάτῃ προσλαβόντες, ἀλλὰ τοὐναντίον ὑμῖν
δεδουλωμένοις ὑπ' ἀθηναίων ξυμμαχήσοντες.
οὔκουν ἀξιῶ οὔτ' αὐτὸς ὑποπτεύεσθαι, πίστεις
γε διδοὺς τὰς μεγίστας. οὔτε τιμωρὸς ἀδύνατος

νῆϊς κυρίως
ὁ ἐστερημένος
δυνάμεως.
καὶ ἁπλῶς
ὁ ἐστερημένος

νομισθῆναι. προσχωρεῖν τε ὑμᾶς θαρσήσαντας, καὶ
εἴ τις ἰδίᾳ τινὰ δεδιὼς ἄρα μὴ ἐγώ τισι προσθῶ, τὴν
πόλιν ἀπρόθυμός ἐστι, πάντων μάλιστα πιστευσάτω.
οὐ γὰρ συστασιάσων ἥκω, οὐδὲ ἀσαφῆ τὴν ἐλευθε-
ρίαν νομίζω ἐπιφέρειν, εἰ τὸ πάτριον παρεὶς τὸ πλέ-
ον τοῖς ὀλίγοις ἢ τὸ ἔλασσον τοῖς πᾶσι δουλώσαιμι.
χαλεπωτέρα γὰρ ἂν τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς εἴη. καὶ
ἡμῖν τοῖς λακεδαιμονίοις, οὐκ ἂν ἀντὶ πόνων χά-
ρις καθίσταιτο. ἀντὶ δὲ τιμῆς καὶ δόξης αἰτία μᾶλ-
λον, οἷς τε τοὺς ἀθηναίους ἐγκλήμασι καταπολε-
μοῦμεν. αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα, ἢ ὁ μὴ
ὑποδείξας ἀρετὴν, κατακτώμενοι. ἀπάτῃ γὰρ
εὐπρεπεῖ, αἴσχιον τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆ-
σαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαιώσει
ἣν ἡ τύχη ἔδωκεν ἐπέρχεται. τὸ δὲ γνώμης ἀ-
δίκου ἐπιβουλῇ. οὕτω πολλὴν περιοπὴν τῶν
ἡμῖν ἐς τὰ μέγιστα διαφόρων ποιούμεθα, καὶ οὐκ
ἂν μείζω πρὸς τοῖς ὅρκοις βεβαίωσιν λάβοιτε. ἢ
οἷς τὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων ἀφομιούμενα δόκησιν
ἀναγκαίαν παρέχεται, ὡς καὶ ξυμφέρει ὁμοί-
ως εἶπον. εἰ δ᾽ ἐμοῦ ταῦτα προϊσχομένου, ἀδύνα-
τοι μὲν φήσετε εἶναι. εὖνοι δὲ ὄντες ἀξιώσετε μὴ
κακούμενοι διωθεῖσθαι καὶ τὴν ἐλευθερίαν
μὴ ἀκίνδυνον ὑμῖν φαίνεσθαι, δίκαιόν τε εἶναι
οἷς καὶ δυνατὸν δέχεσθαι αὐτὴν, τούτοις καὶ ἐπι-
φέρειν, ἄκοντα δὲ μηδένα προσαναγκάζειν. μάρτυ-

ρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας τοὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι. ὡς
ἐπ' ἀγαθῷ ἥκων οὐ πείθω. γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν
δηῶν πειράσομαι βιάζεσθαι. καὶ οὐκ ἀδικεῖν. ἔτι νομιῶ.
προσεῖναι δέ μοι καὶ κατὰ δύο ἀνάγκας τὸ εὔλογον,
τῶν μὲν λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ εὔ-
νῳ, εἰ μὴ προσαχθήσεσθαι τοῖς ἀπὸ ὑμῶν χρήμασι
φερομένοις παρ' ἀθηναίους βλάπτωνται. οἱ δὲ ἕλλη-
νες ἵνα μὴ κωλύωνται ὑφ' ὑμῶν δουλείας ἀπαλλα-
γῆναι. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν τάδε πράσσοιμεν. οὐδὲ
ὀφείλομεν οἱ λακεδαιμόνιοι, μὴ κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ
αἰτίᾳ, τοὺς μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦν. οὐδ' αὖ ἀρ-
χῆς ἐφιέμεθα. παῦσαι δὲ μᾶλλον ἑτέρους σπεύ-
δοντες τοὺς πλείους ἂν ἀδικοῖμεν, εἰ ξύμπασιν
αὐτονομίαν ἐπιφέροντες, ὑμᾶς τοὺς ἐναντιουμέ-
νους περιίδοιμεν. πρὸς ταῦτα βουλεύεσθε εὖ, καὶ
ἀγωνίσασθε, τοῖς τε ἕλλησιν ἄρξαι πρῶτοι ἐλευθε-
ρίας. καὶ ἀΐδιον δόξαν καταθέσθαι. καὶ αὐτοὶ τά
τε ἴδια μὴ βλαφθῆναι, καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει τὸ
κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι. ὁ μὲν βρασίδας το-
σαῦτα εἶπεν. οἱ δὲ ἀκάνθιοι πολλῶν λεχθέντων
πρότερον ἐπ' ἀμφότερα, κρύφα διαψηφισάμενοι
διά τε τὸ ἐπαγωγὰ εἰπεῖν τὸν βρασίδαν, καὶ περὶ
τοῦ καρποῦ φόβῳ, ἔγνωσαν οἱ πλείους ἀφίστασθαι
ἀθηναίων. καὶ πιστώσαντες αὐτὸν τοῖς ὅρκοις
οὓς τὰ τέλη τῶν λακεδαιμονίων ὀμόσαντα αὐτὸν
ἐξέπεμψαν, ἦ μὴν ἔσεσθαι ξυμμάχους αὐτονόμους
οὓς ἂν προσαγάγηται, οὕτω δέχονται τὸν στρατόν, καὶ

στάγειρος.

οὐ πολὺ ὕστερον, καὶ στάγειρος ἀνδρίων, ἀποικία ξυνα-
πέστη. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο. τοῦ
δὲ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένου, ὡς τῷ ἱ-
πποκράτει καὶ δημοσθένει στρατηγοῖς οὖσιν ἀθηναίων
τὰ ἐν τοῖς βοιωτοῖς ἐνεδίδοτο, καὶ ἔδει τὸν μὲν δημοσθ-
ένην ταῖς ναυσὶν ἐς τὰς σίφας ἀπαντῆσαι, τὸν δ' ἐπὶ
τὸ δήλιον. γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν εἰς ἃς,
ἔδει ἀμφοτέρους στρατεύειν. ὁ μὲν δημοσθένης, πρό-
τερον πλεύσας πρὸς τὰς σίφας, καὶ ἔχων ἐν ταῖς
ναυσὶν ἀκαρνᾶνας καὶ τῶν ἐκεῖ πολλοὺς ξυμμά-
χων, ἄπρακτος γίγνεται· μηνυθέντος τοῦ βουλεύματος
ὑπὸ νικομάχου, ἀνδρὸς φωκέως ἐκ φανοτέως, ὃς
λακεδαιμονίοις εἶπεν. ἐκεῖνοι δὲ βοιωτοῖς, καὶ βοη-
θείας γενομένης πάντων βοιωτῶν. οὐ γάρ πω ἱπποκρά-
της παρελύπη ἐν τῇ γῇ ὤν, προκαταλαμβάνονται,
αἵ τε σῖφαι καὶ ἡ χαιρώνεια. ὡς δὲ ᾔσθοντο οἱ πράσσον-
τες τὸ ἁμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖς πόλε-
σιν. ὁ δὲ ἱπποκράτης ἀναστήσας ἀθηναίους παν-
δημεὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς μετοίκους, καὶ ξένων ὅσοι παρῆ-
σαν, ὕστερος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ δήλιον, ἤδη τῶν βοιωτῶν
ἀνακεχωρηκότων ἀπὸ τῶν σιφῶν. καὶ καθίσας τὸν
στρατὸν δήλιον ἐτείχιζε τοιῷδε τρόπῳ, τὸ ἱερόν, καὶ

τοῦ ἀπόλλωνος
τάφρον μὲν
κύκλῳ περὶ

τὸν νεὼν, ἔσκαπτον, ἐκ δὲ τοῦ ὀρύγματος ἀνέβαλλον,
ἀντὶ τείχους τὸν χοῦν, καὶ σταυροὺς παρακαταπηγνύντες.
ἄμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐσέβαλον, καὶ
λίθους ἅμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν οἰκοπέδων τῶν
ἐγγὺς καθαιροῦντες. καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον

οἰκόπεδα

τὸ ἔρυμα· πύργους τε ξυλίνους κατέστησαν ᾗ καιρὸς ἦν· ἔρυμα φυλάττω·
καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν· ἐπεὶ γὰρ
ἦν στοά, κατεπεπτώκει, ἡμέρᾳ δὲ ἀρξάμενοι τρίτῃ·
ὡς οἴκοθεν ὥρμησαν ταύτην τε εἰργάζοντο, καὶ τὴν
τετάρτην· καὶ τῆς πέμπτης μέχρι ἀρίστου, ἔπειτα, ὡς
τὰ πλεῖστα ἀπετετέλεστο τὸ μὲν στρατόπεδον προαπε-
χώρησεν ἀπὸ τοῦ δηλίου, οἷον δέκα σταδίους ὡς ἐπ᾽ οἴ-
κου πορευόμενον· καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ οἱ πλεῖστοι εὐθὺς ἐ-
χώρουν· οἱ δὲ ὁπλῖται θέμενοι τὰ ὅπλα ἡσύχαζον, ἱππο-
κράτης δὲ ὑπομένων ἔτι καθίστατο φυλακάς τε καὶ
τὰ περὶ τὸ προτείχισμα ὅσα ἦν ὑπόλοιπα ὡς χρῆν
ἐπιτελέσαι. οἱ δὲ βοιωτοὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις
ξυνελέγοντο ἐς τὴν τάναγραν· καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πα-
σῶν τῶν πόλεων παρῆσαν καὶ ᾐσθάνοντο τοὺς ἀ-
θηναίους προχωροῦντας ἐπ᾽ οἴκου, τῶν ἄλλων βοι-
ωταρχῶν, οἵ εἰσιν ἕν δεκα οὐ ξυνεπαινούντων
μάχεσθαι· ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῇ βοιωτίᾳ ἔτι εἰσί, μάλι-
στα γὰρ ἐν μεθορίοις τῆς ὠρωπίας οἱ ἀθηναῖοι
ἦσαν, ὅτε ἔθεντο τὰ ὅπλα, παγώνδας ὁ αἰολάδου
βοιωταρχῶν ἐκ θηβῶν, μετὰ ἀριανθίδου, τοῦ λυσι-
μαχίδου, καὶ ἡγεμόνι οὔσης αὐτοῦ βουλόμενος
τὴν μάχην ποιῆσαι, καὶ νομίζων ἄμεινον εἶ-
ναι κινδυνεῦσαι, προσκαλῶν ἑκάστους κατὰ λόχους
ὅπως μὴ ἀθρόοι ἐκλίποιεν τὰ ὅπλα, ἔπειθε τοὺς
βοιωτοὺς ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἀθηναίους, καὶ τὸν ἀγῶ-
να ποιεῖσθαι λέγων τοιάδε. Ἐχρῆν μὲν ὦ ἄνδρες
βοιωτοί, μηδ᾽ ἐς ἐπίνοιαν τινὰ ἡμῶν ἐλθεῖν

τῶν ἀρχόντων, ὡς οὐκ εἰκὸς ἀθηναίοις, ἢν ἄρα μὴ
ἐν τῇ βοιωτίᾳ ἔτι καταλάβωμεν αὐτοὺς, διὰ μάχης
ἐλθεῖν· τὴν γὰρ βοιωτίαν ἐκ τῆς ὁμόρου ἐλθόντες
τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι μέλλουσι φθείρειν, καὶ
εἰσὶ δήπου πολέμιοι ἐν ᾧ τε ἂν χωρίῳ καταληφθῶ
σι· καὶ ὅθεν ἐπελθόντες πολέμια ἔδρασαν.
νυνὶ δ' εἴ τῳ καὶ ἀσφαλέστερον ἔδοξεν εἶναι μετα
γνώτω· οὐ γὰρ τὸ προμηθὲς, οἷς ἂν ἄλλος ἐπίῃ πε
ρὶ τῆς σφετέρας, ὁμοίως ἐνδέχεται λογισμὸν, καὶ
ὅστις τὰ ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ πλείονος δὲ ὀρεγόμενος
ἑκὼν τινὶ ἐπέρχεται. πάτριόν τε ὑμῖν στρατὸν ἀλλό
φυλον ἐπελθόντα καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ καὶ ἐν τῇ τῶν πέ
λας ὁμοίως ἀμύνεσθαι. ἀθηναίους δὲ καὶ προσ
έτι ὁμόρους ὄντας πολλῷ μάλιστα δεῖ. πρός τε γὰρ
τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον
καθίσταται. καὶ πρὸς τούτοις γε δὴ, οἳ καὶ μὴ τοὺς
ἐγγὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄπωθεν πειρῶνται δουλοῦ
σθαι· πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλ
θεῖν· παράδειγμα δὲ τούς τε ἔχομεν ἀντιπέρας
εὐβοέας· καὶ τῆς ἄλλης ἑλλάδος τὸ πολὺ, ὡς
αὐτοῖς διάκειται· καὶ γνῶναι ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις
οἱ πλησιόχωροι περὶ γῆς ὅρων τὰς μάχας ποιοῦνται.
ἡμῖν δὲ ἐς πᾶσαν ἢν νικηθῶμεν εἷς ὅρος οὐκ
ἀντίλεκτος παγήσεται. ἐσελθόντες γὰρ βίᾳ
τὰ ἡμέτερα ἕξουσι. τοσούτῳ ἐπικινδυνοτέραν ἑτέρ(ων)
immunitat. τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχομεν. εἰώθασί τε οἱ ἰσχύος
που θράσει τοῖς πέλας, ὥσπερ ἀθηναῖοι νῦν

ἐπιόντες

ἐπιόντες, τὸν μὲν ἡσυχάζοντα καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνό-
μενον ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν· τὸν δὲ ἔξω ὅρων προσαπαν-
τῶντα· καὶ ἢν καιρὸς ᾖ πολέμου ἄρχοντα ἧσσον ἑτοίμως
κατέχειν· πεῖραν δὲ ἔχομεν ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τούσδε. νική-
σαντες γὰρ ἐν κορωνείᾳ αὐτοὺς ὅτε τὴν γῆν ἡμῶν στασι-
αζόντων κατέσχον, πολλὴν ἄδειαν τῇ βοιωτίᾳ μέχρι τοῦ-
δε κατεστήσαμεν· ὧν χρὴ μνησθέντας ἡμᾶς τούς τε πρ-
εσβυτέρους ὁμοιωθῆναι τοῖς πρὶν ἔργοις, τούς τε νεωτέρους
πατέρων τῶν τότε ἀγαθῶν γενομένων παῖδας πειρᾶ-
σθαι μὴ αἰσχῦναι τὰς προσηκούσας ἀρετάς· πιστεύ-
σαντας δὲ τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι· οὗ τὸ ἱερὸν ἀ-
νόμως τειχίσαντες νέμονται. καὶ τοῖς ἱεροῖς ἃ ἡμῖν
θυσαμένοις καλὰ φαίνεται ὁμόσε χωρῆσαι τοῖσδε,
καὶ δεῖξαι ὅτι ὧν μὲν ἐφίενται, πρὸς τοὺς μὴ ἀμυνο-
μένους ἐπιόντες κτάσθωσαν· οἷς δὲ γενναῖον τήν τε
αὑτῶν αἰεὶ ἐλευθεροῦν μάχῃ, καὶ τὴν ἄλλων μὴ
δουλοῦσθαι ἀδίκως, ἀνανταγώνιστοι ἀπ᾽ αὐτῶν οὐκ ἀπίασι.
Τοιαῦτα ὁ παγώνδας τοῖς βοιωτοῖς παραινέσας, ἔπει-
σεν ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἀθηναίους, καὶ κατὰ τάχος
ἀναστήσας ἦγε τὸν στρατόν· ἤδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας
ὀψὲ ἦν· καὶ ἐπειδὴ προσέμειξεν ἐγγὺς τοῦ στρατεύμα-
τος αὐτῶν ἐς χωρίον καθίσας, ὅθεν λόφου ὄντος
μεταξὺ οὐκ ἐθεώρουν ἀλλήλους· ἔτασσέ τε καὶ πα-
ρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. τῷ δὲ ἱπποκράτει ὄντι
περὶ τὸ δήλιον, ὡς αὐτῷ ἠγγέλθη ὅτι βοιωτοὶ ἐπέρ-
χονται, πέμπει ἐς τὸ στράτευμα, κελεύων ἐς τάξιν

κορωνεία

τέλος

καθίστασθαι. καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπῆλθε, κατα-
λιπὼν ὡς τριακοσίους ἱππέας περὶ τὸ δήλιον. ὅπως φύ-
λακές τε ἅμα εἶεν εἴ τις ἐπίοι αὐτῷ. καὶ τοῖς βοιωτοῖς και-
ρὸν φυλάξαντες ἐπιγένοιντο ἐν τῇ μάχῃ. βοιωτοὶ δὲ πρὸς
τούτους ἀντικατέστησαν τοὺς ἀμυνουμένους. καὶ ἐπει-
δὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχεν, ὑπερεφάνησαν τοῦ λόφου. καὶ
ἔθεντο τὰ ὅπλα τεταγμένοι, ὥσπερ ἔμελλον ὁπλῖται ἑπ-
τακισχίλιοι μάλιστα, καὶ ψιλοὶ ὑπὲρ μυρίους, ἱππεῖς
τε χίλιοι καὶ πελτασταὶ πεντακόσιοι. εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν
κέρας θηβαῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτοῖς. μέσοι δὲ ἁλι-
άρτιοι, καὶ κορωναῖοι, καὶ κωπαιεῖς, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ πε-
ρὶ τὴν λίμνην. τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον θεσπιεῖς καὶ ῆσ
ταναγραῖοι καὶ οἱ ὀρχομένιοι. ἐπὶ δὲ τῷ κέρα ἑκάστῳ
οἱ ἱππεῖς καὶ ψιλοὶ ἦσαν, ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν
καὶ εἴκοσι θηβαῖοι ἐτάξαντο. οἱ δὲ ἄλλοι ὡς ἕκαστοι ἔ-
τυχον. αὕτη μὲν βοιωτῶν παρασκευὴ καὶ διάκοσμος
σχῆμα ὁμηρ ἦν. ἀθηναῖοι δὲ οἱ μὲν ὁπλῖται ἐπ' ὀκτὼ πᾶν τὸ
στρατόπεδον ἐτάξαντο ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς
ἐναντίοις. ἱππεῖς δὲ ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρα. ψιλοὶ δὲ
ἐκ παρασκευῆς μὲν ὡπλισμένοι οὔτε τότε παρῆσαν
οὔτε ἐγένοντο τῇ πόλει. οἵπερ δὲ ξυνεσέβαλον ὄντες πολ-
λαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ἄοπλοί τε πολλοὶ ἠκολούθη-
σαν, ἅτε πανστρατιᾶς ξένων τῶν παρόντων καὶ ἀστῶν
γενομένης, καὶ ὡς τὸ πρῶτον ὥρμησαν ἐπ' οἴκου
οὐ παρεγένοντο, ὅτι μὴ ὀλίγοι. καθεστώτων δὲ ἐς τὴν
τάξιν, καὶ ἤδη μελλόντων συνιέναι ἱπποκράτης ὁ στρα-

τηγὸς ἐπιπαριὼν τὸ στρατόπεδον τῶν ἀθηναίων, πα-
ρεκελεύετέ καὶ ἔλεγε τοιάδε. ὦ ἀθηναῖοι, δι' ὀλίγου μὲν
ἡ παραίνεσις γίγνεται. τὸ ἴσον δὲ πρός γε τοὺς ἀγαθοὺς
ἄνδρας δύναται, καὶ ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ adtoni
ἐπικέλευσιν. παραστῇ δὲ μηδενὶ ὑμῶν, ὡς ἐν τῇ ἀλ-
λοτρίᾳ οὐ προσῆκον τοσόνδε κίνδυνον ἀναρριπτοῦμεν.
ἐν τῇ γὰρ τούτων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ὁ ἀγὼν ἔσται. κ-
ἢν νικήσωμεν, οὐ μή ποτε ὑμῖν πελοποννήσιοι ἐς
τὴν χώραν ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππου ἐσβάλωσιν. ἐν
δὲ μιᾷ μάχῃ τήνδε τε προσκτᾶσθαι. καὶ ἐκείνην
μᾶλλον ἐλευθεροῦτε, χωρήσατε οὖν ἀξίως ἐς αὐτοὺς
τῆς τε πόλεως ἣν ἕκαστος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς
ἕλλησιν ἀγάλλεται καὶ τῶν πατέρων. οἳ τούσδε μάχῃ
κρατοῦντες μετὰ μυρωνίδου ἐν οἰνοφύτοις τὴν βοι- μορωνίδου οἰνόφυτοι
ωτίαν ποτὲ ἔσχον. τοιαῦτα τοῦ ἱπποκράτους παρα-
κελευομένου, καὶ μέχρι μὲν μέσου τοῦ στρατοπέδου
ἐπελθόντος, τὸ δὲ πλέον οὐκέτι φθάσαντος. οἱ βοι-
ωτοὶ παρακελευσαμένου καὶ σφίσιν ὡς διὰ ταχέων
καὶ ἐνταῦθα παγώνδου. παιανίσαντες ἐπῆσαν
∥ δὲ καὶ ἀθηναῖοι καὶ προσέμιξαν δρόμῳ. καὶ ἑκα-
τέρων τῶν στρατοπέδων τὰ αἴσχατα οὐκ ἦλθον ἐς
χεῖρας, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθε. ῥύακες γὰρ ἐκώλυον σαν
τὸ δὲ ἄλλο καρτερᾷ μάχῃ καὶ ὠθισμῷ ἀσπίδων
ξυνεστήκει. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν βοιωτῶν καὶ
μέχρι μέσου ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν ἀθηναίων, καὶ
ἐπίεσαν τούς τε ἄλλους ταύτῃ καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς

∥ ἀπὸ τοῦ λόφου· ἀντεπήεσαν

θεσπιέας. ὑποχωρησάντων γὰρ αὐτοῖς τῶν παραταγ-
μένων καὶ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ διεφθάρησαν
-α καί τινες καὶ τῶν ἀθηναίων διὰ τὴν κυ̃ θεσπιέων
ἐν χερσὶν ἀμυνομέναι κατεκόπησαν, καί τινες καὶ τῶν
ἀθηναίων διὰ τὴν κύκλωσιν ταραχθέντες, ἠγνόησαν
τε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. τὸ μὲν οὖν ταύτῃ ἡσσᾶτο
τῶν βοιωτῶν καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγε. τὸ δὲ
θηβαῖοι δεξιὸν ᾗ οἱ ἀθηναῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν ἀθηναίων
καὶ ὠσάμενοι κατὰ βραχὺ τὸ πρῶτον ἐπηκολούθουν.
καὶ ξυνέβη παγώνδου περιπέμψαντος δύο τέλη
τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον ὡς ἐπόνει
τὸ εὐώνυμον αὐτῶν, καὶ ὑπερφανέντων αἰφνιδίως,
τὸ νικῶν τῶν ἀθηναίων κέρας, νομίσαν ἄλλο στράτευ-
μα ἐπιέναι, ἐς φόβον καταστῆναι, καὶ ἀμφοτέρωθεν
ἤδη ὑπό τε τοῦ τοιούτου καὶ ὑπὸ τῶν θηβαίων ἐ-
φεπομένων καὶ παραρρηγνύντων φυγὴ καθειστήκει.
παντὸς τοῦ στρατοῦ τῶν ἀθηναίων. καὶ οἱ μὲν πρὸς
τὸ δήλιόν τε καὶ τὴν θάλασσαν ὥρμησαν. οἱ δὲ ἐπ-
πάρνηθα τοῦ ὠρωποῦ, ἄλλοι δὲ πρὸς πάρνηθα τὸ ὄρος. οἱ δὲ,
ὡς ἕκαστοί τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας· βοιωτοὶ δὲ ἐφεπο-
μενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἱ ἱππεῖς, οἵ τε αὐτῶν
καὶ οἱ λοκροὶ βεβοηθηκότες ἄρτι τῆς τροπῆς γιγνομέ-
νης. νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον, ῥᾷον τὸ πλῆ-
θος τῶν φευγόντων διεσώθη. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ, οἵ τε
ἐκ τοῦ ὠρωποῦ καὶ οἱ ἐκ τοῦ δηλίου φυλακὴν ἐς
καταλιπόντες. εἶχον γὰρ αὐτὸ, ὅμως ἔτι, ἀπεκο-

ἐκόμισαν κατὰ τὴν θάλασσαν ἐπ᾽ οἴκου· καὶ οἱ βοιω
τοὶ τρόπαιον στήσαντες καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνελόμενοι
νεκροὺς τούς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες καὶ φυ
λακὴν καταλιπόντες ἀνεχώρησαν ἐς τὴν τάναγραν.
καὶ τῷ δηλίῳ ἐπεβούλευον, ὡς προσβαλοῦντες·
ἐκ δὲ τῶν ἀθηναίων κῆρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς
νεκροὺς ἀπαντᾷ κήρυκι βοιωτῷ, ὃς αὐτὸν ἀποστρέ
ψας καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἂν αὐτὸς ἀνα
χωρήσει πάλιν καταστὰς ἐπὶ τοὺς ἀθηναίους ἔλε
γε τὰ παρὰ τῶν βοιωτῶν, ὅτι οὐ δικαίως δράσειαν
παραβαίνοντες τὰ νόμιμα τῶν ἑλλήνων· πᾶσι γὰρ
εἶναι καθεστηκὸς ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἱερῶν τῶν
ἐνόντων ἀπέχεσθαι· ἀθηναίους δὲ δήλιον τειχίσαν
τας ἐνοικεῖν, καὶ ὅσα ἄνοι ἐν βεβήλῳ δρῶσι πάν pfano
τα γίγνεσθαι αὐτόθι· ὕδωρ τε ὃ ἦν ἄψαυστον σφί
σι πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρνιβι χρῆσθαι, ἀνασπά
σαντας ὑδρεύεσθαι· ὥστε ὑπέρ τε τοῦ θεοῦ καὶ
ἑαυτῶν βοιωτοὺς ἐπικαλουμένους τοὺς ἀμωχέτας ὁμωχέται οἱ
δαίμονας καὶ τὸν ἀπόλλω, προαγορεύειν αὐτοὺς συμμετέχοντες
ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόντας ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα αὐ τῶν αὐτῶν να
τῶν· τοσαῦτα τοῦ κήρυκος εἰπόντος οἱ ἀθηναῖοι πεμ ῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἱερῶν
ψαντες παρὰ τοὺς βοιωτοὺς ἑαυτῶν κήρυκα, τοῦ
μὲν ἱεροῦ οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν οὐδὲν οὔτε τοῦ λοι
ποῦ ἑκόντες βλάψειν· οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐπελ
θεῖν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ᾽ ἵνα ἐξ αὐτοῦ τοὺς ἀδικοῦντας
μᾶλλον σφᾶς ἀμύνωνται· τὸν δὲ νόμον τοῖς ἕλ

-λησιν εἶναι, ὧν ἂν ᾖ τὸ κράτος τῆς γῆς ἑκάστης ἤν τε πλε-
ονος ἤν τε βραχυτέρας, τούτων καὶ τὰ ἱερὰ ἀεὶ γίγνε-
σθαι τρόποις θεραπευόμενα οἷς ἂν πρὸς τοῖς εἰω-
θόσι καὶ δύνωνται. καὶ γὰρ Βοιωτοὺς καὶ τοὺς πολ-
λοὺς τῶν ἄλλων ὅσοι ἐξαναστήσαντές τινα βίᾳ νέμονται
γῆν, ἀλλοτρίοις ἱεροῖς τὸ πρῶτον ἐπελθόντας, οἰκεῖα
νῦν κεκτῆσθαι. καὶ αὐτοὶ εἰ μὲν ἐπὶ πλέον δυνη-
θῆναι τῆς ἐκείνων κρατῆσαι, τοῦτ' ἂν ἔχειν, νῦν δὲ
ἐν ᾧ μέρει εἰσὶ ἑκόντες εἶναι, ὡς ἐκ σφετέρου οὐκ
ἀπιέναι, ὕδωρ τε ἐν τῇ ἀνάγκῃ κινῆσαι, ἣν οὐκ
αὐτοὶ ὕβρει προσθέσθαι, ἀλλ' ἐκείνους προτέρους
ἐπὶ τὴν σφετέραν ἐλθόντας ἀμυνόμενοι βιά-
ζεσθαι χρῆσθαι. πᾶν δ' εἰκὸς εἶναι τῷ πολέμῳ
καὶ δεινῷ τινι κατειργόμενον, ξύγγνωμόν τι γίγνεσθαι
καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ, καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημά-
των καταφυγὴν εἶναι τοὺς βωμούς, παρανο-
μίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ κακοῖς ὀνομασθῆ-
ναι. καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τι τολ-
μήσασι, τούς τε νεκροὺς πολὺ μειζόνως ἐκείνους
ἀντὶ ἱερῶν ἀξιοῦντας ἀποδιδόναι ἀσεβεῖν, ἢ τοὺς
μὴ ἐθέλοντας ἱεροῖς τὰ πρέποντα κομίζεσθαι.
σαφῶς τε ἐκέλευον σφίσιν εἰπεῖν μὴ ἀπιοῦσιν ἐκ
τῆς Βοιωτῶν γῆς. οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐκείνων ἔτι εἶναι. ἐν
ᾗ δὲ δορὶ ἐκτήσαντο. ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια τοὺς
νεκροὺς σπένδουσιν ἀναιρεῖσθαι. οἱ δὲ Βοιωτοὶ
ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰσίν, ἀπιόντας

ἐθέλοντας

ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα. εἰ δὲ ἐν τῇ
ἐκείνων αὐτοὺς γιγνώσκειν τὸ ποιητέον. νομίζοντες
τὴν μὲν ὠρωπίαν ἐν ᾗ τοὺς νεκροὺς ἐν μεθορίοις
τῆς μάχης γενομένης κεῖσθαι συνέβη ἀθηναίων
κατὰ τὸ ὑπήκοον εἶναι, καὶ οὐκ ἂν αὐτοὺς βίᾳ
σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν, οὐδ' αὖ ἐσπένδοντο δῆθεν
ὑπὲρ τῆς ἐκείνων. τὸ δὲ ἐκ τῆς ἑαυτῶν, εὐπρεπὲς
εἶναι ἀποκρίνασθαι· ἀπιόντας, καὶ ἀπολαβεῖν
ἃ ἀπαιτοῦσιν. ὁ δὲ κῆρυξ τῶν ἀθηναίων ἀκούσας
ἀπῆλθεν ἄπρακτος. καὶ οἱ βοιωτοὶ εὐθὺς με-
ταπεμψάμενοι ἔκ τε τοῦ μηλιέως κόλπου ἀκον-
τιστὰς καὶ σφενδονήτας, καὶ βεβοηθηκότων αὐτοῖς
μετὰ τὴν μάχην, κορινθίων τε δισχιλίων
ὁπλιτῶν, καὶ τῶν ἐκ νισαίας ἐξεληλυθότων
πελοποννησίων φρουρῶν καὶ μεγαρέων ἅμα, ἐ-
στράτευσαν ἐπὶ τὸ δήλιον, καὶ προσέβαλον τῷ
τειχίσματι, ἄλλῳ τε τρόπῳ πειράσαντες καὶ
/ egerunt. s
μηχανὴν προσήγαγον ἥπερ εἷλον αὐτὸ τοιάνδε. μηχανήν.
κεραίαν μεγάλην δίχα πρίσαντες ἐκοίλαναν
ἅπασαν, καὶ ξυνήρμοσαν πάλιν ἀκριβῶς
ὥσπερ αὐλόν, καὶ ἀπ' (ε) ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν
ἁλύσεσι καὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς κεραίας
σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον καθεῖτο. καὶ ἐσεσι-
δήρωτο ἐπὶ μέγα καὶ τοῦ ἄλλου ξύλου. προσῆγον
δὲ ἐκ πολλοῦ ἁμάξαις τῷ τείχει ᾗ μάλιστα

φύσας

στεγανῶς

τῇ ἀμπέλῳ· καὶ τοῖς ξύλοις ᾠκοδομημένου, καὶ ὁπότε
εἴη ἐγγὺς, φύσας μεγάλας ἐσθέντες ἐς τὸ πρὸς ἑ-
αυτῶν ἄκρον τῆς κεραίας ἐφύσων. ἡ δὲ πνοὴ ἰοῦ-
σα στεγανῶς ἐς τὸν λέβητα ἔχοντα ἄνθρακάς τε,
ἡμμένους, καὶ θεῖον καὶ πίσσαν φλόγα ἐποίει
μεγάλην καὶ ἧψε τοῦ τείχους, ὥστε μηδένα ἐ-
π' αὐτοῦ ἔτι μεῖναι. ἀλλὰ ἀπολιπόντας ἐς φυγὴν
καταστῆναι, καὶ τὸ τείχισμα τούτῳ τῷ τρόπῳ ἁ-
λῶναι, τῶν δὲ φρουρῶν οἱ μὲν ἀπέθανον, διακό-
σιοι δὲ ἐλήφθησαν· τῶν δὲ ἄλλων τὸ πλῆθος
ἐς τὰς ναῦς ἐσβὰν ἀπεκομίσθη ἐπ' οἴκου. τοῦ
δὲ δηλίου ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέντος
μετὰ τὴν μάχην, καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν ἀθηναίων
κήρυκος οὐδὲν ἐπισταμένου τῶν γεγενημένων,
ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον αὖθις περὶ τῶν νεκρῶν
ἀπέδοσαν οἱ βοιωτοὶ, καὶ οὐκέτι ταὐτὰ ἀπεκρί-
ναντο. ἀπέθανον δὲ βοιωτῶν μὲν ἐν τῇ μάχῃ
ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντακοσίων. ἀθηναίων δὲ
ὀλίγῳ ἐλάσσους χιλίων, καὶ ἱπποκράτης ὁ στρα-
τηγός, ψιλῶν δὲ καὶ σκευοφόρων πολὺς ἀριθμός.
μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην καὶ ὁ δημοσθένης
ὀλίγῳ ὕστερον, ὡς αὐτῷ τότε πλεύσαντι τὰ περὶ
τὰς σίφας τῆς προδοσίας πέρι οὐ προυχώρησεν
ἔχων τὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν νεῶν, τῶν τε ἀκαρνά-
νων καὶ ἀγραίων καὶ ἀθηναίων τετρακοσίους

ὁπλίτας ἀπόβασιν ἐποιήσαντο ἐπὶ τὴν σικυωνίαν
καὶ πρὶν πάσας τὰς ναῦς καταπλεῦσαι, βοηθή-
σαντες οἱ σικυώνιοι, τοὺς ἀποβεβηκότας ἔτρεψάν τε
καὶ κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς· καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν,
τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον· τρόπαιον δὲ στήσαντες· τοὺς νεκροὺς
ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν· ἀπέθανε δὲ καὶ σιτάλχης σιτάλκης
ὀδρυσῶν βασιλεὺς ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας· τοῖς
ἐπὶ δηλίῳ· στρατεύσας ἐπὶ τριβαλλοὺς καὶ νικηθεὶς
μάχῃ· σεύθης δὲ ὁ σπαραδόκου, ἀδελφιδοῦς ὢν, σεύθης
αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ὀδρυσῶν τε καὶ τῆς ἄλλης θρᾳ-
κης ἧσπερ καὶ ἐκεῖνος· τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος βρασί-
δας ἔχων τοὺς ἐπὶ θρᾴκης ἧσπερ καὶ ἐκεῖνος ξυμ- λ συμμάχους
μάχους ἐστράτευσεν ἐς ἀμφίπολιν τὴν ἐπὶ στρυμόνι
ποταμῷ ἀθηναίων ἀποικίαν· τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ἐφ'
οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν ἐπείρασε μὲν πρότερον καὶ ἀριστα- ἀρισταγόρας
γόρας ὁ μιλήσιος φεύγων βασιλέα δαρεῖον κατοι-
κίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ ἠδόνων ἐξεκρούσθη· ἔπειτα ἠδόνες
δὲ καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἔτεσι δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον
ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων.
τὸν βουλόμενον πέμψαντες, οἳ διεφθάρησαν ἐν
δραβησκῷ ὑπὸ θρᾳκῶν· καὶ αὖθις ἑνὸς δέον
τος τριακοστῷ ἔτει ἐλθόντες οἱ ἀθηναῖοι, ἀγνωνος ἄγνων
τοῦ νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, ἠδωνὰς ἐξελά-
σαντες, ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο ὅπερ πρότερον ἐννέ-
α ὁδοὶ ἐκαλοῦντο· ὡρμῶντο δὲ ἐκ τῆς ἠιόνος, ἣν αὐτοὶ
εἶχον ἐμπόριον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ ἐπιθα-
λάσσιον, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπέχον ἀπὸ τῆς

νῦν πόλεως, ἣν ἀμφίπολιν ἅγνων ὠνόμασεν. ὅτι
ἐπ᾽ ἀμφότερα περιρρέοντος τοῦ στρυμόνος διὰ τὸ
περιέχειν αὐτήν· τείχει μακρῷ ἀπολαβὼν ἐκ ποτα-
μοῦ ἐς ποταμὸν περιφανῆ ἐς θάλασσάν τε καὶ τὴν
ἤπειρον ᾤκισεν· ἐπὶ ταύτην οὖν ὁ βρασίδας ἄρας
ἐξ ἀρνῶν τῆς χαλκιδικῆς, ἐπορεύετο τῷ στρατῷ· καὶ
ἀφικόμενος περὶ δείλην ἐπὶ τὸν αὐλῶνα καὶ βρο-
βόλβη μίσκον, ᾗ ἡ βόλβη λίμνη ἐξίησιν ἐς θάλασσαν,
καὶ δειπνοποιησάμενος ἐχώρει τὴν νύκτα. χειμὼν
ὑπένειφεν δὲ ἦν καὶ ὑπένειφεν, ᾗ καὶ μᾶλλον ὥρμησε βου-
λόμενος λαθεῖν τοὺς ἐν τῇ ἀμφιπόλει πλὴν τῶν
προδιδόντων. ἦσαν γὰρ ἀργιλίων τε ἐν αὐτῇ οἰκήτορες.
εἰσὶ δὲ οἱ ἀργίλιοι ἀνδρίων ἄποικοι, καὶ ἄλλοι οἳ
ξυνέπρασσον ταῦτα. οἱ μὲν περδίκκᾳ πειθόμε-
νοι. οἱ δὲ χαλκιδεῦσι. μάλιστα δὲ οἱ ἀργίλιοι ἐγγύς τε
προσοικοῦντες καὶ ἀεί ποτε τοῖς ἀθηναίοις ὄντες
ὕποπτοι καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ
παρέτυχεν ὁ καιρός, καὶ βρασίδας ἦλθεν· ἔπρα-
ξάν τε ἐκ πλείονος πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφ(ῶν)
ἐκεῖ ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις, καὶ τότε δεξά-
μενοι αὐτὸν τῇ πόλει καὶ ἀποστάντες τῶν ἀθηναί(ων)
ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν πρόσω
ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. ἀπέχει δὲ τὸ πό-
λισμα πλέον τῆς διαβάσεως, καὶ οὐ καθεῖτο
τὸ τείχη ὥσπερ νῦν. φυλακὴ δέ τις βραχεῖα
καθειστήκει, ἣν βιασάμενος ῥᾳδίως ὁ βρασίδας

ἅμα μὲν τῆς προδοσίας οὔσης, ἅμα δὲ καὶ χειμῶ
νος ὄντος καὶ ἀπροσδόκητος προσπεσὼν διέβη τὴν
γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν ἀμφιπολιτῶν οἰκούντων κα
τὰ πᾶν τὸ χωρίον εὐθὺς εἶχε. τῆς δὲ διαβάσεως αὐ
τοῦ ἄφνω τοῖς ἐν τῇ πόλει γεγενημένης, καὶ τῶν ἔξω,
πολλῶν μὲν ἁλισκομένων. τῶν δὲ καὶ καταφευγόν
των ἐς τὸ τεῖχος οἱ ἀμφιπολῖται ἐς θόρυβον μέγαν
κατέστησαν. ἄλλως τε καὶ ἀλλήλοις ὑπόπτοι ὄντες.
καὶ λέγεται βρασίδαν εἰ ἠθέλησε ~~μὲν~~ μὴ ἐφ' ἁρ
παγὴν τῷ στρατῷ τραπέσθαι, ἀλλ' εὐθὺς χωρῆσαι
πρὸς τὴν πόλιν, δοκεῖν ἂν ἑλεῖν. νῦν δὲ ὁ μὲν ἱδρύ
σας τὸν στρατὸν ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμε. καὶ οὐδὲν
αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἔνδον ὡς προσεδέχετο ἀπέβαινεν,
ἡσύχαζεν. οἱ δὲ ἐναντίοι τοῖς προδιδοῦσι κρατοῦν
τες τῷ πλήθει. ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀ
νοίγεσθαι. πέμπουσι μετὰ εὐκλέους τοῦ στρατηγοῦ
ὃς ἐκ τῶν ἀθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ
χωρίου. ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τὸν ἐπὶ θράκης
θουκυδίδην τὸν ὀλόρου. ὃς τάδε ξυνέγραψεν
ὄντα περὶ θάσον. ἔστι δὲ ἡ νῆσος παρίων ἀποικι θάσος
α ἀπέχουσα τῆς ἀμφιπόλεως ἡμισέος ἡμέρας μά
λιστα πλοῦν, κελεύοντες σφίσιν βοηθεῖν. καὶ ὁ
μὲν ἀκούσας, κατὰ τάχος ἑπτὰ ναυσὶν αἳ ἔτυ
χον παροῦσαι. ἔπλει καὶ ἐβούλετο φθάσαι. μά
λιστα μὲν οὖν τὴν ἀμφίπολιν πρίν τι ἐνδοῦναι.
εἰ δὲ μή, τὴν ἠιόνα προκαταλαβών. ἐν τούτῳ δὲ

ὁ βρασίδας δεδιὼς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς θάσου τῶν
νεῶν βοήθειαν, καὶ πυνθανόμενος τὸν θουκυ
δίδην κτῆσίν τε ἔχειν τῶν χρυσείων μετάλ ἐργασίας
ἐν τῇ περὶ ταῦτα θράκῃ· καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι
ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν, ἠπείγετο προκα
τασχεῖν εἰ δύναιτο τὴν πόλιν· μὴ ἀφικνουμένου αὐ
τοῦ τὸ πλῆθος τῶν ἀμφιπολιτῶν ἐλπίσαν ἐκ
θαλάσσης ξυμμαχικόν, καὶ ἀπὸ τῆς θράκης
ἐγείραντα αὐτὸν περιποιήσειν σφᾶς, οὐκέτι προσ
χωροῖ· καὶ τὴν ξύμβασιν μετρίαν ἐποιεῖτο κή
ρυγμα τόδε ἀνειπών· ἀμφιπολιτῶν καὶ ἀθη
ναίων τῶν ἐνόντων, τὸν μὲν βουλόμενον ἐπὶ τοῖς
ἑαυτοῦ τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας μετέχοντα μένειν.
τὸν δὲ μὴ ἐθέλοντα ἀπιέναι, τὰ ἑαυτοῦ ἐκφερο
asportate — μενον πέντε ἡμερῶν· οἱ δὲ πολλοὶ ἀκούσαντες, ἀλ
λοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας, ἄλλως τε καὶ βραχὺ
μὲν ἀθηναίων ἐμπολιτεῦον· τὸ δὲ πλεῖον ξύμ
μικτον· καὶ τῶν ἔξω ληφθέντων συχνοῖς οἰκεῖοι
ἔνδον ἦσαν. καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον
δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον, οἱ μὲν ἀθηναῖοι διὰ
τὸ ἄσμενοι ἂν ἐξελθεῖν, ἡγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοί
ῳ σφίσιν εἶναι τὰ δεινά, καὶ ἅμα οὐ προσδεχό
μενοι βοήθειαν ἐν τάχει· ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος πό
λεώς τε ἐν τῷ ἴσῳ οὐ στερισκόμενοι, καὶ κινδύνου
παρὰ δόξαν ἀφιέμενοι, ὥστε τῶν πρασσόντων
τῷ βρασίδᾳ ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαι

καιούντων αὐτά. ἐπειδὴ καὶ τὸ πλῆθος ἑώρων
τετραμμένον, καὶ τοῦ παρόντος ἀθηναίων στρατη-
γοῦ οὐκέτι ἀκροώμενον ἐγένετο ἡ ὁμολογία. καὶ
προσεδέξαντο ἐφ' οἷς ἐκήρυξε. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν
τοιούτῳ τρόπῳ παρέδοσαν. ὁ δὲ θουκυδίδης
καὶ αἱ νῆες ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψὲ κατέπλεον ἐς τὴν
ἠιόνα, καὶ τὴν μὲν ἀμφίπολιν βρασίδας ἄρτι εἶ-
χε. τὴν δὲ ἠιόνα παρὰ νύκτα ἐγένετο λαβεῖν. εἰ
γὰρ μὴ ἐβοήθησαν αἱ νῆες διὰ τάχους ἅμα ἕῳ ἂν
εἴχετο. μετὰ τοῦτο ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ ἠιόνι καθίστατο
ὅπως καὶ τὸ αὐτίκα ἢν ἐπίῃ ὁ βρασίδας, καὶ
τὸ ἔπειτα ἀσφαλῶς ἕξει δεξάμενος τοὺς ἐθελή-
σαντας ἐπιχωρῆσαι ἄνωθεν κατὰ τὰς σπονδάς.
ὁ δὲ πρὸς μὲν τὴν ἠιόνα κατά τε τὸν ποταμὸν
πολλοῖς πλοίοις ἄφνω καταπλεύσας εἴ πως τὴν
προύχουσαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ τείχους λαβὼν κρατοί-
η τοῦ ἔσπλου. καὶ κατὰ γῆν ἀποπειράσας ἅμα
ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη. τὰ δὲ περὶ τὴν ἀμ-
φίπολιν ἐξηρτύετο. καὶ μύρκινός τε αὐτῷ προσε- Μύρκινος
χώρησεν ἠδωνικὴ πόλις πιττακοῦ τοῦ ἠδώνων Πιττακος
βασιλέως ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν γοάξιος παίδων, Γοάξις
καὶ βραυροῦς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ γαληψὸς οὐ Γαληψος
πολλῷ ὕστερον, καὶ ἡ σύμη. εἰσὶ δὲ αὗται θασίων σύμη
ἀποικίαι. παρὼν δὲ καὶ περδίκκας εὐθὺς μετὰ
τὴν ἅλωσιν ξυγκαθίστη ταῦτα. ἐχομένης δὲ τῆς
ἀμφιπόλεως οἱ ἀθηναῖοι ἐς μέγα δέος κατέ-
στησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι ἡ πόλις ἦν αὐτοῖς ὠφέλιμος

ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῆ καὶ χρημάτων προσόδω· καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ στρυμόνος ἦν πάροδος θεσσαλῶν διαγόντων ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν τοῖς λακεδαιμονίοις· τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν καὶ μεγάλης οὔσης ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ ποταμοῦ· τὰ δὲ πρὸς ἠιόνα τριήρεσι τηρουμένων οὐκ ἂν δύνασθαι προσελθεῖν· τότε δὲ ῥάδια ἤδη ἐνόμιζε γεγενῆσθαι, καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποστῶσιν· ὁ γὰρ βρασίδας ἔν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον αὐτὸν παρεῖχε· καὶ ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου, ὡς ἐλευθερώσων τὴν ἑλλάδα ἐκπεμφθείη· καὶ αἱ πόλεις πυνθανόμεναι αἱ τῶν ἀθηναίων ὑπήκοοι τῆς τε ἀμφιπόλεως τὴν ἅλωσιν, καὶ ἃ παρέχεται, τήν τε ἐκείνου πραότητα μάλιστα δὴ ἐπήρθησαν εἰς τὸ νεωτερίζειν, καὶ ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς αὐτὸν κρύφα. ἐπιπαριέναι τε κελεύοντες, καὶ βουλόμενοι αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶτοι ἀποστῆναι· καὶ γὰρ καὶ ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς ἐψευσμένοις μὲν τῆς ἀθηναίων δυνάμεως ἐπὶ τοσοῦτον, ὅση ὕστερον διεφάνη, τὸ δὲ πλέον βουλήσει κρίνοντες ἀσαφεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ, εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι, οὗ μὲν ἐπιθυμοῦσιν ἐλπίδι ἀπερισκέπτω διδόναι· ὃ δὲ μὴ προσίενται λογισμῷ αὐτοκράτορι διωθεῖσθαι. ἅμα δὲ τῶν ἀθηναίων ἐν τοῖς βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένων, καὶ τοῦ βρασίδου ἐφολκὰ καὶ οὐ

φ

ἐλπίδι ἀπερισκέπτω

τὰ ὄντα λέγοντος ὅσος ὢς αὐτῷ ἐπὶ νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ
μόνῃ στρατιᾷ οὐκ ἠθέλησαν οἱ ἀθηναῖοι ξυμμα
χεῖν, ἐθάρρουν καὶ ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς
βοηθῆσαι. τὸ δὲ μέγιστον διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν +
τῷ αὐτίκα. καὶ ὅτι τὸ πρῶτον λακεδαιμονίων ὀργῶν ὀργώντ
των ἔμελλον πειράσεσθαι κινδυνεύειν παντὶ
τρόπῳ ἑτοῖμοι ἦσαν. ὧν αἰσθανόμενοι. οἱ μὲν
ἀθηναῖοι φυλακὰς ὡς ἐξ ὀλίγου καὶ ἐν χειμῶ
νι διέπεμπον ἐς τὰς πόλεις. ὁ δὲ ἐς τὴν λακε
δαίμονα ἐφιέμενος, στρατιάν τε προσαποστέλλειν
ἐκέλευεν, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ στρυμόνι ναυπηγίαν
τριήρων παρεσκευάζετο. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι τὰ
μὲν καὶ φθόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀνδρῶν οὐχ
ὑπηρέτησαν αὐτῷ. τὰ δὲ καὶ βουλόμενοι μᾶλ
λον. τούς τε ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου κομίσασθαι.
καὶ τὸν πόλεμον καταλῦσαι. τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶ
νος μεγαρῆς. τά τε μακρὰ τείχη, ἃ σφῶν οἱ ἀθη
ναῖοι εἶχον, κατέσκαψαν ἑλόντες ἐς ἔδαφος.
καὶ βρασίδας, μετὰ τὴν ἀμφιπόλεως ἅλωσιν
ἔχων τοὺς συμμάχους στρατεύει ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀκτὴν
καλουμένην. ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ βασιλέως διορύγ
ματος ἔσω προύχουσα, καὶ ὁ ἄθως αὐτῆς ὄρος ἄθως
ὑψηλὸν τελευτᾷ ἐς τὸ αἰγαῖον πέλαγος. πόλεις
δὲ ἔχει σάνην μὲν ἀνδρίων ἀποικίαν παρὰ

αὐτὴν τὴν διώρυχα ἐς τὸ πρὸς εὔβοιαν πέλαγος
τετραμμένην· τὰς δὲ ἄλλας, θύσσον καὶ κλεωνὰς
καὶ ἀκροθώους, καὶ ὀλόφυξον καὶ δῖον, αἳ οἰ
κοῦνται ξυμμείκτοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσ
σων, καί τι καὶ χαλκιδικὸν ἔνι βραχύ· τὸ δὲ πλεῖ
στον πελασγικόν, τῶν καὶ λῆμνόν ποτε καὶ ἀθήνας
τυρσηνοί
τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ βισαλτικόν, καὶ
κρηστωνικόν, καὶ ἠδῶνες· κατὰ δὲ μικρὰ πολί
σματα οἰκοῦσι. καὶ οἱ μὲν πλείους προσεχώρησαν
τῷ βρασίδᾳ· σάνη δὲ καὶ δῖον ἀντέστη, καὶ αὐ
τῶν τὴν χώραν ἐμμείνας τῷ στρατῷ ἐδῄου. ὡς δ'
οὐκ ἐσήκουον, εὐθὺς στρατεύει ἐπὶ τορώνην τὴν
χαλκιδικὴν κατεχομένην ὑπὸ ἀθηναίων· καὶ
αὐτὸν ἄνδρες ὀλίγοι ἐπῆγον, ἑτοῖμοι ὄντες τὴν
πόλιν παραδοῦναι. καὶ ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι
καὶ περὶ ὄρθρον τῷ στρατῷ ἐκαθέζετο πρὸς τὸ
διοσκούριον ὃ ἀπέχει τῆς πόλεως τρεῖς μάλιστα
σταδίους. τὴν μὲν οὖν ἄλλην πόλιν τῶν τορωναίων
καὶ τοὺς ἀθηναίους, τοὺς ἐμφρουροῦντας ἔλα
θεν. οἱ δὲ πράσσοντες αὐτῷ εἰδότες ὅτι ἥξοι καὶ
προσελθόντες αὐτῶν λάθρα ὀλίγοι ἐτήρουν τὴν
πρόσοδον, καὶ ὡς ᾔσθοντο παρόντα ἐσκομίζου
σι παρ' αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας ψιλοὺς
ἑπτά· τοσοῦτοι γὰρ μόνοι ἀνδρῶν εἴκοσι τὸ πρῶ

τον

τῶν ταχθέντων οὐ κατέδεισαν ἐσελθεῖν. ἦρχε δὲ αὐτῶν
λυσίστρατος ὀλύνθιος. οἱ δὲ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς
τὸ πέλαγος τείχους καὶ λαθόντες τούς τε ἐπὶ τοῦ ἀκρω-
τάτου φυλακτηρίου φρουροὺς οὔσης τῆς πόλεως πρὸς
λόφον, ἀναβάντες διέφθειραν, καὶ τὴν κατὰ κα-
ναστραῖον πυλίδα διῄρουν. ὁ δὲ βρασίδας τῷ μὲν
ἄλλῳ στρατῷ ἡσύχαζεν ὀλίγον προελθών, ἑκατὸν δὲ
πελταστὰς προπέμπει, ὅπως ὁπότε πύλαι τινὲς
ἀνοιχθεῖεν καὶ τὸ σημεῖον ἀρθείη ὃ ξυνέκειτο:
πρῶτοι ἐσδράμοιεν. καὶ οἱ μὲν χρόνου ἐγγιγνομένου
καὶ θαυμάζοντες κατὰ μικρὸν, ἔτυχον ἐγγὺς τῆς
πόλεως προσελθόντες. οἱ δὲ τῶν τορωναίων ἔνδοθεν
παρασκευάζοντες μετὰ τῶν ἐσεληλυθότων, ὡς αὐ-
τοῖς ἥ τε πόλις διῄρητο καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν
πύλαι τοῦ μοχλοῦ διακοπέντος ἀνεῴγοντο, πρῶ-
τον μὲν κατὰ τὴν πυλίδα τινὰς περιαγαγόντες
ἐξεκόμισαν, ὅπως κατὰ νώτου καὶ ἀμφοτέρωθεν
τοὺς ἐν τῇ πόλει οὐδὲν εἰδότας ἐξαπίνης φοβήσειαν.
ἔπειτα τὸ σημεῖόν τε τοῦ πυρὸς ὡς εἴρητο ἀνέσχον.
καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πυλῶν τοὺς λοι-
ποὺς ἤδη τῶν πελταστῶν ἐσεδέχοντο. καὶ ὁ βρα-
σίδας ἰδὼν τὸ ξύνθημα ἔθει δρόμῳ ἀναστήσας
τὸν στρατὸν, ἐμβοήσαντά τε ἀθρόον, καὶ ἔκπληξιν
πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει παρασχόντα. καὶ οἱ μὲν
κατὰ τὰς πύλας εὐθὺς ἐσέπιπτον. οἱ δὲ κατὰ
δοκοὺς τετραγώνους, αἳ ἔτυχον τῷ τείχει πεπ

ἀνολκὴ

πτωκότι καὶ οἰκοδομουμένῳ πρὸς λίθων ἀνολκὴν
προσκειμέναι. βρασίδας μὲν οὖν καὶ τὸ πλῆθος
εὐθὺς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως ἐτράπε-
το, βουλόμενος κατ' ἄκρας καὶ βεβαίως ἑλεῖν αὐτήν.
ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος κατὰ πάντα ὁμοίως ἐσκεδάννυν-
το. τῶν δὲ τορωναίων γιγνομένης τῆς ἁλώσεως, τὸ
μὲν πολὺ οὐδὲν εἰδὸς ἐθορυβεῖτο. οἱ δὲ πράσσοντες
καὶ οἷς ταῦτα ἤρεσκε μετὰ τῶν εἰσελθόντων εὐθὺς
ἦσαν. οἱ δὲ ἀθηναῖοι, ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὁπλί-
ται καθεύδοντες, ὡς πεντήκοντα ἐπειδὴ ᾔσθοντο
οἱ μέν τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσὶν αὐτῶν,
τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν πεζῇ, οἱ δὲ ἐς τὰς ναῦς αἳ ἐ-
φρούρουν δύο καταφυγόντες διασῴζονται ἐς τὴν λή-
κυθον τὸ φρούριον ὃ εἶχον αὐτοὶ καταλαβόντες ἄκρον
τῆς πόλεως ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημμένον
ἐν στενῷ ἰσθμῷ. κατέφυγον δὲ καὶ τῶν τορωναί-
ων ἐς αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν σφίσιν ἐπιτήδειοι. γεγενημένης
δὲ ἡμέρας ἤδη καὶ βεβαίως τῆς πόλεως ἐχομέ-
νης ὁ βρασίδας τοῖς μὲν μετὰ τῶν ἀθηναίων
τορωναίοις καταπεφευγόσι κήρυγμα ἐποιήσατο
τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐξελθόντα ἀδεῶς,
πολιτεύειν. τοῖς δὲ ἀθηναίοις κήρυκα προσπέμ-
ψας ἐξιέναι ἐκέλευεν ἐκ τῆς ληκύθου ὑποσπόν-
δους καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας ὡς οὔσης χαλκιδέ(ων).
οἱ δὲ ἐκλείψειν μὲν οὐκ ἔφασαν, σπείσασθαι
δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἡμέραν τοὺς νεκροὺς ἀνε-

λέγεσθαι. ὁ δὲ ἐσπείσατο δύο. ἐν ταύταις δὲ αὐτὸς τάς τε
ἐγγὺς οἰκίας ἐκρατύνατο, καὶ ξύλλογον τῶν τορωναί-
ων ποιήσας ἔλεξε τοῖς ἐν τῇ ἀκάνθῳ παραπλήσια
ὅτι οὐ δίκαιον εἴη οὔτε τοὺς πράξαντας πρὸς αὐτὸν
τὴν λῆψιν τῆς πόλεως χείρους οὐδὲ προδότας ἡγεῖ-
σθαι. οὐ γὰρ ἐπὶ δουλείᾳ οὐδὲ χρήμασι πεισθέν-
τας δρᾶσαι τοῦτο. ἀλλὰ ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ ἐλευθε-
ρίᾳ τῆς πόλεως. οὔτε τοὺς μὴ μετασχόντας οἴεσθαι
μὴ τῶν αὐτῶν τεύξεσθαι. ἀφῖχθαι γὰρ οὐ δια-
φθερῶν οὔτε πόλιν οὔτε ἰδιώτην οὐδένα. τὸ δὲ κήρυ-
γμα ποιήσασθαι τούτου ἕνεκα τοῖς παρ' ἀθη-
ναίους καταπεφευγόσιν. ὡς ἡγούμενος οὐδὲν χεί-
ρους τῇ ἐκείνων φιλίᾳ, οὐδ' ἂν σφῶν πειρασαμέ-
νους αὐτοὺς τῶν λακεδαιμονίων δοκεῖν ἧσσον. ἀλ-
λὰ πολλῷ μᾶλλον ὅσῳ δικαιότερα πράσσουσιν
εὔνους ἂν σφίσι γενέσθαι. τούς τε πάντας παρα-
σκευάζεσθαι ἐκέλευεν, ὡς βεβαίους τε ἐσομένους
ξυμμάχους, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε ἤδη ὅτι ἂν ἁμαρ-
τάνωσιν αἰτίαν ἕξοντας. τὰ δὲ πρότερα οὐ σφεῖς ἀ-
δικεῖσθαι. ἀλλ' ἐκείνους μᾶλλον ὑπ' ἄλλων
κρεισσόνων, καὶ ξυγγνώμην εἶναι, εἴ τι ἠναντιοῦντο.
καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα εἰπὼν καὶ παραθαρσύνας
διελθουσῶν τῶν σπονδῶν τὰς προσβολὰς
ἐποιεῖτο τῇ ληκύθῳ. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἠμύνοντό
τε ἐκ φαύλου τειχίσματος. καὶ ἀπὸ οἰκιῶν ἐ-
πάλξεις ἐχουσῶν, καὶ μίαν μὲν ἡμέραν

ἀπεκρούσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μηχανῆς μελλούσης
προσάξεσθαι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἀφ' ἧς πῦρ
ἐνήσειν διενοοῦντο ἐς τὰ ξύλινα παραφράγματα.
καὶ προσιόντος ἤδη τοῦ στρατεύματος, ᾗ ᾤοντο
μάλιστα αὐτοὺς προσκομιεῖν τὴν μηχανὴν
καὶ ἦν ἐπιμαχώτατον, πύργον ξύλινον ἐπ' οἴκημα
ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος ἀμφορέας πολλοὺς καὶ
πίθους ἀνεφόρησαν καὶ λίθους μεγάλους ἄνθρωποί
τε πολλοὶ ἀνέβησαν. τὸ δὲ οἴκημα λαβὸν μεῖζον
ἄχθος ἐξαπιναίως κατερράγη, καὶ ψόφου πολλοῦ
γενομένου τοὺς μὲν ἐγγὺς καὶ ὁρῶντας τῶν Ἀθη-
ναίων ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν. οἱ δὲ ἄπω-
θεν καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου νομίσαντες ταύ-
τῃ ἑαλωκέναι ἤδη τὸ χωρίον φυγῇ ἐς τὴν θάλασ-
σαν καὶ τὰς ναῦς ὥρμησαν. καὶ ὁ Βρασίδας
ὡς ᾔσθετο αὐτοὺς ἀπολείποντάς τε τὰς ἐπάλ-
ξεις καὶ τὸ γιγνόμενον ὁρῶν ἐπιφερόμενος τῷ
στρατῷ εὐθὺς τὸ τείχισμα λαμβάνει. καὶ ὅσους
ἐγκατέλαβε διέφθειρε. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι
τοῖς τε πλοίοις καὶ ταῖς ναυσὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ
Παλλήνην. ἐκλιπόντες τὸ χωρίον ἐς Παλλήνην διεκομίσθησαν.
ὁ δὲ Βρασίδας, ἔστι γὰρ ἐν τῇ Ληκύθῳ Ἀθηνᾶς
ἱερὸν καὶ ἔτυχε κηρύξας ὅτε ἔμελλε προσβάλ-
λειν τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τοῦ τείχους τριάκοντα μ-
νᾶς ἀργυρίου δώσειν, νομίσας ἄλλῳ τινὶ
τρόπῳ ἢ ἀνθρωπείῳ τὴν ἅλωσιν γενέσθαι.

τάς τε τριάκοντα μνᾶς τῇ θεῷ ἀπέδωκεν ἐς τὸ ἱερόν.
καὶ τὴν λήκυθον καθελὼν καὶ ἀνασκευάσας ἀνασκευάσας
τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν. καὶ ὁ μὲν τὸ λοιπὸν τοῦ
χειμῶνος ἅ τε εἶχε τῶν χωρίων καθίστατο. καὶ τοῖς
ἄλλοις ἐπεβούλευε. καὶ τοῦ χειμῶνος διελθόντος
ὄγδοον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ. λακεδαιμόνιοι
δὲ καὶ ἀθηναῖοι ἅμα ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέ-
ρους εὐθὺς ἐκεχειρίαν ἐποιήσαντο ἐνιαύσιον. νο-
μίσαντες ἀθηναῖοι μὲν οὐκ ἂν ἔτι τὸν βρασίδαν
σφῶν προσαποστῆσαι οὐδὲν πρὶν παρασκευά-
σαιντο καθ᾽ ἡσυχίαν, καὶ ἅμα εἰ καλῶς σφί-
σιν ἔχοι καὶ ξυμβῆναι τὰ πλείω, λακεδαιμόνιοι
τε ταῦτα τοὺς ἀθηναίους ἡγούμενοι ἅπερ ἐδέδισαν
φοβεῖσθαι, καὶ γενομένης ἀνακωχῆς κακῶν
καὶ ταλαιπωρίας, μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοὺς
πειρασαμένους ξυναλλαγῆναί τε καὶ τοὺς ἄν-
δρας σφίσιν ἀποδόντας, σπονδὰς ποιήσασθαι
καὶ ἐς τὸν πλείω χρόνον. τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας,
περὶ πλείονος ἐποιοῦντο κομίσασθαι. ὡς ἔτι
βρασίδας εὐτύχει. καὶ ἔμελλον ἐπὶ μεῖζον χω-
ρήσαντος αὐτοῦ καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος
τῶν μὲν στέρεσθαι. τοῖς δὲ ἐκ τοῦ ἴσου ἀμυνόμε-
νοι κινδυνεύσειν καὶ κρατήσειν. γίγνεται οὖν
ἐκεχειρία αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις ἥδε.
περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ, καὶ τοῦ μαντείου τοῦ ἀπόλ-
λωνος τοῦ πυθίου δοκεῖ ἡμῖν χρῆσθαι τὸν

βουλόμενον ἀδόλως κατὰ τοὺς πατρίους νόμους.
τοῖς μὲν λακεδαιμονίοις ταῦτα δοκεῖ καὶ τοῖς ξυμ-
μάχοις τοῖς παροῦσι. βοιωτοὺς δὲ καὶ φωκέας πεί-
σειν φασὶν ἐς δύναμιν προσκηρυκευόμενοι.
περὶ δὲ τῶν χρημάτων τῶν τοῦ θεοῦ ἐπιμελεῖσθαι
ὅπως τοὺς ἀδικοῦντας ἐξευρήσωμεν, ὀρθῶς καὶ
δικαίως τοῖς νόμοις πατρίοις χρώμενοι, πάντες.
περὶ μὲν οὖν τούτων ἔδοξε λακεδαιμονίοις καὶ
τοῖς ξυμμάχοις, ἐὰν σπονδὰς ποιῶνται οἱ ἀθη-
ναῖοι, ἐπὶ τῆς αὐτῶν μένειν ἑκατέρους ἔχοντας
ἅπερ νῦν ἔχομεν, τοὺς μὲν ἐν τῷ κορυφασίῳ
ἐντὸς τῆς βουφράδος καὶ τοῦ τομέως μένοντας.
τοὺς δὲ ἐν κυθήροις μὴ ἐπιμισγομένους
ἐς τὴν ξυμμαχίαν, μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς
μήτε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς. τοὺς δὲ ἐν νισαίᾳ
καὶ μινῴᾳ, μὴ ὑπερβαίνοντας τὴν ὁδὸν
τὴν ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν παρὰ τοῦ νίσου
ἐπὶ τὸ ποσειδώνιον. ἀπὸ δὲ τοῦ ποσειδωνίου
εὐθὺς ἐπὶ τὴν γέφυραν τὴν ἐς μινῴαν.
μηδὲ μεγαρέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ὑπερ-
βαίνειν τὴν ὁδὸν ταύτην καὶ τὴν νῆσον
ἥνπερ ἔλαβον οἱ ἀθηναῖοι ἔχοντας μήτε
ἐπιμισγομένους μηδετέρωσε, καὶ τὰ ἐν τῇ
τροιζῆνι ὅσαπερ νῦν ἔχουσι καὶ οἷα ξυνέθεν-
το πρὸς ἀθηναίους καὶ τῇ θαλάσσῃ
χρωμένους ὅσα κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ

[Margin:] καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς· καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι
κορυφασίων
βουφράδος
τομέως

τὴν ξυμμαχίαν. λακεδαιμονίους τε καὶ τοὺς ξυμμάχους
πλεῖν μακρᾷ μὴ νηί· ἄλλῳ δὲ κωπήρει πλοίῳ ἐς πεντα-
κόσια τάλαντα ἄγοντι μέτρα· κήρυκι δὲ καὶ πρεσβείᾳ
καὶ ἀκολούθοις ὁπόσοις ἂν δοκῇ περὶ καταλύσεως
τοῦ πολέμου. καὶ δικῶν ἐς πελοπόννησον καὶ ἀ-
θήναζε σπονδὰς εἶναι ἰοῦσι, καὶ ἀπιοῦσι καὶ κατὰ
γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. τοὺς δὲ αὐτομόλους μὴ δέ-
χεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μήτε ἐλεύθερον μήτε δοῦλον
μήτε ὑμᾶς μήτε ἡμᾶς. δίκας τε διδόναι ὑμᾶς τε
ἡμῖν καὶ ἡμᾶς ὑμῖν. κατὰ τὰ πάτρια τὰ ἀμφίλογα
δίκῃ διαλύοντας ἄνευ πολέμου. τοῖς μὲν λακεδαιμονίοις
καὶ τοῖς ξυμμάχοις, ταῦτα δοκεῖ. εἰ δέ τι ὑμῖν εἴτε
κάλλιον εἴτε δικαιότερον τούτων δοκεῖ εἶναι, ἰόντες ἐς αι
λακεδαίμονα, διδάσκετε. οὐδενὸς γὰρ ἀποστήσονται
ὅσα ἂν δίκαια λέγητε. οὔτε οἱ λακεδαιμόνιοι οὔτε οἱ
ξύμμαχοι. οἱ δὲ ἰόντες τέλος ἔχοντες ἰόντων, ἧπερ καὶ
ὑμεῖς ἡμᾶς κελεύετε. αἱ δὲ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔ-
σονται. ἔδοξε τῷ δήμῳ, ἀκαμαντὶς ἐπρυτάνευε
νικιάδης ἐπεστάτει, λάχης εἶπε τύχῃ ἀγαθῇ τῶν
ἀθηναίων ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν καθὰ ξυγ-
χωροῦσι λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν καὶ
ὡμολόγησαν ἐν τῷ δήμῳ τὴν ἐκεχειρίαν εἶναι ἐνιαυτ.
ἄρχειν δὲ τήνδε τὴν ἡμέραν τετράδα ἐπὶ δέκα ασ
τοῦ ἐλαφηβολιῶνος μηνός. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἰόντ
ὡς ἀλλήλους πρέσβεις, καὶ κήρυκας ποιεῖσθαι
τοὺς λόγους καθότι ἔσται ἡ κατάλυσις τοῦ πολέμου. ἐκ-
κλησίαν δὲ ποιήσαντας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς

πρυτανεῖον πρῶτον περὶ τῆς εἰρήνης βουλεύσασθαι ἀθη-
ἐσίῃ ναίους καθότι ἂν ἐσίῃ ἡ πρεσβεία περὶ τῆς καταλύ-
σεως τοῦ πολέμου. σπείσασθαι δὲ αὐτίκα μάλα
τὰς πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ τὰς παρούσας ἦ μὴν
ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνιαυτόν. ταῦτα ξυν-
έθεντο λακεδαιμόνιοι καὶ ὤμοσαν καὶ οἱ ξύμμαχοι
ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις μηνὸς ἐν λακε-
δαίμονι γεραστίου δωδεκάτῃ. ξυνετίθεντο δὲ καὶ ἐ-
σπένδοντο λακεδαιμονίων μὲν οἵδε. ταῦρος ἐχετι-
μίδα, ἀθήναιος περικλείδα. φιλοχαρίδας ἐρυ-
ξιλαΐδα. κορινθίων δὲ αἰνέας ὠκύτου. εὐφαμί-
δας ἀριστωνύμου. σικυωνίων δὲ δαμότιμος ναυκρά-
τους. ὀνάσιμος μεγακλέους. μεγαρέων δὲ νίκασος
κεφάλου, μενεκράτης ἀμφιδώρου. ἐπιδαυρίων δὲ
ἀμφίας εὐπαΐδα. ἀθηναίων δὲ οἱ στρατηγοὶ νικόστρα-
τος διιτρέφους, νικίας νικηράτου. αὐτοκλῆς τολμαί-
ου. ἡ μὲν δὴ ἐκεχειρία αὕτη ἐγένετο, καὶ ξυνῇσαν
ἐν αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν διὰ παντὸς
ἐς λόγους. περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας αἷς ἐπήρχοντο
σκιώνη ἐν τῇ πελλήνῃ πόλις ἀπέστη ἀπ' ἀθηναίων
πρὸς βρασίδαν. φασὶ δὲ οἱ σκιωναῖοι πελληνῆς
μὲν εἶναι ἐκ πελοποννήσου, πλέοντας δὲ ἀπὸ
τροίας σφῶν τοὺς πρώτους κατενεχθῆναι ἐς τὸ
χειμῶνι ἀχαιῶν χωρίον τοῦτο τῷ χειμῶνι τούτῳ ᾧ ἐχρήσαντο ἀθηναῖ-
οι ἀχαιοί. καὶ αὐτοῦ οἰκῆσαι. ἀποστᾶσι δὲ αὐτοῖς
ὁ βρασίδας διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν σκιώνην

τριήρει μὲν φιλίᾳ προπλεούσῃ. αὐτὸς δὲ ἐν κελητίῳ
ἄπωθεν ἐφεπόμενος, ὅπως εἰ μέν τινι τοῦ κέ
λητος μείζονι πλοίῳ περιτυγχάνοι, ἡ τριήρης ἀμύνοι
αὐτῷ. ἀντιπάλου δὲ ἄλλης τριήρους ἐπιγενομένης
οὐ πρὸς τὸ ἔλασσον νομίζων τρέψεσθαι, ἀλλ᾽
ἐπὶ τὴν ναῦν. καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸν διασώσειν. πε
ραιωθεὶς δὲ καὶ ξύλλογον ποιήσας τῶν σκιωναίων,
ἔλεγεν ἅ τε ἐν τῇ ἀκάνθῳ καὶ τορώνῃ. καὶ προσέ
τι φάσκων ἀξιωτάτους αὐτοὺς εἶναι ἐπαίνου. οἵτινες
τῆς πελλήνης ἐν τῷ ἰσθμῷ ἀπειλημμένης ὑπὸ
ἀθηναίων ποτίδαιαν ἐχόντων καὶ ὄντες οὐδὲν
ἄλλο ἢ νησιῶται αὐτεπάγγελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν
ἐλευθερίαν, καὶ οὐκ ἀνέμειναν ἀτολμίᾳ ἀνάγκ
ην σφίσι προσγενέσθαι περὶ τοῦ φανερῶς οἰκείου
ἀγαθοῦ. σημεῖόν τε εἶναι τοῦ καὶ ἄλλο τι ἂν αὐ
τοὺς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομεῖναι, εἴ τε τεθή
σεται κατὰ νοῦν πράγματα. πιστοτάτους τε τῇ ἀλη
ἀληθείᾳ ἡγήσεσθαι αὐτοὺς λακεδαιμονίων
φίλους, καὶ τἆλλα τιμήσειν, καὶ οἱ μὲν σκιωναῖ-
οι ἐπηρθήσαν τε τοῖς λόγοις, καὶ θαρσήσαντες
πάντες ὁμοίως καὶ οἷς πρότερον μὴ ἤρεσκε τὰ,
πρασσόμενα, τόν τε πόλεμον διενοοῦντο προθύ
μως οἴσειν, καὶ τὸν βρασίδαν, τά τ᾽ ἄλλα καλῶς
ἐδέξαντο. καὶ δημοσίᾳ μὲν χρυσῷ στεφάνῳ ἀ
νέδησαν ὡς ἐλευθεροῦντα τὴν ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ
ἐταινίουν τε καὶ προσήρχοντο, ὥσπερ ἀθλητῇ.

ὁ δὲ τότε παραυτίκα φυλακήν τινα αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν
διέβη πάλιν, καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ στρατιὰν πλείω
ἐπεραίωσε, βουλόμενος μετ᾽ αὐτῶν τῆς τε μένδης
τῆς καὶ τοῖς ποτιδαίας ἀποπειρᾶσαι, ἡγούμενος καὶ
τοὺς ἀθηναίους βοηθῆσαι ἂν ὡς ἐς νῆσον καὶ
βουλόμενος φθάσαι, καί τι αὐτῷ καὶ ἐπράσσετο
ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι. καὶ ὁ μὲν
ἔμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύταις. ἐν τού
τῳ δὲ τριήρης οἱ τὴν ἐκεχειρίαν περιαγγέλλοντες
ἀφικνοῦνται παρ᾽ αὐτόν, ἀθηναίων μὲν ἀριστώ
νυμος, λακεδαιμονίων δὲ ἀθήναιος, καὶ ἡ στρα
τιὰ μὲν πάλιν διέβη ἐς τορώνην. οἱ δὲ τῷ βρασί
δᾳ ἀνήγγελλον τὴν ξυνθήκην καὶ ἐδέξαντο πάν
λακεδαι- τες οἱ ἐπὶ θράκης ξύμμαχοι λακεδαιμονίων
μόνιοι. τὰ πεπραγμένα. ἀριστώνυμος δὲ τοῖς μὲν ἄλ
λοις κατῄνει. σκιωναίους δὲ αἰσθόμενος ἐκ λο
γισμοῦ τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφεστήκοιεν, οὐκ
ἔφη ἐνσπόνδους ~~εἶναι~~ ἔσεσθαι. βρασίδας δὲ
ἀντέλεγεν πολλὰ ὡς πρότερον καὶ οὐκ ἀφίει τὴν
πόλιν. ὡς δ᾽ ἀπήγγελλεν ἐς τὰς ἀθήνας ὁ ἀρίστω
νυμος περὶ αὐτῶν, οἱ ἀθηναῖοι εὐθὺς ἑτοῖμοι ἦσαν
στρατεύειν ἐπὶ τὴν σκιώνην. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι
πρέσβεις πέμψαντες παραιτήσεσθαι ἔφασαν
αὐτοὺς τὰς σπονδάς, καὶ τῆς πόλεως ἀντεποιοῦν
το βρασίδᾳ πιστεύοντες. δίκῃ δὲ ἑτοῖμοι ἦσαν

περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι. οἱ δὲ δίκῃ μὲν οὐκ ἤθελον κιν-
δυνεύειν· στρατεύειν δὲ ὡς τάχιστα ὀργὴν ποιούμενοι· εἰ
καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη ὄντες ἀξιοῦσι σφῶν ἀφίστασθαι
τῇ κατὰ γῆν Λακεδαιμονίων ἰσχύι ἀνωφελεῖ πιστεύοντες.
εἶχε δὲ καὶ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀποστάσεως μᾶλλον ἢ οἱ
Ἀθηναῖοι ἐδικαίουν. δύο γὰρ ἡμέραις ὕστερον ἀπέστησαν
οἱ Σκιωναῖοι. ψήφισμά τ' εὐθὺς ἐποιήσαντο Κλέωνος γνώ-
μῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε καὶ ἀποκτεῖ-
ναι. καὶ τἆλλα ἡσυχάζοντες ἐς τοῦτο παρεσκευά-
ζοντο. Ἐν τούτῳ δὲ Μένδη ἀφίσταται αὐτῶν πόλις — μένδη
ἐν τῇ Παλλήνῃ Ἐρετριῶν ἀποικία, καὶ αὐτοὺς ἐδέξατο
ὁ Βρασίδας, οὐ νομίζων ἀδικεῖν ὅτι ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ φα-
νερῶς προσεχώρησαν· ἔστι γὰρ ἃ καὶ αὐτὸς ἐνεκάλει
τοῖς Ἀθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδάς. διὸ
καὶ οἱ Μενδαῖοι μᾶλλον ἐτόλμησαν, τήν τε τοῦ Βρασί-
δου γνώμην ὁρῶντες ἑτοίμην, τεκμαιρόμενοι καὶ
ἀπὸ τῆς Σκιώνης ὅτι οὐ προυδίδου. καὶ ἅμα τῶν
πρασσόντων σφίσιν ὀλίγων τε ὄντων, καὶ ὡς τότε ἐ-
μέλλησαν οὐκέτι ἀνέντων, ἀλλὰ περὶ σφίσιν αὐτοῖς
φοβουμένων τὸ κατάδηλον. καὶ καταβιασαμένων
παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εὐθὺς
πυθόμενοι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες παρεσκευ-
άζοντο ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις. καὶ Βρασίδας προσ-
δεχόμενος τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, ὑπεκκομίζει
ἐς Ὄλυνθον τὴν Χαλκιδικὴν παῖδας καὶ γυναῖ-
κας τῶν Σκιωναίων καὶ Μενδαίων, καὶ τῶν Πελο-
ποννησίων αὐτοῖς πεντακοσίους ὁπλίτας διέπεμψε

καὶ πελταστὰς τριακοσίους χαλκιδέας, ἄρχοντα δὲ τῶν ἁ
πάντων πολυδαμίδαν. καὶ οἱ μὲν τὰ περὶ σφᾶς
αὐτοὺς ὡς ἐν τάχει παρεσομένων τῶν ἀθηναίων
κοινῇ εὐτρεπίζοντο· βρασίδας δὲ καὶ περδίκκας
ἐν τούτῳ στρατεύουσιν ἅμα ἐπὶ ἀρραβαῖον τὸ δεύτερον
ἐς λύγκον· καὶ ἦγον ὁ μὲν ὧν ἐκράτει μακεδόνων
τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἐνοικούντων ἑλλήνων ὁπλί
τας. ὁ δὲ πρὸς τοῖς αὐτοῦ περιλοίποις τῶν πελοπον
νησίων χαλκιδέας καὶ ἀκανθίους, καὶ τῶν ἄλλ
κατὰ δύναμιν ἑκάστων. σύμπαν δὲ τὸ ὁπλιτικ
τῶν ἑλλήνων τρισχίλιοι μάλιστα. ἱππεῖς δὲ οἱ πάν
τες ἠκολούθουν μακεδόνων σὺν χαλκιδεῦσιν ὀ
λίγου ἐς χιλίους, καὶ ἄλλος ὅμιλος τῶν βαρβάρ
πολύς. ἐσβαλόντες δὲ ἐς τὴν ἀρριβαίου καὶ εὑ
ρόντες ἀντεστρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς λυγκηστάς,
ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοὶ καὶ ἐχόντων τῶν μὲν πε
ζῶν λόφον ἑκατέρωθεν. πεδίου δὲ τοῦ μέσου ὄντος
οἱ ἱππεῖς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες ἱππομάχησαν
πρῶτα ἀμφοτέρων. ἔπειτα δὲ καὶ ὁ βρασίδας καὶ
ὁ περδίκκας προελθόντων προτέρων ἀπὸ τοῦ λόφου
μετὰ τῶν ἱππέων τῶν λυγκηστῶν ὁπλιτῶν καὶ ἑτοί
μων ὄντων μάχεσθαι, ἀντεπαγαγόντες καὶ αὐτοὶ ξυν
έβαλον, καὶ ἔτρεψαν τοὺς λυγκηστάς. καὶ πολλοὺς
μὲν διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ διαφεύγοντες πρὸς
τὰ μετέωρα ἡσύχαζον. μετὰ δὲ τοῦτο τροπαῖον στήσαν
τες δύο μὲν ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπέσχον τοὺς ἰλλυ

ρίους μένοντες οἳ ἔτυχον τῷ περδίκκα μισθοῦσθαι μέλ
λοντες ἥξειν. ἔπειτα ὁ περδίκκας ἐβούλετο προϊέναι ἐπὶ
τὰς τοῦ ἀρριβαίου κώμας καὶ μὴ καθῆσθαι. βρασί
δας δὲ τῆς μένδης περιορώμενος μὴ τῶν ἀθηναίων
πρότερον ἐπιπλευσάντων τι πάθῃ, καὶ ἅμα τῶν ἰλλυ
ριῶν οὐ παρόντων οὐ πρόθυμος ἦν ἀλλὰ ἀναχωρεῖν
μᾶλλον, καὶ ἐν τούτῳ διαφερομένων αὐτῶν ἠγγέλθη
ὅτι καὶ οἱ ἰλλυριοὶ μετ᾽ ἀρριβαίου προδόντες περδίκκαν
γεγένηνται. ὥστε ἤδη ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν ἀναχω
ρεῖν διὰ τὸ δέος αὐτῶν ὄντων ἀνθρώπων μαχίμων. κυρω — μαχίμ(ων) pugnantium bellatorum
θὲν δὲ οὐδὲν ἐκ τῆς διαφορᾶς ὁπηνίκα χρὴ ὁρμᾶ
σθαι νυκτός τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν μακεδόνες καὶ
τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων εὐθὺς φοβηθέντες ὅπερ — φιλεῖ
φιλεῖ μεγάλα στρατόπεδα ἀσαφῶς ἐκπλήγνυσθαι
καὶ νομίσαντες πολλαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἀπ
ιέναι ὅσον δὲ οὔπω παρεῖναι καταστάντες ἐς αἰφ
νίδιον φυγὴν ἐχώρουν ἐπ᾽ οἴκου, καὶ τὸν περδίκκαν
τὸ πρῶτον οὐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω ἠνάγκασαν
~~πλὴν~~ πρὶν τὸν βρασίδαν ἰδεῖν. ἄπωθεν γὰρ
πολὺ ἀλλήλων ἐστρατοπεδεύοντο προαπελθεῖν. βρα
σίδας δὲ ἅμα τῇ ἕῳ ὡς εἶδε τοὺς μακεδόνας προ
κεχωρηκότας, τούς τε ἰλλυριοὺς καὶ τὸν ἀρριβαῖον μέλ
λοντας ἐπιέναι, ξυναγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐς τετράγωνον — quadrato agmin(e)
τάξιν τοὺς ὁπλίτας καὶ τὸν ψιλὸν ὅμιλον ἐς μέσον
λαβὼν διενοεῖτο ἀναχωρεῖν. ἐκ δρόμους δὲ εἴ πῃ [ἐκδρόμ(ους) vel]
προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους. καὶ αὐτὸς

λογάδας ἔχων τριακοσίους τελευταῖος γνώμην εἶχεν ὑπο
χωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώτοις προσκεισομένοις ἀν
θιστάμενος ἀμύνεσθαι. καὶ πρὶν τοὺς πολεμίους
ἐγγὺς εἶναι ὡς διὰ ταχέων παρεκελεύσατο τοῖς στρατι
ώταις τάδε· εἰ μὲν μὴ ὑπώπτευον ἄνδρες πελοποννή
σιοι ὑμᾶς τῷ τε μεμονῶσθαι καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐ
πιόντες καὶ πολλοὶ ἔκπληξιν ἔχειν οὐκ ἂν ὁμοίως δι
δαχὴν ἅμα τῇ παρακελεύσει ἐποιούμην· νῦν δὲ
πρὸς μὲν τὴν ἀπόλειψιν τῶν ἡμετέρων καὶ τὸ πλῆθος
τῶν ἐναντίων βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέσει
τὰ μέγιστα πειράσομαι πείθειν· ἀγαθοῖς γὰρ εἶ
ναι ὑμῖν προσήκει τὰ πολέμια οὐ διὰ συμμάχων
παρουσίαν ἑκάστοτε ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀρετὴν, καὶ μη
δὲν πλῆθος πεφοβῆσθαι ἑτέρων, οἵ γε μηδὲ ἀπὸ
πολιτειῶν τοιούτων ἥκετε· ἐν αἷς οὐ πολλοὶ ὀλίγων
ἄρχουσιν ἀλλὰ πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσονες, οὐκ ἄλλῳ
τινὶ κτησάμενοι τὴν δυναστείαν ἢ τῷ μαχόμενοι κρα
τεῖν. βαρβάρους δὲ οὓς νῦν ἀπειρίᾳ δέδιτε μαθεῖν
χρὴ ἐξ ὧν τε προηγωνίσθε τοῖς μακεδόσιν αὐτῶν καὶ ἀ
φ' ὧν ἐγὼ εἰκάζων τε καὶ ἄλλων ἀκοῇ ἐπίσταμαι οὐ
δεινοὺς ἐσομένους, καὶ γὰρ ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῆ
ὄντα τῶν πολεμίων δόκησιν ἔχει ἰσχύος, διδαχὴ ἀληθὴς
προσγενομένη περὶ αὐτῶν ἐθάρσυνε μᾶλλον τοὺς
ἀμυνομένους· οἷς δὲ βεβαίως τι πρόσεστιν ἀγαθὸν
μὴ προϊδών τις ἂν αὐτοῖς τολμηρότερον προσφέροιτο.
οὗτοι δὲ τὴν μέλλησιν μὲν ἔχουσι τοῖς ἀπείροις

φοβεροί· καὶ γὰρ πλήθει ὄψεως δεινοὶ, καὶ βοῆς με-
γέθει ἀφόρητοι, ἥ τε διὰ κενῆς ἐπανάσεισις τῶν ὅπλων
ἔχει τινὰ δήλωσιν ἀπειλῆς· προσμεῖξαι δὲ τοῖς ὑπο-
μένουσιν αὐτὰ οὐχ ὁμοῖοι· οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες αἰσχυν-
θεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν βιαζόμενοι· ἥ τε φυγὴ καὶ
ἡ ἔφοδος αὐτῶν ἴσην ἔχουσα δόξαν τοῦ καλοῦ ἀνεξέλεγκτον
καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει· αὐτοκράτωρ δὲ μάχη μάλιστ᾽ ἂν
καὶ πρόφασιν τοῦ σώζεσθαί τινι πρεπόντως πορίσειε.
τοῦ τε ἐς χεῖρας ἐλθεῖν πιστότερον τὸ ἐκφοβήσειν ὑμᾶς
ἀκινδύνως ἡγοῦνται· ἐκείνῳ γὰρ ἂν πρὸ τούτου ἐχ-
ρῶντο· σαφῶς τε πᾶν τὸ προυπάρχον δεινὸν ἀπ᾽ αὐτῶν
ὁρᾶτε ἔργῳ μὲν βραχὺ ὄν, ὄψει δὲ καὶ ἀκοῇ κατασπέρχον.
ὃ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον, καὶ ὅταν καιρὸς ᾖ,
κόσμῳ καὶ τάξει αὖθις ὑπαγαγόντες ἔς τε τὸ ἀσφα-
λὲς θᾶσσον ἀφίξεσθε· καὶ γνώσεσθε τὸ λοιπὸν ὅτι,
οἱ τοιοῦτοι ὄχλοι τοῖς μὲν τὴν πρώτην ἔφοδον δεξαμέ-
νοις ἄπωθεν ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσει ἐπι-
κομποῦσιν· οἳ δ᾽ ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς κατὰ πόδας τὸ εὔψυ-
χον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὀξεῖς ἐνδείκνυνται. Τοιαῦτα ὁ Βρασί-
δας παραινέσας ὑπῆγε τὸ στράτευμα. οἱ δὲ βάρβα-
ροι ἰδόντες πολλῇ βοῇ καὶ θορύβῳ προσέκειντο
νομίσαντες φεύγειν τε αὐτὸν καὶ καταλαβόντες
διαφθερεῖν, καὶ ὡς αὐτοῖς αἵ τε ἐκδρομαὶ ὅπῃ προσ-
πίπτοιεν ἀπήντων καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς λογάδας
ἐπικειμένους ὑφίστατο, τῇ τε πρώτῃ ὁρμῇ παρὰ γνώ-
μην ἀντέστησαν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφερομένους μὲν

δεχόμενοι ἢ μένοντας. ἡσυχαζόντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν.
τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ βρασίδου ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρί
α οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἀπέσχοντο. μέρος δέ τι κα
ταλιπόντες αὐτοῖς ἐπακολουθοῦν προσβάλλειν,
οἱ λοιποὶ χωρήσαντες δρόμῳ ἐπί τε τοὺς φεύγοντας τῶν
μακεδόνων οἷς ἐντύχοιεν ἔκτεινον, καὶ τὴν ἐσβολὴν
ἥ ἐστι μεταξὺ δυοῖν λόφοιν στενὴ ἐς τὴν ἀρριβαίου φθά
σαντες προκατέλαβον, εἰδότες οὐκ οὖσαν ἄλλην
τῷ βρασίδᾳ ἀναχώρησιν, καὶ προσιόντος αὐτοῦ ἐς αὐτὸ
ἤδη τὸ ἄπορον τῆς ὁδοῦ κυκλοῦνται ὡς ἀποληψόμε
νοι. ὁ δὲ γνοὺς προεῖπε τοῖς μεθ' ἑαυτοῦ τριακοσίοις, ὃν
ᾤετο μᾶλλον ἂν ἑλεῖν τῶν λόφων χωρήσαντας πρὸς αὐ
τὸν δρόμῳ ὡς τάχιστα ὡς ἕκαστος δύναται ἄνευ τάξεως
πειρᾶσαι ἀπ' αὐτοῦ ἐκκροῦσαι τοὺς ἤδη ἐπόντας βαρ
βάρους πρὶν καὶ τὴν πλείονα κύκλωσιν σφῶν αὐ
τόσε προσμεῖξαι, καὶ οἱ μὲν προσπεσόντες ἐκράτη
σαντες τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου. καὶ ἡ πλείων ἤδη στρατιὰ
τῶν ἑλλήνων ῥᾷον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο. οἱ γὰρ βάρ
βαροι καὶ ἐφοβήθησαν τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα γε
νομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ μετεώρου καὶ ἐς τὸ πλεῖον
οὐκέτι ἐπηκολούθουν νομίζοντες καὶ ἐν μεθορίοις
εἶναι αὐτοὺς ἤδη καὶ διαπεφευγέναι. βρασίδας δὲ
ὡς ἀντελάβετο τῶν μετεώρων κατὰ ἀσφάλειαν μᾶλλ
ἰὼν αὐθήμερον ἀφικνεῖται εἰς ἄρνισαν πρῶτον
τῆς περδίκκου ἀρχῆς. καὶ αὐτοὶ ὀργιζόμενοι οἱ στρατι
ῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν μακεδόνων ὅσοις ἐνέτυ

τυχον

τυχὸν κατὰ τὴν ὁδὸν ζεύγεσιν αὐτῶν βοεικοῖς, εἴ τινι σκεύει
ἐκπεπτωκότι, οἷα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσ-
ει εἰκὸς ἦν ξυμβῆναι. τὰ μὲν ὑπολύοντες κατέκοπ-
τον. τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐποιοῦντο. ἀπὸ τούτου τε πρῶτον
περδίκκας, βρασίδαν τε πολέμιον ἐνόμισε. καὶ
ἐς τὸ λοιπὸν πελοποννησίων. τῇ μὲν γνώμῃ δι' ἀθηναί-
ους οὐ ξύνηθες μῖσος εἶχε. τῶν δὲ ἀναγκαίων ξυμφόρ-
ων διαναστὰς ἔπρασσεν ὅτῳ τρόπῳ τάχιστα τοῖς μὲν ξυμ-
βήσεται. τῶν δὲ ἀπαλλάξεται. βρασίδας δὲ ἀναχωρή-
σας ἐκ μακεδονίας ἐς τορώνην καταλαμβάνει ἀ-
θηναίους μὲν μένδην ἤδη ἔχοντας, καὶ αὐτοῦ ἡσυχάζων
ἐς μὲν τὴν παλλήνην ἀδύνατος ἤδη ἐνόμιζεν εἶναι
διαβὰς τιμωρεῖν. τὴν τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν
ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον. τοῖς ἐν τῇ λύγκῳ ἐξέπλευσαν
ἐπί τε τὴν μένδην καὶ τὴν σκιώνην οἱ ἀθηναῖοι
ὥσπερ παρεσκευάζοντο ναυσὶ μὲν πεντήκοντα. ὧν
ἦσαν δέκα χῖαι. ὁπλίταις δὲ χιλίοις ἑαυτῶν καὶ
τοξόταις ἑξακοσίοις καὶ θραξὶ μισθωτοῖς χιλίοις
καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων πελτασταῖς.
ἐστρατήγει δὲ νικίας ὁ νικηράτου καὶ ὁ νικόστρατος
ὁ διιτρέφους. ἄραντες δὲ ἐκ ποτιδαίας ταῖς ναυσὶ
καὶ σχόντες κατὰ τὸ ποσειδώνιον ἐχώρουν ἐς τοὺς
μενδαίους. οἱ δὲ αὐτοί τε καὶ σκιωναίων τριακόσιοι
βεβοηθηκότες πελοποννησίων τε οἱ ἐπίκουροι. ξύμ-
παντες δὲ ἑπτακόσιοι ὁπλῖται. καὶ πολυδαμίδας ὁ
ἄρχων αὐτῶν. ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἔξω

τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου καρτεροῦ· καὶ αὐτοῖς ὁ νικίας μὲν
μεθωναίους τε ἔχων εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ψιλοὺς καὶ λογά
δας τῶν ἀθηναίων ὁπλιτῶν ἑξήκοντα, καὶ τοὺς τοξότας ἅ
παντας, κατὰ ἀτραπόν τινα τοῦ λόφου πειρώμενος προσ
βῆναι· καὶ τραυματιζόμενος ὑπ᾽ αὐτῶν οὐκ ἠδυνή
θη βιάσασθαι· νικόστρατος δὲ ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλείο
νος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ
ὄντι δυσβάτῳ, καὶ πάνυ ἐθορυβήθη. καὶ ἐς ὀλί
γον ἀφίκετο πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἀθηναίων νικη
θῆναι· καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ὡς οὐκ ἐνέδοσαν
οἱ μενδαῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, οἱ ἀθηναῖοι ἀναχωρή
σαντες ἐστρατοπεδεύσαντο· καὶ οἱ μενδαῖοι νυκτὸς
ἐπελθούσης ἐς τὴν πόλιν ἀπῆλθον· τῇ δ᾽ ὑστε
ραίᾳ οἱ μὲν ἀθηναῖοι περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸ
σκιώνης τό τε προάστειον εἷλον· καὶ τὴν ἡμέραν
ἅπασαν ἐδῄουν τὴν γῆν οὐδενὸς ἐπεξιόντος· ἦν
γάρ τι καὶ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει· οἱ δὲ τριακόσιοι τῶν
σκιωναίων τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴ
κου· καὶ τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ· νικίας μὲν τῷ ἡμί
σει τοῦ στρατοῦ προϊὼν ἅμα ἐς τὰ μεθόρια τῶν σκιω
ναίων τὴν γῆν ἐδῄου· νικόστρατος δὲ τοῖς λοιποῖς κα
τὰ τὰς ἄνω πύλας, ᾗ ἐπὶ ποτιδαίας ἔρχονται, προσ
εκάθητο τῇ πόλει· ὁ δὲ πολυμείδας, ἔτυχε γὰρ ταύτῃ
τοῖς μενδαίοις καὶ ἐπικούροις ἐντὸς τοῦ τείχους
τὰ ὅπλα κείμενα, διατάσσει τε ὡς ἐς μάχην· καὶ
παρῄνει τοῖς μενδαίοις ἐπεξιέναι· καὶ τινὸς αὐτῷ
τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἀντειπόντος κατὰ τὸ στασιωτικ

ὅτι οὐκ ἐπέξεισιν, οὐδὲ δέοιτο πολεμεῖν, καὶ ὡς ἀντεῖπεν,
ἐπισπασθέντος τε τῇ χειρὶ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ θορυβηθέν-
τος ὁ δῆμος εὐθὺς ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα ὑπὸ ὀργῆς
ἐχώρει ἐπί τε πελοποννησίους, καὶ τοὺς τὰ ἐναντία σφί-
σι μετ' αὐτῶν πράξαντας, καὶ προσπεσόντες τρέπου-
σιν ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ. ἅμα δὲ τοῖς ἀθηναί-
οις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων φοβηθέντων· ᾠήθησαν
γὰρ ἀπὸ προειρημένου τινὸς αὐτοῖς τοὺ λοιποῦ, τὴν
ἐπιχείρησιν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν
ὅσοι μὴ αὐτίκα διεφθάρησαν, κατέφυγον. ἥνπερ
καὶ τὸ πρότερον αὐτοὶ εἶχον· οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἤδη
γὰρ καὶ ὁ νικίας ἐπαναστρέψας πρὸς τῇ πόλει ἦν
ἐσπεσόντες ἐς τὴν μένδην πόλιν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμ-
βάσεως ἀνοιχθεῖσαν ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ, ὡς κατὰ
κράτος ἑλόντες διήρπασαν. καὶ μόλις οἱ στρατηγοὶ
κατέσχον, ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθείρεσθαι.
καὶ τοὺς μὲν μενδαίους, μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐ-
κέλευον ὥσπερ εἰώθεσαν αὐτοὺς κρίναντες ἐν σφί-
σιν αὐτοῖς εἴ τινας ἡγοῦνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσε-
ως. τοὺς δ' ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀπετείχισαν ἑκατέρω-
θεν τείχει ἐς θάλασσαν καὶ φυλακὴν ἐπεκα-
θίσαντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τὴν μένδην κατέσ-
χον, ἐπὶ τὴν σκιώνην ἐχώρουν. οἱ δὲ ἀντεπεξελ-
θόντες αὐτοὶ καὶ πελοποννήσιοι ἱδρύθησαν ἐπὶ
λόφου πρὸ τῆς πόλεως, ὃν εἰ μὴ ἕλοιεν οἱ ἐναντίοι,
οὐκ ἐγίγνετο σφῶν περιτείχισις. προσβαλόντες δὲ

κράτος

αὐτῶ κατὰ τάχος οἱ ἀθηναῖοι καὶ μάχη ἐκκρούσαν
τες τοὺς ἐπιόντας, ἐστρατοπεδεύσαντό τε, καὶ ἐς τὸν πε
ριτειχισμὸν τρόπαιον στήσαντες παρεσκευάζοντο.
καὶ αὐτῶν οὐ πολὺ ὕστερον ἤδη ἐν ἔργῳ ὄντων οἱ ἐκ
τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ μένδῃ πολιορκούμενοι ἐπι
κούριοι βιασάμενοι παρὰ θάλασσαν τὴν φυλα
κὴν νυκτὸς ἀφικνοῦνται, καὶ διαφυγόντες οἱ πλεῖ
στοι τὸ ἐπὶ τῇ σκιώνῃ στρατόπεδον ἐσῆλθον ἐς αὐτήν.
περιτειχιζομένης δὲ τῆς σκιώνης περδίκκας τοῖς τῶν
ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυκευσάμενος ὁμολο
γίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς ἀθηναίους διὰ τὴν τοῦ
βρασίδου ἔχθραν περὶ τῆς ἐκ τῆς λύγκου ἀναχω
ρήσεως εὐθὺς τότε ἀρξάμενος πράσσειν, καὶ
ἐτύγχανε γὰρ τότε ἰσχαγόρας ὁ λακεδαιμόνιος στρα
τιὰν μέλλων πεζῇ πορεύσειν ὡς βρασίδαν. ὁ δὲ
περδίκκας ἅμα μὲν κελεύοντος τοῦ νικίου ἐπει
δὴ ξυνεβεβήκει, ἔνδηλόν τι ποιεῖν τοῖς ἀθηναίοις
βεβαιότητος πέρι. ἅμα δὲ αὐτὸς οὐκέτι βουλόμενος
πελοποννησίους ἐς τὴν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, πα
ρασκευάσας τοὺς ἐν θεσσαλίᾳ ξένους, χρώμενος
ἀεὶ τοῖς πρώτοις διεκώλυσε τὸ στράτευμα, καὶ τὴν
παρασκευὴν, ὥστε μηδὲ πειρᾶσθαι θεσσαλῶν.
ἰσχαγόρας μέντοι καὶ ἀμεινίας καὶ ἀριστεὺς αὐτοί
τε ὡς βρασίδαν ἀφίκοντο ἐπιδεῖν, πεμψάντων λα
κεδαιμονίων τὰ πράγματα. καὶ τῶν ἡβώντων
αὐτῶν παρανόμως ἄνδρας ἐξῆγον ἐκ σπάρτης

ὥστε τὴν πόλιν ἄρχοντας καταστῆσαι, καὶ μὴ τοῖς ἐν
τυχοῦσιν ἐπιτρέπειν, καὶ κλεαρίδαν μὲν τὸν κλεω
νύμου καθίστησιν ἐν ἀμφιπόλει, ἐπιτελίδαν δὲ τὸν
ἡγησάνδρου ἐν τορώνῃ. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει θηβαῖ
οι θεσπιέων τεῖχος περιεῖλον ἐπικαλέσαντες ἀτ
τικισμὸν βουλόμενοι μὲν καὶ ἀεί, παρεστηκὸς δὲ
ῥᾷον, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀθηναίους μάχῃ
ὅτι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπωλώλει. καὶ ὁ νεὼς τῆς
ἥρας τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐν ἄργει κατεκαύθη.
χρυσίδος τῆς ἱερείας λύχνον τινὰ θείσης ἡμμένον — χρυσίς.
πρὸς τὰ στέμματα, καὶ ἐπικαταδαρθούσης.
ὥστε ἐλάθεν ἁφθέντα πάντα καὶ καταφλεχ
θέντα, καὶ ἡ χρυσὶς μὲν εὐθὺς τῆς νυκτὸς δεί
σασα τοὺς ἀργείους ἐς φλιοῦντα φεύγει. οἱ δὲ ἄλ
λην ἱέρειαν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ προκειμένου κα
τέστησαν, φαεινίδα ὄνομα. ἔτη δὲ χρυσὶς τοῦ πο — φαεινίδα.
λέμου τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτώ, καὶ ἔνατον ἐκ
μέσου ὅτε ἐπεφεύγει. καὶ ἡ σκιώνη τοῦ θέρους
ἤδη τελευτῶντος, περιετετείχιστό τε παντελῶς καὶ
οἱ ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτὴν καταλιπόντες ἀνεχώ
ρησαν τῷ ἄλλῳ στρατῷ. ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶ
νι τὰ μὲν ἀθηναίων καὶ λακεδαιμονίων
ἡσύχαζε διὰ τὴν ἐκεχειρίαν. μαντινῆς δὲ
καὶ τεγεᾶται, καὶ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέρων ξυνέβαλον
ἐν λαοδικίῳ τῆς ὀρεστίδος, καὶ νίκη ἀμφιδήριτος

ἐπέμενε. χώρας γὰρ ἑκάτεροι τρέψαντες τὸ καθ᾽ αὑτοὺς
τρόπαιά τε ἀμφότεροι ἔστησαν, καὶ σκῦλα ἐς Δελφοὺς
ἀπέπεμψαν. διαφθαρέντων μέντοι πολλῶν ἑκα-
τέροις, καὶ ἀγχωμάλου τῆς μάχης γενομένης, καὶ
ἔργον ἀφελομένης νυκτὸς τὸ ἔργον, οἱ Τεγεᾶται μὲν ἐπηύ-
λισαντό τε καὶ εὐθὺς ἔστησαν τροπαῖον. Μαντινῆς
δὲ ἀπεχώρησάν τε ἐς Βουκολιῶνα καὶ ὕστερον ἀν-
τέστησαν. ἀπεπείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ
ὁ Βρασίδας τελευτῶντος, καὶ πρὸς ἔαρ ἤδη Ποτι-
δαίας, προσελθὼν γὰρ νυκτὸς καὶ κλίμακα
προσθεὶς μέχρι μὲν τούτου ἔλαθε. τοῦ γὰρ κώδω-
κώδων νος παρενεχθέντος, οὕτως ἐς τὸ διάκενον πρὶν
ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτὸν ἡ πρόσθε-
σις ἐγένετο. ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθομένων
πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος
τὴν στρατιάν, καὶ οὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι.
καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. καὶ ἔνατον ἔτος τῷ πολέμῳ
ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, αἱ μὲν ἐνιαύσιοι σπονδαὶ διελέλυν-
το μέχρι πυθίων· καὶ ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ ἀθηναῖοι δηλίους
ἀνέστησαν ἐκ δήλου, ἡγησάμενοι κατὰ παλαιάν τινα αἰτίαν
οὐ καθαροὺς ὄντας ἱερᾶσθαι· καὶ ἅμα ἐλλιπὲς σφίσιν ἱερᾶσθαι.
εἶναι τοῦτο τῆς καθάρσεως, ᾗ πρότερόν μοι δεδήλωται· ὡς
ἀνελόντες τὰς θήκας τῶν τεθνεώτων, ὀρθῶς ἐνόμισαν ποι- θήκας.
ῆσαι, καὶ οἱ μὲν δήλιοι ἀτραμύττειον φαρνάκου δόντος ἀτραμύττειον
αὐτοῖς ἐν τῇ ἀσίᾳ ᾤκησαν οὕτως ὡς ἕκαστος ὥρμητο. κλέ-
ων δ' ἀθηναίους πείσας ἐς τὰ ἐπὶ θρᾴκης χωρία ἐξέπλευ-
σε μετὰ τὴν ἐκεχειρίαν, ἀθηναίων μὲν ὁπλίτας ἔχων
διακοσίους καὶ χιλίους καὶ ἱππέας τριακοσίους, τῶν δὲ
ξυμμάχων πλείους· ναῦς δὲ τριάκοντα. σχὼν δὲ ἐς σκιώνην
σκιώνην πρῶτον, ἔτι πολιορκουμένην, καὶ προσλαβὼν
αὐτόθεν ὁπλίτας τῶν φρουρῶν κατέπλευσεν ἐς τὸν κολο- κολοφωνι
φωνίων λιμένα, τῶν τορωναίων ἀπέχοντα οὐ πολὺ τῆς
πόλεως. ἐκ δ' αὐτοῦ αἰσθόμενος ὑπ' αὐτομόλων, ὅτι οὔ-
τε βρασίδας ἐν τῇ τορώνῃ, οὔτε οἱ ἐνόντες ἀξιόμαχοι εἶεν,
τῇ μὲν στρατιᾷ τῇ πεζῇ, ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν· ναῦς δὲ
περιέπεμψε δέκα περιπλεῖν τὸν λιμένα. καὶ πρὸς
τὸ περιτείχισμα πρῶτον ἀφικνεῖται· ὃ προσπεριέβαλε
τῇ πόλει ὁ βρασίδας, ἐντὸς βουλόμενος ποιῆσαι τὸ προ- suburbani.
άστειον· καὶ διελὼν τοῦ παλαιοῦ τείχους μίαν αὐτὴν
ἐποίησε πόλιν· βοηθήσαντες δὲ ἐς αὐτὸ πασιτελίδας
τε ὁ λακεδαιμόνιος ἄρχων, καὶ ἡ παροῦσα φυλακή,
προσβαλόντων τῶν ἀθηναίων ἠμύνοντο, καὶ ὡς ἐβιάζοντο
καὶ αἱ νῆες ἅμα περιέπλεον ἐς τὸν λιμένα περιπεμ-
φθεῖσαι, δείσας ὁ πασιτελίδας, μὴ αἱ νῆες φθά-
σωσι λαβοῦσαι ἐρῆμον τὴν πόλιν καὶ τοῦ τειχίσματος

ἁλισκομένου ἐγκαταληφθῇ, ἀπολιπὼν αὐτὸ δρόμῳ
ἐχώρει ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ ἀθηναῖοι φθάνουσιν οἵ τε
ἀπὸ τῶν νεῶν ἑλόντες τὴν τορώνην. καὶ ὁ πεζὸς ἐ-
πισπόμενος αὐτοβοεί. καὶ κατὰ τὸ διῃρημένον τοῦ πα-
λαιοῦ τείχους ξυνεσπεσών. καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν τῶν
πελοποννησίων καὶ τορωναίων εὐθὺς ἐν χερσί. τοὺς δὲ
ζῶντας ἔλαβον, καὶ πασιτελίδαν τὸν ἄρχοντα. βρασίδας
δὲ ἐβοήθει μὲν τῇ τορώνῃ. αἰσθόμενος δὲ καθ' ὁδὸν
ἑαλωκυῖαν, ἀνεχώρησεν ἀποσχὼν τεσσαράκοντα μά-
λιστα σταδίους μὴ φθάσαι ἐλθών. ὁ δὲ κλέων. καὶ οἱ
ἀθηναῖοι τροπαῖά τε ἔστησαν, τὸ μὲν κατὰ τὸν λιμέ-
να, τὸ δὲ πρὸς τῷ τειχίσματι. καὶ τῶν τορωναίων γυναῖ-
κας μὲν καὶ παῖδας ἠνδραπόδισαν. αὐτοὺς δὲ καὶ
πελοποννησίους, καὶ εἴ τις ἄλλος χαλκιδέων ἦν
ξύμπαντας ἐς ἑπτακοσίους ἀπέπεμψαν ἐς τὰς ἀ-
θήνας. καὶ αὐτοῖς τὸ μὲν πελοποννήσιον ὕστερον
ἐν ταῖς γενομέναις σπονδαῖς ἀπῆλθε. τὸ δὲ ἄλλο ἐ-
κομίσθη ὑπ' ὀλυνθίων, ἀνὴρ ἀντ' ἀνδρὸς λυθείς.
εἷλον δὲ καὶ πάνακτον ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τεῖχος
βοιωτοὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον προδοσίᾳ. καὶ ὁ μὲν
κλέων φυλακὴν καταστησάμενος τῆς τορώνης, ἄρας,
περιέπλει τὸν ἄθων ὡς ἐπὶ τὴν ἀμφίπολιν. φαί-
αξ δὲ ὁ ἐρασιστράτου τρίτος αὐτός, ἀθηναίων πεμπόντων
τῶν ναυσὶ δύο ἐς ἰταλίαν καὶ σικελίαν πρεσβευτὴς
ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξέπλευσε. λεοντῖνοι γὰρ ἀ-
πελθόντων ἀθηναίων ἐκ σικελίας μετὰ τὴν

προλημιο

[illegible] [illegible] dimissi

πάνακτον

ἄθω.

ξυμβασιν. πολίτας τε ἐπεγράψαντο πολλούς. καὶ ὁ δῆμος [illegible]
τὴν γῆν ἐπενόει ἀναδάσασθαι. οἱ δὲ δυνατοὶ αἰσθό-
μενοι συρακουσίους τε ἐπάγονται, καὶ ἐκβάλλουσι τὸν
δῆμον. καὶ οἱ μὲν ἐπλανήθησαν ὡς ἕκαστοι. οἱ δὲ δυνα-
τοὶ ὁμολογήσαντες συρακουσίοις, καὶ τὴν πόλιν ἐκλι-
πόντες καὶ ἐρημώσαντες συρακούσας, ἐπὶ πολιτεία
ᾤκησαν. καὶ ὕστερον πάλιν αὐτῶν τινὲς, διὰ τὸ μὴ
ἀρέσκεσθαι ἀπολιπόντες ἐκ τῶν συρακουσῶν, φω- φωκέας
κέας τε τῆς πόλεως τι τῆς λεοντίνων χωρίον καλούμενον
καταλαμβάνουσι. καὶ βρικιννίας ὂν ἔρυμα ἐν τῇ λεον- βρικινίας
τίνῃ, καὶ τῶν τοῦ δήμου τότε ἐκπεσόντων οἱ πολλοὶ
ἦλθον ὡς αὐτούς. καὶ καταστάντες ἐκ τῶν τειχῶν ἐπο-
λέμουν. ἃ πυνθανόμενοι οἱ ἀθηναῖοι τὸν φαίακα
πέμπουσιν εἴ πως πείσαντες, τοὺς σφίσιν ὄντας
αὐτόθι ξυμμάχους, καὶ τοὺς ἄλλους ἢν δύνωνται
σικελιώτας συρακουσίων δύναμιν περιποιουμένων
ἐπιστρατεῦσαι, διασώσειαν τὸν δῆμον τῶν λεοντίνων.
ὁ δὲ φαίαξ ἀφικόμενος τοὺς μὲν καμαριναίους
πείθει, καὶ ἀκραγαντίνους. ἐν δὲ γέλα ἀντισταν-
τος αὐτῷ τοῦ πράγματος, οὐκ ἔτι ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἔρ-
χεται, αἰσθόμενος οὐκ ἂν πείθειν αὐτούς, ἀλλὰ
ἀναχωρήσας διὰ τῶν σικελῶν ἐς κατάνην καὶ ἅ-
μα ἐν τῇ παρόδῳ, καὶ ἐς τὰς βρικιννίας ἐλθὼν
καὶ παραθρασύνας ἀπέπλει. ἐν δὲ τῇ παρακο- θρασύνων
μιδῇ τῇ ἐς τὴν σικελίαν καὶ πάλιν ἀναχωρήσει
καὶ ἐν τῇ ἰταλίᾳ τισὶ πόλεσιν ἐχρημάτισεν περὶ φι-
λίας τοῖς ἀθηναίοις. καὶ λοκρῶν ἐντυγχάνει

τοῖς ἐκ μεσσήνης ἐποίκοις ἐκπεπτωκόσιν. οἱ μετὰ τὴν σικελιωτῶν ὁμολογίαν στασιασάντων μεσσηνίων καὶ ἐπαγαγομένων τῶν ἑτέρων λοκρούς, ἐποίκοι ἐξεπέμφθησαν. καὶ ἐγένετο μεσσήνη λοκρῶν τινὰ χρόνον. τούτοις οὖν φαίαξ ἐντυχὼν τοῖς κομιζομένοις οὐκ ἠδίκησε. ἐγεγένητο γὰρ τοῖς λοκροῖς πρὸς αὐτὸν ὁμολογία ξυμβάσεως πέρι πρὸς τοὺς ἀθηναίους. μόνοι γὰρ τῶν ξυμμάχων ὅτε σικελιῶται ξυνηλλάσσοντο οὐκ ἐσπείσαντο ἀθηναίοις. οὐδ' ἂν τότε, εἰ μὴ αὐτοὺς κατεῖχεν ὁ πρὸς ἰτωνέας, καὶ μελέους πόλεμος. ὁμόρους τε ὄντας, καὶ ἀποίκους. καὶ ὁ μὲν φαίαξ ἐς τὰς ἀθήνας χρόνῳ ὕστερον ἀφίκετο. ὁ δὲ κλέων. ὡς τότε ἀπὸ τορώνης περιέπλευσεν ἐπὶ τὴν ἀμφίπολιν, ὁρμώμενος ἐκ τῆς κόνος σταγείρῳ μὲν προσβάλλει, ἀνδρίων ἀποικία, καὶ οὐχ εἷλε. γαληψὸν δὲ τὴν θασίων ἀποικίαν, λαμβάνει κατὰ κράτος. καὶ πέμψας ὡς περδίκκαν πρέσβεις ὅπως παραγένοιτο στρατιᾷ κατὰ τὸ ξυμμαχικόν, καὶ ἐς τὴν θράκην ἄλλους παρὰ πολλὴν τῶν ὀδομάντων βασιλέα ἄξαντα μισθοῦ θρᾷκας ὡς πλείστους αὐτὸς ἡσύχαζε περιμένων ἐν τῇ κόνι. βρασίδας δὲ πυνθανόμενος ταῦτα, ἀντεκάθητο καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῷ κερδυλίῳ. ἔστι δὲ τὸ χωρίον τοῦτο ἀργιλίων ἐπὶ μετεώρου πέραν τοῦ ποταμοῦ, οὐ πολὺ ἀπέχον τῆς ἀμφιπόλεως, κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν αὐτὸν ὁρμώμενος ὁ κλέων τῷ στρατῷ, ὅπ[ερ]

ἔποικος
ἄποικος

κόνος
σταγειρος
γαληψος

πολλης

κερδυλιον
ἀργίλιον

ὅπερ προσεδέχετο ποιήσειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀμφίπολιν
ὑπεριδόντα σφῶν τὸ πλῆθος τῇ παρούσῃ στρα-
τιᾷ ἀναβήσεσθαι. ἅμα δὲ παρεσκευάζετο θρᾷκάς
τε μισθωτοὺς πεντακοσίους, καὶ χιλίους καὶ τοὺς ἠδωνας
ἠδόνας πάντας παρακαλῶν πελταστὰς καὶ ἱππέ-
ας, καὶ μυρκινίων καὶ χαλκιδέων χιλίους πελτα-
στὰς εἶχε πρὸς τοῖς ἐν ἀμφιπόλει. τὸ δ' ὁπλιτικὸν
ξύμπαν ἠθροίσθη δισχίλιοι μάλιστα, καὶ ἱππῆς
ἕλληνες τριακόσιοι, τούτων βρασίδας μὲν ἔχων ἐπὶ
κερδυλίῳ ἐκάθητο ἐς πεντακοσίους καὶ χιλίους
οἱ δ' ἄλλοι ἐν ἀμφιπόλει μετὰ κλεαρίδου ἐτετάχα-
το. ὁ δὲ κλέων, τέως μὲν ἡσύχαζεν, ἔπειτα ἠναγκά-
σθη ποιῆσαι ὅπερ ὁ βρασίδας προσεδέχετο. τῶν
γὰρ στρατιωτῶν ἀχθομένων μὲν τῇ ἕδρᾳ, ἀναλογιζο-
μένων δὲ τὴν ἐκείνου ἡγεμονίαν πρὸς οἵαν ἐμπει-
ρίαν καὶ τόλμαν, μετὰ οἵας ἀνεπιστημοσύνης
καὶ μαλακίας γενήσοιτο. καὶ οἴκοθεν ὡς ἄκοντες
αὐτῷ ξυνῆλθον· αἰσθόμενος τὸν θροῦν καὶ
οὐ βουλόμενος αὐτοὺς διὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ καθημέ- p(er)frasis
νους βαρύνεσθαι, ἀναλαβὼν ἦγε, καὶ ἐχρήσατο
τῷ τρόπῳ, ᾧπερ καὶ ἐς τὴν πύλον ἐπίστευσέ τι
φρονεῖν. ἐς μάχην γὰρ, οὐδὲ ἤλπισεν οἱ ἐπεξιέναι nil̃ quam t q(ue)
οὐδένα, κατὰ θέαν δὲ μᾶλλον ἔφη ἀναβαίνειν
τοῦ χωρίου, καὶ τὴν μείζω παρασκευὴν περιέ-
μενεν. οὐχ ὡς τῷ ἀσφαλεῖ ἢν ἀναγκάζηται περι-
σχήσων· ἀλλ' ὡς κύκλῳ περιστὰς βίᾳ αἱρήσων

τὴν πόλιν, ἐλθὼν δὲ καὶ καθίσας ἐπὶ λόφου
καρτερ8 χρατεροῦ πρὸ τῆς ἀμφιπόλεως τὸν στρατὸν· αὐτὸς
[illegible] δὲ ἐθεᾶτο τὸ λιμνῶδες τοῦ στρυμόνος, καὶ τὴν
θέσιν τῆς πόλεως ἐπὶ τῇ θράκῃ ὡς ἔχοι. ἀπι-
έναι τε ἐνόμιζεν, ὁπόταν βούληται, ἀμαχεί. καὶ γὰρ
οὐδὲ ἐφαίνετο, οὔτε ἐπὶ τοῦ τείχους οὐδείς. οὔτε κατὰ
πύλας ἐξῄει. κεκλεισμέναι τε ἦσαν πᾶσαι. ὥστε
καὶ μηχανὰς ὅτι οὐκ ἀπῆλθεν ἔχων, ἁμαρτάνειν
ἐδόκει. ἑλεῖν γὰρ ἂν τὴν πόλιν διὰ τὸ ἔρημον. ὁ
δὲ βρασίδας εὐθύς, ὡς εἶδε κινουμένους, τοὺς
ἀθηναίους, καταβὰς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ κερδυ-
λίου, ἐσέρχεται ἐς τὴν ἀμφίπολιν. καὶ ἐπέξοδον
μὲν καὶ ἀντίταξιν οὐκ ἐποιήσατο πρὸς τοὺς ἀθη-
ναίους, δεδιὼς τὴν αὐτοῦ παρασκευήν. καὶ νο-
μίζων ὑποδεεστέρους εἶναι οὐ τῷ πλήθει. ἀντί-
παλα γάρ πως ἦν, ἀλλὰ τῷ ἀξιώματι. τῶν γ
ἀθηναίων ὅπερ ἐστράτευσε καθαρὸν ἐξῆλθε,
καὶ λημνίων καὶ ἰμβρίων τὸ κράτιστον. τέχνῃ
δὲ παρεσκευάζετο ἐπιθησόμενος. εἰ γὰρ δείξειε τοῖς
ἐναντίοις τό τε πλῆθος, καὶ τὴν ὅπλισιν ἀνα-
γκαίαν οὖσαν τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, οὐκ ἂν ἡγεῖτο μᾶλ-
λον περιγενέσθαι, ἢ ἄνευ προόψεώς τε αὐτῶν,
ἔμφασιν ἔχει καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ ὄντος καταφρονήσεως. ἀπολε-
ξάμενος οὖν αὐτὸς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὁπλί-
attribuit τας, καὶ τοὺς ἄλλους κλεαρίδᾳ προστάξας, ἐβου-
λεύετο ἐπιχειρεῖν αἰφνιδίως, πρὶν ἀπελθεῖν

τοὺς ἀθηναίους, οὐκ ἂν νομίζων ὁμοίως αὐτοὺς ἀπο
λαμβάνειν τοὺς μεμονωμένους εἰ τύχοι ἐλθοῦσα αὐτοῖς
ἡ βοήθεια. συγκαλέσας δὲ τοὺς πάντας στρατιώτας,
καὶ βουλόμενος παραθαρσῦναί τε καὶ τὴν ἐπί
νοιαν φράσαι ἔλεγε τοιάδε. ἄνδρες πελλοποννή
σιοι ἀπὸ μὲν οἵας χώρας ἥκομεν, ὅτι ἀεὶ διὰ τὸ εὔ
ψυχον ἐλευθέρας, καὶ ὅτι δωριεῖς μέλλετε ἴωσι μά
χεσθαι, ὧν εἰώθατε κρείσσους εἶναι, ἀρκείτω βρα
χέως δεδηλωμένον. τὴν δὲ ἐπιχείρησιν ᾧ τρόπῳ δια
νοοῦμαι ποιεῖσθαι, διδάξω. ἵνα μὴ τῷ τε κατ' ὀλίγον
καὶ μὴ ἅπαντας κινδυνεύειν ἐνδεὲς φαινόμενον
ἀτολμίαν παράσχῃ. τοὺς γὰρ ἐναντίους εἰκάζω κατα
φρονήσει τε ἡμῶν. καὶ οὐκ ἂν ἐλπίσαντας, ὡς ἂν
ἐπεξέλθοι τις αὐτοῖς ἐς μάχην, ἀναβῆναί τε πρὸς
τὸ χωρίον, καὶ νῦν ἀτάκτως κατὰ θέαν τετραμμέ
νους ὀλιγωρεῖν. ὅστις δὲ καὶ τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας
τῶν ἐναντίων κάλλιστα ἰδών, καὶ ἅμα πρὸς τὴν
ἑαυτοῦ δύναμιν ἐπιχείρησιν ποιεῖται, μὴ ἀπὸ τοῦ
προφανοῦς μᾶλλον καὶ ἀντιπαραταχθέντος, ἢ ἐκ
τοῦ πρὸς τὸ παρὸν συμφέροντος, πλεῖστ' ἂν ὀρ
θοῖτο. καὶ τὰ κλέμματα ταῦτα καλλίστην δό
ξαν ἔχει. ἃ τὸν πολέμιον μάλιστ' ἄν τις ἀπατήσας
τοὺς φίλους μάλιστ' ἂν ὠφελήσειεν. ἕως οὖν ἔτι
ἀπαράσκευοι θαρσοῦσι, καὶ τοῦ ὑπαπιέναι
πλέον ἢ τοῦ μένοντος, ἐξ ὧν ἐμοὶ φαίνονται τὴν
διάνοιαν ἔχουσιν, ἐν τῷ ἀνειμένῳ αὐτῶν τῆς γνώ
μης. καὶ πρὶν συνταχθῆναι μᾶλλον τὴν δό-

furta belli

surripere

ξαν, ἐγὼ μὲν ἔχων τοὺς μετ' ἐμαυτοῦ καὶ φθάσας
ἢν δύνωμαι, προσπεσοῦμαι δρόμῳ κατὰ μέσον
τὸ στράτευμα. σὺ δὲ κλεαρίδα ὕστερον, ὅταν ἐμὲ ὁ-
ρᾷς ἤδη προσκείμενον, καὶ κατὰ τὸ εἰκὸς φοβοῦν-
τα αὐτούς, τοὺς μετὰ σεαυτοῦ τούς τ' ἀμφιπολίτας
καὶ τοὺς ἄλλους ξυμμάχους ἄγων αἰφνιδίως
τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν. καὶ ἐπείγεσθαι
ὡς τάχιστα ξυμμῖξαι. ἐλπὶς γὰρ μάλιστα αὐτοὺς
οὕτω φοβηθῆναι· τὸ γὰρ ἐπιὸν ὕστερον δεινότερ[ον]
ῶν τοῖς πολεμίοις τοῦ παρόντος καὶ μαχομένου.
καὶ αὐτός τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου, ὥσπερ σε εἰκὸς
[illegible] ὄντα σπαρτιάτην. καὶ ὑμεῖς ὦ ἄνδρες ξύμ-
μαχοι ἀκολουθήσατε ἀνδρείως, καὶ νομίσατε
τί καλῶς πο[illegible] εἶναι τοῦ καλῶς πολεμεῖν τὸ ἐθέλειν. καὶ τὸ
αἰσχύνεσθαι, καὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι. καὶ
τῇδε ὑμῖν τῇ ἡμέρᾳ, ἢ ἀγαθοῖς γενομένοις
ἐλευθερίαν τε ὑπάρχειν, καὶ λακεδαιμονίων
ξυμμάχοις κεκλῆσθαι, ἢ ἀθηναίων τε δούλοις
ἢν τὰ ἄριστα ἄνευ ἀνδραποδισμοῦ, ἢ θανατώ-
θανατώσεως σεως πράξητε. καὶ δουλείαν χαλεπωτέραν
ἢ πρὶν εἴχετε· τοῖς δὲ λοιποῖς ἕλλησι κωλυταῖς
γενέσθαι ἐλευθερώσεως. ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς μα-
λακισθῆτε, ὁρῶντες περὶ ὅσων ὁ ἀγών ἐστιν. ἐγὼ
δὲ δείξω οὐ παραινέσαι οἷός τε ὢν μᾶλλον τοῖς
πέλας, ἢ καὶ αὐτὸς ἔργῳ ἐπεξελθεῖν. ὁ μὲν

βρασίδας τοσαῦτα εἰπὼν, τήν τε ἔξοδον παρεσκευάζετο
αὐτός· καὶ τοὺς ἄλλους μετὰ τοῦ κλεαρίδα καθίστη
ἐπὶ τὰς θρακίας καλουμένας τῶν πυλῶν ὅπως ὥσ-
περ εἴρητο, ἐπεξίοιεν. τῷ δὲ κλέωνι φανεροῦ γενομένου
αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κερδυλίου καταβάντος· καὶ ἐν τῇ πόλει
ἐπιφανεῖ οὔσῃ ἔξωθεν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς ἀθηνᾶς θυο-
μένου, καὶ ταῦτα πράσσοντος ἀγγέλλεται (προυκεχω-
ρήκει γὰρ τότε κατὰ τὴν θέαν) ὅτι ἥ τε στρατιὰ ἅπα-
σα φανερὰ τῶν πολεμίων ἐν τῇ πόλει, καὶ ὑπὸ
τὰς πύλας ἵππων τε πόδες πολλοὶ καὶ ἀνθρώπων ὡς
ἐξιόντων ὑποφαίνονται. ὁ δὲ ἀκούσας ἐπῆλθε.
καὶ ὡς εἶδεν, οὐ βουλόμενος μάχῃ διαγωνίσασθαι
πρὶν οἱ καὶ τοὺς βοηθοὺς ἥκειν, καὶ οἰόμενος
φθήσεσθαι ἀπελθὼν σημαίνειν τε ἅμα — iussit cani
ἐκέλευεν ἀναχώρησιν· καὶ παρήγγελλε τοῖς ἀπιοῦ- — receptui.
σιν ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κέρας, ὥσπερ μόνον οἷόν τ᾽ ἦν
ὑπάγειν ἐπὶ τῆς ἠιόνος. ὡς δ᾽ αὐτῷ ἐδόκει σχο-
λὴ γίγνεσθαι, αὐτὸς ἐπιστρέψας τὸ δεξιὸν καὶ — laxitatem
τὰ γυμνὰ πρὸς τοὺς πολεμίους δοὺς, ἀπῆγε τὴν
στρατιάν. κἀν τούτῳ βρασίδας, ὡς ὁρᾷ τὸν καιρὸν,
καὶ τὸ στράτευμα τῶν ἀθηναίων κινούμενον, λέ-
γει τοῖς μεθ᾽ ἑαυτοῦ καὶ τοῖς ἄλλοις ὅτι οἱ ἄνδρες — ἦθος
ἡμᾶς οὐ μένουσι, δηλοῖ τῶν τε δοράτων τῇ κινή- — ἀπὸ τοῦ ἐξηγη-
σει καὶ τῶν κεφαλῶν· οἷς γὰρ ἂν τοῦτο γίγνηται, — τικοῦ πρὸς τὸ
οὐκ εἰώθασι μένειν τοὺς ἐπιόντας. ἀλλὰ τάς — μιμητικόν.
τε πύλας τις ἀνοιγέτω ἐμοὶ ἃς εἴρηται· καὶ ἐπε

vallū

εἴωμεν, ὡς τάχιστα θαρσοῦντες. καὶ ὁ μὲν κατὰ τὰς
ἐπὶ τὸ σταύρωμα πύλας, καὶ τὰς πρώτας τοῦ μα
κροῦ τείχους τότε οὔσας, ἐξελθὼν, ἔθει δρόμῳ τὴν
ὁδὸν ταύτην εὐθεῖαν, ᾗπερ νῦν κατὰ τὸ καρτερώ
τατον τοῦ χωρίου ἰόντι τρόπαιον ἕστηκε. καὶ προσβα
λὼν τοῖς ἀθηναίοις πεφοβημένοις τε ἅμα
τῇ σφετέρᾳ ἀταξίᾳ. καὶ τὴν τόλμαν αὐτοῦ ἐκ
πεπληγμένοις, κατὰ μέσον τὸ στράτευμα τρέπει
καὶ ὁ κλεαρίδας ὥσπερ εἴρητο ἅμα κατὰ τὰς θρα
κίας πύλας ἐπεξελθὼν τῷ στρατῷ, ἐπεφέρετο.
ξυνέβη τε τῷ ἀδήλῳ καὶ ἐξαπίνης ἀμφοτέ
ρωθεν τοὺς ἀθηναίους θορυβηθῆναι. καὶ
τὸ μὲν εὐώνυμον κέρας αὐτῶν τὸ πρὸς τὴν ἠιόνα
ὅπερ δὴ καὶ προκεχωρήκει, εὐθὺς ἀπορραγὲν
ἔφευγεν. καὶ ὁ βρασίδας ὑποχωροῦντος ἤδη
αὐτοῦ, ἐπιπαριὼν τῷ δεξιῷ τιτρώσκεται, καὶ πε
σόντα αὐτὸν οἱ μὲν ἀθηναῖοι οὐκ αἰσθάνονται.
οἱ δὲ πλησίον ἄραντες ἀπήνεγκαν. τὸ δεξιὸν τῶν
ἀθηναίων ἔμενέ τε μᾶλλον, καὶ ὁ μὲν κλέων
ὡς τὸ πρῶτον οὐ διενοεῖτο μένειν, εὐθὺς φεύ

θάνατος κλέωνος

γων καὶ καταληφθεὶς ὑπὸ μυρκινίου πελ
ταστοῦ ἀποθνήσκει. οἱ δὲ αὐτοῦ συστραφέντες,
ὁπλῖται ἐπὶ τὸν λόφον, τόν τε κλεαρίδαν ἠμύ-
νοντο, καὶ δὶς ἢ τρὶς προσβαλόντα, καὶ οὐ
πρότερον ἐνέδοσαν πρὶν, ἥ τε μυρκινία καὶ
ἡ χαλκιδικὴ ἵππος καὶ οἱ πελτασταὶ περι-

περιστάντες καὶ ἐσακοντίζοντες αὐτοὺς ἔτρεψαν. οὕτω δὲ τὸ στρά
τευμα πᾶν ἤδη τῶν ἀθηναίων φυγὸν χαλεπῶς, καὶ πολ
λὰς ὁδοὺς τραπόμενοι κατὰ ὄρη, ὅσοι μὴ διεφθάρησ
ἢ αὐτίκα ἐν χερσὶν, ἢ ὑπὸ τῆς χαλκιδικῆς ἵππου καὶ
τῶν πελταστῶν, οἱ λοιποὶ ἀπεκομίσθησαν ἐς τὴν ἠιό,
να. οἱ δὲ τὸν βρασίδαν ἄραντες ἐκ τῆς μάχης καὶ διέσω
σαντες ἐς τὴν πόλιν ἔτι ἔμπνουν ἐκόμισαν. καὶ ᾔσθε [illegible]
το μὲν ὅτι νικῶσιν οἱ μεθ' ἑαυτοῦ. οὐ πολὺ δὲ διαλιπὼν οὕτως ἐπα
ἐτελεύτησε. καὶ ἡ ἄλλη στρατιὰ ἀναχωρήσασα μετὰ τοῦ μεινώνδας
κλεαρίδου ἐκ τῆς διώξεως νεκρούς τε ἐσκύλευσε. καὶ
τρόπαιον ἔστησε. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν βρασίδαν οἱ ξύμμα
χοι πάντες ξὺν ὅπλοις ἐπισπόμενοι δημοσίᾳ ἔθαψαν
ἐν τῇ πόλει πρὸ τῆς νῦν ἀγορᾶς οὔσης. καὶ τὸ λοιπὸν
οἱ ἀμφιπολῖται περιείρξαντες αὐτοῦ τὸ μνημεῖον, ὡς νη ἐρχ
immolant
ἥρωΐ τε ἐντέμνουσι, καὶ τιμὰς δεδώκασιν, ἀγῶνας ἥρως Βρα
καὶ ἐτησίους θυσίας, καὶ τὴν ἀποικίαν ὡς οἰκιστῇ σίδας
προσέθεσαν, καταβαλόντες τὰ ἁγνώνεια οἰκοδο
μήματα. καὶ ἀφανίσαντες, εἴ τι μνημόσυνόν που
ἔμελλεν αὐτοῦ τῆς οἰκήσεως περιέσεσθαι. νομίσαν
τες τὸν μὲν βρασίδαν σωτῆρά τε σφῶν γεγενῆσθαι.
καὶ ἐν τῷ παρόντι ἅμα τὴν τῶν λακεδαιμονίων Ἅγνωνα
ξυμμαχίαν φόβῳ τῶν ἀθηναίων θεραπεύοντες.
τὸν δὲ ἅγνωνα κατὰ τὸ πολέμιον τῶν ἀθηναίων
οὐκ ἂν ὁμοίως σφίσι ξυμφόρως, οὐδ' ἂν ἡδέως τὰς
τιμὰς ἔχειν, καὶ τοὺς νεκροὺς τοῖς ἀθηναίοις ἀ
πέδοσαν. ἀπέθανον δὲ ἀθηναίων μὲν περὶ ἑξα
κοσίους. τῶν δὲ ἐναντίων ἑπτά, διὰ τὸ μὴ ἐκ παρα

τάξεως, ἀπὸ δὲ τοιαύτης ξυντυχίας καὶ προεκφοβή-
σεως, τὴν μάχην μᾶλλον γενέσθαι. μετὰ δὲ τὴν
ἀναίρεσιν. οἱ μὲν ἐπ' οἴκου ἀπέπλευσαν. οἱ δὲ μετὰ
τοῦ κλεαρίδου, τὰ περὶ τὴν ἀμφίπολιν καθίσταντο.
Καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τελευτῶντος
ῥαμφίας καὶ αὐτοχαρίδας καὶ ἐπικυδίδας λα-
κεδαιμόνιοι ἐς τὰ ἐπὶ θρᾴκης χωρία βοήθειαν
ἡράκλεια ἐν τραχῖνι — ἦγον ἐνακοσίων ὁπλιτῶν. καὶ ἀφικόμενοι ἐς ἡρά-
κλειαν τὴν ἐν τραχῖνι, καθίσταντο ὅτι αὐτοῖς ἐδόκει
μὴ καλῶς ἔχειν. ἐνδιατριβόντων δὲ αὐτῶν ἔτυχεν
ἡ μάχη αὕτη γενομένη, καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα. τοῦ
δὲ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς μέχρι μὲν πιερί-
πίεριον — του τῆς θεσσαλίας διῆλθον οἱ περὶ τὸν ῥαμφίαν. κω-
λυόντων δὲ τῶν θεσσαλῶν, καὶ ἅμα βρασίδου τε-
θνεῶτος, ᾧ περ ἦγον τὴν στρατιάν, ἀπετράποντο
ἐς οἴκου, νομίσαντες οὐδένα καιρὸν ἔτι εἶναι τῶν τε
ἀθηναίων ἥσσῃ ἀπεληλυθότων, καὶ οὐκ ἀξιόχρε-
ων αὐτῶν ὄντων δρᾶν τι, ὧν κἀκεῖνος ἐπενόει. μάλιστα
δὲ ἀπῆλθον εἰδότες τοὺς λακεδαιμονίους, ὅτε ἐξῄ-
εσαν πρὸς τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην ἔχον-
τας. ξυνέβη τε εὐθὺς, μετὰ τὴν ἐν ἀμφιπόλει
μάχην καὶ τὴν ῥαμφίου ἀναχώρησιν ἐκ θεσσα-
λίας: ὥστε πολέμου μὲν μηδὲν ἔτι ἅψασθαι μηδ'
ἑτέρους. πρὸς δὲ τὴν εἰρήνην μᾶλλον τὴν γνώμην
plaga accepta — εἶχον. οἱ μὲν ἀθηναῖοι πληγέντες ἐπί τε τῷ δηλίῳ.
καὶ δι' ὀλίγου αὖθις ἐν ἀμφιπόλει, καὶ οὐκ ἔχοντες

τὴν ἐλπίδα τῆς ῥώμης πιστὴν ἔτι ᾗπερ οὐ προσ-
εδέχοντο πρότερον τὰς σπονδὰς δοκοῦντες τῇ παρού-
σῃ εὐτυχίᾳ καθυπέρτεροι γενήσεσθαι. καὶ τοὺς
ξυμμάχους ἅμα ἐδεδίεσαν σφῶν μὴ διὰ τὰ σφάλ- Amici.
ματα ἐπαιρόμενοι ἐπὶ πλέον ἀποστῶσι, μετεμέλον-
τό τε ὅτι μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ καλῶς παρασχὸν οὐ ξυνέβησ·
οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι παρὰ γνώμην μὲν ἀποβαί-
νοντος σφίσι τοῦ πολέμου ἐν ᾧ ᾤοντο ὀλίγων ἐτῶν κα-
θαιρήσειν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν, εἰ τὴν γῆν
τέμνοιεν. περιπεσόντες δὲ τῇ ἐν τῇ νήσῳ ξυμφορᾷ
οἵα οὔπω γεγένητο τῇ Σπάρτῃ. καὶ λῃστευομένης τῆς
χώρας ἐκ τῆς Πύλου καὶ Κυθήρων, αὐτομολούντων κύθηρα
τε τῶν Εἱλώτων, καὶ ἀεὶ προσδοκίας οὔσης μή τι
καὶ οἱ ὑπομένοντες τοῖς ἔξω πίσυνοι πρὸς τὰ παρόν-
τα σφίσιν ὥσπερ καὶ πρότερον νεωτερίσωσιν. ξυνέ-
βαινε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἀργείους αὐτοῖς τὰς τριακον-
ταέτεις σπονδὰς ἐπ' ἐξόδῳ εἶναι καὶ ἄλλας οὐκ ἤ-
θελον σπένδεσθαι οἱ Ἀργεῖοι, εἰ μή τις αὐτοῖς τὴν Κυ-
νουρίαν γῆν ἀποδώσει. ὥστ' ἀδύνατα εἶναι ἐφαίνετο κυνουρία
Ἀργείοις καὶ Ἀθηναίοις ἅμα πολεμεῖν. τῶν τε
ἐν Πελοποννήσῳ πόλεων, ὑπώπτευον τινὰς ἀπο-
στήσεσθαι· πρὸς τοὺς Ἀργείους, ὅπερ καὶ ἐγένετο. ταῦ-
τ' οὖν ἀμφοτέροις αὐτοῖς λογιζομένοις, ἐδόκει ποι-
ητέα εἶναι ἡ ξύμβασις. καὶ οὐχ ἧσσον τοῖς Λακεδαι-
μονίοις ἐπιθυμίᾳ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκ τῆς νήσου
κομίσασθαι. ἦσαν γὰρ οἱ Σπαρτιᾶται αὐτῶν πρῶ- primarii et principes
τοί τε, καὶ ὁμοίως σφίσι ξυγγενεῖς. ἤρξαντο μὲν οὖν

εὐθὺς καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν αὐτῶν πράσσειν. ἀλλ' οἱ
ἀθηναῖοι οὔπω ἤθελον εὖ φερόμενοι ἐπὶ τῇ ἴσῃ
καταλύεσθαι. σφαλέντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τῷ δηλίῳ
παραχρῆμα οἱ λακεδαιμόνιοι γνόντες νῦν μᾶλλον
ἐνδεξομένους ποιοῦνται τὴν ἐνιαύσιον ἐκεχειρίαν.
ἐν ᾗ ἔδει ξυνιόντας, καὶ περὶ τοῦ πλείονος χρόνου
βουλεύεσθαι. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἐν ἀμφιπόλει ἧσ-
σα τοῖς ἀθηναίοις ἐγεγένητο, καὶ ἐτεθνήκει κλέ-
ων τε καὶ βρασίδας οἵπερ ἀμφοτέρωθεν μάλιστα ἠναν-
τιοῦντο τῇ εἰρήνῃ. ὁ μὲν διὰ τὸ εὐτυχεῖν τε καὶ τιμᾶ-
σθαι ἐκ τοῦ πολεμεῖν· ὁ δὲ γενομένης ἡσυχίας
καταφανέστερος νομίζων ἂν εἶναι κακουργῶν· καὶ
ἀπιστότερος διαβάλλων. τότε δὲ οἱ ἐν ἑκατέρᾳ τῇ
πόλει σπεύδοντες τὰ μάλιστα τὴν ἡγεμονίαν, πλει-
στοάναξ τε ὁ παυσανίου βασιλεὺς λακεδαιμονίων
εὐφερόμενος καὶ ὁ νικίας ὁ νικηράτου πλεῖστα τῶν τότε εὖ φερό-
μενος ἐν στρατηγίαις, πολλῷ δὴ μᾶλλον προεθυ-
μοῦντο. νικίας μὲν βουλόμενος, ἐν ᾧ ἀπαθὴς
ἦν καὶ ἠξιοῦτο διασώσασθαι τὴν εὐτυχίαν, καὶ
ἐς τε τὸ αὐτίκα πόνων πεπαῦσθαι. καὶ αὐτὸς καὶ
τοὺς πολίτας παῦσαι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ.
καταλιπεῖν ὄνομα, ὡς οὐδὲν σφήλας τὴν πόλιν
διεγένετο· νομίζων ἐκ τοῦ ἀκινδύνου τοῦτο ξυμβαί-
νειν, καὶ ὅστις ἐλάχιστα τύχῃ αὑτὸν παραδίδωσι.
τὸ δὲ ἀκίνδυνον τὴν εἰρήνην παρέχειν. πλειστοά-
ναξ δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διαβαλλόμενος περὶ τῆς

κάθοδον, καὶ ἐς μὲν ἐνθυμίαν τοῖς λακεδαιμο- ἀπητα
νίοις ἀεὶ προβαλλόμενος ὑπ' αὐτῶν ὁπότε τι πται- ιτιῶ.
σειαν, ὡς διὰ τὴν ἐκείνου κάθοδον παρανομη-
θεῖσαν ταῦτα ξυμβαίνοι. τὴν γὰρ πρόμαντιν τὴν
ἐν δελφοῖς ἐπηιτιῶντο αὐτὸν πεῖσαι, μετ' ἀριστοκλέ-
ους τοῦ ἀδελφοῦ· ὥστε χρῆσαι λακεδαιμονίοις ἐπὶ
πολὺ τάδε εἰπεῖν θεωροῖς ἀφικνουμένοις. διὸς θεωροὶ
υἱοῦ ἡμιθέου τὸ σπέρμα ἐκ τῆς ἀλλοτρίας εἰς τὴν
ἑαυτῶν ἀναφέρειν, εἰ δὲ μὴ ἀργύραιε εὐλάκαι εὐ-
λάξειν. χρόνῳ δὲ προτρέψαι τοὺς λακεδαιμονίους
φεύγοντα ἐς τὸν ἐς λύκαιον διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀττι- λύκαιον
κῆς ποτὲ μετὰ δώρων δοκοῦσαν ἀναχώρησιν. καὶ
ἥμισυ τῆς οὐσίας οἰκίας τοῦ ἱεροῦ τότε τοῦ διὸς οἰ-
κοῦντα φόβῳ τῶν λακεδαιμονίων, ἔτι ἑνὸς δέοντι ἔτει
εἰκοστῷ τοῖς ὁμοίοις χοροῖς καὶ θυσίαις καταγαγεῖν.
ὥσπερ ὅτε τὸ πρῶτον λακεδαίμονα κτίζοντες τοὺς
βασιλέας καθίσαντο. ἀχθόμενος οὖν τῇ δια- [illegible]
βολῇ ταύτῃ καὶ νομίζων ἐν εἰρήνῃ μὲν οὐδενὸς σ-
φάλματος γιγνομένου, καὶ ἅμα τῶν λακεδαιμο-
νίων τοὺς ἄνδρας κομιζομένων, κἂν αὐτοῖς τοῖς ἐχ-
θροῖς ἀνεπίληπτος εἶναι. πολέμου δὲ καθεστῶ-
τος, ἀεὶ ἀνάγκην εἶναι τοὺς προύχοντας ἀπὸ τῶν
ξυμφορῶν διαβάλλεσθαι, προυθυμήθη τὴν
ξύμβασιν. καὶ τόν τε χειμῶνα τοῦτον ᾖσαν ἐς
λόγους. καὶ πρὸς τὸ ἔαρ ἤδη, παρασκευή τε προ-
επανεσείσθη ἀπὸ τῶν λακεδαιμονίων περιαγ

γελλομένη κατὰ πόλεις ὡς ἐπὶ τειχισμόν. ὅπως οἱ
ἀθηναῖοι μᾶλλον ἐσακούοιεν. καὶ ἐπειδὴ ἐκ τῶν
δικαιώσεις ξυνόδων ἅμα πολλὰς δικαιώσεις προενεγκόντων
ἀλλήλοις ξυνεχωρεῖτο. ὥστε ἃ ἑκάτεροι πολέμῳ ἔσ
χον ἀποδόντας τὴν εἰρήνην ποιεῖσθαι. νίσαιαν
δ' ἔχειν ἀθηναίους. ἀνταπαιτούντων γὰρ πλάταιαν
θηβαῖοι οἱ ἀθηναῖοι ἔφασαν οὐ βίᾳ, ἀλλ' ὁμολογίᾳ αὐτῶν
προσχωρησάντων, καὶ οὐ προδόντων ἔχειν τὸ χωρίον.
καὶ οἱ ἀθηναῖοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ τὴν νίσαιαν.
τότε δὴ παρακαλέσαντες τοὺς ἑαυτῶν ξυμμάχους
οἱ λακεδαιμόνιοι, καὶ ψηφισαμένων πλὴν βοι
ωτῶν καὶ κορινθίων καὶ ἠλείων καὶ μεγαρέων τῶν
ἄλλων. ὥστε καταλύεσθαι. τούτοις δὲ οὐκ ἤρεσκε
τὰ πρασσόμενα ποιοῦνται τὴν ξύμβασιν. καὶ
ἐσπείσαντο πρὸς τοὺς λακεδαιμονίους τὰς δὲ
σπονδὰς ἐποιήσαντο ἀθηναῖοι καὶ λακε
δαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι κατὰ τάδε. καὶ ὤ
μοσαν κατὰ πόλεις. περὶ μὲν τῶν ἱερῶν τῶν κοι
νῶν θύειν καὶ ἰέναι, καὶ μαντεύεσθαι καὶ θεω
ρεῖν κατὰ τὰ πάτρια τὸν βουλόμενον καὶ κατὰ
γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ἀδεῶς. τὸ δ' ἱερὸν καὶ
δελφοί τὸν νεὼν τὸν ἐν δελφοῖς τοῦ ἀπόλλωνος, καὶ
Δελφοὺς αὐτονόμους εἶναι καὶ αὐτοτελεῖς. καὶ
αὐτοδίκους. καὶ αὑτῶν. καὶ τῆς γῆς ἑαυτῶν κατὰ
τὰ πάτρια. ἔτη δὲ εἶναι τὰς σπονδὰς πεντή
κοντα ἀθηναίοις, καὶ τοῖς ξυμμάχοις τῶν

λακεδαιμονίων.

+ τὸν δὲ ὅρκον ἀνανεοῦσθαι κατ' ἐνιαυτὸν ἀμφοτέρους.
στήλας δὲ στῆσαι ὀλυμπιάσι καὶ πυθοῖ καὶ ἰσθμῷ
καὶ ἀθήναις ἐν πόλει, καὶ ἐν λακεδαίμονι ἐν —
ἀμυκλαίῳ. εἰ δέ τι ἀμνημονοῦσιν ὁποτεροιοῦν
καὶ ὅτου πέρι λόγοις δικαίοις χρωμένους εὔορκον
εἶναι ἀμφοτέροις. ταύτῃ μεταθεῖναι ὅπῃ ἂν δοκῇ
ἀμφοτέροις, ἀθηναίοις καὶ λακεδαιμονίοις. ἄρ
χει δὲ τῶν σπονδῶν ἔφορος, πλειστόλας ἄρτεμι — ἀρτεμισίου.
σίου μηνὸς τετάρτῃ φθίνοντος. ἐν δὲ ἀθήναις
ἄρχων ἀλκαῖος, ἐλαφηβολιῶνος μηνὸς ἕκτῃ — ἐλαφηβολιῶνος
φθίνοντος. ὤμνυον δὲ οἵδε καὶ ἐσπένδοντο. λα
κεδαιμονίων μὲν πλειστόλας, δαμάγητος. χίονις.
μεταγένης. ἄκανθος. δάϊθος. ἰσχαγόρας. φιλο
χαρίδας. ζευξίδας. ἄντιππος. τέλλις. ἀλκι
νίδας. ἐμπεδίας. μηνᾶς. λάφιλος. ἀθηναί
ων δὲ οἵδε. λάμπων. ἰσθμιόνικος. νικίας. λάχης.
εὐθύδημος. προκλῆς. πυθόδωρος. ἅγνων.
μυρτίλος. θρασυκλῆς. θεογένης. ἀριστοκράτης.
ἰώλκιος. τιμοκράτης. λέων. λάμαχος. δημο
σθένης. αὗται αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο. τελευτῶντος
τοῦ χειμῶνος ἅμα ἦρι ἐκ διονυσίων εὐθὺς τῶν — ἢ ὃ
ἀττικῶν, αὐτόδεκα ἐτῶν διελθόντων, καὶ ἡμερῶν. — ἢ ἀστικῶν
ὀλίγων παρενεγκουσῶν, ἢ ὡς τὸ πρῶτον ἡ ἐσβολὴ
ἐς τὴν ἀττικὴν, καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ πολέμου τοῦδε
ἐγένετο. σκοπείτω δέ τις κατὰ τοὺς χρόνους, καὶ
μὴ τῶν ἑκασταχοῦ, ἢ ἀρχόντων, ἢ ἀπὸ τιμῆς

τινος τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ προ
γεγενημένα σημαινόντων πιστεύσας μᾶλλον· οὐ γὰρ
ἀκριβεσ· ἀκριβές ἐστιν οἷς καὶ ἀρχομένοις καὶ μεσοῦσι καὶ
ὅπως ἔτυχέ τῳ ἐπεγένετό τι· κατὰ θέρη δὲ καὶ
χειμῶνας ἀριθμῶν, ὥσπερ γέγραπται, εὑρήσει
ἐξ ἡμισείας, ἑκατέρου τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν δύναμιν
ἔχοντος δέκα μὲν θέρη· ἴσους δὲ χειμῶνας τῷ
πρώτῳ πολέμῳ τῷδε γεγενημένους· λακεδαιμό
νιοι δέ, ἔλαχον γὰρ πρότεροι ἀποδιδόναι ἃ εἶχον)
τούς τε ἄνδρας εὐθὺς τοὺς παρὰ σφίσιν αἰχμα
λώτους ἀφίεσαν· καὶ πέμψαντες ἐς τὰ ἐπὶ θρά
κης πρέσβεις, ἰσχαγόραν καὶ μηνᾶν· καὶ φιλο
χαρίδαν, ἐκέλευον τὸν κλεαρίδαν τὴν ἀμφίπο
λιν παραδιδόναι τοῖς ἀθηναίοις, καὶ τοὺς
ἄλλους τὰς σπονδὰς ὡς εἴρητο ἑκάστοις δέχεσθαι.
οἱ δ᾽ οὐκ ἤθελον, νομίζοντες οὐκ ἐπιτηδείους εἶναι.
οὐδ᾽ ὁ κλεαρίδας παρέδωκε τὴν πόλιν χαριζόμενος
τοῖς χαλκιδεῦσι· λέγων ὡς οὐ δυνατὸς εἴη βίᾳ ἐκεί
νων παραδιδόναι. ἐλθὼν δ᾽ αὐτὸς κατὰ τάχος
μετὰ πρέσβεων αὐτόθεν· ἀπολογησόμενός τε
ἐς τὴν λακεδαίμονα, ἢν κατηγορῶσιν οἱ περὶ
τὸν ἰσχαγόραν ὅτι οὐκ ἐπείθετο· καὶ ἅμα βουλό
μετακινη τῆ· μενος εἰδέναι, εἰ ἔτι μετακινητὴ εἴη ἡ ὁμολογία
ἐπειδὴ εὗρε κατειλημμέ. αὐτὸς μὲν πάλιν πεμ
πόντων τῶν λακεδαιμονίων, καὶ κελευόντων α

ἀθηναίοις καὶ τοῖς λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμά-
χοις τῶν λακεδαιμονίων, ἀδόλους καὶ ἀβλαβεῖς
καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὅπλα δὲ μὴ
ἐξέστω ἐπιφέρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε λακεδαιμο-
νίους μήτε καὶ τοὺς ξυμμάχους. ἐπ' ἀθηναίους
καὶ τοὺς ξυμμάχους, μήτε ἀθηναίους καὶ τοὺς
ξυμμάχους ἐπὶ λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμ-
μάχους, μήτε τέχνῃ μήτε μηχανῇ μηδεμιᾷ. ἢν
δέ τι διάφορον ᾖ πρὸς ἀλλήλους δικαίοις χρή-
σθων καὶ ὅρκοις, καθότι ἂν ξυνθῶνται. ἀποδόν-
των δὲ ἀθηναίοις λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοι ἀμφίπολιν. ὅσας δὲ πόλεις παρέδοσαν
λακεδαιμόνιοι ἀθηναίοις, ἐξέστω ἀπιέναι ὅ-
ποι ἂν βούλωνται αὐτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας·
τὰς δὲ πόλεις φερούσας τὸν φόρον τὸν ἐπ' ἀριστεί-
δου αὐτονόμους εἶναι. ὅπλα δὲ μὴ ἐξέστω ἐπι-
φέρειν ἀθηναίους μηδὲ τοὺς ξυμμάχους ἐπὶ
κακῷ ἀποδιδόντων τὸν φόρον. ἐπειδὴ αἱ σπον-
δαὶ ἐγένοντο. εἰσὶ δὲ αἱ πόλεις αἵδε· ἄργιλος·
στάγιρος· ἄκανθος· σκῶλος· ὄλυνθος· σπάρ-
τωλος· ξυμμάχους δ' εἶναι μηδ' ἑτέρων μήτε ἀθη-
ναίων μήτε λακεδαιμονίων. ἢν δὲ ἀθηναῖοι πεί-
θωσι τὰς πόλεις βουλομένας ταύτας, ἐξέστω
συμμάχους ποιεῖσθαι αὐτοὺς ἀθηναίοις, μη-
κυβερναίους δὲ καὶ σαναίους καὶ σιγγίους οἰ-
κεῖν τὰς πόλεις τὰς ἑαυτῶν, καθάπερ ὀλύνθιοι

καὶ ἀκάνθιοι. ἀποδόντων δὲ ἀθηναίοις, λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, πάνακτον. ἀποδόντων δὲ καὶ ἀθηναῖοι λακεδαιμονίοις κορυφάσιον καὶ κύθηρα, καὶ μεθώνην, καὶ πτελεόν. καὶ ἀταλάντην καὶ τοὺς ἄνδρας, ὅσοι εἰσὶ λακεδαιμονίων ἐν τῷ δημοσίῳ τῶν ἀθηναίων, ἢ ἀλλόθί που ὅσης ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ καὶ τοὺς ἐν σκιώνῃ πολιορκουμένους πελοποννησίων ἀφεῖναι. καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι λακεδαιμονίων ξύμμαχοι ἐν σκιώνῃ εἰσίν. καὶ ὅσους βρασίδας ἐσέπεμψε. καὶ εἴ τις ξυμμάχων τῶν λακεδαιμονίων ἐν ἀθήναις ἐστὶν ἐν τῷ δημοσίῳ, ἢ ἄλλοθί που, ἧς ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ. ἀποδόντων δὲ καὶ λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι εἴ τινας ἔχουσιν ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων κατὰ ταὐτά. σκιωναίων δὲ καὶ τορωναίων, καὶ σερμυλίων, καὶ εἴ τινα ἄλλην πόλιν ἔχουσιν ἀθηναῖοι ἀθηναίους βουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, ὅτι ἂν δοκῇ αὐτοῖς. ὅρκους δὲ ποιήσασθαι ἀθηναίους πρὸς λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους κατὰ πόλεις. ὀμνύντων δὲ τὸν ἐπιχώριον ὅρκον ἑκάτεροι τὸν μέγιστον ἐξ ἑκάστης πόλεως. ὁ δὲ ὅρκος ἔστω ὅδε. ἐμμενῶ ταῖς ξυνθήκαις καὶ ταῖς σπονδαῖς ταῖσδε, δικαίως καὶ ἀδόλως. ἔστω δὲ λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ ταὐτὰ ὅρκος πρὸς ἀθηναίους

+

β μάλιστα μὲν καὶ τὸ χωρίον παραδοῦναι. εἰ δὲ μή,
ὁπόσοι πελοποννησίων ἔνεισιν ἐξαγαγεῖν. κατὰ
τάχος ἐπορεύετο. οἱ δὲ ξύμμαχοι, ἐν τῇ λακεδαί-
μονι αὐτοὶ ἔτυχον ὄντες, καὶ αὐτῶν τοὺς μὴ δεξα-
μένους τὰς σπονδὰς ἐκέλευον οἱ λακεδαιμόνι-
οι ποιεῖσθαι. οἱ δὲ τῇ αὐτῇ προφάσει ᾗπερ τὸ πρῶ-
τον ἀπεώσαντο, οὐκ ἔφασαν δέξασθαι ἢν μή
τινας δικαιοτέρας τούτων ποιῶνται. ὡς δ' αὐτῶν
οὐκ ἐσήκουον, ἐκείνους μὲν ἀπέπεμψαν. αὐτοὶ
δὲ πρὸς τοὺς ἀθηναίους ξυμμαχίαν ἐποιοῦντο.
νομίζοντες ἥκιστα ἂν σφίσι. τούς τε ἀργείους ἐπει- ἐπιθέσθαι
δὴ οὐκ ἤθελον ἀμπελίδου καὶ λίχου ἐλθόντων
ἐπισπένδεσθαι. νομίσαντες αὐτοὺς ἄνευ ἀθη- +
ναίων, οὐ δεινοὺς εἶναι. καὶ τὴν ἄλλην πελοπόν-
νησον μάλιστ' ἂν ἡσυχάζειν. πρὸς γὰρ ἂν τοὺς
ἀθηναίους εἰ ἐξῆν χωρεῖν. παρόντων οὖν πρέ-
σβεων ἀπὸ τῶν ἀθηναίων, καὶ γενομένων λόγων
ξυνέβησαν. καὶ ἐγένοντο ὅρκοι καὶ ξυμμαχία
ἥδε κατὰ τάδε. ξύμμαχοι ἔσονται λακεδαιμό-
νιοι πεντήκοντα ἔτη. ἢν δέ τινες ἴωσιν ἐς τὴν
γῆν πολέμιοι τὴν λακεδαιμονίων, καὶ κακῶς
ποιῶσι λακεδαιμονίους, ὠφελεῖν ἀθηναί-
ους λακεδαιμονίους τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύνωνται
ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν. ἢν δὲ δῃώσαντες
οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν
λακεδαιμονίοις καὶ ἀθηναίοις. καὶ κακῶς

πάσχειν ὑπὸ ἀμφοτέρ(ων)· καταλύειν δὲ ἅμα ἀμ-
φω τῶ πόλεε. ταῦτα δ' εἶναι δικαίως καὶ προθύ-
μως καὶ ἀδόλως. καὶ ἤν τινες ἐς τὴν τῶν ἀ-
θηναίων γῆν ἴωσι πολέμιοι, καὶ κακῶς ποιῶσιν
ἀθηναίους, ὠφελεῖν λακεδαιμονίους τρό-
πῳ ὅτῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν.
ἢν δὲ δῃώσαντες οἴχωνται, πολεμίαν εἶναι
ταύτην τὴν πόλιν λακεδαιμονίοις καὶ ἀθη-
ναίοις, καὶ κακῶς πάσχειν ὑπ' ἀμφοτέρων.
καταλύειν δὲ ἅμα ἄμφω τὼ πόλεε. ταῦτα δὲ
εἶναι δικαίως καὶ προθύμως καὶ ἀδόλως.
seruitū ἢν δὲ ἡ δουλεία ἐπανίσταται, ἐπικουρεῖν ἀ-
θηναίους λακεδαιμονίοις παντὶ σθένει κα-
τὰ τὸ δυνατόν. ὀμοῦνται δὲ ταῦτα οἵπερ καὶ τὰς
ἄλλας σπονδὰς ὤμνυον ἑκατέρων. ἀνανεοῦ-
σθαι δὲ κατὰ ἐνιαυτὸν λακεδαιμονίους μὲν
διονύσια ἰόντας ἐς ἀθήνας πρὸς τὰ διονύσια. ἀθη-
ναίους δὲ ἰόντας ἐς λακεδαίμονα πρὸς τὰ
ὑακίνθια ὑακίνθια. στήλην δὲ ἑκατέρους στῆσαι. τὴν
μὲν ἐν λακεδαίμονι, παρὰ ἀπόλλωνι ἐν ἀμυ-
κλαίῳ. τὴν δὲ ἐν ἀθήναις, ἐν πόλει, παρὰ ἀ-
θηνᾶ. ἢν δέ τι δοκῇ λακεδαιμονίοις καὶ
ἀθηναίοις, προσθεῖναι, καὶ ἀφελεῖν περὶ
τῆς ξυμμαχίας, ὅτι ἂν δοκῇ εὔορκον ἀμφοτέ-
ροις εἶναι. τὸν δὲ ὅρκον ὤμνυον λακεδαιμο-

νίων οἱ μὲν· πλειστοάναξ· ἆγις· πλειστόλας· δαμά
γητος· χίονις· μεταγένης· ἄκανθος· δάϊθος· ἰσχα
γόρας· φιλοχαρίδας· ζευξίλας· ἄντιππος· ἀλκι
νάδας· τέλλις· ἐμπεδίας· μηνᾶς· λάφιλος· ἀ
θηναίων δὲ λάμπων· ἰσθμιόνικος· λάχης· νι
κίας· εὐθύδημος· προκλῆς· πυθόδωρος· ἅγνων
μυρτίλος· θρασυκλῆς· θεαγένης· ἀριστοκράτης· ικς
ἰώλκιος· τιμοκράτης· λέων· λάμαχος· δημοσθένης·
αὕτη ἡ ξυμμαχία ἐγένετο μετὰ τὰς σπονδὰς οὐ πολ
λῷ ὕστερον· καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀ
πέδοσαν οἱ ἀθηναῖοι τοῖς λακεδαιμονίοις· καὶ
τὸ θέρος ἦρχε τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους. ταῦτα δὲ τὰ δέ
κα ἔτη, ὁ πρῶτος πόλεμος ξυνεχῶς γενόμενος γέ
γραπται. μετὰ δὲ τὰς σπονδὰς καὶ τὴν ξυμμα
χίαν τῶν λακεδαιμονίων καὶ τῶν ἀθηναίων
αἳ ἐγένοντο μετὰ τὸν δεκαέτη πόλεμον· ἐπὶ πλει
στόλα μὲν ἐν λακεδαίμονι ἐφόρου· ἀλκαίου δ' ἄρ
χοντος ἀθήνησι· τοῖς μὲν δεξαμένοις αὐτὰς· εἰρή
νη ἦν· οἱ δὲ κορίνθιοι, καὶ τῶν ἐν πελοποννήσῳ
πόλεών τινες διεχίνουν τὰ πεπραγμένα· καὶ εὐ διεκίνουν
θὺς ἄλλη ταραχὴ καθίστατο τῶν ξυμμάχων, πρὸ
τὴν λακεδαίμονα. καὶ ἅμα καὶ τοῖς ἀθηναί
οις οἱ λακεδαιμόνιοι προϊόντος τοῦ χρόνου ὕπο
πτοι ἐγένοντο ἔστιν ἐν οἷς οὐ ποιοῦντες ἐκ τῶν ξυγ
κειμένων ἃ εἴρητο. καὶ ἐπὶ ἓξ ἔτη μὲν καὶ
δέκα μῆνας ἀπέσχοντο, μὴ ἐπὶ ἑκατέρων τὴν

ἀνακωχή ἐστράτευσαν. ἔξωθεν δὲ μετ' ἀνακωχῆς οὐ βεβαίου
ἔβλαπτον ἀλλήλους τὰ μάλιστα. ἔπειτα μέντοι
καὶ ἀναγκασθέντες λῦσαι τὰς μετὰ τὰ δέκα
ἔτη σπονδὰς αὖθις ἐς πόλεμον φανερὸν κα-
τέστησαν. γέγραφε δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς θουκυδί-
δης ἀθηναῖος ἑξῆς, ὡς ἕκαστα ἐγένετο κατὰ
θέρη καὶ χειμῶνας μέχρις οὗ τήν τε ἀρχὴν κα-
ἀρχὴ quod a[...] initio belli. τέπαυσαν τῶν ἀθηναίων λακεδαιμόνιοι. καὶ
οἱ ξύμμαχοι. καὶ τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὸν πει-
ραιᾶ κατέλαβον. ἔτη δὲ ἐς τοῦτο τὰ ξύμπαντα
ἐγένετο τῷ πολέμῳ, ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. καὶ τὴν
διὰ μέσου ξύμβασιν, εἴ τις μὴ ἀξιώσει πόλεμον
iustus(?) indicabit νομίζειν, οὐκ ὀρθῶς δικαιώσει. τοῖς τε γὰρ ἔργοις
diffiniti distincti ὡς διῄρηται, ἀθρείτω καὶ εὑρήσει, οὐκ εἰκὸς ὂν
εἰρήνην αὐτὴν κριθῆναι. ἐν ᾗ οὔτε ἀπέδοσαν
πάντα οὔτ' ἀπεδέξαντο, ἃ ξυνέθεντο. ἔξω τε τού-
των πρὸς τὸν μαντινικὸν καὶ ἐπιδαύριον πό-
λεμον, καὶ ἐς ἄλλα ἀμφοτέροις ἁμαρτήματα
ἐγένοντο. καὶ οἱ ἐπὶ θρᾴκης ξύμμαχοι, οὐ-
ἐκεχειρία δὲν ἧσσον πολέμιοι ἦσαν. βοιωτοί τε ἐκεχειρί-
αν δεχήμερον ἦγον, ὥστε ξὺν τῷ πρώτῳ πολέμῳ
ἀνακωχή τῷ δεκαετεῖ, καὶ τῇ μετ' αὐτὸν ὑπόπτῳ ἀνακω-
χῇ, καὶ τῷ ὕστερον ἐξ αὐτῆς πολέμῳ, εὑρήσει
τις τοσαῦτα ἔτη λογιζόμενος κατὰ τοὺς χρόνους
καὶ ἡμέρας παρενεγκούσας. καὶ τοῖς ἀπὸ
ab an. ora. χρησμῶν τι ἰσχυρισαμένοις, μόνον δὴ τοῦτο

– ἰσχυρῶς ξυμβάν. αἰεὶ γὰρ ἔγωγε μέμνημαι, καὶ ἀρχομένου ἠγθικως , ον
τοῦ πολέμου καὶ μέχρι οὗ ἐτελεύτησε προφερόμενον προφερομ
ὑπὸ πολλῶν ὅτι τρὶς ἐννέα ἔτη δέοι γενέσθαι αὐτόν.
ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ, αἰσθανόμενός τε τῇ γενέσθαι
ἡλικίᾳ, καὶ προσέχων τὴν γνώμην ὅπως ἀκριβές
τι εἴσομαι. καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη φυγὰς Θου
εἴκοσι, μετὰ τὴν ἐς ἀμφίπολιν στρατηγίαν. καὶ γενο κυδίδης.
μένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασιν, καὶ οὐχ
ἧσσον τοῖς πελλοποννησίων διὰ τὴν φυγήν, κα
θ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν μᾶλλον αἰσθέσθαι. τὴν οὖν
μετὰ τὰ δέκα ἔτη διαφοράν τε καὶ ξύγχυσιν τῶν ἀπὸ τὸ δ.
σπονδῶν. καὶ τὰ ἔπειτα ὡς ἐπολεμήθη, ἐξηγή
σομαι. Ἐπειδὴ γὰρ αἱ πεντηκοντούτεις σπονδαὶ
ἐγένοντο, καὶ ὕστερον αἱ ξυμμαχίαι, καὶ αἱ ἀπὸ τῆς
πελλοποννήσου πρεσβεῖαι, αἵπερ παρεκλήθη -
σαν εἰς αὐτά, ἀνεχώρουν ἐκ τῆς λακεδαίμονος.
καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον. κορίνθιοι
δὲ ἐς ἄργος τραπόμενοι, πρῶτον λόγους ποιῶν ποιοῦνται
ται πρός τινας τῶν ἐν τέλει ὄντων ἀργείων, ὡς χρή,
ἐπειδὴ λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἀλλ'
ἐπὶ καταδουλώσει τῆς πελοποννήσου σπονδὰς
καὶ ξυμμαχίαν πρὸς ἀθηναίους τοὺς πρὶν
ἐχθίστους πεποίηνται, ὁρᾶν τοὺς ἀργείους ὅπως
σωθήσεται ἡ πελοπόννησος, καὶ ψηφίσασθαι
τὴν βουλομένην πόλιν τῶν ἑλλήνων, ἥτις
αὐτόνομός τέ ἐστι. καὶ δίκας ἴσας καὶ ὁμοίας
δίδωσι πρὸς ἀργείους, ξυμμαχίαν ποιεῖσθαι

162

δὲ
ὥστε τῇ ἀλλήλων ἐπιμαχεῖν· ἀποδεῖξαι τε ἄνδρας ὀ-
λίγους ἀρχὴν αὐτοκράτορας, καὶ μὴ πρὸς τὸν δῆμον
τοὺς λόγους εἶναι, τοῦ μὴ καταφανεῖς γίγνεσθαι τοὺς
μὴ πείσαντας τὸ πλῆθος· ἔφασαν δὲ πολλοὺς προ-
χωρήσεσθαι μίσει τῶν λακεδαιμονίων· καὶ οἱ μὲν
κορίνθιοι διδάξαντες ταῦτα, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.
οἱ δὲ τῶν ἀργείων ἄνδρες ἀκούσαντες, ἐπειδὴ ἀνή-
νεγκαν τοὺς λόγους, ἔς τε τὰς ἀρχὰς καὶ τὸν δῆμον.
ἐψηφίσαντο ἀργεῖοι, καὶ ἄνδρας εἵλοντο δώδεκα· πρ-
ὸς οὓς τὸν βουλόμενον τῶν ἑλλήνων ξυμμαχίαν ποι-
εῖσθαι πλὴν ἀθηναίων καὶ λακεδαιμονίων. τού-
των δὲ μηδ' ἑτέροις ἐξεῖναι, ἄνευ τοῦ δήμου τῶν
ἀργείων σπείσασθαι. ἐδέξαντό τε ταῦτα οἱ ἀργεῖοι
μᾶλλον ὁρῶντες. τόν τε τῶν λακεδαιμονίων
σφίσι πόλεμον ἐσόμενον· ἐπ' ἐξόδῳ γὰρ πρὸς
αὐτὰς αἱ σπονδαὶ ἦσαν· καὶ ἅμα ἐλπίσαντες
τῆς πελοποννήσου ἡγήσεσθαι· κατὰ γὰρ τὸν χρό-
νον τοῦτον, ἥ τε λακεδαίμων μάλιστα δὴ κακῶς
ἤκουσε· καὶ ὑπερώφθη διὰ τὰς ξυμφοράς, οἱ
οἵ τε ἀργεῖοι ἄριστα ἔσχον τοῖς πᾶσιν, οὐ ξυναράμε-
νοι τοῦ ἀττικοῦ πολέμου· ἀμφοτέροις δὲ μᾶλλον
ἔνσπονδοι ὄντες, ἐκκαρπωσάμενοι. οἱ μὲν οὖν
ἀργεῖοι, οὕτως ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεδέχοντο
τοὺς ἐθέλοντας τῶν ἑλλήνων· μαντινῆς δὲ αὐ-
τοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν προσεχώρησαν, δεδι-
ότες τοὺς λακεδαιμονίους. τοῖς γὰρ μαντινεῦ

σι μέρος τι τῆς ἀρκαδίας κατέστραπτο ὑπήκοον
ἔτι τοῦ πρὸς ἀθηναίους πολέμου ὄντος. καὶ
ἐνόμιζον οὐ περιόψεσθαι σφᾶς τοὺς λακεδαιμο-
νίους ἄρχειν. ἐπειδὴ καὶ σχολὴν ἦγον. ὥστε ἄσ-
μενοι πρὸς τοὺς ἀθηναίους ἀργείους ἐτράπον-
το, πόλιν τε μεγάλην νομίζοντες καὶ λακεδαι-
μονίοις ἀεὶ διάφορον δημοκρατουμένην τε
ὥσπερ καὶ αὐτοί. ἀποστάντων δὲ τῶν μαντι-
νέων, καὶ ἡ ἄλλη πελοπόννησος ἐς θροῦν κα-
θίστατο, ὥστε καὶ σφίσι ποιητέον τοῦτο. νομίσαντες πλέον
τέ τι εἰδότας μεταστῆναι αὐτούς, καὶ τοὺς λακεδαι-
μονίους ἅμα δι' ὀργῆς ἔχοντες, ἐν ἄλλοις τε καὶ
ὅτι ἐν ταῖς σπονδαῖς ταῖς ἀττικαῖς ἐγέγραπτο εὔ-
ορκον εἶναι προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν ὅτι ἂν
ἀμφοῖν τοῖν πολέοιν δοκῇ λακεδαιμονίοις κ(αὶ)
ἀθηναίοις. τοῦτο γὰρ τὸ γράμμα, μάλιστα τὴν
πελοπόννησον, διεθορύβει, καὶ ἐς ὑποψίαν
καθίστη, μὴ μετὰ ἀθηναίων σφᾶς βούλων-
ται λακεδαιμόνιοι δουλώσασθαι. δίκαιον γὰρ
εἶναι πᾶσι τοῖς ξυμμάχοις γεγράφθαι τὴν με-
τάθεσιν. ὥστε φοβούμενοι οἱ πολλοί, ὥρμηντο,
πρὸς τοὺς ἀργείους, καὶ αὐτοὶ ἕκαστοι ξυμμαχί-
αν ποιεῖσθαι. λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι.
τὸν θροῦν τοῦτον ἐν τῇ πελοποννήσῳ καθε-
στῶτα, καὶ τοὺς κορινθίους διδασκάλους τε γε-
νομένους, καὶ αὐτοὺς μέλλοντας σπείσασθαι

γράμμα

πρὸς τὸ ἄργος, πέμπουσι πρέσβεις ἐς τὴν κό-
ἐσήγησις. ρινθον βουλόμενοι προκαταλαβεῖν τὸ μέλλον.
καὶ ᾐτιῶντο τήν τε ἐσήγησιν τοῦ παντός, καὶ εἰ
ἀργείοις, σφῶν ἀποστάντες ξυμμαχοι ἔσονται.
παραβήσεσθαί τε ἔφασαν αὐτοὺς τοὺς ὅρκους
καὶ ἤδη ἀδικεῖν, ὅτι οὐ δέχονται τὰς ἀθηναίων
σπονδάς. εἰρημένον κύριον εἶναι, ὅτι ἂν τὸ π-
λῆθος τῶν ξυμμάχων ψηφίσηται, ἢν μή τι θεῶν
ἢ ἡρώων κώλυμα ᾖ. κορίνθιοι δὲ παρόντων σ-
φίσι τῶν ξυμμάχων, ὅσοι οὐδ᾽ αὐτοὶ ἐδέξαντο τὰς
σπονδάς. παρεκάλεσαν δὲ αὐτοὺς αὐτοὶ πρό-
τερον, ἀντέλεγον τοῖς λακεδαιμονίοις. ἃ μὲν ἠ-
σόλλειον δικοῦντο οὐ δηλοῦντες ἄντικρυς. ὅτι οὔτε σόλλειον
σφίσιν ἀπέλαβον παρ᾽ ἀθηναίων, οὔτε ἀνακ-
ἀνακτόριον τόριον. εἴ τέ τι ἄλλο ἐνόμιζον ἐλασσοῦσθαι. πρό-
σχημα δὲ ποιούμενοι. τοὺς ἐπὶ θρᾴκης μὴ προ-
δώσειν. ὀμόσαι γὰρ αὐτοῖς ὅρκους ἰδίᾳ τε, ὅτι πο-
τιδαιατῶν τὸ πρῶτον ἀφίσταντο, καὶ ἄλλους ὕστερ.
οὔκουν παραβαίνειν τοὺς τῶν ξυμμάχ ὅρκους
ἔφασαν οὐκ εἰσιόντες ἐς τὰς τῶν ἀθηναίων
σπονδάς. θεῶν γὰρ πίστεις ὀμόσαντες ἐκείνοις
οὐκ ἂν εὐορκεῖν προδιδόντες αὐτούς. εἰρῆσθαι
δ᾽ ὅτι ἢν μὴ θεῶν ἢ ἡρώων κώλυμα ᾖ. φαί-
νεσθαι οὖν σφίσι κώλυμα θεῖον τοῦτο. καὶ πε-
ρὶ μὲν τῶν παλαιῶν ὅρκων. τοσαῦτα εἶπον.
περὶ δὲ τῆς ἀργείων ξυμμαχίας, μετὰ τῶν

φίλων βουλευσάμενοι ποιήσασθαι ὅτι ἂν δίκαιον
ᾖ. καὶ οἱ μὲν λακεδαιμονίων πρέσβεις ἀνεχώρησαν
ἐπ' οἴκου. ἔτυχον δὲ παρόντες ἐν κορίνθῳ καὶ ἀργείων
πρέσβεις, οἳ ἐκέλευον τοὺς κορινθίους ἰέναι ἐς τὴν ξυμμαχίαν
καὶ μὴ μέλλειν. οἱ δὲ ἐς τὸν ὕστερον ξύλλογον αὐτοῖς τὸν
παρὰ σφίσι, προεῖπον ἥκειν. ἦλθε δὲ καὶ ἠλείων
πρεσβεία εὐθὺς, καὶ ἐποιήσαντο πρὸς κορινθίους
ξυμμαχίαν πρῶτον. ἔπειτα ἐκεῖθεν ἐς ἄργος ἐλ
θόντες καθάπερ προείρητο ἀργείων ξύμμαχοι.
ἐγένοντο. διαφερόμενοι γὰρ ἐτύγχανον τοῖς λακε
δαιμονίοις περὶ λεπρέου, πολέμου γὰρ γενομένου λέπρεον
ποτὲ πρὸς ἀρκάδων τινὰς λεπρεάταις. καὶ ἠλείων
παρακληθέντων ὑπὸ λεπρεατῶν ἐς ξυμμαχίαν
ἐπὶ τῇ ἡμισείᾳ τῆς γῆς, καὶ λυσάντων τὸν πόλε
μον. ἠλεῖοι τὴν γῆν νεμομένοις αὐτοῖς τοῖς λεπρε
ἔταξ άταις. τάλαντον ἔπραξαν τῷ διὶ τῷ ὀλυμπίῳ
ἀποφέρειν. καὶ μέχρι τοῦ ἀττικοῦ πολέμου ἀπέ
φερον. ἔπειτα παυσαμένων διὰ πρόφασιν τοῦ πο
λέμου οἱ ἠλεῖοι ἐπηνάγκαζον. οἱ δὲ ἐτράποντο πρὸς
τοὺς λακεδαιμονίους, καὶ δίκης λακεδαιμο
νίοις ἐπιτραπείσης, ὑποτοπήσαντες οἱ ἠλεῖοι μὴ
ἴσον ἕξειν ἀνέντες τὴν ἐπιτροπὴν, λεπρεατῶν
τὴν γῆν ἔτεμον. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι οὐδὲν
ἧσσον ἐδίκασαν αὐτονόμους εἶναι λεπρεάτας
καὶ ἀδικεῖν ἠλείους. καὶ ὡς οὐκ ἐμμεινάντων,
τῇ ἐπιτροπῇ φρουρὰν ὁπλιτῶν ἔπεμψαν εἰς
λέπρεον. οἱ δὲ ἠλεῖοι νομίζοντες ἐς πόλιν σφ

ἀφεστηκυῖαν δέξασθαι τοὺς λακεδαιμονίους, καὶ τὴν
ξυνθήκην προφέροντες ἐν ᾗ εἴρητο, ἃ ἔχοντες ἐς
τὸν ἀττικὸν πόλεμον καθίσταντό τινες· ταῦτα ἔχοντας
καὶ ἐξελθεῖν, ὡς οὐκ ἴσον ἔχοντες, ἀφίστανται πρὸς
τοὺς ἀργείους, καὶ τὴν ξυμμαχίαν ὥσπερ προει-
ρητο, καὶ οὗτοι ἐποιήσαντο· ἐγένοντο δὲ οἱ κορίνθιοι εὐ-
θὺς μετ' ἐκείνους, καὶ οἱ ἐπὶ θρᾴκης χαλκιδεῖς
ἀργείων ξύμμαχοι· βοιωτοὶ δὲ καὶ μεγαρεῖς τὸ αὐτὸ
λέγοντες ἡσύχαζον περιορώμενοι ὑπὸ τῶν λακε-
δαιμονίων, καὶ νομίζοντες σφίσι τὴν ἀργείων δη-
μοκρατίαν αὐτοῖς ὀλιγαρχουμένοις ἧσσον ξύμφορ-
εἶναι τῆς λακεδαιμονίων πολιτείας· περὶ δὲ
τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου, σκιωναίους
μὲν ἀττικοὶ ἐκπολιορκήσαντες ἀπέκτειναν τοὺς

ἀθηναῖοι, σχηματικ[illegible]

ἡβῶντας· παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπό-
δισαν· καὶ τὴν γῆν πλαταιεῦσιν ἔδοσαν νέμεσθαι.

[illegible]

Δηλίους δὲ κατήγαγον πάλιν ἐς δῆλον ἐνθυμού-
μενοι τάς τε ἐν ταῖς μάχαις ξυμφοράς, καὶ τοῦ ἐν
δελφοῖς θεοῦ χρήσαντος· καὶ φωκεῖς καὶ λοκροὶ
ἤρξαντο πολεμεῖν, καὶ κορίνθιοι καὶ ἀργεῖοι ἤδη
ξύμμαχοι ὄντες ἔρχονται ἐς τεγέαν, ἀποστήσοντες
λακεδαιμονίων, ὁρῶντες μέγα μέρος ὂν καὶ εἰ
σφίσι προσγένοιτο, νομίζοντες ἅπασαν ἂν ἔχειν
πελοπόννησον· ὡς δὲ οὐδὲν ἂν ἔφασαν ἐναντι-
ωθῆναι οἱ τεγεᾶται λακεδαιμονίοις, οἱ κορίνθιοι

μέχρι τούτου προθύμως πράσσοντες, ἀνεῖσαν τῆς
φιλονεικίας καὶ ὠρρώδησαν μὴ οὐδενὸς σφίσιν
ἔτι τῶν ἄλλων προσχωρῇ. ὅμως δὲ ἐλθόντες ἐς τοὺς
βοιωτοὺς ἐδέοντο σφῶν τε καὶ ἀργείων γίγνεσθαι ξυμ-
μάχους, καὶ τἄλλα κοινῇ πράσσειν. τὰς δὲ δεχημέ-
ρους ἐπισπονδὰς αἳ ἦσαν ἀθηναίοις καὶ βοιωτοῖς
πρὸς ἀλλήλους, οὐ πολλῷ ὕστερον γενόμεναι τούτων
τῶν πενταετίδων σπονδῶν, ἐκέλευον οἱ κορίνθιοι
τοὺς βοιωτοὺς ἀκολουθήσαντας ἀθήναζε, καὶ σφί-
σι ποιῆσαι ὥσπερ βοιωτοὶ εἶχον. μὴ δεχομένων
δὲ ἀθηναίων ἀπειπεῖν τὴν ἐκεχειρίαν, καὶ τὸ
λοιπὸν μὴ σπένδεσθαι ἄνευ αὐτῶν, βοιωτοὶ δὲ δεο-
μένων τῶν κορινθίων περὶ μὲν τῆς ἀργείων ξυμμα-
χίας ἐπισχεῖν αὐτοὺς ἐκέλευον. ἐλθόντες δὲ ἀθή-
ναζε μετὰ κορινθίων οὐχ εὕροντο τὰς δεχημέρους σπον-
δάς. ἀλλὰ ἀπεκρίναντο οἱ ἀθηναῖοι κορινθίοις
εἶναι σπονδὰς εἴπερ λακεδαιμονίων εἰσὶ ξύμ-
μαχοι. βοιωτοὶ μὲν οὖν οὐδὲν μᾶλλον ἀπεῖπον τὰς
δεχημέρους ἀξιούντων καὶ αἰτιωμένων κορινθί-
ων ξυνθέσθαι σφίσι. κορινθίοις δὲ ἀνακωχὴ ἄσπον-
δος ἦν πρὸς ἀθηναίους. λακεδαιμόνιοι δὲ
τοῦ αὐτοῦ θέρους πανδημεὶ ἐστράτευσαν πλει-
στοάνακτος τοῦ παυσανίου λακεδαιμονίων βα-
σιλέως ἡγουμένου· τῆς ἀρκαδίας ἐς παρρασίους
μαντινέων ὑπηκόους ὄντας, κατὰ στάσιν ἐπικα-
λεσαμένων σφᾶς. ἅμα δὲ καὶ τὸ ἐν κυψέλοις

τεῖχος ἀναιρήσοντας ἵν' ὦ δυνῶνται, ὃ ἐτείχισαν μαν-
σκιρίτις | τινεῖς. καὶ αὐτοὶ ἐφρόρουν ἐν τῇ παρρασικῇ, κεί-
μενον ἐπὶ τῆς σκιρίτιδι τῆς λακωνικῆς, καὶ οἱ μὲν
λακεδαιμόνιοι τὴν γῆν τῶν παρρασίων ἐδῄουν. οἱ
δὲ μαντινεῖς. τὴν πόλιν ἀργείοις φύλαξι παραδόν-
τες αὐτοὶ τὴν ξυμμαχίαν (ἐφύλαττον) ἐφρούρουν. ἀδύνατοι
δὲ ὄντες διασῶσαι τό τε ἐν κυψέλοις τεῖχος, καὶ τὰς
ἐν παρρασίοις πόλεις, ἀπῆλθον. λακεδαιμό-
νιοι δὲ τούς τε παρρασίους αὐτονόμους ποιήσαντες
καὶ τὸ τεῖχος καθελόντες ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου.
καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους ἤδη ἡκόντων αὐτοῖς τῶν
ἀπὸ θρᾴκης, μετὰ βρασίδου ἐξελθόντων στρα-
τιωτῶν οὓς ὁ κλεαρίδας μετὰ τὰς σπονδὰς ἐκό-
μισεν, οἱ λακεδαιμόνιοι ἐψηφίσαντο, τοὺς μὲν
μετὰ βρασίδου εἵλωτας μαχεσαμένους ἐλευθέ-
ρους εἶναι. καὶ οἰκεῖν ὅπου ἂν βούλωνται. καὶ
νεοδαμώδεις | ὕστερον οὐ πολλῷ αὐτοὺς μετὰ τῶν νεοδαμωδῶν
ἐς λέπρεον κατέστησαν, κείμενον ἐπὶ τῆς λακω-
νικῆς καὶ τῆς ἠλείας. ὄντες ἤδη διάφοροι ἠλεί-
οις. τοὺς δὲ ἐκ νήσου ληφθέντας σφῶν, καὶ τὰ ὅπλα
παραδόντας δείσαντες μή τι διὰ τὴν ξυμφοράν
ἐπίτιμος | νομίσαντες ἐλασσωθήσεσθαι, καὶ ὄντες ἐπί-
ἄτιμος | τιμοι νεωτερίσωσιν, ἤδη καὶ ἀρχάς τινας ἔχον-
τας, ἀτίμους, ἐποίησαν. ἀτιμίαν δὲ τοιάνδε. ὥσ-
τε μήτε ἄρχειν, μήτε πριαμένους τι ἢ πωλοῦντας
κυρίους εἶναι. ὕστερον δὲ αὖθις ἐπίτιμοι ἐγένοντο

το.

Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ θύσσον (α) τὴν ἐν τῇ ἄθω- θάσου ἄθω
ἀκτῇ διῆς εἷλον ἀθηναίων οὖσαν ξύμμαχον. καὶ
τὸ θέρος τοῦτο πᾶν, ἐπιμειξίαι μὲν ἦσαν τοῖς ἀθηναί-
οις καὶ πελοποννησίοις. ὑπώπτευον δὲ ἀλλήλους εὐ-
θὺς μετὰ τὰς σπονδὰς οἵ τε ἀθηναῖοι καὶ οἱ λα-
κεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπό-
δοσιν. τὴν γὰρ ἀμφίπολιν πρότεροι λαχόντες οἱ λακε-
δαιμόνιοι ἀποδιδόναι καὶ τἆλλα, οὐκ ἀπεδεδώκεσαν.
οὐδὲ τοὺς ἐπὶ θρᾴκης παρεῖχον ξυμμάχους, τὰς σπον-
δὰς δεχομένους, οὐδὲ βοιωτούς, οὐδὲ κορινθίους, λέγον-
τες αἰεὶ ὡς μετὰ ἀθηναίων τούτους, ἢν μὴ θέλωσι
κοινῇ ἀναγκάσουσι. χρόνους δὲ προύθεντο ἄνευ ξυγγρα- ἀναγκάσωσι.
φῆς, ἐν οἷς χρῆν τοὺς μὴ ἐσιόντας, ἀμφοτέροις πολε-
μίους εἶναι. τούτων οὖν ὁρῶντες οἱ ἀθηναῖοι οὐδὲν ἔρ-
γον γιγνόμενον, ὑπώπτευον τοὺς λακεδαιμονίους μη-
δὲν δίκαιον διανοεῖσθαι. ὥστε οὔτε πύλον ἀπαιτούν-
των αὐτῶν ἀπεδίδοσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκ τῆς νήσου
cattiva tos. δεσμώτας, μετεμέλοντο ἀποδεδωκότες τά τε ἄλλα χω-
ρία εἶχον μένοντες, ἕως σφίσι κἀκεῖνοι ποιήσειαν τὰ
εἰρημένα. λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ μὲν δυνατὰ ἔφασαν
πεποιηκέναι. τοὺς γὰρ παρὰ σφίσι δεσμώτας ὄντας
ἀθηναίων ἀποδοῦναι, καὶ τοὺς ἐπὶ θρᾴκης στρα-
τιώτας ἀπαγαγεῖν, καὶ εἴ του ἄλλου ἐγκρατεῖς, ἀμφι- ἦσαν
πόλεως δὲ οὐκ ἔφασαν κρατεῖν, ὥστε παραδοῦναι.
βοιωτοὺς δὲ πειράσεσθαι καὶ κορινθίους ἐς τὰς σπον-
-δὰς ἐσαγαγεῖν, καὶ πάνακτον ἀπολαβεῖν, καὶ ἀ-
θηναίων ὅσοι ἦσαν ἐν βοιωτοῖς αἰχμάλωτοι κομιεῖν.

πύλον μέντοι ἠξίουν σφίσι ἀποδοῦναι, εἰ δὲ μὴ
μεσσηνίους γε καὶ τοὺς εἵλωτας, ἐξαγαγεῖν ὥσπερ
καὶ αὐτοὶ τοὺς ἀπὸ θράκης. ἀθηναίους δὲ
φρουρεῖν τὸ φρούριον χωρίον αὐτοὺς εἰ βούλονται. πολ-
λάκις δὲ καὶ πολλῶν λόγων γενομένων, ἐν τῷ θέ-
ρει τούτῳ, ἔπεισαν τοὺς ἀθηναίους ὥστε ἐξαγαγεῖν
ἐκ πύλου μεσσηνίους καὶ τοὺς ἄλλους εἵλωτάς τε
καὶ ὅσους ηὐτομολήκεσαν ἐκ τῆς λακωνικῆς. καὶ
κατῴκισαν αὐτοὺς ἐν κρανίοις τῆς κεφαλληνίας.

κράνια κεφαλληνίας

τὸ μὲν οὖν θέρος τοῦτο, ἡσυχία ἦν. καὶ ἔφοδοι παρ'
ἀλλήλους. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἔτυχον

ἔφοδοι

γὰρ ἔφοροι ἕτεροι καὶ οὐκ ἐφ' ὧν αἱ σπονδαὶ ἐγένοντο
ἄρχοντες ἤδη, καὶ τινὲς αὐτῶν καὶ ἐναντίοι σπονδαῖς
ἐλθουσῶν πρεσβειῶν ἀπὸ τῆς ξυμμαχίδος, καὶ
παρόντων ἀθηναίων καὶ βοιωτῶν, καὶ κορινθί-
καὶ πολλὰ ἀλλήλοις εἰπόντων, καὶ οὐδὲν ξυμβαιν-
όντων, ὡς ἀπήεσαν ἐποίκου τοῖς βοιωτοῖς καὶ κοριν-
θίοις, κλεόβουλος καὶ ξενάρης, οὗτοι οἵπερ τῶν
ἐφόρων ἐβούλοντο μάλιστα διαλῦσαι τὰς σπονδὰς
λόγους ποιοῦνται ἰδίους, παραινοῦντες ὅτι μάλιστα
ταῦτα τε γιγνώσκειν καὶ πειρᾶσθαι βοιωτοὺς ἀργείων
γενομένους πρῶτον αὐτοὺς ξυμμάχους, αὖθις
μετὰ βοιωτῶν ἀργείων (ους) λακεδαιμονίοις ποιῆσαι ξυμ-
μάχους. Οὕτω γὰρ ἥκιστα ἀναγκασθῆναι βοιωτοὺς
ἐς τὰς ἀττικὰς σπονδὰς ἐσελθεῖν. ἑλέσθαι γὰρ
λακεδαιμονίους πρὸ τῆς ἀθηναίων ἔχθρας

καὶ διαλύσεως τῶν σπονδῶν ἀργείους σφίσι φίλους καὶ
ξυμμάχους γενέσθαι· τὸ γὰρ ἄργος ἀεὶ ἠπίσταντο ἐπιθυμοῦν
τας τοὺς λακεδαιμονίους καλῶς σφίσι φίλιον γενέσθαι·
ἡγούμενοι τὸν ἔξω πελοποννήσου πόλεμον ῥᾴω ἂν εἶναι.
τὸ μέντοι πάνακτον ἐδέοντο βοιωτοὺς, ὅπως παραδώσου
σι λακεδαιμονίοις ἵνα ἀντ' αὐτοῦ πύλον ἢν δέωνται ἀπο δύνωνται
λαβόντες ῥᾷον καθιστῶνται ἀθηναίοις ἐς πόλεμον.
καὶ οἱ μὲν βοιωτοὶ καὶ κορίνθιοι ταῦτα ἐπεσταλμένοι, ἀ
πό τε τοῦ ξενάρους καὶ κλεοβούλου, καὶ ὅσοι φίλοι ἦσαν
αὐτοῖς τῶν λακεδαιμονίων, ὥστε ἀπαγγεῖλαι ἐπὶ τὰ κοι
νὰ ἑκάτεροι ἀνεχώρουν. ἀργείων δὲ δύο ἄνδρες τῆς ἀρχῆς
τῆς μεγίστης ἐπετήρουν ἀπιόντας αὐτοὺς καθ' ὁδὸν
καὶ ξυγγενόμενοι ἐς λόγους ἦλθον, εἴ πως οἱ βοιωτοὶ
σφίσι συμμάχοι γένοιντο, ὥσπερ κορίνθιοι καὶ ἠλεῖοι
καὶ μαντινῆς· νομίζειν γὰρ ἂν τούτου προχωρήσαντος
ῥᾳδίως ἤδη καὶ πολεμεῖν καὶ σπένδεσθαι, καὶ πρὸς
λακεδαιμονίους εἰ βούλοιντο κοινῷ λόγῳ χρωμένους, καὶ
εἴ τινα πρὸς ἄλλον δέοι· τοῖς δὲ τῶν βοιωτῶν πρέσβε
σιν ἀκούουσιν ἤρεσκε· κατὰ τύχην γὰρ ἐδέοντο τούτων
ὧνπερ καὶ οἱ ἐκ τῆς λακεδαίμονος αὐτοῖς φίλοι ἐπε
στάλκεσαν, καὶ οἱ τῶν ἀργείων ἄνδρες, ὡς ᾔσθοντο αὐ
τοὺς δεχομένους τὸν λόγον, εἰπόντες ὅτι πρέσβεις πέμ
ψουσιν ἐς βοιωτοὺς ἀπῆλθον. ἀφικόμενοι δὲ οἱ βοι
ωτοὶ, ἀπήγγειλαν τοῖς βοιωτάρχαις τά τε ἐκ τῆς λακεδαί
μονος, καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ξυγγενομένων ἀργεί· καὶ οἱ βοι
ωτάρχαι ἠρέσκοντό τε, καὶ πολλῷ προθυμότεροι ἦσαν.
ὅτι ἀμφοτέρωθεν ξυνεβεβήκει αὐτοῖς· τούς τε φίλους
τῶν τοὺς λακεδαιμονίων, τῶν αὐτῶν δεῖσθαι· καὶ τοὺς

ἀργείους ἐς τὰ ὅμοια σπεύδειν· καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον
πρέσβεις παρῆσαν ἀργείων, τὰ εἰρημένα προκαλού-
μενοι· καὶ αὐτοὺς ἀπέπεμψαν ἐπαινέσαντες τοὺς
λόγους οἱ βοιωτάρχαι, καὶ πρέσβεις ὑποσχόμενοι ἀπο-
στελεῖν περὶ τῆς ξυμμαχίας ἐς ἄργος. Ἐν δὲ τούτῳ
ἐδόκει πρῶτον τοῖς βοιωτάρχαις καὶ κορινθίοις καὶ
μεγαρεῦσι· καὶ τοῖς ἀπὸ θράκης πρέσβεσιν ὀμόσαι
ὅρκους ἀλλήλοις ἦ μήν. ἔν τε τῷ παρατυχόντι ἀμυνεῖν
τῷ δεομένῳ, καὶ μὴ πολεμήσειν τῳ, μηδὲ ξυμβήσε-
σθαι ἄνευ κοινῆς γνώμης. καὶ οὕτως ἤδη τοὺς βοι-
ωτοὺς καὶ μεγαρέας· τὸ γὰρ αὐτὸ ἐποίουν πρὸς τοὺς
ἀργείους σπένδεσθαι. πρὶν δὲ τοὺς ὅρκους γενέσθαι.
τετταρες βουλαὶ τῶν βοι. οἱ βοιωτάρχαι, ἐκοίνωσαν ταῖς τέσσαρσι βουλαῖς τῶν βοιω-
ταῦτα. αἵπερ ἅπαν τὸ κῦρος ἔχουσι. καὶ παρῄνουν
γενέσθαι ὅρκους ταῖς πόλεσιν ὅσαι βούλονται ἐπ' ὠφε-
λίᾳ σφίσι ξυνομνύναι. οἱ δ' ἐν ταῖς βουλαῖς τῶν βοιω-
τῶν ὄντες οὐδὲ προσδέχονται τὸν λόγον δεδιότες μὴ ἐναντία
λακεδαιμονίοις ποιήσωσι τοῖς ἐκείνων ἀφεστῶσι κο-
ρινθίοις ξυνομνύντες· οὐ γὰρ εἶπον αὐτοῖς οἱ βοιωτάρ-
χαι, τὰ ἐκ τῆς λακεδαίμονος ὅτι τῶν τε ἐφόρων κλεόβου-
λος καὶ ξενάρης καὶ οἱ φίλοι παραινοῦσιν, ἀργείων πρῶ-
τον καὶ κορινθίων γενομένους ξυμμάχους, ὕστερον
μετὰ τῶν λακεδαιμονίων γίγνεσθαι, οἰόμενοι τὴν βου-
λὴν κἂν μὴ εἴπωσιν οὐκ ἄλλα ψηφιεῖσθαι, ἢ ἃ
σφίσι προδιαγνόντες παραινοῦσιν. ὡς δὲ ἀντέστη
τὸ πρᾶγμα· οἱ μὲν κορίνθιοι, καὶ οἱ ἀπὸ θράκης
πρέσβεις, ἄπρακτοι ἀπῆλθον· οἱ δὲ βοιωτάρχαι

μελλόντες πρότερον εἰ ταῦτα ἔπεισαν, καὶ τὴν ξυμμα-
χίαν πειράσεσθαι πρὸς ἀργείους ποιεῖν· οὐκέτι ἐσήνεγκαν
περὶ ἀργείων ἐς τὰς βουλάς, οὐδὲ ἐς τὸ ἄργος τοὺς πρέ-
σβεις οὓς ὑπέσχοντο ἔπεμπον. ἀμέλεια δέ τις ἐνῆν. ἀμέλεια
καὶ διατριβὴ τῶν πάντων. καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι τού- διατριβὴ
τῳ μηκύβερναν ὀλύνθιοι ἀθηναίων φρουρούντων μηκύβερνα
ἐπιδραμόντες εἷλον. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐγίγνοντο γὰρ ἀεὶ
λόγοι τοῖς τε ἀθηναίοις καὶ λακεδαιμονίοις, περὶ
ὧν εἶχον ἀλλήλων, ἐλπίζοντες οἱ λακεδαιμόνιοι εἰ
πάνακτον ἀθηναῖοι παρὰ βοιωτῶν ἀπολάβοιεν
κομίσασθαι ἂν αὐτοὶ πύλον, ἦλθον ἐς τοὺς βοιωτοὺς
πρεσβευόμενοι. καὶ ἐδέοντο σφίσι πάνακτόν τε καὶ
τοὺς ἀθηναίων δεσμώτας παραδοῦναι, ἵνα ἀν-
τ' αὐτῶν πύλον κομίσωνται. οἱ δὲ βοιωτοὶ οὐκ ἔφασαν
ἀποδώσειν, ἢν μὴ σφίσι ξυμμαχίαν ἰδίαν ποιήσων-
ται ὥσπερ ἀθηναίοις. λακεδαιμόνιοι δὲ εἰδότες
μὲν, ὅτι ἀδικήσουσιν ἀθηναίους, εἰρημένον ἄνευ
ἀλλήλων, μήτε σπένδεσθαί τῳ, μήτε πολεμεῖν.
βουλόμενοι δὲ τὸ πάνακτον παραλαβεῖν, ὡς τὴν
πύλον ἀντ' αὐτοῦ κομιούμενοι. καὶ ἅμα τῶν ξυγχέ-
αι σπευδόντων τὰς σπονδὰς προθυμουμένων
τὰς ἐς βοιωτούς· ἐποιήσαντο τὴν ξυμμαχίαν τοῦ
χειμῶνος τελευτῶντος ἤδη, καὶ πρὸς ἔαρ καὶ τὸ
πάνακτον εὐθὺς καθῃρεῖτο. καὶ ἐνδέκατον ἔτος
τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα. ἅμα δὲ τῷ ἦρι εὐθὺς τοῦ
ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ ἀργεῖοι, ὡς οἵ τε πρέσβεις
τῶν βοιωτῶν οὓς ἔφασαν πέμψειν οὐχ ἧκον.

τότε πάνακτον, ᾔσθοντο καθαιρούμενον καὶ ξυμμα-
χίαν ἰδίαν γεγενημένην τοῖς βοιωτοῖς πρὸς τοὺς λακεδαι-
μονίους, ἔδεισαν μὴ μονωθῶσι· καὶ ἐς λακεδαιμο-
νίους πᾶσα ἡ ξυμμαχία χωρήσῃ· τοὺς γὰρ βοιωτοὺς
ᾤοντο πεπεῖσθαι ὑπὸ λακεδαιμονίων τό τε πάνα-
κτον καθελεῖν, καὶ ἐς τὰς ἀθηναίων σπονδὰς
ἐσιέναι, τούς τε ἀθηναίους εἰδέναι ταῦτα. ὥστε
οὐδὲ πρὸς ἀθηναίους ἔτι σφίσιν εἶναι ξυμμαχίαν
ποιήσασθαι· πρότερον ἐλπίζοντες ἐκ τῶν διαφορῶν
εἰ μὴ μείνειαν αὐτοῖς αἱ πρὸς λακεδαιμονίους σπον-
δαί, τοῖς γοῦν ἀθηναίοις ξύμμαχοι ἔσεσθαι. ἀ-
ποροῦντες οὖν ταῦτα οἱ ἀργεῖοι καὶ φοβούμενοι μὴ
λακεδαιμονίοις καὶ τεγεάταις βοιωτοῖς καὶ ἀ-
θηναίοις ἅμα πολεμῶσι πρότερον οὐ δεχόμενοι
φρονήματι — τὰς λακεδαιμονίων σπονδάς, ἀλλ' ἐν φρονήμα-
τι ὄντες τῆς πελοποννήσου ἡγήσεσθαι, ἔπεμπον
ὡς ἐδύναντο τάχιστα ἐς τὴν λακεδαίμονα πρέσ-
βεις εὔστροφον καὶ αἴσωνα. οἳ ἐδόκουν προσφι-
λέστατοι αὐτοῖς εἶναι, ἡγούμενοι ἐκ τῶν παρόντων,
κράτιστα πρὸς λακεδαιμονίους σπονδὰς ποιησά-
μενοι, ὅπῃ ἂν ξυγχωρῇ ἡσυχίαν ἔχειν. καὶ οἱ πρέσ-
ἐποιοῦντο — βεις ἀφικόμενοι αὐτῶν, λόγους ἐποιήσαντο πρὸς τοὺς
λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧ ἂν σφίσιν αἱ σπονδαὶ γίγνοιντο.
καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ ἀργεῖοι ἠξίουν δίκης ἐπιτρο-
disceptat — πὴν σφίσι γενέσθαι. ἢ ἐς πόλιν τινά, ἢ ἰδιώτην
ἀντιτάτ — περὶ τῆς κυνουρίας γῆς, ἧς αἰεὶ πέρι διαφέρονται, με-
κυνουρία — θορίας οὔσης. ἔχει δ' ἐν αὐτῇ θυρέαν καὶ ἀν

ἣν νέμονται δ' αὐτὴν λακεδαιμόνιοι. ἔπειτα δ' οὐκ
ἐώντων τῶν λακεδαιμονίων μεμνῆσθαι περὶ αὐτῆς. ἀλλ'
ἢ βούλονται σπένδεσθαι ὥσπερ πρότερον ἑτοῖμοι εἶναι.
οἱ ἀργεῖοι πρέσβεις, τάδε ὅμως ἐπηγάγοντο τοὺς λακεδαι-
μονίους συγχωρῆσαι ἐν μὲν τῷ παρόντι σπονδὰς ποι-
ήσασθαι ἔτη πεντήκοντα. ἐξεῖναι δὲ ὁποτεροισοῦν
προκαλεσαμένοις μήτε νόσου οὔσης μήτε πολέμου
λακεδαίμονι καὶ ἄργει διαμάχεσθαι περὶ τῆς γῆς ταύ-
της, ὥσπερ καὶ πρότερόν ποτε, ὅτε αὐτοὶ ἑκάτεροι ἠξίωσ-
αν νικᾶν. διώκειν δὲ μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω τῶν πρὸς
ἄργος καὶ λακεδαίμονα ὅρων. τοῖς δὲ λακεδαιμο-
νίοις, τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μωρία εἶναι ταῦτα. ἔπειτα — μωρία
ἐπεθύμουν γὰρ τὸ ἄργος φίλον ἔχειν. ξυνεχώρησαν
ἐφ' οἷς ἠξίουν καὶ συνεγράψαντο. ἐκέλευον δὲ οἱ λακε-
δαιμόνιοι πρὶν τέλος τι αὐτῶν ἔχειν ἐς τὸ ἄργος πρῶ-
τον ἐπαναχωρήσαντας αὐτοὺς δεῖξαι τῷ πλήθει,
καὶ ἢν ἀρέσκοντα ᾖ ἥκειν ἐς τὰ ὑακίνθια τοὺς — ὑακίνθια
ὅρκους ποιησομένους, καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν. ἐν
δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ᾧ οἱ ἀργεῖοι ταῦτα ἔπρασσον, οἱ πρέσ-
βεις τῶν λακεδαιμονίων ἀνδρομένης καὶ φαί-
δημος καὶ ἀντιμενίδας, οὓς ἔδει τὸ πάνακτον
καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς παρὰ βοιωτῶν παραλαβόν-
τας ἀθηναίοις ἀποδοῦναι, τὸ μὲν πάνακτον ὑ-
πὸ τῶν βοιωτῶν αὐτῶν καθῃρημένον εὗρον ἐπὶ
προφάσει, ὡς ἦσάν ποτε ἀθηναίοις καὶ βοιωτοῖς
ἐκ διαφορᾶς περὶ αὐτοῦ ὅρκοι παλαιοί, μηδ' ἑτέ-
ρους οἰκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλὰ κοινῇ νέμειν. τοὺς δ' ἄν-
δρας οὓς εἶχον αἰχμαλώτους βοιωτοὶ ἀθηναίων

τὸν

παραλαβόντες οἱ περὶ ~~τῶν~~ ἀνδρομένην, ἐκόμισαν τοῖς
ἀθηναίοις καὶ ἀπέδοσαν τοῦ τε πανάκτου καὶ κα-
τὴν θαίρεσιν ἔλεγον αὐτοῖς νομίζοντες καὶ τοῦτο ἀποδι-
δόναι. πολέμιον γὰρ οὐκέτι ἐν αὐτῷ ἀθηναίοις οἰκή-
σειν οὐδένα. λεγομένων δὲ τούτων, οἱ ἀθηναῖοι δει-
δεινὰ ἐποίουν νὰ ἐποίουν νομίζοντες ἀδικεῖσθαι ὑπὸ λακεδαι-
μονίων τοῦ τε πανάκτου τῇ καθαιρέσει, ὃ ἔδει ὀρθὸν
παραδοῦναι, καὶ πυνθανόμενοι ὅτι καὶ βοιωτοῖς
ἰδίᾳ ξυμμαχίαν πεποίηνται, φάσκοντες πρότερον
κοινῇ τοὺς δὲ μὴ δεχομένους τὰς σπονδὰς προσα-
ναγκάσειν. τά τε ἄλλα ἐσκόπουν ὅσα ἐξελελοίπε-
σαν τῆς ξυνθήκης, καὶ ἐνόμιζον ἐξηπατῆσθαι. ὥστε
χαλεπῶς πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀποκρινάμενοι ἀ-
πέπεμψαν. κατὰ τοιαύτην δὴ διαφορὰν ὄντων
τῶν λακεδαιμονίων πρὸς τοὺς ἀθηναίους, οἱ
ἐν ταῖς ἀθήναις αὖ βουλόμενοι λῦσαι τὰς σπον-
δὰς εὐθὺς ἐνέκειντο. ἦσαν δὲ ἄλλοι τε καὶ ἀλκι-
βιάδης ὁ κλεινίου ἀνὴρ ἡλικίᾳ μὲν ἔτι τότε ὢν
νέος, ὡς ἐν ἄλλῃ πόλει. ἀξιώματι δὲ προγόνων τιμώ-
μενος. ᾧ ἐδόκει μὲν καὶ ἄμεινον εἶναι πρὸς τοὺς
ἀργείους μᾶλλον χωρεῖν· οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ φρο-
νήματι φιλονεικῶν τἀναντιοῦτο: ὅτι λακεδαιμόνιοι
διὰ νικίου καὶ λάχητος ἔπραξαν τὰς σπονδὰς
ἑαυτόν τε κατά τε τὴν νεότητα ὑπεριδόντες, καὶ κα-
τὰ τὴν παλαιὰν προξενίαν ποτὲ οὖσαν οὐ τιμή-
σαντες, ἣν τοῦ πάππου ἀπειπόντος, αὐτὸς, τοὺς
ἐκ τῆς νήσου αὐτῶν αἰχμαλώτους, θεραπεύων

διενοεῖτο ἀνανεώσασθαι. πανταχόθεν τε νομίζων ἐλασ
σοῦσθαι, τότε πρῶτον ἀντεῖπεν, οὐ βεβαίους φάσκ
εἶναι λακεδαιμονίους, ἀλλ᾽ ἵνα ἀργείους σφίσι σπει
σάμενοι, ἐξέλωσι καὶ αὖθις ἐπ᾽ ἀθηναίους μόνους
ἴωσι τούτου ἕνεκα σπένδεσθαι τούτους. καὶ τότε ἐπει
δὴ ἡ διαφορὰ ἐγεγένητο πέμπει εὐθὺς ἐς ἄργος
ἰδίᾳ κελεύων, ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν ξυμμαχίαν προ
καλουμένους ἥκειν μετὰ μαντινέων καὶ ἠλείων
ὡς καιροῦ ὄντος, καὶ αὐτὸς ξυμπράξων τὰ μά
λιστα. οἱ δὲ ἀργεῖοι ἀκούσαντες τῆς τε ἀγγελίας, καὶ
ἐπειδὴ ἔγνωσαν οὐ μετὰ ἀθηναίων πραχθεῖσαν
τὴν τῶν βοιωτῶν συμμαχίαν, ἀλλ᾽ ἐς διαφορὰν
μεγάλην καθεστῶτας αὐτοὺς πρὸς τοὺς λακεδαι
μονίους, τῶν μὲν ἐν λακεδαίμονι πρέσβεων, οἱ
σφίσι περὶ τῶν σπονδῶν ἔτυχον ἀπόντες ἠμέ
λουν. πρὸς δὲ τοὺς ἀθηναίους μᾶλλον τὴν
γνώμην εἶχον, νομίζοντες πόλιν τε σφίσι φιλίαν
ἀπὸ παλαιοῦ καὶ δημοκρατουμένην ὥσπερ
καὶ αὐτοὶ καὶ δύναμιν τὴν μεγάλην ἔχουσαν
κατὰ θάλασσαν ξυμπολεμήσειν σφίσιν, ἢν
καθιστῶνται ἐς πόλεμον. ἔπεμπον οὖν εὐθὺς
πρέσβεις ὡς τοὺς ἀθηναίους περὶ τῆς ξυμ
μαχίας. ξυνεπρεσβεύοντο δὲ καὶ ἠλεῖοι, καὶ μαν
τινεῖς. ἀφίκοντο δὲ καὶ λακεδαιμονίων πρέσ
βεις κατὰ τάχος, δοκοῦντες ἐπιτήδειοι εἶναι τῆς
ἀθηναίοις. φιλοχαρίδας, καὶ λέων καὶ ἔνδιος.
δείσαντες μὴ τήν τε ξυμμαχίαν ὀργιζόμενοι

πρὸς τοὺς ἀργείους ποιήσωνται. καὶ ἅμα πύλον
ἀπαιτήσαντες, ἀντὶ πανάκτου καὶ περὶ τῆς βοιω-
τῶν ξυμμαχίας ἀπολογησάμενοι, ὡς οὐκ ἐπὶ κα-
κῷ τῶν ἀθηναίων ἐποιήσαντο. καὶ λέγοντες ἐν
τῇ βουλῇ περί τε τούτων καὶ ὡς αὐτοκράτορες ἥκου-
σι περὶ πάντων ξυμβῆναι τῶν διαφόρ, τὸν ἀλκι-
βιάδην ἐφόβουν, μὴ καὶ ἢν ἐς τὸν δῆμον ταῦτα
λέγωσιν, ἐπαγάγωνται τὸ πλῆθος. καὶ ἀπωσθῇ
ἡ ἀργείων ξυμμαχία. μηχανᾶται δὲ πρὸς αὐτοὺς
τοιόνδε τι ἀλκιβιάδης. τοὺς λακεδαιμονίους
πείθει πίστιν αὐτοῖς δούς, ἢν μὴ ὁμολογήσωσιν
ἐν τῷ δήμῳ αὐτοκράτορες ἥκειν, πύλον τε αὐτοῖς
ἀποδώσειν. πείσειν γὰρ αὐτὸς ἀθηναίους, ὥσπερ
καὶ νῦν ἀντιλέγειν, καὶ τἆλλα ξυναλλάξειν. βουλό-
μενος δὲ αὐτοὺς νικίου τε ἀποστῆσαι ταῦτα ἔλεγε τε
καὶ ὅπως ἐν τῷ δήμῳ διαβαλὼν αὐτοὺς, ὡς οὐδὲν
ἀληθὲς ἐν νῷ ἔχουσιν, οὐδὲ λέγουσιν, οὐδέποτε ταῦ-
τα τοὺς ἀργείους καὶ ἠλείους καὶ μαντινέας ξυμ-
μάχους ποιήσῃ. καὶ ἐγένετο οὕτως. ἐπειδὴ γὰρ
ἐς τὸν δῆμον παρελθόντες καὶ ἐπερωτώμενοι οὐκ
ἔφασαν ὥσπερ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοκράτορες ἥκειν, ἀ-
θηναῖοι οὐκέτι ἠνείχοντο. ἀλλὰ τοῦ ἀλκιβιάδου
πολλῷ μᾶλλον ἢ πρότερον καταβοῶντος. τῶν λακε-
δαιμονίων ἐσήκουον. καὶ ἕτοιμοι ἦσαν εὐθὺς πα-
ραγαγόντες τοὺς ἀργείους καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμά-
tr: motu. χους ποιεῖσθαι. σεισμοῦ δὲ γενομένου πρίν τι

να διενοεῖτο ἀνανεώσασθαι. πανταχόθεν δὲ νομίζων ἐλασ
σοῦσθαι τό τε πρῶτον ἀντεῖπεν, οὐ βεβαίους φάσκων
εἶναι λακεδαιμονίους. ἀλλ' ἵνα ἀργείους σφίσι σπει
σάμενοι, ἐξέλωσι καὶ αὖθις, ἐπ' ἀθηναίους μόνους
ἴωσι. τούτου ἕνεκα σπένδεσθαι τούτους. καὶ τότε ἐπει
δὴ ἡ διαφορὰ ἐγεγένητο, πέμπει εὐθὺς ἐς ἄργος
ἰδίᾳ κελεύων, ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν ξυμμαχίαν προκα
λουμένους ἥκειν μετὰ μαντινέων καὶ ἠλείων, ὡς και-
ροῦ ὄντος. καὶ αὐτὸς ξυμπράσσων τὰ μάλιστα. οἱ δὲ
ἀργεῖοι ἀκούσαντες τῆς τε ἀγγελίας, καὶ ἐπειδὴ ἔγνωσαν
οὐ μετὰ ἀθηναίων πραχθεῖσαν τὴν τῶν βοιωτῶν
ξυμμαχίαν, ἀλλ' ἐς διαφορὰν μεγάλην καθεστῶ
τας αὐτοὺς πρὸς τοὺς λακεδαιμονίους, τῶν μὲν ἐν
λακεδαίμονι πρέσβεων, οἳ σφίσι περὶ τῶν σπονδῶν
ἔτυχον ἀπόντες ἠμέλουν. πρὸς δὲ τοὺς ἀθηναί
ους μᾶλλον τὴν γνώμην εἶχον, νομίζοντες, πόλιν
τε σφίσιν φιλίαν ἀπὸ παλαιοῦ καὶ δημοκρατου
μένην, ὥσπερ καὶ αὐτοί, καὶ δύναμιν τὴν μεγά
λην ἔχουσαν κατὰ θάλασσαν ξυμπολεμήσειν σφί
σιν, ἢν καθιστῶνται ἐς πόλεμον. ἔπεμπον οὖν
εὐθὺς πρέσβεις ὡς τοὺς ἀθηναίους περὶ τῆς ξυμ
μαχίας. ξυνεπρεσβεύοντο δὲ καὶ ἠλεῖοι, καὶ μαντινῆς
ἀφίκοντο δὲ καὶ λακεδαιμονίων πρέσβεις κατὰ
τάχος, δοκοῦντες ἐπιτήδειοι εἶναι τοῖς ἀθηναίοις.
φιλοχαρίδας, καὶ λέων καὶ ἔνδιος. δείσαντες, μὴ
τήν τε ξυμμαχίαν ὀργιζόμενοι πρὸς τοὺς ἀργείους ποι
ήσωνται, καὶ ἅμα πύλον ἀπαιτήσοντες. ἀντὶ πανάκ

μάχου καὶ περὶ τῆς βοιωτῶν ξυμμαχίας ἀπολογησόμ(ενοι)
ὡς οὐκ ἐπὶ κακῷ τῶν ἀθηναίων ἐποιήσαντο. καὶ λέ
γοντες ἐν τῇ βουλῇ περί τε τούτων καὶ ὡς αὐτοκράτορες
ἥκουσι περὶ πάντων ξυμβῆναι τῶν διαφόρων, τὸν ἀλκι
βιάδην ἐφόβουν, μὴ καὶ εἰ ἐς τὸν δῆμον ταῦτα λέ
γωσιν ἀπαγάγωνται τὸ πλῆθος καὶ ἀπωσθῇ ἡ
ἀργείων ξυμμαχία. μηχανᾶται δὲ πρὸς αὐτοὺς
τοιόνδε τι ὁ ἀλκιβιάδης ἐπιχωρωθείσαι, ἡ ἐκκλη
σία αὕτη ἐκλήθη ἀνεβλήθη. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλη
σία, ὁ νικίας καίπερ τῶν λακεδαιμονίων αὐτῶν ἠ
πατημένων, καὶ αὐτὸς ἐξηπατημένος περὶ τοῦ μὴ
αὐτοκράτορας ὁμολογῆσαι ἥκειν, ὅμως τοῖς λακεδαι
μονίοις ἔφη χρῆναι φίλους μᾶλλον γίγνεσθαι. καὶ
ἐπισχόντας τὰ πρὸς ἀργείους πέμψαι ἔτι ὡς αὐτούς.
καὶ εἰδέναι ὅτι διανοοῦνται. λέγων ἐν μὲν τῷ σφετέ
ρῳ καλῷ, ἐν τε τῷ ἐκείνων ἀπρεπεῖ τὸν πόλεμον
ἀναβάλλεσθαι. σφίσι μὲν γὰρ εὖ ἑστώτων τῶν πραγ
μάτων, ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἄριστον εἶναι διασώσασθαι
τὴν εὐπραγίαν. ἐκείνοις δὲ δυστυχοῦσιν ὅτι τάχιστα
εὕρημα εἶναι διακινδυνεῦσαι. ἔπεισέ τε πέμψαι
πρέσβεις ὧν καὶ αὐτὸς ἦν, κελεύσοντας λακε
δαιμονίους, εἴ τι δίκαιον διανοοῦνται, πάνακτόν
τε ὀρθὸν ἀποδιδόναι καὶ ἀμφίπολιν. καὶ τὴν
βοιωτῶν ξυμμαχίαν ἀνεῖναι, ἢν μὴ ἐς τὰς σπονδὰς
ἐσίωσι. καθάπερ εἴρητο ἄνευ ἀλλήλων μηδενὶ ξυμ
βαίνειν. εἰπεῖν τε ἐκέλευον ὅτι καὶ σφεῖς εἰ ἐβού
λοντο ἀδικεῖν, ἤδη ἂν ἀργείους ξυμμάχους πεποι

εὕρημα
ἀγρήμ.

ἦσθαι· ὡς παρεῖναι ἑαυτοὺς αὐτοῦ τούτου ἕνεκα. εἴ τε ἄλ
λο ἐνεκάλουν, πάντα ἐπεσταλκότες ἀπέπεμψαν τοὺς
περὶ τὸν νικίαν πρέσβεις. καὶ ἀφικομένων αὐτῶν
καὶ ἀπαγγειλάντων τά τε ἄλλα καὶ τέλος εἰπόντων ὅτι εἰ
μὴ τὴν ξυμμαχίαν ἀνήσουσι βοιωτοῖς μὴ ἐσιοῦσιν
ἐς τὰς σπονδάς, ποιήσονται καὶ αὐτοὶ ἀργείους καὶ
τοὺς μετ' αὐτῶν ξυμμάχους. τὴν μὲν ξυμμαχίαν οἱ λα
κεδαιμόνιοι βοιωτοῖς οὐκ ἔφασαν ἀνήσειν, ἐπικρατούν
των τῶν περὶ τὸν ξενάρη τὸν ἔφορον. ταῦτα γίγνεσθαι. καὶ —
ὅσοι ἄλλοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν. τοὺς δ' ὅρκους δε
ομένου νικίου ἀνανεώσαντο· ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ πάν
τα ἀτελῆ ἔχων ἀπέλθῃ καὶ διαβληθῇ. ὅπερ καὶ
ἐγένετο. αἴτιος δοκῶν εἶναι τῶν πρὸς λακεδαιμονίους
σπονδῶν, ἀναχωρήσαντός τε αὐτοῦ ὡς ἤκουσαν οἱ ἀθη
ναῖοι οὐδὲν ἐκ τῆς λακεδαίμονος πεπραγμένον εὐ
θὺς δι' ὀργῆς εἶχον, καὶ νομίζοντες ἀδικεῖσθαι (ἔτυχον
γὰρ παρόντες οἱ ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι) παραγαγόντος
ἀλκιβιάδου ἐποιήσαντο τὰς σπονδὰς καὶ ξυμμαχί
αν πρὸς αὐτούς. τήνδε. σπονδὰς ἐποιήσαντο ἀ σπονδ
θηναῖοι ἑκατὸν ἔτη, καὶ οἱ ἀργεῖοι καὶ μαντινεῖς καὶ
ἠλεῖοι ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὧν
ἄρχουσιν ἑκάτεροι ἀδόλους καὶ ἀβλαβεῖς καὶ κα
τὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὅπλα μὴ ἐξέστω ἐπιφέ
ρειν ἐπὶ πημονῇ μήτε ἀργείους καὶ ἠλείους καὶ μαν
νέας τινεῖς καὶ τοὺς ξυμμάχους τέχνῃ μηδὲ μηχανῇ μη
δεμιᾷ. κατὰ τάδε ξυμμάχους εἶναι ἀθηναίους

καὶ ἀργείους καὶ ἠλείους καὶ μαντινέας ἐκατὸν ἔτη. ἢν
πολέμιοι ἴωσιν ἐς τὴν γῆν τὴν ἀθηναίων, βοηθεῖν
ἀργείους τε καὶ ἠλείους καὶ μαντινέας ἀθήναζε. κα
θότι ἂν ἐπαγγέλλωσιν ἀθηναῖοι τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύνω
ωνται ἰσχυροτάτῳ κατὰ τὸ δυνατόν. ἢν δὲ δῃώσαντες
οἴχωνται πολεμίαν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν ἀργείοις καὶ
μαντινεῦσι καὶ ἠλείοις καὶ ἀθηναίοις, καὶ κακῶς
πάσχειν ὑπὸ πασῶν τῶν πόλεων τούτων. καταλύειν δὲ
μὴ ἐξεῖναι τὸν πόλεμον, πρὸς ταύτην τὴν πόλιν μη
δεμιᾷ τῶν πόλεων ἢν μὴ ἁπάσαις δοκῇ. βοηθεῖν
δὲ καὶ ἀθηναίους ἐς ἄργος καὶ μαντίνειαν καὶ πό
λιν ἦλιν ἢν πολέμιοι ἴωσιν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἠλείων ἢ
τὴν μαντινέων, ἢ τὴν ἀργείων καθότι ἂν ἐπαγγέλλωσιν
αἱ πόλεις αὗται τρόπῳ ὁποίῳ ἂν δύνωνται ἰσχυροτάτῳ
κατὰ τὸ δυνατόν. ἢν δὲ δῃώσαντες οἴχωνται πολεμί
αν εἶναι ταύτην τὴν πόλιν ἀθηναίοις καὶ ἀργείοις
καὶ μαντινεῦσι καὶ ἠλείοις, καὶ κακῶς πάσχειν ὑ
πὸ πασῶν τούτων τῶν πόλεων. καταλύειν δὲ μὴ ἐ
ξεῖναι τὸν πόλεμον πρὸς ταύτην τὴν πόλιν. ἢν μὴ
πάσαις δοκῇ ταῖς πόλεσιν. ὅπλα δὲ μὴ ἐᾶν ἔχοντας
διιέναι ἐπὶ πολέμῳ διὰ τῆς γῆς τῆς σφετέρας αὐτῶν
καὶ τῶν ξυμμάχων, ὧν ἂν ἄρχωσιν ἕκαστοι, μηδὲ κατὰ
θάλασσαν, ἢν μὴ ψηφισαμένων τῶν πόλεων ἁπασῶν
τὴν δίοδον εἶναι ἀθηναίων καὶ ἀργεί, καὶ μαντινέων
καὶ ἠλείων. τοῖς δὲ βοηθοῦσιν ἡ πόλις ἡ πέμπουσα
παρεχέτω, μέχρι μὲν τριάκοντα ἡμερῶν σῖτον, ἐπὴν ἔλθω
ἐς τὴν πόλιν τὴν ἐπαγγείλασαν βοηθεῖν, καὶ ἀπιοῦ

σι κατὰ ταῦτα. ἢν δὲ πλέονα βούλωνται χρόνον τῇ στρα-
τεία χρῆσθαι, ἡ πόλις ἡ μεταπεμψαμένη διδότω σιτον-
τῷ μὲν ὁπλίτῃ καὶ ψιλῷ καὶ τοξότῃ τρεῖς ὀβολοὺς αἰ- ὀβολοὶ αἰ-
γιναίους τῆς ἡμέρας ἑκάστης. τῷ δ᾽ ἱππεῖ δραχμὴν γιναῖοι.
αἰγιναίαν. ἡ δὲ πόλις ἡ μεταπεμψαμένη τὴν ἡγεμονί-
αν ἐχέτω ὅταν ἐν τῇ αὐτῇ ὁ πόλεμος ᾖ. ἢν δὲ ποι δόξῃ ταῖς
πόλεσι κοινῇ στρατεύεσθαι, τὸ ἴσον τῆς ἡγεμονίας μετεῖ-
ναι ἁπάσαις ταῖς πόλεσιν. ὀμόσαι δὲ τὰς σπονδὰς
ἀθηναίους μὲν ὑπέρ τε σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμ-
μάχων. ἀργεῖοι δὲ καὶ μαντινεῖς καὶ ἠλεῖοι καὶ οἱ ξύμ-
μαχοι τούτων κατὰ πόλεις ὀμνύντων. ὀμνύντων δὲ
τὸν ἐπιχώριον ὅρκον, ἕκαστοι τὸν μέγιστον κατὰ ἱερῶν τε-
λείων. ὁ δὲ ὅρκος ἔστω ὅδε. ἐμμενῶ τῇ ξυμμαχίᾳ
κατὰ τὰ ξυγκείμενα δικαίως καὶ ἀβλαβῶς καὶ
ἀδόλως, καὶ οὐ παραβήσομαι τέχνῃ οὐδὲ μηχα-
[illegible] νῇ οὐδεμιᾷ. ὀμνύντων δὲ ἀθήνησι μὲν ἡ βουλὴ καὶ
[illegible] αἱ ἔνδημοι ἀρχαί. ἐξορκούντων δὲ οἱ πρυτάνεις. ἐν
ἄργει δὲ ἡ βουλὴ, καὶ οἱ ὀγδοήκοντα, καὶ αἱ ἀρτῦναι.
ἐν δὲ μαντινείᾳ οἱ δημιουργοὶ, καὶ ἡ βουλὴ καὶ αἱ
ἄλλαι ἀρχαί. ἐξορκούντων δὲ οἱ θεωροὶ καὶ οἱ πολέ-
μαρχοι. ἐν δὲ ἤλιδι οἱ δημιουργοὶ καὶ οἱ τὰ τέλη ἔχον-
τες καὶ οἱ ἑξακόσιοι. ἐξορκούντων δὲ οἱ δημιουργοὶ κ(αὶ)
οἱ θεσμοφύλακες. ἀνανεοῦσθαι δὲ τοὺς ὅρκους ἀ-
θηναίους μὲν ἰόντας ἐς ἦλιν καὶ ἐς μαντίνειαν, καὶ
ἐς ἄργος τριάκοντα ἡμέραις πρὸ ὀλυμπίων. ἀργεί- ὀλύμπια
ους δὲ καὶ ἠλείους, καὶ μαντινέας ἰόντας ἀθήναζε-

δέκα ἡμέραις πρὸ παναθηναίων τῶν μεγάλων. τὰς
δὲ ξυνθήκας τὰς περὶ τῶν σπονδῶν καὶ τῶν ὅρκων
καὶ τῆς ξυμμαχίας ἀναγράψαι ἐν στήλῃ λιθίνῃ. ἀ-
θηναίους μὲν ἐν πόλει, ἀργείους δὲ ἐν ἀγορᾷ ἐν
τοῦ ἀπόλλωνος τῷ ἱερῷ. μαντινέας δὲ ἐν τοῦ διὸς
τῷ ἱερῷ ἐν τῇ ἀγορᾷ. καταθέντων δὲ καὶ ὀλυμπία-
σι στήλην χαλκῆν κοινῇ ὀλυμπίοις τοῖς νυνί. ἐὰν
δέ τι δοκῇ ἄμεινον ταῖς πόλεσιν εἶναι ταύταις προσθεῖ-
ναι πρὸς τοῖς ξυγκειμένοις. ὅτι δ' ἂν δόξῃ ταῖς πόλε-
σιν ἁπάσαις κοινῇ βουλευομέναις τοῦτο κύριον εἶναι.
αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ αἱ ξυμμαχίαι οὕτως ἐγένοντο. καὶ
ἀπείρηντο. αἱ τῶν λακεδαιμονίων καὶ ἀθηναίων οὐκ ἀπείρηντο
τούτου ἕνεκα, οὐδ' ὑφ' ἑτέρων. κορίνθιοι δὲ ἀργείων
ὄντες ξύμμαχοι οὐκ ἐσῆλθον ἐς αὐτάς. ἀλλὰ καὶ γε-
νομένης πρὸ τούτου ἠλείοις καὶ ἀργείοις καὶ μαντι-
νεῦσι ξυμμαχίας τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην
ἄγειν, οὐ ξυνώμοσαν. ἀρκεῖν δ' ἔφασαν σφίσι τὴν
πρώτην γενομένην ἐπιμαχίαν ἀλλήλοις βοη-
θεῖν ξυνεπιστρατεύειν δὲ μηδενί, οἱ μὲν κορίνθιοι
οὕτως ἀπέστησαν τῶν ξυμμάχων, καὶ πρὸς τοὺς λα-
κεδαιμονίους πάλιν τὴν γνώμην εἶχον. ὀλύμπια
δ' ἐγένετο τοῦ θέρους τούτου, οἷς ἀνδροσθένης ἀρκὰς
παγκράτιον παγκράτιον τὸ πρῶτον ἐνίκα. καὶ λακεδαιμόνιοι
τοῦ ἱεροῦ ὑπὸ ἠλείων εἴρχθησαν, ὥστε μὴ θύειν μη-
δὲ ἀγωνίζεσθαι, οὐκ ἐκτίνοντες τὴν δίκην αὐτοῖς
ἣν ἐν τῷ ὀλυμπιακῷ νόμῳ ἠλεῖοι κατεδικάσαντο

αὐτῶν

αὐτῶν, φάσκοντες σφᾶς ἐπί τε φύρκον τεῖχος ὅπλα ἐπε φύρκον
νεγκεῖν· καὶ εἰς λέπρεον αὐτῶν ὁπλίτας ἐν ταῖς ὀλυμ
πικαῖς σπονδαῖς ἐσπέμψαι. ἡ δὲ καταδίκη δισ
χίλιαι μναῖ ἦσαν κατὰ τὸν ὁπλίτην ἕκαστον, δύο μναῖ·
ὥσπερ ὁ νόμος ἔχει. λακεδαιμόνιοι δὲ πρέσβεις πέμ
ψαντες ἀντέλεγον, μὴ δικαίως σφῶν καταδικάσθαι
λέγοντες μὴ ἐπηγγέλθαί πω ἐς λακεδαίμονα τὰς σπον
δὰς ὅτε ἐσέπεμψαν τοὺς ὁπλίτας· ἠλεῖοι δὲ τὴν παρ'
αὐτοῖς ἐκεχειρίαν ἤδη ἔφασαν εἶναι· πρώτοις γὰρ σφί
σιν αὐτοῖς ἐπαγγέλλουσι, καὶ ἡσυχαζόντων σφῶν καὶ
οὐ προσδεχομένων ὡς ἐν σπονδαῖς αὐτοὺς λαθεῖν
ἀδικήσαντας. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι ὑπελάμβανον
οὐ χρεὼν εἶναι αὐτοὺς ἐπαγγεῖλαι ἔτι ἐς λακεδαίμονα
εἰ ἀδικεῖν γε ἤδη ἐνόμιζον αὐτούς. ἀλλ' οὐχ ὡς νομί
ζοντας τοῦτο δρᾶσαι καὶ ὅπλα οὐδαμόσε ἔτι αὐτοῖς
ἐπενεγκεῖν· ἠλεῖοι δὲ τοῦ αὐτοῦ λόγου εἴχοντο, ὡς μὲν
οὐκ ἀδικοῦσι μὴ ἂν πεισθῆναι. εἰ δὲ βούλονται σφίσι
λέπρεον ἀποδοῦναι τό τε αὐτῶν ἀφιέναι τοῦ ἀργυρίου.
καὶ ὃ τῷ θεῷ γίγνεται αὐτοὶ ὑπὲρ ἐκείνων ἐκτίσειν.
ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον αὖθις τάδε ἠξίουν, λέπρεον μὲν
μὴ ἀποδοῦναι, εἰ μὴ βούλονται· ἀναβάντες δὲ ἐπὶ
τὸν βωμὸν τοῦ διὸς τοῦ ὀλυμπίου, ἐπειδὴ προθυ
μοῦνται χρῆσθαι τῷ ἱερῷ, ἀπομόσαι ἐναντίον τῶν
ἑλλήνων, ἢ μὴν ἀποδώσειν ὕστερον τὴν καταδί
κην. ὡς δὲ οὐδὲ ταῦτα ἤθελον. λακεδαιμόνιοι μὲν,
εἴργοντο τοῦ ἱεροῦ, θυσίας καὶ ἀγώνων καὶ οἴκοι ἔθυ

οἱ δὲ ἄλλοι ἕλληνες ἐθεώρουν πλὴν λεπρεατῶν. ὅ-
μως δὲ οἱ ἠλεῖοι δεδιότες μὴ βίᾳ θύσωσι, σὺν ὅπλοις
τῶν νεωτέρων φυλακὴν εἶχον. ἦλθον δὲ αὐτοῖς καὶ
ἀργεῖοι καὶ μαντινεῖς, χίλιοι ἑκατέρων καὶ ἀθηναίων
ἱππεῖς. οἱ ἐν ἄργει ὑπέμενον. τὴν ἑορτήν. δέος
δὲ ἐγένετο τῇ πανηγύρει μέγα, μετὰ ξὺν ὅπλοις ἔλθω-
σιν οἱ λακεδαιμόνιοι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ καὶ λεί-
χας ὁ ἀρκεσιλάου λακεδαιμόνιος ἐν τῷ ἀγῶνι ὑ-
πὸ τῶν ῥαβδούχων πληγὰς ἔλαβεν, ὅτι νικῶντος τοῦ
ἑαυτοῦ ζεύγους καὶ ἀνακηρυχθέντος βοιωτῶν δημοσί-
ου κατὰ τὴν ἐξουσίαν οὐκ ἐξουσίαν τῆς ἀγωνίσεως
προελθὼν ἐς τὸν ἀγῶνα ἀνέδησε τὸν ἡνίοχον βου-
λόμενος δηλῶσαι ὅτι ἑαυτοῦ ἦν τὸ ἅρμα. ὥστε πολ-
λῷ δὴ μᾶλλον ἐπεφόβηντο πάντες. καὶ ἐδόκει
τι νέον ἔσεσθαι. οἱ μέντοι λακεδαιμόνιοι ἡσύχασάν
τε. καὶ ἡ ἑορτὴ αὐτοῖς οὕτω διῆλθε. ἐς δὲ κόρινθον
μετὰ τὰ ὀλύμπια ἀργεῖοί τε καὶ οἱ ξύμμαχοι, ἀφί-
κοντο δεησόμενοι αὐτῶν παρὰ σφᾶς ἐλθεῖν. καὶ
λακεδαιμονίων πρέσβεις ἔτυχον παρόντες. καὶ
πολλῶν λόγων γενομένων, τέλος οὐδὲν ἐπράχθη,
ἀλλὰ σεισμοῦ γενομένου διελύθησαν ἕκαστοι ἐπ' οἴ-
κου. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα. τοῦ δὲ ἐπιγιγνομένου
χειμῶνος, ἡρακλεώταις τοῖς ἐν τραχῖνι μάχη ἐγένετο
πρὸς αἰνιᾶνας, καὶ δόλοπας καὶ μηλιέας καὶ
θεσσαλῶν τινας. προσοικοῦντα γὰρ τὰ ἔθνη ταῦ-
τα τῇ πόλει πολέμια ἦν. οὐ γὰρ ἐπ' ἄλλῃ τινὶ

λείχας
hic

αἰνιᾶνας
δόλοπες
μηλιεῖς.

γῆ. ἐν τῇ τούτων τὸ χωρίον ἐτειχίσθη. καὶ εὐθύς τε κα-
θισταμένῃ τῇ πόλει ἠναντιοῦντο, ἐς ὅσον ἐδύναντο φ-
θείροντες καὶ τότε τῇ μάχῃ ἐνίκησαν τοὺς ἡρακλεώ-
τας. καὶ ξενάρης, ὁ κνίδιος λακεδαιμόνιος ἄρχων
αὐτῶν ἀπέθανε, διεφθάρησαν δὲ καὶ ἄλλοι τῶν
ἡρακλεωτῶν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. τοῦ δ' ἐπιγιγνομέ-
νου θέρους εὐθὺς ἀρχομένου τὴν ἡράκλειαν ὡς με-
τὰ τὴν μάχην κακῶς ἐφθείρετο βοιωτοὶ παρέλα-
βον. καὶ ἡγησιππίδαν τὸν λακεδαιμόνιον ὡς οὐ κα-
λῶς ἄρχοντα ἐξέπεμψαν. δείσαντες δὲ παρέλαβον
τὸ χωρίον. μὴ λακεδαιμονίων τὰ κατὰ πελοπον-
νησον θορυβουμένων, ἀθηναῖοι λάβωσι. λακεδαι-
μόνιοι μέντοι ὠργίζοντο αὐτοῖς. καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους
ὁ ἀλκιβιάδης ὁ κλεινίου, στρατηγὸς ὢν ἀθηναίων
ἀργείων καὶ τῶν ξυμμάχων ξυμπρασσόντων, ἐλθὼν
ἐς πελοπόννησον μετ' ὀλίγων ἀθηναίων ὁπλιτῶν
καὶ τοξοτῶν καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων, παραλα-
βὼν τά τε ἄλλα ξυγκαθίστη περὶ τὴν ξυμμαχίαν
διαπορευόμενος πελοπόννησον τῇ στρατιᾷ. καὶ πα- p. delin. dimitti.
τρέας τε τείχη καθεῖναι ἔπεισεν εἰς θάλασσαν.
καὶ αὐτὸς ἕτερον διενοεῖτο τειχίσαι ἐπὶ τῷ ῥίῳ τῷ ῥίον ἀχαΐα
ἀχαϊκῷ. κορίνθιοί τε, καὶ σικυώνιοι, καὶ οἷς ἐν
βλάβῃ τειχισθὲν βοηθήσαντες διεκώλυσαν,
τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, ἐπιδαυρίοις καὶ ἀργείοις πό-
λεμος ἐγένετο. προφάσει μὲν περὶ τοῦ θύματος
τοῦ ἀπόλλωνος τοῦ πυθέως, ὃ δέον ἀπαγαγεῖν πύθιος
οὐκ ἀπέπεμπον ὑπὲρ παρὰ ποταμίων ἐπι

δαύριοι· κυριώτατοι δὲ τοῦ ἱεροῦ ἦσαν ἀργεῖοι· ἐδόκει
δ᾽ ἄνευ τῆς αἰτίας τὴν ἐπίδαυρον τῷ τε ἀλκιβιάδῃ
καὶ τοῖς ἀργείοις προσλαβεῖν ἢν δύνωνται· τῆς
τε κορίνθου ἕνεκα ἡσυχίας καὶ ἐκ τῆς αἰγίνης
βραχυτέραν ἔσεσθαι τὴν βοήθειαν, ἢ σκύλλαι
περιπλεῖν τοῖς ἀθηναίοις· παρεσκευάζοντο οὖν
οἱ ἀργεῖοι ὡς αὐτοὶ ἐς τὴν ἐπίδαυρον διὰ τοῦ θύμα
λεῦκτρα — τος τὴν ἔσπραξιν ἐσβαλοῦντες· ἐξεστράτευσαν
λύκαιον — δὲ καὶ οἱ λακεδαιμόνιοι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους
πανδημεὶ ἐς λεῦκτρα τῆς ἑαυτῶν μεθορίας πρὸς
τὸ λύκ(α)ιον ἄγιδος τοῦ ἀρχιδάμου βασιλέως ἡγου-
μένου· ᾔδει δὲ οὐδεὶς ὅποι στρατεύουσιν, οὐδὲ αἱ πό-
διαβατήρια — λεις ἐξ ὧν ἐπεμφθησαν· ὡς δ᾽ αὐτοῖς τὰ διαβα-
τήρια θυομένοις, οὐ προυχώρει, αὐτοί τε ἀπῆλ-
θον ἐπ᾽ οἴκου, καὶ τοῖς ξυμμάχοις περιήγγειλαν μετὰ
καρνεῖος — τὸν μέλλοντα (καρνεῖος δ᾽ ἦν μὴν, ἱερομηνία δω-
ριεῦσι) παρασκευάζεσθαι, ὡς στρατευσομένους· ἀργεῖ-
οι δ᾽ ἀναχωρησάντων αὐτῶν· τοῦ πρὸ τοῦ καρνείου μηνὸς
ἄγοντες — ἐξελθόντες τετράδι φθίνοντος, καὶ ἄγοντες τὴν
ἡμέραν ταύτην πάντα τὸν χρόνον ἐσέβαλλον ἐς τὴν
ἐπιδαυρίαν καὶ ἐδῄουν. Ἐπιδαύριοι δὲ τοὺς
ξυμμάχους ἐπεκαλοῦντο, ὧν τινες, οἱ μὲν τὸν μῆνα
causabant̃ — προυφασίσαντο· οἱ δὲ καὶ ἐς μεθορίαν τῆς ἐπι-
δαυρίας ἐλθόντες ἡσύχαζον, καὶ καθ᾽ ὃν χρόνον
ἐν τῇ ἐπιδαύρῳ οἱ ἀργεῖοι ἦσαν ἐς μαντίνειαν πρεσ-
βεῖαι ἀπὸ τῶν πόλεων ξυνῆλθον, ἀθηναί-

παρακαλεσάντων. καὶ γιγνομένων λόγων, εὐφαμί-
δας ὁ κορίνθιος, οὐκ ἔφη τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις ὁμο- ω
λογεῖν. σφεῖς μὲν γὰρ περὶ εἰρήνης ξυγκαθῆσθαι.
τοὺς δ' ἐπιδαυρίους καὶ τοὺς ξυμμάχους, καὶ τοὺς
ἀργείους, μεθ' ὅπλων ἀντιτετάχθαι. διαλῦσαι
οὖν πρῶτον χρῆναι ἀφ' ἑκατέρων ἐλθόντας τὰ στρα-
τόπεδα. καὶ οὕτω πάλιν λέγειν περὶ τῆς εἰρήνης.
καὶ πεισθέντες ᾤχοντο. καὶ τοὺς ἀργείους ἀπήγαγον
ἐκ τῆς ἐπιδαυρίας. ὕστερον δὲ ἐς τὸ αὐτὸ ξυνελ-
θόντες οὐδ' ὣς ἐδυνήθησαν ξυμβῆναι. ἀλλ'
οἱ ἀργεῖοι πάλιν ἐς τὴν ἐπιδαυρίαν ἐσέβαλον καὶ
ἐδῄουν. ἐξεστράτευσαν δὲ καὶ οἱ λακεδαιμόνιοι
ἐς καρύας. καὶ ὡς οὐδ' ἐνταῦθα τὰ διαβατήρια καρύας
αὐτοῖς ἐγένετο ἀπανεχώρησαν. ἀργεῖοι δὲ τεμόντες
τῆς ἐπιδαυρίας ὡς τὸ τρίτον μέρος, ἀπῆλθον
ἐπ' οἴκου, καὶ ἀθηναίων αὐτοῖς χίλιοι ἐβοήθησ
ὁπλῖται, καὶ ὁ ἀλκιβιάδης στρατηγός. πυθό-
μενοι δὲ τοὺς λακεδαιμονίους ἐξεστρατεῦσθαι,
καὶ ὡς οὐδὲν ἔτι αὐτῶν ἔδει, ἀπῆλθον. καὶ τὸ
θέρος οὕτω διῆλθε. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶ-
νος. λακεδαιμόνιοι λαθόντες ἀθηναίους φ-
φουρους τετρακοσίους καὶ ἀγησιππίδαν ἄρχοντα
κατὰ θάλασσαν ἐς ἐπίδαυρον ἐσέπεμψαν.
ἀργεῖοι δὲ ἐλθόντες παρ' ἀθηναίους ἐπεκά-
λουν, ὅτι γεγραμμένον ἐν ταῖς σπονδαῖς διὰ τῆς
ἑαυτῶν ἑκάστους μὴ ἐᾶν πολεμίους διιέναι, ἐάσειαν

κατὰ θάλασσαν παραπλεῦσαι. εἰ μὴ κἀκεῖνοι
ἐς πύλον κομιοῦσιν ἐπὶ λακεδαιμονίους τοὺς
μεσσηνίους καὶ εἵλωτας, ἀδικήσεσθαι αὐτοί. ἀθη-
ναῖοι δὲ ἀλκιβιάδου πείσαντος τῇ μὲν λακωνικῇ
στήλῃ ὑπέγραψαν ὅτι οὐκ ἐνέμειναν οἱ λακεδαι-
μόνιοι τοῖς ὅρκοις. ἐς δὲ πύλον ἐκόμισαν τοὺς ἐκ
κρανίων εἵλωτας ληΐζεσθαι. τὰ δ᾽ ἄλλα ἡσύχαζον.
τοῦ δὲ χειμῶνος τούτου, πολεμούντων ἀργείων καὶ
μάχη ἐκ παρασκευῆς.
ἐπιδαυρίων, μάχη μὲν οὐδεμία ἐγένετο ἐκ παρα-
σκευῆς. ἐνέδραι δὲ καὶ καταδρομαί, ἐν αἷς ὡς
τύχοιεν ἑκατέρων τινὲς διεφθείροντο. καὶ τελευτῶν-
τος τοῦ χειμῶνος πρὸς ἔαρ ἤδη, κλίμακας ἔχοντες
οἱ ἀργεῖοι ἦλθον ἐπ᾽ ἐπίδαυρον, ὡς ἐρήμου
οὔσης διὰ τὸν πόλεμον, βίᾳ αἱρήσοντες καὶ ἄ-
πρακτοι ἀπῆλθον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. τοῦ
δὲ ἐπιγιγνομένου θέρους μεσοῦντος, λακεδαιμό-
χ ιη[illegible]
νιοι ὡς αὐτοῖς οἵ τε ἐπιδαύριοι ξύμμαχοι ὄντες ἐτα-
λαιπώρουν, καὶ τἆλλα ἐν τῇ πελοποννήσῳ, τὰ
μὲν ἀφειστήκει τὰ δ᾽ οὐ καλῶς εἶχε, νομίσαντες,
εἰ μὴ προκαταλήψονται ἐν τάχει ἐπὶ πλέον χω-
ρήσεσθαι τὰ αὐτά, ἐστράτευον αὐτοί, καὶ οἱ εἵλωτες
πανδημεὶ ἐς ἄργος. ἡγεῖτο δ᾽ ἆγις ὁ ἀρχιδάμου
λακεδαιμονίων βασιλεύς. ξυνεστράτευον δὲ αὐ-
τοῖς τεγεᾶταί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι ἀρκάδων λακεδαι-
μονίοις ξύμμαχοι ἦσαν. οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄλλης πε-

ποννήσου ξύμμαχοι καὶ οἱ ἔξωθεν ἐς φλιοῦντα ξυνε-
λέγοντο. βοιωτοὶ μὲν πεντακισχίλιοι ὁπλῖται καὶ τοσοῦ-
τοι ψιλοὶ καὶ ἱππεῖς πεντακόσιοι. οἱ δ' ἄλλοι ὡς ἕκα-
στοι. φλιάσιοι δὲ πανστρατιᾷ, ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων ἦν τὸ
στράτευμα. ἀργεῖοι δὲ προαισθόμενοι τότε πρῶτον τὴν
παρασκευὴν τῶν λακεδαιμονίων, καὶ ἐπειδὴ ἐς
τὸν φλιοῦντα βουλόμενοι τοῖς ἄλλοις προσμῖξαι
ἐχώρουν, τότε δὴ ἐξεστράτευσαν καὶ αὐτοί. ἐβοήθησ-
αν δ' αὐτοῖς καὶ μαντινεῖς ἔχοντες τοὺς σφετέρους ξυ-
μμάχους, καὶ ἠλείων τρισχίλιοι ὁπλῖται. καὶ προϊόν-
τες ἀπαντῶσι τοῖς λακεδαιμονίοις ἐν μεθυδρί-
ῳ τῆς ἀρκαδίας. καὶ καταλαμβάνουσιν ἑκάτεροι μεθύδριον
λόφον. καὶ οἱ μὲν ἀργεῖοι, ὡς μεμονωμένοις
τοῖς λακεδαιμονίοις παρεσκευάζοντο μάχεσθαι.
ὁ δὲ ἄπο τῆς νυκτὸς ἀναστήσας τὸν στρατὸν. καὶ
λαθὼν, ἐπορεύετο ἐς φλιοῦντα παρὰ τοὺς ἄλ-
λους ξυμμάχους. καὶ οἱ ἀργεῖοι αἰσθόμενοι ἅμ'
ἕῳ ἐχώρουν πρῶτον μὲν ἐς ἄργος, ἔπειτα δὲ ᾗπερ
ᾔ προσεδέχοντο τοὺς λακεδαιμονίους μετὰ τῶν
ξυμμάχων καταβήσεσθαι, τὴν κατὰ νεμέ- νεμέα
αν ὁδόν. ἄπο δὲ ταύτην μὲν ἣν προσεδέχον-
το, οὐκ ἐτράπετο. παραγγείλας δὲ τοῖς λακεδαι-
μονίοις καὶ ἀρκάσι καὶ ἐπιδαυρίοις, ἄλλην
ἐχώρησε χαλεπὴν, καὶ κατέβη ἐς τὸ ἀργεῖον ἀργείων
πεδίον, καὶ κορίνθιοι καὶ πελληνῆς, καὶ οἱ φλι-
άσιοι, ὁδὸν ἑτέραν ἐπορεύοντο. τοῖς δὲ βοιωτοῖς

καὶ μεγαρεῦσι καὶ σικυωνίοις εἴρητο τὴν ἐπὶ νε-
μέαν ὁδὸν καταβαίνειν, ᾗ οἱ ἀργεῖοι καθῆντο, ὅ-
πως οἱ ἀργεῖοι ἐπὶ σφᾶς ἰόντες ἐς τὸ πεδίον βοη-
θοῖεν ἐφεπόμενοι τοῖς ἵπποις χρῷντο. καὶ ὁ μὲν
οὕτω διατάξας καὶ ἐσβαλὼν ἐς τὸ πεδίον, ἐδῄ-
σάμινθον ου σάμινθόν τε καὶ ἄλλα. οἱ δὲ ἀργεῖοι γνόντες
ἐβοήθουν ἡμέρας ἤδη ἐκ τῆς νεμέας καὶ πε-
ριτυχόντες τῷ φλιασίων καὶ κορινθίων στρατοπέ-
δῳ, τῶν μὲν φλιασίων ὀλίγους ἀπέκτειναν. ὑπὸ
δὲ τῶν κορινθίων αὐτοὶ οὐ πολλῷ πλείους διε-
φθάρησαν, καὶ οἱ βοιωτοὶ καὶ μεγαρῆς καὶ οἱ σι-
κυώνιοι ἐχώρουν ὥσπερ εἴρητο αὐτοῖς ἐπὶ τῆς νε-
μέας, καὶ τοὺς ἀργείους οὐκέτι κατέλαβον. ἀλλὰ
καταβάντες, ὡς ἑώρων τὰ ἑαυτῶν δῃούμενα, ἐς
μάχην παρετάσσοντο. ἀντεπαρασκευάζοντο οἱ
δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι. ἐν μέσῳ δὲ ἀπειλημμέ-
νοι ἦσαν οἱ ἀργεῖοι. ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πεδίου οἱ λακεδαι-
μόνιοι εἶργον τῆς πόλεως, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν. καθύ-
περθε δὲ οἱ κορίνθιοι καὶ φλιάσιοι καὶ πελλη-
νῆς. τὸ δὲ πρὸς νεμέ(ας) βοιωτοὶ καὶ σικυώνιοι,
καὶ μεγαρῆς, ἵπποι δ' αὐτοῖς οὐ παρῆσαν. οὐ γάρ
πω οἱ ἀθηναῖοι μόνοι τῶν ξυμμάχων ἧκον. τὸ
μὲν οὖν πλῆθος τῶν ἀργείων καὶ τῶν ξυμμάχ(ων)
οὐχ οὕτω δεινὸν τὸ παρὸν ἐνόμιζον, ἀλλ' ἐν καλῷ
ἐδόκει ἡ μάχη ἔσεσθαι, καὶ τοὺς λακεδαιμο-
νίους ἀπειληφέναι ἐν τῇ αὑτῶν τε καί, καὶ πρὸς

πρὸς τῇ πόλει. τῶν δ' ἀργείων δύο ἄνδρες, θράσυλλός
τε τῶν πέντε στρατηγῶν εἷς ὤν, καὶ ἀλκίφρων πρόξενος
λακεδαιμονίων ἤδη τῶν στρατοπέδων ὅσον οὐ ξυνι-
όντων, προσελθόντε ἄγιδι διελεγέσθην. μὴ ποιεῖν
μάχην. ἑτοίμους γὰρ εἶναι ἀργείους δίκας δοῦναι.
καὶ δέξασθαι ἴσας καὶ ὁμοίας, εἴ τι ἐπικαλοῦσιν ἀρ-
γείοις λακεδαιμόνιοι. καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἄ-
γειν σπονδὰς ποιησαμένους. καὶ οἱ μὲν ταῦτα εἰ-
πόντες τῶν ἀργείων ἀφ' ἑαυτῶν καὶ οὐ τοῦ πλήθους
κελεύσαντος εἶπον. καὶ ὁ ἆγις δεξάμενος τοὺς
λόγους αὐτὸς καὶ οὐ μετὰ πλειόνων, οὐδὲ αὐτὸς
βουλευσάμενος, ἀλλ' ἢ ἑνὶ ἀνδρὶ κοινώσας τῶν
ἐν τέλει ξυστρατευσαμένων σπένδεται τέσσαρας
μῆνας. ἐν οἷς ἔδει ἐπιτελέσαι αὐτοὺς τὰ ῥηθέντα.
καὶ ἐπήγαγε τὸν στρατὸν εὐθὺς οὐδενὶ φράσας
τῶν ἄλλων ξυμμάχων. οἱ δὲ λακεδαιμόνιοι καὶ
οἱ ξύμμαχοι εἵποντο μὲν ὡς ἡγεῖτο διὰ τὸν νόμον.
ἐν αἰτίᾳ δ' εἶχον κατ' ἀλλήλους πολλῇ τὸν ἆγιν
νομίζοντες ἐν τῷ καλῷ παρατυχὸν σφίσι ξυμμα-
χεῖν, καὶ πανταχόθεν αὐτῶν ἀποκεκλῃμέ-
νων, καὶ ὑπὸ ἱππέων καὶ πεζῶν, οὐδὲν δρά-
σαντες ἄξιον τῆς παρασκευῆς, ἀπιέναι. στρατό-
πεδον γὰρ δὴ τοῦτο κάλλιστον ἑλληνικὸν τῶν με-
χρι τοῦδε ξυνῆλθεν. ὤφθη δὲ μάλιστα ἕως
ἔτι ἦν ἀθρόον ἐν νεμέᾳ, ἐν ᾧ οἱ λακεδαιμό-
νιοί τε πανστρατιᾷ ἦσαν, καὶ ἀρκάδες. καὶ

βοιωτοὶ, καὶ κορίνθιοι καὶ σικυώνιοι καὶ μεγαρῆς
καὶ οὗτοι πάντες λογάδες ἀφ᾽ ἑκάστων ἀξιόμαχοι
δοκοῦντες εἶναι· οὐ τῇ ἀργείων μόνον ξυμμαχίᾳ
ἀλλὰ καὶ ἄλλῃ ἔτι προσγενομένῃ. τὸ μὲν οὖν στρα-
:~ f. τόπεδον οὕτως ἐν αἰτίᾳ ἔχοντες τὸν ἆγιν, ἀνεχώ-
ρουν τε καὶ διελύθησαν ἐπ᾽ οἴκου ἕκαστοι· ἀργεῖοι δὲ
καὶ αὐτοὶ ἔτι ἐν πολλῷ πλείονι αἰτίᾳ εἶχον τοὺς σπει-
σαμένους ἄνευ τοῦ πλήθους, νομίζοντες κἀκεῖ-
νοι, μὴ ἂν σφίσι ποτὲ κάλλιον παρασχὸν λακεδαι-
μονίους διαπεφευγέναι· πρός τε γὰρ τῇ σφετέρᾳ
πόλει καὶ μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ξυμμάχων
τὸν ἀγῶνα ἂν γίγνεσθαι. τόν τε θράσυλλον ἀνα-
χαράδρον χωρήσαντες ἐν τῷ χαράδρῳ, οὗπερ τὰς ἀπὸ στρατεί-
ας δίκας πρὶν ἐσιέναι κρίνουσιν ἤρξαντο λέγειν. λάλιν
ὁ δὲ καταφυγὼν ἐπὶ τὸν βωμὸν περιγίγνεται. τὰ
μέντοι χρήματα ἐδήμευσαν αὐτοῦ. μετὰ δὲ τοῦ
τὸ ἀθηναίων βοηθησάντων χιλίων ὁπλιτῶν καὶ
τριακοσίων ἱππέων, ὧν ἐστρατήγουν λάχης καὶ
νικόστρατος οἱ ἀργεῖοι· ὅμως γὰρ τὰς σπονδὰς
ὤκνουν λῦσαι πρὸς τοὺς λακεδαιμονίους· ἀ-
πιέναι ἐκέλευον αὐτοὺς· καὶ πρὸς τὸν δῆμον
οὐ προσῆγον, βουλομένους χρηματίσαι, πρὶν δὴ
μαντινῆς καὶ ἠλεῖοι, ἔτι γὰρ παρῆσαν, κατηναγ-
κασαν δεόμενοι. καὶ ἔλεγον ἀθηναῖοι ἀλ-
κιβιάδου πρεσβευτοῦ παρόντος ἐν τε τοῖς ἀργείοις

καὶ ξυμμάχοις, ταῦτα. ὅτι, οὐχ ὀρθῶς αἱ σπονδαὶ
ἄνευ τῶν ἄλλων ξυμμάχων καὶ γένοιντο, καὶ νῦν
ἐν καιρῷ γὰρ παρεῖναι σφεῖς, ἅπτεσθαι χρῆναι σφεῖς
τοῦ πολέμου. καὶ πείσαντες ἐν τῷ λόγῳ τοὺς ξυμ
μάχους. εὐθὺς ἐχώρουν ἐπ' ὀρχομενὸν τὸν ἀρκα ὀρχομενὸς
δικὸν πάντες πλὴν ἀργείων. οὗτοι δὲ ὅμως καὶ ἀρκαδικός.
πεισθέντες ὑπελείποντο πρῶτον, ἔπειτα δ' ὕστε-
ρον, καὶ οὗτοι ἦλθον, καὶ προκαθεζόμενοι τὸν
ὀρχομενὸν πάντες ἐπολιόρκουν. καὶ προσβολὰς
ἐποιοῦντο, βουλόμενοι ἄλλως τε προσγενέσθαι
σφίσι. καὶ ὅμηροι ἐκ τῆς ἀρκαδίας ἦσαν αὐτό
θι ὑπὸ λακεδαιμονίων κείμενοι. οἱ δὲ ὀρχο
μένιοι δείσαντες τήν τε τοῦ τείχους ἀσθένειαν
καὶ τοῦ στρατοῦ τὸ πλῆθος, καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς
ἐβοήθει μὴ προαπόλωνται, ξυνέβησαν, ὥστε
ξύμμαχοί τε εἶναι, καὶ ὁμήρους σφῶν τε αὐτῶν
δοῦναι μαντινεῦσι. καὶ οὓς κατέθεντο λακε
δαιμόνιοι παραδοῦναι. μετὰ δὲ τοῦτο ἔχοντες ἤ
δη τὸν ὀρχομενὸν, ἐβουλεύοντο οἱ ξύμμαχοι, ἐφ' ὅ
τι χρὴ πρῶτον ἰέναι τῶν λοιπῶν. καὶ ἠλεῖοι μὲν
ἐπὶ λέπρεον ἐκέλευον, μαντινῆς δὲ ἐπὶ τεγέαν
καὶ προσέθεντο οἱ ἀργεῖοι καὶ ἀθηναῖοι τοῖς
μαντινεῦσι. καὶ οἱ μὲν ἠλεῖοι ὀργισθέντες ὅτι οὐκ πολυχοιρα
ἐπὶ λέπρεον ἐψηφίσαντο, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου· νία κακή.
οἱ δ' ἄλλοι ξύμμαχοι παρεσκευάζοντο ἐν τῇ μαντινεία

ὡς ἐπὶ τεγέαν ἰόντες αὐτοῖς καί τινες αὐτοῖς καὶ αὐ-
τῶν τεγεατῶν ἐν τῇ πόλει ἐνεδίδοσαν τὰ πράγματα.
λακεδαιμόνιοι δέ, ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν ἐξ ἄργους
τὰς τετραμήνους σπονδὰς ποιησάμενοι, ἆγιν ἐν
μεγάλῃ αἰτίᾳ εἶχον, οὐ χειρωσάμενον σφίσιν ἄργος,
cū oportūn candiss: παρασχὸν καλῶς, ὡς οὔπω πρότερον αὐτοὶ ἐνόμιζον.
ἁθρόους γὰρ τοσούτους συμμάχους καὶ τοιούτους οὐ
ῥᾴδιον εἶναι λαβεῖν. ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ ὀρχομε-
νοῦ ἠγγέλλετο ἑαλωκέναι, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐχαλέ-
παινον, καὶ ἐβούλευον εὐθὺς ὑπ' ὀργῆς, παρὰ
mos. lan. τὸν τρόπον τῶν ἑαυτῶν, ὡς χρὴ τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ
κατασκάψαι· καὶ δέκα μυριάσι δραχμῶν ζημιῶ-
σαι. ὁ δὲ παρῃτεῖτο μηδὲν τούτων δρᾶν. ἔργῳ γὰρ
ἀγαθῷ ῥύσεσθαι τὰς αἰτίας στρατευσάμενος, ἢ
τότε ποιεῖν αὐτοὺς ὅτι βούλονται. οἱ δὲ τὴν μὲν
ζημίαν καὶ τὴν κατασκαφὴν ἐπέσχον. νόμον
δὲ ἔθεντο ἐν τῷ παρόντι, ὃς οὔπω πρότερον ἐγένε-
το αὐτοῖς. δέκα γὰρ ἄνδρας σπαρτιατῶν προσεί-
νόμος. λοντο αὐτῷ ξυμβούλους, ἄνευ ὧν μὴ κύριον εἶναι
ἀπάγειν στρατιὰν ἐκ τῆς πόλεως. Ἐν τούτῳ δ' ἀ-
φικνεῖται αὐτοῖς ἀγγελία παρὰ τῶν ἐπιτηδείων
ἐκ τεγέας, ὅτι εἰ μὴ παρέσονται ἐν τάχει, ἀποστή-
σεται αὐτῶν τεγέα πρὸς ἀργείους καὶ τοὺς ξυμ-
μάχους καὶ ὅσον οὐκ ἀφέστηκεν. ἐνταῦθα δὴ
βοήθεια τῶν λακεδαιμονίων γίγνεται αὐτῶν τε καὶ
τῶν εἱλώτων πανδημεὶ ὀξεῖα. καὶ οἵα οὔπω

πρότερον. ἐχώρουν δὲ ἐς ὀρέσθειον τῆς μαιναλίας, καὶ
τοῖς μὲν ἀρκάδων σφετέροις οὖσι ξυμμάχοις ἀθροι-
σθεῖσιν ἰέναι κατὰ πόδας αὐτῶν ἐς τέγεαν, αὐτοὶ δὲ
μέχρι μὲν τοῦ ὀρεσθείου πάντες ἐλθόντες. ἐκεῖθεν
δὲ τὸ ἕκτον μέρος σφῶν αὐτῶν ἀποπέμψαντες ἐπ' οἴ-
κου, ἐν ᾧ τὸ πρεσβύτερόν τε καὶ τὸ νεώτερον ἦν, ὥστε
τὰ οἴκοι φρουρεῖν. τῷ λοιπῷ στρατεύματι ἀφικνοῦνται
ἐς τέγεαν, καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον οἱ ξύμμαχοι, ἀπ' ἀρ-
κάδων παρῆσαν. πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὴν κόριν-
θον, καὶ βοιωτούς, καὶ φωκέας καὶ λοκρούς βοηθεῖν
κελεύοντες κατὰ τάχος ἐς μαντίνειαν. ἀλλὰ τοῖς ἐν
ἐξ ὀλίγου τε ἐγίγνετο, καὶ οὐ ῥᾴδιον ἦν μὴ ἀθρόοις καὶ
ἀλλήλους περιμείνασι διελθεῖν τὴν πολεμίαν. ξυνέ-
κλῃε γὰρ διὰ μέσου, ὅμως δ' ἠπείγοντο. λακεδαιμό-
νιοι δὲ, ἀναλαβόντες τοὺς παρόντας ἀρκάδων ξυμ-
μάχων ἐσέβαλον ἐς τὴν μαντινικήν. καὶ στρατοπε-
δευσάμενοι πρὸς τῷ ἡρακλείῳ ἐδῄουν τὴν γῆν.
οἱ δ' ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ὡς εἶδον αὐτούς, ἀπολα-
βόντες χωρίον ἐρυμνὸν καὶ δυσπρόσοδον, παρετά-
ξαντο ὡς ἐς μάχην, καὶ οἱ λακεδαιμόνιοι εὐθὺς
αὐτοῖς ἐπῄεσαν, καὶ μέχρι μὲν λίθου καὶ ἀκον-
τίου βολῆς ἐχώρησαν, ἔπειτα τῶν πρεσβυτέρων τις
τῷ ἄγιδι ἐπεβόησεν, ὁρῶν πρὸς χωρίον καρτερὸν ἰόν-
τας σφᾶς ὅτι διανοεῖται κακὸν κακῷ ἰᾶσθαι, δη-
λῶν τὴν ἐξ ἄργους ἐπαιτίου ἀναχωρήσεως τὴν
παροῦσαν ἄκαιρον προθυμίαν ἀνάληψιν

ὀρέσθειον μαιναλίας.

κατὰ πόδας

ἡράκλειον

κακὸν κακῷ ἰᾶσθαι

βουλομένην εἶναι. ὁ δὲ εἴτε καὶ διὰ τὸ ἐπιβόημα. εἴ
τε καὶ αὐτῷ ἄλλό τι ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ δόξαν. ἐξαίφνης
πάλιν τὸ στράτευμα κατὰ τάχος πρὶν ξυμμῖξαι
ἀπῆγε. καὶ ἀφικόμενος πρὸς τὴν τεγεάτιν τὸ ὕδωρ
ἐξέτρεπεν ἐς τὴν μαντινικήν· περὶ οὗ περ ὡς τὰ πολ-
ὁποτέρωσε — λὰ βλάπτοντος ὁποτέρωσε ~~ὁ ποτέρωσε~~ ἂν ἐμπίπτῃ
μαντινεῖς καὶ τεγεᾶται πολεμοῦσιν. ἐβούλετο δὲ τοὺς
ἀπὸ τοῦ λόφου βοηθοῦντας ἐπὶ τὴν τοῦ ὕδατος
ἐκτροπὴν ἐπειδὰν πύθωνται, καταβιβάσαι
τοὺς ἀργείους καὶ τοὺς ξυμμάχους καὶ ἐν τῷ ὁμαλῷ
τὴν μάχην ποιεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν τὴν ἡμέραν
ταύτην μείνας αὐτοῦ περὶ τὸ ὕδωρ ἐξέτρεπεν. οἱ
δ' ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τὸ μὲν πρῶτον καταπλα-
γέντες τῇ ἐξ ὀλίγου αἰφνιδίῳ ἀναχωρήσει, οὐκ εἶχον
ὅτι εἰκάσωσιν. εἶτ' ἐπειδὴ ἀναχωροῦντες, ἐκεῖνοί τε
ἀπέκρυψαν καὶ σφεῖς ἡσύχαζον, καὶ οὐκ ἐπηκο-
εἶχον λούθουν, ἐνταῦθα τοὺς ἑαυτῶν στρατηγοὺς αὖθις
ἐν αἰτίᾳ, τό τε πρότερον καλῶς ληφθέντας. πρὸς
ἄργει λακεδαιμονίους ἀφεθῆναι. καὶ νῦν ὅτι
ἀποδιδράσκοντας οὐδεὶς ἐπιδιώκει, ἀλλὰ κα-
θ' ἡσυχίαν, οἱ μὲν σώζονται· σφεῖς δὲ προδίδονται
οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐθορυβήθησαν μὲν τὸ παραυτίκα
ὕστερον δὲ ἀπάγουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ
προελθόντες ἐς τὸ ὁμαλὸν ἐστρατοπεδεύσαντο.
ὡς ἰόντες ἐπὶ τοὺς πολεμίους. τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ

τε ἀργεῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ξυνετάξαντο· ὡς ἔμελλον μα
χεῖσθαι, ἢν περιτύχωσιν. οἵ τε λακεδαιμόνιοι ἀπὸ
τοῦ ὕδατος πρὸς τὸ ἡράκλειον πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρα
τόπεδον ἰόντες ὁρῶσι δι' ὀλίγου τοὺς ἐναντίους, ἐν τάξει
τε ἤδη πάντας καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου προεληλυθότας.
μάλιστα δὴ λακεδαιμόνιοι ἐς ὃ ἐμέμνηντο ἐν τού ·ἐμεμνήντο
τῳ τῷ καιρῷ ἐξεπλάγησαν, διὰ βραχείας γὰρ μελ
λήσεως ἡ παρασκευὴ αὐτοῖς ἐγίγνετο, καὶ εὐθὺς
ὑπὸ σπουδῆς καθίσταντο ἐς κόσμον, τὸν ἑαυτῶν,
ἄγιδος τοῦ βασιλέως ἕκαστα ἐξηγουμένου κατὰ τὸν
νόμον. βασιλέως γὰρ ἄρχοντος ὑπ' ἐκείνου, πάντα ἔθος
ἄρχεται. καὶ τοῖς μὲν πολεμάρχοις αὐτὸς φράζει τὸ πολεμάρχοι
δέον. οἱ δὲ τοῖς λοχαγοῖς. ἐκεῖνοι δὲ τοῖς πεντηκον λοχαγοί
τῆρσιν. αὖθις δὲ οὗτοι τοῖς ἐνωμοτάρχαις. καὶ οὗ πεντηκοντῆρες
τοι τῇ ἐνωμοτίᾳ. καὶ αἱ παραγγέλσεις, ἤν τι βούλων ἐνωμοτάρχαι
ται κατὰ τὰ αὐτὰ χωροῦσι. καὶ ταχεῖαι ἐπέρχονται. ἐνωμοτία
σχεδὸν γάρ τι πᾶν, πλὴν ὀλίγου τὸ στρατόπεδον
τῶν λακεδαιμονίων, ἄρχοντες ἀρχόντων εἰσί. καὶ τὸ
ἐπιμελὲς τοῦ δρωμένου, πολλοῖς προσήκει. τότε
δὲ κέρας μὲν εὐώνυμον, σκιρῖται αὐτοῖς καθίσταν σκιρῖται
το, αἰεὶ ταύτην τὴν τάξιν μόνοι λακεδαιμονίων
ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἔχοντες. παρὰ δὲ αὐτοῖς οἱ ἐπὶ
θρᾴκης βρασίδειοι στρατιῶται, καὶ νεοδαμώ
δεις μετ' αὐτῶν. ἔπειτ' ἤδη λακεδαιμόνιοι αὐτοὶ
ἑξῆς καθίστασαν τοὺς λόχους, καὶ παρ' αὐτοὺς ἀρ
κάδων ἡραιῆς. καὶ μετὰ δὲ τούτους μαινάλιοι

καὶ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ τεγεᾶται. καὶ λακεδαιμο-
νίων ὀλίγοι τὸ ἔσχατον ἔχοντες. καὶ ἱππεῖς αὐτῶν
ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρᾳ. λακεδαιμόνιοι μὲν οὕτως ἐ-
τάξαντο. οἱ δ' ἐναντίοι αὐτοῖς δεξιὸν μὲν κέρας μαν-
τινεῖς εἶχον. ὅτι ἐν τῇ ἐκείνων τὸ ἔργον ἐγίνετο. παρὰ
δ' αὐτοὺς οἱ ξύμμαχοι ἀρκάδων ἦσαν. ἔπειτα ἀρ-
λογάδες γείων οἱ χίλιοι λογάδες. οἷς ἡ πόλις ἐκ πολλοῦ ἄσ-
κησιν τῶν ἐς τὸν πόλεμον δημοσίᾳ παρεῖχε. καὶ
ἐχόμενοι αὐτῶν οἱ ἄλλοι ἀργεῖοι. καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ξυμ-
μαχοι αὐτῶν. κλεωναῖοι καὶ ὀρνεᾶται. ἔπειτα ἀ-
θηναῖοι ἔσχατοι τὸ εὐώνυμον κέρας ἔχοντες. καὶ
ἱππῆς μετ' αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι. τάξις μὲν ἥδε καὶ πα-
ρασκευὴ ἀμφοτέρων ἦν. τὸ δὲ στρατόπεδον τῶν
λακεδαιμονίων, μεῖζον ἐφάνη. ἀριθμὸν δὲ γρά-
ψαι, ἢ καθ' ἑκάστους ἑκατέρων, ἢ ξύμπαντας
οὐκ ἂν ἐδυνάμην ἀκριβῶς. τὸ μὲν γὰρ λακεδαι-
μονίων πλῆθος, διὰ τῆς πολιτείας τὸ κρυπτὸν
ἠγνοεῖτο. τῶν δ' αὖ διὰ τὸ ἀνθρώπειον κομπώ-
δες εἰς τὰ οἰκεῖα πλήθη, ἠπιστεῖτο. ἐκ μέντοι
τοιοῦδε λογισμοῦ, ἔξεστι τῷ σκοπεῖν τὸ λακεδαιμο-
νίων τότε παραγενόμενον πλῆθος. λόχοι μὲν
λόχος γὰρ ἐμάχοντο ἑπτὰ ἄνευ σκιριτῶν ὄντων ἑξακοσί-
πεντηκοστύες ων. ἐν δὲ ἑκάστῳ λόχῳ πεντηκοστύες ἦσαν τέσσαρες.
ʌ τῆς τε ἐνωμοσίας ἐμάχοντο ἐν τῷ πρώτῳ ζυγῷ τέσσα-
ρες. ἐπὶ δὲ βάθος ἐτάξαντο μὲν οὐ πάντες ὁμοί-
ως. ἀλλ' ὡς λοχαγὸς ἕκαστος ἐβούλετο. ἐπὶ πᾶν

ʌ καὶ ἐν τῇ πεντηκοστύϊ ἐνωμοτίαι τέσσαρες

δὲ

δὲ κατέστησαν ἐπὶ ὀκτώ. παρὰ δὲ ἅπαν, πλὴν σκι-
ριτῶν· τετρακόσιοι καὶ δυοῖν δέοντες πεντήκοντα ἄνδρες
ἡ πρώτη τάξις ἦν. Ἐπεὶ δὲ ξυνιέναι ἔμελλον ἤδη
ἐνταῦθα καὶ παραινέσεις καθ' ἑκάστους ὑπὸ τῶν
οἰκείων στρατηγῶν τοιάδε ἐγίγνοντο. μαντινεῦσι μὲν ὅτι
ὑπέρ τε πατρίδος ἡ μάχη ἔσται καὶ ὑπὲρ ἀρχῆς ἅ-
μα καὶ δουλείας· τὴν μὲν μὴ πειρασαμένοις
ἀφαιρεθῆναι. τῆς δὲ μὴ αὖθις πειρᾶσθαι. ἀρ-
γείοις δὲ ὑπὲρ τῆς τε παλαιᾶς ἡγεμονίας. καὶ τῆς ἐν
πελοποννήσῳ ποτὲ ἰσομοιρίας. μὴ διὰ παντὸς
στερισκομένους ἀνέχεσθαι. καὶ ἄνδρας ἅμα καὶ,
ἐχθροὺς καὶ ἀστυγείτονας. ὑπὲρ πολλῶν ἀδικήμα-
των ἀμύνασθαι. τοῖς δὲ ἀθηναίοις καλὸν εἶναι,
μετὰ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν συμμάχων ἀγωνιζομέ-
νους μηδενὸς λείπεσθαι. καὶ ὅτι ἐν πελοποννήσῳ
λακεδαιμονίους νικήσαντες, τήν τε ἀρχὴν βεβαιο-
τέραν καὶ μείζω ἕξουσιν, καὶ οὐ μή ποτέ τις αὐτοῖς
ἐς τὴν γῆν ἔλθῃ. λακεδαιμονίων δὲ καθ' ἑ-
κάστους τε, καὶ μετὰ τῶν πολεμικῶν νόμων ἐν σφί-
σιν αὐτοῖς ὧν ἠπίσταντο, τὴν παρακέλευσιν τῆς
μνήμης ἀγαθοῖς οὖσιν ἐποιοῦντο. εἰδότες ἔργων
ἐκ πολλοῦ μελέτην πλείω σώζουσαν, ἢ λόγων
δι' ὀλίγου καλῶς ῥηθεῖσαν παραίνεσιν. καὶ μετὰ
ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν. ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔθος
ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωροῦντες. λακεδαιμόνιοι δὲ
βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν νόμου ἐγκα-
θεστώτων, οὐ τοῦ θείου χάριν, ἀλλ' ἵνα ὁμαλῶς μετὰ

ῥυθμοῦ βαίνοντες προσέλθοιεν, καὶ μὴ διασπασθείη
αὐτοῖς ἡ τάξις, ὅπερ φιλεῖ τὰ μεγάλα στρατόπεδα
ἐν ταῖς προσόδοις ποιεῖν. ξυνιόντων δ' ἔτι ἆγις ὁ βα
σιλεὺς τοιόνδε ἐβουλεύσατο δρᾶσαι. τὰ στρατόπεδα
ποιεῖ μὲν καὶ ἅπαντα τοῦτο. ἐπὶ τὰ δεξιὰ κέρατα
αὐτῶν ἐν ταῖς ξυνόδοις μᾶλλον ἐξωθεῖται. καὶ περι
περιίσχουσι. ίσχουσι, κατὰ τὸ τῶν ἐναντίων εὐώνυμον ἀμφότεροι,
τῷ δεξιῷ. διὰ τὸ φοβουμένους προστέλλειν τὰ γυ
μνὰ ἕκαστον ὡς μάλιστα τῇ τοῦ ἐν δεξιᾷ παρατεταγ
ptripilus. μένου ἀσπίδι. καὶ νομίζειν τὴν πυκνότητα τῆς ξυγ
πρωτοστάτης κλήσεως, εὐσκεπαστότατον εἶναι. καὶ ἡγεῖται μὲν τῆς
αἰτίας ταύτης ὁ πρωτοστάτης τοῦ δεξιοῦ κέρως. προθυ
μούμενος ἐξαλλάττειν ἀεὶ τῶν ἐναντίων τὴν ἑαυ
τοῦ γύμνωσιν. ἕπονται δὲ διὰ τὸν αὐτὸν φόβον, καὶ οἱ
ἄλλοι. καὶ τότε περιέσχον μὲν οἱ μαντινεῖς πολὺ τῷ
κέρᾳ τῶν σκιριτῶν. ἔτι δὲ πλέον οἱ λακεδαιμόνιοι
καὶ τεγεᾶται τῶν ἀθηναίων. ὅσῳ μεῖζον τὸ στράτευ
μα εἶχον. δείσας δὲ ἆγις μὴ σφῶν κυκλωθῇ τὸ εὐ
ώνυμον, καὶ νομίσας ἄγαν περιέχειν τοὺς μαντινέ
ας τοῖς μὲν σκιρίταις καὶ βρασιδείοις ἐσήμαινεν.
ἐπεξαγαγόντας ἀπὸ σφῶν ἐξισῶσαι τοῖς μαντινεῦ
σι. ἐς δὲ τὸ διάκενον τοῦτο, παρήγγελλεν ἀπὸ τοῦ
δεξιοῦ κέρως δύο λόχους τῶν πολεμάρχων ἱππονοΐ
δᾳ καὶ ἀριστοκλεῖ ἔχουσι παρελθεῖν, καὶ ἐσβαλόν
τας πληρῶσαι νομίζων τῷ θ' ἑαυτῶν δεξιῷ ἔτι περι
ουσίαν ἔσεσθαι. καὶ τὸ κατὰ τοὺς μαντινέας βε
βαιότερον τετάξεσθαι. ξυνέβη οὖν αὐτῷ ἅτε ἐν αὐτῇ

τῇ ἐφόδῳ καὶ ἐξ ὀλίγου παραγγείλαντι. τόν τε ἀριστοκλέ
α καὶ τὸν ἱππονοΐδαν μὴ ἐθελῆσαι παρελθεῖν· ἀλ
λὰ καὶ διὰ τοῦτο τὸ αἰτίαμα ὕστερον φεύγειν ἐκ σπάρ
της δόξαντας μαλακισθῆναι. καὶ τοὺς πολεμίους
φθάσαι τῇ προσμίξει. καὶ κελεύσαντος αὐτοῦ ἐπὶ
τοὺς σκιρίτας, ὡς οὐ παρῆλθον οἱ λόχοι, πάλιν αὖ
σφίσι προσμίξαι μὴ δυνηθῆναι. ἔτι μηδὲ τούτους
συγκλεῖσαι. ἀλλὰ μάλιστα δὴ κατὰ πάντα τῇ ἐμ α ἐμπειρίᾳ
πειρίᾳ λακεδαιμόνιοι ἐλασσωθέντες τότε τῇ ἀνδρείᾳ ἀνδρείᾳ
ἔδειξαν οὐχ ἧσσον περιγενόμενοι. ἐπειδὴ γὰρ ἐν χερ
σὶν ἐγίγνοντο τοῖς ἐναντίοις, τὸ μὲν τῶν μαντινέων δεξι
ὸν τρέπει αὐτῶν τοὺς σκιρίτας, καὶ τοὺς βρασιδείους.
καὶ ἐσπεσόντες οἱ μαντινεῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν
καὶ τῶν ἀργείων οἱ χίλιοι λογάδες κατὰ τὸ διάκενον
καὶ οὐ ξυγκλῃσθὲν· τοὺς λακεδαιμονίους διέφθει
ρον, καὶ κυκλωσάμενοι ἔτρεψαν, καὶ ἐξέωσαν ἐς τὰς
ἁμάξας. καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐπιτεταγμένων
ἀπέκτειναν τινας· καὶ ταύτῃ μὲν ἡσσῶντο οἱ λακε
δαιμόνιοι· τῷ δὲ ἄλλῳ στρατοπέδῳ καὶ μάλιστα τῷ
μέσῳ, ἧπερ ὁ βασιλεὺς ἦν ἆγις, καὶ περὶ αὐτὸν
οἱ τριακόσιοι ἱππεῖς καλούμενοι προσπεσόντες σού
τῶν τε ἀργείων τοῖς πρεσβυτέροις καὶ πέντε λόχοις ὠ
νομασμένοις, καὶ κλεωναίοις καὶ ὀρνεάταις, καὶ
ἀθηναίων τοῖς παρατεταγμένοις, ἔτρεψαν, οὐδὲ
εἰς χεῖρας τοὺς πολλοὺς ὑπομείναντας. ἀλλ' ὡς ἐπῇ
σαν οἱ λακεδαιμόνιοι εὐθὺς ἐνδόντας, καὶ ἔστιν οὓς
καταπατηθέντας, τοῦ μὴ φθῆναι τὴν ἐγκατάλη

την. ὡς δὲ ταύτῃ ἐνεδεδώκει τὸ τῶν ἀργείων καὶ ξυμ-
μάχων στράτευμα, παρερρήγνυντο ἤδη ἅμα καὶ ἐφ᾽ ἑ-
κάτερα. καὶ ἅμα τὸ δεξιὸν τῶν λακεδαιμονίων καὶ
τεγεατῶν, ἐκυκλοῦτο τῷ περιέχοντι σφῶν τοὺς ἀθη-
ναίους καὶ ἀμφοτέρωθεν κίνδυνος αὐτοὺς περιει-
στήκει. τῇ μὲν κυκλουμένους, τῇ δὲ ἤδη νενικημένους.
καὶ μάλιστ᾽ ἂν τοῦ στρατεύματος ἐταλαιπώρησαν, εἰ
μὴ οἱ ἱππεῖς παρόντες αὐτοῖς ὠφέλιμοι ἦσαν. καὶ
ξυνέβη τὸν ἆγιν, ὡς ᾔσθετο τὸ εὐώνυμον σφῶν πονοῦν
τὸ κατὰ τοὺς μαντινέας καὶ τῶν ἀργείων τοὺς χιλί-
ους παραγγεῖλαι παντὶ τῷ στρατεύματι χωρῆσαι ἐπ-
ὶ τὸ νικώμενον. καὶ γενομένου τούτου, οἱ μὲν ἀθη-
ναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς παρῆλθε καὶ ἐξέκλινεν ἀπὸ σφῶν
τὸ στράτευμα καθ᾽ ἡσυχίαν ἐσώθησαν. καὶ τῶν ἀρ-
γείων μετ᾽ αὐτῶν τὸ ἡσσηθέν. οἱ δὲ μαντινεῖς, καὶ
οἱ ξύμμαχοι καὶ τῶν ἀργείων οἱ λογάδες οὐκέτι πρὸς
τὸ ἐγκεῖσθαι τοῖς ἐναντίοις τὴν γνώμην εἶχον
ἀλλ᾽ ὁρῶντες τούς τε σφετέρους νενικημένους, καὶ
τοὺς λακεδαιμονίους ἐπιφερομένους ἐς φυ-
γὴν ἐτράποντο. καὶ τῶν μὲν μαντινέων καὶ πλεί-
ους διεφθάρησαν. τῶν δὲ ἀργείων λογάδων τὸ
πολὺ ἐσώθη. ἡ μέντοι φυγὴ καὶ ἀποχώρησις, οὐ
βίαιος, οὐδὲ μακρὰ ἦν. οἱ γὰρ λακεδαιμόνιοι
Τρέψαι. μέχρι μὲν τοῦ τρέψαι, χρονίους τὰς μάχας καὶ
Natura pugñ Lacedemoniorum βεβαίους τῷ μένειν ποιοῦνται. τρέψαντες δὲ
βραχείας, καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ τὰς διώξεις. καὶ ἡ
μὲν μάχη τοιαύτη, καὶ ὅτι ἐγγύτατα τούτων ἐγένετο

πλείστου δὴ χρόνου μεγίστη δὴ τῶν ἑλληνικῶν, καὶ
ὑπὸ ἀξιολογοτάτων πόλεων ξυνελθοῦσα. οἱ δὲ λα
κεδαιμόνιοι προθέμενοι τῶν πολεμίων νεκρῶν τὰ
ὅπλα, τρόπαιον εὐθὺς ἵστασαν, καὶ τοὺς νεκροὺς
ἐσκύλευον, καὶ τοὺς αὐτῶν ἀνείλοντο καὶ ἀπήγα
γον ἐς τεγέαν, οὗπερ ἐτάφησαν, καὶ τοὺς τῶν πολε
μίων ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. ἀπέθανον δὲ
ἀργείων μὲν καὶ ὀρνεατῶν καὶ κλεωναίων ἑπτακό
σιοι. μαντινέων δὲ διακόσιοι, καὶ ἀθηναίων
σὺν αἰγινήταις διακόσιοι, καὶ οἱ στρατηγοὶ ἀμφό
τεροι. λακεδαιμονίων δὲ οἱ μὲν ξύμμαχοι οὐκ
ἐταλαιπώρησαν, ὥστε καὶ ἀξιόλογόν τι ἀπογενέ αι
σθαι. αὐτῶν δὲ χαλεπὸν μὲν ἦν τὴν ἀλήθει
αν πυθέσθαι. ἐλέγοντο δὲ περὶ τετρακοσίους ἀποθα-
νεῖν. τῆς δὲ μάχης μελλούσης ἔσεσθαι, καὶ πλει
στοάναξ ὁ ἕτερος βασιλεὺς ἔχων τούς τε πρεσβυτέ
ρους καὶ νεωτέρους, ἐβοήθησε. καὶ μέχρι μὲν
τεγέας ἀφίκετο. πυθόμενος δὲ τὴν νίκην
ἀπεχώρησε. καὶ τοὺς ἀπὸ κορίνθου καὶ ἔξω
ἰσθμοῦ ξυμμάχους ἀπέστρεψαν πέμψαντες
οἱ λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτοὶ ἀναχωρήσαντες
καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀφέντες. χάρνεια γὰρ αὐ χάρνεια.
τοῖς ἐτύγχανον ὄντα, τὴν ἑορτὴν ἦγον. καὶ τὴν
ὑπὸ τῶν ἑλλήνων τότε ἐπιφερομένην αἰτίαν. ἔς
τε μαλακίαν διὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ ξυμφορὰν mollitiē et ignauiā
καὶ τὴν ἄλλην ἀβουλίαν τε καὶ βραδύτητα

ἐν ἔργῳ τούτῳ ἀπελύσαντο. τύχῃ μὲν ὡς ἐδόκουν
κακιζόμενοι, γνώμῃ δὲ οἱ αὐτοὶ ἔτι ὄντες. τῇ δὲ
προτεραίᾳ ἡμέρᾳ ξυνέβη τῆς μάχης ταύτης καὶ
τοὺς ἐπιδαυρίους πανδημεὶ ἐσβαλεῖν ἐς τὴν
ἀργείαν ὡς ἐρήμην οὖσαν, καὶ τοὺς ὑπολοίπους φύ
λακας τῶν ἀργείων ἐξελθόντων διαφθεῖραι πολ
λούς. καὶ ἠλείων τρισχιλίων ὁπλιτῶν βοηθησάν
των μαντινεῦσιν ὕστερον τῆς μάχης καὶ ἀθηναίων
χιλίων πρὸς τοῖς προτέροις. ἐστράτευσαν ἅπαντες
οἱ ξύμμαχοι οὗτοι εὐθὺς ἐπὶ ἐπίδαυρον, ἕως
οἱ λακεδαιμόνιοι κάρνεια ἦγον. καὶ διελόμενοι
τὴν πόλιν, περιετείχιζον, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐξεπαύ
σαντο. ἀθηναῖοι δὲ ὥσπερ προσετάχθησαν
ἡραῖον τὴν ἄκραν τὸ ἡραῖον εὐθὺς ἐξειργάσαντο. καὶ
ἐν τούτῳ ξυγκαταλιπόντες ἅπαντες τῷ τειχίσμα
τι φρουράν, ἀνεχώρησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι, καὶ
τὸ θέρος ἐτελεύτα. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος
ἀρχομένου, εὐθὺς οἱ λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ τὰ
κάρνεια ἤγαγον ἐξεστράτευσαν καὶ ἀφικόμενοι ἐς
τεγέαν, λόγους προύπεμπον ἐς τὸ ἄργος ξυμβατηρί
ους. ἦσαν δὲ αὐτοῖς πρότερόν τε ἄνδρες ἐπιτήδειοι
καὶ βουλόμενοι τὸν δῆμον τὸν ἐν ἄργει καταλῦσαι
καὶ ἐπειδὴ ἡ μάχη ἐγεγένητο, πολλῷ μᾶλλον ἐδύναν
το πείθειν τοὺς πολλοὺς ἐς τὴν ὁμολογίαν. ἐβούλον
το δὲ πρῶτον σπονδὰς ποιήσαντες πρὸς τοὺς λακε

μίους αὖθις ὕστερον καὶ ξυμμαχίαν, καὶ οὕτως ἤδη
τῷ δήμῳ ἐπιτίθεσθαι, καὶ ἀφικνεῖται πρόξενος
ὢν ἀργείων λίχας ὁ ἀρκεσιλάου παρὰ τῶν λακεδαι-
μονίων δύο λόγω φέρων ἐς τὸ ἄργος, τὸν μὲν καθό-
τι βούλονται πολεμεῖν· τὸν δὲ ὡς εἰρήνην ἄγειν·
καὶ γενομένης πολλῆς ἀντιλογίας, ἔτυχε γὰρ καὶ
ὁ ἀλκιβιάδης παρών· οἱ ἄνδρες οἱ τοῖς λακεδαι-
μονίοις πράσσοντες ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ τολ-
μῶντες ἔπεισαν τοὺς ἀργείους προσδέξασθαι τὸν
ξυμβατήριον λόγον· ἔστι δὲ ὅδε· καττάδε δοκεῖ
τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν λακεδαιμονίων ξυμβαλέσθαι
ποτὶ τὼς ἀργείως ἀποδιδόντας τὼς παῖδας, τοῖς ὀρ-
χομενίοις, καὶ τὼς ἄνδρας τοῖς μαιναλίοις· καὶ
τὼς ἄνδρας τὼς ἐν μαντινείᾳ τοῖς λακεδαιμονί-
οις ἀποδιδόντας, καὶ ἐπιδαύρου ἐκβῶντας καὶ
τὸ τεῖχος ἀναιροῦντας· αἰ δὲ κα μὴ εἴκωντι τοὶ
ἀθηναῖοι ἐξ ἐπιδαύρου πολεμίους, εἶμεν τοῖς
ἀργείοις καὶ τοῖς λακεδαιμονίοις· καὶ τοῖς τῶν
λακεδαιμονίων ξυμμάχοις, καὶ τοῖς τῶν ἀργεί-
ξυμμάχοις· καὶ αἴτινα τοὶ λακεδαιμόνιοι παῖ-
δας ἔχοντι, ἀποδόμεν ταῖς πολίεσσι πάσαις·
περὶ δὲ τῶ σιῶ συμβαλέσθαι μὲν λῆν τοῖς ἐπι-
δαυρίοις ὅρκον· δόμεν δὲ αὐτοὺς ὀμόσαι· τὰς δὲ
πόλιας τὰς ἐν πελοποννάσῳ καὶ μικρὰς καὶ
μεγάλας, αὐτονόμους εἶμεν πάσας καττὰ

πάτρια. αἰ δέ κα τῶν ἐκτὸς Πελοποννάσου τις,
ἐπὶ τὰν Πελοπόννασον γᾶν ἴῃ ἐπὶ κακῷ, ἀ-
λεξέμεναι ἁμόθι βουλευσαμένους, ὅπα κὰν
δικαιότατα δοκῇ τοῖς Πελοποννασίοις τῶν Λακε-
δαιμονίων ξύμμαχοι ἐντί, ἐν τῷ αὐτῷ ἐσσοῦνται
ἐν τῷπερ καὶ τοὶ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τοὶ
τῶν Ἀργείων ξύμμαχοι ἐντί, τὰν αὐτῶν ἔχοντες.
ἐπιδείξαντες δὲ τοῖς ξυμμάχοις. ξυμβαλέσθαι
αἴκα αὐτοῖς δοκῇ. αἰ δέ τι καὶ ἄλλο δοκῇ τοῖς
ξυμμάχοις οἴκαδ' ἀπιάλλειν. τοῦτον μὲν τὸν
λόγον προσεδέξαντο πρῶτον οἱ Ἀργεῖοι, καὶ τῶν
Λακεδαιμονίων τὸ στράτευμα, ἀνεχώρησεν ἐκ
τῆς Τεγέας ἐπ' οἴκου. μετὰ δὲ τοῦτο ἐπιμιξίας
οὔσης ἤδη παρ' ἀλλήλους οὐ πολλῷ ὕστερον ἔπρα-
ξαν αὖθις οἱ αὐτοὶ ἄνδρες. ὥστε τὴν Μαντινέων
καὶ τὴν Ἀθηναίων καὶ Ἠλείων ξυμμαχίαν
ἀφέντας. Ἀργείους σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν
ποιήσασθαι πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ ἐγέ-
νοντο αἵδε. κατὰ τάδε ἔδοξε τοῖς Λακεδαιμο-
νίοις καὶ Ἀργείοις σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν
εἶμεν πεντήκοντα ἔτη, ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις
δίκας διδόντας κατὰ τὰ πάτρια. ταὶ δὲ ἄλλαι
πόλιες τὰν αὐτῶν ἔχοντες κατὰ τὰ πάτρια δίκας
διδόντες τὰς ἴσας καὶ ὁμοίας. ὅσσοι δὲ ἔξω Πε-
λοποννάσου Λακεδαιμονίοις ξύμμαχοι ἐντί, ἐν τοῖς
αὐτοῖς ἐσσοῦνται τοῖσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. καὶ

καὶ τοὶ τῶν ἀργείων ξύμμαχοι ἐν τῷ αὐτῷ ἐσσοῦνται τῷ πρ

καὶ τοὶ ἀργεῖοι τὰν αὐτῶν ἔχοντες. αἰ δέ ποι στρατιᾶς

δέῃ κοινᾶς, βουλεύεσθαι λακεδαιμονίως καὶ ἀρ

γείως, ὅπᾳ κα δικαιότατα κρίναντας τοῖς ξυμμάχοις.

αἰ δέ τινι τῶν πολίων ᾖ ἀμφίλογα, ἢ τᾶν ἐντὸς

ἢ τᾶν ἐκτὸς πελοποννάσου, αἴτε περὶ ὅρων αἴτε

περὶ ἄλλου τινὸς διακριθῆμεν. αἰ δέ τις τῶν ξυμ

μάχων πόλις πόλει ἐρίζοι ἐς πόλιν ἐλθεῖν, ἅντι

να ἴσαν ἀμφοῖν ταῖς πόλεσι δοκείοι τοὺς δὲ ἔτας

κατὰ τὰ πάτρια δικάζεσθαι. αἱ μὲν σπονδαὶ καὶ

ἡ ξυμμαχία αὕτη ἐπεγένητο. καὶ ὁπόσα ἀλλήλων

πολέμω, ἢ εἴ τι ἄλλο εἶχον, διελύσαντο. κοινῇ

δὲ ἤδη τὰ πράγματα τιθέμενοι. ἐψηφίσαντο

κήρυκα καὶ πρεσβείαν παρὰ ἀθηναίων μὴ προσ

δέχεσθαι, ἢν μὴ ἐκ πελοποννήσου ἐξίωσι, τὰ

τείχη ἐκλιπόντες. καὶ μὴ ξυμβαίνειν τῳ μηδὲ

πολεμεῖν, ἀλλ' ἢ ἅμα, καὶ τά τε ἄλλα θυμῷ

ἔφερον, καὶ ἐς τὰ ἐπὶ θρᾴκης χωρία καὶ ὡς

περδίκκαν ἔπεμψαν. ἀμφότεροι πρέσβεις καὶ

ἀνέπεισαν περδίκκαν ξυνομόσαι σφίσιν. οὐ

μέντοι εὐθύς γε ἀπέστη τῶν ἀθηναίων, ἀλλὰ διε

νοεῖτο ὅτι καὶ τοὺς ἀργείους ἑώρα. ἦν δὲ καὶ αὐ

τὸς τὸ ἀρχαῖον ἐξ ἄργους. καὶ τοῖς χαλκιδεῦσι τούς

τε παλαιοὺς ὅρκους ἀνενεώσαντο, καὶ ἄλλους ὤ

μοσαν. ἔπεμψαν δὲ καὶ παρὰ τοὺς ἀθηναί

ους οἱ ἀργεῖοι πρέσβεις. τὸ ἐξ ἐπιδαύρου τεῖχος

κελεύοντες ἐκλιπεῖν. οἱ δ᾽ ὁρῶντες ὀλίγοι πρὸς πλ-
είους ὄντας τοὺς ξυμφύλακας. ἔπεμψαν δημο-
σθένην. τοὺς σφετέρους ἐξάξοντα. ὁ δὲ ἀφικό-
μενος καὶ ἀγῶνά τινα πρόφασιν γυμνικὸν ἔξω
τοῦ φρουρίου ποιήσας, ὡς ἐξῆλθε τὸ ἄλλο φρουρι-
κὸν ἀπέκλῃσε τὰς πύλας. καὶ ὕστερον ἐπιδα-
υρίοις ἀνανεωσάμενοι τὰς σπονδὰς αὐτοὶ οἱ
ἀθηναῖοι, ἀπέδοσαν τὸ τείχισμα. μετὰ δὲ
τὴν τῶν ἀργείων ἀπόστασιν ἐκ τῆς ξυμμαχίας
καὶ οἱ μαντινεῖς. τὸ μὲν πρῶτον ἀντέχοντες. ἔ-
πειτ᾽ οὐ δυνάμενοι ἄνευ τῶν ἀργεί. ξυνέβησαν
καὶ αὐτοὶ τοῖς λακεδαιμονίοις. καὶ τὴν ἀρ-
χὴν ἀφεῖσαν τῶν λακεδαιμονί πόλε. καὶ λα-
κεδαιμόνιοι καὶ ἀργεῖοι χίλιοι ἑκάτεροι ξυστρα-
τεύσαντες, τά ἐν σικυῶνι ἐς ὀλίγους μᾶλλον κα-
τέστησαν αὐτοὶ οἱ λακεδαιμόνιοι οἱ ἐλθόντες
καὶ μετ᾽ ἐκεῖνα ξυναμφότεροι ἤδη, καὶ τὸν ἐν
ἄργει δῆμον κατέλυσαν, καὶ ὀλιγαρχία ἐπιτηδεία
τοῖς λακεδαιμονίοις κατέστη. καὶ πρὸς ἔαρ ἤ-
δη ταῦτα ἦν τοῦ χειμῶνος λήγοντος. καὶ τέταρ-
τον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα. τοῦ
δ᾽ ἐπιγιγνομένου θέρους. δίης τε οἱ ἐν ἄθῳ ἀπέ-
στησαν ἀθηναίων πρὸς χαλκιδέας, καὶ λα-
κεδαιμόνιοι τὰ ἐν ἀχαΐα, οὐκ ἐπιτηδείως πρό-
τερον ἔχοντα καθίσταντο, καὶ ἀργείων ὁ δῆμος
κατ᾽ ὀλίγον ξυνιστάμενός τε καὶ ἀναθαρσήσας

ἐπέθεντο τοῖς ὀλίγοις. τηρήσαντες αὐτὰς τὰς γυμνο γυμνοπαιδία
παιδίας τῶν λακεδαιμονίων καὶ μάχης γενο
μένης ἐν τῇ πόλει ἐπεκράτησεν ὁ δῆμος. καὶ τοὺς
μὲν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ ἐξήλασεν. οἱ δὲ λακεδαιμό
νιοι ἕως μὲν αὐτοὺς μετεπέμποντο, οἱ φίλοι οὐκ
ἦλθον ἐκ πλείονος. ἀναβαλλόμενοι δὲ τὰς γυ ἐκ πλείονος
μνοπαιδίας ἐβοήθουν. καὶ ἐν τεγέα πυθόμενοι
ὅτι νενίκηνται οἱ ὀλίγοι. προελθεῖν μὲν οὐκέτι ἠ
θέλησαν δεομένων τῶν διαπεφευγότων. ἀνα
χωρήσαντες δὲ ἐποΐκου τὰς γυμνοπαιδίας ἦγον.
καὶ ὕστερον ἐλθόντων πρέσβεων ἀπό τε τῶν
ἐν τῇ πόλει ἀγγέλων καὶ τῶν ἔξω ἀργείων παρόν
των τε τῶν ξυμμάχων καὶ ῥηθέντων πολλῶν ἀ
φ' ἑκατέρων ἔγνωσαν μὲν ἀδικεῖν τοὺς ἐν τῇ πό
λει. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς στρατεύειν ἐς ἄργος. δια
τριβαὶ δὲ καὶ μελλήσεις ἐγίγνοντο. ὁ δὲ δῆμος
τῶν ἀργείων ἐν τούτῳ φοβούμενος τοὺς λακεδαιμο
νίους, καὶ τὴν τῶν ἀθηναίων ξυμμαχίαν.
πάλιν προσαγόμενός τε καὶ νομίζων μέγιστον
ἂν σφᾶς ὠφελήσειν. τειχίζει μακρὰ τείχη ἐς
θάλασσαν. ὅπως ἢν τῆς γῆς εἴργωνται.
ἡ κατὰ θάλασσαν σφᾶς μετὰ τῶν ἀθηναίων
ἐπαγωγὴ τῶν ἐπιτηδείων, ὠφελῇ. ξυνῄδεσαν
δὲ τὸν τειχισμὸν. καὶ τῶν ἐν πελοποννήσῳ
τινὲς πόλεις. καὶ οἱ μὲν ἀργεῖοι πανδημεὶ καὶ

αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ οἰκέται ἐτείχιζον. καὶ ἐκ τῶν ἀ-
θηνῶν αὐτοῖς ἦλθον τέκτονες καὶ λιθουργοί. καὶ τὸ
θέρος ἐτελεύτα. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος, λακεδαι-
μόνιοι ὡς ᾔσθοντο τειχιζόντων, ἐστράτευσαν ἐς τὸ ἄργος
αὐτοί τε καὶ οἱ ξύμμαχοι πλὴν κορινθίων. ὑπῆρχε
δέ τι αὐτοῖς καὶ ἐκ τοῦ ἄργους αὐτόθεν πρασσόμεν-
ον. ἦγε δὲ τὴν στρατιὰν ἆγις ὁ ἀρχιδάμου λακεδαιμονίων
βασιλεύς, καὶ τὰ μὲν ἐκ τῆς πόλεως δοκοῦντα προϋ-
πάρχειν, οὐ προυχώρησεν ἔτι· τὰ δὲ οἰκοδομούμενα
ὑσιαί τείχη ἑλόντες καὶ καταβαλόντες, καὶ ὑσιὰς χωρίον
τῆς ἀργείας λαβόντες, καὶ τοὺς ἐλευθέρους ἅπαντας
οὓς ἔλαβον ἀποκτείναντες ἀνεχώρησαν καὶ διελύ-
θησαν κατὰ πόλεις. ἐστράτευσαν δὲ μετὰ τοῦτο καὶ
ἀργεῖοι ἐς τὴν φλιασίαν, καὶ δῃώσαντες ἀπῆλθον
ὅτι σφῶν τοὺς φυγάδας ἀπεδέχοντο. οἱ γὰρ πολλοὶ
αὐτῶν ἐνταῦθα κατῴκηντο. κατέκλησαν δὲ τοῦ αὐ-
τοῦ χειμῶνος καὶ μακεδονίας ἀθηναῖοι περδίκκαν.
ἐπικαλοῦντες τήν τε πρὸς ἀργείους καὶ λακεδαι-
μονίους γενομένην ξυνωμοσίαν καὶ ὅτι παρασκευ-
ασμένων αὐτῶν στρατιὰν ἄγειν ἐπὶ χαλκιδέας
τοὺς ἐπὶ θρᾴκης, καὶ ἀμφίπολιν νικίου τοῦ νικη-
ράτου στρατηγοῦντος ἔψευστο τὴν ξυμμαχίαν, καὶ
ἡ στρατιὰ μάλιστα διελύθη ἐκείνου ἀπάραντος.
πολέμιος οὖν ἦν, καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ
πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα.
τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, ὁ ἀλκιβιάδης τε πλεύ-
σας ἐς ἄργος ναυσὶν εἴκοσιν ἀργείων τοὺς δοκοῦντας
ἔτι ὑπόπτους εἶναι, καὶ τὰ λακεδαιμονίων φρονεῖν

ἔλαβε τριακοσίους ἄνδρας, καὶ κατέθεντο αὐτοὺς ἀ- μῆλος
θηναῖοι ἐς τὰς ἐγγὺς νήσους ὧν ἦρχον. καὶ ἐπὶ μῆ-
λον τὴν νῆσον ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑαυτῶν
μὲν τριάκοντα, χίαις ἕξ, λεσβίαις δὲ δυοῖν· καὶ ὁ-
πλίταις ἑαυτῶν μὲν διακοσίοις καὶ χιλίοις καὶ τοξό-
ταις τριακοσίοις, καὶ ἱπποτοξόταις εἴκοσι. τῶν δὲ ξυ-
μμάχων καὶ νησιωτῶν ὁπλίταις μάλιστα πεντακοσί-
οις καὶ χιλίοις. οἱ δὲ μήλιοι λακεδαιμονίων μέν εἰ-
σιν ἄποικοι, τῶν δ' ἀθηναίων οὐκ ἤθελον ὑπακού-
ειν ὥσπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον οὐ-
δετέρων ὄντες ἡσύχαζον. ἔπειτα ὡς αὐτοὺς ἠνά-
γκαζον οἱ ἀθηναῖοι δῃοῦντες τὴν γῆν, ἐς πόλε-
μον φανερὸν κατέστησαν. στρατοπεδευσάμενοι οὖν
αὐτῶν ἐς τὴν γῆν τῇ παρασκευῇ ταύτῃ οἱ στρατη-
γοὶ κλεομήδης τε ὁ λυκομήδους καὶ τισίας ὁ τισι-
μάχου, πρὶν ἀδικεῖν τι τῆς γῆς, λόγους πρῶτον ποιη-
σομένους ἔπεμψαν πρέσβεις· οὓς οἱ μήλιοι πρὸς
μὲν τὸ πλῆθος οὐκ ἤγαγον, ἐν δὲ ταῖς ἀρχαῖς καὶ
τοῖς ὀλίγοις λέγειν ἐκέλευον περὶ ὧν ἥκουσιν. οἱ δὲ
τῶν ἀθηναίων πρέσβεις ἔλεγον τοιάδε. Ἐπειδὴ
οὐ πρὸς τὸ πλῆθος οἱ λόγοι γίγνονται, ὅπως δὴ μὴ γνωμικόν
ξυνεχεῖ ῥήσει οἱ πολλοὶ ἐπαγωγὰ καὶ ἀνέλεγκτα ἐσ-
άπαξ ἀκούσαντες ἡμῶν ἀπατηθῶσι. γιγνώσκομεν
γὰρ ὅτι τοῦτο φρονεῖ ὑμῶν ἡ ἐς τοὺς ὀλίγους ἀγωγή·
ὑμεῖς οἱ καθήμενοι ἔτι ἀσφαλέστερον ποιήσατε.
καθ' ἕκαστον γὰρ καὶ μηδ' ὑμεῖς ἑνὶ λόγῳ, ἀλλὰ πρὸς
τὸ μὴ δοκοῦν ἐπιτηδείως λέγεσθαι εὐθὺς ὑπολαμ-
βάνοντες κρίνετε. καὶ πρῶτον εἰ ἀρέσκει ὡς λέγομεν

ξύνεδροι μήλιοι. εἴπατε. οἱ δὲ τῶν μηλίων ξύνεδροι, ἀπεκρίναντο. ἡ μὲν
ἐπιείκεια τοῦ διδάσκειν καθ' ἡσυχίαν ἀλλήλους οὐ ψέ-
διάλογος γεται. τὰ δὲ τοῦ πολέμου παρόντα ἤδη, καὶ οὐ μέλλοντα
διαφέροντα αὐτοῦ φαίνεσθαι. ὁρῶμεν γὰρ αὐτούς τε κρι-
τὰς ἥκοντας ὑμᾶς τῶν λεχθησομένων. καὶ τὴν τε-
λευτὴν ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὸ εἰκός. περιγενομένοις μὲν τῷ
δικαίῳ, καὶ δι' αὐτὸ μὴ ἐνδοῦσι πόλεμον ἡμῖν φέρουσαν.
. ἀθηναῖοι. πεισθεῖσι δὲ δουλείαν. εἰ μὲν τοίνυν ὑπονοίας τῶν
μελλόντων λογούμενοι, ἢ ἄλλο τι ξυνήκετε, ἢ ἐκ τῶν
παρόντων, καὶ ὧν ὁρᾶτε περὶ σωτηρίας βουλεύσοντες τῇ
. μήλιοι. πόλει, παυοίμεθ' ἄν. εἰ δ' ἐπὶ τοῦτο, λέγοιμεν ἄν. εἰκὸς
μὲν καὶ ξυγγνώμη ἐν τῷ τοιῷδε καθεστῶτας ἐπὶ πολλὰ
καὶ λέγοντας καὶ δοκοῦντας τρέπεσθαι. ἡ μέντοι ξύ-
νοδος καὶ περὶ σωτηρίας ἥδε πάρεστι. καὶ ὁ λόγος. ᾧ προ-
. ἀθηναῖοι. καλεῖσθε τρόπῳ εἰ δοκεῖ γιγνέσθω. ἡμεῖς τοίνυν οὔτε
αὐτοὶ μετ' ὀνομάτων καλῶν, ὡς ἢ δικαίως τὸν μῆδον κατα-
λύσαντες ἄρχομεν, ἢ ἀδικούμενοι νῦν ἐπεξερχόμεθα λό-
γων μῆκος ἄπιστον παρέξομεν. οὔθ' ὑμᾶς ἀξιοῦμεν, ἢ
ὅτι λακεδαιμονίων ἄποικοι ὄντες, οὐ ξυνεστρατεύσατε, ἢ
φ ὡς ἡμᾶς οὐδὲν ἠδικήκατε λέγοντας οἴεσθαι πείσειν. τὰ
δυνατὰ δ' ἐξ ὧν ἑκάτεροι ἀληθῶς φρονοῦμεν διαπράσ-
σεσθαι, ἐπισταμένους πρὸς εἰδότας. ὅτι δίκαια μὲν
ἐν τῷ ἀνθρωπείῳ λόγῳ ἀπὸ τῆς ἴσης ἀνάγκης κρίνεται.
δυνατὰ δὲ οἱ προύχοντες πράσσουσιν, καὶ οἱ ἀσθενεῖς
. μήλιοι. ξυγχωροῦσιν. ἡ μὲν δὴ νομίζομέν γε χρήσιμον. ἀνάγκη γὰρ
ἐπειδὴ ὑμεῖς οὕτω παρὰ τὸ δίκαιον τὸ ξυμφέρον λέ-
γειν ὑπέθεσθε, μὴ καταλύειν ὑμᾶς τὸ κοινὸν ἀγαθόν.
ἀλλὰ τῷ ἀεὶ ἐν κινδύνῳ γιγνομένῳ εἶναι τὰ εἰκότα

καὶ δίκαια, καί τι καὶ ἐντὸς τοῦ ἀκριβοῦς πείσαντά τινα
ὠφεληθῆναι. καὶ πρὸς ὑμῶν οὐχ ἧσσον τοῦτο, ὅσῳ
καὶ ἐπὶ μεγίστῃ τιμωρίᾳ σφαλέντες ἂν τοῖς ἄλλοις
παράδειγμα γένοισθε. ἡμεῖς δὲ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, ἀθηναῖοι.
ἢν καὶ παυσθῇ, οὐκ ἀθυμοῦμεν τὴν τελευτήν·
οὐ γὰρ οἱ ἄρχοντες ἄλλων, ὥσπερ καὶ λακεδαιμόνιοι, φ
οὗτοι δεινοὶ τοῖς νικηθεῖσιν. ἔστι δὲ οὐ πρὸς λακεδαι-
μονίους ἡμῖν ὁ ἀγών· ἀλλ' ἢν οἱ ὑπήκοοί που τῶν ἀρ-
ξάντων αὐτοὶ ἐπιθέμενοι κρατήσωσι. καὶ περὶ μὲν
τούτου ἡμῖν ἀφείσθω κινδυνεύεσθαι. ὡς δὲ ἐπ'
ὠφελίᾳ τε πάρεσμεν τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς, καὶ ἐ-
πὶ σωτηρίᾳ νῦν τοὺς λόγους ἐροῦμεν τῆς ὑμετέρας
πόλεως, ταῦτα δηλώσομεν, βουλόμενοι ἀπόνως
μὲν ὑμῶν ἄρξαι, χρησίμως δὲ ὑμᾶς ἀμφοτέροις
σωθῆναι. καὶ πῶς χρήσιμον ἂν ξυμβαίη ἡμῖν μήλιοι.
δουλεῦσαι ὥσπερ καὶ ὑμῖν ἄρξαι; ὅτι ὑμῖν μὲν ἀθηναῖοι.
πρὸ τοῦ τὰ δεινότατα παθεῖν, ὑπακοῦσαι ἂν γέ-
νοιτο. ἡμεῖς δὲ μὴ διαφθείραντες ὑμᾶς κερδαί-
νοιμεν ἄν. ὥστε δὲ ἡσυχίαν ἄγοντας ἡμᾶς φίλους μήλιοι
μὲν εἶναι ἀντὶ πολεμίων, ξυμμάχους δὲ μηδετέρων
οὐκ ἂν δέξοισθε. οὐ γὰρ τοσοῦτον ἡμᾶς βλάπτει ἡ ἐχ- ἀθηναῖοι.
θρα ὑμῶν, ὅσον ἡ φιλία μὲν ἀσθενείας. τὸ δὲ μῖ-
σος δυνάμεως παράδειγμα τοῖς ἀρχομένοις δηλού-
μενον. σκοποῦσι δ' ὑμῶν οὕτως οἱ ὑπήκοοι τὸ εἰκός. μήλιοι.
ὥστε τούς τε μὴ προσήκοντας, καὶ ὅσοι ἄποικοι ὄντες
οἱ πολλοί, καὶ ἀποστάντες τινὲς κεχείρωνται, ἐς τὸ αὐ-
τὸ τιθέασι. δικαιώματι γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἀθηναῖοι.
ἡγοῦνται. κατὰ δύναμιν δὲ τοὺς μὲν περιγίγνεσθαι

ἡμᾶς δὲ φόβῳ οὐκ ἀπιέναι. ὥστε ἔξω καὶ τοῦ πλεόνων
ἄρξαι, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἡμῖν διὰ τὸ καταστραφῆναι
ἂν παράσχοιτε, ἄλλως τε καὶ νησιῶται ναυκρατόρων.
καὶ ἀσθενέστεροι ἑτέρων ὄντες εἰ μὴ περιγένοισθε.

μήλιοι. ἐν δὲ ἐκείνῳ οὐ νομίζετε ἀσφάλειαν. δεῖ γὰρ αὖ
καὶ ἐνταῦθα, ὥσπερ ὑμεῖς τῶν δικαίων λόγων,
ἡμᾶς ἐκβιβάσαντες τῷ ὑμετέρῳ ξυμφόρῳ ὑπα-
κούειν πείθετε, καὶ ἡμᾶς τὸ ἡμῖν χρήσιμον διδάσ-
κοντας, εἰ τυγχάνει καὶ ὑμῖν τὸ αὐτὸ ξυμβαῖνον
πειρᾶσθαι πείθειν. ὅσοι γὰρ νῦν μηδετέροις ξυμ-
πολεμώσεσθαι μαχοῦσι, πῶς οὐ πολεμώσεσθαι αὐτούς, ὅταν ἐς τά-
δε βλέψαντες, ἡγήσωνταί ποτε ὑμᾶς καὶ ἐπὶ σφᾶς
ἥξειν, κἀν τούτῳ τί ἄλλο, ἢ τοὺς μὲν ὑπάρχοντας πο-
λεμίους μεγαλύνετε, τοὺς δὲ μὴ μελλήσαντας γε-
νέσθαι ἄκοντας ἐπάγεσθε.

ἀθηναῖοι. οὐ γὰρ νομίζομεν ἡμῖν
τούτους δεινοτέρους, ὅσοι ἠπειρῶταί που ὄντες τῷ ἐλευ-
θέρῳ πολλὴν τὴν διαμέλλησιν τῆς πρὸς ἡμᾶς
φυλακῆς ποιήσονται. ἀλλὰ τοὺς νησιώτας τέ που ἀ-
νάρκτους ὥσπερ ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἤδη τῆς ἀρχῆς τῷ
ἀναγκαίῳ παροξυνομένους. οὗτοι γὰρ πλεῖστ᾽ ἂν τῷ ἀλο-
γίστῳ ἐπιτρέψαντες, σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς ἐς
προὔπτον κίνδυνον καταστήσειαν.

μήλιοι. ἦ που ἄρα, εἰ τοσαύ-
την γε ὑμεῖς τε μὴ παυσθῆναι ἀρχῆς. καὶ οἱ δου-
λεύοντες ἤδη ἀπαλλαγῆναι τὴν παρακινδύνευ-
σιν ποιοῦνται, ὑμῖν γε τοῖς ἔτι ἐλευθέροις, πολλὴ
κακότης καὶ δειλία, μὴ πᾶν πρὸ τοῦ δουλεῦσαι
ἐπεξελθεῖν.

ἀθηναῖοι. οὐκ ἤν γε σωφρόνως βουλεύησθε.

Marginal note beside «μήλιοι. ἦ που ἄρα»: προὔπτος κίνδυνος.

οὐ γὰρ

οὐ γὰρ περὶ ἀνδραγαθίας ὁ ἀγὼν ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν
μὴ αἰσχύνην ὀφλεῖν· περὶ δὲ σωτηρίας μᾶλλον ἡ βουλὴ
πρὸς τοὺς κρείσσονας πολλῷ μὴ ἀνθίστασθαι. ἀλλ' ἀ- μήλιοι.
επιστάμεθα τὰ τῶν πολεμίων ἔστιν ὅτε κοινοτέρας τὰς
τύχας λαμβάνοντα ἢ κατὰ τὸ διαφέρον ἀλλήλων
ἑκατέρων πλῆθος· καὶ ἡμῖν τὸ μὲν εἶξαι εὐθὺς
ἀνέλπιστον, μετὰ δὲ τοῦ δρωμένου ἔτι καὶ στῆναι ἐλ-
πὶς ὀρθῶς. ἐλπὶς δὲ κινδύνῳ παραμύθιον οὖσα. ἀθηναῖοι
τοὺς μὲν ἀπὸ περιουσίας χρωμένους αὐτῇ κἂν βλάψῃ,
οὐ καθεῖλε· τοῖς δ' ἐς ἅπαν τὸ ὑπάρχον ἀναρριπτοῦ-
σι, δάπανος γὰρ φύσει, ἅμα τε γινώσκεται σφαλέν- δάπανος
των· καὶ ἐν ὅτῳ ἔτι φυλάξεταί τις αὐτὴν γνωρισθεῖσαν,
οὐκ ἐλλείπει· ὃ ὑμεῖς ἀσθενεῖς τε καὶ ἐπὶ ῥοπῆς
μιᾶς ὄντες μὴ βούλεσθαι παθεῖν· μηδὲ ὁμοιωθῆ-
ναι τοῖς πολλοῖς· οἷς παρὸν ἀνθρωπείως ἔτι σώζε-
σθαι, ἐπειδὰν πιεζομένους αὐτοὺς ἐπιλείπωσιν
αἱ φανεραὶ ἐλπίδες ἐπὶ τὰς ἀφανεῖς καθίστανται.
μαντικήν τε καὶ χρησμοὺς καὶ ὅσα τοιαῦτα μετ' ἐλπί-
δων λυμαίνεται. χαλεπὸν μὲν καὶ ἡμεῖς εὖ ἴστε νο- μήλιοι.
μίζομεν πρὸς δύναμίν τε τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν
τύχην, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ἔσται ἀγωνίζεσθαι· ὅ-
μως δὲ πιστεύομεν τῇ μὲν τύχῃ ἐκ τοῦ θείου μὴ
ἐλασσώσεσθαι· ὅτι ὅσιοι πρὸς οὐ δικαίους ἱστάμεθα.
τῆς δὲ δυνάμεως τῷ ἐλλείποντι τὴν λακεδαιμονί-
ων ἡμῖν ξυμμαχίαν προσέσεσθαι ἀνάγκην ἔχουσαν,
καὶ εἰ μή του ἄλλου, τῆς γε ξυγγενείας ἕνεκα καὶ αἰσχύνῃ
βοηθεῖν· καὶ οὐ παντάπασιν οὕτως ἀλόγως θρασυ-
νόμεθα. τῆς μὲν τοίνυν πρὸς τὸ θεῖον εὐμενείας. ἀθηναῖοι.

οὐδ᾽ ἡμεῖς οἰόμεθα λελείψεσθαι. οὐδὲν γὰρ ἔξω
τῆς ἀνθρωπείας· τῶν μὲν ἐς τὸ θεῖον νομίσεως,
τῶν δὲ ἐς σφᾶς αὐτοὺς βουλήσεως δικαιοῦμεν ἢ πράσ-
σομεν. ἡγούμεθα γὰρ τό τε θεῖον δόξῃ, τὸ ἀνθρώ-
πειόν τε σαφῶς διὰ παντὸς ὑπὸ φύσεως ἀναγκαί-
ου, ἂν κρατῇ, ἄρχειν. καὶ ἡμεῖς οὔτε θέντες τὸν νόμον,
ἄρχειν · οὔτε κειμένῳ πρῶτοι χρησάμενοι. ὄντα δὲ παραλαβόν-
τες καὶ ἐσόμενον ἐς αἰεὶ, καταλείψοντες χρώμεθα αὐ-
τῷ, εἰδότες καὶ ὑμᾶς ἂν καὶ ἄλλους ἐν τῇ αὐτῇ δυνά-
μει ἡμῖν γενομένους δρῶντας ἂν ταὐτό. καὶ πρὸς
μὲν τὸ θεῖον οὕτως ἐκ τοῦ εἰκότος οὐ φοβούμεθα ἐλασ-
σώσεσθαι. τῆς δὲ ἐς λακεδαιμονίους δόξης. ἣν διὰ
τὸ αἰσχρὸν δὴ βοηθήσειν ὑμῖν πιστεύετε αὐτούς,
ἀπειρόκακος · μακαρίσαντες. ὑμῶν τὸ ἀπειρόκακον, οὐ ζηλοῦμεν
τὸ ἄφρον. λακεδαιμόνιοι γὰρ πρὸς σφᾶς μὲν αὐτοὺς
καὶ τὰ ἐπιχώρια νόμιμα πλεῖστα ἀρετῇ χρῶνται. πρὸς
δὲ τοὺς ἄλλους. πολλὰ ἄν τις ἔχων εἰπεῖν, ὡς προσ-
φέρονται, ξυνελὼν μάλιστ᾽ ἂν δηλώσειεν, ὅτι ἐπιφανέστα-
τα ὧν ἴσμεν. τὰ μὲν ἡδέα καλὰ νομίζουσι. τὰ δὲ ξυμ-
φέροντα δίκαια. καίτοι οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας νῦν
μήλιοι · ἀλόγου σωτηρίας ἡ τοιαύτη διάνοια. ἡμεῖς δὲ κατ᾽ αὐ-
τὸ τοῦτο ἤδη καὶ μάλιστα πιστεύομεν τῷ ξυμφέροντι
αὐτῶν, μηλίους ἀποίκους ὄντας, μὴ βουλήσεσθαι προδόν-
τας, τοῖς μὲν εὔνοις τῶν ἑλλήνων ἀπίστους καταστῆ-
ἀθηναῖοι · ναι. τοῖς δὲ πολεμίοις ὠφελίμους. οὔκουν οἴεσθε
τὸ ξυμφέρον μὲν μετὰ ἀσφαλείας εἶναι. τὸ δὲ δί-
καιον καὶ καλὸν, μετὰ κινδύνου δρᾶσθαι. ὃ λακε-

δαιμόνιοι ἥκιστα ὧς ἐπὶ πολὺ πολεμῶσιν. ἀλλὰ καὶ τοὺς μήλιοι
κινδύνους τε ἡμῶν ἕνεκα μᾶλλον ἡγούμεθ' ἂν ἐγχειρίσασθαι
αὐτούς, καὶ βεβαιοτέρους ἢ ἐς ἄλλους νομιεῖν, ὅσῳ
πρὸς μὲν τὰ ἔργα τῆς πελοποννήσου ἐγγὺς κείμεθα. κεί-
:: μεθα. τῆς δὲ γνώμης τῷ ξυγγενεῖ πιστότεροι ἑτέρων ἐσμέν.
τὸ δ' ἐχυρόν γε τοῖς ξυναγωνιουμένοις, οὐ τὸ εὔνουν τῶν ἐπι- ἀθηναῖοι
καλεσαμένων φαίνεται, ἀλλ' ἢν τῶν ἔργων τις δυνάμει
πολὺ προύχει· ὃ λακεδαιμόνιοι καὶ πλεῖόν τι τῶν ἄλλ-
σκοποῦσι· τῆς γοῦν οἰκείας παρασκευῆς ἀπιστίᾳ καὶ
μετὰ ξυμμάχων πολλῶν τοῖς πέλας ἐπέρχονται. ὥσ-
τε οὐκ εἰκὸς ἐς νῆσόν γε αὐτοὺς ἡμῶν ναυκρατόρων
ὄντων περαιωθῆναι. τοὶ δὲ καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιεν πέμψαι· μήλιοι
πολὺ δὲ τὸ κρητικὸν πέλαγος, δι' οὗ τῶν κρατούντων ἀ- κρητικὸν πέλαγος
πορώτερος ἡ λῆψις, ἢ τῶν λαθεῖν βουλομένων ἡ σω-
τηρία· καὶ εἰ τοῦδε σφάλλοιντο, τράποιντ' ἂν καὶ ἐς τὴν
γῆν ὑμῶν· καὶ ἐπὶ τοὺς λοιποὺς τῶν ξυμμάχων ὅσους
μὴ βρασίδας ἐπῆλθε· καὶ οὐ περὶ τῆς μὴ προση-
κούσης μᾶλλον ἢ τῆς οἰκειοτέρας ξυμμαχίδος τε καὶ
γῆς ὁ πόνος ὑμῖν ἔσται. τούτων μὲν καὶ πεπειραμέ- ἀθηναῖοι
νοις ἄν τι γένοιτο καὶ ὑμῖν καὶ οὐκ ἀνεπιστήμοσι, ὅτι οὐ
δ' ἀπὸ μιᾶς πώποτε πολιορκίας ἀθηναῖοι δι' ἄλ-
λων φόβον ἀπεχώρησαν. ἐνθυμούμεθα δὲ ὅτι φή-
σαντες περὶ σωτηρίας βουλεύσειν οὐδὲν ἐν τοσού-
τῳ λόγῳ εἰρήκατε, ᾧ ἄνθρωποι ἂν πιστεύσαντες νομίσαιεν
σωθήσεσθαι, ἀλλὰ ὑμῶν τὰ μὲν ἰσχυρότατα ἐλ-
πιζόμενα μέλλεται, τὰ δ' ὑπάρχοντα βραχέα πρὸς
τὰ ἤδη ἀντιτεταγμένα περιγίγνεσθαι. πολλήν τε ἀλο-
γίαν τῆς διανοίας παρέχετε, εἰ μὴ μεταστησάμενοι
ἔτι ἡμᾶς ἄλλο τι τῶνδε σωφρονέστερον γνώσεσθε.

οὐ γὰρ δὴ ἐπί γε τὴν ἐν τοῖς αἰσχροῖς καὶ προύπτοις
κινδύνοις πλεῖστα διαφθείρουσαν ἀνθρώπους αἰσχύνην
τρέψεσθε. πολλοῖς γὰρ προορωμένοις ἔτι ἐς οἷα
φέρονται, τὸ αἰσχρὸν καλούμενον, ὀνόματος ἐπαγωγοῦ
δυνάμει ἐπεσπάσατο ἡσσηθεῖσι τοῦ ῥήματος ἔργῳ
ξυμφοραῖς ἀνηκέστοις ἑκόντας περιπεσεῖν. καὶ αἰ-
σχύνην αἰσχίω μετὰ ἀνοίας ἢ τύχης προσλαβεῖν.
ὃ ὑμεῖς ἢν εὖ βουλεύησθε φυλάξεσθε. καὶ οὐκ ἀ-
πρεπὲς νομιεῖτε πόλεώς τε τῆς μεγίστης ἡσσᾶσθαι
μέτρια προκαλουμένης ξυμμάχους γενέσθαι ἔχον-
τας τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ὑποτελεῖς. καὶ δοθείσης
αἱρέσεως πολέμου πέρι καὶ ἀσφαλείας μὴ τὰ χεί-
φ ρω φιλονεικῆσαι. ὡς οἵτινες τοῖς μὲν ἴσοις μὴ εἴκου-
σι. τοῖς δὲ κρείσσοσι καλῶς προσφέρονται. πρὸς δὲ τοὺς
ἥσσους μέτριοι εἰσί, πλεῖστ᾽ ἂν ὀρθοῖντο. σκοπεῖτε οὖν
καὶ μεταστάντων ἡμῶν. καὶ ἐνθυμεῖσθε πολλάκις
ὅτι περὶ πατρίδος βουλεύεσθε. ἣν μιᾶς πέρι καὶ
ἐς μίαν βουλὴν τυχοῦσάν τε καὶ μὴ κατορθώσασαν
ἔσται. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι μετεχώρησαν ἐκ τῶν λό-
γων. οἱ δὲ Μήλιοι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς γενόμενοι, ὡς
ἐδόκει αὐτοῖς παραπλήσια, καὶ ἀντέλεγον, ἀπε-
κρίναντο τάδε. οὔτε ἄλλα δοκεῖ ὑμῖν ἢ ἅπερ καὶ
τὸ πρῶτον ὦ Ἀθηναῖοι, οὔτ᾽ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πόλεως
ἔτη ἑπτακόσια ἤδη οἰκουμένης τὴν ἐλευθερίαν ἀ-
φαιρησόμεθα. ἀλλὰ τῇ τε μέχρι τοῦδε σωζούσῃ τύ-
χῃ ἐκ τοῦ θείου αὐτὴν καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ
λακεδαιμονίων τιμωρίᾳ πιστεύοντες, πειρασόμε-
θα σώζεσθαι. προκαλούμεθα δὲ ὑμᾶς φίλοι

φίλοι μὲν εἶναι, πολεμίοι δὲ μηδετέροις. καὶ ἐκ τῆς
γῆς ἡμῶν ἀναχωρῆσαι σπονδὰς ποιησαμένους. αἵ
τινες δοκοῦσιν ἐπιτήδειοι εἶναι ἀμφοτέροις. οἱ μὲν δὴ
μήλιοι τοσαῦτα ἀπεκρίναντο. οἱ δὲ ἀθηναῖοι, διαλυ
όμενοι ἤδη ἐκ τῶν λόγων ἔφασαν. ἀλλ' οὖν μόνοι γε
ἀπὸ τούτων τῶν βουλευμάτων ὡς ἡμῖν δοκεῖτε τὰ
μὲν μέλλοντα τῶν ὁρωμένων σαφέστερα κρίνετε. τὰ δὲ
ἀφανῆ τῷ βούλεσθαι, ὡς γιγνόμενα ἤδη θεᾶσθαι.
καὶ λακεδαιμονίοις καὶ τύχῃ καὶ ἐλπίσι πλεῖστον
δὴ παραβεβλημένοι καὶ πιστεύσαντες, πλεῖστον καὶ
σφαλήσεσθε. καὶ οἱ μὲν ἀθηναίων πρέσβεις
ἀνεχώρησαν ἐς τὸ στράτευμα. οἱ δὲ στρατηγοὶ αὐτῶν, ὡς
οὐδὲν ὑπήκουον οἱ μήλιοι, πρὸς πόλεμον εὐθὺς
ἐτράποντο. καὶ διελόμενοι κατὰ πόλεις περιετεί
χισαν κύκλῳ τοὺς μηλίους. καὶ ὕστερον φυλακὴν
σφῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων καταλιπόντες
οἱ ἀθηναῖοι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασ
σαν ἀνεχώρησαν τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ. οἱ δὲ λειπό
μενοι παραμένοντες ἐπολιόρκουν τὸ χωρίον. καὶ
ἀργεῖοι κατὰ τὸν χρόνον τὸν αὐτὸν ἐσβαλόντες
ἐς τὴν φλιασίαν, καὶ λοχισθέντες ὑπό τε
φλιασίων καὶ τῶν σφετέρων φυγάδων διεφθάρησ
αν ὡς ὀγδοήκοντα. καὶ οἱ ἐκ τῆς πύλου ἀθηναῖοι
λακεδαιμονίων πολλὴν λείαν ἔλαβον, καὶ λακε
δαιμόνιοι δι' αὐτὸ τὰς μὲν σπονδὰς οὐδ' ὣς ἀφέντ
ες ἐπολέμουν αὐτοῖς. ἐκήρυξαν δὲ εἴ τις βούλεται
παρὰ σφῶν ἀθηναίους λήζεσθαι, καὶ κορίνθι
οι ἐπολέμησαν ἰδίων τινῶν διαφορῶν ἕνεκα τοῖς

τοῖς ἀθηναίοις. οἱ δ' ἄλλοι πελοποννήσιοι ἡσύχαζον.
εἷλον δὲ καὶ οἱ μήλιοι τῶν ἀθηναίων τοῦ περιτειχίσματος
τὸ κατὰ τὴν ἀγορὰν προσβαλόντες νυκτός, καὶ
ἄνδρας τε ἀπέκτειναν, καὶ ἐσενεγκάμενοι σῖτόν
τε καὶ ὅσα πλεῖστα ἐδύναντο χρήσιμα, ἀναχωρή-
σαντες ἡσύχαζον. καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἄμεινον τὴν
φυλακὴν τὸ ἔπειτα παρεσκευάζοντο. καὶ τὸ θέρος
ἐτελεύτα. τοῦ δ' ἐπιγινομένου χειμῶνος λακεδαι-
μόνιοι μελλήσαντες ἐς τὴν ἀργείαν στρατεύειν,
ὡς αὐτοῖς τὰ διαβατήρια ἱερὰ ἐν τοῖς ὁρίοις οὐκ ἐγί-
γνετο ἀνεχώρησαν. καὶ οἱ ἀργεῖοι διὰ τὴν ἐκείνων
μέλλησιν, τῶν ἐν τῇ πόλει τινάς, ὑποτοπήσαντες
τοὺς μὲν ξυνέλαβον, οἱ δὲ αὐτοὺς καὶ διέφυγον.
καὶ οἱ μήλιοι περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους αὖθις καθ'
ἕτερόν τι τοῦ περιτειχίσματος εἷλον τῶν ἀθηναίων
παρόντων οὐ πολλῶν τῶν φυλάκων. καὶ ἐλθούσης
στρατιᾶς ὕστερον αὐτῶν ἀθήνηθεν, ἄλλης, ὡς ταῦτα
ἐγίγνετο ἧς ἦρχε φιλοκράτης ὁ δημέου, καὶ κατὰ
κράτος ἤδη πολιορκούμενοι γενομένης καὶ προ-
δοσίας τινός, ἀφ' ἑαυτῶν ξυνεχώρησαν τοῖς ἀθη-
ναίοις ὥστε ἐκείνους περὶ αὐτῶν βουλεῦσαι. οἱ δὲ
ἀπέκτειναν μηλίων ὅσους ἡβῶντας ἔλαβον. παῖ-
δας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραπόδισαν. τὸ δὲ χωρίον
αὐτοὶ αὐτοὶ ᾤκησαν, ἀποίκους ὕστερον πεντακοσίους
πέμψαντες. /

ria et fin

οὐ δ' αὐτοῦ χειμῶνος ἀθηναῖοι ἐβούλοντο αὖθις μείζονι παρασκευῇ τῆς μετὰ λάχητος καὶ εὐρυμέδοντος ἐπὶ σικελίαν πλεύσαντες καταστρέψασθαι εἰ δύναιντο, ἄπειροι οἱ πολλοὶ ὄντες τοῦ μεγέθους τῆς νήσου καὶ τῶν ἐνοικούντων τοῦ πλήθους καὶ ἑλλήνων καὶ βαρβάρων καὶ ὅτι οὐ πολλῷ τινι ὑποδεέστερον πόλεμον ἀνῃροῦντο ἢ τὸν πρὸς πελοποννησίους. σικελίας γὰρ περίπλους μέν ἐστιν ὁλκάδι οὐ πολλῷ τινι ἔλασσον ἢ ὀκτὼ ἡμερῶν· καὶ τοσαύτη οὖσα ἐν εἴκοσι σταδίων μάλιστα μέτρῳ τῆς θαλάσσης διείργεται τῷ μὴ ἤπειρος οὖσα. ᾠκίσθη δὲ ὧδε τὸ ἀρχαῖον καὶ τοσάδε ἔθνη ἔσχε τὰ ξύμπαντα. παλαιότατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας κύκλωπες καὶ λαιστρυγόνες οἰκῆσαι· ὧν ἐγὼ οὔτε γένος ἔχω εἰπεῖν οὔτε ὁπόθεν εἰσῆλθον, ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν. ἀρκείτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἴρηται καὶ ὡς ἕκαστός πῃ γιγνώσκει περὶ αὐτῶν. σικανοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς πρῶτοι φαίνονται ἐνοικισάμενοι. ὡς μὲν αὐτοί φασι καὶ πρότεροι διὰ τὸ αὐτόχθονες εἶναι. ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια εὑρίσκεται ἴβηρες ὄντες καὶ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ σικανοῦ τοῦ ἐν ἰβηρίᾳ, ὑπὸ λιγύων ἀναστάντες, καὶ ἀπ' αὐτῶν σικανία τότε ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο. πρότερον τρινακρία καλουμένη. οἰκοῦσι δὲ ἔτι καὶ νῦν τὰ πρὸς ἑσπέραν τὴν σικελίαν. ἰλίου δὲ ἁλισκομένου τῶν τρώων τινὲς διαφυγόντες ἀχαιοὺς πλοίοις ἀφικνοῦνται πρὸς τὴν σικελίαν καὶ ὅμοροι τοῖς σικανοῖς οἰκήσαντες ξύμπαντες μὲν ἔλυμοι ἐκλήθησαν. πόλις ἔρυξ τε καὶ ἔγεστα.

περίπλους σικελίας

πορθμός

κύκλωπες

λαιστρυγόνες

σικανοί.

τρινακρία

ἔλυμοι,

ἔρυξ, ἔγεστα

φωκῆς προσξυνώκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ φωκέ(ων) τινὲς τῶν
ἀπὸ τροίας τότε χειμῶνι ἐς λιβύην πρῶτον ἔπειτα
σικελοί. ἐς σικελίαν ἀπ' αὐτῆς κατενεχθέντες. σικελοὶ δὲ
ἐξ ἰταλίας, ἐνταῦθα γὰρ ᾤκουν, διέβησαν ἐς σικε-
ὀπικοί λίαν φεύγοντες ὀπικούς. ὡς μὲν εἰκὸς καὶ λέ-
γεται ἐπὶ σχεδιῶν τηρήσαντες τὸν πορθμὸν κα-
τιόντος τοῦ ἀνέμου, τάχα ἂν δὲ καὶ ἄλλως πως
ἐσπλεύσαντες. εἰσὶ δὲ καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ ἰταλίᾳ
ἰταλία. σικελοὶ καὶ ἡ χώρα ἀπὸ ἰταλοῦ βασιλέως τινὸς
ἀρκάδων τοὔνομα τοῦτο ἔχοντος. οὕτως ἰταλία ἐπω-
νομάσθη. ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν σικελίαν στρατὸς
πολὺς τούς τε σικανοὺς κρατοῦντες μάχῃ, ἀπέ-
στειλαν πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ ἑσπέρια αὐτῆς.
καὶ ἀντὶ σικανίας, σικελίαν τὴν νῆσον ἐποί-
ησαν καλεῖσθαι. καὶ τὰ κράτιστα τῆς γῆς ᾤκισαν
ἔχοντες. ἐπεὶ διέβησαν ἔτη ἐγγὺς τριακόσια πρὶν
ἕλληνας ἐς σικελίαν ἐλθεῖν. ἔτι δὲ καὶ νῦν
τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου ἔχου-
φοίνικες σιν. ᾤκουν δὲ καὶ φοίνικες περὶ πᾶσαν μὲν
τὴν σικελίαν. ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ
ἀπολαβόντες, καὶ τὰ ἐπικείμενα νησίδια,
ἐμπορίας ἕνεκεν τῆς πρὸς τοὺς σικελούς.
Ἐπεὶ δὲ οἱ ἕλληνες πολλοὶ κατὰ θάλασσαν
ἐπεισέπλεον ἐκλιπόντες τὰ πλείω μο-
μοτύη τύην καὶ σολόεντα καὶ πάνορμον ἐγγὺς τῶν
σολόεις ἐλύμων ξυνοικήσαντες ἐνέμοντο. ξυμμαχίᾳ
πάνορμος τε πίσυνοι τῇ τῶν ἐλύμων. καὶ ὅτι ἐντεῦθεν
ἐλάχιστον πλοῦ καρχηδὼν σικελίας. βάρβαροι

μὲν οὖν τοσοίδε σικελίαν καὶ οὕτως ᾤκησαν. ἑλ
λήνων δὲ πρῶτον χαλκιδεῖς ἐξ εὐβοίας πλεύσαν — χαλκιδεῖς
τες μετὰ θουκλέους οἰκιστοῦ νάξον ᾤκησαν· καὶ — θουκλῆς
ἀπόλλωνος ἀρχηγέτου βωμὸν ὅστις νῦν ἔξω τῆς — νάξος
πόλεως ἐστὶν ἱδρύσαντο· ἐφ᾽ ᾧ ὅταν ἐκ σικελίας
θεωροὶ πλέωσι πρῶτον θύουσι· συρακούσας — θεωροί
δὲ τοῦ ἐχομένου ἔτους ἀρχίας τῶν ἡρακλειδῶν ἐκ — ἀρχίας
κορίνθου ᾤκισε, σικελοὺς ἐξελάσας πρῶτον ἐκ
τῆς νήσου, ἐν ᾗ νῦν οὐκέτι περικλυζομένῃ ἡ πό
λις ἡ ἐντός ἐστιν· ὕστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἡ ἔξω προσ
τειχισθεῖσα πολυάνθρωπος ἐγένετο. θουκλῆς
δὲ καὶ οἱ χαλκιδεῖς ἐκ νάξου ὁρμηθέντες ἔτει πέμ
πτῳ μετὰ συρακούσας οἰκισθείσας, λεοντίνους — λεοντῖνοι
τε πολέμῳ τοὺς σικελοὺς ἐξελάσαντες οἰκίζουσι, — κατάνη.
καὶ μετ᾽ αὐτοὺς κατάνην· οἰκιστὴν δὲ αὐτοὶ
καταναῖοι ἐποιήσαντο εὔαρχον. κατὰ δὲ τὸν αὐ — εὔαρχος
τὸν χρόνον καὶ λάμις ἐκ μεγάρων ἀποικίαν — λάμις
ἄγων ἐς σικελίαν ἀφίκετο. καὶ ὑπὲρ παντα, — παντακιο
κύου τε ποταμοῦ, τρώτιλόν τι ὄνομα χωρίον οἰκί
σας, καὶ ὕστερον αὐτόθεν τοῖς χαλκιδεῦσιν
ἐς λεοντίνους ὀλίγον χρόνον ξυμπολιτεύσας,
καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν ἐκπεσὼν καὶ θάψον οἰκί — θάψος
σας αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει· οἱ δ᾽ ἄλλοι ἐκ
τῆς θάψου ἀναστάντες, ὕβλωνος βασιλέως — ὕβλων
σικελοῦ προδόντος τὴν χώραν· καὶ καθηγησα
μένου μεγαρέας, ᾤκισαν τοὺς ὑβλαίους κλη

nūc [illegible] hostia saxo
pantagiū

194

γελ

γέλα

ἐποίκοι

λίνδιοι

ἀκράγας·
ardinus in acragā

ζάγκλη

θέντας, καὶ ἔτη οἰκήσαντες πέντε καὶ τεσσαρά
κοντα, καὶ διακόσια ὑπὸ γέλωνος τυράννου
συρακουσίων ἀνέστησαν ἐκ τῆς πόλεως καὶ
χώρας· πρὶν δὲ ἀναστῆναι ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν
ἢ αὐτοὺς ἐποικῆσαι πάμιλον, πέμψαντες ἐς
σελινοῦντα κτίζουσι· καὶ ἐκ μεγάρων τῆς μητρο
πόλεως οὔσης αὐτοῖς ἐπελθὼν συγκατώκι
σε. γέλαν δὲ ἀντίφημος ἐκ ῥόδου καὶ ἔντιμος
ἐκ κρήτης, ἐποίκους ἀγαγόντες κοινῇ, ἔκτισαν,
ἔτει πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ μετὰ συρακου
σῶν οἴκησιν· καὶ τῇ μὲν πόλει ἀπὸ τοῦ γέλα
ποταμοῦ τοὔνομα ἐγένετο· τὸ δὲ χωρίον οὗ
νῦν ἡ πόλις ἐστὶ καὶ τὸ πρῶτον ἐτειχίσθη λίν
διοι καλεῖται. νόμιμα δὲ δωρικὰ ἐτέθη
αὐτοῖς. ἔτεσι δὲ ἐγγύτατα ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν με
τὰ τὴν σφετέραν οἴκησιν γελῶοι ἀκράγαντα
ᾤκισαν τὴν μὲν πόλιν ἀπὸ τοῦ ἀκράγαντος
ποταμοῦ ὀνομάσαντες, οἰκιστὰς δὲ ποιήσαν
τες, ἀριστόνουν καὶ πυστίλον· νόμιμα δὲ
τὰ γελώων δόντες. ζάγκλη δὲ τὴν μὲν ἀρ
χὴν ἀπὸ κύμης τῆς ἐν ὀπικίᾳ χαλκιδι
κῆς πόλεως, λῃστῶν ἀφικομένων ᾠκίσθη.
ὕστερον δὲ ἀπὸ χαλκίδος καὶ τῆς ἄλλης
εὐβοίας πλῆθος ἐλθὸν καὶ ξυγκατενεί
μαντο τὴν γῆν καὶ οἰκισταὶ περιήρης καὶ
κραταιμένης ἐγένοντο αὐτοῖς. ὁ μὲν ἀπὸ

χαλκιδέως κύμης. ὁ δὲ ἀπὸ χαλκίδος. ὄνομα δὲ τὸ μὲν
πρῶτον ζάγκλη ἦν, ὑπὸ τῶν σικελῶν κληθεῖσα.
ὅτι δρεπανοειδὲς τὸ χωρίον τὴν ἰδέαν ἐστί· τὸ δὲ
δρέπανον οἱ σικελοὶ ζάγκλον καλοῦσιν. ὕστερον δὲ
αὐτοὶ μὲν ὑπὸ σαμίων, καὶ ἄλλων ἰώνων ἐκπίπτου
σιν. οἳ μήδους φεύγοντες προσέβαλον σικελίᾳ. τοὺς
δὲ σαμίους, ἀμαξίας ῥηγίων τύραννος οὐ πολλῷ ὕ — ἀναξίας
στερον ἐκβαλών, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ξυμμείκτων
ἀνθρώπων οἰκίσας μεσσήνην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὸ ἀρχαῖον — μεσσήνη
πατρίδος ἀντωνόμασε, καὶ ἱμέρα ἀπὸ ζάγκλης ᾠκί — ἱμέρα
σθη ὑπὸ εὐκλείδου καὶ σίμου καὶ σάκωνος. καὶ
χαλκιδεῖς οἱ μὲν πλεῖστοι ἦλθον ἐς τὴν ἀποικίαν.
ξυνῴκησαν δὲ αὐτοῖς, καὶ ἐκ συρακουσῶν φυγά
δες, στάσει νικηθέντες, οἱ μυλητίδαι καλούμενοι — μυλητίδαι
καὶ φωνὴ μὲν μεταξὺ τῆς τε χαλκιδέων καὶ δωρίδος
ἐκράθη. νόμιμα δὲ τὰ χαλκιδικὰ ἐκράτησεν. — ἄκραι
ἄκραι δὲ καὶ βασμέναι ὑπὸ συρακουσίων ᾠκίσθησ — ἄκραι βασμέναι
ἄκραι μὲν ἑβδομήκοντα ἔτεσι μετὰ συρακούσας.
βασμέναι δὲ ἐγγὺς εἴκοσι μετὰ ἄκρας καὶ καμα — καμαρίνα.
ρίνα τὸ πρῶτον ὑπὸ συρακουσίων ᾤκίσθη ἔτεσιν
ἐγγύτατα πέντε καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν μετὰ συ
ρακουσῶν κτίσιν. οἰκισταὶ δὲ ἐγένοντο αὐτῆς δάσ
κων καὶ μενέκωλος. ἀναστάτων δὲ καμαριναί
γενομένων πολέμω ὑπὸ συρακουσίων δι' ἀπόστα
σιν, χρόνω ἱπποκράτης, ὕστερον γέλας τύραννος
λύτρα ἀνδρῶν συρακουσίων αἰχμαλώτων λα
βὼν τὴν γῆν τῶν καμαριναίων αὐτὸς οἰκιστὴς
γενόμενος κατῴκισε καμάριναν. καὶ αὖθις ὑ
πὸ γέλωνος ἀνάστατος γενομένη, τὸ τρίτον κα

κατῳκίσθη ὑπὸ γέλωνος. τοσαῦτα ἔθνη ἑλλήνων καὶ
βαρβάρων σικελίαν ᾤκει. καὶ ἐπὶ τοσήνδε οὖσαν
αὐτὴν οἱ ἀθηναῖοι στρατεύειν ὥρμηντο, ἐφιέμενοι
μὲν τῇ ἀληθεστάτῃ προφάσει τῆς πάσης ἄρξειν,
βοηθεῖν δὲ ἅμα εὐπρεπῶς βουλόμενοι τοῖς ἑαυ
τῶν ξυγγενέσι. καὶ τοῖς προγεγενημένοις ξυμμά
χοις. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐξώρμησαν ἐγεσταίων τε πρέ
σβεις παρόντες, καὶ προθυμότεροι ἐπικαλούμενοι.
ὅμοροι γὰρ ὄντες τοῖς σελινουντίοις ἐς πόλεμον κα
τέστασαν. περί τε γαμικῶν τινῶν καὶ περὶ γῆς ἀμ
et de finibus ambigerent. φισβητήτου, καὶ οἱ σελινούντιοι συρακουσίους ἐπα
γόμενοι ξυμμάχους καθεῖργον αὐτοὺς τῷ πολέ
μῳ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ὥστε τὴν
γενομένην ἐπὶ λάχητος καὶ τοῦ προτέρου πολέ
μου λεοντίνων, οἱ ἐγεσταῖοι ξυμμαχίαν ἀναμι
μνήσκοντες τοὺς ἀθηναίους ἐδέοντο σφίσι ναῦς
πέμψαντας ἐπαμῦναι, λέγοντες ἄλλα τε πολλά.
καὶ κεφάλαιον εἰ συρακούσιοι λεοντίνους τε ἀνα
στήσαντες ἀτιμώρητοι γενήσονται καὶ τοὺς λοιποὺς
ἔτι ξυμμάχους αὐτῶν διαφθείροντες αὐτοὶ τὴν
ἅπασαν δύναμιν τῆς σικελίας σχήσουσι, κίνδυνον
εἶναι μή ποτε μεγάλῃ παρασκευῇ δωριεῖς τε δωρι
εῦσι κατὰ τὸ ξυγγενὲς καὶ ἅμα ἄποικοι τοῖς ἐκπέμ
deducenti ψασι πελλοποννησίοις βοηθήσαντες καὶ τὴν
ἐκείνων δύναμιν ξυγκαθέλωσι. σῶφρον δ' εἶναι
μετὰ τῶν ὑπολοίπων ἔτι ξυμμάχων ἀντέχειν τοῖς
συρακουσίοις, ἄλλως τε καὶ χρήματα σφῶν πα-

ῥεξόντων ἐς τὸν πόλεμον ἱκανά· ὧν ἀκούοντες οἱ ἀθη-
ναῖοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τῶν τε ἐγεσταίων πολλάκις λε-
γόντων καὶ τῶν ξυναγορευόντων αὐτοῖς ἐψηφίσαντο πρέ-
σβεις πέμψαντες πρῶτον ἐς τὴν ἔγεσταν, περί τε τῶν
χρημάτων σκεψομένους, εἰ ὑπάρχει ὥσπερ φασὶν
ἐν τῷ κοινῷ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου
ἅμα πρὸς τοὺς σελινουντίους ἐν ὅτῳ ἐστὶν εἰσομένους.
καὶ οἱ μὲν πρέσβεις τῶν ἀθηναίων ἀπεστάλησαν
ἐς τὴν σικελίαν. λακεδαιμόνιοι δὲ τοῦ αὐτοῦ χει-
μῶνος, καὶ οἱ ξύμμαχοι, πλὴν κορινθίων στρατεύ-
σαντες ἐς τὴν σικελίαν τῆς τε γῆς ἔτεμον οὐ πολλὴν· ἀργεί
καὶ σῖτον ἀνεκομίσαντο τινὰ ζεύγη κομίσαντες· καὶ
ἐς ὀρνεὰς κατοικίσαντες τοὺς ἀργείων φυγάδας, ὀρνεαί
καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς παρακαταλιπόντες αὐτοῖς
ὀλίγους. καὶ σπεισάμενοι τινὰ χρόνον ὥστε μὴ ἀ-
δικεῖν ὀρνεάτας καὶ ἀργείους τὴν ἀλλήλων, ἀπε-
χώρησαν τῷ στρατῷ ἐπ' οἴκου. ἐλθόντων δὲ ἀθηναί-
ων οὐ πολλῷ ὕστερον ναυσὶ τριάκοντα, καὶ ἑξακοσίοις
ὁπλίταις, οἱ ἀργεῖοι μετὰ τῶν ἀθηναίων παν-
στρατιᾷ ἐξελθόντων, τοὺς μὲν ἐν ὀρνεαῖς μίαν
ἡμέραν ἐπολιόρκουν· ὑπὸ δὲ νύκτα αὐλισαμένου
τοῦ στρατεύματος ἄποθεν, ἐκδιδράσκουσιν οἱ
ἐκ τῶν ὀρνεῶν· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ ἀργεῖοι ὡς
ᾔσθοντο κατασκάψαντες τὰς ὀρνεὰς ἀνεχώρησ.
καὶ οἱ ἀθηναῖοι ὕστερον ταῖς ναυσὶν ἐπ' οἴκου.
καὶ ἐς μεθώνην τὴν ὅμορον μακεδονίᾳ ἱπ- μεθώνῃ
πέας κατὰ θάλασσαν κομίσαντες ἀθηναῖοι.
σφῶν τε αὐτῶν· καὶ μακεδόνων τοὺς παρὰ σφίσι

χαλκιδεῦσ

φυγάδας, ἐκακούργουν τὴν περδίκκου. λακεδαι-
μόνιοι δὲ πέμψαντες παρὰ χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ
θράκης. ἄγοντας πρὸς ἀθηναίους δεχημέρους
σπονδάς, ξυμπολεμεῖν ἐκέλευον περδίκκα. οἱ
δὲ οὐκ ἤθελον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ
τῷδε. καὶ ἕκτον καὶ δέκατον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέ-
μῳ τῷδε. ὃν θουκυδίδης ξυνέγραψε. τοῦ δ᾽ ἐπι-
γιγνομένου θέρους ἅμα ἦρι οἱ τῶν ἀθηναίων πρέ-
σβεις ἧκον ἐκ τῆς σικελίας. καὶ οἱ ἐγεσταῖοι μετ᾽ αὐ-
τῶν ἄγοντες, ἑξήκοντα τάλαντα ἀσήμου ἀργυρίου,
ὡς ἑξήκοντα ναῦς, μηνὸς μισθὸν ἃς ἔμελλον δεή-
σεσθαι πέμπειν, καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἐκκλησίαν
ποιήσαντες, καὶ ἀκούσαντες τῶν τε ἐγεσταίων, καὶ
τῶν σφετέρων πρέσβεων, τά τε ἄλλα ἐπαγωγὰ
καὶ οὐκ ἀληθῆ, καὶ περὶ τῶν χρημάτων, ὡς εἴη
ἑτοῖμα ἔν τε τοῖς ἱεροῖς πολλὰ καὶ ἐν τοῖς κοι-
νοῖς, ἐψηφίσαντο ναῦς ἑξήκοντα πέμπειν ἐς σι-
κελίαν, καὶ στρατηγοὺς αὐτοκράτορας, ἀλκιβι-
άδην τε τὸν κλεινίου, καὶ νικίαν τὸν νικηράτου.
καὶ λάμαχον τὸν ξενοφάνους, βοηθοὺς μὲν ἐγε-
σταίοις πρὸς σελινουντίους, ξυγκατοικίσαι δὲ καὶ
λεοντίνους, ἤν τι περιγίγνηται αὐτοῖς τοῦ πολέ-
μου, καὶ τἆλλα τὰ ἐν τῇ σικελίᾳ πρᾶξαι ὅπῃ
ἂν γιγνώσκωσι μάριστα ἀθηναίοις. μετὰ δὲ τοῦ-
το ἡμέρα πέμπτῃ ἐκκλησία αὖθις ἐγίγνετο. καθό-
τι χρὴ τὴν παρασκευὴν ταῖς ναυσὶ τάχιστα
γίγνεσθαι. καὶ τοῖς στρατηγοῖς εἴ του προσδέοιντο

ἀσήμου ἀρ-
γυρίου

ἐπαγωγοῦ
ἀληθὲσ

ψηφισθεῖσαν ἐς τὸν ἔκπλουν. καὶ ὁ νικίας, ἀκούσιος ὢν
μὲν ᾑρημένος ἄρχειν, νομίζων δὲ τὴν πόλιν οὐκ ὀρθῶς
βεβουλεῦσθαι, ἀλλὰ προφάσει βραχείᾳ καὶ εὐπρεπεῖ
τῆς σικελίας ἁπάσης, μεγάλου ἔργου ἐφίεσθαι, πα
ρελθὼν ἀποτρέψαι ἐβούλετο, καὶ παρῄνει τοῖς ἀθη
ναίοις τοιάδε. ἡ μὲν ἐκκλησία περὶ παρασκευῆς
τῆς ἡμετέρας ἥδε ξυνελέγη καθ᾽ ὅτι χρὴ ἐς σικελίαν
ἐκπλεῖν. ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου
ἔτι χρῆναι σκέψασθαι, εἰ ἄμεινον ἐστὶν ἐκπέμπειν
τὰς ναῦς. καὶ μὴ οὕτω βραχείᾳ βουλῇ περὶ μεγάλ
πραγμάτων ἀνδράσιν ἀλλοφύλοις πειθομένους
πόλεμον οὐ προσήκοντα ἄρασθαι. καίτοι ἔγωγε
καὶ τιμῶμαι ἐκ τοῦ τοιούτου. καὶ ἧσσον ἑτέρων
περὶ τῷ ἐμαυτοῦ σώματι ὀρρωδῶ νομίζων ὁμοίως
ἀγαθὸν πολίτην εἶναι ὃς ἂν καὶ τοῦ σώματος
τι καὶ τῆς οὐσίας προνοῆται. μάλιστα γὰρ ἂν ὁ τοι
οῦτος, καὶ τὰ τῆς πόλεως δι᾽ ἑαυτὸν βούλοιτο ὀρθοῦ
σθαι, ὅμως δέ, οὔτε ἐν τῷ πρότερον χρόνῳ διὰ τὸ
προτιμᾶσθαι εἶπον παρὰ γνώμην. οὔτε νῦν. ἀλλὰ
ᾗ ἂν γιγνώσκω τὰ βέλτιστα ἐρῶ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς
τρόπους τοὺς ὑμετέρους ἀσθενὴς ἄν μου ὁ λό
γος εἴη. εἰ τά τε ὑπάρχοντα σῴζειν παραινοίην καὶ
μὴ τοῖς ἑτοίμοις περὶ τῶν ἀφανῶν καὶ μελλόν
των κινδυνεύειν. ὡς δὲ οὔτε ἐν καιρῷ σπεύδετε
οὔτε ῥᾴδια ἐς κατασχεῖν ἐφ᾽ ἃ ὥρμησθε. ταῦτα διδά
ξω. φημὶ γὰρ ὑμᾶς πολεμίους πολλοὺς ἐνθάδε
ὑπολιπόντας, καὶ ἑτέρους ἐπιθυμεῖν ἐκεῖ-

σε πλεύσαντας δεῦρο ἐπαγαγέσθαι. καὶ οἴεσθε
ἴσως τὰς γενομένας ὑμῖν σπονδάς, ἔχειν τι βέ
βαιον. αἳ ἡσυχαζόντων μὲν ὑμῶν ὀνόματι σπον
δαὶ ἔσονται. οὕτω γὰρ ἐνθένδε τε ἄνδρες ἔπραξαν
αὐτὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων. σφαλέντων δέ που
ἀξιόχρεω δυνάμει, ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ἡμῖν
οἱ ἐχθροὶ ποιήσονται. οἷς πρῶτον μὲν διὰ ξυμφο
ρῶν ἡ ξύμβασις καὶ ἐκ τοῦ αἰσχίονος ἢ ἡμῖν κα
τ᾽ ἀνάγκην ἐγένετο. ἔπειτα ἐν αὐτῇ ταύτῃ πολλὰ
τε ἀμφισβητούμενα ἔχομεν. εἰσὶ δὲ οἳ οὐδὲ ταύτην
πω τὴν ὁμολογίαν ἐδέξαντο. καὶ οἱ οὐκ ἀσθε
νέστατοι, ἀλλὰ οἱ μὲν ἄντικρυς πολεμοῦσιν. οἱ
δὲ καὶ διὰ τὸ λακεδαιμονίους ἔτι ἡσυχάζειν
δεχημέροις σπονδαῖς καὶ αὐτοὶ κατέχονται.
dimidiat reipubl. τάχα δ᾽ ἂν ἴσως εἰ δίχα ἡμῶν τὴν δύναμιν
λάβοιεν ὅπερ νῦν σπεύδομεν, καὶ πάνυ ἂν ξυνε
πιθοῖντο μετὰ σικελιωτῶν, οὓς πρὸ πολλῶν
ἂν ἐτιμήσαντο ξυμμάχους γενέσθαι, ἐν τῷ πρὶν
χρόνῳ. ὥστε χρὴ σκοπεῖν τινὰ αὐτά, καὶ μὴ μετεώ
ρῳ τε πόλει ἀξιοῦν κινδυνεύειν. καὶ ἀρχῆς ἄλ
λης ὀρέγεσθαι πρὶν ἣν ἔχομεν βεβαιωσώμεθα.
εἰ χαλκιδεῖς γε οἱ ἐπὶ θράκης ἔτη τοσαῦτα ἀ
εἰσὶ φεστῶτες ἡμῶν ἔτι ἀχείρωτοι ὦσι. καὶ ἄλλοι τινὲς
κατὰ τὰς ἠπείρους ἐνδοιαστῶς ἡμῶν ἀκροῶν
ται. ἡμεῖς δὲ ἐγεσταίοις δὴ οὖσι ξυμμάχοις ὡς
ἀδικουμένοις ὀξέως βοηθοῦμεν. ὑφ᾽ ὧν δὲ
αὐτῶν πάλαι ἀφεστώτων ἀδικούμεθα, ἔτι μέλ

χομεν ἀμύνεσθαι. καίτοι τοὺς μὲν κατεργασάμενοι.
κἂν κατάσχοιμεν. τῶν δ' εἰ καὶ κρατήσαιμεν, διὰ
πολλοῦ γε καὶ πολλῶν ὄντων. χαλεπῶς ἂν ἄρχειν δυναίμεθα. ἀνόητον δ' ἐπὶ τοιούτους ἰέναι. ὧν κρατήσαν-
τάς τε, μὴ κατασχήσει τις, καὶ μὴ κατορθώσας.
μὴ ἐν τῷ ὁμοίῳ καὶ πρὶν ἐπιχειρῆσαι ἔσται. σικελι-
ῶται δ' ἄν μοι δοκοῦσιν ὥς γε νῦν ἔχουσι· καὶ ἔτι
ἂν ἧσσον δεινοὶ ἂν ἡμῖν γενέσθαι, εἰ ἄρξειαν αὐτῶν
οἱ συρακούσιοι ὅπερ οἱ ἐγεσταῖοι μάλιστα ἡμᾶς ἐκ-
φοβοῦσι. νῦν μὲν γὰρ κἂν ἔλθοιεν ἴσως λακεδαι-
μονίων ἕκαστοι χάριτι. ἐκείνως δὲ, οὐκ εἰκὸς ἀρ-
χὴν ἐπ' ἀρχὴν στρατεῦσαι. ᾧ γὰρ ἂν τρόπῳ τὴν
ἡμετέραν μετὰ πελοποννησίων ἀφέλωνται· εἰ-
κὸς ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ τὴν σφετέραν διὰ τοῦ
αὐτοῦ καθαιρεθῆναι. ἡμᾶς δ' ἂν οἱ ἐκεῖ ἕλλη-
νες μάλιστα μὲν ἐκπεπληγμένοι εἶεν, εἰ μὴ ἀ-
φικοίμεθα. ἔπειτα δὲ εἰ δείξαντες τὴν δύναμιν
δι' ὀλίγου ἀπέλθοιμεν. εἰ δὲ σφαλεῖμέν τι, τάχι-
στ' ἂν ὑπεριδόντες, μετὰ τῶν ἐνθάδε ἐπιθοῖν-
το. τὰ γὰρ διὰ πλείστου, πάντες ἴσμεν θαυμα-
ζόμενα καὶ τὰ πεῖραν ἥκιστα τῆς δόξης δόντα.
ὅπερ νῦν ὑμεῖς ὦ λακεδαιμόνιοι ἀθηναῖοι
ἐς λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους πε-
πόνθατε, διὰ τὸ παρὰ γνώμην αὐτῶν πρὸς
ἃ ἐφοβεῖσθε, τὸ πρῶτον περιγεγενῆσθαι. καὶ φ
ρονήσαντες ἤδη καὶ σικελίας ἐφίεσθαι. χρὴ δὲ
μὴ πρὸς τὰς τύχας τῶν ἐναντίων ἐπαίρεσθαι.

φ

ἀλλὰ τὰς διανοίας κρατήσαντας, θαρρεῖν. μηδὲ λακε
δαιμονίους ἄλλο τι ἡγήσασθαι, ἢ διὰ τὸ αἰσχρὸν σκο
πεῖν ὅτῳ τρόπῳ ἔτι καὶ νῦν ἢν δύνωνται σφήλαν
τες ἡμᾶς τὸ σφέτερον ἀπρεπὲς εὖ θήσονται. ὅσῳ
δὲ καὶ περὶ πλείστου, καὶ διὰ πλείστου δόξαν ἀρετῆς
μελετῶσιν· ὥστε οὐ περὶ τῶν ἐν σικελίᾳ ἐγεσταίων
ἡμῖν ἀνδρῶν βαρβάρων ὁ ἀγὼν εἰ σωφρονοῦμεν.
πόλιν. ἀλλ' ὅπως πολλῶν δι' ὀλιγαρχί ἐπιβουλεύουσαν
ὀξέως φυλαξώμεθα. καὶ μεμνῆσθαι χρὴ ἡμᾶς.
ὅτι νεωστὶ ἀπὸ νόσου μεγάλης καὶ πολέμου βρα
χύ τι λελωφήκαμεν· ὥστε καὶ χρήμασι καὶ τοῖς
σώμασιν ηὐξῆσθαι. καὶ τὰ ὑπὲρ ἡμῶν δίκαι
ἐνθάδε ἀναλοῦν, καὶ μὴ ὑπὲρ ἀνδρῶν φυγάδων
τῶν ἐπικουρίας δεομένων οἷς τό τε ψεύσασθαι
καλῶς χρήσιμον. καὶ τῷ τοῦ πέλας κινδύνῳ
αὐτοὺς μόνον λόγους παρασχομένους, ἢ κα
τορθώσαντας χάριν μὴ ἀξίαν εἰδέναι, ἢ πται
σαντάς που τοὺς φίλους ξυναπολέσθαι. εἰ
δέ τις ἄρχειν ἄσμενος αἱρεθεὶς παραινῇ ὑμῖν
ἐκπλεῖν τὸ ἑαυτοῦ μόνον σκοπῶν, ἄλλως τε καὶ
νεώτερος ὢν ἐς τὸ ἄρχειν, ὅπως θαυμασθῇ μὲν
ἱπποτροφία ἀπὸ τῆς ἱπποτροφίας. διὰ δὲ πολυτέλειαν (munificentiam) καὶ
ὠφεληθῇ τι ἐκ τῆς ἀρχῆς, μηδὲ τούτῳ ἐμπα
ράσχητε, τῷ τῆς πόλεως κινδύνῳ ἰδίᾳ ἐλλαμ
splendori ass[illegible] πρύνεσθαι. νομίσατε δὲ τοὺς τοιούτους τὰ μὲν
δημόσια ἀδικεῖν· τὰ δὲ ἴδια ἀναλοῦν. καὶ τὸ
πρᾶγμα μέγα (εἶναι)· καὶ μὴ οἷον νεωτέρῳ βουλευ

σασθαί τε καὶ ὀξέως μεταχειρίσαι. οὓς ἐγὼ ὁρῶν νῦν
ἐνθάδε τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ παρακελευστοὺς καθημένους
φοβοῦμαι. καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἀντιπαρακελεύ
ομαι μὴ καταισχυνθῆναι εἴ τῳ τις παρακάθη
ται τῶνδε, ὅπως μὴ δόξῃ ἂν μὴ ὑποψηφίζηται πο
λεμεῖν, μαλακὸς εἶναι. μηδ' ὅπερ ἂν αὐτοὶ πά
θοιεν, δυσέρωτας εἶναι τῶν ἀπόντων. γνόντας φ
ὅτι ἐπιθυμίᾳ μὲν ἐλάχιστα κατορθοῦνται, προ
νοίᾳ δὲ πλεῖστα. ἀλλ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὡς μέ
γιστον δὴ τὸν πρὶν κίνδυνον ἀναρριπτούσης, ἀντι
χειροτονεῖν. καὶ ψηφίζεσθαι τοὺς μὲν σικελιώτας
οἷσπερ νῦν ὅροις χρωμένους πρὸς ὑμᾶς οὐ με
μπτοῖς, τῷ τε ἰωνίῳ κόλπῳ παρὰ γῆν ἤν τις πλέῃ
καὶ τῷ σικελικῷ διὰ πελάγους τὰ αὑτῶν νεμο
μένους καθ' ἑαυτοὺς, καὶ ξυμφέρεσθαι. τοῖς
δ' ἐγεσταίοις ἰδίᾳ εἰπεῖν ἐπειδὴ ἄνευ ἀθηναίων
καὶ ξυνῆψαν πρὸς σελινουντίους, τὸν πρῶτον
πόλεμον μετὰ σφῶν αὐτῶν καὶ καταλύεσθαι.
καὶ τὸ λοιπὸν ξυμμάχους μὴ ποιεῖσθαι ὥσπερ
εἰώθαμεν οἷς κακῶς μὲν πράξασιν ἀμυνοῦμεν.
ὠφελείας δ' αὐτοὶ δεηθέντες οὐ τευξόμεθα. καὶ ου
σὺ ὦ πρύτανι ταῦτα εἴπερ ἡγεῖ σοι προσήκειν,
κήδεσθαί τε τῆς πόλεως, καὶ βούλει γενέσθαι
πολίτης ἀγαθὸς, ἐπιψήφιζε. καὶ γνώμας προ
τίθει αὖθις ἀθηναίοις νομίσας, εἰ ὀρρωδεῖς
τὸ ἀναψηφίσαι, τὸ μὲν λύειν τοὺς νόμους μὴ μετὰ
μετὰ τοσῶνδε μαρτύρων αἰτίαν ἔχειν. τῆς δὲ πό

λεως κακῶς βουλευομένης ἰατρὸς ἂν γενέσθαι. καὶ
τὸ καλῶς ἄρξαι τοῦτ' εἶναι, ὃς ἂν τὴν πατρίδα ὠφελή-
σει ὡς πλεῖστα, ἢ ἑκὼν εἶναι μηδὲ βλάψαι. ὁ μὲν

τέλος. νικίας τοιαῦτα εἶπε. τῶν δὲ ἀθηναίων παριόντες

οἱ μὲν πλεῖστοι στρατεύειν παρῄνουν. καὶ τὰ ἐψη-
φισμένα μὴ λύειν. οἱ δέ τινες καὶ ἀντέλεγον. ἐν-
ῆγε δὲ προθυμότατα τὴν στρατείαν ἀλκιβιάδης
ὁ κλεινίου, βουλόμενος τῷ τε νικίᾳ ἐναντιοῦσθαι.

qi dissident. ὢν καὶ ἐς τἆλλα διάφορος τὰ πολιτικά. καὶ ὅ-

τι αὐτοῦ καὶ διαβόλως ἐμνήσθη. καὶ μάλιστα στρα-
τηγῆσαί τε ἐπιθυμῶν, καὶ ἐλπίζων σικελίαν,
τε δι' αὐτοῦ καὶ καρχηδόνα λήψεσθαι. καὶ τὰ ἴδια
ἅμα εὐτυχήσας χρήμασί τε καὶ δόξῃ ὠφελήσειν.

ὢν ὢν γὰρ ἐν ἀξιώματι ὑπὸ τῶν ἀστῶν ταῖς ἐπιθυμί-

αις μείζοσιν ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν
ἐχρῆτο. ἔς τε τὰς ἱπποτροφίας. καὶ τὰς ἄλλας
δαπάνας, ὅπερ καὶ καθεῖλεν ὕστερον τὴν τῶν
ἀθηναίων πόλιν οὐχ ἥκιστα. φοβηθέντες γὰρ
αὐτοῦ οἱ πολλοὶ τὸ μέγεθος τῆς τε κατὰ τὸ ἑαυ-
τοῦ σῶμα παρανομίας ἐς τὴν δίαιταν. καὶ τῆς εν
διανοίας. ὧν καθ' ἓν ἕκαστον ἐν ὅτῳ γίγνοιτο ἔπρασσ-
ὡς τυραννίδος ἐπιθυμοῦντι πολέμιοι καθέστασαν.
καὶ δημοσίᾳ κράτιστα διαθέντα τὰ τοῦ πολέμου
ἰδίᾳ ἕκαστοι τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ ἀχθεσθέν-
τες, καὶ ἄλλοις ἐπιτρέψαντες οὐ διὰ μακροῦ ἔ-
σφηλαν τὴν πόλιν. τότε δ' οὖν παρελθὼν τοῖς
ἀθηναίοις παρῄνει τοιάδε. καὶ προσήκει.

μοι μᾶλλον ἑτέρων ὦ ἀθηναῖοι ἄρχειν. ἀνάγκη γὰρ
ἐντεῦθεν ἄρξασθαι. ἐπειδή μου νικίας καθήψα-
το. καὶ ἄξιος ἅμα νομίζω εἶναι. ὧν γὰρ πέρι ἐπι-
βόητος εἰμὶ τοῖς μὲν προγόνοις μου καὶ ἐμοὶ φέ-
ρει ταῦτα. τῇ δὲ πατρίδι καὶ ὠφέλειαν. οἱ γὰρ ἕλληνες
καὶ ὑπὲρ δύναμιν μείζω ἡμῶν τὴν πόλιν ἐνό-
μισαν τῷ ἐμῷ διαπρεπεῖ τῆς ὀλυμπιάζε θεω-
ρίας πρότερον ἐλπίζοντες αὐτὴν καταπεπολε-
μεῖσθαι. διότι ἅρματα μὲν ἑπτὰ καθῆκα. ὅσα
οὐδείς πω ἰδιώτης πρότερον, ἐνίκησα δὲ καὶ δεύ-
τερος. καὶ τέταρτος ἐγενόμην. καὶ τἄλλα ἀξίως
τῆς νίκης παρεσκευασάμην. νόμῳ μὲν γὰρ
τιμὴ τὰ τοιαῦτα. ἐκ δὲ τοῦ δρωμένου καὶ δύνα-
μις ἅμα ὑπονοεῖται. καὶ ὅσα αὖ ἐν τῇ πόλει
χορηγίαις, ἢ ἄλλῳ τῳ λαμπρύνομαι. τοῖς μὲν ἀστοῖς
φθονεῖται φύσει· πρὸς δὲ τοὺς ξένους, καὶ αὕ-
τη ἡ ἰσχὺς φαίνεται. καὶ οὐχ ἀχρ. οὐκ ἄχρηστος ἡ
διάνοια. ὃς ἂν τοῖς ἰδίοις τέλεσι μὴ ἑαυτὸν μό-
νον· ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν ὠφελεῖ. οὐδέ γε ἄδικον
ἐφ' ἑαυτῷ μέγα φρονοῦντα μὴ ἴσον εἶναι. ἐπεὶ
καὶ ὁ κακῶς πράσσων πρὸς οὐδένα τῆς ξυμ-
φορᾶς ἰσομοιρεῖ. ἀλλ' ὥσπερ δυστυχοῦντες,
οὐ προσαγορευόμεθα, ἐν τῷ ὁμοίῳ τις ἀνεχέσθω.
καὶ ὑπὸ τῶν εὐπραγούντων καταφρονούμενος.
ἢ τὰ ἴσα νέμων τὰ ὅμοια ἀνταξιούτω. οἶδα δὲ τοὺς
τοιούτους. καὶ ὅσοι ἔν τινος λαμπρότητι προέ-
σχον, ἐν μὲν τῷ κατ' αὐτοὺς βίῳ λυπηροὺς ὄντας

debellata esse

φ

τοῖς ὁμοίοις μάλιστα μὲν, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις
ξυνόντας, τῶν δ᾽ ἔπειτα ἀνθρώπων προσποίησιν ξυγ-
γενείας τισὶ καὶ μὴ οὖσαν καταλιπόντας, καὶ ἧς
ἂν ὦσι πατρίδος, ταύτῃ αὔχησιν, ὡς οὐ περὶ ἀλλοτρί-
ων οὐδ᾽ ἁμαρτόντων, ἀλλ᾽ ὡς περὶ σφετέρων τε καὶ
καλὰ πραξάντων. ὧν ἐγὼ ὀρεγόμενος, καὶ διὰ ταῦ-
τα τὰ ἴδια ἐπιβοώμενος. τὰ δημόσια σκοπεῖτε,
εἴ του χεῖρον μεταχειρίζω. πελοποννήσου γὰρ τὰ δυνα-
τώτατα ξυστήσας ἄνευ μεγάλου ὑμῖν κινδύνου
καὶ δαπάνης. λακεδαιμονίους ἐς μίαν ἡμέ-
ραν κατέστησα ἐν μαντινείᾳ περὶ τῶν ἁπάντων
ἀγωνίσασθαι. ἐξ οὗ καὶ περιγενόμενοι τῇ μάχῃ
οὐδέπω καὶ νῦν βεβαίως θαρσοῦσι. καὶ ταῦ-
τα ἡ ἐμὴ νεότης καὶ ἄνοια παρὰ φύσιν δοκοῦ-
σα εἶναι ἐς τὴν πελοποννησίων δύναμιν, δ
λόγοις τε πρέπουσιν ὡμίλησε, καὶ ὀργῇ πίστιν
παρασχομένη, ἔπεισε καὶ νῦν μὴ πεφοβεῖσθαι
αὐτήν. ἀλλ᾽ ἕως ἐγώ τε ἔτι ἀκμάζω. μετ᾽ αὐτῆς
δοκεῖ καὶ ὁ νικίας εὐτυχής, εἶναι, ἀποχρήσεσθε τῇ,
ἑκατέρου ἡμῶν ὠφελείᾳ, καὶ τὸν ἐς τὴν σικελίαν
πλοῦν μὴ μεταγιγνώσκετε. ὡς ἐπὶ μεγάλην
δύναμιν ἐσόμενον. ὄχλοις τε γὰρ ξυμμίκτοις
πολυανδροῦσιν αἱ πόλεις. καὶ ῥᾳδίας ἔχουσι
τῶν πολιτειῶν τὰς μεταβολὰς καὶ ἐπιδο-
χάς. καὶ οὐδεὶς δι᾽ αὐτὸ, ὡς περὶ οἰκείας πατρίδος
οὔτε τὰ περὶ τὸ σῶμα ὅπλοις ἐξήρτυται, οὔτε τὰ
ἐν τῇ χώρᾳ νομίμοις κατασκευαῖς, ὅ τι δὲ ἕκαστος

ἢ ἐκ τοῦ λέγων πείθειν οἴεται, ἢ στασιάζων ἀπὸ τοῦ
κοινοῦ λάθων, ἀλλ' ἢν τὴν μὲν κατορθώσας οἴκησιν
ταῦτα ἑτοιμάζεται, καὶ οὐκ εἰκὸς τὸν τοιοῦτον ὁμιλ-
οὔτε λόγου μιᾷ γνώμῃ ἀκροᾶσθαι. οὔτε ἐς τὰ ἔργα
κοινῶς τρέπεσθαι. ταχὺ δ' ἂν ὡς ἕκαστοι εἰσὶν κα- εἰσὶ
θ' ἣν δύναιντο λέγοιτο προσχωροῖεν. ἄλλως τε καὶ εἰ στασι-
άζουσιν ὥσπερ πυνθανόμεθα. καὶ μὴν οὐδὲ
ὁ πλεῖσται οὔτ' ἐκεῖνος ὅσοι περικομπῶνται, οὔτε οἱ περικομπῶνται
ἄλλοι Ἕλληνες διεφάνησαν τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι ἕκα-
σ φᾶς τοι ἑαυτοὺς ἠρίθμεον. ἀλλὰ μέγιστον δὴ αὐτοὺς
ἐψευσμένην ἡ Ἑλλὰς, μόλις ἐν τῷ δὲ τῷ πολέμῳ
ἱκανῶς ὡπλίσθη. τά τε οὖν ἐκεῖ ἐξ ὧν ἐγὼ ἀκοῇ
αἰσθάνομαι τοιαῦτα. καὶ ἔτι ἀπορώτερα ἔσται. μαρ- in maiori difficultate.
νάρους τε γὰρ πολλοὺς ἕξομεν οἱ Συρακουσίων,
μίσει ξυνεπιθήσονται αὐτοῖς. καὶ τὰ ἐνθένδε ε
δὲ οὐκ ἔτι κωλύσει ἢν ὑμεῖς ὀρθῶς βουλεύησθε.
οἱ γὰρ πρὸ ἡμῶν τοῦτο αὐτοὺς τοὺς τοὺς. οὓσ-
περ νῦν φασὶ πολεμίους, ὑπολιπόντας ἂν
ἡμᾶς πλεῖν, καὶ προσέτι τὸν μηδὸν ἐχθρὸν ἔ-
χοντες τὴν ἀρχὴν ἐκτήσαντο. οὐκ ἄλλῳ τινὶ ἢ τῇ
περιουσίᾳ τοῦ ναυτικοῦ ἰσχύοντες. καὶ νῦν οὔτε ἂν ἐλ-
πισθείη μᾶλλον Πελοποννήσιοι ἐς ἡμᾶς ἐγένοντο
εἴτε καὶ ἴσα πάνυ ἔρρωνται. τὸ μὲν ἐς τὴν γῆν ἡμῶν
ἐσβάλλειν, κἂν μὴ ἐκπλεύσωμεν ἱκανοί εἰσιν.
τῷ δὲ ναυτικῷ οὐκ ἂν δύναιντο βλάπτειν. ὑπόλοι-
πον γὰρ ἡμῖν ἐστιν αὐτό πάλιν ναυτικόν. ὥστε τί ἂν
λέγοντες εἰκὸς ἢ αὐτοὶ ἀποκινοῖμεν ἢ πρὸς τοὺς
ἐκεῖ ξυμμάχους σκηπτόμενοι μὴ φοβηθοῖμεν

οἷς χρεὼν, ἐπειδή γε καὶ ξυνωμόσαμεν, ἐπαμύνειν.
καὶ μὴ ἀντιτιθέναι, ὅτι, οὐδ' ἐκεῖνοι ἡμῖν. οὐ γὰρ
ἵνα δεῦρο ἀντιβοηθῶσι προσεθέμεθα αὐτούς.
ἀλλ' ἵνα τοῖς ἐκεῖ ἐχθροῖς ἡμῶν λυπηροὶ ὄντες,
δεῦρο κωλύουσι αὐτοὺς ἐπιέναι, τήν τε ἀρχὴν
οὕτως ἐκτησάμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ ὅσοι δὴ ἄλλοι
ἦρξαν παραγιγνόμενοι προθύμως τοῖς αἰεὶ ἢ
βαρβάροις ἢ ἕλλησιν ἐπικαλουμένοις. ἐπεὶ
εἴ γε ἡσυχάζοιεν πάντες, ἢ φιλοκρινοῖεν, οἷς χρεὼν
βοηθεῖν, βραχὺ ἄν τι προσκτώμενοι, αὐτῇ περὶ
αὐτῆς ἂν ταύτης. μᾶλλον κινδυνεύοιμεν. τὸν
γὰρ προύχοντα οὐ μόνον ἐπιόντα τις ἀμύνεται.
ἀλλὰ καὶ μὴ ὅπως ἔπεισι προκαταλαμβάνει.
καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ἐς ὅσον βουλόμεθα
ἄρχειν. ἀλλ' ἀνάγκη ἐπειδήπερ ἐν τῷδε κα-
θέσταμεν. τοῖς μὲν ἐπιβουλεύειν. τοὺς δὲ μὴ
ἀνιέναι, διὰ τὸ ἀρχθῆναι ἂν ὑφ' ἑτέρων, αὐ-
τοῖς κίνδυνον εἶναι, εἰ μὴ αὐτοὶ ἂν ἄρχοιμεν
καὶ οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκεπτέον ἡμῖν τοῖς
ἄλλοις τὸ ἥσυχον, εἰ μὴ καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα.
ἐς τὸ ὅμοιον μεταλήψεσθαι. λογισάμενοι οὖν
τάδε μᾶλλον αὐξήσειν ἐπ' ἐκεῖνα ἢν ἴωμεν
πλεῖν ἴωμεν ποιώμεθα τὸν πλοῦν. ἵνα πελ-
λοποννησίων τε στορέσωμεν τὸ φρόνημα. εἰ δό-
ξομεν ὑπεριδόντες τὴν ἐν τῷ παρόντι ἡσυχίαν
καὶ ἐπὶ σικελίαν πλεῦσαι. καὶ ἅμα ἢ τῆς ἑλ-
λάδος τῶν ἐκεῖ προσγενομένων πάσης τῷ
εἰκότι ἄρξομεν, ἢ κακώσομέν γε συρακουσίους

ταμιεύεσθαι

φ

ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ ξύμμαχοι ὠφελησόμεθα. τὸ
δὲ ἀσφαλὲς καὶ μένειν ἤν τι προσχωρῇ καὶ ἀπελ-
θεῖν αἱ νῆες παρέξουσιν, αὐτοκράτορες γὰρ ἐσόμε-
θα, καὶ ξυμπάντων σικελιωτῶν. καὶ μὴ ὑμᾶς
ἡ νικίου τῶν λόγων ἀπραγμοσύνη καὶ διάστασις
τοῖς νέοις ἐς τοὺς πρεσβυτέρους ἀποστρέψῃ.
τῷ δὲ εἰωθότι κόσμῳ ὥσπερ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν
ἅμα νέοι γεραιτέροις βουλεύοντες ἐς τάδε ἦραν αὐτά.
καὶ νῦν τῷ αὐτῷ τρόπῳ πειράσασθε προαγαγεῖν
τὴν πόλιν. καὶ νομίσατε νεότητα μὲν καὶ γῆρας
ἄνευ ἀλλήλων μηδὲν δύνασθαι. ὁμοῦ δὲ τό τε
φαῦλον, καὶ τὸ μέσον. καὶ τὸ πάνυ ἀκριβὲς ἂν
ξυγκραθὲν μάλιστα ἂν ἰσχύειν. καὶ τὴν πόλιν
ἂν μὲν ἡσυχάζῃ, τρίψεσθαί τε αὐτὴν περὶ αὐτὴν
ὥσπερ καὶ ἄλλο τι. καὶ πάντων τὴν ἐπιστήμην
ἐγγηράσεσθαι. ἀγωνιζομένην δὲ αἰεὶ προσλήψε-
σθαί τε τὴν ἐμπειρίαν, καὶ τὸ ἀμύνεσθαι οὐ λό-
γῳ ἀλλ᾽ ἔργῳ μᾶλλον ξύνηθες ἕξειν. παράπαν
τε γιγνώσκω πόλιν μὴ ἀπράγμονα, τάχιστ᾽ ἄν μοι
δοκεῖν ἀπραγμοσύνης μεταβολῇ διαφθαρῆναι.
καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀσφαλέστατα τούτους οἰκεῖν. οἳ ἂν
τοῖς παροῦσιν ἤθεσιν καὶ νόμοις, ἢν καὶ χεί-
ρω ᾖ, ἥκιστα διαφόρως πολιτεύωσιν. τοιαῦτα μὲν
ὁ ἀλκιβιάδης εἶπεν. οἱ δ᾽ ἀθηναῖοι ἀκούσαντες
ἐκείνου τε καὶ τῶν ἐγεσταίων καὶ λεοντίνων φυγά-
δων, οἳ παρελθόντες ἐδέοντό τε καὶ τῶν ὁρκίων
ὑπομιμνήσκοντες ἱκέτευον βοηθῆσαι σφίσι πολ-
λῷ μᾶλλον ἢ πρότερον ὥρμηντο στρατεύειν. καὶ

ibellica ignava

ὁ νικίας γνοὺς ὅτι ἀπὸ μὲν τῶν αὐτῶν λόγων οὐκ ἂν
ἔτι ἀποτρέψειεν. παρασκευῆς δὲ πλήθει εἰ πολλὴν
ἐπιτάξειεν τάχ' ἂν μεταστήσειεν αὐτούς, παρελθὼν
αὐτοῖς αὖθις ἔλεγε τοιάδε· Ἐπειδὴ πάντως ὁ-
ρῶ ὑμᾶς ὦ ἀθηναῖοι ὡρμημένους στρατεύειν
ξυνενέγκοιμεν ταῦτα ὡς βουλόμεθα. ἐπὶ δὲ τῷ
παρόντι ἃ γιγνώσκω σημανῶ. ἐπὶ γὰρ πόλεις ὡς
ἐγὼ ἀκοῇ αἰσθάνομαι μέλλομεν ἰέναι μεγάλας.
καὶ οὔθ' ὑπηκόους ἀλλήλων, οὔτε δεομένας
μεταβολῆς. ᾗ ἂν ἐκ βιαίου τις δουλείας ἄσμενος
ἐς ῥᾴω μετάστασιν χωροίη, οὐδ' ἂν τὴν ἀρχὴν τὴν
ἡμετέραν, εἰκότως ἀντ' ἐλευθερίας προσδεξομένας,
τό τε πλῆθος, ὡς ἐν μιᾷ νήσῳ πολλὰς τὰς ἑλλη-
νίδας. πλὴν γὰρ νάξου καὶ κατάνης ἃς ἐλπί-
ζω ἡμῖν κατὰ λεοντίνων ξυγγενὲς προσέσεσθαι
ἄλλαι εἰσὶν ἑπτά, καὶ παρεσκευασμέναι τοῖς
πᾶσιν ὁμοιοτρόπως μάλιστα τῇ ἡμετέρα δυνά-
μει. καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ ἃς μᾶλλον πλέομεν σελι-
νοῦς καὶ συράκουσαι. πολλοὶ μὲν γὰρ ὁπλῖται
ἔνεισι, καὶ τοξόται καὶ ἀκοντισταί. πολλαὶ δὲ τρι-
ήρεις καὶ ὄχλος ὁ πληρώσων αὐτάς. χρήματα ἔχου-
σι. τὰ μὲν ἴδια. τὰ δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐστι σελι-
νουντίοις. συρακουσίοις δὲ καὶ ἀπὸ βαρβά-
ρων τινῶν ἀπαρχὴ φέρεται. ᾧ δὲ μάλιστα ἡμῶν
προέχουσιν, ἵππους τε πολλοὺς κέκτηνται.
καὶ σίτῳ οἰκείῳ καὶ οὐκ ἐπακτῷ χρῶνται. πρὸς
οὖν τοιαύτην δύναμιν. οὐ ναυτικῆς καὶ φαύλου
στρατιᾶς μόνον δεῖ. ἀλλὰ καὶ πεζὸν πολὺν ξυμ-

πλεῖν· εἴπερ βουλόμεθα ἀξίως τι τῆς διανοίας δρᾶν.
καὶ μὴ ὑπὸ ἱππέων πολλῶν εἴργεσθαι τῆς γῆς. ἄλλως
τε καὶ εἰ ξυστῶσιν αἱ πόλεις φοβηθεῖσαι. καὶ μὴ ἀντιπαρα-
σχῶσιν ἡμῖν φίλοι τινὲς γενόμενοι ἄλλοι ἢ ἐγεσταῖοι ᾧ ἀ-
μυνούμεθα ἱππικόν. αἰσχρὸν δὲ βιασθέντας ἀπελ-
θεῖν, ἢ ὕστερον ἐπιμεταπέμπεσθαι τὸ πρῶτον ἀσκέ- timor
πτως βουλευσαμένους. αὐτόθεν δὲ παρασκευῇ ἀξιό- sufficienti
χρεῳ ἐπιέναι γνόντας ὅτι πολύ τε ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν
μέλλομεν πλεῖν. καὶ οὐκ ἐν τῷ ὁμοίῳ στρατευσόμενοι
καὶ οὐκ ἐν τοῖς τῇδε ὑπηκόοις ξύμμαχοι ἤλθετε ἐπί τινα.
ὅθεν ῥᾴδιαι αἱ κομιδαὶ ἐκ τῆς φιλίας ὧν προσέδει.
ἀλλ' ἐς ἀλλοτρίαν πᾶσαν ἀπαρτήσαντες. ἐξ ἧς μηνῶν
οὐδὲ τεσσάρων τῶν χειμερινῶν ἄγγελον ῥᾴδιον ἐλθεῖν.
ὁπλίτας τε οὖν πολλούς μοι δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς ἄγειν
καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων, τῶν τε ὑπηκόων
καὶ ἤν τινα ἐκ πελοποννήσου δυνώμεθα ἢ πεῖσαι
ἢ μισθῷ προσαγαγέσθαι. καὶ τοξότας πολλοὺς καὶ σφεν-
δονήτας ὅπως πρὸς τὸ ἐκείνων ἱππικὸν ἀντέχωσι ναυ-
σί τε καὶ πολὺ περιεῖναι. ἵνα καὶ τὰ ἐπιτήδεια ῥᾷον ἐσ-
κομιζώμεθα. τὸν δὲ καὶ αὐτόθεν σῖτον ἐν ὁλκάσι
πυροὺς καὶ πεφρυγμένας κριθὰς ἄγειν. καὶ σιτοποι- pistores
οὺς ἐκ τῶν μυλώνων πρὸς μέρος ἠναγκασμένους ἐμ-
μίσθους. ἵνα ἤν που ὑπὸ ἀπλοίας ἀπολαμ- a phondam
βανώμεθα, ἔχῃ ἡ στρατιὰ τὰ ἐπιτήδεια; πολλὴ
γὰρ οὖσα οὐ πάσης ἔσται πόλεως ὑποδέξασθαι. τά
τε ἄλλα ὅσον δυνατὸν ἑτοιμάσασθαι καὶ μὴ ἐπὶ
ἑτέροις γίγνεσθαι. μάλιστα δὲ χρήματα αὐτόθεν
ὡς πλεῖστα ἔχειν. τὰ δὲ παρ' ἐγεσταίων ἃ λέγεται ἐκεῖ
ἑτοῖμα, νομίσατε καὶ λόγῳ ἂν μάλιστα ἑτοῖμα εἶναι

ἢν, γὰρ αὐτοὶ ἔλθωμεν οὐκ ἐνθένδε μὴ ἀντίπαλον
μόνον παρασκευασάμενοι πλήν γε πρὸς τὸ μάχι-
μον αὐτῶν τὸ ὁπλιτικόν, ἀλλὰ καὶ ὑπερβάλλοντες τοῖς
πᾶσι, μόλις οὕτως οἷοί τε ἐσόμεθα τῶν μὲν κρατεῖν
τὰ δὲ καὶ διασῶσαι. πόλιν τε νομίσαι χρὴ ἐν ἀλλο-
φύλοις καὶ πολεμίοις οἰκιοῦντας ἰέναι, οὓς πρέ-
πει τῇ πρώτῃ ἡμέρα, ᾗ ἂν κατάσχωσιν εὐθὺς κρα-
τεῖν τῆς γῆς. ἢ εἰδέναι ὅτι ἢν σφάλλωνται πάντα
πολέμια ἕξουσιν. ὅπερ ἐγὼ φοβούμενος καὶ εἰδὼς,
πολλὰ μὲν ἡμᾶς δέον εὖ βουλεύσασθαι, ἔτι δὲ πλεί-
ω εὐτυχῆσαι, χαλεπὸν δ᾽ ἀνθρώπους ὄντας, ὅτι ἐλάχιστα τῇ τύ-
+ χῃ παραδοὺς ἐμαυτὸν βούλομαι ἐκπλεῖν. παρα-
σκευῇ δὲ ἀπὸ τῶν εἰκότων ἀσφαλὴς ἐκπλεῦσαι.
ταῦτα γὰρ τῇ τε ξυμπάσῃ πόλει βεβαιότατα ἡγοῦμαι
καὶ ἡμῖν τοῖς στρατευσομένοις σωτήρια. εἰ δέ τῳ
δοκεῖ. ἄλλως δοκεῖ, παρίημι αὐτῷ τὴν ἀρχήν. ὁ μὲν
τέχος Νικίας τοσαῦτα εἶπε. νομίζων τοὺς Ἀθηναίους
τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων, ἢ ἀποτρέψειν, ἢ
εἰ ἀναγκάζοιτο στρατεύεσθαι, μάλιστα οὕτως ἀσφα-
λῶς ἐκπλεῦσαι. οἱ δὲ τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν τοῦ
πλοῦ, οὐκ ἐξῃρέθησαν ὑπὸ τοῦ ὀχλώδους τῆς
παρασκευῆς. πολὺ δὲ μᾶλλον ὥρμηντο, καὶ
περιέστη τοὐναντίον περιέστη αὐτῷ. εὖ τε γὰρ παραινέσαι
ἔδοξε, καὶ ἀσφάλεια νῦν δὴ καὶ πολλὴ ἔσεσθαι.
καὶ ἔρως ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν ὁμοίως ἐκπλεῦσαι.
τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέροις ὡς ἢ καταστρεψομένοις
ἐφ᾽ ἃ ἔπλεον, ἢ οὐδὲν ἂν σφαλῆσαν μεγάλην δύναμ-

εἶναι Ἀθηναίοις. καὶ μετὰ ταῦτα ἡ παρασκευὴ
ἐγίγνετο. καὶ ἔς τε τοὺς ξυμμάχους ἔπεμπον καὶ
αὐτόθεν καταλόγους ἐποιοῦντο. ἄρτι δ' ἀνειλήφει
ἡ πόλις ἑαυτὴν ἀπὸ τῆς νόσου καὶ τοῦ ξυνεχοῦς
πολέμου. ἔς τε ἡλικίας πλῆθος ἐπιγεγενημένης,
καὶ ἐς χρημάτων ἄθροισιν διὰ τὴν ἐκε-
χειρίαν. ὥστε ῥᾷον πάντα ἐπορίζετο. καὶ οἱ μὲν ἐν
παρασκευῇ ἦσαν. ἐν δὲ τούτῳ ὅσοι ἑρμαῖ ἦσαν
λίθινοι ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων. εἰσὶ δὲ κατὰ
τὸ ἐπιχώριον, ἡ τετράγωνος ἐργασία πολλοὶ καὶ
ἐν ἰδίοις προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς, μιᾷ νυκτὶ οἱ
πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα. καὶ τοὺς
δράσαντας ᾔδει οὐδείς. ἀλλὰ μεγάλοις μηνύτροις
οὗτοί τε ἐζητοῦντο. καὶ προσέτι ἐψηφίσαντο. καὶ εἴ τις
ἄλλο τι οἶδεν ἀσέβημα γεγενημένον, μηνύειν ἀδεῶς
τὸν βουλόμενον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων καὶ δούλων.
καὶ τὸ πρᾶγμα μειζόνως ἐλάμβανον. τοῦ τε γὰρ
ἔκπλου οἰωνὸς ἐδόκει εἶναι. καὶ ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ
ἅμα νεωτέρων πραγμάτων, καὶ δήμου καταλύσεως
γεγενῆσθαι. μηνύεται οὖν ἀπὸ μετοίκων τέ τινων,
καὶ ἀκολούθων, περὶ μὲν τῶν ἑρμῶν οὐδέν, ἄλλων
δὲ ἀγαλμάτων περικοπαί τινες πρότερον ὑπὸ
νεωτέρων μετὰ παιδιᾶς καὶ οἴνου γεγενημέναι,
καὶ τὰ μυστήρια ἅμα ὡς ποιεῖται ἐν οἰκίαις ἐφ' ὕ-
βρει. ὧν καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην ἐπῃτιῶντο. καὶ
αὐτὰ ὑπολαμβάνοντες οἱ μάλιστα τῷ Ἀλκι-
βιάδῃ ἀχθόμενοι ἐμποδὼν ὄντι σφίσι μὴ αὐ-
τοῖς τοῦ δήμου βεβαίως προεστάναι. καὶ νο

εἰσαντες εἰ αὐτὸν ἐξελάσειαν, πρῶτοι ἂν εἶναι, ἐμε-
γάλυνον καὶ ἐβόων, ὡς ἐπὶ δήμου καταλύσει τά
τε μυστικά, καὶ ἡ τῶν ἑρμῶν περικοπὴ γένοιτο.
καὶ οὐδὲν εἴη αὐτῶν, ὅτι οὐ μετ' ἐκείνου ἐπράχθη.
ἐπιλέγοντες τεκμήρια, τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἐς τὰ
ἐπιτηδεύματα οὐ δημοτικὴν παρανομίαν. ὁ δὲ
ἔν τῷ τε παρόντι πρὸς τὰ μηνύματα ἀπελογεῖτο.
καὶ ἑτοῖμος ἦν πρὶν ἐκπλεῖν κρίνεσθαι, εἴ τι τού-
των εἰργασμένος ἦν. ἤδη γὰρ καὶ τὰ τῆς παρα-
σκευῆς ἐπεπόριστο. καὶ εἰ μὲν τούτων τι εἴργαστο
δίκην δοῦναι. εἰ δ' ἀπολυθείη ἄρχειν. καὶ ἐπε-
[ἀπεσταβατῶ·] μαρτύρετο μὴ ἀπόντος περὶ αὐτοῦ διαβολὰς ἀπο-
δέχεσθαι. ἀλλ' ἤδη ἀποκτείνειν, εἰ ἀδικεῖ. καὶ ὅ-
τι σωφρονέστερον εἴη μὴ μετὰ τοιαύτης αἰτίας πρὶν
διαγνῶσι πέμπειν αὐτὸν ἐπὶ τοσούτῳ στρατεύματι.
οἱ δ' ἐχθροὶ δεδιότες τό τε στράτευμα μὴ εὔνουν ἔχῃ
ἢν ἤδη ἀγωνίζηται, ὅ τε δῆμος μὴ μαλακίζηται
θεραπεύων, ὅτι δι' ἐκεῖνον οἵ τ' ἀργεῖοι ξυνεστρά-
τευον, καὶ τῶν μαντινέων τινὲς, ἀπέτρεπον καὶ
ἀπέσπευδον, ἄλλους ῥήτορας ἐνιέντες οἳ ἔλεγον
νῦν μὲν πλεῖν αὐτὸν καὶ μὴ κατασχεῖν τὴν
[ἀδύν·] ἀγωγὴν. ἐλθόντα δὲ κρίνεσθαι ἐν ἡμέραις ῥη-
ταῖς. βουλόμενοι ἐκ μείζονος διαβολῆς, ἣν
ἔμελλον ῥᾷον αὐτοῦ ἀπόντος ποριεῖν, μετά-
πεμπτον κομισθέντα αὐτὸν ἀγωνίσασθαι. καὶ
ἔδοξε πλεῖν τὸν ἀλκιβιάδην. μετὰ δὲ ταῦτα θέ-
ρους μεσοῦντος ἤδη ἡ ἀναγωγὴ ἐγίγνετο ἐς τὴν

σικελίαν. τῶν μὲν οὖν ξυμμάχων τοῖς πλείστοις καὶ ταῖς σιταγωγοῖς ὁλκάσι, καὶ τοῖς πλοίοις, καὶ ὅσσοι ἄλλη παρασκευὴ ξυνείπετο, πρότερον εἴρητο, ἐς κέρκυραν ξυλλέγεσθαι. ὡς ἐκεῖθεν ἀθρόοις ἐπὶ ἄκραν ἰαπυγίαν τὸν ἰόνιον διαβαλοῦσιν. αὐτοὶ δὲ ἀθηναῖοι, καὶ εἴτινες τῶν ξυμμάχων παρῆσαν εἰς τὸν πειραιᾶ. καταβάντες ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ ἅμα ἕῳ, ἐπλήρουν τὰς ναῦς, ὡς ἀναξόμενοι. ξυγκατέβη δὲ, καὶ ἄλλος ὅμιλος ἅπας ὡς εἰπεῖν ὁ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἀστῶν καὶ ξένων. οἱ μὲν ἐπιχώριοι τοὺς σφετέρους αὐτῶν ἕκαστοι προπέμποντες. οἱ μὲν ἑταίρους. οἱ δὲ ξυγγενεῖς. οἱ δὲ υἱεῖς. καὶ μετ' ἐλπίδος τε ἅμα ἰόντες καὶ ὀλοφυρμῶν τὰ μὲν ὡς κτήσοιντο. τοὺς δ' εἴ ποτε ὄψοιντο, ἐνθυμούμενοι ὅσον πλοῦν ἐκ τῆς σφετέρας ἀπεστέλλοντο. καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ ὡς ἤδη ἔμελλον μετὰ κινδύνων, ἀλλήλους ἀπολιπεῖν ⌈ ὅμως δὲ τῇ παρούσῃ ῥώμῃ διὰ τὸ πλῆθος ἑκάστων ὧν ἑώρων τῇ ὄψει ἀνεθάρσουν. οἱ δὲ ξένοι καὶ ὁ ἄλλος, ὄχλος κατὰ θέαν ἧκεν. ὡς ἐπὶ ἀξιόχρεω καὶ ἄπιστον διάνοιαν. παρασκευὴ γὰρ αὕτη πρώτη ἐκπλεύσασα μιᾶς πόλεως δυνάμει ἑλληνικῇ, πολυτελεστάτη δὴ καὶ εὐπρεπεστάτη τῶν εἰς ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο. ἀριθμῷ δὲ νεῶν καὶ ὁπλιτῶν. καὶ ἡ ἐς ἐπίδαυρον μετὰ περικλέους. καὶ ἡ αὐτὴ ἐς ποτίδαιαν μετὰ ἅγνωνος οὐκ ἐλάσσων ἦν. τετράκις γὰρ χίλιοι ὁπλῖται αὐτῶν ἀθηναίων, καὶ τριακόσιοι ἱπ-

ἄκρα ἰαπυγία

δύναμιν

περικλέους ἁγνωνος

⌈ μᾶλλον αὐτοῖς ἐσῄει τὰ δεινὰ ἢ ὅτε ἐψηφίζοντο πλεῖν.

κόσιοι ἱππεῖς καὶ τριήρεις ἑκατὸν, καὶ λεσβίων καὶ χίων
πεντήκοντα, καὶ ξύμμαχοι ἔτι πολλοὶ ξυνέπλευσαν. ἀλλὰ
ἐπί τε βραχεῖ πλῷ ὡρμήθησαν, καὶ παρασκευῇ φαύλῃ.
στόλος οὗτος δὲ ὁ στόλος ὡς χρόνιός τε ἐσόμενος, καὶ κατ᾽ ἀμφό-
τερα οὗ ἂν δέῃ καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐξαρτυθείς,
τὸ μὲν ναυτικὸν μεγάλαις δαπάναις τῶν τε τριηράρχων
καὶ τῆς πόλεως ἐκπονηθέν. τοῦ μὲν δημοσίου δραχ-
μὴν τῆς ἡμέρας τῷ ναύτῃ ἑκάστῳ διδόντος καὶ ναῦς
παρασχόντος κενὰς ἑξήκοντα μὲν ταχείας. τεσσαρά-
κοντα δὲ ὁπλιταγωγούς, καὶ ὑπηρεσίας ταύταις τὰς
ἐπιφοράς κρατίστας· τῶν τριηράρχων ἐπφοράς τε πρὸς τῷ ἐκ δη-
θρανίταις μοσίου μισθῷ διδόντων τοῖς θρανίταις τῶν ναυτῶν
καὶ ταῖς ὑπηρεσίαις. καὶ τἆλλα σημείοις καὶ κα-
τασκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένων καὶ ἐς τὰ μακρό-
τατα προυθυμηθέντος ἑνὸς ἑκάστου ὅπως αὐτῷ τινι
εὐπρεπείᾳ τε ἡ ναῦς μάλιστα προέξει, καὶ τῷ ταχυναυ-
τεῖν. τὸ δὲ πεζὸν καταλόγοις τε χρηστοῖς ἐκκριθέν. καὶ
ὅπλων καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα σκευῶν μεγάλῃ σπου-
δῇ πρὸς ἀλλήλους ἁμιλληθέν. ξυνέβη δὲ πρός
τε σφᾶς αὐτοὺς ἅμα ἔριν γενέσθαι, ᾧ τις ἕκαστος
προσετάχθη. καὶ ἐς τοὺς ἄλλους ἕλληνας ἐπίδει-
ξιν μᾶλλον εἰκασθῆναι τῆς δυνάμεως καὶ ἐξουσίας,
ἢ ἐπὶ πολεμίους παρασκευήν. εἰ γάρ τις ἐλογίσατο
τήν τε τῆς πόλεως ἀνάλωσιν δημοσίαν, καὶ τῶν
στρατευομένων τὴν ἰδίαν, τῆς μὲν πόλεως ὅσα τε
ἤδη προσετετελέκει. καὶ ἃ ἔχοντας τοὺς στρατηγοὺς
ἀπέστελλεν. τῶν δὲ ἰδιωτῶν ἅ τε περὶ τὸ σῶμά τις
καὶ τριήραρχος ἐς τὴν ναῦν ἀνηλώκει, καὶ ὅσα

ἔτι ἔμελλεν ἀναλώσειν. χωρὶς δ᾽ ἃ εἰκὸς ἦν καὶ ἄνευ
τοῦ ἐκ δημοσίου μισθοῦ, πάντα τινὰ παρασκευάσα-
σθαι ἐφόδιον, ὡς ἐπὶ χρόνιον στρατείαν. καὶ ὅσα ἐπὶ — ἐφόδιον permutation
μεταβολῇ τίς ἢ στρατιώτης ἢ ἔμπορος ἔχων ἔπλει·
πολλὰ ἂν τάλαντα εὑρέθη ἐκ τῆς πόλεως τὰ πάν-
τα ἐξαγόμενα. καὶ ὁ στόλος οὐχ ἧσσον, τόλμης τε θάμ-
βει, καὶ ὄψεως λαμπρότητι περιβόητος ἐγένετο, ἢ στρα-
τιᾶς πρὸς οὓς ἐπῇσαν ὑπερβολῇ, καὶ ὅτι μέγιστος
ἤδη διάπλους ἀπὸ τῆς οἰκίας. καὶ ἐπὶ μεγίστῃ
ἐλπίδι τῶν μελλόντων πρὸς τὰ ὑπάρχοντα ἐπε-
χειρήθη. Ἐπειδὴ δὲ αἱ νῆες πλήρεις ἦσαν, καὶ
ἐπέκειτο πάντα ἤδη ὅσα ἔχοντες ~~ὅσα~~ ἔμελλον ἀ-
νάξεσθαι, τῇ μὲν σάλπιγγι σιωπὴ ὑπεσημάνθη.
εὐχὰς δὲ τὰς νομιζομένας πρὸ τῆς ἀναγωγῆς οὐ
κατὰ ναῦν ἑκάστην, ξύμπαντες δὲ ὑπὸ κήρυκος
ἐποιοῦντο. κρατῆράς τε κεράσαντες παρὰ πᾶν τὸ
στράτευμα, καὶ ἐκπώμασι χρυσοῖς τε καὶ ἀργυροῖς
οἵ τε ἐπιβάται καὶ οἱ ἄρχοντες σπένδοντες. ξυνεπεύχοντο
δὲ καὶ ἄλλος ὅμιλος ὁ ἐκ τῆς γῆς. τῶν τε πολιτῶν.
καὶ εἴ τις ἄλλος εὔνους παρῆν σφίσι. παιανίσαντες
δὲ καὶ τελεώσαντες τὰς σπονδὰς ἀνήγοντο, καὶ
ἐπὶ κέρως τὸ πρῶτον ἐκπλεύσαντες ἅμιλλαν ἤδη
μέχρι Αἰγίνης ἐποιοῦντο. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Κέρ-
κυραν, ἔνθαπερ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν ξυμ-
μάχων ξυνελέγετο, ἠπείγοντο ἀφικέσθαι. ἐς δὲ
τὰς Συρακούσας, ἠγγέλλετο μὲν πολλαχόθεν
τὰ περὶ τοῦ ἐπίπλου. οὐ μέντοι ἐπιστεύοντο ἐπὶ

πλεῖστον χρόνον οὐδέν· ἀλλὰ καὶ γενομένης ἐκκλησίας ἐλέχθησαν τοιοίδε λόγοι, ἀπό τε ἄλλων, τῶν μὲν πιστευόντων τὰ περὶ τῆς στρατείας τῆς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων· τῶν δὲ τὰ ἐναντία λεγόντων, καὶ Ἑρμοκράτης ὁ Ἕρμωνος παρελθὼν αὐτοῖς ὡς σαφῶς οἰόμενος εἰδέναι τὰ περὶ αὐτῶν, ἔλεγε καὶ παρῄνει τοιάδε.

λόγος.

Ἄπιστα μὲν ἴσως ὥσπερ καὶ ἄλλοι τινὲς δόξω ὑμῖν περὶ τοῦ ἐπίπλου τῆς ἀληθείας λέγειν, καὶ γιγνώσκω ὅτι οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι ἢ λέγοντες ἢ ἀπαγγέλλοντες, οὐ μόνον οὐ πείθουσιν· ἀλλὰ καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν εἶναι, ὅμως δὲ οὐ καταφοβηθεὶς ἐπισχήσω κινδυνευούσης τῆς πόλεως, πείθων γε ἐμαυτὸν σαφέστερόν τι ἑτέρου εἰδὼς λέγειν. Ἀθηναῖοι γὰρ ἐφ᾽ ὑμᾶς, ὃ πάνυ θαυμάζετε πολλῇ στρατιᾷ ὥρμηνται· καὶ ναυτικῇ καὶ πεζῇ· πρόφασιν μὲν Ἐγεσταίων ξυμμαχίᾳ· καὶ Λεοντίνων κατοικίσει· τὸ δ᾽ ἀληθὲς Σικελίας ἐπιθυμίᾳ· μάλιστα δὲ τῆς ἡμετέρας πόλεως ἡγούμενοι εἰ ταύτην σχοῖεν· ῥᾳδίως καὶ τἆλλα ἕξειν. ὡς οὖν ἐν τάχει παρεσομένων, ὁρᾶτε ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ὅτῳ τρόπῳ μάλιστα ἀμυνεῖσθε αὐτούς· καὶ μήτε καταφρονήσαντες ἄφρακτοι ληφθήσεσθε, μήτε ἀπιστήσαντες τοῦ ξύμπαντος ἀμελήσετε· εἰ δέ τῳ καὶ πιστά, τὴν τόλμαν αὐτῶν καὶ δύναμιν μὴ ἐκπλαγῇ. οὔτε γὰρ βλάπτειν ἡμᾶς πλείω οἷοί τε ἔσονται ἢ πάσχειν· οὐδ᾽ ὅτι μεγάλῳ στόλῳ ἐπέρχονται ἀνω-

β
α

δύναμιν· τοῖς δὲ ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῆς τε ἀπούσης πό-
θῳ ὄψεως καὶ θεωρίας καὶ εὐέλπιδες ὄντες σωθή-
σεσθαι. ὁ δὲ πολὺς ὅμιλος καὶ στρατιώτης ἔν τε τῷ
παρόντι ἀργύριον οἴσειν, καὶ προσκτήσασθαι δύναμιν
ὅθεν ἀΐδιον μισθοφορὰν ὑπάρξειν. ὥστε διὰ τὴν μισθοφορὰ
ἄγαν τῶν πλειόνων ἐπιθυμίαν, εἴ τῳ ἄρα καὶ μὴ
ἤρεσκε, δεδιὼς μὴ ἀντιχειροτονῶν κακόνους δόξειεν malevolus
εἶναι τῇ πόλει, ἡσυχίαν ἦγε. καὶ τέλος παρελθών
τις τῶν ἀθηναίων, καὶ παρακαλέσας τὸν νικίαν
οὐκ ἔφη χρῆναι προφασίζεσθαι οὐδὲ διαμέλλειν.
ἀλλ' ἐναντίον ἁπάντων ἤδη λέγειν ἥντινα αὐτῷ
παρασκευὴν ἀθηναῖοι ψηφίσωνται. ὁ δὲ ἄκ-
ων μὲν εἶπεν ὅτι καὶ μετὰ τῶν ξυναρχόντων καθ' ἡσυ-
χίαν μᾶλλον βουλεύσοιτο· ὅσα μέντοι ἤδη δοκεῖ αὐτῷ
τριήρεσι μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑκατὸν πλευστέα εἶναι. πλευστέα
αὐτῶν δὲ ἀθηναίων ἔσεσθαι ὁπλιταγωγοὺς
ὅσαι ἂν δοκῶσι· καὶ ἄλλας ἐκ τῶν ξυμμάχων
μεταπεμπτέας εἶναι· ὁπλίταις δὲ τοῖς ξυμπᾶ-
σιν ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων πεντακισχιλί-
ων οὐκ ἐλάσσοσιν. ἢν δέ τι δύνωνται, καὶ πλείοσιν.
τὴν δὲ ἄλλην παρασκευὴν ὡς κατὰ λόγον.
καὶ τοξοτῶν αὐτόθεν καὶ ἐκ κρήτης καὶ σφενδονητῶν.
καὶ ἤν τι ἄλλο πρέπον δοκεῖ εἶναι ἑτοιμασάμενοι
ἄξειν. ἀκούσαντες δ' οἱ ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο
εὐθὺς αὐτοκράτορας εἶναι καὶ περὶ στρατιᾶς πλή-
θους, καὶ περὶ τοῦ παντὸς πλοῦ τοὺς στρα-
τηγοὺς πράσσειν. ᾗ ἂν αὐτοῖς δοκῇ ἄριστα

+ φελεῖς, ἀλλὰ πρός τε τοὺς ἄλλους σικελιώτας πολὺ
ἄμεινον. μᾶλλον γὰρ ἐθελήσουσιν ἐκπλαγέντες ἡμῖν
ξυμμαχεῖν. καὶ ἢν ἄρα ἢ κατεργασώμεθα αὐτοὺς
ἢ ἀπράκτους ὧν ἐφίενται ἀπώσωμεν· οὐ γὰρ δὴ μὴ
τύχωσί γε ὧν προσδέχονται φοβοῦμαι, κάλλιστον δὴ
ἔργων ἡμῖν ξυμβήσεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστον ἔμοι
γε. ὀλίγοι γὰρ δὴ στόλοι μεγάλοι, ἢ ἑλλήνων ἢ
βαρβάρων πολὺ ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀπάραντες κατώρ
θωσαν. οὔτε γὰρ πλείους τῶν ἐνοικούντων, καὶ
ἀστυγειτόνων ἔρχονται. πάντα γὰρ ὑπὸ δέους ξυνί
σταται. ἤν τε δι' ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐν ἀλλοτρία
γῆ σφαλῶσι. τοῖς ἐπιβουλευθεῖσιν ὄνομα κἂν
περὶ σφίσιν αὐτοῖς τὰ πλείω πταίσωσιν ὅμως
καταλείπουσιν. ὅπερ καὶ ἀθηναῖοι αὐτοὶ οὗτοι
τοῦ μήδου παραλόγον πολλὰ σφαλέντος ἐπὶ
τῷ ὀνόματι, ὡς ἐπ' ἀθήνας ᾔει, ηὐξήθησαν.
καὶ ἡμῖν οὐκ ἀνέλπιστον τὸ τοιοῦτον ξυμβῆναι.
θαρσοῦντες οὖν τά τε αὐτοῦ παρασκευαζώμεθα.
καὶ ἐς τοὺς σικελοὺς πέμποντες, τοὺς μὲν μᾶλλον
βεβαιωσώμεθα, τοῖς δὲ φιλίαν καὶ ξυμμαχίαν
πειρώμεθα ποιεῖσθαι, ἔς τε τὴν ἄλλην σικελίαν
πέμπωμεν πρέσβεις. δηλοῦντες ὡς κοινὸς ὁ κίν
δυνος, καὶ ἐς τὴν ἰταλίαν ὅπως ἢ ξυμμαχίαν
ποιώμεθα ἡμῖν, ἢ μὴ δέχωνται ἀθηναίους. δο
κεῖ δέ μοι καὶ ἐς καρχηδόνα ἄμεινον εἶναι πέμψαι.
οὐ γὰρ ἀνέλπιστον αὐτοῖς, ἀλλὰ ἀεὶ διὰ φόβου εἰσὶ
μή ποτε ἀθηναῖοι αὐτοῖς ἐπὶ τὴν πόλιν

ἐλθῶσιν· ὥστε τάχ' ἂν ἴσως νομίσαντες, εἰ τάδε προή
σονται, κἂν σφεῖς ἐν πόνῳ εἶναι, ἐθελήσειαν ἤτοι
ἤτοι κρύφα γε, ἢ φανερῶς, ἢ ἐξ ἑνός γε του τρόπου
ἀμῦναι. δυνατοὶ δὲ εἰσὶ μάλιστα τῶν νῦν βουληθέν
τες· χρυσὸν γὰρ καὶ ἄργυρον πλεῖστον κέκτηνται. ὅθεν ἐθ
ὅ τε πόλεμος καὶ τἆλλα εὐπορεῖ. πέμπωμεν δὲ
καὶ ἐς τὴν λακεδαίμονα καὶ ἐς κόρινθον δεόμενοι
κατὰ τάχος ὧδε βοηθεῖν καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον κινεῖν.
ὃ δὲ μάλιστα ἐγώ τε νομίζω ἐπίκαιρον, ὑμεῖς τε διὰ
τὸ σύνηθες ἥσυχον ἥκιστ' ἂν ὀξέως πείθοισθε, ὅ
μως εἰρήσεται. σικελιῶται γὰρ εἰ ἐθέλοιμεν ξύμπαν ἀθηναίοις
τες, εἰ δὲ μή, ὅτι πλεῖστοι μεθ' ἡμῶν καθελκύσαντες ἀπαντῆσαι
ἅπαν τὸ ὑπάρχον ναυτικὸν μετὰ δυοῖν μηνοῖν
τροφῆς, ἀπαντῆσαι ἀθηναίοις ἐς τάραντα
καὶ ἄκραν ἰαπυγίαν· καὶ δῆλον ποιῆσαι αὐ
τοῖς ὅτι οὐ περὶ τῆς σικελίας πρότερον ἔσται ὁ ἀγὼν
ἢ τοῦ ἐκείνους περαιωθῆναι τὸν ἰόνιον, μάλι
στ' ἂν αὐτοὺς ἐκπλῆξαιμεν· καὶ ἐς λογισμὸν κα
ταστήσαιμεν· ὅτι ὁρμώμεθα μὲν ἐκ φιλίας χώρας
φύλακες· ὑποδέχεται γὰρ ἡμᾶς τάρας· τὸ δὲ
πέλαγος αὐτοῖς πολὺ περαιοῦται μετὰ πάσης περαιοῦσθαι
τῆς παρασκευῆς· χαλεποῦ δὲ διὰ πλοῦ μῆκος
ἐν τάξει εἶναι· καὶ ἡμῖν ἂν εὐεπίθετος εἴη, βρα
δεῖά τε καὶ κατὰ λόγον προσπίπτουσα. εἰ δ' αὖ τῷ κατὰ λόγον
ταχυναυτοῦντι ἀθροωτέρῳ κουφίσαντες προσβά
λοιεν, εἰ μὲν κώπαις χρήσαιντο, ἐπιθοίμεθ' ἂν
κεκμηκόσι· εἰ δὲ μὴ δοκοίη, ἔστι καὶ ὑποχωρῆσαι.
ἡμῖν ἐς τάραντα· οἱ δὲ μετ' ὀλίγων ἐφοδίων ὡς

ἐπὶ ναυμαχίᾳ περαιωθέντες ἀποροῖεν ἂν κατὰ
χωρία ἐρῆμα· καὶ μένοντές τε πολιορκοῖντο ἄν· ἢ πει
ρώμενοι παραπλεῖν, τήν τε ἄλλην παρασκευὴν ἀ
πολείποιεν ἄν· καὶ τὰ τῶν πόλεων οὐκ ἂν βέβαια ἔ
χοντες, εἰ ὑποδέξοιντο ἀθυμοῖεν· ὥστε ἔγωγε τούτῳ
τῷ λογισμῷ ἡγοῦμαι ἀποκλῃομένους αὐτοὺς οὐ
δ' ἂν ἀπᾶραι ἀπὸ Κερκύρας, ἀλλ' ἢ διαβουλευσα
μένους καὶ κατασκοπαῖς χρωμένους ὁπόσοι τ' ἐσμὲν
καὶ ἐν ᾧ χωρίῳ, ἐξωσθῆναι ἂν τῇ ὥρᾳ ἐς χειμῶνα.
ἢ καταπλαγέντας τῷ ἀδοκήτῳ καταλῦσαι ἂν τὸν
πλοῦν. ἄλλως τε καὶ τοῦ ἐμπειροτάτου τῶν στρατη
γῶν, ὡς ἐγὼ ἀκούω ἄκοντος ἡγουμένου καὶ ἀσμέ
νου ἂν πρόφασιν λαβόντος εἴ τι ἀξιόχρεων ἀφ' ἡμῶν
ὀφθείη, ἀγγελλοίμεθα δ' ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐπὶ τὸ πλεῖον.
τῶν δ' ἀνθρώπων πρὸς τὰ λεγόμενα καὶ αἱ γνῶμαι ἵστανται.
καὶ τοὺς προεπιχειροῦντας, ἢ τοῖς γε ἐπιχειροῦσι
προδηλοῦντας ὅτι ἀμυνοῦνται, μᾶλλον πεφόβηνται,
ἰσοκινδύνους ἡγούμενοι. ὅπερ ἂν νῦν οἱ Ἀθηναῖ
οι πάθοιεν. ἐπέρχονται γὰρ ἡμῖν ὡς οὐκ ἀμυνου
μένοις, δικαίως κατεγνωκότες ὅτι αὐτοὺς οὐ μετὰ
Λακεδαιμονίων ἐφθείρομεν. εἰ δ' ἴδοιεν παρὰ γνώ
μην τολμήσαντας, τῷ ἀδοκήτῳ μᾶλλον ἂν κατα
πλαγεῖεν ἢ τῇ ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς δυνάμει. πεί
θεσθε οὖν μάλιστα μὲν ταῦτα τολμήσαντες. εἰ δὲ
μή, ὅτι τάχιστα τἆλλα ἐς τὸν πόλεμον ἑτοιμά
ζειν. καὶ παραστῆναι παντὶ. τὸ μὲν καταφρονεῖν
τοὺς ἐπιόντας ἐν τῶν ἔργων τῇ ἀλκῇ δείκνυσθαι.

τὸ δ' ἤδη τὰς μετὰ φόβου παρασκευὰς ἀσφαλεστά-
τας νομίσαντας, ὡς ἐπὶ κινδύνου πράσσειν χρησι-
μώτατον ἂν ξυμβῆναι. οἱ δὲ ἄνδρες καὶ ἐπέρχονται.
καὶ ἐν πλῷ εὖ οἶδ' ὅτι ἤδη εἰσί. καὶ ὅσον οὔπω πάρεισι.
καὶ ὁ μὲν ἑρμοκράτης τοσαῦτα εἶπε. τῶν δὲ συρακου-
σίων ὁ δῆμος, ἐν πολλῇ πρὸς ἀλλήλους ἔριδι ἦσαν.
οἱ μὲν ὡς οὐδενὶ ἂν τρόπῳ ἔλθοιεν οἱ ἀθηναῖοι.
οὐδ' ἀληθῆ ἐστιν ἃ λέγει. τοῖς δὲ εἰ καὶ ἔλθοιεν τί ἂν
δράσειαν αὐτούς, ὅτι οὐκ ἂν μεῖζον ἀντιπάθοιεν. ἄλλοι
δὲ καὶ πάνυ καταφρονοῦντες ἐς γέλωτα ἔτρεπον τὸ πρᾶγ-
μα. ὀλίγον δ' ἦν τὸ πιστεῦον τῷ ἑρμοκράτει. καὶ φοβού-
μενοι τὸ μέλλον. παρελθὼν δ' αὐτοῖς ἀθηναγόρας.
ὃς δήμου τε προστάτης ἦν. καὶ ἐν τῷ παρόντι πιθανώ-
(πολλοῖς) τατος τοῖς ἄλλοις ἔλεγε τοιάδε. τοὺς μὲν ἀθηναί-
ους ὅστις μὴ βούλεται οὕτως κακῶς φρονῆσαι, καὶ
ὑποχειρίους ἡμῖν γενέσθαι ἐνθάδε ἐλθόντας, ἢ
δειλός ἐστιν. ἢ τῇ πόλει οὐκ εὔνους. τοὺς δὲ ἀγγέλλον-
τας τὰ τοιαῦτα, καὶ περιφόβους (formidolosi) ὑμᾶς ποιοῦντας
τῆς μὲν τόλμης οὐ θαυμάζω. τῆς δὲ ἀξυνεσίας,
εἰ μὴ οἴονται ἔνδηλοι εἶναι. οἱ γὰρ δεδιότες ἰδίᾳ τι
βούλονται τὴν πόλιν ἐς ἔκπληξιν καθιστάναι. ὅπως
τῷ κοινῷ φόβῳ τὸ σφέτερον (occultent) ἐπηλυγάζωνται. καὶ νῦν
αὗται αἱ ἀγγελίαι τοῦτο δύνανται, οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου.
ἐκ δὲ ἀνδρῶν, οἵπερ (αἰεὶ) ἐνθάδε κινοῦσι, ξύγκεινται (fingunt). ὑ-
μεῖς δὲ ἢν εὖ βουλεύησθε, οὐκ ἐξ ὧν οὗτοι ἀγγέλλουσι
σκοποῦντες λογιεῖσθε τὰ εἰκότα. ἀλλὰ ἐξ ὧν ἂν ἄνοι
δεινοὶ καὶ πολλῶν ἔμπειροι, ὥσπερ ἐγὼ ἀθηναίους, (δεινοί)
ἀξιῶ δράσειαν. οὐ γὰρ αὐτοὺς εἰκὸς πελοποννησί-
ους τε ὑπολιπόντας καὶ τὸν ἐκεῖ πόλεμον μὴ

πω βεβαίως καταλελυμένους. ἐπ᾽ ἄλλον πόλεμον
οὐκ ἐλάσσω ἑκόντας ἐλθεῖν. ἐπεὶ ἔγωγε ἀγαπᾶν
οἴομαι αὐτοὺς ὅτι οὐχ ἡμεῖς ἐπ᾽ ἐκείνους ἐρχόμεθα.
πόλεις τοσαῦται. καὶ οὕτω μεγάλαι. εἰ δὲ δή, ὥσπερ
λέγονται ἔλθοιεν, ἱκανωτέραν ἡγοῦμαι σικελίαν
πελοποννήσου διαπολεμῆσαι. ὅσῳ κατὰ πάντα
[illegible] ἄμεινον ἐξήρτυται. τὴν δὲ ἡμετέραν πόλιν αὐτὴν τῆς
νῦν στρατιᾶς, ὥς φασιν ἐπιούσης, καὶ εἰ δὶς τοσαύ-
τη ἔλθοι, πολὺ κρείσσω εἶναι. οἷς γ᾽ ἐπίσταμαι οὔ-
θ᾽ ἵππους ἀκολουθήσοντας, οὐδ᾽ αὐτόθεν πορι-
σθησομένους, εἰ μὴ ὀλίγους τινὰς παρὰ ἐγεσταίων.
οὔθ᾽ ὁπλίτας ἰσοπληθεῖς τοῖς ἡμετέροις, ἐπὶ νεῶν
γε ἐλθόντας. μέγα γὰρ τὸ καὶ αὐταῖς ταῖς ναυσὶ
κούφαις τοσοῦτον πλοῦν δεῦρο κομισθῆναι, τήν
τε ἄλλην παρασκευήν, ὅσην δεῖ ἐπὶ πόλιν,
τοσήνδε πορισθῆναι οὐκ ὀλίγην οὖσαν. ὥστε πα-
ρὰ τοσοῦτον γιγνώσκω, μόλις ἂν μοι δοκοῦσιν εἰ πό-
λιν ἑτέραν τοσαύτην ὅσαι συράκουσαι εἰσὶν ἔλ-
vicinum statu-
entes. θοιεν ἔχοντες, καὶ ὅμορον οἰκήσαντες, τὸν πόλε-
μον ποιοῖντο, οὐκ ἂν παντάπασι διαφθαρῆναι.
ἦ πού γε δὴ ἐν πάσῃ πολεμίᾳ σικελίᾳ. ξυστή-
σεται γὰρ στρατοπέδῳ τε ἐκ νεῶν ἱδρυθέντι, καὶ ἐκ
σκηνιδίων, καὶ ἀναγκαίας παρασκευῆς, οὐκ ἐπὶ
πολὺ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἱππέων ἐξιόντες, τό τε ξύμ-
παν, οὐδ᾽ ἂν κρατῆσαι αὐτοὺς τῆς γῆς ἡγοῦμαι. το-
σούτῳ τὴν ἡμετέραν παρασκευὴν κρείσσω νομί-
ζω. ἀλλὰ ταῦτα ὥσπερ, ἐγὼ λέγω, οἵ τε ἀθηναῖοι
οἱ γιγνώσκοντες τὰ σφέτερα αὐτῶν εὖ οἶδ᾽ ὅτι σῴζουσι.

καὶ ἐνθένδε ἄνδρες, οὔτε ὄντα οὔτ' ἂν γενόμενα λογο
ποιοῦσιν. οὓς ἐγὼ οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλ' αἰεὶ ἐπίσταμαι
ἤτοι λόγοις γε τοιοῖσδε καὶ ἔτι τούτων κακουργοτέροις
ἢ ἔργοις βουλομένους καταπλήξαντας τὸ ὑμέτερον
πλῆθος, αὐτοὺς τῆς πόλεως ἄρχειν. καὶ δέδοικα
μέντοι μήποτε πολλὰ πειρῶντες καὶ κατορθώσωσι. — assequuntur proficiant
ἡμεῖς δὲ κακοὶ πρὶν ἐν τῷ παθεῖν ὦμεν, προφυ — κακοὶ
λάξασθαί τε καὶ αἰσθόμενοι ἐπεξελθεῖν. τοιγάρ
τοι δι' αὐτὰ ἡ πόλις ἡμῶν, ὀλιγάκις μὲν ἡσυχάζει
στάσεις δὲ πολλὰς καὶ ἀγῶνας οὐ πρὸς τοὺς πολε
μίους πλείονας, ἢ πρὸς αὑτὴν ἀναιρεῖται.
τυραννίδας δὲ ἔστιν ὅτε καὶ δυναστείας ἀδίκους.
ὧν ἐγὼ πειράσομαι ἤν γε ὑμεῖς ἐθέλητε ἕπε
σθαι, μήποτε ἐφ' ἡμῶν τι περιιδεῖν γενέσθαι.
ὑμᾶς μὲν τοὺς πολλοὺς πείθων. τοὺς δὲ τὰ — αὐτοφώρος
τοιαῦτα μηχανωμένους κολάζων, μὴ μόνον αὐτο
φώρους, χαλεπὸν γὰρ ἐπιτυγχάνειν. ἀλλὰ καὶ ὧν
βούλονται μέν, δύνανται δ' οὔ. τὸν γὰρ ἐχθρὸν οὐχ ὧν — αι φ
δρᾷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς διανοίας προαμύνεσθ
χρή. εἴπερ καὶ μὴ προφυλαξάμενός τις προπεί
σεται. τοὺς δ' αὖ ὀλίγους· τὰ μὲν ἐλέγχων, τὰ δὲ
φυλάσσων· τὰ δὲ καὶ διδάσκων. μάλιστα γὰρ δο
κῶ ἄν μοι οὕτως ἀποτρέπειν τῆς κακουργίας. καὶ
δῆτα ὃ πολλάκις ἐσκεψάμην, τί καὶ βούλεσθε — rationnaho.
ὦ νεώτεροι. πότερον ἄρχειν ἤδη; ἀλλ' οὐκ ἔννομον. ὁ
δὲ νόμος ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι ὑμᾶς, μᾶλλον ἢ — ἄρχειν
δυναμένους ἐτέθη ἀτιμάζειν. ἀλλὰ δὴ μὴ με
τὰ πολλῶν ἰσονομεῖσθαι; καὶ πῶς δίκαιον τοὺς — pari iure uti

αὐτοὺς μὴ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι· φήσει τις δημοκρατίαν
οὔτε ξυνετὸν οὔτ᾽ ἴσον εἶναι. τοὺς δ᾽ ἔχοντας τὰ χρήματα
καὶ ἄρχειν ἄριστα βελτίους. ἐγὼ δέ φημι πρῶτα μὲν
δῆμον ξύμπαν ὠνομάσθαι. ὀλιγαρχίαν δὲ μέρος.
ἔπειτα φύλακας μὲν ἀρίστους εἶναι χρημάτων τοὺς πλου-
σίους, βουλεῦσαι δ᾽ ἂν βέλτιστα τοὺς ξυνετούς. κρῖναι
δ᾽ ἂν ἀκούσαντας ἄριστα τοὺς πολλούς. καὶ ταῦτα
ὁμοίως καὶ κατὰ μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημοκρα-
τίᾳ ἰσομοιρεῖν. ὀλιγαρχία δὲ τῶν μὲν κινδύνων
τοῖς πολλοῖς μεταδίδωσι. τῶν δὲ ὠφελίμων οὐ πλεο-
νεκτεῖ μόνον ἀλλὰ καὶ ξύμπαν ἀφελομένη ἔχει. ἃ
ὑμῶν οἵ τε δυνάμενοι καὶ οἱ νέοι προθυμοῦνται ἀ-
δύνατα ἐν μεγάλῃ πόλει κατασχεῖν. ἀλλ᾽ ἔτι καὶ νῦν
ὦ πάντων ἀξυνετώτατοι εἰ μὴ μανθάνετε κακὰ σπεύ-
δοντες. ἢ ἀμαθέστατοί ἐστε, ὧν ἐγὼ οἶδα ἑλλήνων,
ἢ ἀδικώτατοι εἰ εἰδότες τολμᾶτε. ἀλλ᾽ ἤτοι μαθόντες
γε ἢ μεταγνόντες τὸ τῆς πόλεως ξύμπασι κοινὸν,
αὔξετε. ἡγησάμενοι τοῦτο μὲν ἂν καὶ ἴσον καὶ πλέον
οἱ ἀγαθοὶ ὑμῶν ἤπερ τὸ τῆς πόλεως πλῆθος με-
τασχεῖν, εἰ δ᾽ ἄλλα βουλήσεσθε, καὶ τοῦ παντὸς
κινδυνεῦσαι στερηθῆναι. καὶ τῶν τοιῶνδε ἀγγελιῶν
ὡς πρὸς αἰσθανομένους καὶ μὴ ἐπιτρέψαντας
ἀπαλλάγητε. ἡ γὰρ πόλις ἥδε. καὶ εἰ ἔρχονται ἀθη-
ναῖοι ἀμυνεῖται αὐτοὺς ἀξίως αὑτῆς. καὶ στρατηγοὶ
εἰσὶν ἡμῖν. οἳ σκέψονται αὐτά. καὶ εἰ μή τι αὐτῶν
ἀληθές ἐστιν, ὥσπερ οὐκ οἴομαι, οὐ πρὸς τὰς ὑμε-
τέρας ἀγγελίας καταπλαγεῖσα, καὶ ἑλομένη ὑμᾶς
ἄρχοντας αὐθαίρετον δουλείαν ἐπικαλεῖται. αὐτὴ δὲ
ἐφ᾽ αὑτῆς σκοποῦσα, τούς τε λόγους ἀφ᾽ ὑμῶν ὡς ἔργα

γαθυναμένους κρινεῖ. καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐ-
λευθερίαν, οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀκ τοῦ ἀκούειν ἀφαιρεθή-
σεται. ἐκ δὲ τοῦ ἔργῳ φυλασσομένη μὴ ἐπιτρέπειν
πειράσεται σώζειν. τοιαῦτα ἀθηναγόρας εἶπεν.
εἷς τῶν δὲ στρατηγῶν τὶς ἀναστὰς, ἄλλον μὲν οὐδένα
ἔτι εἴασε παρελθεῖν. αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ παρόντα
ἔλεξε τοιάδε. διαβολὰς μὲν οὐ σῶφρον οὔτε λέγ" αι
τινὰς ἀλλήλους, οὔτε τοὺς ἀκούοντας ἀποδέχεσθ.
πρὸς δὲ τὰ εἰσαγγελλόμενα μᾶλλον ὁρᾶν. ὅπως
εἷς τε ἕκαστος καὶ ἡ ξύμπασα πόλις καλῶς τοὺς
ἐπιόντας παρασκευασόμεθα ἀμύνεσθαι. καὶ
ἢν ἄρα μηδὲν δεήσῃ, οὐδεμία βλάβη τοῦ τε τὸ κοινὸν
ετπάτ| κοσμηθῆναι καὶ ἵπποις καὶ ὅπλοις καὶ τοῖς
ἄλλοις· οἷς ὁ πόλεμος ἀγάλλεται. τὴν δὲ ἐπι ἀγάλλεται
μέλειαν καὶ ἐξέτασιν αὐτῶν ἡμεῖς ἕξομεν. καὶ
τῶν πρὸς τὰς πόλεις διαπομπῶν, ἅμα ἐς τε κα-
τασκοπὴν, καὶ ἤν τι ἄλλο φαίνηται ἐπιτήδειον.
τὰ δὲ καὶ ἐπιμεμελήμεθα ἤδη. καὶ ὅτι ἂν αἰσθώμε-
θα ἐς ὑμᾶς οἴσομεν. καὶ οἱ μὲν συρακούσιοι το-
σαῦτα εἰπόντος τοῦ στρατηγοῦ διελύθησαν ἐκ τοῦ
[illegible] ξυλλόγου. οἱ δ᾽ ἀθηναῖοι ἤδη ἐν τῇ κερκύρᾳ αὐτοί
τε καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅπαντες ἦσαν. καὶ πρῶτον
μὲν ἐπεξέτασιν τοῦ στρατεύματος, καὶ ξύνταξιν,
ὥσπερ ἔμελλον ὁρμιεῖσθαί τε καὶ στρατοπεδεύ-
εσθαι οἱ στρατηγοὶ ἐποιήσαντο. καὶ τρία μέρη νεί-
μαντες, ἓν ἑκάστῳ ἐκλήρωσαν. ἵνα μήτε ἅμα πλέον-
τες ἀπορῶσιν ὕδατος καὶ λιμένων καὶ τῶν ἐ-
πιτηδείων ἐν ταῖς καταγωγαῖς. πρός τε τἆλλα εὐ

κοσμιώτεροι καὶ ῥάους ἄρχειν ὦσι κατὰ τέλη στρατηγῶν
προστεταγμένοι. ἔπειτα δὲ προύπεμψαν καὶ ἐς τὴν
scituras. ἰταλίαν καὶ σικελίαν τρεῖς ναῦς εἰσομένας αἵτι-
νες σφᾶς τῶν πόλεων δέξονται. καὶ εἴρητο αὐταῖς
προαπαντᾶν ὅπως ἐπιστάμενοι καταπλέωσι.
μετὰ δὲ ταῦτα τοσῇδε ἤδη παρασκευῇ ἀθηναῖοι
ἄραντες ἐκ τῆς κερκύρας ἐς τὴν σικελίαν ἐπεραι-
trasmittebat οῦντο. τριήρεσι μὲν ταῖς πάσαις τέτταρσι καὶ τρι-
άκοντα καὶ ἑκατόν, καὶ δυοῖν ῥοδίοιν πεντηκοντόροιν.
τούτων ἀττικαὶ μὲν ἦσαν ἑκατόν. ὧν αἱ μὲν ἑξή-
κοντα ταχεῖαι. αἱ δ᾽ ἄλλαι στρατιώτιδες. τὸ δὲ ἄλλο
ναυτικὸν χίων καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων. ὁπλίταις
τοῖς ξύμπασιν ἑκατὸν καὶ πεντακισχιλίοις. καὶ
τούτων ἀθηναίων μὲν αὐτῶν ἦσαν πεντακόσιοι
mannary μὲν καὶ χίλιοι ἐκ καταλόγου. ἑπτακόσιοι δὲ θῆ-
τες ἐπιβάται τῶν νεῶν. ξύμμαχοι δ᾽ οἱ ἄλλοι ξυνε-
στράτευον. οἱ μὲν τῶν ὑπηκόων. οἱ δ᾽ ἀργείων πεν-
τακόσιοι καὶ μαντινέων καὶ μισθοφόρ. πεντήκον-
τα καὶ διακόσιοι. τοξόταις δὲ τοῖς πᾶσιν ὀγδοή-
κοντα καὶ τριακοσίοις. καὶ τούτων κρῆτες οἱ ὀγδο-
funditorib, ήκοντα ἦσαν. καὶ σφενδονήταις ῥοδίων ἑπτακο-
leviarma. σίοις. καὶ μεγαρεῦσι ψιλοῖς φυγάσιν εἴκοσι καὶ
ἑκατόν. καὶ ἱππαγωγῷ μιᾷ τριάκοντα ἀγούσῃ
ἱππέας. τοσαύτη ἡ πρώτη παρασκευὴ πρὸς
τὸν πόλεμον διέπλει. τούτοις δὲ τὰ ἐπιτήδεια
pistores ἄγουσαι ὁλκάδες μὲν τριάκοντα σιταγωγοί. καὶ
τοὺς σιτοποιοὺς ἔχουσαι καὶ λιθολόγους καὶ

τέκτονας, καὶ ὅσα ἐς τειχισμὸν ἐργαλεῖα. πλοῖα δὲ ἑκατ
ἃ ἐξ ἀνάγκης μετὰ τῶν ὁλκάδων ξυνέπλει. πολλὰ δὲ
καὶ ἄλλα πλοῖα καὶ ὁλκάδες ἑκούσιοι ξυνηκολούθουν
τῇ στρατιᾷ ἐμπορίας ἕνεκα. ἃ τότε πάντα ἐκ τῆς κερ
κύρας ξυνδιέβαλε τὸν ἰόνιον κόλπον. καὶ προσβα
λοῦσα ἡ πᾶσα παρασκευὴ πρός τε ἄκραν ἰαπυγίαν
καὶ πρὸς τάραντα, καὶ ὡς ἕκαστοι εὐπόρησαν, παρε
κομίζοντο τὴν ἰταλίαν, τῶν μὲν πόλεων οὐ δεχομέ
νων αὐτοὺς ἀγορᾷ. οὐδὲ ἄστει. ὕδατι δὲ καὶ ὅρμῳ. τα
ραντος δὲ καὶ λοκρῶν οὐδὲ τούτοις. ἕως ἀφίκοντο ἐς
ῥήγιον τῆς ἰταλίας ἀκρωτήριον. καὶ ἐνταῦθα ἤδη ῥήγιον
ἠθροίζοντο, καὶ ἔξω τῆς πόλεως ὡς αὐτοὺς εἴσω οὐκ
ἐδέχοντο, στρατόπεδόν τε κατεσκευάσαντο, ἐν τῷ τῆς ἀρ ἱερὸν ἀρτέ
τέμιδος ἱερῷ, οὗ αὐτοῖς καὶ ἀγορὰν παρεῖχον, καὶ τὰς μιδος
ναῦς ἀνελκύσαντες ἡσύχασαν. καὶ πρός τε τοὺς ῥη
γίνους λόγους ἐποιήσαντο ἀξιοῦντες χαλκιδέας ὄντας
χαλκιδεῦσιν οὖσιν λεοντίνοις βοηθεῖν. οἱ δὲ οὐδὲ
μεθ' ἑτέρων ἔφασαν ἔσεσθαι. ἀλλ' ὅτι ἂν καὶ τοῖς
ἄλλοις ἰταλιώταις ξυνδοκῇ τοῦτο ποιήσειν. οἱ δὲ
πρὸς τὰ ἐν τῇ σικελίᾳ πράγματα ἐσκόπουν ὅτῳ τρό
πῳ ἄριστα προσοίσονται. καὶ τὰς πρόπλους ναῦς πρόπλοι
ἐκ τῆς ἐγέστης ἅμα προσέμενον βουλόμενοι εἰδέ
ναι περὶ τῶν χρημάτων, εἰ ἔστιν ἃ ἔλεγον ἐν ταῖς
ἀθήναις οἱ ἄγγελοι. τοῖς δὲ συρακουσίοις ἐν τού
τῳ πολλαχόθεν τε ἤδη καὶ ἀπὸ τῶν κατασκό
πων σαφῆ ἠγγέλλετο, ὅτι ἐν ῥηγίῳ αἱ νῆες εἰσὶ καὶ
ὡς ἐπὶ τούτοις παρεσκευάζοντο πάσῃ τῇ γνώμῃ.
καὶ οὐκέτι ἠπίστουν. καὶ ἐς τε τοὺς σικελοὺς περι

περιπόλια πέμποντες· ἔνθα μὲν φυλακάς· πρὸς δὲ τοὺς πρέσ
βεις· καὶ ἐς τὰ περιπόλια τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρουρὰς
ἐσεκόμιζον· τά τε ἐν τῇ πόλει ὅπλων ἐξετάσει καὶ
ἴκρια ἵππων ἐσκόπουν· εἰ ἐντελῆ ἐστίν· καὶ τἆλλα ὡς
ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ καὶ ὅσον οὐ παρόντι καθίσταντο.
αἱ δὲ ἐκ τῆς ἐγέστης τρεῖς νῆες αἱ πρόπλοι παραγί
νονται τοῖς ἀθηναίοις ἐς τὸ ῥήγιον ἀγγέλλουσαι· ὅτι
τἆλλα μὲν οὐκ ἔστι χρήματα ἃ ὑπέσχοντο· τριάκοντα
δὲ τάλαντα μόνα φαίνεται· καὶ οἱ στρατηγοὶ εὐθὺς
ἐν ἀθυμίᾳ ἦσαν ὅτι αὐτοῖς τοῦτό τε πρῶτον ἀντεκεκρού
κει· καὶ οἱ ῥήγιοι οὐκ ἐθελήσαντες ξυστρατεύειν, οὓς
ἤρξαντο πρῶτον πείθειν· καὶ εἰκὸς ἦν μάλιστα λεον
τίνων τε ξυγγενεῖς ὄντας καὶ σφίσιν αἰεὶ ἐπιτηδείους.
[illegible] [illegible] καὶ τῷ μὲν νικίᾳ προσδεχομένῳ ἦν τὰ παρὰ
τῶν ἐγεσταίων, τοῖν δὲ ἑτέροιν καὶ ἀλογώτερα. οἱ δὲ
ἐγεσταῖοι τοιόνδε τι ἐξετεχνήσαντο τότε, ὅτε οἱ πρῶτοι πρέ
σβεις τῶν ἀθηναίων ἦλθον αὐτοῖς ἐς τὴν κατα
ἔρυξ σκοπὴν τῶν χρημάτων, ἐς τε τὸ ἐν ἔρυκι ἱερὸν τῆς
ἀφροδίτης ἀγαγόντες αὐτοὺς ἐπέδειξαν τὰ ἀναθή
φιάλας οἰνοχόας ματα. φιάλας τε καὶ οἰνοχόας καὶ θυμιατήρια
θυμιατήρια καὶ ἄλλην κατασκευὴν οὐκ ὀλίγην. ἃ ὄντα ἀρ
γυρᾶ πολλῷ πλείω τὴν ὄψιν ἀπ' ὀλίγης δυνάμεως
ξενίσεις χρημάτων παρείχετο. καὶ ἰδίᾳ ξενίσεις ποιούμενοι
τῶν τριηριτῶν· τά τε ἐξ αὐτῆς ἐγέστης ἐκπώματα
καὶ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ξυλλέξαντες, καὶ τὰ ἐκ τῶν
ἐγγὺς πόλεων καὶ φοινικικῶν καὶ ἑλληνίδων αἰτη
philahori σάμενοι ἐσέφερον ἐς τὰς ἑστιάσεις ὡς οἰκεῖα ἕκαστοι

καὶ πάντων ὡς ἐπὶ πολὺ τοῖς αὐτοῖς χρωμένων καὶ
πανταχοῦ πολλῶν φαινομένων, μεγάλην τὴν ἔκ-
πληξιν τοῖς ἐκ τῶν τριήρων ἀθηναίοις παρεῖχε·
καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὰς ἀθήνας διεθρόησαν ὡς
χρήματα πολλὰ ἴδοιεν. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε ἀπατηθέν-
τες καὶ τοὺς ἄλλους τότε πείσαντες, ἐπειδὴ διῆλ-
θεν ὁ λόγος, ὅτι οὐκ εἴη ἐν τῇ ἐγέστῃ τὰ χρήματα πολ-
λὴν τὴν αἰτίαν εἶχον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. οἱ δὲ στρα- αἰτίαν
τηγοὶ πρὸς τὰ παρόντα ἐβουλεύοντο καὶ νικίου μὲν
ἦν γνώμη πλεῖν ἐπὶ σελινοῦντα πάσῃ τῇ στρατιᾷ.
ἐφ' ὅπερ μάλιστα ἐπέμφθησαν. καὶ ἢν μὲν
παρέχωσι χρήματα παντὶ τῷ στρατεύματι ἐγεσταῖοι
πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι. εἰ δὲ μὴ ταῖς ἑξήκοντα
ναυσὶν ὅσασπερ ᾐτήσαντο ἀξιοῦν διδόναι αὐτοὺς τρο-
φὴν διδόναι. καὶ παραμείναντας σελινουντίους
ἢ βίᾳ ἢ ξυμβάσει διαλλάξαι αὐτοῖς. καὶ οὕτω πα-
ραπλεύσαντας τὰς ἄλλας πόλεις καὶ ἐπιδείξαν-
τας μὲν τὴν δύναμιν τῆς ἀθηναίων πόλεως
δηλώσαντας δὲ τὴν ἐς τοὺς φίλους καὶ ξυμμά-
χους προθυμίαν ἀποπλεῖν οἴκαδε. ἢν μή τι δι'
ὀλίγου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀδοκήτου ἢ λεοντίνους οἷοί τε
ὦσιν ὠφελῆσαι. ἢ τῶν ἄλλων τινὰ πόλεων προσ- ad amicitia adiungi
αγαγέσθαι. καὶ τῇ πόλει δαπανῶντας, τὰ οἰκεῖ-
α μὴ κινδυνεύειν. ἀλκιβιάδης δὲ οὐκ ἔφη χρῆ-
ναι τοσαύτῃ δυνάμει ἐκπλεύσαντας αἰσχρῶς καὶ
ἀπράκτως ἀπελθεῖν. ἀλλὰ ἔς τε τὰς πόλεις ἐπι-
κηρυκεύεσθαι πλὴν σελινοῦντος καὶ συρακουσῶν

τὰς ἄλλας. καὶ πειρᾶσθαι καὶ τοὺς σικελοὺς, τοὺς
μὲν ἀφιστάναι ἀπὸ τῶν συρακουσίων, τοὺς δὲ φίλους
ποιεῖσθαι. ἵνα σῖτον καὶ στρατιὰν ἔχωσι. πρῶτον δὲ
πόρος
πρόσπολη·
πείθειν μεσσηνίους. ἐν πόρῳ γὰρ μάλιστα, καὶ προσ
πόλη εἶναι αὐτοὺς τῆς σικελίας, καὶ λιμένα καὶ
ἐφόρμησιν τῇ στρατιᾷ ἱκανωτάτην ἔσεσθαι. προσ
[illegible]
αγαγομένους δὲ τὰς πόλεις, εἰδότας μεθ᾽ ὧν τις πο
[illegible]
λεμήσει, οὕτως ἤδη συρακούσαις καὶ σελινοῦντι
ἐπιχειρεῖν. ἢν μὴ οἱ μὲν ἐγεσταίοις ξυμβαίνωσιν
οἱ δὲ λεοντίνους ἐῶσιν κατοικίζειν. λάμαχος δὲ ἄντι
κρυς ἔφη χρῆναι πλεῖν ἐπὶ συρακούσας, καὶ πρὸς
τῇ πόλει ὡς τάχιστα τὴν μάχην ποιεῖσθαι. ἕως ἔτι
[illegible]
ἀπαράσκευοί τε εἰσὶ, καὶ μάλιστα ἐκπεπληγμένοι.
cf
τὸ γὰρ πρῶτον πᾶν στράτευμα δεινότατον εἶναι. ἢν
δὲ χρονίσει πρὶν ἐς ὄψιν ἐλθεῖν τῇ γνώμῃ ἀναθαρ
σοῦντας ἀνθρώπους καὶ τῇ ὄψει καταφρονεῖν μᾶλλον.
αἰφνίδιοι δὲ ἢν προσπέσωσιν ἕως ἔτι περιδεεῖς
προσδέχονται, μάλιστ᾽ ἂν σφᾶς περιγενέσθαι. καὶ
κατὰ πάντα ἂν αὐτοὺς ἐκφοβῆσαι. τῇ τε ὄψει, πλεῖ
στοι γὰρ ἂν νῦν φανῆναι. καὶ τῇ προσδοκίᾳ ὧν πεί
σονται. μάλιστα δ᾽ ἂν τῷ αὐτίκα κινδύνῳ τῆς
μάχης. εἰκὸς δὲ εἶναι καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς πολλοὺς
ἀποληφθῆναι ἔξω διὰ τὸ ἀπιστεῖν σφᾶς μὴ
ἥξειν. καὶ ἐσκομιζομένων αὐτῶν τὴν στρατιὰν, οὐκ
ἀπορήσειν χρημάτων, ἢν πρὸς τῇ πόλει κρατοῦσα
καθέξηται. τούς τε ἄλλους σικελιώτας οὕτως ἤδη
μᾶλλον καὶ ἐκείνοις οὐ ξυμμαχήσειν καὶ σφίσι

προσιέναι. καὶ οὐ διαμελλήσειν περισκοποῦντας ὁ
πότεροι κρατήσουσι, ναύσταθμον δὲ ἐπαναχωρήσαντας ναύσταθμον
καὶ ἐφορμηθέντας, μέγαρα ἔφη χρῆναι ποιεῖσθαι. μέγαρα
ἃ ἦν ἔρημα, ἀπέχοντα συρακουσῶν οὔτε πλοῦν πο
λὺν, οὔτε ὁδόν. λάμαχος δὲ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὅμως
προσέθετο αὐτὸς τῇ ἀλκιβιάδου γνώμῃ. μετὰ δὲ
τοῦτο, ἀλκιβιάδης τῇ αὐτοῦ νηὶ διαπλεύσας ἐς Ἀλκιβιά
μεσήνην, καὶ λόγους ποιησάμενος περὶ ξυμμαχί δης
ας πρὸς αὐτούς, ὡς οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ ἀπεκρίναν
το πόλει μὲν ἂν οὐ δέξασθαι. ἀγορὰν δὲ ἔξω παρέξειν
ἀπέπλει ἐς τὸ ῥήγιον, καὶ εὐθὺς ξυμπληρώσαν
τες ἑξήκοντα ναῦς ἐκ πασῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ τὰ ἐ νάξος
πιτήδεια λαβόντες, παρέπλεον ἐς νάξον, τὴν ἄλ
λην στρατιὰν ἐν ῥηγίῳ καταλιπόντες καὶ ἕνα σφῶν
αὐτῶν. ναξίων δὲ δεξαμένων τῇ πόλει, παρέπλε
ἐς κατάνην. καὶ ὡς αὐτοὺς οἱ καταναῖοι οὐκ ἐδέχοντο κατάνη
ἐνῆσαν γὰρ αὐτόθι ἄνδρες τὰ συρακουσίων βουλό
μενοι ἐκομίσθησαν ἐπὶ τὸν τηρίαν ποταμόν. καὶ τηρία
αὐλισάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ συρακούσας ἔπλεον
ἐπὶ κέρως ἔχοντες τὰς ἄλλας ναῦς. δέκα δὲ τῶν
νεῶν προύπεμψαν ἐς τὸν μέγα λιμένα, πλεῦσαί
τε καὶ κατασκέψασθαι εἴ τι ναυτικὸν ἐστὶ καθειλ
κυσμένον καὶ κηρύξαι ἀπὸ τῶν νεῶν προσπλεύ
σαντας ὅτι, ἀθηναῖοι ἥκουσι λεοντίνους ἐς τὴν ἑ
αυτῶν κατοικοῦντες κατὰ ξυμμαχίαν καὶ ξυγγένειαν.
τοὺς οὖν ὄντας ἐν συρακούσαις λεοντίνων, ὡς παρὰ

φίλους καὶ εὐεργέτας ἀθηναίων ἀδεῶς ἀπιέναι. ἐ
πεὶ δὲ ἐκηρύχθη, καὶ κατεσκέψαντο τήν τε πόλιν
καὶ τοὺς λιμένας καὶ τὰ περὶ τὴν χώραν ἐξ ἧς αὐ
τοῖς ὁρμωμένοις πολεμητέα ἦν, ἀπέπλευσαν
πάλιν ἐς κατάνην. καὶ ἐκκλησίας γενομένης, τὴν
μὲν στρατιὰν οὐκ ἐδέχοντο οἱ καταναῖοι. τοὺς δὲ στρα
τηγοὺς ἐσελθόντας ἐκέλευον εἴ τι βούλονται εἰπεῖν.
καὶ λέγοντος τοῦ ἀλκιβιάδου καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει
πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τετραμμένων, οἱ στρατιῶται
πυλίδα τινὰ ἐνῳκοδομημένην κακῶς, ἔλαθον
διελόντες, καὶ ἐσελθόντες ἠγόραζον ἐς τὴν πό
λιν. τῶν δὲ καταναίων οἱ μὲν τὰ τῶν συρακουσίων
φρονοῦντες ὡς εἶδον τὸ στράτευμα ἔνδον, εὐθὺς πε
ριδεεῖς γενόμενοι, ὑπεξῆλθον, οὐ πολλοί τινες.
οἱ δὲ ἄλλοι, ἐψηφίσαντό τε ξυμμαχίαν τοῖς ἀθη
ναίοις, καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἐκέλευον ἐκ ῥηγίου
κομίζειν. μετὰ δὲ τοῦτο πλεύσαντες οἱ ἀθηναῖοι
ἐς τὸ ῥήγιον, πάσῃ ἤδη τῇ στρατιᾷ, ἄραντες ἐς τὴν
κατάνην. ἐπειδὴ ἀφίκοντο, κατεσκευάζοντο τὸ
στρατόπεδον. ἐσηγγέλλετο δὲ αὐτοῖς ἔκ τε καμαρί
νης, ὡς εἰ ἔλθοιεν προσχωροῖεν ἄν. καὶ ὅτι συρα
κούσιοι πληροῦσι ναυτικόν. ἁπάσῃ οὖν τῇ στρα
τιᾷ παρέπλευσαν πρῶτον μὲν ἐπὶ συρακούσας
καὶ ὡς οὐδὲν εὗρον ναυτικὸν πληρούμενον, παρε
κομίζοντο αὖθις ἐπὶ καμαρίνης. καὶ σχόντες
ἐς τὸν αἰγιαλὸν ἐπεκηρυκεύοντο. οἱ δὲ οὐκ ἐδέχοντο

λέγοντες σφίσι τὰ ὅρκια εἶναι, μιᾷ νηὶ καταπλεόντων ὅρκια
Ἀθηναίων δέχεσθαι, ἢν μὴ αὐτοὶ πλείους μετα-
πέμπωσιν. ἄπρακτοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον.
καὶ ἀποβάντες κατά τι τῆς Συρακουσίας, καὶ
ἁρπαγὴν ποιησάμενοι, καὶ τῶν Συρακουσίων ἱπ-
πέων βοηθησάντων, καὶ τῶν ψιλῶν τινας ἐσκε- palankd
δασμένους διαφθειράντων, ἀπεκομίσθησαν
ἐς Κατάνην. καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Σαλαμι-
νίαν ναῦν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἥκουσαν, ἐπί τε Ἀλκι-
βιάδην ὡς κελεύσοντας ἀποπλεῖν ἐς ἀπολο-
γίαν ὧν ἡ πόλις ἐνεκάλει. καὶ ἐπ' ἄλλους τινὰς
τῶν στρατιωτῶν, τῶν μετ' αὐτοῦ μεμηνυμένων περὶ
τῶν μυστηρίων ὡς ἀσεβούντων. τῶν δὲ καὶ περὶ
τῶν Ἑρμῶν. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἡ στρατιὰ
ἀπέπλευσεν, οὐδὲν ἧσσον ζήτησιν ἐποιοῦντο τῶν
περὶ τὰ μυστήρια, καὶ τῶν περὶ τοὺς Ἑρμᾶς δρα-
σθέντων. καὶ οὐ δοκιμάζοντες τοὺς μηνυτάς δοκιμάζοντες
ἀλλὰ πάντα ὑπόπτως ἀποδεχόμενοι διὰ πονη-
ρῶν ἀνθρώπων πίστιν, πάνυ χρηστοὺς τῶν πολιτῶν ξυλ-
λαμβάνοντες κατέδουν. χρησιμώτερον ἡγούμενοι
εἶναι βασανίσαι τὸ πρᾶγμα καὶ εὑρεῖν, ἢ
διὰ μηνυτοῦ πονηρίαν τινά, καὶ χρηστὸν δοκοῦν-
τα εἶναι αἰτιαθέντα ἀνέλεγκτον διαφυγεῖν. ἐπι-
στάμενος γὰρ ὁ δῆμος ἀκοῇ τὴν Πεισιστράτου
καὶ τῶν παίδων τυραννίδα χαλεπὴν τελευτῶ-
σαν γενομένην, καὶ προσέτι οὐδ' ὑφ' ἑαυτῶν
καὶ Ἁρμοδίου, ἀλλ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐφο-

ἀριστογείτ
ἁρμόδιος

βεῖτο ἀεί. καὶ πάντα ὑπόπτως ἐλάμβανε. τὸ γὰρ
ἀριστογείτονος καὶ ἁρμοδίου τόλμημα δι' ἐρωτικὴν
συντυχίαν ἐπεχειρήθη. ἣν ἐγὼ ἐπὶ πλέον διηγη-
σάμενος ἀποφανῶ. οὔτε τοὺς ἄλλους οὔτε αὐτοὺς
ἀθηναίους περὶ τῶν σφετέρων τυράννων, οὐδὲ περὶ
τοῦ γενομένου ἀκριβὲς οὐδὲν λέγοντας. πεισιστρά-
του γὰρ γηραιοῦ τελευτήσαντος ἐν τῇ τυραννίδι.
οὐχ ἵππαρχος ὥσπερ οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλ' ἱπ-
πίας πρεσβύτατος ὢν ἔσχε τὴν ἀρχήν. γενο-
μένου δὲ ἁρμοδίου ὥρᾳ ἡλικίας λαμπροῦ, ἀ-
ριστογείτων ἀνὴρ τῶν ἀστῶν μέσος πολίτης ἐραστὴς
ὢν εἶχεν αὐτόν. πειραθεὶς δὲ ὁ ἁρμόδιος ὑπὸ
ἱππάρχου τοῦ πεισιστράτου, καὶ οὐ πεισθεὶς κα-
ταγορεύει τῷ ἀριστογείτονι. ὁ δὲ ἐρωτικῶς περιαλ-
γήσας καὶ φοβηθεὶς τὴν ἱππάρχου δύναμιν
μὴ βίᾳ προσαγάγηται αὐτόν, ἐπιβουλεύει εὐθὺς,
ὡς ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ἀξιώσεως κατάλυσιν
τῇ τυραννίδι. καὶ ἐν τούτῳ ὁ ἵππαρχος ὡς αὖ-
θις πειράσας, οὐδὲν μᾶλλον ἔπειθε τὸν ἁρμό-
διον βίαιον μὲν, οὐδὲν ἐβούλετο δρᾶν. ἐν τρόπῳ
δέ τινι ἀφανεῖ, ὡς οὐ διὰ τοῦτο δὴ παρεσκευ-
άζετο προπηλακιῶν αὐτόν. οὐδὲ γὰρ τὴν ἄλλην
ἀρχὴν ἐπαχθὴς ἦν ἐς τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀνε-
πιφθόνως κατεστήσατο. καὶ ἐπετήδευσαν ἐπὶ
πλεῖστον δὴ τύραννοι οὗτοι ἀρετὴν καὶ ξύνεσιν
καὶ ἀθηναίους εἰκοστὴν μόνον πρασσόμενοι

πειραθείς

tentat

τῶν γιγνομένων, τήν τε πόλιν αὐτῶν καλῶς διεκόσμησαν.
καὶ τοὺς πολέμους διέφερον· καὶ ἐς τὰ ἱερὰ ἔθυον·
τὰ δὲ ἄλλα αὐτὴ ἡ πόλις τοῖς πρὶν κειμένοις νόμοις
ἐχρῆτο· πλὴν καθόσον αἰεί τινα ἐπεμέλοντο σφῶν οι
αὐτῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς εἶναι. καὶ ἄλλοι τε αὐτῶν ἦρξαν
τὴν ἐνιαύσιον ἀθηναίοις ἀρχὴν· καὶ πεισίστρατος
ὁ ἱππίου τοῦ τυραννεύσαντος υἱὸς τοῦ πάππου ἔχ ἀνέθηκε
τοὔνομα· ὃς τῶν δώδεκα θεῶν βωμὸν τὸν ἐν τῇ ἀ-
γορᾷ προσοικοδομήσας ὕστερον ὁ δῆμος ἀθηναί-
ἀνέθηκε, καὶ τὸν τοῦ ἀπόλλωνος ἐκ πυθίου. καὶ
τῷ μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ προσοικοδομήσας ὕστερον
ὁ δῆμος ἀθηναίων μεῖζον μῆκος τοῦ βωμοῦ ἠφα-
νισε τοὐπίγραμμα· τοῦ δ' ἐκ πυθίου ἔτι καὶ νῦν
δῆλόν ἐστιν ἀμυδροῖς γράμμασι λέγον τάδε. μνῆ-
μα τόδ' ἧς ἀρχῆς πεισίστρατος ἱππίου υἱὸς θῆκεν, ;;
ἀπόλλωνος πυθίου ἐν τεμένει. ὅτι δὲ πρεσβύ-
τατος ὢν ἱππίας ἦρξεν, εἰδὼς μὲν καὶ ἀκοῇ ἀ-
κριβέστερον ἄλλων ἰσχυρίζομαι. γνοίη δ' ἄν τις καὶ affirmo.
αὐτῷ τούτῳ· παῖδες γὰρ αὐτῷ μόνῳ φαίνονται
τῶν γνησίων ἀδελφῶν γενόμενοι. ὡς ὅ τε βωμὸς
σημαίνει, καὶ ἡ στήλη περὶ τῆς τῶν τυράννων ἀδι-
κίας ἡ ἐν τῇ ἀθηναίων ἀκροπόλει σταθεῖσα.
ἐν ᾗ θεσσαλοῦ μὲν οὐδ' ἱππάρχου οὐδεὶς παῖς
γέγραπται. ἱππίου δὲ πέντε. οἳ αὐτῷ ἐκ μυρρίνης μυρρίνης
τῆς καλλίου τοῦ ὑπεροχίδου θυγατρὸς ἐγένοντο. εἰ-
κὸς γὰρ ἦν τὸν πρεσβύτατον πρῶτον γῆμαι. καὶ
ἐν τῇ πρώτῃ στήλῃ πρῶτος γέγραπται μετὰ τὸν πρα

coli observari potest — οὐδὲ τοῦτο ἀπεοικότος. διὰ τὸ πρεσβεύειν τε ἀπ᾽ αὐτοῦ
καὶ τυραννεῦσαι. οὐ μέντοι οὐδ᾽ ἂν κατασχεῖν μοι
δοκεῖ ποτὲ ἱππίας τὸ παραχρῆμα ῥαδίως τὴν
τυραννίδα. εἰ ἵππαρχος μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ ὢν ἀπέ-
θανεν, αὐτὸς δὲ αὐθημερὸν καθίστατο. ἀλλὰ καὶ
διὰ τὸ πρότερον ξύνηθες τοῖς μὲν πολίταις φοβε-
ρὸν, ἐς δὲ τοὺς ἐπικούρους ἀκριβὲς τῷ πολλῷ πε-
ριόντι τοῦ ἀσφαλοῦς κατεκράτησε. καὶ οὐχ ὡς ἀδελ-
νεώτερος — φὸς νέος ὢν ἠπόρησεν, ἐν ᾧ οὐ πρότερον ξυνεχῶς
ὡμιλήκει τῇ ἀρχῇ. ἱππάρχῳ δὲ ξυνέβη τοῦ πά-
θους τῇ δυστυχίᾳ ὀνομασθέντα. καὶ τὴν δόξαν
τῆς τυραννίδος ἐς τὰ ἔπειτα προσλαβεῖν. τὸν
δ᾽ οὖν ἁρμόδιον ἀπαρνηθέντα τὴν πείρασιν
ὥσπερ διενοεῖτο προὐπηλάκισεν. ἀδελφὴν
[illegible] — γὰρ αὐτοῦ κόρην ἐπαγγείλαντες ἥκειν κανοῦν
οἴσουσαν ἐν πομπῇ τινι ἀπήλασαν λέ-
ἐπαγγεῖλαι — γοντες, οὐδὲ ἐπαγγεῖλαι τὴν ἀρχὴν, διὰ τὸ μὴ
ἀξίαν εἶναι. χαλεπῶς δὲ ἐνεγκόντος τοῦ ἁρμοδίου,
πολλῷ δὴ μᾶλλον δι᾽ ἐκεῖνον, καὶ ἀριστογείτων
παρωξύνετο. καὶ αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πρὸς τοὺς
ξυνεπιθησομένους τῶν ἔργων ἐπέπρακτο· πε-
παναθήναια — ριέμενον δὲ παναθήναια τὰ μεγάλα. ἐν ᾗ μό-
νον ἡμέρα οὐχ ὕποπτον ἐγένετο ἐν ὅπλοις τῶν
πολιτῶν τοὺς τὴν πομπὴν πέμψαντας ἀθρό-
ους γενέσθαι. καὶ ἔδει ἄρξαι μὲν αὐτούς. ξυνε-
παμύνειν δὲ εὐθὺς τὰ πρὸς τοὺς δορυφόρους

ἐκείνους

ἐκείνους. ἦσαν δὲ οὐ πολλοὶ οἱ ξυνωμοκότες, ἀσφαλεί-
ας ἕνεκα. ἤλπιζον γὰρ καὶ τοὺς μὴ προειδότας, εἰ
καὶ ὁπόσοι οὖν τολμήσειαν, ἐκ τοῦ παραχρῆμα
ἔχοντάς γε ὅπλα ἐθελήσειν σφᾶς αὐτοὺς ξυνελευ- [illegible]
θεροῦν. καὶ ὡς ἐπῆλθεν ἡ ἑορτή, ἱππίας μὲν ἔ-
ξω ἐν τῷ κεραμεικῷ καλουμένῳ, μετὰ τῶν δορυ- κεραμικῷ
φόρων διεκόσμει. ὡς ἕκαστα ἐχρῆν τῆς πομπῆς
προϊέναι. ὁ δὲ ἁρμόδιος καὶ ὁ ἀριστογείτων ἔχοντες
ἤδη τὰ ἐγχειρίδια ἐς τὸ ἔργον προῄεσαν. καὶ ὡς
εἶδόν τινα τῶν ξυνωμοτῶν σφίσι διαλεγόμενον
οἰκείως τῷ ἱππίᾳ, ἦν δὲ πᾶσιν εὐπρόσοδος ὁ ἱπ- εὐπρόσοδο
πίας, ἔδεισαν. καὶ ἐνόμισαν, μεμηνῦσθαί τε
καὶ ὅσον οὐκ ἤδη ξυλληφθήσεσθαι. τὸν λυπή-
σαντα οὖν σφᾶς, καὶ δι᾽ ὅνπερ πάντα ἐκινδύνευον
ἐβούλοντο πρότερον εἰ δύναιντο, πρότερον τιμωρή-
σεσθαι. καὶ ὥσπερ εἶχον ὥρμησαν, ἔσω τῶν
πυλῶν. καὶ περιέτυχον τῷ ἱππάρχῳ παρὰ τὸ λεωκόριον
λεωκόριον καλούμενον εὐθὺς ἀπερισκέπτως.
προσπεσόντες, καὶ ὡς ἂν μάλιστα δι᾽ ὀργῆς, ὁ
μὲν ἐρωτικῆς, ὁ δὲ ὑβρισμένος, ἔτυπτον καὶ ἀ-
ποκτείνουσιν αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοὺς δορυφόρους
τὸ αὐτίκα διαφεύγει ὁ ἀριστογείτων ξυνδραμόντος
τοῦ ὄχλου, καὶ ὕστερον ληφθείς, οὐ ῥᾳδίως διετέθη.
ἁρμόδιος δὲ αὐτοῦ παραχρῆμα ἀπόλλυται. ἀγ-
γελθέντος δὲ ἱππίᾳ ἐς τὸν κεραμεικόν, οὐκ ἐπὶ
τὸ γενόμενον, ἀλλὰ ἐπὶ τοὺς πομπέας τοὺς
ὁπλίτας πρότερον ἢ αἰσθέσθαι αὐτοὺς ἄπωθεν
ὄντας, εὐθὺς ἐχώρησε. καὶ ἀδήλως τῇ ὄψει

ῥᾳδίως διετέθη.

πλασάμενος πρὸς τὴν ξυμφορὰν, ἐκέλευσεν αὐ
τοὺς δείξας τι χωρίον ἀπελθεῖν ἐς αὐτὸ ἄνευ τῶν
ὅπλων. καὶ οἱ μὲν ἀνεχώρησαν οἰόμενοί τι ἐρεῖν
αὐτόν. ὁ δὲ τοῖς ἐπικούροις φράσας τὰ ὅπλα
ὑπολαβεῖν ἐξελέγετο εὐθὺς οὓς ἐπῃτιᾶτο. καὶ
εἴ τις εὑρέθη ἐγχειρίδιον ἔχων. μετὰ γὰρ ἀσπίδος
καὶ δόρατος εἰώθεσαν τὰς προπομπὰς ποι
εῖν. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ δι' ἐρωτικὴν λύπην.
ἥ τε ἀρχὴ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἡ ἀλόγιστος τόλμα
ἐκ τοῦ παραχρῆμα περιδεοῦς ἁρμοδίῳ ἀριστογεί
τονι ἐγένετο. τοῖς δ' ἀθηναίοις, χαλεπωτέρα μετὰ
τοῦτο ἡ τυραννὶς κατέστη. καὶ ὁ ἱππίας διὰ φό
βου ἤδη μᾶλλον ὤν, τῶν τε πολιτῶν πολλοὺς ἔκ
τεινε. καὶ πρὸς τὰ ἔξω ἅμα διεσκοπεῖτο, εἴ ποθεν
ἀσφάλειάν τινα ὁρῴη μεταβολῆς γενομένης ὑπάρ
χουσάν οἱ. ἱπποκλου γοῦν τοῦ λαμψακηνοῦ τυράν
νου, αἰαντίδῃ τῷ παιδὶ θυγατέρα ἑαυτοῦ μετὰ
ταῦτα ἀρχεδίκην ἀθηναῖος ὢν λαμψακηνῷ
ἔδωκεν. αἰσθανόμενος αὐτοὺς μέγα παρὰ βα
σιλεῖ δαρείῳ δύνασθαι. καὶ αὐτῆς σῆμα ἐν λαμ
ψάκῳ ἐστὶ ἐπίγραμμα ἔχον τόδε. ἀνδρὸς ἀρι
στεύσαντος ἐν ἑλλάδι τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ ἱππίου ἀρ
χεδίκην ἥδε κεύθει κόνις. ἣ πατρός τε καὶ
ἀνδρὸς ἀδελφῶν τ' οὖσα τυράννων, παίδων τ' οὐκ
ἤρθη νοῦν ἐς ἀτασθαλίην. τυραννεύσας δὲ ἔτη
τρία ἱππίας ἔτι ἀθηναίων καὶ παυθεὶς

γρ. ἱπποκλίδου

ἐν τῷ τετάρτῳ ὑπὸ λακεδαιμονίων, καὶ ἀλκμαιωνιδῶν
τῶν φευγόντων, ἐχώρει ὑπόσπονδος ἔς τε σίγειον, καὶ
παρ' αἰαντίδην εἰς λάμψακον. ἐκεῖθεν δὲ ὡς βα-
σιλέα, δαρεῖον. ὅθεν καὶ ὁρμώμενος ἐς μαραθῶ-
να ὕστερον ἔτει εἰκοστῷ, ἤδη γέρων ὢν μετὰ μήδων ἐστρα-
τευσεν. ὧν ἐνθυμούμενος ὁ μῆδος ὁ τῶν ἀθηναί- δῆμος
ων, καὶ μιμνησκόμενος ὅσα ἀκοῇ περὶ αὐτῶν ἠπί-
στατο, χαλεπὸς ἦν τότε καὶ ὕποπτος ἐς τοὺς περὶ ὑπόπτης
τῶν μυστικῶν τὴν αἰτίαν λαβόντας. καὶ πάντα αὐτοῖς
ἐδόκει, ἐπὶ ξυνωμοσίᾳ ὀλιγαρχικῇ καὶ τυραννικῇ,
πεπρᾶχθαι. καὶ ὡς αὐτῶν διὰ τὸ τοιοῦτον ὀργιζομέ-
νων πολλοί τε καὶ ἀξιόλογοι ἄνοι ἤδη ἐν τῷ δεσμωτηρί-
ῳ ἦσαν. καὶ οὐκ ἐν παύλῃ ἐφαίνετο. ἀλλὰ καθ' ἡμέ-
ραν ἐπεδίδοσαν μᾶλλον ἐς τὸ ἀγριώτερόν τε καὶ πλεί-
ους ἔτι ξυλλαμβάνειν. ἐνταῦθα ἀναπείθεται εἷς
τῶν δεδεμένων, ὅσπερ ἐδόκει αἰτιώτατος εἶναι, ὑπὸ
τῶν ξυνδεσμωτῶν τινὸς, εἴτε ἄρα καὶ τὰ ὄντα μηνῦ-
σαι εἴτε καὶ οὔ, ἐπ' ἀμφότερα γὰρ εἰκάζεται. τὸ δὲ σα-
θεὶς φὲς οὐθεὶς οὔτε τότε οὔτε ὕστερον ἔχει εἰπεῖν περὶ
τῶν δρασάντων τὸ ἔργον. λέγων δὲ ἔπεισεν αὐτὸν
ὡς χρὴ εἰ μὴ καὶ δέδρακεν, αὐτόν τε ἄδειαν ποιησά-
μενον σῶσαι, καὶ τὴν πόλιν τῆς παρούσης ὑπο-
ψίας παῦσαι. βεβαιοτέραν γὰρ αὐτῷ σωτηρίαν εἶ-
ναι ὁμολογήσαντι μετ' ἀδείας, ἢ ἀρνηθέντι διὰ
δίκης ἐλθεῖν. καὶ ὁ μὲν, αὐτός τε καθ' ἑαυτοῦ
καὶ κατ' ἄλλων μηνύει τὸ τῶν ἑρμῶν. ὁ δὲ δῆμος
ὁ τῶν ἀθηναίων ἄσμενος λαβὼν, ὡς ᾤετο τὸ σαφές.
καὶ δεινὸν ποιούμενοι πρότερον εἰ τοὺς ἐπιβουλεύ

ὁμ[ο]ύντας σφῶν τῷ πλήθει μὴ εἴσονται. τὸν μὲν μηνυτὴν
εὐθὺς καὶ τοὺς ἄλλους μετ' αὐτοῦ ὅσων μὴ κατηγορή-
κει, ἔλυσαν, τοὺς δὲ καταιτιαθέντας κρίσεις ποι-
ήσαντες, τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, ὅσοι ξυνελήφθησ[αν],
τῶν δὲ διαφυγόντων, θάνατον καταγνόντες, ἐπανεῖ-
proposuerit. πον ἀργύριον τῷ ἀποκτείναντι. κἀν τούτῳ οἱ μὲν πα-
θόντες, ἄδηλον ἦν εἰ ἀδίκως ἐτετιμώρηντο. ἡ
μέντοι ἄλλη πόλις, ἐν τῷ παρόντι περιφανῶς
ὠφέλητο. περὶ δὲ τοῦ ἀλκιβιάδου ἐν αγόντων τῶν
ἐχθρῶν, οἵπερ καὶ πρὶν ἐκπλεῖν αὐτὸν ἐπέθεντο
χαλεπῶς οἱ ἀθηναῖοι ἐλάμβανον. καὶ ἐπειδὴ
τὸ τῶν ἑρμῶν, ᾤοντο σαφὲς ἔχειν, πολὺ δὴ μᾶλ-
λον καὶ τὰ μυστικά, ὧν ἐπαίτιος ἦν, μετὰ τοῦ αὐτοῦ
λόγου καὶ τῆς ξυνωμοσίας ἐπὶ τῷ δήμῳ ἀπ' ἐκεί-
νου ἐδόκει πραχθῆναι. καὶ γάρ τις καὶ στρατιὰ λα-
κεδαιμονίων οὐ πολλὴ ἔτυχε κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ-
τον ἐν ᾧ περὶ ταῦτα ἐθορυβοῦντο, μέχρι ἰσθμοῦ
παρελθοῦσα πρὸς βοιωτούς τι πράσσοντες.
ἐδόκει οὖν ἐκείνου πράξαντος, καὶ οὐ βοιωτῶν
de composito. ἕνεκα ἀπὸ ξυνθήματος ἥκειν. καὶ εἰ μὴ ἔφθα-
σαν δὴ αὐτοὶ κατὰ τὸ μήνυμα ξυλλαβόντες τοὺς
ἄνδρας, προδοθῆναι ἂν ἡ πόλις. καί τινα
μίαν νύκτα καὶ κατέδαρθον ἐν θησείῳ τῷ ἐν πό-
λει ἐν ὅπλοις. οἵ τε ξένοι τοῦ ἀλκιβιάδου οἱ ἐν ἄργει
κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑπωπτεύθησαν τῷ δήμῳ
ἐπιτίθεσθαι. καὶ τοὺς ὁμήρους τῶν ἀργείων τοὺς

ἐν ταῖς νήσοις κειμένους, οἱ ἀθηναῖοι τότε παρέδο
σαν τῷ ἀργείων δήμῳ διὰ ταῦτα διαχρήσασθαι. παντα
χόθεν τε περιεστήκει ὑποψία ἐς τὸν ἀλκιβιάδην. ὥσ
τε βουλόμενοι αὐτὸν ἐς κρίσιν ἀγαγόντες ἀποκτεῖναι.
πέμπουσιν οὕτω τὴν σαλαμινίαν ναῦν ἐς τὴν σικε
λίαν ἐπί τε ἐκεῖνον, καὶ ὧν περὶ ἄλλων ἐμεμήνυτο.
εἴρητο δὲ προειπεῖν αὐτῷ ἀπολογησαμένῳ ἀκολουθεῖν.
ξυλλαμβάνειν δὲ μή. θεραπεύοντες τό τε πρὸς τοὺς
ἐν τῇ σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους, καὶ πολεμίους
μὴ θορυβεῖν. καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς μαντινέας καὶ ἀρ
γείους βουλόμενοι παραμεῖναι. δι' ἐκείνου νομίζον
τες πεισθῆναι σφᾶς ξυστρατεύειν. καὶ ὁ μὲν ἔχων
τὴν ἑαυτοῦ ναῦν. καὶ οἱ ξυνδιαβεβλημένοι ἀπέπλε
μετὰ τῆς σαλαμινίας, ἐκ τῆς σικελίας, ὡς ἐς τὰς
ἀθήνας. καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν θουρίοις οὐκέτι θούριοι
ξυνείποντο. ἀλλ' ἀπελθόντες ἀπὸ τῆς νεὼς οὐ φα
νεροὶ ἦσαν, δείσαντες τὸ ἐπὶ διαβολῇ ἐς δίκην
καταπλεῦσαι. οἱ δὲ ἐκ τῆς σαλαμινίας, τέως μὲν
ἐζήτουν τὸν ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. ὡς δ' οὐ
δαμοῦ φανεροὶ ἦσαν, ᾤχοντο ἀποπλέοντες. ὁ δὲ
ἀλκιβιάδης ἤδη φυγὰς ὢν οὐ πολὺ ὕστερον ἐπὶ
πλοίου ἐπεραιώθη ἐς πελοπόννησον ἐκ τῆς
θουρίας. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἐρήμῃ δίκῃ θάνατον
κατέγνωσαν, αὐτοῦ τε καὶ τῶν μετ' ἐκείνου. μετὰ ταῦ
τα δὲ οἱ φίλοι λοιποὶ τῶν ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τῇ
σικελίᾳ δύο μέρη ποιήσαντες, τοῦ στρατεύματος

καὶ λαχὼν ἑκάτερος ἔπλεον ξὺν παντὶ ἐπὶ σελινοῦντος καὶ ἐγέστης. βουλόμενοι μὲν εἰδέναι τὰ χρήματα. εἰ δώσουσιν ἐγεσταῖοι. κατασκέψασθαι δὲ καὶ τῶν σελινουντίων τὰ πράγματα. καὶ τὰ διάφορα μαθεῖν τὰ παρ' ἐγεσταίους. παραπλέοντες δ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν σικελίαν, τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν τυρσηνικὸν κόλπον.

ἱμέρα — ἔσχον ἐς ἱμέραν. ἥπερ μόνη ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς σικελίας ἑλλὰς πόλις ἐστί. καὶ ὡς οὐκ ἐδέχοντο αὐτούς

ὕκκαρα — παρεκομίζοντο. καὶ ἐν τῷ παράπλῳ αἱροῦσιν ὕκκαρα πόλισμα, σικανὸν μὲν, ἐγεσταίοις δὲ πολέμιον, ἦν δὲ παραθαλασσίδιον. καὶ ἀνδραποδίσαντες τὴν πόλιν παρέδοσαν τοῖς ἐγεσταίοις. παρεγένοντο γὰρ αὐτῶν ἱππῆς. αὐτοὶ δὲ πάλιν τῷ μὲν πεζῷ ἐχώρουν

κατάνη — διὰ τῶν σικελῶν ἕως ἀφίκοντο ἐς κατάνην. αἱ δὲ νῆες περιέπλευσαν τὰ ἀνδράποδα ἄγουσαι. νικίας δὲ εὐθὺς ἐξ ὑκκάρων ἐπὶ ἐγέστης παραπλεύσας, καὶ τἆλλα χρηματίσας, καὶ λαβὼν τάλαντα τριάκοντα παρῆν ἐς τὸ στράτευμα. καὶ τἀνδράποδα ἀπέδοσαν. καὶ ἐγένοντο ἐξ αὐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τάλαντα. καὶ ἐς τοὺς τῶν σικελῶν ξυμμάχους περιέπλευσαν στρατιὰν κελεύοντες πέμπειν, τῇ τε ἡμισείᾳ τῆς ἑαυτῶν

ὕβλα — ἦλθον ἐπὶ ὕβλαν τὴν γελεᾶτιν πολεμίαν οὖσαν, καὶ οὐχ εἷλον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα. τοῦ δὲ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς τὴν ἔφοδον οἱ ἀθηναῖοι ἐπὶ συρακούσας παρεσκευάζοντο. οἱ δὲ συ

ρακούσιοι καὶ αὐτοὶ ὡς ἐπ' ἐκείνους ἰόντες. ἐπειδὴ
γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὸν πρῶτον φόβον καὶ τὴν προσδο
κίαν, οἱ ἀθηναῖοι οὐκ εὐθὺς ἐπέκειντο, κατά τε τὴν
ἡμέραν ἑκάστην προϊοῦσαν ἀνεθάρσουν μᾶλλον.
καὶ ἐπειδὴ πλέοντες, τά τε ἐπέκεινα τῆς σικελίας πολὺ + aliena a Si[illegible]
ἀπὸ σφῶν ἐφαίνοντο. καὶ πρὸς τὴν ὕβλαν ἐλθόν ostenderen[illegible]
τες καὶ πειράσαντες οὐχ εἷλον βίᾳ ἔτι πλέον κατε
φρόνησαν. καὶ ἠξίουν τοὺς στρατηγούς, οἷον δὴ ὄχλος φι
λεῖ θαρσήσας ποιεῖν, ἄγειν σφᾶς ἐπὶ κατάνην. ἐπει
δὴ οὐχ ἐκεῖνοι ἐφ' ἑαυτοὺς ἔρχονται. ἱππῆς προσελαύ
νοντες ἀεὶ κατάσκοποι τῶν συρακουσίων πρὸς τὸ
στράτευμα τῶν ἀθηναίων ἐφύβριζον, ἄλλα τε καὶ εἰ
ξυνοικήσοντες σφίσιν αὐτοὶ μᾶλλον ἥκοιεν ἐν τῇ ἀλ
λοτρίᾳ ἢ λεοντίνους ἐς τὴν οἰκείαν κατοικοῦντες. ἃ + γιγνώσκον-
στρατηγοὶ τῶν ἀθηναίων. καὶ βουλόμενοι αὐτοὺς ἄ τες
γειν πανδημεὶ ἐκ τῆς πόλεως ὅτι πλεῖστον. αὐτοὶ δὲ
ταῖς ναυσὶν ἐν τοσούτῳ ὑπὸ νύκτα παραπλεύσαντες
στρατόπεδον καταλαμβάνειν ἐν ἐπιτηδείῳ καθ'
ἡσυχίαν, εἰδότες οὐκ ἂν ὁμοίως δυνηθέντες: καὶ
εἰ ἐκ τῶν νεῶν πρὸς παρεσκευασμένους ἐκβιβά
ζοιεν, ἢ κατὰ γῆν ἰόντες γνωσθήσαν. τοὺς γὰρ ἂν
ψιλοὺς τῶν σφῶν, καὶ τὸν ὄχλον, τῶν συρακουσίων
τοὺς ἱππέας πολλοὺς ὄντας, σφίσι δ' οὐ παρόν αι
των ἱππέων βλάπτειν ἂν μεγάλα, οὕτω δὲ λήψεσθ
χωρίον ὅθεν ὑπὸ τῶν ἱππέων οὐ βλάψονται ἄξια
λόγου, ἐδίδασκον δ' αὐτοὺς περὶ τοῦ πρὸς τῷ ὀλυμ
πείῳ χωρίου, ὅπερ καὶ κατέλαβον συρακουσίων φυ

ἀδέως. οἱ ξυνειπόντες. τοιόνδε δή τι οὖν πρὸς ἃ ἐβούλοντο
\+ οἱ στρατηγοὶ μηχανῶνται, πέμπουσιν ἄνδρα σφίσι
μὲν πιστόν, τοῖς δὲ τῶν συρακουσίων στρατηγοῖς
opinion τῇ δοκήσει οὐχ ἧσσον ἐπιτήδειον. ἦν δὲ καταναῖος
ὁ ἀνήρ, καὶ ἀπ᾽ ἀνδρῶν ἐκ τῆς κατάνης ἥκειν
ἔφη ὧν ἐκεῖνοι τὰ ὀνόματα ἐγίγνωσκον, καὶ ἠπί-
σταντο ἐν τῇ πόλει ἔτι ὑπολοίπους ὄντας τῶν σφίσιν
εὔνων. ἔλεγε δὲ τοὺς ἀθηναίους αὐλίζεσθαι ἀ-
πὸ τῶν ὅπλων ἐν τῇ πόλει. καὶ εἰ βούλονται ἐ-
κεῖνοι πανδημεὶ ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ ἅμα ἕῳ ἐπὶ τὸ
στράτευμα ἐλθεῖν, αὐτοὶ μὲν ἀποκλῄσειν τοὺς
παρὰ σφίσι, καὶ τὰς ναῦς ἐμπρήσειν. ἐκείνους
δὲ ῥᾳδίως τὸ στράτευμα προσβαλόντας τῷ στρατεύμα-
τι αἱρήσειν. εἶναι δὲ ταῦτα τοὺς ξυνδράσοντας πολ-
λοὺς καταναίων. καὶ ἡτοιμάσθαι ἤδη ἀφ᾽ ὧν αὐ-
τὸς ἥκειν. οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν συρακουσίων μετὰ τοῦ
καὶ ἐς τὰ ἄλλα θαρσεῖν, καὶ εἶναι ἐν διανοίᾳ
καὶ ἄνευ τούτων ἰέναι παρασκευάσθαι ἐπὶ κατά-
νην, ἐπίστευσάν τε τῷ ἀνθρώπῳ πολλῷ ἀπερισκεπτό-
τερον. καὶ εὐθὺς ἡμέραν ξυνθέμενοι ᾗ παρέ-
σονται, ἀπέστειλαν αὐτόν. καὶ αὐτοί, ἤδη γὰρ καὶ
τῶν ξυμμάχων σελινούντιοι καὶ ἄλλοι τινὲς παρῆ-
σαν, προεῖπον πανδημεὶ πᾶσιν ἐξιέναι συρα-
κουσίοις. ἐπεὶ δὲ ἑτοῖμα αὐτοῖς κατὰ τῆς παρα-
σκευῆς ἦν καὶ αἱ ἡμέραι ἐν αἷς ξυνέθεντο ἥξειν
ἐγγὺς ἦσαν, πορευόμενοι ἐπὶ κατάνης ηὐλίσαντο

ἐπὶ τῷ συμαίθῳ ποταμῷ ἐν τῇ λεοντίνῃ. οἱ δ' ἀθηναῖ- συμαίθῳ
οι ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς προσιόντας ἀναλαβόντες τό τε στρά-
τευμα ἅπαν τὸ ἑαυτῶν καὶ ὅσοι σικελῶν αὐτοῖς ἢ ἄλ-
λος τις προσεληλύθει, καὶ ἐπιβιβάσαντες ἐπὶ τὰς
ναῦς καὶ τὰ πλοῖα ὑπὸ νύκτα ἔπλεον ἐπὶ τὰς συ-
ρακούσας. καὶ οἵ τε ἀθηναῖοι ἅμα ἕῳ ἐξέβαινον ἐς
τὸν κατὰ τὸ ὀλυμπιεῖον, ὡς στρατόπεδον καταληψόμενοι.
καὶ οἱ ἱππεῖς οἱ συρακουσίων πρῶτοι προσελάσαντες
ἐς τὴν κατάνην, καὶ αἰσθόμενοι ὅτι τὸ στράτευμα
ἅπαν ἀνῆκται, ἀποστρέψαντες, ἀγγέλλουσι τοῖς πε-
ζοῖς, καὶ ξύμπαντες ἤδη ἀποτρεπόμενοι ἐβοή-
θουν ἐπὶ τὴν πόλιν. ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἀθηναῖοι μα-
κρᾶς οὔσης τῆς ὁδοῦ αὐτοῖς καθ' ἡσυχίαν καθεῖ-
σαν τὸ στράτευμα ἐς χωρίον ἐπιτήδειον. καὶ ἐν ᾧ μά-
χης τε ἄρξειν ἔμελλον ὁπότε βούλοιντο, καὶ οἱ ἱπ-
πεῖς τῶν συρακουσίων ἥκιστ' ἂν αὐτοὺς καὶ ἐν τῷ ἔργῳ
καὶ πρὸ αὐτοῦ λυπήσειν. τῇ μὲν γὰρ τειχία καὶ
οἰκίαι εἶργον, καὶ δένδρα καὶ λίμνη. παρὰ δὲ
τὸ κρημνοί. καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα κόψαντες, καὶ
κατενεγκόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν, παρά τε τὰς
ναῦς σταύρωμα ἔπηξαν. καὶ ἐπὶ τῷ δάσκωνι, δάσκωνι
ἔρυμά τε ᾗ ἦν εὐεφοδώτατον ᾗ τοῖς πολεμί-
οις, λίθοις λογάσι καὶ ξύλοις διὰ ταχέων,
ὤρθωσαν. καὶ τὴν τοῦ ἀνάπου γέφυραν ἔλυσαν. ἀνάπου
παρασκευαζομένων δέ, ἐκ τῆς μὲν πόλεως οὐδεὶς
ἐξιὼν ἐκώλυε. πρῶτοι δὲ οἱ ἱππεῖς τῶν συρακου-
σίων προσεβοήθησαν. ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ

τὸ πεζὸν ἅπαν ξυνελέγη. καὶ προσῆλθον μὲν ἐς τοῦ
στρατεύματος τῶν ἀθηναίων τὸ πρῶτον. ἔπειτα δὲ
ὡς οὐκ ἀντιπροήεσαν αὐτοῖς, ἀναχωρήσαντες καὶ δια-
ἐλωρίδην
βάντες τὴν ἐλωρίδην ὁδὸν ηὐλίσαντο. τῇ δ᾽ ὑστεραί-
ᾳ οἱ ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι παρεσκευάζοντο ὡς
ἐς μάχην. καὶ ξυνετάξαντο ὧδε. δεξιὸν μὲν κέρας
ἀργεῖοι εἶχον καὶ μαντινεῖς, ἀθηναῖοι δὲ τὸ μέσον.
τὸ δὲ ἄλλο οἱ ξύμμαχοι οἱ ἄλλοι. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ
πλαισίου
αὐτοῖς τοῦ στρατεύματος ἐν τῷ πρόσθεν ἦν τεταγμένον
εὐναῖς ἐπὶ ὀκτώ
ἐπὶ ὀκτώ. τὸ δὲ ἥμισυ ἐπὶ ταῖς εὐναῖς ἐν πλαισίῳ
ἐπὶ ὀκτὼ καὶ τοῦτο τεταγμένον. οἷς εἴρητο ἢ ἂν τοῦ subvenire
στρατεύματός τι πονῇ, μάλιστα ἐφορῶντας παραγίγνε-
σθαι. καὶ τοὺς σκευοφόρους ἐντὸς τούτων τῶν ἐπι-
τάκτων ἐποιήσαντο. οἱ δὲ συρακούσιοι ἔταξαν τοὺς
μὲν ὁπλίτας πάντας ἐπεκκαίδεκα ὄντας παν-
δημεὶ συρακουσίους, καὶ ὅσοι ξύμμαχοι παρῆσαν
ἐβοήθησαν δὲ αὐτοῖς σελινούντιοι μὲν μάλιστα, ἔπει-
ἱππῆς τὸ ξύμπαν ἐς διακοσίους, καὶ καμαριναίων
τα δὲ καὶ γελώων ἱππῆς ὅσον εἴκοσι καὶ τοξόται
ὡς πεντήκοντα. τοὺς δ᾽ ἱππέας ἐπετάξαντο ἐπὶ τῷ
δεξιῷ, οὐκ ἐλάσσους ὄντας ἢ διακοσίους καὶ χιλίους.
παρὰ δ᾽ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀκοντιστάς. μέλλουσι δὲ τοῖς
ἀθηναίοις προτέροις ἐπιχειρήσειν ὁ νικίας, κατά
τε ἔθνη ἐπιπαριὼν ἕκαστα καὶ ξύμπασι τοιάδε
λόγος
παρεκελεύετο. πολλῇ μὲν παραινέσει ὦ ἄνδρες,
τί δεῖ χρῆσθαι, οἳ πάρεσμεν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα.
αὐτὴ γὰρ ἡ παρασκευὴ ἱκανωτέρα μοι δοκεῖ εἶναι
θάρσος παρασχεῖν, ἢ καλῶς λεχθέντες λόγοι.

μετὰ ἀσθενοῦς στρατοπέδου. ὅπου γὰρ ἀργεῖοι καὶ μαν-
τινεῖς καὶ ἀθηναῖοι, καὶ νησιωτῶν οἱ πρῶτοι ἐσμέν. πῶς
οὐ χρὴ μετὰ τοιῶνδε καὶ τοσῶνδε ξυμμάχων πάντα τι- a possibile
νὰ μεγάλην τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχειν. ἄλλως τε,
καὶ πρὸς ἄνδρας πανδημεί τε ἀμυνομένους καὶ οὐκ collettivo
ἀπολέκτους, ὥσπερ καὶ ἡμᾶς. καὶ προσέτι σικελι-
ώτας, οἳ ὑπερφρονοῦσι μὲν ἡμᾶς, ὑπομένουσι δ' οὔ. ἥσσω,
διὰ τὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς τόλμης εἴσω ἔχειν. πα- εἴσω ἔχειν
ραστήτω δὲ καί τινι καὶ τόδε. πολύ τε ἀπὸ τῆς ἡμε-
τέρας αὐτῶν εἶναι. καὶ πρὸς γῇ οὐδεμιᾷ φιλίᾳ, ἥντι-
να μὴ αὐτοὶ μαχόμενοι κτήσεσθε. καὶ τοὐναντίον a pensiero
ὑπομιμνήσκων ἡμᾶς. ἢ οἱ πολέμιοι σφίσιν αὐτοῖς a punto
εὖ οἶδ' ὅτι παρακελεύονται. οἱ μὲν γὰρ ὅτι περὶ πατρίδος
ἔσται ὁ ἀγών, ἐγὼ δ' ὅτι οὐκ ἐν πατρίδι, ἐξ ἧς κρατεῖν
δεῖ, ἢ μὴ ῥᾳδίως ἀποχωρεῖν. οἱ γὰρ ἱππῆς πολλοὶ ab honesto.
ἐπικείσονται. τῆς τε οὖν ὑμετέρας αὐτῶν ἀξίας
μνησθέντες ἐπέλθετε τοῖς ἐναντίοις προθύμως.
καὶ τὴν παροῦσαν ἀνάγκην καὶ ἀπορίαν φοβε-
ρωτέραν ἡγησάμενοι τῶν πολεμίων. Ὁ μὲν νικίας τέλος
τοιαῦτα παρακελευσάμενος ἐπῆγε τὸ στρατόπεδον συρακού-
εὐθύς. οἱ δὲ συρακούσιοι ἀπροσδόκητοι μὲν ἐν σιοι
τῷ καιρῷ τούτῳ ἦσαν, ὡς ἤδη μαχούμενοι, καί ἀπροσδό-
τινες αὐτοῖς ἐγγὺς τῆς πόλεως οὔσης. καὶ ἀπελη- κητοι.
λύθησαν. οἱ δὲ καὶ διὰ σπουδῆς προσβοηθοῦντες
δρόμῳ, ὑστέριζον μέν, ὡς δὲ ἕκαστός πῃ τοῖς πλείοσι
προσμίξειεν καθίσταντο. οὐ γὰρ δὴ προθυμίᾳ ἐλ-
λιπεῖς ἦσαν, οὐδὲ τόλμῃ, οὔτ' ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ

οὐδ' ἐν ταῖς ἄλλαις· ἀλλὰ τῇ μὲν ἀνδρείᾳ οὐχ ἥσσους
ἐς ὅσον ἡ ἐπιστήμη ἀντέχοι· τῷ δὲ ἐλλείποντι αὐ-
τῆς καὶ τὴν βούλησιν ἄκοντες προυδίδοσαν. ὅμως
δὲ οὐκ ἂν οἰόμενοι σφίσι τοὺς ἀθηναίους προτέ-
ρους ἐπελθεῖν. καὶ διὰ τάχους ἀναγκαζόμενοι
ἀμύνασθαι, ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα εὐθὺς ἀν-
τεπῇσαν. καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἑκατέρων, οἵ τε λι-
θοβόλοι καὶ σφενδονῆται καὶ τοξόται προυμάχοντο.
καὶ τροπὰς οἵας εἰκὸς ψιλοὺς ἀλλήλων ἐποίουν.
ἔπειτα δὲ μάντεις τε σφάγια προύφερον τὰ νομι-
ζόμενα. καὶ σαλπιγκταὶ ~~σαλπικταὶ~~ ξύνοδον ἐ-
πώτρυνον τοῖς ὁπλίταις, οἱ δ' ἐχώρουν. συρακούσιοι
μὲν περί τε πατρίδος μαχούμενοι, καὶ τῆς ἰδίας
ἕκαστος, τὸ μὲν αὐτίκα σωτηρίας, τὸ δὲ μέλλον ἐλευ-
θερίας, τῶν δὲ ἐναντίων ἀθηναῖοι μὲν, περί τε
τῆς ἀλλοτρίας οἰκείαν σχεῖν. καὶ τὴν οἰκείαν μὴ
βλάψαι ἡσσώμενοι. ἀργεῖοι δὲ καὶ τῶν ξυμμά-
χων οἱ αὐτόνομοι. ξυγκτήσασθαί τε ἐκείνοις ἐφ' ἃ
ἦλθον, καὶ τὴν ὑπάρχουσαν σφίσι πατρίδα νι-
κήσαντες, πάλιν ἐπιδεῖν. τὸ δ' ὑπήκοον τῶν ξυμ-
μάχων, μέγιστον μὲν περὶ τῆς αὐτίκα ἀνελπί-
στου σωτηρίας, ἢν μὴ κρατῶσι τὸ πρόθυμον εἶχον.
ἔπειτα δὲ ἐν παρέργῳ, καὶ εἴ τι ἄλλο ξυγκαταστρε-
ψαμένοις ῥᾷον αὐτοῖς ὑπακούσεται. γενομένης
δὲ ἐν χερσὶ τῆς μάχης ἐπὶ πολὺ ἀντεῖχον ἀλλήλοις.
καὶ ξυνέβη βροντάς τε ἅμα τινὰς γενέσθαι καὶ
ἀστραπὰς, καὶ ὕδωρ πολύ. ὥστε τοῖς μὲν πρῶ-

λιθοβόλοι
σφενδονῆται τοξόται
levi armatura

μαχομένοις, καὶ ἐλάχιστα πολέμῳ ὡμιληκόσι. καὶ   ἐδόκει
τοῦτο ξυνεπιλαβέσθαι τοῦ φόβου. τοῖς δὲ ἐμπειρο-   αι
τέροις τὰ μὲν γιγνόμενα, καὶ ὥρα ἔσους περαίνεσθαι   περαίνεσθ
δοκεῖν. τοὺς δ᾽ ἀνθεστῶτας πολὺ μείζω ἔκπληξιν μὴ
νικωμένους παρέχειν. ὠσαμένων δὲ πρῶτον τῶν ἀρ-
γείων τὸ εὐώνυμον κέρας τῶν συρακουσίων καὶ μετ᾽
αὐτοὺς τῶν ἀθηναίων τὸ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς παρερρή-
γνυτο ἤδη. καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα τῶν συρακουσίων,
καὶ ἐς φυγὴν κατέστη. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν οὐκ ἐδί-
ωξαν οἱ ἀθηναῖοι. οἱ γὰρ ἱππεῖς τῶν συρακουσίων
πολλοὶ ὄντες, καὶ ἀήσσητοι εἶργον, καὶ ἐσβαλόντες ἐς
τοὺς ὁπλίτας αὐτῶν εἴ τινες προδιώκοντας ἴδοιεν
ἀνέστελλον. ἐπακολουθήσαντες δὲ ἁθρόοι ὅσον ἀσφ-
αλῶς εἶχε, πάλιν ἐπανεχώρουν, καὶ τροπαῖον ἵ-
στασαν. οἱ δὲ συρακούσιοι ἁθροισθέντες ἐς τὴν
ἐλωρινὴν ὁδὸν, καὶ ὡς ἐκ ~~τῶν παρόντων~~, καὶ ὡς
ἐκ τῶν παρόντων ξυνταξάμενοι, ἐς τε τὸ ὀλυμπι-
ον ὅμως σφῶν αὐτῶν παρέπεμψαν φυλακὴν   Stahoni
δείσαντες μὴ οἱ ἀθηναῖοι τῶν χρημάτων ἃ ἦν
αὐτόθι κινήσωσι. καὶ οἱ λοιποὶ ἐπανεχώρησαν
ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ ἀθηναῖοι πρὸς μὲν τὸ ἱερὸν
οὐκ ἦλθον. ξυγκομίσαντες δὲ τοὺς ἑαυτῶν νε-
κρούς. καὶ ἐπὶ πυρὰν ἐπιθέντες ηὐλίσαντο
αὐτοῦ. τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ, τοῖς μὲν συρακουσίοις
ἀπέδοσαν ὑποσπόνδους τοὺς νεκρούς. ἀπέ-
θανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὡς πεντήκον-
τα καὶ διακοσίους. τῶν δὲ σφετέρων τὰ ὀστᾶ ἀνε-

λεξαν. ἀπέθανον δὲ αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὡς πεντήκοντα, καὶ τὰ τῶν πολεμίων σκῦλα ἔχοντες ἀπέπλευσαν ἐς κατάνην· χειμών τε γὰρ ἦν, καὶ τὸν πόλεμον αὐτόθεν ποιεῖσθαι, οὔπω ἐδόκει δυνατὸν εἶναι· πρὶν ἂν ἱππέας τε μεταπέμψωσιν ἐκ τῶν ἀθηναίων· καὶ ἐκ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἀγείρωσιν· ὅπως μὴ παντάπασιν ἱπποκρατῶνται. καὶ χρήματα δὲ ἅμα αὐτόθεν συλλέξωνται καὶ παρ' ἀθηναίων ἔλθῃ· τῶν τε πόλεών τινας προσαγάγωνται, ἃς ἤλπιζον καὶ μετὰ τὴν μάχην μᾶλλον σφῶν ὑπακούσεσθαι. τά τε ἄλλα καὶ σῖτον καὶ ὅσον δέοι παρασκευάσωνται. ὡς εἰς τὸ ἔαρ ἐπιχειρήσοντες ταῖς συρακούσαις.

adstruit

καὶ οἱ μὲν ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἀπέπλευσαν ἐς τὴν νάξον καὶ κατάνην διαχειμάσοντες. συρακούσιοι δὲ τοὺς σφετέρους αὐτῶν νεκροὺς θάψαντες ἐκκλησίαν ἐποίουν, καὶ παρελθὼν αὐτοῖς ὁ ἑρμοκράτης ὁ ἕρμωνος ἀνὴρ καὶ ἐς τὰ ἄλλα ξύνεσιν οὐδενὸς λειπόμενος. καὶ κατὰ τὸν πόλεμον ἐμπειρίᾳ τε ἱκανὸς γενόμενος καὶ ἀνδρείᾳ ἐπιφανὴς ἐθάρσυνέ τε καὶ οὐκ εἴα τῷ γεγενημένῳ ἐνδιδόναι. τὴν μὲν γὰρ γνώμην αὐτῶν οὐχ ἡσσῆσθαι, τὴν δὲ ἀταξίαν βλάψαι. οὐ μέντοι τοσοῦτον γε λειφθῆναι ὅσον εἰκὸς ἦν. ἄλλως τε τοῖς πρώτοις τῶν ἑλλήνων ἐμπειρίᾳ, ἰδιώτας ὡς εἰπεῖν χειροτέχνας ἀντα

γωνισαμένους, μέγα δὲ βλάψαι καὶ τὸ πλῆθος
τῶν στρατηγῶν καὶ τὴν πολυαρχίαν· ἦσαν γὰρ πέντε πολυαρχία
καὶ δέκα οἱ στρατηγοὶ αὐτοῖς· τῶν τε πολλῶν τὴν ἀ-
ξύντακτον ἀναρχίαν· ἢν δὲ ὀλίγοι τε στρατηγοὶ γε- ἀναρχία
νωνται ἔμπειροι, καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ παρα-
σκευάσωσι τὸ ὁπλιτικὸν οἷς τε ὅπλα μὴ ἔστιν
ἐκπορίζοντες ὅπως ὡς πλεῖστοι ἔσονται· καὶ τῇ
ἄλλῃ μελέτῃ προσαναγκάζοντες ἔφη κατὰ τὸ
εἰκὸς κρατήσειν σφᾶς τῶν ἐναντίων, ἀνδρίας
μὲν σφίσιν ὑπαρχούσης, εὐταξίας δὲ ἐς τὰ ἔρ-
γα προσγενομένης· ἐπιδώσειν γὰρ ἀμφότερα
αὐτά, τὴν μὲν μετὰ κινδύνων μελετωμένην.
τὴν δ᾽ εὐψυχίαν αὐτὴν ἑαυτῆς, μετὰ τοῦ πιστοῦ
τῆς ἐπιστήμης θαρσαλεωτέραν ἔσεσθαι.
τούς τε στρατηγοὺς καὶ ὀλίγους καὶ αὐτοκράτορας
χρῆναι ἑλέσθαι· καὶ ὀμόσαι αὐτοῖς τὸ ὅρκιον,
ἦ μὴν ἐάσειν ἄρχειν ὅπῃ ἂν ἐπίστωνται· οὐ- αι
τω γὰρ ἅ τε κρύπτεσθαι δεῖ, μᾶλλον ἂν στέγεσθ [illegible]
καὶ τἆλλα κατὰ κόσμον· καὶ ἀπροφασίστως celar·
παρασκευασθῆναι· καὶ οἱ συρακούσιοι αὐτοῦ ἀπροφασίστως
ἀκούσαντες, ἐψηφίσαντό τε πάντα ὡς ἐκέλευε·
καὶ στρατηγὸν αὐτόν τε εἵλοντο τὸν ἑρμοκράτην
καὶ ἡρακλείδην τὸν λυσιμάχου· καὶ σικανὸν
τὸν ἐξηκέστου· τούτους τρεῖς, καὶ ἐς τὴν κόριν-
θον, καὶ ἐς τὴν λακεδαίμονα πρέσβεις ἀ-
πέστειλαν· ὅπως ξυμμαχία τε αὐτοῖς παραγέ-
νηται, καὶ τὸν πρὸς ἀθηναίους πόλεμον

ἐχειμάζοντο

νάξον θρᾷκας

διεχείμαζον

τεμενίτης

μέγαρα

βεβαιότερον πείθωσι ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ προφανοῦς
ὑπὲρ σφῶν τοὺς λακεδαιμονίους, ἵνα τε ἀπὸ
τῆς σικελίας ἀπαγάγωσιν αὐτούς, ἢ πρὸς τὸ ἐν
σικελίᾳ στράτευμα ἧσσον ὠφελίαν ἄλλην ἐπι-
πέμπωσι. τὸ δ᾽ ἐν τῇ κατάνῃ στράτευμα τῶν ἀθη-
ναίων, ἔπλευσεν εὐθὺς ἐπὶ μεσσήνην· ὡς προ-
δοθησομένην. καὶ ἃ μὲν ἐπράσσετο, οὐκ ἐγένετο. ἀλ-
κιβιάδης γὰρ ὅτ᾽ ἀπῄει ἐκ τῆς ἀρχῆς ἤδη με-
τάπεμπτος ἐπιστάμενος ὅτι φεύξοιτο, μηνύει
τοῖς τῶν συρακουσίων φίλοις τοῖς ἐν τῇ μεσσήνῃ,
ξυνειδὼς τὸ μέλλον. οἱ δὲ τούς τε ἄνδρας διέφθει-
ραν πρότερον. καὶ τότε στασιάζοντες καὶ ἐν ὅπλοις
ὄντες, ἐπεκράτουν μὴ δέχεσθαι τοὺς ἀθηναίους
οἱ ταῦτα βουλόμενοι. ἡμέρας δὲ μείναντες πε-
ρὶ τρεῖς καὶ δέκα οἱ ἀθηναῖοι, ὡς ἐχειμάζοντο καὶ
τὰ ἐπιτήδεια οὐκ εἶχον καὶ προυχώρει οὐδέν, ἀ-
πελθόντες ἐς νάξον, καὶ θρᾷκας σταυρώματα
περὶ τὸ στρατόπεδον ποιησάμενοι, αὐτοῦ διεχεί-
μαζον. καὶ τριήρη ἀπέστειλαν ἐς τὰς ἀθήνας
ἐπί τε χρήματα καὶ ἱππέας, ὅπως ἅμα τῷ ἦρι
παραγένωνται. ἐτείχιζον δὲ καὶ οἱ συρακούσιοι
ἐν τῷ χειμῶνι πρός τε τῇ πόλει, τὸν τεμενίτην
ἐντὸς ποιησάμενοι τεῖχος παρὰ πᾶν τὸ πρὸς
τὰς ἐπιπολὰς ὁρῶν. ὅπως μὴ δι᾽ ἐλάσσονος
εὐαποτείχιστοι ὦσιν, ἢν ἄρα σφάλλωνται, καὶ
τὰ μέγαρα φρούριον. καὶ ἐν τῷ ὀλυμπιείῳ ἄλλο.

καὶ τὴν

καὶ τὴν θάλασσαν προεσταύρωσαν πανταχῇ ᾗ ἀπο-
βάσεις ἦσαν. καὶ τοὺς ἀθηναίους εἰδότες ἐν τῇ νάξῳ
χειμάζοντας, ἐστράτευσαν πανδημεὶ ἐπὶ τὴν καταναίων
καὶ τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον, καὶ τὰς τῶν ἀθηναίων
σκηνὰς καὶ τὸ στρατόπεδον ἐμπρήσαντες, ἀνεχώρησαν
ἐπ' οἴκου. καὶ πυνθανόμενοι τοὺς ἀθηναίους ἐς
τὴν καμάριναν κατὰ τὴν ἐπὶ λάχητος γενομένην
ξυμμαχίαν πρεσβεύεσθαι, εἴ πως προσαγάγοιντο
αὐτούς, ἀντεπρεσβεύοντο καὶ αὐτοί. ἦσαν γὰρ ὕποπτοι
αὐτοῖς οἱ καμαριναῖοι μὴ προθύμως σφίσι μήτ'
ἐπὶ τὴν πρώτην μάχην πέμψαι, ἃ ἔπεμψαν, ἔς
τε τὸ λοιπὸν οὐκέτι βούλωνται ἀμύνειν, ὁρῶντες τοὺς
ἀθηναίους ἐν τῇ μάχῃ εὖ πράξαντας. προσχωρῶ-
σι δ' αὐτοῖς κατὰ τὴν προτέραν φιλίαν πεισθέντες.
ἀφικομένων οὖν ἐκ μὲν τῶν συρακουσῶν, ἑρμο-
κράτους καὶ ἄλλων ἐς τὴν καμάριναν, ἀπὸ δὲ
τῶν ἀθηναίων εὐφήμου μεθ' ἑτέρων, ὁ ἑρμοκρά-
της ξυλλόγου γενομένου τῶν καμαριναίων, βουλόμενος
προδιαβάλλειν τοὺς ἀθηναίους ἔλεγε τοιάδε.

Οὐ τὴν παροῦσαν δύναμιν τῶν ἀθηναίων ὦ κα-
μαριναῖοι, μὴ αὐτὴν καταπλαγῆτε δείσαντες ἐ- Ortho.
πρεσβευσάμεθα. ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς μέλλοντας
ἀπ' αὐτῶν λόγους, πρίν τι καὶ ἡμῶν ἀκοῦσαι μὴ
ὑμᾶς πείσωσι. ἥκουσι γὰρ ἐς τὴν σικελίαν, προ-
φάσει μὲν, ᾗ πυνθάνεσθε. διανοίᾳ δὲ, ἣν πάν-
τες ὑπονοοῦμεν. καί μοι δοκοῦσιν οὐ λεοντίνους
βούλεσθαι κατοικίσαι. ἀλλ' ἡμᾶς μᾶλλον ἐξοικίσαι.
οὐ γὰρ δὴ εὔλογον, τὰς μὲν ἐκεῖ πόλεις ἀναστάτους

ποιεῖν, τὰς δὲ ἐνθάδε κατοικίζειν. καὶ λεοντίνων
μὲν χαλκιδέων ὄντων κατὰ τὸ ξυγγενὲς κήδεσθαι.
χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν εὐβοίᾳ, ὧν οἵδε ἄποικοί εἰ
σι, δουλωσαμένους ἔχειν. τῇ δ᾽ αὐτῇ ἰδέᾳ, ἐκεῖνά
τε ἔσχον, καὶ τὰ ἐνθάδε νῦν πειρῶνται. ἡγεμόνες
γὰρ γενόμενοι ἑκόντων τῶν τε ἰώνων, καὶ ὅσοι ἀπὸ σφῶν
ἦσαν ξύμμαχοι, ὡς ἐπὶ τοῦ μήδου τιμωρίᾳ, τοὺς μὲν
λιποστρατίαν, τοὺς δὲ ἐπ᾽ ἀλλήλους στρατεύειν. τοῖς
δ᾽ ὡς ἑκάστοις τινὰ εἶχον αἰτίαν εὐπρεπῆ ἐπενεγκόντες
κατεστρέψαντο. καὶ οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας ἄρα, οὔ
τε οὗτοι τῶν ἑλλήνων, οὔθ᾽ οἱ ἕλληνες τῆς ἑαυτῶν
τῷ μήδῳ ἀντέστησαν. περὶ δὲ οἱ μὲν σφίσιν, ἀλλὰ
μὴ ἐκείνῳ καταδουλώσεως. οἱ δὲ ἐπὶ δεσπότου με
ταβολῆς οὐκ ἀξυνετωτέρου, κακοξυνετωτέρου δέ. ἀλλ᾽
οὐ γὰρ δὴ τὴν τῶν ἀθηναίων εὐκατηγόρητον οὖσαν πό
λιν, νῦν ἥκομεν ἀποφανοῦντες ἐν εἰδόσιν ὅσα ἀ
δικεῖ. πολὺ δὲ μᾶλλον ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιασόμενοι, ὅ
τι ἔχοντες παραδείγματα, τῶν τε ἐκεῖ ἑλλήνων, ὡς ἐδου
λώθησαν, οὐκ ἀμύνοντες σφίσιν αὐτοῖς, καὶ νῦν
ἐφ᾽ ἡμᾶς ταὐτὰ παρόντα σοφίσματα, λεοντίνων τε
ξυγγενῶν κατοικίσεις, καὶ ἐγεσταίων ξυμμάχων ἐπι
κουρίας, οὐ ξυστραφέντες βουλόμεθα προθυμότε
ρον δεῖξαι αὐτοῖς ὅτι οὐκ ἴωνες τάδε εἰσίν, οὐδ᾽ ἑλ
λησπόντιοι καὶ νησιῶται, οἳ δεσπότην ἢ μῆδον ἢ
ἕνα γέ τινα αἰεὶ μεταβάλλοντες δουλοῦνται. ἀλλὰ δω
ριεῖς ἐλεύθεροι ἀπ᾽ αὐτονόμου τῆς πελοποννήσου
τὴν σικελίαν οἰκοῦντες. ἢ μένομεν ἕως ἂν ἕκαστοι

κατὰ πόλεις ληφθῶμεν, εἰδότες ὅτι ταύτῃ μόνον ἁ-
λωτοί ἐσμεν, καὶ ὁρῶντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο τὸ εἶδος
τρεπομένους, ὥστε τοὺς μὲν λόγοις ἡμῶν διϊστάναι,
τοὺς δὲ ξυμμάχων ἐλπίδι ἐκπολεμοῦν πρὸς ἀλ- ἐκπολεμοῦν
λήλους. τοῖς δ' ὡς ἑκάστοις τι προσηνὲς λέγοντες
δύνανται κακουργεῖν. καὶ οἰόμεθα τοῦ ἄπωθεν ξυν-
οίκου προαπολλυμένου, οὐκ ἐς αὐτόν τινα ἥξειν τὸ
δεινόν, πρὸ δὲ αὐτοῦ μᾶλλον τὸν πάσχοντα καθ'
ἑαυτὸν δυστυχεῖν. καὶ εἴ τῳ παρέστηκε, τὸν μὲν Συ-
ρακούσιον, ἑαυτὸν δ' οὐ πολέμιον εἶναι τῷ Ἀθηναί-
ῳ. καὶ δεινὸν ἡγεῖται ὑπέρ γε τῆς ἐμῆς κινδυνεύειν,
ἐνθυμηθήτω οὐ περὶ τῆς ἐμῆς μᾶλλον, ἐν ἴσῳ δὲ
καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἅμα ἐν τῇ ἐμῇ μαχούμενος. τοσούτῳ
δὲ καὶ ἀσφαλέστερον, ὅσῳ οὐ προδιεφθαρμένου
ἐμοῦ, ἔχων δὲ ξύμμαχον ἐμέ, καὶ οὐκ ἐρῆμον ἀγω-
νιεῖται, τόν τε Ἀθηναῖον μὴ τὴν τοῦ Συρακουσίου ἔχ-
θραν κολάσασθαι, τῇ δ' ἐμῇ προφάσει τὴν
ἐκείνου φιλίαν οὐχ ἧσσον βεβαιώσασθαι βούλεσθαι,
εἴ τέ τις φθονεῖ μὲν ἢ καὶ φοβεῖται, ἀμφότερα
γὰρ τάδε πάσχει τὰ μείζω. διὰ δὲ αὐτὰ τὰς Συ-
ρακούσας κακωθῆναι μέν, ἵνα σωφρονισθῶμεν,
βούλεται. περιγενέσθαι δὲ ἕνεκα τῆς αὐτοῦ ἀσφα-
λείας, οὐκ ἀνθρωπίνης δυνάμεως βούλησιν ἐλ-
πίζει. οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα τῆς τε ἐπιθυμίας καὶ φ
τῆς τύχης, τὸν αὐτὸν ὁμοίως ταμίαν γενέσθαι. καὶ
εἰ γνώμῃ ἁμάρτοι. τοῖς αὐτοῦ κακοῖς ὀλοφυρθείς,
τάχ' ἂν ἴσως καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀγαθοῖς ποτε βουλη-

θέλειν αὐτῆς φθονῆσαι. ἀδύνατον δὲ προσμένειν, καὶ
μὴ τοὺς αὐτοὺς κινδύνους οὐ περὶ τῶν ὀνομάτων,
ἀλλὰ περὶ τῶν ἔργων ἐθελήσαντι προσλαβεῖν. λό-
γῳ μὲν γὰρ τὴν ἡμετέραν δύναμιν σώζει ἄν τις, ἔρ-
γῳ δὲ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν. καὶ μάλιστα εἰκὸς ἦν ὑ-
μᾶς ὦ Καμαριναῖοι ὁμόρους ὄντας καὶ δεύτερα κιν-
δυνεύσοντας προορᾶσθαι αὐτὰ. καὶ μὴ μαλακῶς
ὥσπερ νῦν ξυμμαχεῖν. αὐτοὺς δὲ πρὸς ἡμᾶς μᾶ-
λλον ἰόντας. ἅπερ εἰ ἐς τὴν Καμαριναίαν πρῶτον ἀ-
φίκοντο οἱ Ἀθηναῖοι δεόμενοι ἂν ἐπεκαλεῖσθε,
ταῦτα ἐκ τοῦ ὁμοίου καὶ νῦν παρακελευομένους ὅ-
πως μηδὲν ἐνδώσομεν φαίνεσθαι. ἀλλ' οὔθ' ὑμεῖς
νῦν γέ πω οὔθ' οἱ ἄλλοι ἐπὶ ταῦτα ὥρμησθε. δειλίᾳ
δὲ ἴσως τὸ δίκαιον πρός τε ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς
ἐπιόντας θεραπεύσετε, λέγοντες ξυμμαχίαν εἶναι
ὑμῖν πρὸς Ἀθηναίους, ἥν γε οὐκ ἐπὶ τοῖς φίλοις
ἐποιήσασθε. τῶν δὲ ἐχθρῶν ἤν τις ἐφ' ὑμᾶς ἴῃ
καὶ τοῖς γε Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων,
καὶ μὴ αὐτοὶ ὥσπερ νῦν τοὺς πέλας ἀδικῶσιν.
~~ἐπ~~ εἰ οὐδ' οἱ Ῥηγῖνοι ὄντες Χαλκιδεῖς, Χαλκιδέας
ὄντας Λεοντίνους ἐθέλουσι ξυγκατοικίζειν. καὶ
δεινὸν, εἰ ἐκεῖνοι μὲν τὸ ἔργον τοῦ καλοῦ δικαιώ-
ματος ὑποπτεύοντες ἀλόγως σωφρονοῦσιν ὑμεῖς
δ' εὐλόγῳ προφάσει τοὺς μὲν φύσει πολεμίους,
βούλεσθαι ὠφελεῖν, τοὺς δ' ἔτι μᾶλλον φύσει ξυγ-
γενεῖς, μετὰ τῶν ἐχθίστων διαφθεῖραι. ἀλλ' οὐ δί-
καιον. ἀμύνειν δὲ καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὴν πα-

δικαίωμα

ρασκευὴν αὐτῶν. οὐ γὰρ ἢν ἡμεῖς ξυστῶμεν πάντες
δεινή ἐστιν ἀλλ' ἢν ὅπερ οὗτοι σπεύδουσι τἀναντία δεινή
διαστῶμεν. ἐπεὶ οὐδὲ πρὸς ἡμᾶς μόνους ἐλθόν
τες καὶ μάχῃ περιγενόμενοι ἔπραξαν ἃ ἠβούλοντο.
ἀπῆλθον δὲ διὰ τάχους. ὥστε οὐχ ἀθρόους γε ὄντας.
εἰκὸς ἀθυμεῖν. ἰέναι δὲ ἐς τὴν ξυμμαχίαν προ
θυμότερον. ἄλλως τε καὶ ἀπὸ πελοποννήσου πα
ρεσομένης ὠφελίας. οἳ τῶνδε κρείσσους εἰσὶ τὸ
παράπαν τὰ πολέμια. καὶ μὴ ἐκείνην τὴν
προμηθίαν δοκεῖν τῳ ἡμῖν μὲν ἴσην εἶναι, ὑ
μῖν δὲ ἀσφαλῆ, τὸ μηδ' ἑτέροις δή. ὡς καὶ ἀμ
φοτέρων ὄντας ξυμμάχους βοηθεῖν. οὐ γὰρ ἔργῳ
ἴσον ὥσπερ τῷ δικαιώματί ἐστιν. εἰ γὰρ δι' ὑμᾶς
μὴ ξυμμαχήσαντας, ὅ τε παθὼν σφαλήσεται.
καὶ ὁ κρατῶν περιέσται; τί ἄλλο ἢ τῇ αὐτῇ ἀπου
σίᾳ, τοῖς μὲν οὐκ ἠμύνατε σωθῆναι, τοὺς δὲ
οὐκ ἐκωλύσατε κακοὺς γενέσθαι. καίτοι κάλλιον
τοῖς ἀδικουμένοις καὶ ἅμα ξυγγενέσι προσθε
μένους, τήν τε κοινὴν ὠφελίαν τῇ σικελίᾳ φυ
λάξαι, καὶ τοὺς ἀθηναίους φίλους δὴ ὄντας
μὴ ἐᾶσαι ἁμαρτεῖν. ξυνελόντες τε λέγομεν οἱ
συρακούσιοι, ἐκδιδάσκειν μὲν οὐδὲν ἔργον εἶναι. ἐκδιδάσκειν
σαφῶς, οὔτε ὑμᾶς, οὔτε τοὺς ἄλλους, περὶ ὧν
αὐτοὶ οὐδὲν χεῖρον γινώσκετε. δεόμεθα δὲ καὶ μαρ
τυρόμεθα, ἅμα εἰ μὴ πείσομεν, ὅτι ἐπιβουλευόμε
θα μὲν ὑπὸ ἰώνων ἀεὶ πολεμίων, προδιδόμεθα
δὲ ὑπὸ ὑμῶν, δωριεῖς δωριέων, καὶ εἰ μὴ καταστρε

τονται ἡμᾶς Ἀθηναῖοι, ταῖς μὲν ὑμετέραις γνώ-
μαις κρατήσουσι, τῷ δ᾽ αὑτῶν ὀνόματι τιμηθήσον-
ται, καὶ τῆς νίκης οὐκ ἄλλο τι ἆθλον, ἢ τὴν
τὴν νίκην παρασχοῦσαν λήψονται. καὶ εἰ αὖ ἡμεῖς
περιεσόμεθα, τῆς αἰτίας τῶν κινδύνων οἱ αὐτοὶ
τὴν τιμωρίαν ὑφέξετε. σκοπεῖτε οὖν καὶ αἱρεῖσθε
ἤδη, ἢ τὴν αὐτίκα ἀκινδύνως δουλείαν, ἢ κἂν
περιγενόμενοι μεθ᾽ ἡμῶν, τούσδε τε μὴ αἰσχρῶς
δεσπότας λαβεῖν. καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν
μὴ ἂν βραχεῖαν γενομένην διαφυγεῖν. Τοιαῦτα μὲν
ὁ Ἑρμοκράτης εἶπεν· ὁ δ᾽ Εὔφημος ὁ τῶν Ἀθηναί-
ων πρεσβευτὴς μετ᾽ αὐτὸν τοιάδε. Ἀφικόμεθα μὲν
ἐπὶ τῆς πρότερον οὔσης ξυμμαχίας ἀνανεώσει.
τοῦ δὲ Συρακουσίου καθαψαμένου, ἀνάγκη καὶ
περὶ τῆς ἀρχῆς εἰπεῖν ὡς εἰκότως ἔχομεν. τὸ μὲν
οὖν μέγιστον μαρτύριον αὐτὸς εἶπεν· ὅτι οἱ Ἴωνες
ἀεί ποτε πολέμιοι τοῖς Δωριεῦσιν εἰσίν. ἔχει δὲ οὕ-
τως. ἡμεῖς γὰρ Ἴωνες ὄντες, Πελοποννησίοις Δω-
ριεῦσι καὶ πλείοσιν οὖσι, καὶ παροικοῦσιν ἐσκε-
ψάμεθα ὅτῳ τρόπῳ ἥκιστα αὐτῶν ὑπακουσόμε-
θα. καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ ναῦς κτησάμενοι
τῆς μὲν Λακεδαιμονίων ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἀ-
πηλλάγημεν, οὐδὲν προσῆκον μᾶλλόν τι ἐκείνους
ἡμῖν ἢ καὶ ἡμᾶς ἐκείνοις ἐπιτάσσειν· πλὴν κα-
θ᾽ ὅσον ἐν τῷ παρόντι μεῖζον ἴσχυον. αὐτοὶ δὲ τῶν ὑ-
πὸ βασιλεῖ πρότερον ὄντων ἡγεμόνες καταστάντες

ἆθλον

ἔχθραν βραχεῖαν

τέλος.

ἐπιτάσσειν

οἰκοῦμεν· νομίσαντες ἥκιστ' ἂν ὑπὸ πελλοποννησίοις
οὕτως εἶναι, δύναμιν ἔχοντες ᾗ ἀμυνούμεθα. καὶ οἱ
ἐς τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν· οὐδὲ ἀδίκως καταστρεψάμενοι
τούς τε ἴωνας καὶ νησιώτας, οὓς ξυγγενεῖς φασὶν ὄν-
τας ἡμᾶς συρακούσιοι δεδουλῶσθαι. ἦλθον γὰρ ἐπὶ
τὴν μητρόπολιν ἐφ' ἡμᾶς μετὰ τοῦ μήδου. καὶ οὐκ
ἐτόλμησαν ἀποστάντες τὰ οἰκεῖα φθεῖραι. ὥσπερ
ἡμεῖς ἐκλιπόντες τὴν πόλιν, δουλείαν δὲ αὐτοί
τε ἐβούλοντο, καὶ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἐπενεγκεῖν. ἀνθ' ὧν
ἄξιοί τε ὄντες ἅμα ἄρχομεν. ὅτι τε ναυτικὸν πλεῖστον ' ὄν
τε καὶ προθυμίαν ἀπροφάσιστον παρεσχόμεθα ἀπροφάσις
ἐς τοὺς ἕλληνας. καὶ διότι καὶ τῷ μήδῳ ἑτοίμως
τοῦτο δρῶντες, οὗτοι ἡμᾶς ἔβλαπτον. ἅμα δὲ τῆς
πρὸς πελοποννησίους ἰσχύος ὀρεγόμενοι, καὶ οὐ καλλιεπού
καλλιεπούμεθα, ὡς ἢ τὸν βάρβαρον μόνοι κα- μεθα.
θελόντες εἰκότως ἄρχομεν, ἢ ἐπ' ἐλευθερίᾳ τῇ τῶν-
δε μᾶλλον ἢ τῶν ξυμπάντων τε καὶ τῇ ἡμετέρᾳ αὐ-
τῶν κινδυνεύσαντες. πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὴν
προσήκουσαν σωτηρίαν ἐκπορίζεσθαι, καὶ νῦν τῆς
ἡμετέρας ἀσφαλείας ἕνεκα καὶ ἐνθάδε παρόν-
τες ὁρῶμεν, καὶ ὑμῖν ταῦτα ξυμφέροντα ἀποφαί-
νομεν δὲ ἐξ ὧν οἵδε τε διαβάλλουσι καὶ ὑμεῖς μά-
λιστα ἐπὶ τὸ φοβερώτερον ὑπονοεῖτε. εἰδότες τοὺς
περιδεῶς ὑποπτεύοντάς τι λόγου μὲν ἡδονῇ τὸ πα-
ραυτίκα τερπομένους, τῇ δ' ἐγχειρήσει ὕστερον τὰ
ξυμφέροντα πράσσοντας. τήν τε γὰρ ἐκεῖ ἀρχὴν
εἰρήκαμεν διὰ δέος ἔχειν, καὶ τὰ ἐνθάδε διὰ τὸ

αὐτὸ ἥκειν μετὰ τῶν φίλων ἀσφαλῶς καταστησόμενοι·
καὶ οὐ δουλωσόμενοι. μὴ παθεῖν δὲ μᾶλλον τοῦτο
κωλύσοντες. ὑπολάβῃ δὲ μηδεὶς, ὡς οὐδὲν προσῆ-
κον ὑμῶν κηδόμεθα. γνοὺς ὅτι σωζομένων ὑμῶν
καὶ διὰ τὸ μὴ ἀσθενεῖς ὑμᾶς ὄντας ἀντέχειν Συρα-
κουσίοις, ἧσσον ἂν τούτων πεμψάντων τινὰ δύνα-
μιν Πελοποννησίοις, ἡμεῖς βλαπτοίμεθα. καὶ
ἐν τούτῳ προσήκετε ἤδη ἡμῖν τὰ μέγιστα. διόπερ
καὶ τοὺς Λεοντίνους εὔλογον κατοικίζειν, μὴ ὑπη-
κόους, ὥσπερ τοὺς ξυγγενεῖς αὐτῶν τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ,
ἀλλὰ ὡς δυνατωτάτους. ἵνα ἐκ τῆς σφετέρας ὅμοροι
ὄντες. τοῖσδε ὑπὲρ ἡμῶν λυπηροὶ ὦσι. τὰ μὲν
γὰρ ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ ἀρκοῦμεν πρὸς τοὺς πολεμίους.
καὶ ὁ Χαλκιδεὺς, ὃν ἀλόγως ἡμᾶς φησὶ δουλω-
σαμένους τοὺς ἐνθάδε ἐλευθεροῦν, ξύμφορος
ἡμῖν ἀπαράσκευος ὢν, καὶ χρήματα μόνον φέρ-
ων. τὰ δὲ ἐνθάδε, καὶ Λεοντῖνοι καὶ οἱ ἄλλοι φίλοι ὅτι
μάλιστα αὐτονομούμενοι. ἀνδρὶ δὲ τυράννῳ ἢ
πόλει ἀρχὴν ἐχούσῃ, οὐδὲν ἄλογον, ὅτι ξυμφέρ-
ον, οὐδ' οἰκεῖον ὅτι μὴ πιστόν. πρὸς ἕκαστα δὲ δεῖ ἢ
ἐχθρὸν ἢ φίλον μετὰ καιροῦ γίνεσθαι. καὶ ἡμᾶς
τοῦτο ὠφελεῖ ἐνθάδε, οὐκ ἢν τοὺς φίλους κα-
κώσωμεν, ἀλλ' ἢν οἱ ἐχθροὶ διὰ τὴν τῶν φίλ-
ων ῥώμην ἀδύνατοι ὦσιν. ἀπιστεῖν δὲ οὐ χρή. καὶ
γὰρ τοὺς ἐκεῖ ξυμμάχους ὡς ἕκαστοι χρήσιμοι ἐξ-
ηγούμεθα: Χίους μὲν καὶ Μηθυμναίους νεῶν
παροχῇ αὐτονόμους. τοὺς δὲ πολλοὺς χρημάτων

βιαιότερον φορᾷ· ἄλλους δὲ καὶ πάνυ ἐλευθέρως ξυμμα
χοῦντας καὶ περινησιώτας ὄντας καὶ εὐλήπτους· διότι ἐν χω
ρίοις ἐπικαίροις εἰσὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον, ὥστε
καὶ τἀνθάδε εἰκὸς πρὸς τὸ λυσιτελοῦν· καὶ ὃ λέγομεν
ἐς Συρακουσίους δέος καθίστασθαι. ἀρχῆς γὰρ ἐφίενται — καθίστασθαι
ὑμῶν, καὶ βούλονται ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ξυστήσαντες ὑμᾶς
ὑπόπτῳ βίᾳ ἢ κατ' ἐρημίαν ἀπράκτων ἡμῶν ἀπελ
θόντων, αὐτοὶ ἄρξαι τῆς Σικελίας. ἀνάγκη δὲ ἢν ξυ
στῆτε πρὸς αὐτούς. οὔτε γὰρ ἡμῖν ἔτι ἔσται ἰσχὺς τοσαύ
τη εἰς ἓν ξυστᾶσα εὐμεταχείριστος. οὔθ' οἵδ' ἀσθενεῖς
ἂν ἡμῶν μὴ παρόντων πρὸς ὑμᾶς εἶεν. καὶ ὅτῳ ταῦ
τα μὴ δοκεῖ, αὐτὸ τὸ ἔργον ἐλέγχει. τὸ γὰρ πρότερον ἡμᾶς — arguit
ἐπηγάγεσθαι, οὐκ ἄλλον τινὰ προσείοντες φόβον ἢ εἰ πε
ριοψόμεθα ὑμᾶς ὑπὸ Συρακουσίοις γενέσθαι, ὅτι
καὶ αὐτοὶ κινδυνεύσομεν. καὶ νῦν οὐ δίκαιον ὅπερ
καὶ ἡμᾶς ἠξιοῦτε λόγῳ πείθειν, τῷ αὐτῷ ἀπιστεῖν, οὐδ' ὅ
τι δυνάμει μείζονι πρὸς τὴν τῶνδε ἰσχὺν πάρεσμεν
ὑποπτεύεσθαι. πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖσδε ἀπιστεῖν. ἡμεῖς
μέν γε οὔτε ἐμμεῖναι δυνατοὶ μὴ μεθ' ὑμῶν. εἴ τε καὶ
γενόμενοι κακοὶ κατεργασαίμεθα, ἀδύνατοι κατασχεῖν
διὰ μῆκός τε πλοῦ καὶ ἀπορίᾳ φυλακῆς πόλεων με
γάλων, καὶ τῇ παρασκευῇ ἠπειρωτίδων. οἵδε δὲ οὐ
στρατοπέδῳ, πόλει δὲ μείζονι τῆς ἡμετέρας παρουσί
ας ἐποικοῦντες ὑμῖν, αἰεί τε ἐπιβουλεύουσι, καὶ ὅταν
καιρὸν λάβωσιν ἑκάστου οὐκ ἀνιᾶσιν. ἔδειξαν δὲ καὶ ἄλ
λα ἤδη, καὶ τὰ ἐς Λεοντίνους, καὶ νῦν τολμῶσιν ἐπὶ
τοὺς ταῦτα κωλύοντας καὶ ἀνέχοντας τὴν Σικελίαν — sustentant
μέχρι τοῦδε μὴ ὑπ' αὐτοὺς εἶναι, παρακαλεῖν ὑμᾶς,
ὡς ἀναισθήτους. πολὺ δὲ ἐπὶ ἀληθεστέραν γε σωτηρίαν

ἡμεῖς ἀντιπαρακαλοῦμεν, δεόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν
ἐπ' ἀλλήλων ἀμφοτέροις μὴ προδίδοσθαι· νομίσαι
δὲ τοῖσδε μὲν καὶ ἄνευ ξυμμάχων, αἰεὶ ἐφ' ὑμᾶς ἑτοί-
μην διὰ τὸ πλῆθος εἶναι ὁδόν, ὑμῖν δὲ οὐ πολλά-
παρασχήσειν — κις παρασχήσειν μετὰ τοσῆσδε ἐπικουρίας ἀμύνα-
σθαι· ἣν εἰ τῷ ὑπόπτῳ ἢ ἄπρακτον ἐάσετε ἀπελ-
περανεῖ — θεῖν, ἢ καὶ σφαλεῖσαν ἔτι βουλήσεσθαι καὶ πολλο-
στημόριον αὐτῆς ἰδεῖν· ὅτε οὐδὲν ἔτι περανεῖ παραγε-
νόμενον ὑμῖν· ἀλλὰ μήτε ὑμεῖς ὦ καμαριναῖοι
ταῖς τῶνδε διαβολαῖς ἀναπείθεσθε· μήτε οἱ ἄλλοι·
εἰρήκαμεν δ' ὑμῖν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν περὶ ὧν
ὑποπτευόμεθα. καὶ ἔτι ἐν κεφαλαίοις ὑπομνή-
Complexio — σαντες ἀξιώσομεν πείθειν· φαμὲν γὰρ ἄρχειν μὲν
τῶν ἐκεῖ ἵνα μὴ ὑπακούωμεν ἄλλου· ἐλευθεροῦν
δὲ τὰ ἐνθάδε· ὅπως μὴ ὑπ' αὐτῶν βλαπτώμεθα.
πολλὰ δ' ἀναγκάζεσθαι πράσσειν· διότι καὶ πολ-
λὰ φυλασσόμεθα· ξύμμαχοι δὲ καὶ νῦν καὶ πρό-
τερον τοῖς ἐνθάδε ὑμῶν ἀδικουμένοις οὐκ ἄκλη-
τοι, παρακληθέντες δὲ ἥκειν· καὶ ὑμεῖς μήθ' ὡς
δικασταὶ γενόμενοι τῶν ἡμῖν ποιουμένων, μήθ' ὡς σω-
φρονισταὶ ὃ χαλεπὸν ἤδη ἀποτρέπειν πειρᾶσθαι
καθ' ὅσον δέ τι ὑμῖν τῆς ἡμετέρας πολυπραγμο-
σύνης καὶ τρόπου τὸ αὐτὸ ξυμφέρει, τοῦτο ἀπολα-
βόντες χρήσασθε. καὶ νομίσατε μὴ πάντας ἐν ἴσῳ
βλάπτειν αὐτά. πολὺ δὲ πλείους τῶν ἑλλήνων
καὶ ὠφελεῖν· ἐν παντὶ γὰρ πᾶς χωρίῳ καὶ ᾧ μὴ
ὑπάρχομεν, ὅ τε οἰόμενος ἀδικήσεσθαι καὶ ὁ ἐπιβου-
λεύων, διὰ τὸ ἑτοίμην εἶναι ἐλπίδα, τῷ μὲν ἀντι

τυχεῖν ἐπικουρίας ἀφ' ἡμῶν· τῷ δὲ εἰ ἥξομεν μὴ ἀδε
ες εἶναι κινδυνεύειν, ἀμφότεροι ἀναγκάζονται. ὁ μὲν
ἄκων σωφρονεῖν· ὁ δ' ἀπραγμόνως σώζεσθαι. ταύ
την οὖν τὴν κοινὴν τῷ τε δεομένῳ καὶ ὑμῖν νῦν
παροῦσαν ἀσφάλειαν μὴ ἀπώσησθε. ἀλλ' ἐξι
σώσαντες τοῖς ἄλλοις μεθ' ἡμῶν τοῖς συρακουσίοις
ἀντὶ τοῦ ἀεὶ φυλάσσεσθαι αὐτούς, καὶ ἀντεπιβουλεῦ
σαί ποτε ἐκ τοῦ ὁμοίου μεταλάβετε. τοιαῦτα δὲ ὁ εὐφη τέλος
μος εἶπεν. οἱ δὲ καμαριναῖοι ἐπεπόνθεσαν τοιόνδε.
τοῖς μὲν ἀθηναίοις εὖνοι ἦσαν, πλὴν καθ' ὅσον
εἰ τὴν σικελίαν ᾤοντο αὐτοὺς δουλώσεσθαι· τοῖς δὲ συ
ρακουσίοις ἀεὶ κατὰ τὸ ὅμορον διάφοροι. δεδιότες
δ' οὐχ ἧσσον τοὺς συρακουσίους ἐγγὺς ὄντας, μὴ καὶ
ἄνευ σφῶν περιγένωνται· τότε πρῶτον αὐτοῖς τοὺς ὀ
λίγους ἱππέας ἔπεμψαν· καὶ τὸ λοιπὸν ἐδόκει
αὐτοῖς ὑπουργεῖν μὲν τοῖς συρακουσίοις μᾶλλον ἔρ
γῳ ὡς ἂν δύνωνται μετριώτατα. ἐν δὲ τῷ παρόντι, ἵ
να μηδὲ τοῖς ἀθηναίοις ἔλασσον δοκῶσιν εἶναι,
ἐπειδὴ καὶ ἐπικρατέστεροι τῇ μάχῃ ἐγένοντο λόγῳ
ἀποκρίνασθαι ἴσα ἀμφοτέροις καὶ οὕτω βουλευ
σάμενοι ἀπεκρίναντο. ἐπειδὴ τυγχάνει ἀμφοτέρ(οις)
οὖσι ξυμμάχοις σφῶν πρὸς ἀλλήλους πόλεμος
ὤν, εὔορκον δοκεῖν εἶναι σφίσιν ἐν τῷ παρόντι μη
δετέροις ἀμύνειν. καὶ οἱ πρέσβεις ἑκατέρων ἀπῆλ
θον. καὶ οἱ μὲν συρακούσιοι τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξ
ηρτύοντο ἐς τὸν πόλεμον. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἐν τῇ νάξῳ
ἐστρατοπεδευμένοι τὰ πρὸς τοὺς σικελοὺς ἔπρασσον
ὅπως αὐτοῖς ὡς πλεῖστοι προσχωρήσονται. καὶ οἱ

μὲν πρὸς τὰ πεδία μᾶλλον τῶν σικελῶν ὑπήκοοι ὄν-
τες τῶν συρακουσίων, οἱ πολλοὶ ἀφειστήκεσαν· τῶν δὲ
τὴν μεσόγειαν ἐχόντων αὐτόνομοι οὖσαι, καὶ πρότερον
αἰεὶ οἰκήσεις εὐθὺς πλὴν ὀλίγοι μετὰ τῶν ἀθηναί-
ων ἦσαν, καὶ σῖτόν τε κατεκόμιζον τῷ στρατεύματι καὶ εἰ-
σὶν οἳ καὶ χρήματα. ἐπὶ δὲ τοὺς μὴ προσχωροῦντας
οἱ ἀθηναῖοι στρατεύσαντες, τοὺς μὲν προσηνάγκαζον.
τοὺς δὲ, καὶ ὑπὸ τῶν συρακουσίων φρουρούς τε πεμ-
πόντων καὶ βοηθούντων ἀπεκωλύοντο· τόν τε χειμῶ-
να μεθορμισάμενοι ἐκ τῆς νάξου ἐς τὴν κατάνην
καὶ τὸ στρατόπεδον, ὃ κατεκαύθη ὑπὸ τῶν συ-
ρακουσίων αὖθις ἀνορθώσαντες διεχείμαζον. καὶ
ἔπεμψαν μὲν ἐς καρχηδόνα τριήρη περὶ φιλίας
εἰ δύναιντό τι ὠφελεῖσθαι. ἔπεμψαν δὲ καὶ ἐς
τὴν τυρσηνίαν. ἔστιν ὧν πόλεων ἐπαγγελλομένων
καὶ αὐτῶν ξυμπολεμεῖν. περιήγγελλον δὲ καὶ τοῖς
σικελοῖς, καὶ ἐς τὴν ἔγεσταν πέμψαντες; ἐκέ-
λευον ἵππους σφίσιν ὡς πλείστους πέμπειν. καὶ
τἆλλα ἐς τὸν περιτειχισμὸν, πλινθία, καὶ σίδηρον
ἡτοίμαζον, καὶ ὅσα ἔδει ὡς ἅμα τῷ ἦρι ἑξόμενοι,
τοῦ πολέμου. οἱ δὲ ἐς τὴν κόρινθον καὶ λακεδαί-
μονα τῶν συρακουσίων ἀποσταλέντες πρέσβεις.
τούς τε ἰταλιώτας ἅμα παραπλέοντες, ἐπειρῶν-
το πείθειν, μὴ περιορᾶν τὰ γιγνόμενα ὑπὸ τῶν,
ἀθηναίων, ὡς καὶ ἐκείνοις ὁμοίως ἐπιβουλευόμε- να
καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ κορίνθῳ ἐγένοντο λόγους ἐποιοῦν-
το ἀξιοῦντες σφίσι κατὰ τὸ ξυγγενὲς βοηθεῖν. καὶ
οἱ κορίνθιοι εὐθὺς ψηφισάμενοι αὐτοὶ πρῶτοι ὥσ-

τε πάσῃ προθυμίᾳ ἀμύνειν. καὶ ἐς τὴν Λακεδαί
μονα ξυναπέστελλον αὐτοῖς πρέσβεις ὅπως καὶ ἐ
κείνους ξυναναπείθοιεν τόν τε αὐτοῦ πόλεμον σα
φέστερον ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. καὶ ἐς
τὴν Σικελίαν ὠφελίαν τινὰ πέμπειν. καὶ οἵ τε ἐκ — ὠφελίαν.
τῆς Κορίνθου πρέσβεις παρῆσαν ἐς τὴν Λακεδαίμο
να καὶ Ἀλκιβιάδης μετὰ τῶν ξυμφυγάδων περαιω
θεὶς τότε εὐθὺς ἐπὶ πλοίου φορτικοῦ ἐκ τῆς Θου — onerario
ρίας ἐς Κυλλήνην τῆς Ἠλείας πρῶτον. ἔπειτα ὕστε — κυλλήνη
ρον ἐς τὴν Λακεδαίμονα αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων
μεταπεμψάντων ὑπόσπονδος ἐλθών, ἐφοβεῖ
το γὰρ αὐτοὺς διὰ τὴν περὶ τῶν Μαντινικῶν πρᾶξιν.
καὶ ξυνέβη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν Λακεδαιμονίων τούς
τε Κορινθίους καὶ τοὺς Συρακουσίους τὰ αὐτὰ τὸν
Ἀλκιβιάδην δεομένους, πείθειν τοὺς Λακεδαι
μονίους. καὶ διανοουμένων τῶν τε ἐφόρων, καὶ τῶν
ἐν τέλει ὄντων πρέσβεις πέμπειν ἐς Συρακούσας,
κωλύοντας μὴ ξυμβαίνειν Ἀθηναίοις, βοηθεῖν δὲ
οὐ, προθυμουμένων οὖν, παρελθὼν ὁ Ἀλκιβιάδης, πα
ρώξυνέ τε τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἐξώρμησε λέγων
τοιάδε. // Ἀναγκαῖον περὶ τῆς ἐμῆς διαβολῆς πρῶ — λόγος.
τον ἐς ὑμᾶς εἰπεῖν, ἵνα μὴ χεῖρον τὰ κοινὰ τῷ ὑπο
πτῳ μου ἀκροάσησθε, τῶν δ' ἐμῶν προγόνων τὴν προ — προξενία
ξενίαν, ὑμῶν κατά τι ἔγκλημα ἀπειπόντων, αὐτὸς
ἐγὼ πάλιν, ἀναλαμβάνων ἐθεράπευον ὑμᾶς, ἄλ
λα τε καὶ περὶ τὴν ἐκ Πύλου ξυμφοράν, καὶ διατε
λοῦντός μου προθύμου, ὑμεῖς πρὸς Ἀθηναίους

permutantes / ptu purgat

καταλλασσόμενοι· τοῖς μὲν ἐμοῖς ἐχθροῖς δύναμιν
δι' ἐκείνων πράξαντες. ἐμοὶ δὲ ἀτιμίαν περιέθετε.
καὶ διὰ ταῦτα δικαίως ὑπ' ἐμοῦ· πρός τε τὰ μαντι-
νέων καὶ ἀργείων τραπομένου· καὶ ὅσα ἄλλα ἠναντι-
ούμην, ὑμῖν ἐβλάπτεσθε· καὶ νῦν εἴ τις καὶ τότε συν
ἐν τῷ πάσχειν οὐκ εἰκότως, ὠργίζετό μοι μετὰ τοῦ ἀληθ
σκοπῶν ἀναπειθέσθω, ἢ εἴ τις διότι καὶ τῷ δήμῳ
προσεκείμην μᾶλλον, χείρω με ἐνόμιζε, μηδ' οὕτως
ἡγήσηται ὀρθῶς ἄχθεσθαι· τοῖς γὰρ τυράννοις
αἰεί ποτε διάφοροί ἐσμεν· πᾶν τὸ ἐναντιούμενον τῷ
ꝯ δυναστεύοντι, δῆμος ὠνόμασται. καὶ ἀπ' ἐκείνου ξυμ-
παρέμεινεν ἡ προστασία ἡμῖν τοῦ πλήθους. ἅμα
δὲ καὶ τῆς πόλεως δημοκρατουμένης κατὰ πολλὰ
ἀνάγκη ἦν τοῖς παροῦσιν ἕπεσθαι. τῆς δὲ ὑπαρχού-
σης ἀκολασίας ἐπειρώμεθα μετριώτεροι τὰ πολι-
τικὰ εἶναι. ἄλλοι δ' ἦσαν καὶ ἐπὶ τῶν πάλαι καὶ νῦν
οἳ ἐπὶ τὰ πονηρότερα ἐξῆγον τὸν ὄχλον, οἵπερ καὶ με
ἐξήλασαν. ἡμεῖς δὲ τοῦ ξύμπαντος προέστημεν.
δικαιοῦντες ἐν ᾧ σχήματι μεγίστη ἡ πόλις ἐτύγχανε
καὶ ἐλευθερωτάτη οὖσα, καὶ ὅπερ ἐδέξατό τις τοῦτο
συνδιασώζειν, ἐπεὶ δημοκρατίαν γε καὶ ἐπιγνώσκομεν
οἱ φρονοῦντές τι, καὶ αὐτὸς οὐδενὸς ἂν χεῖρον ὅσον
καὶ λοιδορήσαιμι. ἀλλὰ περὶ ὁμολογουμένης ἀνοίας
οὐδὲν ἂν καινὸν λέγοιτο, καὶ τὸ μεθιστάναι αὐτὴν οὐκ
ἐδόκει ἡμῖν ἀσφαλὲς εἶναι, ὑμῶν πολεμίων προσκαθη-
μένων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὰς ἐμὰς διαβολὰς τοιαῦτα ξυνέ-
narrat. βη· περὶ δὲ ὧν ὑμῖν τε βουλευτέον καὶ ἐμοί εἴ τι πλε

αἴδλα εἰσηγητέον, μάθετε ἤδη. ἐπλεύσαμεν ἐς σικε
λίαν· πρῶτον μὲν εἰ δυναίμεθα σικελιώτας καταστρε
ψόμενοι. μετὰ δ' ἐκείνους αὖθις καὶ ἰταλιώτας. ἔ
πειτα καὶ τῆς καρχηδονίων ἀρχῆς, καὶ αὐτῶν ἀποπει
ράσοντες. εἰ δὲ προχωρήσειε ταῦτα, ἢ πάντα, ἢ τὰ πλεί
ω. ἤδη τῇ πελοποννήσῳ ἐμέλλομεν ἐπιχειρήσειν
κομίσαντες ξύμπασαν μὲν τὴν ἐκεῖθεν προσγε
νομένην δύναμιν τῶν ἑλλήνων, πολλοὺς δὲ βαρ
βάρους μισθωσάμενοι καὶ ἴβηρας, καὶ ἄλλους
τῶν ἐκεῖ, ὁμολογουμένως νῦν βαρβάρων μαχιμω
τάτους τριήρεις τε πρὸς ταῖς ἡμετέραις πολλὰς ναυ
πηγησάμενοι, ἐχούσης τῆς ἰταλίας ξύλα ἄφθονα, Italia
οἷς τὴν πελοπόννησον πέριξ πολιορκοῦντες, καὶ
τῷ πεζῷ ἅμα ἐκ γῆς ἀφορμαῖς τῶν πόλεων τὰς
μὲν βίᾳ λαβόντες, τὰς δὲ ἐντειχισάμενοι, ῥᾳδί
ως ἠλπίζομεν καταπολεμήσειν. καὶ μετὰ ταῦτα καὶ
τοῦ ξύμπαντος ἑλληνικοῦ ἄρξειν. χρήματα δὲ
καὶ σῖτον, ὥστε εὐπορώτερον γίγνεσθαί τινα αὐτῶν
αὐτὰ τὰ προσγενόμενα ἐκεῖθεν χωρία ἔμελλε
διαρκῆ ἄνευ τῆς ἐνθένδε προσόδου παρέξειν.
τοιαῦτα μὲν περὶ τοῦ νῦν οἰχομένου στόλου παρὰ
τοῦ τὰ ἀκριβέστατα εἰδότος, ὡς διενοήθημεν ἀκη
κόατε. καὶ ὅσοι ὑπόλοιποι στρατηγοί, ἢν δύνωνται
ὁμοίως αὐτὰ πράξουσιν, ὡς δὲ εἰ μὴ βοηθήσετε
οὐ περιέσται τἀκεῖ, μάθετε ἤδη. σικελιῶται γὰρ
ἀπειρότεροι μέν εἰσιν. ὅμως δ' ἂν ξυστραφέντες
ἀθρόοι καὶ νῦν ἔτι περιγένοιντο. συρακούσιοι δὲ

δὲ μόνοι, μάχῃ τε ἤδη πανδημεὶ ἡσσημένοι. καὶ
ναυσὶν ἅμα κατειργόμενοι. ἀδύνατοι ἔσονται τῇ νῦν
ἀθηναίων ἐκεῖ παρασκευῇ ἀντισχεῖν. καὶ εἰ αὕτη
ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα σικελία.
καὶ εὐθὺς, καὶ ἰταλία. καὶ ὃν ἄρτι κίνδυνον ἐκεῖ
θεν προεῖπον, οὐκ ἂν διὰ μακροῦ ὑμῖν ἐπιπέσοι.
ὥστε μὴ περὶ τῆς σικελίας τις οἰέσθω μόνον βουλεύειν
ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πελοποννήσου, εἰ μὴ ποιήσετε
τάδε ἐν τάχει· στρατιάν τε ἐπὶ νεῶν πέμψετε τοιαύ
την ἐκεῖσε. οἵτινες αὐτερέται κομισθέντες, καὶ ὁπλι
τεύσουσιν εὐθύς. καὶ ὃ τῆς στρατιᾶς ἔτι χρησιμώ
τερον εἶναι νομίζω, ἄνδρα σπαρτιάτην ἄρχοντα ὡς
ἂν τούς τε παρόντας συντάξῃ. καὶ τοὺς μὴ θέλον
τας προσαναγκάσῃ. οὕτω γὰρ οἵ τε ὑπάρχοντες ὑ
μῖν φίλοι θαρσήσουσι μᾶλλον, καὶ οἱ ἐνδοιάζον
τες ἀδεέστερον προσίασι. καὶ τὰ ἐνθάδε χρὴ ἅμα
φανερώτερον ἐκπολεμεῖν. ἵνα συρακούσιοί τε νο
μίζοντες ὑμᾶς ἐπιμελεῖσθαι, μᾶλλον ἀντέχωσι.
καὶ οἱ ἀθηναῖοι τοῖς ἑαυτῶν ἧσσον ἄλλην ἐπι
κουρίαν πέμπωσι. τειχίζειν τε χρὴ δεκέλειαν τῆς
ἀττικῆς, ὅπερ ἀθηναῖοι μάλιστα ἀεὶ φοβοῦνται,
καὶ μόνου αὐτοῦ νομίζουσι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ
οὐ διαπεπειρᾶσθαι. βεβαιότατα δ᾽ ἄν τις οὕτω
τοὺς πολεμίους βλάπτοι, εἰ ἃ μάλιστα δεδιότας
αὐτοὺς αἰσθάνοιτο, ταῦτα σαφῶς πυνθανόμενος
ἐπιφέροι. εἰκὸς γὰρ αὐτοὺς, ἀκριβέστατα ἑκάστους

ἐκπολεμεῖν

τα

τὰ σφέτερα αὐτῶν δεινὰ ἐπισταμένους φοβεῖσθαι. ἃ
δ' ἐν τῇ ἐπιτειχήσει αὐτοὶ ὠφελούμενοι τοὺς ἐναντίους
κωλύσετε, πολλὰ παρείς, τὰ μέγιστα κεφαλαιώσω. οἷς
τε γὰρ ἡ χώρα κατεσκεύασται, τὰ πολλὰ πρὸς ὑμᾶς
τὰ μὲν ληφθέντα, τὰ δ' αὐτόματα ἥξει. καὶ τὰς τοῦ λα- αὐτόματα
υρείου τῶν ἀργυρίων μετάλλων προσόδους, καὶ ὅσα λαυρίου
ἀπὸ γῆς καὶ δικαστηρίων νῦν ὠφελοῦνται, εὐθὺς ἀπο
στερήσονται. μάλιστα δὲ τῆς ἀπὸ τῶν ξυμμάχων προ-
σόδου ἧσσον διαφορουμένης. οἳ τὰ παρ' ὑμῶν νομί διαφορουμένης
σαντες ἤδη κατὰ κράτος πολεμεῖσθαι ὀλιγωρήσουσι.
γίγνεσθαι δέ τι αὐτῶν, καὶ ἐν τάχει καὶ προθυμότερ-
ον ἐν ὑμῖν ἐστιν ὦ λακεδαιμόνιοι. ἐπεὶ ὥς γε δυνατά, καὶ
οὐχ ἁμαρτήσεσθαι (falli puta) οἶμαι γνώμης, πάνυ θαρσῶ.
καὶ χείρων οὐδενὶ ἀξιῶ δοκεῖν ὑμῶν εἶναι· εἰ τῇ ἐμαυ
τοῦ μετὰ τῶν πολεμιωτάτων φιλόπολίς ποτε δοκῶν sputat.
εἶναι, νῦν ἐγκρατῶς ἐπέρχομαι. οὐδὲ ὑποπτεύεσθαί
μου εἰς τὴν φυγαδικὴν προθυμίαν τὸν λόγον. φυ
γάς τε γάρ εἰμι τῆς τῶν ἐξελασάντων πονηρίας, καὶ
οὐ τῆς ὑμετέρας ἢν πείθησθέ μοι ὠφελίας. καὶ
πολεμιώτεροι οὐχ οἱ τοὺς πολεμίους που βλάψαντες
ὑμεῖς, ἢ οἱ τοὺς φίλους ἀναγκάσαντες πολεμίους
γενέσθαι. τό τε φιλόπολι, οὐκ ἐν ᾧ ἀδικοῦμαι ἔχω.
ἀλλ' ἐν ᾧ ἀσφαλῶς ἐπολιτεύθην. οὐδ' ἐπὶ πα
τρίδα οὖσαν ἔτι ἡγοῦμαι νῦν ἰέναι, πολὺ δὲ μᾶλ
λον τὴν οὐκ οὖσαν ἀνακτᾶσθαι. καὶ φιλόπολις
οὗτος ὀρθῶς οὐχ ὃς ἂν τὴν ἑαυτοῦ ἀδίκως ἀπολέσας
μὴ ἐπίῃ, ἀλλ' ὃς ἂν ἐκ παντὸς τρόπου διὰ τὸ

~~ἐπιθυμίᾳ πειρᾶσθαι~~ αὐτὴν ἀναλαβεῖν. οὕτως ἐ-
μοί τε ἀξιῶ ὑμᾶς καὶ ἐς κίνδυνον καὶ ἐς ταλαιπω-
ρίαν πᾶσαν ἀδεῶς χρῆσθαι ὦ λακεδαιμόνιοι, γνόν-
τας τοῦτον δὴ τὸν ὑφ' ἁπάντων προφερόμενον
ὃ λόγον. ὡς εἰ πολέμιός γε ὢν σφόδρα ἔβλαπτον, καὶ
ἂν φίλος ὢν ἱκανῶς ὠφελοίην. ὅσῳ τὰ μὲν ἀθη-
ναίων οἶδα. τὰ δ' ὑμέτερα εἴκαζον. καὶ αὐτοὺς
διαφερόντ νῦν νομίσαντας περὶ μεγίστων δὴ τῶν διαφερόντ
βουλεύεσθαι, μὴ ἀποκνεῖν τὴν ἐς τὴν σικελίαν
τε καὶ ἐς τὴν ἀττικὴν στρατείαν. ἵνα τά τε ἐκεῖ
βραχεῖ μορίῳ ξυμπαραγενόμενοι μεγάλα σώση-
τε, καὶ ἀθηναίων τήν τε οὖσαν καὶ τὴν μελ-
λουσαν δύναμιν καθέλητε. καὶ μετὰ ταῦτα αὐ-
τοί τε ἀσφαλῶς οἰκῆτε. καὶ τῆς ἁπάσης ἑλλάδος
ἑκούσης, καὶ οὐ βίᾳ, κατ' εὔνοιαν δὲ ἡγήσησθαι.
Τέλος. ὁ μὲν ἀλκιβιάδης τοσαῦτα εἶπε. οἱ δὲ λακεδαιμό-
νιοι διανοούμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ πρότερον στρατεύ-
ειν ἐπὶ τὰς ἀθήνας, μέλλοντες δὲ ἔτι καὶ περι-
ορώμενοι, πολλῷ μᾶλλον ἐπερρώσθησαν, διδά-
ξαντος ταῦτα ἕκαστα αὐτοῦ. καὶ νομίσαντες παρὰ
τοῦ σαφέστατα εἰδότος ἀκηκοέναι. ὥστε τῇ ἐ-
πιτειχίσει τῆς δεκελείας προσεῖχον, ἤδη τὸν
νοῦν. καὶ τὰ παραυτίκα, καὶ τοῖς ἐν σικελίᾳ
πέμπειν τινὰ τιμωρίαν, καὶ γύλιππον τὸν κλε-
ανδρίδου, προστάξαντες ἄρχοντα τοῖς συρακουσ-
οις, ἐκέλευον μετ' ἐκείνων καὶ τῶν κορινθίων

βουλευόμενον ποιεῖν ὅπῃ ἐκ τῶν παρόντων μάλιστα
καὶ τάχιστα τις ὠφελεία ἥξει τοῖς ἐκεῖ· ὁ δὲ δύο μὲν ναῦς
τοὺς κορινθίους ἠξίου ἐκέλευεν οἱ πέμπειν ἐς ἀσίνην, ἀσίνην
τὰς δὲ λοιπὰς παρασκευάζεσθαι ὅσας διανοοῦν-
ται πέμπειν· καὶ ὅταν καιρὸς ᾖ ἑτοίμας εἶναι πλεῖν.
ταῦτα δὲ ξυνθέμενοι ἀνεχώρουν ἐκ τῆς λακεδαίμονος.
ἀφίκετο δὲ καὶ ἐκ τῆς σικελίας τριήρης τῶν ἀθηναί-
ων ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ ἐπί τε χρήματα καὶ ἱππέας.
καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἐψηφίσαντο τήν τε
τροφὴν πέμπειν τῇ στρατιᾷ, καὶ τοὺς ἱππέας:
καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα· καὶ ἕβδομον καὶ δέκατον xvii
ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε· ὃν θουκυδίδης
ξυνέγραψεν· ἅμα δὲ τῷ ἦρι εὐθὺς ἀρχομένῳ τοῦ
ἐπιγιγνομένου θέρους, οἱ ἐν τῇ σικελίᾳ ἀθηναῖοι
οἱ ἄραντες ἐκ τῆς κατάνης παρέπλευσαν ἐπὶ με- μεγαρ
γάρων τῶν ἐν τῇ σικελίᾳ, οὓς ἐπὶ γέλωνος τοῦ τυ- γέλωνος
ράννου, ὥσπερ καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀναστήσαν-
τες συρακούσιοι αὐτοὶ ἔχουσι τὴν γῆν. ἀποβάντες δὲ
ἐδῄωσαν τοὺς ἀγρούς, καὶ ἐλθόντες ἐπὶ ἔρυμά τι
τῶν συρακουσίων, καὶ οὐχ ἑλόντες αὖθις καὶ πεζῇ
καὶ ναυσὶ παρακομισθέντες, ἐπὶ τὸν τηρέαν ποτα- τηρέαν
μόν, τό τε πεδίον ἀναβάντες ἐδῄουν· καὶ τὸν σῖτον
igne corrupit ἐνεπίμπρασαν. καὶ τῶν συρακουσίων περιτυχόντες
τισὶν οὐ πολλοῖς, καὶ ἀποκτείναντές τινας καὶ τρο-
παῖον στήσαντες ἐς κατάνην, ἐκεῖθεν δὲ ἐπισιτι-
σάμενοι πάσῃ τῇ στρατιᾷ: ἐχώρουν ἐπὶ κεντόριπα

ἰνησσαῖοι
ὑβλαῖοι

σικελὸν πόλισμα· καὶ προσαγαγόμενοι ὁμολογία ἀπήεσαν, πίμπραντες ἅμα τὸν σῖτον τῶν τε ἰνησσαίων καὶ τῶν ὑβλαίων, καὶ ἀφικόμενοι ἐς κατάνην, καταλαμβάνουσι τούς τε ἱππέας ἥκοντας ἐκ τῶν ἀθηνῶν, πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνευ τῶν ἵππων μετὰ σκευῆς, ὡς αὐτόθεν ἵππων ποριοθησομένων, καὶ ἱπποτοξότας τριάκοντα, καὶ τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια. τοῦ δ' αὐτοῦ ἦρος καὶ ἐπ' ἄργος στρατεύσαντες λακεδαιμόνιοι, μέχρι μὲν κλεωνῶν ἦλθον· σεισμοῦ δὲ γενομένου, ἀπεχώρησαν, καὶ ἀργεῖοι μετὰ ταῦτα ἐσβαλόντες ἐς τὴν θυρεᾶτιν ὅμορον οὖσαν, λείαν τῶν λακεδαιμονίων πολλὴν ἔλαβον ἣ ἐπράθη ταλάντων οὐκ ἔλαττον πέντε καὶ εἴκοσι· καὶ ὁ θεσπιέων δῆμος ἐν τῷ αὐτῷ θέρει, οὐ πολὺ ὕστερον ἐπιθέμενος τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν, οὐ κατέσχεν. ἀλλὰ βοηθησάντων θηβαίων, οἱ μὲν ξυνελήφθησαν. οἱ δὲ ἐξέπεσον ἀθήναζε. καὶ οἱ συρακούσιοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ὡς ἐπύθοντο, τούς τε ἱππέας ἥκοντας τοῖς ἀθηναίοις, καὶ μέλλοντας ἤδη ἐπὶ σφᾶς ἰέναι, νομίσαντες ἐὰν μὴ τῶν ἐπιπολῶν κρατήσωσιν οἱ ἀθηναῖοι χωρίου ἀποκρήμνου τε καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως εὐθὺς κειμένου, οὐκ ἂν ῥαδίως σφᾶς οὐδ' εἰ κρατοῖντο μάχῃ ἀποτειχισθῆναι, διενοοῦντο τὰς προσβάσεις αὐτῶν φυλάσσειν. ὅπως μὴ κατὰ ταῦτα λάθωσι σφᾶς ἀναβάντες οἱ πολέμιοι. οὐ γὰρ ἂν ἄλλῃ γε αὐτοὺς δυνηθῆναι. ἐξήρτηται γὰρ τὸ ἄλλο χωρίον, καὶ μέχρι τῆς πόλεως

θεσπιε

prurupti ē pndz.

ἐπικλινές τ' ἐστί, καὶ ἐπιφανὲς πᾶν ἔσω· καὶ ὠνόμασται
ὑπὸ τῶν συρακουσίων διὰ τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἄλλου εἶ διά τι ἐπιπολ
ναι, ἐπιπολαί· καὶ οἱ μὲν ἐξελθόντες πανδημεὶ ἐς τὸν
λειμῶνα παρὰ τὸν ἄναπον ποταμὸν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ.
ἐτύγχανον γὰρ αὐτοῖς, καὶ οἱ περὶ τὸν ἑρμοκράτην στρα
τηγοὶ ἄρτι παρειληφότες τὴν ἀρχήν, ἐξέτασίν τε ὅπλων
ἐποιοῦντο· καὶ ἑπτακοσίους λογάδας τῶν ὁπλιτῶν ἐξέκρι διόμιλος
ναν πρότερον, ὧν ἦρχε διόμιλος φυγὰς ἐξ ἄνδρου, ὅπως, φυγάς.
τῶν τε ἐπιπολῶν εἴησαν φύλακες, καὶ ἢν ἐς ἄλλο τι δέῃ
ταχὺ παραγίγνωνται. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς
τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ ἐξητάζοντο, καὶ ἔλαθον αὐτοὺς
παντὶ ἤδη τῷ στρατεύματι ἐκ τῆς κατάνης σχόντες κ
κατὰ τὸν λέοντα καλούμενον, ὃς ἀπέχει τῶν ἐπιπολῶν
ἓξ ἢ ἑπτὰ σταδίους, καὶ τοὺς πεζοὺς ἀποβιβάσαντες,
ταῖς τε ναυσὶν ἐς τὴν θάψον καθορμισάμενοι. ἔ- θάψος
στι δὲ χερσόνησος μὲν ἐν στενῷ ἰσθμῷ προύχουσα ἐς
τὸ πέλαγος, τῆς δὲ συρακουσίων πόλεως οὔτε πλοῦν
οὔτε ὁδὸν πολλὴν ἀπέχει· καὶ ὁ μὲν ναυτικὸς στρατὸς
τῶν ἀθηναίων ἐν τῇ θάψῳ διασταυρωσάμενος
τὸν ἰσθμὸν ἡσύχαζεν. ὁ δὲ πεζὸς ἐχώρει εὐθὺς δρό
μῳ πρὸς τὰς ἐπιπολάς, καὶ φθάνει ἀναβὰς κατὰ
τὸ εὐρύηλον, πρὶν τοὺς συρακουσίους αἰσθομένους εὐρύηλος
ἐκ τοῦ λειμῶνος, καὶ τῆς ἐξετάσεως παραγενέσθαι.
ἐβοήθουν δὲ οἵ τε ἄλλοι ὡς ἕκαστος τάχους εἶχε, καὶ οἱ
περὶ τὸν διόμιλον ἑξακόσιοι. στάδιοι δὲ πρὶν προσμεῖ
ξαι ἐκ τοῦ λειμῶνος ἐγίγνοντο αὐτοῖς οὐκ ἐλάσσους ἢ
πέντε καὶ εἴκοσι, προσπεσόντες οὖν αὐτοῖς τοιούτῳ τρό
πῳ ἀτακτότερον, καὶ μάχῃ νικηθέντες οἱ συρακου
σιοι ἐπὶ ταῖς ἐπιπολαῖς ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν

καὶ ὅ τε διόμιλος ἀποθνήσκει, καὶ τῶν ἄλλων ὡς τριακόσιοι. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ ἀθηναῖοι τροπαῖόν τε στήσαντες καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀποδόντες τοῖς συρακουσίοις, πρὸς τὴν πόλιν αὐτὴν τῇ ὑστεραίᾳ ἐπικαταβάντες, ὡς οὐκ ἐπεξῄεσαν αὐτοῖς ἐπαναχωρήσαντες

λαβδάλω. φρούριον ἐπὶ τῷ λαβδάλῳ ᾠκοδόμησαν ἐπ' ἄκροις τοῖς κρημνοῖς τῶν ἐπιπολῶν, ὁρῶν πρὸς τὰ μέγαρα, ὅπως

ἀποθήκη. εἴη αὐτοῖς ὁπότε προΐοιεν, ἢ μαχούμενοι, ἢ τειχιοῦντες, τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς χρήμασιν ἀποθήκη. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον αὐτοῖς ἦλθον ἔκ τε ἐγέστης ἱππῆς τριακόσιοι καὶ σικελῶν καὶ ναξίων, καὶ ἄλλων τινῶν ὡς ἑκατόν, καὶ ἀθηναίων ὑπῆρχον πεντήκοντα καὶ διακόσιοι· οἷς ἵππους, τοὺς μὲν παρ' ἐγεσταίων καὶ καταναίων ἔλαβον, τοὺς δὲ ἐπρίαντο. καὶ ξύμπαντες πεντήκοντα καὶ ἑξακόσιοι ἱππῆς ξυνελέγησαν. καὶ καταστήσαντες ἐν τῷ λαβδάλῳ φυλακὴν

συκῆν ἐχώρουν πρὸς τὴν συκῆν οἱ ἀθηναῖοι, ἵναπερ καθεζόμενοι, ἐτείχισαν τὸν κύκλον διὰ τάχους. καὶ ἔκπληξιν τοῖς συρακουσίοις παρέσχον τῷ τάχει τοῖς οἰκοδομίας, καὶ ἐπεξελθόντες μάχην διενοοῦντο ποιεῖσθαι. καὶ μὴ περιορᾶν. καὶ ἤδη ἀντιπαρατασσομένων ἀλλήλοις, οἱ τῶν συρακουσίων στρατηγοί, ὡς ἑώρων σφίσι τὸ στράτευμα διεσπασμένον τε, καὶ οὐ ῥᾳδίως ξυντασσόμενον, ἀνήγαγον πάλιν ἐς τὴν πόλιν, πλὴν μέρους τινὸς τῶν ἱππέων, οὗτοι δὲ ὑπομένοντες ἐκώλυον τοὺς ἀθηναίους, λιθοφορεῖν τε καὶ ἀποσκίδνασθαι μακροτέραν, καὶ τῶν

ἀθηναίων φυλὴ μία τῶν ὁπλιτῶν· καὶ οἱ ἱππεῖς μετ' αὐτῶν φυλῶ
πάντες ἐτρέψαντο τοὺς τῶν ~~ἀθηναίων~~ συρακουσίων ἱππέας
προσβαλόντες· καὶ ἀπέκτειναν τέ τινας. καὶ τροπαῖον
τῆς ἱππομαχίας ἔστησαν, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν ἐτείχιζ-
τῶν ἀθηναίων τὸ πρὸς βορέαν τοῦ κύκλου τεῖχος. οἱ δὲ
λίθους καὶ ξύλα ξυμφοροῦντες, παρέβαλον ἐπὶ τὸν τρω- τρωγίλον
γίλον καλούμενον ἀεί, ᾗπερ βραχύτατον ἐγίγνετο αὐτοῖς
ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν
τὸ ἀποτείχισμα. οἱ δὲ συρακούσιοι οὐχ ἥκιστα ἑρμοκρά-
τους τῶν στρατηγῶν ἐσηγησαμένου μάχαις μὲν πανδημεὶ πρὸς
ἀθηναίους οὐκέτι ἐβούλοντο διακινδυνεύειν. ὑποτει-
χίζειν δὲ ἄμεινον ἐδόκει εἶναι, ᾗ ἐκεῖνοι ἔμελλον ἄξειν
τὸ τεῖχος, καὶ εἰ φθάσειαν ἀποκλήσεις γίγνεσθαι.
καὶ ἅμα καὶ ἐν τούτῳ, εἰ ἐπιβοηθεῖεν, μέρος ἀντιπέμ-
πειν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς, καὶ φθάνειν ἂν τοῖς σταυροῖς
προκαταλαμβάνοντες τὰς ἐφόδους· ἐκείνους δ' ἂν ἐφόδους
παυομένους τοῦ ἔργου πάντας ἂν πρὸς σφᾶς τρέπεσθαι.
ἐτείχιζον οὖν ἐξελθόντες ἀπὸ τῆς σφετέρας πόλεως ἀρ-
ξάμενοι, κάτωθεν τοῦ κύκλου τῶν ἀθηναίων, ἐγκάρ-
σιον τεῖχος ἄγοντες· τάς τε ἐλάας ἐκκόπτοντες τοῦ τεμέ-
νους, καὶ πύργους (turres) ξυλίνους καθιστάντες. αἱ δὲ νῆες
τῶν ἀθηναίων, οὔπω ἐκ τῆς θάψου περιεπεπλεύκε-
σαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα. ἀλλ' ἔτι οἱ συρακούσιοι ἐκρά-
τουν τῶν περὶ τὴν θάλασσαν. κατὰ γῆν δὲ ἐκ τῆς θά-
ψου οἱ ἀθηναῖοι τὰ ἐπιτήδεια ἐπήγοντο. Ἐπειδὴ δὲ
τοῖς συρακουσίοις ἀρκούντως ἐδόκει ἔχειν, ὅσα τε ἐσταυ-
ρώθη, καὶ ᾠκοδομήθη τοῦ ὑποτειχίσματος, καὶ

οἱ ἀθηναῖοι αὐτοὺς οὐκ ἦλθον κωλύσοντες· φοβούμενοι μὴ
σφίσι δίχα γινομένοις ῥᾷον μάχωνται, καὶ ἅμα τὴν κα-
τ' αὐτοὺς περιτείχισιν ἐπειγόμενοι, οἱ μὲν συρακούσιοι φυ-
λακὴν μίαν καταλιπόντες, φυλακὰ τοῦ οἰκοδομήματος
ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν, ὑπονομηδόν. οἱ δὲ ἀθη-
[illegible] ναῖοι τούς τε ὀχετοὺς, οἳ ἐς τὴν πόλιν, ὑπονομηδὸν
ποτοῦ ὕδατος ἠγμένοι ἦσαν, διέφθειραν. καὶ τηρή-
σαντες τούς τε ἄλλους συρακουσίους κατὰ σκηνὰς ὄν-
τας ἐν μεσημβρίᾳ, καί τινας καὶ ἐς τὴν πόλιν ἀ-
ποκεχωρηκότας. καὶ τοὺς ἐν τῷ σταυρώματι ἀμελῶς
φυλάσσοντας· τριακοσίους μὲν σφῶν αὐτῶν λογάδας
καὶ τῶν ψιλῶν τινας ἐκλεκτοὺς ὡπλισμένους πρού-
ταξαν θεῖν δρόμῳ ἐξαπιναίως πρὸς τὸ ὑποτείχισ-
μα· ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ δίχα· ἡ μὲν μετὰ τοῦ ἑτέρου στρα-
τηγοῦ πρὸς τὴν πόλιν, εἰ ἐπιβοηθοῖεν, ἐχώρουν· ἡ δὲ
τοῦ σταύρωμα — μετὰ ἑτέρου πρὸς τὸ στράτευμα, τὸ παρὰ τὴν πυλίδα.
καὶ προσβαλόντες οἱ τριακόσιοι, αἱροῦσι τὸ σταύρωμα·
καὶ οἱ φύλακες αὐτὸ ἐκλιπόντες, κατέφυγον εἰς τὸ
προτείχισμα τὸ περὶ τὸν τεμενίτην. καὶ αὐτοῖς ξυνε-
πεσον οἱ διώκοντες, καὶ ἐντὸς γενόμενοι βίᾳ ἐξεκρου-
σθησαν πάλιν ὑπὸ τῶν συρακουσ. καὶ τῶν ἀργείων,
τινὲς αὐτόθι καὶ τῶν ἀθηναίων οὐ πολλοὶ διεφθά-
ρησαν. καὶ ἐπαναχωρήσασα ἡ πᾶσα στρατιὰ, τήν τε
ὑποτείχισιν καθεῖλον, καὶ τὸ σταύρωμα ἀνεσπά-
διεφόρησαν — σαν, καὶ διεφόρησαν τοὺς σταυροὺς παρ' ἑαυτοὺς καὶ
τρόπαιον ἔστησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπὸ τοῦ κύκλου

ἐτείχιζον οἱ ἀθηναῖοι, τὸν κρημνὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ ἕλους
ὃς τῶν ἐπιπολῶν ταύτῃ πρὸς τὸν μέγαν λιμένα ὁρᾷ.
καὶ ᾗπερ αὐτοῖς βραχύτατον ἐγίγνετο καταβᾶσι διὰ τοῦ
ὁμαλοῦ καὶ τοῦ ἕλους ἐς τὸν λιμένα, τὸ περιτείχισμα.
καὶ οἱ συρακούσιοι ἐν τούτῳ ἐξελθόντες καὶ αὐτοὶ ἀ
πεσταύρουν αὖθις, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως διὰ
μέσου τοῦ ἕλους, καὶ τάφρον ἅμα παρώρυσσον, ὅ duxiunt.
πως μὴ οἷόν τε ᾖ τοῖς ἀθηναίοις μέχρι τῆς θα
λάσσης ἀποτειχίσαι. οἱ δὲ ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὸν κρη
μνὸν αὐτοῖς ἐξείργαστο, ἐπιχειροῦσιν αὖθις τῷ τῶν συ
ρακουσίων σταυρώματι καὶ τάφρῳ. τὰς μὲν ναῦς
κελεύσαντες περιπλεῦσαι ἐκ τῆς θάψου ἐς τὸν
μέγαν λιμένα τὸν τῶν συρακουσίων. αὐτοὶ δὲ περὶ ὄρθρ
καταβάντες ἀπὸ τῶν ἐπιπολῶν ἐς τὸ ὁμαλὸν καὶ
διὰ τοῦ ἕλους, ᾗ πηλῶδες ἦν καὶ στεριφώτατον θύ πηλῶδες στερφώτατον
ρας καὶ ξύλα πλατέα ἐπιθέντες καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν δια
βαδίσαντες, αἱροῦσιν ἅμα ἕῳ, τό τε σταύρωμα πλὴν
ὀλίγου καὶ τὴν τάφρον, καὶ τὸ ὑπολειφθὲν εἷλ..
καὶ μάχη ἐγένετο. καὶ ἐν αὐτῇ ἐνίκων οἱ ἀθηναῖοι.
καὶ τῶν συρακουσίων οἱ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχον
τες πρὸς τὴν πόλιν ἔφυγον. οἱ δ᾽ ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ ει
παρὰ τὸν ποταμόν. καὶ αὐτοὺς βουλόμενοι ἀποκλῄ +
σασθαι τῆς διαβάσεως οἱ τῶν ἀθηναίων τριακό
σιοι λογάδες δρόμῳ ὑπείγοντο πρὸς τὴν γέφυραν.
δείσαντες δὲ οἱ συρακούσιοι. ἦσαν γὰρ καὶ τῶν ἱππέ
αὐτοῖς οἱ πολλοὶ ἐνταῦθα, ὁμόσε χωροῦσι τοῖς τριακο
σίοις τούτοις, καὶ τρέπουσί τε αὐτούς, καὶ ἐσβάλλου
σιν ἐς τὸ δεξιὸν κέρας τῶν ἀθηναίων. καὶ προσ

Adaho πεσόντων αὐτῶν ξυνεφοβήθη καὶ ἡ πρώτη φυλακὴ τοῦ
κέρως. ἰδὼν δὲ ὁ Λάμαχος, παρεβοήθει ἀπὸ τοῦ εὐωνύ
μου τοῦ ἑαυτῶν, μετὰ τοξοτῶν τε οὐ πολλῶν, καὶ τοὺς ἀρ
γείους παραλαβών, καὶ ἐπιδιαβὰς τάφρον τινὰ καὶ
μονωθεὶς μετ᾽ ὀλίγων τῶν ξυνδιαβάντων, ἀποθνήσκει
αὐτός τε καὶ πέντε ἢ ἓξ τῶν μετ᾽ αὐτοῦ. καὶ τούτους μὲν,
οἱ συρακούσιοι εὐθὺς κατὰ τάχους φθάνουσιν ἁρπά
σαντες παρὰ τοῦ ποταμοῦ ἐς τὸ ἀσφαλές. αὐτοὶ δὲ ἐπι
όντος ἤδη καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος τῶν ἀθηναίων
ἀπεχώρουν. ἐν τούτῳ δὲ οἱ πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν τὸ πρῶ
τον καταφυγόντες ὡς ἑώρων ταῦτα γιγνόμενα, αὐτοί τε
θαρσήσαντες, ἀντετάξαντο πρὸς τοὺς κατὰ σφᾶς ἀ
θηναίους, καὶ μέρος τι αὐτῶν πέμπουσιν ἐπὶ τὸν
κύκλον τὸν ἐπὶ ταῖς ἐπιπολαῖς ἡγούμενοι ἐρῆμον
δεκα-πλεθρον αἱρήσειν. καὶ τὸ μὲν δεκάπλεθρον προτείχισμα
αὐτῶν αἱροῦσι, καὶ διεπόρθησαν. αὐτὸν δὲ τὸν κύκλ
νικίας διεκώλυσεν. ἔτυχε γὰρ ἐν αὐτῷ δι᾽ ἀσθένειαν
ὑπολελειμμένος. τὰς γὰρ μηχανὰς καὶ ξύλα ὅσα
πρὸ τοῦ τείχους ἦν καταβεβλημένα, ἐμπρῆσαι τοὺς
ὑπηρέτας ἐκέλευσεν, ὡς ἔγνω ἀδυνάτους ἐσομέ
νους ἐρημίᾳ ἀνδρῶν ἄλλῳ τρόπῳ περιγενέσθαι. καὶ
ξυνέβη οὕτως. οὐ γὰρ ἔτι προσῆλθον οἱ συρακού
σιοι διὰ τὸ πῦρ, ἀλλὰ ἀπεχώρουν πάλιν. καὶ γὰρ
πρός τε τὸν κύκλον βοήθεια ἤδη κάτωθεν τῶν ἀ
θηναίων ἀποδιωξάντων τοὺς ἐκεῖ ἐπανῄει. καὶ αἱ νῆ
ες ἅμα αὐτῶν ἐκ τῆς θάψου ὥσπερ εἴρητο κατέπλε

ἐς τὸν μέγαν λιμένα. ἀφορῶντες οἱ ἄνωθεν κατὰ τάχος
ἀπῄεσαν. καὶ ἡ ξύμπασα στρατιὰ τῶν συρακουσίων ἐς
τὴν πόλιν. νομίσαντες μὴ ἂν ἔτι ἀπὸ τῆς παρούσης
σφίσιν δυνάμεως, ἱκανοὶ γενέσθαι κωλῦσαι τὸν ἐπὶ
τὴν θάλασσαν τειχισμόν. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ ἀθηναῖοι
τρόπαιον ἔστησαν. καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέ
δοσαν τοῖς συρακουσίοις. καὶ τοὺς μετὰ λαμάχου καὶ
αὐτὸν ἐκομίσαντο. καὶ παρόντος ἤδη σφίσι παντὸς τοῦ
στρατεύματος καὶ τοῦ ναυτικοῦ καὶ τοῦ πεζοῦ ἀπὸ τῶν
ἐπιπολῶν καὶ τοῦ κρημνώδους ἀρξάμενοι, ἀπετείχι
ζον μέχρι τῆς θαλάσσης, τείχει διπλῷ τοὺς συρακου
σίους. τὰ δ᾽ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ ἐσήγετο ἐκ τῆς ἰταλίας
πανταχόθεν. ἦλθον δὲ καὶ τῶν σικελῶν πολλοὶ ξύμ
μαχοι καὶ τοῖς ἀθηναίοις. οἳ πρότερον περιεωρῶντο. καὶ
ἐκ τῆς τυρσηνίας νῆες πεντηκόντοροι τρεῖς. καὶ τἆλλα
προυχώρει αὐτοῖς ἐς ἐλπίδας. καὶ γὰρ οἱ συρακούσιοι
πολέμῳ μὲν οὐκέτι ἐνόμιζον ἂν περιγενέσθαι, ὡς
αὐτοῖς οὐδὲ ἀπὸ τῆς πελοποννήσου ὠφελία οὐδεμία
ἧκεν. τοὺς δὲ λόγους ἔν τε σφίσιν αὐτοῖς ἐποιοῦντο ξυμ
βατικοὺς καὶ πρὸς τὸν νικίαν. οὗτος γὰρ δὴ μόνος auctoritas
εἶχε λαμάχου τεθνεῶτος τὴν ἀρχήν. καὶ κύρωσις
μὲν οὐδεμία ἐγίγνετο. οἷα δὲ εἰκὸς ἀνθρώπων ἀπορούντων
καὶ μᾶλλον ἢ πρὶν πολιορκουμένων, πολλὰ ἐλέγετο πρός
τε ἐκεῖνον, καὶ πλείω ἔτι κατὰ τὴν πόλιν. καὶ γὰρ
τινὰ καὶ ὑποψίαν ὑπὸ τῶν παρόντων κακῶν ἐς ἀλ
λήλους εἶχον. καὶ τοὺς στρατηγούς τε ἐφ᾽ ὧν αὐτοῖς ταῦτα

abdicarunt · ξυνέβη ἐπαύσαν· ὡς τῇ δυστυχίᾳ, τῇ προδοσίᾳ τῇ ἐκείνων
βλαπτόμενοι· καὶ ἄλλους ἀνθείλοντο· ἡρακλείδην
καὶ εὐκλέα καὶ τελλίαν. Ἐν δὲ τούτῳ γύλιππος
ὁ λακεδαιμόνιος, καὶ αἱ ἀπὸ τῆς κορίνθου νῆες
περὶ λευκάδα ἤδη ἦσαν, βουλόμενοι ἐς τὴν σικε
λίαν διὰ τάχους βοηθῆσαι. καὶ ὡς αὐτοῖς αἱ ἀγγελί
αι ἐφοίτων δειναὶ καὶ πᾶσαι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐψευσμέναι
ὡς ἤδη παντελῶς ἀποτετειχισμέναι αἱ συράκουσαι
εἰσὶ, τῆς μὲν σικελίας οὐκ ἔτι ἐλπίδα οὐδεμίαν
εἶχεν ὁ γύλιππος· τὴν δὲ ἰταλίαν βουλόμενος πε
ριποιῆσαι, αὐτὸς μὲν καὶ πυθὴν ὁ κορίνθιος,
ναυσὶ δυοῖν μὲν λακωνικαῖν, δυοῖν δὲ κορινθίαιν
ὅτι τάχιστα ἐπεραιώθησαν τὸν ἰόνιον ἐς τάραντα·
οἱ δὲ κορίνθιοι πρὸς ταῖς σφετέραις δέκα, λευ
καδίας δύο, καὶ ἀμπρακιώτιδας τρεῖς προσ
πληρώσαντες ὕστερον ἔμελλον πλεύσεσθαι. καὶ
ὁ μὲν γύλιππος ἐκ τοῦ τάραντος ἐς τὴν θουρίαν
πρῶτον πρεσβευσάμενος κατὰ τὴν τοῦ πρό
ποτε πολιτείαν, καὶ οὐ δυνάμενος αὐτοὺς προσ
αγαγέσθαι, ἄρας παρέπλει τὴν ἰταλίαν καὶ
τεριναῖος · ἁρπασθεὶς ὑπ᾽ ἀνέμου κατὰ τὸν τεριναῖον
κόλπον ὃς ἐκπνεῖ ταύτῃ μέγας κατὰ βορέαν
ἑστηκώς, ἀποφέρεται ἐς τὸ πέλαγος, καὶ πάλιν
affluctatus / quassatus · χειμασθεὶς ἐς τὰ μάλιστα τῷ τάραντι προσμίγει.
καὶ τὰς ναῦς ὅσαι ἐπόνησαν ὑπὸ τοῦ χειμῶνος
[...]ptabat. re / fnebat · ἀνελκύσας ἐπεσκεύαζεν. ὁ δὲ νικίας πυθόμενος
αὐτὸν πλέοντα, ὑπερεῖδε τὸ πλῆθος τῶν νεῶν

περ καὶ οἱ θούριοι ἔπαθον. καὶ λῃστικώτερον ἔδο-
ξε παρασκευασμένους πλεῖν. καὶ οὐδεμίαν φυλα-
κὴν πω ἐποιεῖτο. κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτους
τοῦ θέρους, καὶ λακεδαιμόνιοι ἐς τὸ ἄργος ἐσέβαλ-
αὐτοί τε καὶ οἱ ξύμμαχοι. καὶ τῆς γῆς τὴν πολλὴν.
ἐδήωσαν. καὶ ἀθηναῖοι ἀργείοις τριάκοντα ναυ-
σὶν ἐβοήθησαν. αἵπερ τὰς σπονδὰς φανερώτατα
πρὸς λακεδαιμονίους αὐτοῖς ἔλυσαν. πρότερον μὲν
γὰρ λῃστείαις ἐκ πύλου, καὶ περὶ τὴν ἄλλην πελο-
πόννησον μᾶλλον ἢ ἐς τὴν λακωνικὴν ἀποβαί-
νοντες, μετά τε ἀργείων καὶ μαντινέων ἐπολέμουν.
καὶ πολλάκις ἀργείων κελευόντων, ὅσον σχόντας μό-
νον ξὺν ὁπλίταις ἐς τὴν λακωνικὴν. καὶ τὸ ἐλάχιστον
μετὰ σφῶν δηώσαντας ἀπελθεῖν οὐκ ἤθελον. τότε
δὲ πυθοδώρου καὶ λαισποδίου, καὶ δημαράτου
ἀρχόντων, ἀποβάντες ἐς ἐπίδαυρον τὴν λιμηρὰν
καὶ πρασιάν, καὶ ὅσα ἄλλα ἐδήωσαν τῆς γῆς. καὶ
τοῖς λακεδαιμονίοις ἤδη εὐπροφάσιστον μᾶλλον
τὴν αἰτίαν ἐς τοὺς ἀθηναίους τοῦ ἀμύνεσθαι ἐποί-
ησαν. ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἀθηναίων ἐκ τοῦ ἄρ-
γους ταῖς ναυσὶ καὶ τῶν λακεδαιμονίων, οἱ ἀργεῖοι
ἐσβαλόντες ἐς τὴν φλιασίαν τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον.
καὶ ἀπέκτειναν τινὰς καὶ ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου.

ἐπίδαυρος
πρασιά

. τέλος.

συγγραφῆς ζ'.

ὁ δὲ γύλιππος καὶ ὁ πυθὴν ἐκ τοῦ τάραντος ἐπεὶ ἐ
πεσκευάσαντο τὰς ναῦς παρέπλευσαν ἐς λοκροὺς
τοὺς ἐπιζεφυρίους· καὶ πυνθανόμενοι σαφέστερ
ἤδη ὅτι οὐ παντελῶς πω ἀποτετειχισμέναι αἱ συ
ράκουσαί εἰσιν· ἀλλ' ἔτι οἷόν τε κατὰ τὰς ἐπιπολὰς
στρατιᾶ ἀφικομένους ἐσελθεῖν, ἐβουλεύοντο εἴτ' ἐν
δεξιᾶ λαβόντες τὴν σικελίαν διακινδυνεύσωσιν
ἐσπλεῦσαι, εἴτ' ἐν ἀριστερᾶ ἐς ἱμέραν πρῶτον πλευ
σαντες καὶ αὐτούς τε ἐκείνους, καὶ στρατιὰν ἄλλην
προσλαβόντες οὓς ἂν πείθωσι, κατὰ γῆν ἔλθωσι.
καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς ἱμέρας πλεῖν, ἄλλως
τε καὶ τῶν ἀττικῶν τεσσάρων νεῶν οὔπω παρου
σῶν ἐν τῷ ῥηγίῳ· ἃς ὁ νικίας ὅμως πυνθανόμε ὅμως
αὐτοὺς ἐν λοκροῖς εἶναι ἀπέστειλε. φθάσαντες δὲ
τὴν φυλακὴν ταύτην περαιοῦνται διὰ τοῦ
πορθμοῦ· καὶ σχόντες ῥηγίῳ καὶ μεσσήνῃ ἀφι
κνοῦνται ἐς ἱμέραν· ἐκεῖ δὲ ὄντες τούς τε ἱμεραίους ἱμεραῖοι
ἔπεισαν ξυμπολεμεῖν· καὶ αὐτούς τε ἕπεσθαι.
καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις ὅ
σοι μὴ εἶχον ὅπλα παρασχεῖν· τὰς μὲν ναῦς ἀν
είλκυσαν ἐν ἱμέρα· καὶ τοὺς σελινουντίους πέμ σελινούντιοι
ψαντες ἐκέλευον ἀπαντᾶν στρατιᾶ ἔς τι χωρίον.
πέμψειν δέ τινα αὐτοῖς ὑπέσχοντο στρατιὰν οὐ πολ
λήν· καὶ οἱ γελῷοι καὶ τῶν σικελῶν τινὲς οἳ πο γελῷοι.
λὺ προθυμότερον προσχωρεῖν ἑτοῖμοι ἦσαν
τοῦ ἀρχωνίδου νεωστὶ τεθνηκότος· ὃς τῶν ταύτη ἀρχωνίδου

σικελῶν βασιλευόντων τινῶν καὶ ὢν οὐκ ἀφανὴς
τοῖς ἀθηναίοις φίλος ἦν· καὶ τοῦ γυλίππου ἐκ
λακεδαίμονος προθύμως δοκοῦντος ἥκειν. καὶ
ὁ μὲν γύλιππος ἀναλαβὼν τῶν τε σφετέρων ναυτῶν,
καὶ ἐπιβατῶν τοὺς ὡπλισμένους ἑπτακοσίους μα-
λιστα, ἱμεραίους δὲ ὁπλίτας ψιλοὺς ξυναμφοτέρους
χιλίους καὶ ἱππέας ἑκατόν. καὶ σελινουντίων τινὰς
ψιλοὺς καὶ ἱππέας καὶ γελώων ὀλίγους, σικελῶν
τε ἐς χιλίους τοὺς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς συρα
κούσας. οἱ δ᾽ ἐκ τῆς λευκάδος κορίνθιοι ταῖς τε ἄλ

γογγύλος

λαις ναυσὶν ὡς εἶχον τάχους ἐβοήθουν. καὶ γογγύλος
εἷς τῶν κορινθίων ἀρχόντων μιᾷ νηὶ τελευταῖος
ὁρμηθεὶς, πρῶτος μὲν ἀφικνεῖται ἐς τὰς συρακού
σας. ὀλίγον δὲ πρὸ γυλίππου. καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς
περὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ πολέμου μέλλοντας ἐκκλη
σιάσειν διεκώλυσέ τε, καὶ παρεθάρσυνε λέγων.
ὅτι νῆές τε ἄλλαι προσπλέουσι. καὶ γύλιππος ὁ
κλεανδρίδου λακεδαιμονίων ἀποστειλάντων ἄρχων.
καὶ οἱ μὲν συρακούσιοι ἐπερρώσθησάν τε, καὶ τῷ
γυλίππῳ εὐθὺς πανστρατιᾷ ὡς ἀπαντησόμενοι
ἐξῆλθον. ἤδη γὰρ καὶ ἐγγὺς ὄντα ᾐσθάνοντο αὐτόν.

ἰέτας

ὁ δὲ ἰέτας τέ τι τεῖχος ἐν τῇ παρόδῳ τῶν σικελῶν
ἑλὼν καὶ ξυνταξάμενος ὡς ἐς μάχην, ἀφικνεῖται

ἐπιπολαὶ
εὐρυηλ

ἐς τὰς ἐπιπολάς. καὶ ἀναβὰς κατὰ τὸν εὐρύηλ
ον ᾗπερ καὶ οἱ ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον, ἐχώρει μετὰ

τῶν συρακουσίων ἐπὶ τὸ τείχισμα τῶν ἀθηναίων.
ἔτυχε δὲ κατὰ τοῦτο καιροῦ ἐλθὼν ἐν ᾧ ἑπτὰ μὲν
ἢ ὀκτὼ σταδίων ἤδη ἐπετετέλεστο τοῖς ἀθηναίοις
ἐς τὸν μέγαν λιμένα διπλοῦν τεῖχος πλὴν κατὰ
βραχύ τι, τὸ πρὸς θάλασσαν. τοῦτο δ' ἔτι ᾠκοδόμουν.
τὸ δὲ ἄλλο τοῦ κύκλου πρὸς τὸν τρωγίλον ἐπὶ τὴν — τρωγίλον
ἑτέραν θάλασσαν, λίθοι τε παραβεβλημένοι τῷ
πλέονι ἤδη ἦσαν. καὶ ἔστιν ἃ καὶ ἡμίεργα. τὰ δὲ καὶ
ἐξειργασμένα κατελείπετο. παρὰ τοσοῦτον μὲν συ
ράκουσαι ἦλθον κινδύνου. οἱ δὲ ἀθηναῖοι αἰφ
νιδίως τοῦ τε γυλίππου καὶ συρακουσίων σφίσιν
ἐπιόντων ἐθορυβήθησαν μὲν πρῶτον, παρετά
ξαντο δέ. ὁ δὲ θέμενος τὰ ὅπλα ἐγγὺς κήρυκα
προσπέμπει αὐτοῖς λέγοντα. εἰ βούλονται ἐξιέναι
ἐκ τῆς σικελίας, πέντε ἡμερῶν, λαβόντες τὰ σφέ
τερα αὐτῶν, ἑτοῖμος εἶναι σπένδεσθαι. οἱ δὲ ἐν
ὀλιγωρίᾳ τε ἐποιοῦντο. καὶ οὐδὲν ἀποκρινάμενοι
ἀπέπεμψαν. μετὰ τοῦτο ἀντιπαρεσκευάζοντο
ἀλλήλοις ὡς ἐς μάχην. καὶ ὁ γύλιππος ὁρῶν τοὺς
συρακουσίους ταρασσομένους καὶ οὐ ῥᾳδίως
ξυντασσομένους ἐπανῆγε τὸ στρατόπεδον ἐς τὴν
εὐρυχωρίαν μᾶλλον. καὶ ὁ νικίας οὐκ ἐπῆγε τοὺς
ἀθηναίους. ἀλλ' ἡσύχαζε πρὸς τῷ ἑαυτοῦ τεί
χει. ὡς δ' ἔγνω ὁ γύλιππος οὐ προσιόντας αὐτοὺς
ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὴν τεμε — ἀκρατεμενί
νῖτιν καλουμένην. καὶ αὐτοῦ ηὐλίσαντο. τῇ — τιο.

τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἄγων τὴν μὲν πλείστην τῆς στρατιᾶς,
παρέταξε πρὸς τὰ τείχη τῶν ἀθηναίων. ὅπως μὴ
λάβδαλον ἐπιβοηθοῖεν ἄλλοσε, μέρος δέ τι πέμψας πρὸς τὸ
φρούριον, τὸ λάβδαλον αἱρεῖ καὶ ὅσους ἔλαβεν ἐν αὐ
τῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἦν δὲ οὐκ ἐπιφανὲς τὸ χω
ρίον τοῖς ἀθηναίοις. καὶ τριήρης τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ
ἁλίσκεται τῶν ἀθηναίων ὑπὸ τῶν συρακουσίων
ἐφορμοῦσα τῷ λιμένι. καὶ μετὰ ταῦτα ἐτείχιζον
οἱ συρακούσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι διὰ τῶν ἐπιπο
λῶν, ἀπὸ τῆς πόλεως ἀρξάμενοι ἄνω πρὸς τὸ
ἐγκάρσιον τεῖχος ἁπλοῦν. ὅπως οἱ ἀθηναῖοι εἰ
μὴ δύναιντο κωλῦσαι, μηκέτι οἷοί τε ὦσιν ἀπο
τειχίσαι. καὶ οἵ τε ἀθηναῖοι ἀναβεβήκεσαν ἤ
δη ἄνω τὸ ἐπὶ θαλάσσῃ τεῖχος ἐπιτελέσαντες.
καὶ ὁ γύλιππος ἦν γάρ τι τοῖς ἀθηναίοις τοῦ τεί
χους ἀσθενές, νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἐ
πῄει πρὸς αὐτό. οἱ δὲ ἀθηναῖοι, ἔτυχον γὰρ
ἔξω αὐλιζόμενοι, ὡς ᾔσθοντο ἀντεπῄεσαν. ὁ δὲ
γνοὺς κατὰ τάχος ἀπήγαγε τοὺς σφετέρους πάλιν.
ἐποικοδομήσαντες δὲ αὐτὸ οἱ ἀθηναῖοι ὑψηλό
τερον αὐτοὶ μὲν ταύτῃ ἐφύλασσον. τοὺς δὲ ἄλλους
συμμάχους, κατὰ τὸ ἄλλο τείχισμα ἤδη διέταξαν
ᾗπερ ἔμελλον ἕκαστοι φρουρεῖν. τῷ δὲ νικίᾳ ἐδό
πλημμύριον κει τὸ πλημμύριον καλούμενον τειχίσαι. ἔστι
δὲ ἄκρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως. ἥπερ προύχουσα

τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ. καὶ εἰ τει-
χισθείη ῥᾴων αὐτῷ ἐφαίνετο, ἡ ἐσκομιδὴ τῶν ἐπιτη-
δείων ἔσεσθαι. δι᾿ ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῷ λιμένι
τῷ τῶν συρακουσίων ἐφορμήσειν σφᾶς. καὶ οὐχ ὥς-
περ νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπαγωγὰς ποιή- ἐπαναγωγὰς
σεσθαι. ἤν τι ναυτικῷ κινῶνται. προσεῖχέ τε ἤδη μᾶ-
λλον τῷ κατὰ θάλασσαν πολέμῳ. ὁρῶν τὰ ἐκ τῆς
γῆς σφίσιν; ἐπειδὴ γύλιππος ἧκεν ἀνελπιστότε-
ρα ὄντα. διακομίσας οὖν στρατιὰν καὶ τὰς ναῦς, ἐξ-
ετείχισε τρία φρούρια, καὶ ἐν αὐτοῖς τά τε σκεύη σκεύη
πλεῖστα ἔκειτο. καὶ τὰ πλοῖα ἤδη ἐκεῖ τὰ μεγά-
λα ὥρμει. καὶ αἱ ταχεῖαι νῆες. ὥστε καὶ τῶν πλη- πληρώματα
ρωμάτων οὐχ ἥκιστα τότε πρῶτον κάκωσις ἐγένετο.
τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίῳ χρώμενοι καὶ οὐκ ἐγγύθεν,
καὶ ἐπὶ φρυγανισμὸν ἅμα ὁπότε ἐξέλθοιεν οἱ ναῦ-
ται, ~~ὑπὸ~~ τῶν ἱππέων τοῖς συρακουσίοις, διὰ τοὺς — ὑπὸ τῶν ἱππέων τῶν συρακουσίων κρατούντων τῆς γῆς διεφθείροντο. τρίτον γὰρ μέρος
ἐν τῷ πλημμυρίῳ, ἵνα μὴ κακουργήσοντες ἐξίοιεν ἐ-
πὶ τῇ ἐν τῷ ὀλυμπιείῳ πολίχνῃ. ἐτετάχατο. ἐπυν-
θάνετο δὲ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν κορινθίων ναῦς
προσπλεούσας ὁ νικίας καὶ πέμπει ἐς φυλακὴν
αὐτῶν εἴκοσι ναῦς. αἷς εἴρητο περί τε λοκροὺς καὶ
ῥήγιον, καὶ τὴν προσβολὴν τῆς σικελίας ναυλο- προσβολὴν
χεῖν αὐτάς. ὁ δὲ γύλιππος ἅμα μὲν ἐτείχιζε τὸ
διὰ τῶν ἐπιπολῶν τεῖχος τοῖς λίθοις χρώμενος
οὓς οἱ ἀθηναῖοι προπαρεβάλοντο αὐτοῖς σφίσιν.
ἅμα δὲ παρέτασσεν ἐξάγων ἀεὶ πρὸ τοῦ τειχίσ-
ματος τοὺς συρακουσίους καὶ τοὺς ξυμμάχους. καὶ

ἔφοδος

οἱ ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάσσοντο. ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε γυλίππῳ καιρὸς εἶναι, ἦρχε τῆς ἐφόδου. καὶ ἐν χερσὶ γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξὺ τῶν τειχισμάτων ᾗ τῆς ἵππου τῶν συρακουσίων καὶ τῶν ξυμμάχων οὐδεμία χρῆσις ἦν. καὶ νικηθέντων τῶν συρακουσίων καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελομένων καὶ τῶν ἀθηναίων τροπαῖον στησάντων, ὁ γύλιππος ξυγκαλέσας τὸ στράτευμα. οὐκ ἔφη τὸ ἁμάρτημα ἐκείνων ἀλλ' αὑτοῦ γενέσθαι. τῆς γὰρ ἵππου καὶ τῶν ἀκοντιστῶν τὴν ὠφελίαν, τῇ τάξει ἐντὸς λίαν τῶν τειχῶν ποιήσας ἀφελέσθαι. νῦν οὖν αὖθις ἐπάξειν. καὶ διανοεῖσθαι οὕτως ἐκέλευεν αὐτούς. ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ οὐκ ἔλασσον ἕξοντας. τῇ δὲ γνώμῃ οὐκ ἀνεκτὸν ἐσόμενον, εἰ μὴ ἀξιώσουσι πελοποννήσιοί τε ὄντες, καὶ δωριεῖς ἰώνων καὶ νησιωτῶν καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων κρατήσαντες ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας. καὶ μετὰ ταῦτα ἐπειδὴ καιρὸς ἦν αὖθις ἐπῆγεν αὐτούς. ὁ δὲ νικίας καὶ οἱ ἀθηναῖοι νομίζοντες καὶ εἰ ἐκεῖνοι μὴ ἐθέλοιεν μάχης ἄρχειν, ἀναγκαῖον εἶναι σφίσι μὴ περιορᾶν παροικοδομούμενον τὸ τεῖχος. ἤδη γὰρ καὶ ὅσον οὐ παρεληλύθει τὴν τῶν ἀθηναίων τοῦ τείχους τελευτὴν, ἡ ἐκείνων τείχισις. καὶ εἰ προέλθοι ταὐτὸν ἤδη ἐποίει αὐτοῖς νικᾶν τε μαχομένοις διὰ παντὸς καὶ μηδὲ μάχεσθαι, ἀντεπῆσαν οὖν

δων τοῖς συρακουσίοις. καὶ ὁ γύλιππος τοὺς μὲν ὁπλί
τας ἔξω τῶν τειχῶν μᾶλλον ἢ πρότερον προεξαγαγὼν
ξυνέμισεν αὐτοῖς. τοὺς δ' ἱππέας καὶ τοὺς ἀκοντίσας
ἐκ πλαγίου τάξας τῶν ἀθηναίων κατὰ τὴν εὐρυχω
ρίαν. ᾗ τῶν τειχῶν ἀμφοτέρων αἱ ἐργασίαι ἔληγον.
καὶ προσβαλόντες οἱ ἱππεῖς ἐν τῇ μάχῃ τῷ εὐωνύμῳ
κέρᾳ τῶν ἀθηναίων, ὅπερ κατ' αὐτοὺς ἦν ἔτρεψαν.
καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα νικηθὲν ὑπὸ τῶν
συρακουσίων κατηράχθη ἐς τὰ τειχίσματα. καὶ τῇ κατηράχθη
ἐπιούσῃ νυκτὶ, ἔφθασαν παροικοδομήσαντες καὶ
παρελθόντες τὴν τῶν ἀθηναίων οἰκοδομίαν
ὥστε μηκέτι αὐτοὶ κωλύεσθαι ὑπ' αὐτῶν. ἐκείνους τε
καὶ παντάπασιν ἀπεστερηκέναι εἰ καὶ κρατοῖεν μὴ
ἂν ἔτι σφᾶς ἀποτειχίσαι. μετὰ δὲ τοῦτο αἵ τε τῶν
κορινθίων νῆες καὶ ἀμπρακιωτῶν καὶ λευκαδίων
ἐσέπλευσαν αἱ ὑπόλοιποι δώδεκα λαθοῦσαι τὴν
τῶν ἀθηναίων φυλακήν. ἦρχε δ' αὐτῶν ἐρασινίδης ἐρασινίδης
κορίνθιος. καὶ ξυνετείχισαν τὸ λοιπὸν τοῖς συρακου
σίοις μέχρι τοῦ ἐγκαρσίου τείχους. καὶ ὁ γύλιππος
ἐς τὴν ἄλλην σικελίαν ἐπὶ στρατιάν τε ᾤχετο καὶ
ναυτικὴν καὶ πεζικὴν συλλέξων. καὶ τῶν πόλεων
ἅμα προσαξόμενος. εἴ τις ἢ μὴ πρόθυμος ἦν,
ἢ παντάπασιν ἔτι ἀφειστήκει τοῦ πολέμου. πρέσ
βεις τε ἄλλοι τῶν συρακουσίων καὶ κορινθίων
ἐς λακεδαίμονα καὶ κόρινθον ἀπεστάλησαν. ὅ
πως στρατιὰ ἔτι περαιωθῇ. τρόπῳ ᾧ ἂν ἐν ὁλκάσιν
ἢ πλοίοις ἢ ἄλλως ὅπως ἂν προσχωρῇ. ὡς καὶ τῶν
ἀθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων. οἵ τε συρα
κούσιοι ναυτικὸν ἐπλήρουν. καὶ ἀνεπειρῶντο

ὡς καὶ τοῦτο ἐπιχειρήσοντες. καὶ ἐς τἆλλα πολὺ ἐπέρρωντο.
ὁ δὲ νικίας αἰσθόμενος τοῦτο καὶ ὁρῶν καθ' ἡμέραν ἐ-
πιδιδοῦσαν τήν τε τῶν πολεμίων ἰσχὺν καὶ τὴν
σφετέραν ἀπορίαν· ἔπεμπε καὶ αὐτὸς ἐς τὰς ἀθή-
νας ἄγγελον. πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε καθ' ἕκαστα
τῶν γιγνομένων. μάλιστα δὲ καὶ τότε νομίζων ἐν δει-
νοῖς τε εἶναι. καὶ ἢν μὴ ὡς τάχιστα ἢ σφᾶς μεταπέμ-
ψουσιν ἢ ἄλλους μὴ ὀλίγους ἀποστελοῦσιν, οὐδεμίαν
εἶναι σωτηρίαν. φοβούμενος δὲ μὴ οἱ μεταπεμπόμε-
νοι ἢ κατὰ τοῦ λέγειν ἀδυνασίαν, ἢ καὶ γνώμης ἐλλι-
πεῖς γιγνόμενοι ἢ τῷ ὄχλῳ πρὸς χάριν τι λέγοντες
οὐ τὰ ὄντα ἀπαγγείλωσιν, ἔγραψεν ἐπιστολήν. νομί-
ζων οὕτως ἂν μάλιστα τὴν ἑαυτοῦ γνώμην μηδὲν
ἐν τῷ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν. μαθόντας τοὺς ἀθηναί-
ους βουλεύσασθαι περὶ τῆς ἀληθείας. καὶ οἱ μὲν
ᾤχοντο φέροντες· οὓς ἀπέστειλε τὰ γράμματα καὶ ὅσα
ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν. ὁ δέ, τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον διὰ
φυλακῆς ἤδη ἔχων, ἢ δι' ἑκουσίων κινδύνων, ἐπι-
θέρος — μελεῖτο. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι καὶ εὐε-
εὐετίων — τίων στρατηγὸς ἀθηναίων, μετὰ περδίκκου στρατεύ-
σας ἐπ' ἀμφίπολιν θρᾳξὶ πολλοῖς· τὴν μὲν πό-
στρυμόνα. — λιν οὐχ εἷλεν. ἐς δὲ τὸν στρυμόνα περικομίσας τρι-
ήρεις ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἐπολιόρκει, ὁρμώμενος ἐξ
ἱμεραίου. — ἱμεραίου. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα τοῦτο. Τοῦ δ' ἐπι-
χειμῶν. — γιγνομένου χειμῶνος ἥκοντες ἐς τὰς ἀθήνας οἱ πα-
ρὰ τοῦ νικίου, ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἴρητο αὐτοῖς
εἶπον. καὶ εἴ τίς τι ἠρώτα ἀπεκρίνοντο καὶ τὴν
γραμματεὺς — ἐπιστολὴν ἀπέδοσαν. ὁ δὲ γραμματεὺς τῆς

πόλεως παρελθών, ἀνέγνω τοῖς ἀθηναίοις δηλοῦσαν
τοιάδε. τὰ μὲν πρότερον πραχθέντα ὦ ἀθηναῖοι ἐν
ἄλλαις πολλαῖς ἐπιστολαῖς ἴστε, νῦν δὲ καιρὸς οὐχ ἧσσον μα-
θόντας ὑμᾶς ἐν ᾧ ἐσμὲν βουλεύσασθαι. κρατησάντων
γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς πλείοσι συρακουσίους ἐφ' οὓς ἐ-
πέμφθημεν, καὶ τὰ τείχη οἰκοδομησαμένων. ἐν οἷς-
περ νῦν ἐσμέν, ἦλθε γύλιππος λακεδαιμόνιος στρατιὰν
ἔχων ἐκ πελοποννήσου καὶ ἀπὸ τῶν ἐν σικελίᾳ πό-
λεων ἔστιν ὧν. καὶ μάχῃ τῇ μὲν πρώτῃ νικᾶται ὑφ' ἡ-
μῶν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἱππεῦσι τε πολλοῖς καὶ ἀκοντισταῖς
βιασθέντες· ἀνεχωρήσαμεν ἐς τὰ τείχη. νῦν οὖν ἡ-
μεῖς μὲν παυσάμενοι τοῦ περιτειχισμοῦ διὰ τὸ πλῆ-
θος τῶν ἐναντίων ἡσυχάζομεν. οὐδὲ γὰρ ξυμπάσῃ
τῇ στρατιᾷ δυναίμεθ' ἂν χρήσασθαι. ἀπαναλωκυίας
τῆς φυλακῆς τῶν τειχῶν μέρος τι τοῦ ὁπλιτικοῦ. οἱ
δὲ παρῳκοδομήκασιν ἡμῖν τεῖχος ἁπλοῦν. ὥστε
μὴ εἶναι ἔτι περιτειχίσαι αὐτούς. ἢν μή τις τὸ παρα-
τείχισμα τοῦτο πολλῇ στρατιᾷ ἐπελθὼν ἕλῃ. ξυμ-
βέβηκέ τε πολιορκεῖν δοκοῦντας ἡμᾶς ἄλλους, αὐτοὺς
μᾶλλον ὅσα γε κατὰ γῆν τοῦτο πάσχειν. οὐδὲ γὰρ τῆς χώ-
ρας ἐπὶ πολὺ διὰ τοὺς ἱππέας ἐξερχόμεθα. πεπόμ-
φασι δὲ καὶ ἐς πελοπόννησον πρέσβεις ἐπ' ἄλλην
στρατιάν. καὶ ἐς τὰς ἐν σικελίᾳ πόλεις γύλιππος οἴχε-
ται. τὰς μὲν καὶ πείσων ξυμπολεμεῖν, ὅσαι νῦν
ἡσυχάζουσιν. ἀπὸ δὲ τῶν ἔτι καὶ στρατιὰν πεζὴν καὶ
ναυτικοῦ παρασκευὴν ἢν δύνηται ἄξων. διανοοῦνται
γὰρ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τῷ τε πεζῷ ἅμα τῶν τειχῶν
ἡμῶν πειρᾶν. καὶ ταῖς ναυσὶ κατὰ θάλασσαν. καὶ

δεινὸν μὲν μηδενὶ ὑμῶν δόξῃ εἶναι· ὅτι καὶ κατὰ θά
λασσαν· τὸ γὰρ ναυτικὸν ἡμῶν ὅπερ κἀκεῖνοι πυν
θάνονται τὸ μὲν πρῶτον ἤκμαζε καὶ τῶν νεῶν τῇ ξη
ρότητι καὶ τῶν πληρωμάτων τῇ σωτηρίᾳ· νῦν δὲ αἵ τε
quassatae i mari et undis
νῆες διάβροχοι τοσοῦτον χρόνον ἤδη θαλασσεύουσαι
καὶ τὰ πληρώματα ἔφθαρται· τὰς μὲν γὰρ ναῦς οὐκ
ἔστιν ἀνελκύσαντας διαψύξαι· διὰ τὸ ἀντιπάλους τῷ
τασ πλήθει καὶ ἐπὶ πλείους τὰ τῶν πολεμίων οὔσας.
ἀεὶ προσδοκίαν παρέχειν, ὡς ἐπιπλεύσονται· φανε
ροὶ δέ εἰσιν ἀποπειρώμεναι, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπ' ἐ
κείνοις. καὶ ἀποξηρᾶναι τὰς σφετέρας μᾶλλον ἐξου
σία· οὐ γὰρ ἐφορμοῦσιν ἄλλοις· ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἂν
περιουσίας νεῶν μόλις τοῦτο ὑπῆρχε· καὶ μὴ ἀναγκα
ζομένοις ὥσπερ νῦν πάσαις φυλάσσειν· εἰ γὰρ ἀφαιρή
σομέν τι καὶ βραχὺ τῆς τηρήσεως, τὰ ἐπιτήδεια οὐχ ἕξο
μεν παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ νῦν ἐσ
κομιζόμενοι· τὰ δὲ πληρώματα διὰ τόδε ἐφθάρη
τε ἡμῖν, καὶ ἔτι νῦν φθείρεται· τῶν ναυτῶν· τῶν μὲν
διὰ φρυγανισμὸν καὶ ἁρπαγὴν μακρὰν καὶ ὑδρεί
αν ὑπὸ τῶν ἱππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ θεράπον
τες ἐπειδὴ ἐς ἀντίπαλα καθεστήκαμεν αὐτομολοῦσι.
καὶ οἱ ξένοι οἱ μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσβάντες εὐθὺς κατὰ τὰς
πόλεις ἀποχωροῦσιν· οἱ δὲ ὑπὸ μεγάλου μισθοῦ
τὸ πρῶτον ἐπαρθέντες καὶ οἰόμενοι χρηματιεῖσθαι
μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι, ἐπειδὴ παρὰ γνώμην ναυ
τικόν τε δὴ καὶ τἆλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθε
στῶτα ὁρῶσιν, οἱ μὲν ἐπ' αὐτομολίας προφάσει ἀπέρ
χονται· οἱ δὲ ὡς ἕκαστοι δύνανται· πολλὴ δ' ἡ σικελία

εἰσὶ δ' οἳ καὶ αὐτοὶ ἐμπορευόμενοι ἀνδράποδα ὑκ-
καρικὰ ἀντεμβιβάσαι ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς
τριηράρχους, τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ναυτικοῦ ἀφῄρηνται. [illegible]
ἐπισταμένοις δ' ὑμῖν γράφω ὅτι βραχεῖα ἀκμὴ
πληρώματος. καὶ ὀλίγοι τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορμῶντες
τε ναῦν. ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν. τούτων δὲ πάντ-
ων ἀπορώτατον τό τε μὴ οἷόν τε εἶναι ταῦτα ἐμοὶ κωλῦσαι.
τῷ στρατηγῷ. χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρξαι. γνω
καὶ ὅτι οὐδ' ὁπόθεν ἐπιπληρωσόμεθα τὰς ναῦς
ἔχομεν. ὃ τοῖς πολεμίοις πολλαχόθεν ὑπάρχει.
ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ' ὧν ἔχοντες ἤλθομεν: τά τε ὄντα καὶ
ἀπαναλισκόμενα γίγνεσθαι. αἱ γὰρ νῦν οὖσαι πό-
λεις ξύμμαχοι ἀδύνατοι νάξος καὶ κατάνη. εἰ δὲ
προσγενήσεται ἓν ἔτι τοῖς πολεμίοις, ὥστε τὰ τρέ-
φοντα ἡμᾶς χωρία τῆς ἰταλίας ὁρῶντα ἐν ᾧ τε ἐσμὲν
καὶ ὑμῶν μὴ ἐπιβοηθούντων πρὸς ἐκείνους χω-
ρῆσαι διαπεπολεμήσεται αὐτοῖς ἀμαχεὶ ἐκπολιορ-
κηθέντων ἡμῶν ὁ πόλεμος. τούτων ἐγὼ ἡδίω
μὲν ἂν εἶχον ὑμῖν ἕτερα ἐπιστέλλειν. οὐ μέντοι χρη-
σιμώτερά γε. εἰ δεῖ σαφῶς ἡμᾶς εἰδότας τὰ ἐνθά-
δε βουλεύσασθαι. καὶ ἅμα τὰς φύσεις ἐπιστάμενο
ὑμῶν βουλομένων μὲν τὰ ἥδιστα ἀκούειν. αἰτιω- γνῶ
μένων δ' ὕστερον ἤν τι ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοῖον
ἐκβῇ ἀσφαλέστερον ἡγησάμην τὸ ἀληθὲς δηλῶ-
σαι. καὶ νῦν ὡς ἐφ' ἃ μὲν ἤλθομεν τὸ πρῶτον: καὶ
τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων ὑμῖν μὴ μεμ-
πτῶν γεγενημένων οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.

ἐπειδὴ δὲ ἡ σικελία τε ἅπασα ξυνίσταται· καὶ ἐκ
πελοποννήσου ἄλλη στρατιὰ προσδόκιμος αὐτοῖς· βου-
λεύεσθε ἤδη. ὡς τῶν γ' ἐνθάδε μηδὲ τοῖς παροῦσιν
ἀνταρκούντων· ἀλλ' ἢ τούτους μεταπέμπειν δέον ἢ ἄλ-
νόσος λην στρατιὰν μὴ ἐλάττω ἐπιπέμπειν καὶ πεζικὴν καὶ
νεφρίτις. ναυτικὴν καὶ χρήματα μὴ ὀλίγα· ἐμοὶ δὲ διάδοχόν
τινα, ὡς ἀδύνατός εἰμι διὰ νόσον νεφρίτιν παραμέ-
νειν. ἀξιῶ δ' ὑμῶν ξυγγνώμης τυγχάνειν· καὶ γὰρ
ὅτ' ἐρρώμην, πολλὰ ἐν ἡγεμονίαις ὑμᾶς εὖ ἐποίησα.
ὅτι δὲ μέλλετε ἅμα τῷ ἦρι εὐθὺς καὶ μὴ ἐς ἀναβο-
λὰς πράττετε. ὡς τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐν σικελίᾳ
δι' ὀλίγου ποριουμένων· τὰ δ' ἐκ πελοποννήσου σχο-
λαίτερον μέν, ὅμως δ' ἢν μὴ προσέχητε τὴν γνώμην
τὰ μὲν λήσουσιν ὑμᾶς ὥσπερ καὶ πρότερον· τὰ δὲ
τέλος. φθήσονται. ἡ μὲν τοῦ νικίου ἐπιστολὴ τοσαῦτα ἐδή-
λου· οἱ δ' ἀθηναῖοι ἀκούσαντες αὐτῆς τὸν μὲν νικίαν
οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς. ἀλλ' αὐτῷ ἕως ἂν ἕτεροι ξυν-
άρχοντες αἱρεθέντες ἀφίκωνται τῶν αὐτοῦ ἐκεῖ δύο
προσείλοντο μένανδρον καὶ εὐθύδημον· ὅπως μὴ
μόνος ἐν ἀσθενείᾳ ταλαιπωροίη. στρατιὰν δ' ἄλλην
ἐψηφίσαντο πέμπειν καὶ ναυτικὴν καὶ πεζικήν.
ἀθηναίων τε ἐκ καταλόγου· ἐ τῶν ξυμμάχων καὶ
ξυνάρχοντας αὐτῷ εἵλοντο δημοσθένην τε τὸν ἀλκι-
σθένους. καὶ εὐρυμέδοντα τὸν θουκλέους. καὶ τὸν
τροπαὶ ἡλίου μὲν εὐρυμέδοντα εὐθὺς περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χει-
χειμεριναί μερινὰς, ἀποπέμπουσιν ἐς τὴν σικελίαν μετὰ δέ-
κα νεῶν ἄγοντα εἴκοσι τάλαντα ἀργυρίου. καὶ ἅμα

ἀγγέλλοντα τοῖς ἐκεῖ, ὅτι ἥξει βοήθεια καὶ ἐπιμέλεια
αὐτῶν ἔσται. ὁ δὲ δημοσθένης ὑπομένων παρεσκευ-
άζετο τὸν ἔκπλουν. ὡς ἅμα τῷ ἦρι ποιησόμενος.
στρατιάν τε ἐπαγγέλλων ἐς τοὺς ξυμμάχους. καὶ χρή- ἀπίκας
ματα αὐτόθεν καὶ ναῦς καὶ ὁπλίτας ἑτοιμάζων.
πέμπουσι δὲ καὶ περὶ τὴν πελοπόννησον, οἱ ἀ-
θηναῖοι εἴκοσι ναῦς ὅπως φυλάσσοιεν μηδένα
ἀπὸ κορίνθου καὶ τῆς πελοποννήσου ἐς τὴν σικε-
λίαν περαιοῦσθαι. οἱ γὰρ κορίνθιοι. ὡς οἵ τε πρέ-
σβεις αὐτοῖς ἧκον καὶ τὰ ἐν τῇ σικελίᾳ βελτίω
ἤγγελλον· νομίσαντες οὐκ ἄκαιρον καὶ τὴν προ-
τέραν πέμψιν τῶν νεῶν ποιήσασθαι πολλῷ
μᾶλλον ἐπέρρωντο καὶ ἐν ὁλκάσι παρεσκευάζοντο.
αὐτοί τε ἀποστελοῦντες ὁπλίτας ἐν τῇ σικελίᾳ. καὶ
ἐκ τῆς ἄλλης πελοποννήσου οἱ λακεδαιμόνιοι
τῷ αὐτῷ τρόπῳ πέμψοντες. ναῦς τε οἱ κορίνθιοι
πέντε καὶ εἴκοσι ἐπλήρουν. ὅπως ναυμαχίας τε
ἀποπειράσωσι πρὸς τὴν ἐν τῇ ναυπάκτῳ φυ-
λακήν. καὶ τὰς ὁλκάδας αὐτῶν ἧσσον οἱ ἐν τῇ
ναυπάκτῳ ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν. πρὸς
τὴν σφετέραν ἀντίταξιν τῶν τριήρων τὴν φυλακὴν
ποιούμενοι. παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν ἐς τὴν ἀτ-
τικὴν ἐσβολὴν οἱ λακεδαιμόνιοι. ὥσπερ τε προε-
δέδοκτο αὐτοῖς. καὶ τῶν συρακουσίων καὶ τῶν κορίν-
θίων ἐναγόντων. ἐπειδὴ ἐπυνθάνοντο τὴν ἀπὸ
τῶν ἀθηναίων βοήθειαν ἐς τὴν σικελίαν, ὅπως
δὴ ἐσβολῆς γενομένης διακωλυθῇ. καὶ ὁ ἀλκι-
βιάδης προσκείμενος ἐδίδασκε τὴν δεκέλειαν

ἀνιέναι.

τειχίζειν. καὶ μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον. μάλιστα δὲ
καὶ τοῖς λακεδαιμονίοις ἐγεγένητό τις ῥώμη. διό
τι τοὺς ἀθηναίους ἐνόμιζον διπλοῦν τὸν πόλεμον
ἔχοντας πρός τε σφᾶς καὶ σικελιώτας εὐκαθαιρετωτέ
ρους ἔσεσθαι. καὶ ὅτι τὰς σπονδὰς προτέρους λελυ
κέναι ἡγοῦντο αὐτούς. ἐν γὰρ τῷ προτέρῳ πολέμῳ

παρανόμημα.

σφέτερον τὸ παρανόμημα μᾶλλον γενέσθαι. ὅτι ἐς
πλάταιαν ἦλθον θηβαῖοι ἐν σπονδαῖς. καὶ εἰρημέ
νον ἐν ταῖς πρότερον ξυνθήκαις ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν
ἢν δίκας ἐθέλωσι διδόναι, αὐτοὶ οὐχ ὑπήκουον
ἐς δίκας προκαλουμένων τῶν ἀθηναίων. καὶ
διὰ τοῦτο δυστυχεῖν τε εἰκότως ἐνόμιζον. καὶ ἐνεθυ
μοῦντο τήν τε περὶ πύλον ξυμφορὰν, καὶ εἴ τις ἄλ

γένοιτο.

λη αὐτοῖς ἐγένετο. ἐπειδὴ δὲ οἱ ἀθηναῖοι ταῖς
τριάκοντα ναυσὶν ὁρμώμενοι ἐπιδαύρου τι καὶ
πρασιῶν καὶ ἄλλα ἐδῄωσαν. καὶ ἐκ πύλου ἅμα
ἐλῃστεύοντο. καὶ ὁσάκις περί του διαφοραὶ γένοιντο,
τῶν κατὰ τὰς σπονδὰς ἀμφισβητουμένων ἐς δί
κας προκαλουμένων τῶν λακεδαιμονίων, οὐκ

ἐπιτρέπειν

ἤθελον ἐπιτρέπειν. τότε δὴ οἱ λακεδαιμόνιοι
νομίσαντες τὸ παρανόμημα, ὅπερ καὶ σφίσι
πρότερον ἡμάρτητο αὖθις ἐς τοὺς ἀθηναίους

περιεστάναι

τὸ αὐτὸ περιεστάναι; πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν πό
λεμον. καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ σίδηρόν τε περι
ήγγελλον κατὰ τοὺς ξυμμάχους. καὶ τἆλλα ἐρ
γαλεῖα ἡτοίμαζον ἐς τὸν ἐπιτειχισμόν. καὶ
τοῖς ἐν τῇ σικελίᾳ ἅμα ὡς ἀποπέμψοντες ἐν
ταῖς ὁλκάσιν ἐπικουρίαν, αὐτοί τε ἐπόριζον καὶ τοὺς

τοὺς ἄλλους πελοποννησίους προσηνάγκαζον. καὶ ὁ
χειμὼν ἐτελεύτα· καὶ ὄγδοον καὶ δέκατον ἔτος τῷ πο
λέμῳ ἐτελεύτα τῷδε· ὃν θουκυδίδης συνέγραψε. τοῦ
δ' ἐπιγιγνομένου ἦρος εὐθὺς ἀρχομένου πρωαίτατα ἦρος
δὴ οἱ λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς τὴν ἀττικὴν
ἐσέβαλον. ἡγεῖτο δ' ἆγις ὁ ἀρχιδάμου λακεδαιμο
νίων βασιλεύς· καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας τὰ περὶ
τὸ πεδίον ἐδῄωσαν· ἔπειτα δεκέλειαν ἐτείχιζον
κατὰ πόλεις διελόμενοι τὸ ἔργον· ἀπέχει δὲ ἡ δεκέ
λεια σταδίους μάλιστα τῆς τῶν ἀθηναίων πόλεως πόσον ἀπέ-
εἴκοσι καὶ ἑκατόν· παραπλήσιον δὲ οὐ πολλῷ πλέ χει δεκέλεια
καὶ ἐπὶ τῆς βοιωτίας· ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς
χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ᾠκοδομεῖτο
τὸ τεῖχος ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν ἀθηναίων πόλεως·
καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ ἀττικῇ πελοποννήσιοι καὶ οἱ συμ
μαχοι ἐτείχιζον· οἱ δ' ἐν τῇ πελοποννήσῳ ἀπέστελ
λον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὁλκάσι τοὺς ὁπλί
τας ἐς τὴν σικελίαν· λακεδαιμόνιοι μὲν τῶν
τε εἱλώτων ἐπιλεξάμενοι τοὺς βελτίστους· καὶ τῶν
νεοδαμωδῶν ξυναμφοτέρων ἑξακοσίους ὁπλίτας· νεοδαμώ
καὶ ἔκκριτον σπαρτιάτην ἄρχοντα· βοιωτοὶ δὲ τρια δεις
κοσίους ὁπλίτας ὧν ἦρχον ξένων τε καὶ νίκων.
θηβαῖοι καὶ ἡγήσανδρος θεσπιεύς· οὗτοι μὲν οὖν
ἐν τοῖς πρώτοις ὁρμήσαντες ἀπὸ ταινάρου τῆς λα ταίναρος
κωνικῆς ἐς τὸ πέλαγος ἀφῆκαν· μετὰ δὲ τούτους
κορίνθιοι οὐ πολλῷ ὕστερον πεντακοσίους ὁπλίτας
τοὺς μὲν ἐξ αὐτῆς κορίνθου, τοὺς δὲ προσμισθωσά
μενοι ἀρκάδων, καὶ ἄρχοντα ἀλέξαρχον κορίνθιον

προστάξαντες ἀπέπεμψαν. ἀπέστειλαν δὲ καὶ σικυώνι
οι διακοσίους ὁπλίτας ὁμοῦ τοῖς κορινθίοις ὧν ἦρχε σαρ
γεὺς σικυώνιος. αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν κορινθίων
αἱ τοῦ χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνθώρμουν ταῖς ἐν τῇ
ναυπάκτῳ εἴκοσιν ἀττικαῖς. ἕωσπερ αὐτοῖς ὁπλῖται ταῖς
ὁλκάσιν ἀπὸ τῆς πελοποννήσου ἀπῆραν. οὗπερ
ἕνεκα καὶ τὸ πρότερον ἐπληρώθησαν. ὅπως μὴ οἱ ἀ
θηναῖοι πρὸς ὁλκάδας μᾶλλον ἢ πρὸς τὰς τριή
ρεις τὸν νοῦν ἔχωσιν. ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἅ
μα δεκελείας τῷ τειχισμῷ καὶ τοῦ ἦρος εὐθὺς ἀρχο
μένου περὶ πελοπόννησον ναῦς τριάκοντα ἔστειλαν.
καὶ χαρικλέα τὸν ἀπολλοδώρου ἄρχοντα. ᾧ εἴρητο καὶ
ἐς ἄργος ἀφικομένῳ κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παρακα
λεῖν ἀργείων τε ὁπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ τὸν δημοσθέ
νην ἐς τὴν σικελίαν ὥσπερ ἔμελλον ἀπέστελλον.
ἑξήκοντα μὲν ναυσὶν ἀθηναίων καὶ πέντε χίαις.
ὁπλίταις δὲ ἐκ καταλόγου ἀθηναίων διακοσίοις καὶ
χιλίοις. καὶ νησιωτῶν ὅσοις ἑκασταχόθεν οἷόν τ' ἦν πλεί
στοις χρήσασθαι. καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν
ὑπηκόων εἴ ποθέν τι εἶχον ἐπιτήδειον ἐς τὸν πόλεμον
ξυμπορήσαντες. εἴρητο δ' αὐτῷ πρῶτον μετὰ τοῦ χαρικλέ
ους ἅμα περιπλέοντα ξυστρατεύεσθαι περὶ τὴν λα
κωνικήν. καὶ ὁ μὲν δημοσθένης ἐς τὴν αἴγιναν προσ
πλεύσας. τοῦ στρατεύματός τε εἴ τι ὑπελείπετο. περι
έμενε. καὶ τὸν χαρικλέα τοὺς ἀργείους παραλαβεῖν.
ἐν δὲ τῇ σικελίᾳ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἦρος τού
του. καὶ ὁ γύλιππος ἧκεν ἐς τὰς συρακούσας, ἄγων
ἀπὸ τῶν πόλεων. ὧν ἔπεισε, στρατιὰν ὅσην ἑκαστα

πόθεν πλείστην ἐδύνατο. καὶ ξυγκαλέσας τοὺς συ-
ρακουσίους ἔφη χρῆναι πληροῦν ναῦς ὡς δύνανται
πλείστας. καὶ ναυμαχίας ἀπόπειραν λαμβάνειν.
ἐλπίζειν γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τι ἔργον ἄξιον τοῦ κινδύνου
ἐς τὸν πόλεμον κατεργάσεσθαι. ξυνανέπειθε
δὲ καὶ ὁ ἑρμοκράτης οὐχ ἥκιστα τοῦ ταῖς ναυσὶ μὴ
ἀθυμεῖν ἐπιχειρῆσαι πρὸς τοὺς ἀθηναίους. λέγων
οὐδὲ ἐκείνους πάτριον τὴν ἐμπειρίαν οὐδὲ ἀίδιον [ονσ.]
τῆς θαλάσσης ἔχειν. ἀλλ' ἠπειρώτας μᾶλλον τῶν
συρακουσίων ὄντας. καὶ ἀναγκασθέντας ὑπὸ μήδων
ναυτικοὺς γενέσθαι. καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς [καὶ] [τολμηροὶ]
καὶ ἀθηναίους τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους [ἀθηναῖοι]
ἂν αὐτοῖς φαίνεσθαι. ᾧ γὰρ ἐκεῖνοι τοὺς πέλας οὐ δυ-
νάμει ἔστιν ὅτε προύχοντες. τῷ δὲ θράσει ἐπιχειροῦν-
τες καταφοβοῦσι· καὶ σφᾶς ἂν τὸ αὐτὸ ὁμοίως τοῖς
ἐναντίοις ὑποσχεῖν. καὶ συρακουσίους εὖ εἰδέναι
ἔφη τῷ τολμῆσαι ἀπροσδοκήτως πρὸς τὸ ἀθη-
ναίων ναυτικὸν ἀντιστῆναι. πλέον τι διὰ τὸ τοιοῦτον ἐκ-
πλαγέντων αὐτῶν περιεσομένους, ἢ ἀθηναίους
τῇ ἐπιστήμῃ τὴν συρακουσίων ἀπειρίαν βλάψον-
τας. ἰέναι οὖν ἐκέλευεν ἐς τὴν πεῖραν τοῦ ναυτικοῦ
καὶ μὴ ἀποκνεῖν. καὶ οἱ μὲν συρακούσιοι. τοῦ τε γυ-
λίππου καὶ τοῦ ἑρμοκράτους [καὶ] εἴ του ἄλλου πειθόν-
των ὥρμηντό τε εἰς τὴν ναυμαχίαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλή-
ρουν. ὁ δὲ γύλιππος ἐπειδὴ παρεσκευάσατο τὸ ναυ-
τικὸν ἀγαγὼν ὑπὸ νύκτα πᾶσαν τὴν στρατιὰν τὴν
πεζὴν· αὐτὸς μὲν τοῖς ἐν τῷ πλημμυρίῳ τείχεσι
κατὰ γῆν ἔμελλε προσβαλεῖν. αἱ δὲ τριήρεις τῶν
συρακουσίων ἅμα καὶ ἀπὸ ξυνθήματος. πέντε μὲν [sign.]

δύο λιμένες

νεώριον

στόμα.

καὶ τριάκοντα ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον. αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσονος. οὗ ἦν καὶ τὸ νεώριον αὐτοῖς. καὶ περιέπλεον βουλόμενοι πρὸς τὰς ἐντὸς προσμῖξαι. καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ πλημμυρίῳ. ὅπως οἱ ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβῶνται. οἱ δ᾽ ἀθηναῖοι διὰ τάχους ἀντιπληρώσαντες ἑξήκοντα ναῦς, ταῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ τριάκοντα τῶν συρακοσίων τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ἐναυμάχουν. ταῖς δὲ ἐπιλοίποις ἀπήντων ἐπὶ τὰς ἐκ τοῦ νεωρίου περιπλεούσας. καὶ εὐθὺς πρὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου λιμένος ἐναυμάχουν. καὶ ἀντεῖχον ἀλλήλοις ἐπὶ πολύ. οἱ μὲν βιάσασθαι βουλόμενοι τὸν ἔσπλουν. οἱ δὲ κωλύειν. ἐν τούτῳ δὲ γύλιππος τῶν ἐν τῷ πλημμυρίῳ ἀθηναίων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων. καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τὴν γνώμην προσεχόντων φθάνει προσπεσὼν ἅμα τῇ ἕῳ αἰφνιδίως τοῖς τείχεσι καὶ αἱρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον. ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἐλάσσω δύο οὐχ ὑπομεινάντων τῶν φυλάκων ὡς εἶδον τὸ μέγιστον ῥᾳδίως ληφθέν. καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου ἁλόντος χαλεπῶς οἱ ἄνθρωποι ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ ὁλκάδα τινὰ κατέφυγον ἐξεκομίζοντο ἐς τὸ στρατόπεδον. τῶν γὰρ συρακοσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ ναυμαχίᾳ ὑπὸ τριήρους μιᾶς καὶ εὖ πλεούσης ἐπεδιώκοντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τειχίσματα ἡλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ συρακούσιοι ἐτύγχανον ἤδη νικώμενοι. καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν φεύγοντες ῥᾷον παρέπλευσαν. αἱ γὰρ

τῶν συρακουσίων αἱ πρὸ τοῦ στόματος νῆες ναυμαχοῦ-
σαι, βιασάμεναι τὰς τῶν ἀθηναίων ναῦς, οὐδενὶ
κόσμῳ ἐσέπλεον. καὶ ταραχθεῖσαι περὶ ἀλλήλας
παρέδοσαν τὴν νίκην τοῖς ἀθηναίοις· ταύ-
τας γὰρ ἔτρεψαν. καὶ ὑφ' ὧν τὸ πρῶτον ἐνικῶντο ἐν
τῷ λιμένι. καὶ ἕνδεκα μὲν ναῦς τῶν συρακουσίων
κατέδυσαν. καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ἀνθρώπων ἀπέκτειναν
πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν οὓς ἐζώγρησαν· τῶν δὲ
σφετέρων τρεῖς νῆες διεφθάρησαν. τὰ δὲ ναυάγια
ἀνελκύσαντες τῶν συρακουσίων, καὶ τροπαῖον,
ἐν τῷ νησιδίῳ στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ πλημμυρίου,
ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. οἱ δὲ συρακού-
σιοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὕτως ἐπεπράγεσαν.
τὰ δ' ἐν τῷ πλημμυρίῳ τείχη εἶχον, καὶ τροπαῖα ἔ-
στησαν αὐτῶν τρία. καὶ τὸ μὲν ἕτερον, τοῖν δυοῖν
τειχοῖν τοῖν ὕστερον ληφθέντοιν, κατέβαλον. τὰ
δὲ δύο ἐπισκευάσαντες ἐφρούρουν. ἄνθρωποι δ' ἐν τῶν
τειχῶν τῇ ἁλώσει ἀπέθανον, καὶ ἐζωγρήθησαν
πολλοί. καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα ἑάλω.
ὥστε γὰρ ταμιείῳ χρωμένων τῶν ἀθηναίων
τοῖς τείχεσι, πολλὰ μὲν ἐμπόρων χρήματα καὶ
σῖτος ἐνῆν. πολλὰ δὲ καὶ τῶν τριηράρχων· ἐ-
πεὶ καὶ ἱστία τεσσαράκοντα τριήρων καὶ τἆλλα
σκεύη ἐγκατελείφθη. καὶ τριήρεις ἀνειλκυσ-
μέναι τρεῖς. μέγιστον δὲ καὶ ἐν τοῖς πρῶτον ἐκά-
κωσε τὸ στράτευμα τὸ τῶν ἀθηναίων, ἡ τοῦ πλη-
μυρίου λῆψις. οὐ γὰρ ἔτι οὐδ' οἱ ἔσπλοι ἀσφα-
λεῖς ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων. οἱ
γὰρ συρακούσιοι ναυσὶν αὐτόθι ἐφορμοῦντες

formidin.

ἐκώλυον. καὶ διὰ μάχης ἤδη ἐγίνοντο αἱ εἰσκομιδαί.
ἔς τε τὰ ἄλλα κατάπληξιν παρέσχε καὶ ἀθυμίαν
τῷ στρατεύματι. μετὰ δὲ τοῦτο ναῦς τε ἐκπέμπου
σιν δώδεκα οἱ συρακούσιοι. καὶ ἀγάθαρχον ἐπ' αὐ
τῶν συρακούσιον ἄρχοντα. καὶ αὐτῶν μία μὲν ἐς
πελοπόννησον ᾤχετο πρέσβεις ἄγουσα. οἵπερ
τὰ σφέτερα φράσωσιν. ὅτι ἐν ἐλπίσι εἰσὶν. καὶ
τὸν ἐκεῖ πόλεμον μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίνεσθαι.
αἱ δὲ ἕνδεκα νῆες πρὸς τὴν ἰταλίαν ἔπλευσαν.
πυνθανόμεναι πλοῖα τοῖς ἀθηναίοις γέμοντα
χρημάτων προσπλεῖν. καὶ τῶν τε πλοίων ἐπιτυ

καυλωνιάτισ

χοῦσαι τὰ πολλὰ διέφθειραν. καὶ ξύλα ναυπη
γήσιμα ἐν τῇ καυλωνιάτιδι κατέκαυσαν ἃ τοῖς
ἀθηναίοις ἑτοῖμα ἦν. ἔς τε λοκροὺς μετὰ ταῦ
τα ἦλθον. καὶ ὁρμουσῶν αὐτῶν κατέπλευσε μί
α τῶν ὁλκάδων τῶν ἀπὸ πελοποννήσου ἄγου
σα θεσπιέων ὁπλίτας. καὶ ἀναλαβόντες αὐτοὺς
οἱ συρακούσιοι ἐπὶ τὰς ναῦς παρέπλεον ἐπ' οἴκου.
φυλάξαντες δ' αὐτοὺς οἱ ἀθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶν

μέγαρα

πρὸς τοῖς μεγάροις, μίαν μὲν ναῦν λαμβά
νουσι αὐτοῖς ἀνδράσιν. τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἐδυνή
θησαν. ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐς τὰς συρακούσας.

tumultuaria pugna.

ἐγένετο δὲ περὶ τῶν σταυρῶν ἀκροβολισμὸς ἐν
τῷ λιμένι. οὓς οἱ συρακούσιοι πρὸ τῶν παλαι
ῶν νεωσοίκων κατέπηξαν ἐν τῇ θαλάσσῃ· ὅ
πως αὐτοῖς αἱ νῆες ἐντὸς ὁρμοῖεν. καὶ οἱ ἀθηνα
ῖοι ἐπιπλέοντες μὴ βλάπτοιεν ἐμβάλλοντες.

ναῦς μυριοφόρος

προσαγαγόντες γὰρ ναῦν μυριοφόρον αὐτοῖς,

οἱ ἀθηναῖοι· πύργους τε ξυλίνους ἐχούσαν καὶ πα-
ραφράγματα, ἔκ τε τῶν ἀκατίων ὠνεῦον ἀναδούμενοι
τοὺς σταυροὺς καὶ ἀνέλκων· καὶ κατακολυμβῶντες
ἐξέπριον· οἱ δὲ συρακούσιοι ἀπὸ τῶν νεωσοίκων
ἔβαλον· οἱ δ' ἐκ τῆς ὁλκάδος ἀντέβαλλον· καὶ τέλος
τοὺς πολλοὺς τῶν σταυρῶν ἀνεῖλον οἱ ἀθηναῖοι.
χαλεπωτάτη δ' ἦν τῆς σταυρώσεως ἡ κρύφιος·
ἦσαν γὰρ τῶν σταυρῶν οὓς οὐχ ὑπερέχοντας τοὺς θα-
λάσσης κατέπηξαν· ὥστε δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι·
μὴ οὐ προϊδών τις ὥσπερ περίερμα περιβάλε
τὴν ναῦν· ἀλλὰ καὶ τούτους κολυμβηταὶ δυό-
μενοι ἐξέπριον μισθοῦ· ὅμως δὲ αὖθις οἱ συρα-
κούσιοι ἐσταύρωσαν· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἀλ-
λήλους οἷον εἰκὸς τῶν στρατοπέδων ἐγγὺς ὄντων καὶ
ἀντιτεταγμένων ἐμηχανῶντο· καὶ ἀκροβολισμοῖς
καὶ πείραις παντοίαις ἐχρῶντο· ἔπεμψαν δὲ καὶ
ἐς τὰς πόλεις πρέσβεις οἱ συρακούσιοι, κορινθίων
καὶ ἀμβρακιωτῶν καὶ λακεδαιμονίων ἀγγέλλον-
τάς τε τὴν τοῦ πλημμυρίου λῆψιν, καὶ τῆς ναυμα-
χίας πέρι· ὡς οὐ τῇ τῶν πολεμίων ἰσχύϊ μᾶλλον
ἢ τῇ σφετέρᾳ ταραχῇ ἡσσηθεῖεν· τά τε ἄλλα
δηλώσοντας ὅτι ἐν ἐλπίσι εἰσί· καὶ ἀξιώσοντας
ξυμβοηθεῖν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ·
ὡς καὶ τῶν ἀθηναίων προσδοκίμων ὄντων ἄλ-
λῃ στρατιᾷ· καὶ ἢν φθάσωσιν αὐτοὶ πρότερον
διαφθείραντες τὸ παρὸν στράτευμα αὐτῶν
διαπολεμησομένων. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ σικελίᾳ
ταῦτα ἔπρασσον· ὁ δὲ δημοσθένης ἐπεὶ ξυνελέ-
γη αὐτῷ στράτευμα· ὃ ἔδει ἔχοντα ἐς τὴν σικε-

ἐκήνοσω χ αι περιῆσον·

περίερμα

λαν βοηθεῖν· ἄρας ἐκ τῆς αἰγίνης καὶ πλεύσας πρὸς
τὴν πελοπόννησον τῷ τε χαρικλεῖ, καὶ ταῖς τριάκον
τα ναυσὶ τῶν ἀθηναίων ξυνεμίσγε· καὶ παραλαβόν
τες τῶν ἀργείων ὁπλίτας τινὰς ἐπὶ τὰς ναῦς, ἔπλεον
ἐς τὴν λακωνικήν· καὶ πρῶτον μὲν τῆς ἐπιδαύρου
τι τῆς λιμηρᾶς ἐδῄωσαν· ἔπειτα σχόντες ἐς τὰ κα
ταντικρὺ κυθήρων τῆς λακωνικῆς, ἔνθα τὸ ἱερὸν
τοῦ ἀπόλλωνός ἐστι· τῆς τε γῆς ἔστιν ἃ ἐδῄωσαν καὶ
ἐτείχισαν ἰσθμῶδές τι χωρίον· ἵνα δὴ οἵ τε εἵλωτες τῶν
λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐτομολῶσι· καὶ λῃσταὶ
ἐξ αὐτοῦ ὥσπερ ἐκ τῆς πύλου ἁρπαγὴν ποιῶνται.
καὶ ὁ μὲν δημοσθένης εὐθὺς ἐπειδὴ ξυγκατέλα
βε τὸ χωρίον, ἐπέπλει ἐπὶ τῆς κερκύρας· ὅπως
καὶ τῶν ἐκεῖθεν ξυμμάχων παραλαβὼν τὸν ἐς
τὴν σικελίαν πλοῦν ὅτι τάχιστα ποιῆται· ὁ δὲ
χαρικλῆς περιμείνας ἕως τὸ χωρίον ἐξετείχισε·
καὶ καταλιπὼν φυλακὴν αὐτοῦ, ἀπεκομίζετο
καὶ αὐτὸς ὕστερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐπ' οἴκου.
καὶ οἱ ἀργεῖοι ἅμα· ἀφίκοντο δὲ καὶ τῶν θρᾳκῶν
τῶν μαχαιροφόρων τοῦ διακοῦ γένους ἐς τὰς ἀθή
νας πελτασταὶ, ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ τριακό
σιοι καὶ χίλιοι· οὓς ἔδει τῷ δημοσθένει ἐς τὴν
σικελίαν ξυμπλεῖν· οἱ δ' ἀθηναῖοι ὡς ὕστερον ἧ
κον διενοοῦντο αὐτοὺς πάλιν ὅθεν ἦλθον ἐς θρᾴκην
ἀποπέμπειν· τὸ γὰρ ἔχειν πρὸς τὸν ἐκ τῆς δε
κελείας πόλεμον αὐτοὺς πολυτελὲς ἐφαίνετο·
Δραχμὴν γὰρ τῆς ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβανεν.
Ἐπειδὴ γὰρ ἡ δεκέλεια τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ

κύθηρα
ἀπόλλωνος ἱερὸν

θρᾷκες μαχαιροφόροι διακοῦ γένος

πάσης τῆς στρατιᾶς ἐν τῷ θέρει τούτῳ τειχισθεῖσα·
ὕστερον δὲ φρουραῖς ὑπὸ τῶν πόλεων κατὰ διαδοχὴν
χρόνου ἐπιούσων τῇ χώρᾳ ἐπῳκεῖτο, πολλὰ ἔβλαπτε
τοὺς ἀθηναίους, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρημάτων τ' ὀλέ
θρῳ καὶ ἀνθρώπων φθορᾷ ἐκάκωσε τὰ πράγματα. πρό
τερον μὲν γὰρ βραχεῖαι γιγνόμεναι αἱ εἰσβολαὶ τὸν interuphoit
ἄλλον χρόνον τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώλυον. τότε
δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένων. καὶ ὅτε μὲν καὶ πλε
όνων ἐπιόντων. ὅτε δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης φρουρ
καταθεούσης τε τὴν χώραν, καὶ λῃστείας ποιουμένης
βασιλέως τε παρόντος τοῦ τῶν λακεδαιμονίων
ἄγιδος, ὃς οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο.
μεγάλα οἱ ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο. τῆς τε γὰρ χώρας
ἁπάσης ἐστέρηντο, καὶ ἀνδραπόδων πλέον ἢ δύο μυ
ριάδες ηὐτομολήκεσαν. καὶ τούτων πολὺ μέρος χει
ροτέχναι. πρόβατά τε πάντα ἀπωλώλει καὶ ὑπο gregal.
ζύγια. ἵπποι τε ὁσημέραι ἐξελαυνόντων τῶν ἱππέων armenta.
πρός τε τὴν δεκέλειαν καταδρομὰς ποιουμέν
καὶ κατὰ τὴν φυλασσόντων, οἱ μὲν ἀπεχωλοῦν χώραν
το ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ ξυνεχῶς ταλαιπωροῦν τραχεῖα
τες. οἱ δὲ ἐτιτρώσκοντο. ἥ τε τῶν ἐπιτηδείων παρα
κομιδὴ ἐκ τῆς εὐβοίας πρότερον ἐκ τοῦ ὠρωποῦ κα
τὰ γῆς, διὰ τῆς δεκελείας θᾶσσον οὖσα περὶ σού σούνιον
νιον κατὰ θάλασσαν, πολυτελὴς ἐγίγνετο. τῶν
τε πάντων ὁμοίως ἐπακτῶν ἐδεῖτο ἡ πόλις.
καὶ ἀντὶ τοῦ πόλις εἶναι φρούριον κατέστη. πρὸς
γὰρ τῇ ἐπάλξει τὴν τε ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν

οἱ ἀθηναῖοι φυλάσσοντες· τὴν δὲ νύκτα καὶ ξύμπαν-
τες πλὴν τῶν ἱππέων· οἱ μὲν ἐφ' ὅπλοις ποιούμενοι·
οἱ δ' ἐπὶ τοῦ τείχους· καὶ θέρους καὶ χειμῶνος ἐταλαι-
πώρουν· μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπίεζεν ὅτι δύο πολέμους
ἅμα εἶχον· καὶ ἐς φιλονεικίαν καθέστασαν τοιαύτην
ἣν πρὶν γενέσθαι ἠπίστησεν ἄν τις ἀκούσας· τὸ γὰρ
αὐτοὺς πολιορκουμένους ἐπιτειχισμῷ ὑπὸ πελο-
ποννησίων μηδ' ὣς ἀποστῆναι ἐκ τῆς σικελίας ἀλ-
λὰ ἐκεῖ συρακούσας τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν
πόλιν οὐδὲν ἐλάσσονα αὐτήν τε καθ' αὑτὴν
τῶν ἀθηναίων, καὶ τὸν παράλογον τοσοῦτον ποιῆ-
σαι τοῖς ἕλλησι τῆς δυνάμεως καὶ τόλμης, ὅσον κα- (δυνατοῦ;)
τ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ μὲν ἐνιαυτόν, οἱ δὲ τριῶν γε (γρ. περιοίσαιν.)
ἐτῶν οὐδεὶς πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν αὐ-
τούς· εἰ οἱ πελοποννήσιοι ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώραν.
ὥστε ἔτει ἑπτακαιδεκάτῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐσ-
βολὴν ἦλθον ἐς σικελίαν, ἤδη τῷ πολέμῳ κατὰ
πάντα τετρυχωμένοι. ὁ πόλεμον οὐδὲν ἐλάσσω
προσανείλοντο τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος ἐκ πε-
λοποννήσου· δι' ἃ καὶ τότε ὑπὸ τῆς δεκελείας πολ-
λὰ βλαπτούσης καὶ τῶν ἄλλων ἀναλωμάτων
μεγάλων προσπιπτόντων ἀδύνατοι ἐγένοντο τοῖς
χρήμασι· καὶ τὴν εἰκοστὴν ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον
τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντὶ τοῦ φόρου τοῖς ὑπηκόοις
ἐποίησαν πλείω νομίζοντες ἂν σφίσι χρήματα
οὕτω προσιέναι. αἱ μὲν γὰρ δαπάναι οὐχ ὁμοί-
ως καὶ πρίν· ἀλλὰ πολλῷ μείζους καθέστασαν ὅ-
σῳ καὶ μείζων ὁ πόλεμος ἦν· αἱ δὲ πρόσοδοι

ἀπώλλυντο. τοὺς οὖν θρᾷκας τοὺς τῷ δημοσθένει
ὑστερήσαντας διὰ τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν χρη-
μάτων, οὐ βουλόμενοι δαπανᾶν εὐθὺς ἀπέπεμπον.
προστάξαντες κομίσαι αὐτοὺς διιτρέφει. καὶ εἰπόν-
τες ἅμα ἐν τῷ παράπλῳ, ἐπορεύοντο γὰρ δι' εὐρί-
που. καὶ τοὺς πολεμίους, ἤν τι δύνωνται ἀπ' αὐτῶν
βλάψαι. ὁ δὲ ἔς τε τὴν τάναγραν ἀπεβίβασεν αὐτοὺς τάναγρα
καὶ ἁρπαγήν τινα ἐποιήσατο διὰ τάχους καὶ ἐκ
χαλκίδος τῆς εὐβοίας ἀφ' ἑσπέρας διέπλευσε
τὸν εὔριπον. καὶ ἀποβιβάσας ἐς τὴν βοιωτίαν
ἦγεν αὐτοὺς ἐπὶ μυκαλησσόν. καὶ τὴν μὲν νύκτα μυκαλησσὸς
λαθὼν πρὸς τῷ ἑρμαίῳ ηὐλίζετο. ἀπέχει δὲ τῆς ἑρμαῖον
μυκαλησσοῦ ἑκκαίδεκα μάλιστα σταδίους. ἅμα δὲ
τῇ ἡμέρᾳ, τῇ πόλει προσέκειτο οὔσῃ μεγάλῃ. καὶ
αἱρεῖ ἀφυλάκτοις τε ἐπιπεσών, καὶ ἀπροσδοκή-
τοις. μὴ ἄν ποτέ τινας σφίσιν ἀπὸ θαλάσσης τοσοῦ-
τον ἐπαναβάντας ἐπιθέσθαι, τοῦ τείχους ἀσθενοῦς
ὄντος. καὶ ἔστιν ᾗ καὶ πεπτωκότος. τοῦ δὲ βραχέος [illegible]
ᾠκοδομημένου, καὶ πυλῶν ἅμα διὰ τὴν ἄδειαν
ἀνεῳγμένων. ἐσπεσόντες δὲ οἱ θρᾷκες ἐς τὴν μυ-
καλησσὸν τάς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερὰ ἐπόρθουν.
καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐφόνευον. φειδόμενοι οὔτε πρεσ-
βυτέρας οὔτε νεωτέρας ἡλικίας. ἀλλὰ πάντας ἑξῆς
ὅτῳ ἐντύχοιεν καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας κτείνον-
τες. καὶ προσέτι καὶ ὑποζύγια καὶ ὅσα ἄλλα ἔμ-
ψυχα ἴδοιεν. τὸ γὰρ γένος τὸ τῶν θρᾳκῶν ὁμοῖα φύσις θρᾳκῶν
τοῖς μάλιστα τοῦ βαρβαρικοῦ, ἐν ᾧ ἂν θαρσήσῃ

et plurima mortis imago. Ludo

φονικώτατόν ἐστι. καὶ τότε ἄλλη τε ταραχὴ οὐκ ὀ-
λίγη. καὶ ἰδέα πᾶσα καθειστήκει ὀλέθρου. καὶ
ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων. ὅπερ μέγιστον
ἦν αὐτόθι. καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖδες ἐσεληλυθότες
κατέκοψαν πάντας. καὶ ξυμφορὰ τῇ πόλει πά-
σῃ οὐδεμιᾶς ἥσσων μᾶλλον ἑτέρας, ἀδόκητός τε ἐπέ-
πεσεν αὕτη καὶ δεινή. οἱ δὲ θηβαῖοι αἰσθόμενοι
ἐβοήθουν. καὶ καταλαβόντες προκεχωρηκότας ἤδη
τοὺς θρᾷκας οὐ πολὺ τήν τε λείαν ἀφείλοντο. καὶ
αὐτοὺς φοβήσαντες καταδιώκουσιν ἐπὶ τὸν εὔριπον.
καὶ τὴν θάλασσαν οὗ αὐτοῖς τὰ πλοῖα ἃ ἤγαγεν
ὥρμει. καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐσβάσει
τοὺς πλείστους οὔτε ἐπισταμένους νεῖν· τῶν τε ἐν τοῖς
πλοίοις ὡς ἑώρων τὰ ἐν τῇ γῇ, ὁρμισάντων ἔξω

σχ̃ iacti̅ nh.

τοξεύματος τὰ πλοῖα, ἐπεὶ ἔν γε τῇ ἄλλῃ ἀνα-
χωρήσει οὐκ ἀτόπως οἱ θρᾷκες πρὸς τὸ τῶν θη-
βαίων ἱππικόν, ὅπερ πρῶτον προσέκειτο προεκ-

ἐπιχώριος τάξις.

θέοντες καὶ ξυστρεφόμενοι ἐν ἐπιχωρίῳ τάξει τὴν
φυλακὴν ἐποιοῦντο. καὶ ὀλίγοι αὐτῶν ἐν τούτῳ
διεφθάρησαν. μέρος δέ τι καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτῇ
δι' ἁρπαγὴν ἐγκαταληφθὲν ἀπώλετο. οἱ δὲ ξύμ-
παντες τῶν θρᾳκῶν πεντήκοντα καὶ διακόσιοι
ἀπὸ τριακοσίων καὶ χιλίων ἀπέθανον. διέφ-
θειραν δὲ καὶ τῶν θηβαίων καὶ τῶν ἄλλων οἱ
ξυνεβοήθησαν ἐς εἴκοσι μάλιστα ἱππέας τε καὶ
ὁπλίτας ὁμοῦ. καὶ θηβαίων καὶ τῶν βοιωταρχῶν
σκιρφώνδαν· τῶν δὲ μυκαλησσίων μέρος τι ἀπα-

ἀπαναλώθη. τὰ μὲν κατὰ τὴν μυκαλησσὸν πά-
θει χρησαμένων οὐδενὸς ὡς ἐπὶ μεγέθει τῶν κατὰ
τὸν πόλεμον ἧσσον ὀλοφύρασθαι ἀξίω. τοιαῦτα ξυνέ-
βη. ὁ δὲ Δημοσθένης τότε ἀποπλέων ἐκ τῆς κερκύ-
ρας μετὰ τὴν ἐκ τῆς λακωνικῆς τείχισιν ὁλκάδα ὁρ-
μοῦσαν ἐν φειᾶ τῆ ἠλείων ἐν ᾗ οἱ κορίνθιοι ὁπλῖται   φειά
ἐς τὴν σικελίαν ἔμελλον περαιοῦσθαι, αὐτὴν μὲν
διαφθείρει. οἱ δ' ἄνδρες ἀποφυγόντες ὕστερον λαβόν-
τες ἄλλην ἔπλεον. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος ὁ
Δημοσθένης ἐς τὴν ζάκυνθον καὶ κεφαληνίαν   ζάκυνθος, κεφαληνία
ὁπλίτας τε παρέλαβε. καὶ ἐκ τῆς ναυπάκτου τῶν   ναύπακτος
μεσσηνίων μετεπέμψατο. καὶ ἐς τὴν ἀντιπέρας
ἤπειρον τῆς ἀκαρνανίας διέβη. ἐς ἀλυζίαν τε καὶ   ἀλυζίαν, ἀνακτόριον
ἀνακτόριον. ὃ αὐτοὶ εἶχον. ὄντι δ' αὐτῷ περὶ ταῦτα ὁ
εὐρυμέδων ἀπαντᾷ ἐκ τῆς σικελίας ἀποπλέων.
ὃς τότε τοῦ χειμῶνος τὰ χρήματα ἄγων τῆ στρατιᾷ ἀ-
πεπέμφθη. καὶ ἀγγέλλει τά τ' ἄλλα καὶ ὅτι πυ-
θοιτο κατὰ πλοῦν ἤδη ὢν τὸ πλημμύριον ὑπὸ τῶν   κόν
συρακουσίων ἑαλωκός. ἀφικνεῖται δὲ καὶ ὁ κόν
παρ' αὐτούς. ὃς ἦρχε ναυπάκτου. ἀγγέλλων ὅτι αἱ
πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν κορινθίων, αἱ σφίσιν
ἀνθορμοῦσαι· οὔτε καταλύουσι τὸν πόλεμον ναυ-
μαχεῖν τε μέλλουσι. πέμπειν οὖν ἐκέλευσεν αὐ-
τοὺς ναῦς ὡς οὐχ ἱκανὰς οὔσας δυοῖν δεούσαις
εἴκοσι τὰς ἑαυτῶν πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε
καὶ εἴκοσι ναυμαχεῖν. τῷ μὲν οὖν κόνωνι δέκα
ναῦς ὁ δημοσθένης καὶ ὁ εὐρυμέδων τὰς ἄριστα
σφίσι πλεούσας ἀφ' ὧν αὐτοὶ εἶχον συμπέμπουσι

προσ τὰς ἐν τῇ ναυπάκτῳ. αὐτοὶ δὲ τὰ περὶ τῆς στρατιᾶς
τὸν ξύλλογον ἡτοιμάζοντο. εὐρυμέδων μὲν ἐς τὴν
κέρκυραν πλεύσας καὶ πεντεκαίδεκά τε ναῦς πλη-
ροῦν κελεύσας αὐτοὺς καὶ ὁπλίτας καταλεγόμενος.
ξυνῆρχε γὰρ ἤδη δημοσθένει ἀποστραπόμενος ὥσ-
περ καὶ ἠρέθη. δημοσθένης δὲ ἐκ τῶν περὶ τὴν
ἀκαρνανίαν χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς
ξυναγείρων. οἱ δὲ ἐκ τῶν συρακουσῶν. τότε μετὰ τὴν
τοῦ πλημμυρίου ἅλωσιν, πρέσβεις οἰχόμενοι ἐς τὰς
πόλεις, ἐπειδὴ ἔπεισάν τε καὶ ξυναγείραντες ἔμελ-
λον ἄξειν τὸν στρατὸν ὁ νικίας προπυθόμενος πέμ-
πει ἐς τῶν σικελῶν τοὺς τὴν δίοδον ἔχοντας καὶ
ξυμμάχους κεντόριπάς τε καὶ ἀλικυαίους καὶ ἄλ-
λους, ὅπως μὴ διαφήσουσι τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ
ξυστραφέντες κωλύσωσι διελθεῖν. ἄλλῃ γὰρ αὐτοὺς
οὐδὲ πειράσειν. ἀκραγαντῖνοι γὰρ οὐκ ἐδίδοσαν
διὰ τῆς ἑαυτῶν ὁδόν. πορευομένων δὲ ἤδη τῶν σι-
κελιωτῶν, οἱ σικελοὶ καθάπερ ἐδέοντο οἱ ἀθηναῖοι
ἐνέδραν τινὰ ποιησάμενοι ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαί-
φνης ἐπιγενόμενοι διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους
μάλιστα. καὶ τοὺς πρέσβεις πλὴν ἑνὸς τοῦ κο-
ρινθίου, πάντας. οὗτος δὲ τοὺς διαφυγόντας ἐς
πεντακοσίους καὶ χιλίους ἐκόμισεν ἐς τὰς συρα-
κούσας. καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ οἱ
καμαριναῖοι ἀφικνοῦνται αὐτοῖς βοηθοῦντες,
πεντακόσιοι μὲν ὁπλῖται. διακόσιοι δὲ ἀκοντισταὶ.
καὶ τοξόται τριακόσιοι. ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ γε-

ἀποστραπομε σσ

κεντόριπαι
ἀλικυαῖοι

χῶσι ναυτικόν τε ἐς πέντε ναῦς. καὶ ἀκοντίσας τετρα-
κοσίους καὶ ἱππέας διακοσίους. σχεδὸν γάρ τι ἤδη
πᾶσα σικελία πλὴν ἀκραγαντίνων· οὗτοι δ' οὐδ' ἐ-
μεθ' ἑτέρων ἦσαν. οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τοὺς ἀθηναί-
ους μετὰ τῶν συρακουσίων, οἱ πρότερον περιορώμε- [περιορώμ(εν)οι]
νοι ξυστάντες ἐβοήθουν. καὶ οἱ μὲν συρακούσιοι.
ὡς αὐτοῖς τὸ ἐν τοῖς σικελοῖς πάθος ἐγένετο ἐπέ-
σχον τὸ εὐθέως τοῖς ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν. ὁ
δὲ δημοσθένης καὶ εὐρυμέδων ἑτοίμης τῆς στρα-
τιᾶς οὔσης, ἔκ τῆς κερκύρας καὶ ἀπὸ τῆς ἠπεί-
ρου ἐπεραιώθησαν, ξυμπάσῃ τῇ στρατιᾷ τὸν ἰόνι[ον]
ἐπ' ἄκραν ἰαπυγίαν. καὶ ὁρμηθέντες αὐτόθεν [ἄκρα ἰαπυγία]
κατίσχουσιν ἐς τὰς χοιράδας νήσους ἰαπυγίας. [χοιράδαι νῆσοι]
καὶ ἀκοντίσας τέ τινας τῶν ἰαπύγων πεντήκοντα
καὶ ἑκατὸν τοῦ μεσαπίου ἔθνους ἀναβιβάζονται [μεσάπιοι]
ἐπὶ τοὺς ναῦς. καὶ τῷ ἄρτᾳ ὅσπερ καὶ τοὺς ἀ- [ἄρτα.]
κοντίσας δυνάστης ὢν παρέσχετο αὐτοῖς, ἀνανεω-
σάμενοι τινὰ παλαιὰν φιλίαν, ἀφικνοῦνται
ἐς μεταπόντιον τῆς ἰταλίας. καὶ τοὺς μεταποντί- [μεταπόντιον]
ους πείσαντες κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν, ἀκοντίσ[ας]
τε ξυμπέμπειν τριακοσίους καὶ τριήρεις δύο.
καὶ ἀναλαβόντες ταῦτα παρέπλευσαν ἐς θου- [θούριοι]
ρίαν. καὶ καταλαμβάνουσι νεωστὶ στάσει τοὺς
τῶν ἀθηναίων ἐναντίους ἐκπεπτωκότας.
καὶ βουλόμενοι τὴν στρατιὰν αὐτόθι πᾶσαν
ἀθροίσαντες εἴ τις ὑπελέλειπτο ἐξετάσαι. καὶ
τοὺς θουρίους πεῖσαι σφίσι ξυστρατεύειν τε

ὡς προθυμότατα, καὶ ἐπειδήπερ ἐν τούτῳ τύχης εἰσί, τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους τοῖς ἀθηναίοις νομίζειν, περιέμενον ἐν τῇ θουρίᾳ καὶ ἔπρασσον ταῦτα. οἱ δὲ πελοποννήσιοι καὶ οἱ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον, οἱ ἐν ταῖς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσίν, οἱ περ τῶν ὁλκάδων ἕνεκα τῆς ἐς σικελίαν κομιδῆς ἀνθώρμουν πρὸς τὰς ἐν ναυπάκτῳ ναῦς παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ καὶ προσπληρώσαντες ἔτι ναῦς ὥστε ὀλίγῳ ἐλάσσους εἶναι αὐτοῖς τῶν ἀττικῶν νεῶν, ὁρμίζονται κατὰ ἐρινεὸν τῆς ἀχαΐας ἐν τῇ ῥυπικῇ. καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μηνοειδοῦς ὄντος ἐφ᾽ ᾧ ὥρμουν, ὁ μὲν πεζὸς ἑκατέρωθεν προσβεβοηθηκότες τῶν τε κορινθίων καὶ τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων ἐπὶ ταῖς ἀνεχούσαις ἄκραις παρετέτακτο. αἱ δὲ νῆες τὸ μεταξὺ εἶχον ἐμφράξασαι. ἦρχε δὲ τοῦ ναυτικοῦ πολυάνθης κορίνθιος. οἱ δ᾽ ἀθηναῖοι ἐκ τῆς ναυπάκτου τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισίν. ἦρχε δὲ αὐτῶν δίφιλος, ἐπέπλευσαν αὐτοῖς. καὶ οἱ κορίνθιοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσύχαζον. ἔπειτα ἀρθέντος αὐτοῖς τοῦ σημείου, ἐπεὶ καιρὸς ἐδόκει εἶναι, ὥρμησαν ἐπὶ τοὺς ἀθηναίους καὶ ἐναυμάχουν. καὶ χρόνον ἀντεῖχον πολὺν ἀλλήλοις. καὶ τῶν μὲν κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται. τῶν δὲ ἀθηναίων κατέδυ μὲν οὐδεμία ἁπλῶς. ἑπτὰ δέ τινες ἄπλοι

ἐρινεὸν
ῥυπικῇ
μηνοειδοῦς

ἄπλοι

ἐγένοντο· ἀντίπρωροι ἐμβαλλόμεναι καὶ ἀναρ
ραγεῖσαι τὰς παρεξειρεσίας ὑπὸ τῶν κορινθίων παρεξειρεσία
νεῶν, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παχυτέρας τὰς ἐπωτίδας ἐχου ἐπωτίς
σῶν· ναυμαχήσαντες δὲ ἀντίπαλα μὲν καὶ ὡς αὐτοὺς
ἑκατέρους ἀξιοῦν νικᾶν. ὅμως δὲ τῶν ναυαγίων
κρατησάντων τῶν ἀθηναίων διά τε τὴν τοῦ ἀνέμου
ἄπωσιν αὐτῶν ἐς τὸ πέλαγος καὶ διὰ τὴν τῶν ἄπωσις
κορινθίων οὐκέτι ἐπαγωγὴν διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλή
λων. καὶ δίωξις οὐδεμία ἐγένετο, οὐδὲ ἄνδρες οὐδε
τέρων ἑάλωσαν. οἱ μὲν γὰρ κορίνθιοι καὶ πελοπον
νήσιοι πρὸς τῇ γῇ ναυμαχοῦντες ῥαδίως διεσώζοντο·
τῶν δ' ἀθηναίων οὐδεμία κατέδυ ναῦς. ἀποπλευ
σάντων δὲ τῶν ἀθηναίων ἐς τὴν ναύπακτον οἱ
κορίνθιοι εὐθὺς τροπαῖον ἔστησαν ὡς νικῶντες. ὅτι
πλείους τῶν ἐναντίων ναῦς ἄπλους ἐποίησαν·
καὶ νομίσαντες δι' αὐτὸ οὐχ ἡσσᾶσθαι· διόπερ οὐδ'
οἱ ἕτεροι νικᾶν· οἵ τε γὰρ κορίνθιοι ἡγήσαντο κρα
τεῖν, εἰ μὴ πολὺ ἐκρατοῦντο· οἱ δ' ἀθηναῖοι ἐνό
μιζον ἡσσᾶσθαι εἰ μὴ πολὺ ἐνίκων. ἀποπλευσάν
των δὲ τῶν πελοποννησίων καὶ τοῦ πεζοῦ δια
λυθέντος οἱ ἀθηναῖοι ἔστησαν τροπαῖον καὶ αὐ
τοὶ ἐν τῇ ἀχαΐᾳ ὡς νικήσαντες ἀπέχον τοῦ ἐρινεοῦ.
ἐν ᾧ οἱ κορίνθιοι ὥρμουν ὡς εἴκοσι σταδίους. καὶ
ἡ μὲν ναυμαχία οὕτως ἐτελεύτησε. ὁ δὲ δη
μοσθένης καὶ ὁ εὐρυμέδων ἐπειδὴ ξυστρατεύ
ειν αὐτοῖς οἱ θούριοι παρεσκευάσθησαν, ἑπτακο
σίοις μὲν ὁπλίταις τριακοσίοις δὲ ἀκοντισταῖς

κροτωνιάτις — τὰς μὲν ναῦς παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς
κροτωνιάτιδος. αὐτοὶ δὲ τὸν πεζὸν πάντα ἐξετά
συβαρίς — σαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ συβάρει ποταμῷ ἦγον δι(ὰ)
ὑλίας — τῆς θουριάδος γῆς. καὶ ὡς ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ὑλίᾳ
ποταμῷ, καὶ αὐτοῖς οἱ κροτωνιᾶται προσπέμψαν
τες εἶπον οὐκ ἂν σφίσι βουλομένοις εἶναι διὰ τῆς
hostia — γῆς σφῶν τὸν στρατὸν ἰέναι, ἐπικαταβάντες ηὐλί
σαντο πρὸς τὴν θάλασσαν. καὶ τὴν ἐκβολὴν
τοῦ ὑλίου. καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐς τὸ αὐτὸ ἀπήντ(ων).
τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀναβιβασάμενοι παρέπλεον
πέτρα ῥηγίνης — ἴσχοντες πρὸς ταῖς πόλεσι, πλὴν λοκρῶν ἕως
ἀφίκοντο ἐπὶ πέτραν τῆς ῥηγίνης. οἱ δὲ συρακού
σιοι ἐν τούτῳ πυνθανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλ(ουν)
αὖθις ταῖς ναυσὶν ἀποπειρᾶσαι ἐβού
λοντο. καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ τοῦ πεζοῦ. ἥν
περ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πρὶν ἐλθεῖν αὐτοὺς φθά
σαι βουλόμενοι ξυνέλεγον. παρεσκευάσαντο δὲ
τό τε ἄλλο ναυτικόν. ὡς ἐκ τῆς προτέρας ναυμα
χίας τι πλέον ἐνεῖδον σχήσοντες. καὶ τὰς πρώ
ρας τῶν νεῶν ξυντεμόντες ἐς ἔλασσον στεριφω — firmiores
τέρας ἐποίησαν. καὶ τὰς ἐπωτίδας ἐπέθεσαν
ταῖς πρώραις παχείας. καὶ ἀντηρίδας ἀπ'
αὐτῶν ὑπέτειναν πρὸς τοὺς τοίχους. ὡς ἐπὶ
ἓξ πήχεις ἐντός τε καὶ ἔξωθεν. ᾧπερ τρόπῳ
καὶ — οἱ κορίνθιοι πρὸς τὰς ἐν τῇ ναυπάκτῳ
ναῦς ἐπισκευασάμενοι πρώραθεν ἐναυμάχουν.
ἐνόμισαν γὰρ οἱ συρακούσιοι πρὸς τὰς τῶν

ἀθηναίων ναῦς· οὐχ ὁμοίως ἀντινεναυπηγημένας·
ἀλλὰ λεπτὰ τὰ πρῴραθεν ἐχούσας· διὰ τὸ μὴ
ἀντιπρῴροις μᾶλλον αὐτοὺς ἢ ἐκ περίπλου ταῖς
ἐμβολαῖς χρῆσθαι, οὐκ ἔλασσον σχήσειν. καὶ τὴν
ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυμαχίαν, οὐκ ἐν πολλῷ πο-
λλαῖς ναυσὶν οὖσαν πρὸς ἑαυτῶν ἔσεσθαι. ἀντίπρ-
ῳροι γὰρ ταῖς ἐμβολαῖς χρώμενοι ἀναρρήξειν τὰ
πρῴραθεν αὐτοῖς στερίφοις καὶ παχέσι, πρὸς κοῖ-
λα καὶ ἀσθενῆ παρέχοντες τοῖς ἐμβόλοις· τοῖς δὲ
ἀθηναίοις οὐκ ἔσεσθαι σφῶν ἐν στενοχωρίᾳ οὔτε
περίπλουν οὔτε διέκπλουν· ᾧπερ τῆς τέχνης
μάλιστα ἐπίστευον. αὐτοὶ γὰρ κατὰ τὸ δυνατὸν
τὸ μὲν οὐ δώσειν διεκπλεῖν· τὸ δὲ τὴν στενοχω-
ρίαν κωλύσειν· ὥστε μὴ περιπλεῖν· τῇ τε προτέρ
ἀμαθίᾳ τῶν κυβερνητῶν δοκούσῃ εἶναι,
τὸ ἀντίπρῳρον συγκροῦσαι, μάλιστ' ἂν αὐτοὶ χρή-
σασθαι· πλεῖστον γὰρ ἐν αὐτῷ σχήσειν· τὴν γὰρ
ἀνάκρουσιν οὐκ ἔσεσθαι τοῖς ἀθηναίοις ἐξω-
θουμένοις ἄλλοσε ἢ ἐς τὴν γῆν· καὶ ταύτην
δι' ὀλίγου, καὶ ἐς ὀλίγον· κατ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδ
τὸ ἑαυτῶν· τοῦ δ' ἄλλου λιμένος αὐτοὶ κρατήσειν·
καὶ ξυμφερομένους αὐτοὺς ἢν πῃ βιάζωνται,
ἐς ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς τὸ αὐτὸ προσπίπ-
τοντας ἀλλήλοις ταράξεσθαι. ὅπερ καὶ ἔβλα-
πτε μάλιστα τοὺς ἀθηναίους ἐπὶ πάσαις
ταῖς ναυμαχίαις, οὐκ οὔσης αὐτοῖς ἐς πάντα τὸν
λιμένα τῆς ἀνακρούσεως· ὥσπερ τοῖς συρακου-
σίοις· περιπλεῦσαι δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν σφ

περίπλουν
διέκπλουν

διέκπλοι, τὸ ἐμβάλλειν καὶ διασχίζειν τὴν τῶν ἐναντίων τάξιν
καὶ πάλιν ὑποστρέφειν· αἱ ἀναστροφαὶ δέ εἰσιν αἱ εἰς τοὐ-
πίσω ὑποχωρήσεις.

ἐχόντων τὴν ἐπίπλευσιν ἀπὸ τοῦ πελάγους τε
καὶ ἀνάκρουσιν οὐ δυνήσεσθαι αὐτούς. ἄλλως τε
καὶ τοῦ πλημμυρίου πολεμίου τε αὐτοῖς ἐσομένου.
καὶ τοῦ στόματος οὐ μεγάλου ὄντος τοῦ λιμένος. τοι-
αῦτα οἱ συρακούσιοι πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἐπιστή-
μην τε καὶ δύναμιν ἐπινοήσαντες καὶ ἅμα τε-
θαρρηκότες μᾶλλον ἤδη ἀπὸ τῆς προτέρας ναυ-
μαχίας ἐπεχείρουν ἅμα τῷ τε πεζῷ ἅμα καὶ
ταῖς ναυσί. καὶ τὸν μὲν πεζὸν ὀλίγω πρότερον
τὸν ἐκ τῆς πόλεως γύλιππος προυξαγαγὼν προσ-
ῆγε τῷ τείχει τῶν ἀθηναίων, καθόσον πρὸς
τὴν πόλιν αὐτοῦ ἑώρα. καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ὀλυμ-
πιείου, οἵ τε ὁπλῖται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν, καὶ οἱ ἱπ-
πεῖς καὶ ἡ γυμνητία τῶν συρακουσίων ἐκ
τοῦ ἐπὶ θάτερα προσῄει τῷ τείχει. αἱ δὲ νῆ-
ες μετὰ τοῦτο εὐθὺς ἐξέπλεον τῶν συρακουσί-
ων καὶ ξυμμάχων. καὶ οἱ ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον
αὐτοὺς οἰόμενοι τῷ πεζῷ μόνῳ πειράσειν.
ὁρῶντες δὲ καὶ τὰς ναῦς ἐπιφερομένας ἄφνω
ἐθορυβοῦντο. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τείχη καὶ
πρὸ τῶν τειχῶν τοῖς προσιοῦσιν ἀντεπαρα-
τάσσοντο. οἱ δὲ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ ὀλυμπι-
είου καὶ τῶν ἔξω κατὰ τάχος χωροῦντας. ἱπ-
πέας τε πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς ἀντεπεξήεσαν.
ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρουν. καὶ ἅμα ἐπὶ
τὸν αἰγιαλὸν παρεβοήθουν. καὶ ἐπειδὴ
πλήρεις ἦσαν, ἀντανῆγον πέντε καὶ ἑβδομή-
κοντα ναῦς. καὶ αἱ τῶν συρακουσίων ἦσαν

οἰκοδομήκοντα μάλιστα. τῆς δ' ἡμέρας ἐπὶ πολὺ
προσπλέοντες καὶ ἀνακρουόμενοι καὶ πειράσ
αντες ἀλλήλων καὶ οὐδέτεροι δυνάμενοι ἄξιον
τι λόγου παραλαβεῖν, εἰ μὴ ναῦν μίαν ἢ δύο
τῶν ἀθηναίων οἱ συρακούσιοι καταδύσαντες
διεκρίθησαν. καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν τειχῶν
ἀπῆλθε. τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν συρακούσιοι ἡσύ
χαζον οὐδὲν δηλοῦντες ὁποῖόν τι τὸ μέλλον ποιή
σουσιν. ὁ δὲ νικίας ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυ
μαχίας γενόμενα καὶ ἐλπίζων αὐτοὺς αὖθις ἀ
ἐπιχειρήσειν τούς τε τριηράρχους ἠνάγκαζεν ἐπι — ἐπισκευάζειν.
σκευάζειν τὰς ναῦς εἴ τίς τι ἐπεπονήκει. καὶ ὁλ
κάδας προώρμισε πρὸ τοῦ σφετέρου σταυρώ
ματος ὃ αὐτοῖς πρὸ τῶν νεῶν ἀντὶ λιμένος κλῃστοῦ — κλῃστοῦ λι
ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐπεπήγει. διαλιπούσας δὲ — μένος.
τὰς ὁλκάδας ὅσον δύο πλέθρα ἀπ' ἀλλήλων
κατέστησεν, ὅπως εἴ τις βιάζοιτο ναῦς, εἴη κατάφευ
ξις ἀσφαλής. καὶ πάλιν καθ' ἡσυχίαν ἔκ
πλους. παρασκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὅλην
τὴν ἡμέραν διετέλεσαν οἱ ἀθηναῖοι μέχρι
νυκτός. τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ συρακούσιοι τῆς μὲν
ὥρας πρωΐτερον. τῇ δ' ἐπιχειρήσει τῇ αὐτῇ τοῦ
τε πεζοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ προσέμισγον τοῖς ἀ
θηναίοις καὶ ἀντικαταστάντες ταῖς ναυσὶ τὸν αὐ
τὸν τρόπον αὖθις ἐπὶ πολὺ διῆγον τῆς ἡ
μέρας πειρώμενοι ἀλλήλων. πρὶν δὴ ἀρίστων — ἀρίστων,
ὁ πυρρίχου κορίνθιος ἄριστος ὢν κυβερνήτης — πυρρίχου
τῶν μετὰ συρακουσίων πείθει τοὺς σφετέρους

τοῦ ναυτικοῦ ἄρχοντας πέμψαντας ὡς τοὺς ἐν τῇ πό
λει ἐπιμελομένους κελεύειν ὅτι τάχιστα τὴν ἀ
γορὰν τῶν πολουμένων παρὰ τὴν θάλασσαν
ἐδώδιμα μεταστῆσαι κομίσαντας. καὶ ὅσα τις ἔχει ἐδώδιμα
πάντας ἐκεῖσε φέροντας ἀναγκάσαι πωλεῖν.
ὅπως αὐτοῦ ἐκβιβάσαντες τοὺς ναύτας, εὐθὺς
παρὰ τὰς ναῦς ἀριστοποιήσωνται. καὶ δι' ὀλίγου
αὖθις καὶ αὐθημερὸν ἀπροσδοκήτοις τοῖς ἀ
θηναίοις ἐπιχειρῶσι. καὶ οἱ μὲν πεισθέντες
ἔπεμψαν ἄγγελον, καὶ ἡ ἀγορὰ παρεσκευάσθη.
καὶ οἱ συρακούσιοι ἐξαίφνης πρύμναν κρουσά
μενοι πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἔπλευσαν. καὶ
εὐθὺς ἐκβάντες αὐτοῦ ἄριστον ἐποιοῦντο. οἱ δ' ἀ
θηναῖοι νομίσαντες αὐτοὺς ὡς ἡσσημένους
σφῶν πρὸς τὴν πόλιν ἀνακρούσασθαι
καθ' ἡσυχίαν ἐκβάντες τά τ' ἄλλα διέπρασσον.
καὶ τὰ ἀμφὶ τὸν ἄριστον. ὡς τῆς γε ἡμέρας ταύ
της οὐκέτι οἰόμενοι ἂν ναυμαχῆσαι. ἐξαίφ
νης δὲ οἱ συρακούσιοι πληρώσαντες τὰς ναῦς
ἐπέπλεον αὖθις. οἱ δὲ διὰ πολλοῦ θορύβου
καὶ ἄσιτοι οἱ πλείους οὐδενὶ κόσμῳ ἐσβάν
τες μόλις ποτὲ ἀντανήγοντο. καὶ χρόνον μέν τινα
φυλασσόμενοι ἀπέσχοντο ἀλλήλων φυλασσόμενοι. ἔπειτα
οὐκ ἐδόκει τοῖς ἀθηναίοις αὐτοῦ ὑπὸ σφῶν
αὐτῶν διαμέλλοντας κόπῳ ἁλίσκεσθαι. ἀλ
λ' ἐπιχειρεῖν ὅτι τάχιστα. καὶ ἐπιφερόμενοι ἐκ
παρακελεύσεως ἐναυμάχουν. οἱ δὲ συρακού
σιοι δεξάμενοι, ἠμύνοντο. καὶ ταῖς τε ναυσὶ

ἀντιπρῴροις χρώμενοι ὥσπερ διενοήθησαν. τῶν ἐμ
βόλων τῇ παρασκευῇ ἀνερρήγνυσαν τὰς τῶν ἀθη
ναίων ναῦς ἐπὶ πολὺ τῆς παρεξειρεσίας. καὶ οἱ ἀπὸ
τῶν καταστρωμάτων αὐτοῖς ἀκοντίζοντες, μεγάλα ἔ
βλαπτον τοὺς ἀθηναίους. πολὺ δ' ἔτι μείζω. οἱ ἐν τοῖς
λεπτοῖς πλοίοις περιπλέοντες τῶν συρακουσίων. καὶ ἔς τε τοὺς ταρσοὺς ὑποπίπτοντες τῶν πολεμίων — ταρσοὺς
νεῶν, καὶ ἐς τὰ πλάγια παραπλέοντες. καὶ ἐξ αὐτῶν
ἐς τοὺς ναύτας ἀκοντίζοντες. τέλος δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ
κατὰ κράτος ναυμαχοῦντες οἱ συρακούσιοι ἐνίκησαν.
καὶ οἱ ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ τῶν ὁλκά
δων τὴν καταφυγὴν ἐποιοῦντο ἐς τὸν ἑαυτῶν ὅρμον.
αἱ δὲ τῶν συρακουσίων νῆες μέχρι μὲν τῶν ὁλκά
δων ἐπεδίωκον. ἔπειτα αὐτοὺς αἱ κεραῖαι ὑπὲρ
τῶν ἔσπλων αἱ ἀπὸ τῶν ὁλκάδων δελφινοφόροι — δελφινοφόροι
ἠρμέναι ἐκώλυον. δύο δὲ νῆες τῶν συρακουσίων
ἐπαιρόμεναι τῇ νίκῃ προσέμιξαν αὐτῶν ἐγγύς,
καὶ διεφθάρησαν. καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν
ἑάλω. καταδύσαντες δ' οἱ συρακούσιοι τῶν ἀθηναί
ἑπτὰ ναῦς καὶ κατατραυματίσαντες πολλάς. ἄν
δράς τε τοὺς μὲν ζωγρήσαντες. τοὺς δ' ἀποκτείναν
τες ἀπεχώρησαν. καὶ τροπαῖά τε ἀμφοτέρων
τῶν ναυμαχιῶν ἔστησαν, καὶ τὴν ἐλπίδα ἤδη
ἰσχυρὰν εἶχον. ταῖς μὲν ναυσί, καὶ πολὺ κρείσ
σους εἶναι. δοκεῖν δὲ καὶ τὸν πεζὸν χειρώσεσθαι.
καὶ οἱ μὲν ὡς ἐπιθησόμενοι κατ' ἀμφότερα πα
ρεσκευάζοντο αὖθις. Ἐν τούτῳ δὲ δημοσθέ
νης καὶ εὐρυμέδων ἔχοντες τὴν ἀπὸ τῶν ἀθη
ναίων βοήθειαν παραγίγνονται. ναῦς τε τρεῖς καὶ

δελφὶς πρὸς ναυμαχίαν. πολεμιστήριον ὄργανον

ἑβδομήκοντα μάλιστα σὺν ταῖς ξενικαῖς· καὶ ὁπλί-
τας περὶ πεντακισχιλίους ἑαυτῶν καὶ τῶν συμμάχ(ων)·
ἀκοντιστάς τε βαρβάρους καὶ ἕλληνας οὐκ ὀλίγους
καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ τὴν ἄλλην,
παρασκευὴν ἱκανήν. καὶ τοῖς μὲν συρακουσί-
οις καὶ ξυμμάχοις κατάπληξις ἐν τῷ αὐτίκα οὐκ
ὀλίγη ἐγένετο· εἰ πέρας μηδὲν ἔσται σφίσι τοῦ
ἀπαλλαγῆναι τοῦ κινδύνου· ὁρῶντες οὐδὲ διὰ
pare ac simile. τὴν δεκέλειαν τειχιζομένην οὐδὲν ἧσσον στρα-
τὸν ἴσον καὶ παραπλήσιον τῷ προτέρῳ ἐπελη-
λυθότα· τήν τε τῶν ἀθηναίων δύναμιν παν-
ταχόσε πολλὴν φαινομένην· τῷ δὲ προτέρῳ
στρατεύματι τῶν ἀθηναίων ὡς ἐκ κακῶν ῥώμη
ἐγεγένητο τις ἐγένετο· ὁ δὲ δημοσθένης ἰδὼν ὡς εἶχε τὰ,
πράγματα καὶ νομίσας οὐχ οἷόν τε εἶναι διατρι-
βειν οὐδὲ παθεῖν ὅπερ ὁ νικίας ἔπαθεν·
ἀφικόμενος γὰρ ὁ νικίας τὸ πρῶτον φοβερός·
ὡς οὐκ εὐθὺς προσέκειτο ταῖς συρακούσαις·
ἀλλ' ἐν κατάνῃ διεχείμαζεν ὑπερώφθη· καὶ
ἔφθασεν αὐτὸν ἐκ τῆς πελοποννήσου στρατιᾷ
γύλιππος ἀφικόμενος. ἣν οὐδ' ἂν μετέπεμ-
ψαν οἱ συρακούσιοι εἰ ἐκεῖνος εὐθὺς ἐπέκειτο·
ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ οἰόμενοι εἶναι, ἅμα τ' ἂν ἔμα-
θον ἥσσους ὄντες· καὶ ἀποτετειχισμένοι ἦσαν
ἄν· ὥστε μηδ' εἰ μετέπεμψαν ἔτι ὁμοίως
ἂν αὐτοὺς ὠφελεῖν· ταῦτα οὖν ἀνασκοπῶν
ὁ δημοσθένης καὶ γιγνώσκων καὶ ὅτι καὶ
αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα
δεινότατός ἐστι τοῖς ἐναντίοις· ἐβούλετο ὅτι τάχος

ἀποχρήσασθαι τῇ παρούσῃ τοῦ στρατεύματος ἐκ
πλήξει. καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα τῶν συρα
κουσίων, ᾧ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι σφᾶς τοὺς ἀ
θηναίους ἁπλοῦν τε ὄν, εἰ καὶ ἐπικρατήσειέ τις
τῶν τ' ἐπιπολῶν τῆς ἀναβάσεως καὶ αὖθις τοῦ
ἐν αὐταῖς στρατοπέδου ῥαδίως ἂν αὐτὸ ληφθέν.
οὐδὲ γὰρ ὑπομεῖναι ἂν σφᾶς οὐδένα, ἠπείγετο
ἐπιθέσθαι τῇ πείρᾳ. καὶ οἱ ξυντομωτάτην
ἡγεῖτο διαπολέμησιν. ἢ γὰρ κατορθώσας ἕ
ξειν συρακούσας, ἢ ἀπάξειν τὴν στρατιάν. καὶ
οὐ τρίψεσθαι ἄλλως, ἀθηναίους τε καὶ τοὺς
ξυστρατευομένους, καὶ τὴν ξύμπασαν πόλιν.
πρῶτον μὲν οὖν τήν τε γῆν ἐξελθόντες τῶν συ
ρακουσίων ἔτεμνον οἱ ἀθηναῖοι περὶ τὸν ἀ ἀνάπου
ναπον καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράτουν ὥσ
περ τὸ πρῶτον τῷ τε πεζῷ καὶ ταῖς ναυσίν.
οὐδὲ γὰρ καθ' ἑκάτερα οἱ συρακούσιοι ἀντεπε
ξήεσαν, ὅτι μὴ τοῖς ἱππεῦσι καὶ ἀκοντισταῖς
ἀπὸ τοῦ ὀλυμπιείου. ἔπειτα μηχαναῖς ἔδοξε
τῷ δημοσθένει πρότερον ἀποπειρᾶσαι τοῦ
ἀποτειχίσματος. ὡς δὲ αὐτῷ προσαγαγόντι κα
τεκαύθησάν τε ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπὸ τοῦ τεί
χους ἀμυνομένων αἱ μηχαναί. καὶ τῇ ἄλλῃ στρα
τιᾷ πολλαχῇ προσβάλλοντες ἀπεκρούοντο οὐκ
ἔτι ἐδόκει διατρίβειν. ἀλλὰ πείσας τόν τε νι
κίαν καὶ τοὺς ἄλλους ξυνάρχοντας ὡς ἐπενόει
τὴν ἐπιχείρησιν τῶν ἐπιπολῶν ἐποιεῖτο. καὶ
ἡμέρας μὲν ἀδύνατα ἐδόκει εἶναι λαθεῖν,
προσελθόντας τε καὶ ἀναβάντας. παραγγεί-

λας δὲ πέντε ἡμερῶν σιτία· καὶ τοὺς λιθολόγους
καὶ τέκτονας πάντας λαβών· καὶ ἄλλην πα
ρασκευὴν τοξευμάτων τε· καὶ ὅσα ἔδει, ἢν κρα
τῶσι τειχίζοντας ἔχειν, αὐτὸς μὲν ἀπὸ πρώτου ὕ
πνου καὶ εὐρυμέδων καὶ μένανδρος ἀναλαβὼν
τὴν πρώτην στρατιὰν ἐχώρει πρὸς τὰς ἐπιπο
λάς. νικίας δὲ ἐν τοῖς τείχεσιν ὑπελέλειπτο.
καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸν εὐρύ
ηλον ᾗπερ καὶ ἡ προτέρα στρατιὰ τὸ πρῶτον
ἀνέβη. λανθάνουσί τε τοὺς φύλακας τῶν συρα
κουσίων. καὶ προσβάντες τὸ τείχισμα ὃ ἦν αὐ
τόθι τῶν συρακουσίων αἱροῦσι. καὶ ἄνδρας τι
νας τῶν φυλάκων ἀποκτείνουσιν. οἱ δὲ πλεί
ους διαφυγόντες εὐθὺς πρὸς τὰ στρατόπεδα
ἃ ἦν ἐπὶ τῶν ἐπιπολῶν τρία ἐν προτειχίσ
μασιν. ἓν μὲν τῶν συρακουσίων. ἓν δὲ τῶν ἄλ
λων σικελιωτῶν. ἓν δὲ τῶν ξυμμάχων ἀγγέλ
λουσι τὴν ἔφοδον. καὶ τοῖς ἑξακοσίοις τῶν συ
ρακουσίων οἳ καὶ πρῶτοι κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τῶν
ἐπιπολῶν φύλακες ἦσαν ἔφραζον. οἱ δὲ ἐβο
ήθουν τ' εὐθύς, καὶ αὐτοῖς ὁ δημοσθένης καὶ
οἱ ἀθηναῖοι ἐντυχόντες ἀμυνομένους προθύ
μως ἔτρεψαν. καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθὺς ἐχώρουν
ἐς τὸ πρόσθεν. ὅπως τῇ παρούσῃ ὁρμῇ
τοῦ περαίνεσθαι ὧν ἕνεκα ἦλθον μὴ βραδεῖς
γένωνται. ἄλλοι δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης παρα
τείχισμα τῶν συρακουσίων οὐχ ὑπομενόντων :-
τῶν φυλάκων ᾕρουν τε, καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπέσυρον.

εὐρήλον

dturbarũt

οἱ δὲ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι καὶ ὁ γύλιππος
καὶ οἱ μετ' ἑαυτοῦ ἐβοήθουν ἐκ τῶν προτειχισμά-
των· καὶ ἀδοκήτου τοῦ τολμήματος σφίσιν ἐν νυ-
κτὶ γενομένου προσέβαλλόν τε τοῖς ἀθηναίοις ἐκ-
πεπληγμένοι· καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐτῶν τὸ πρῶτ(ον)
ὑπεχώρησαν· προϊόντων δὲ τῶν ἀθηναίων, ἐν ἀ-
ταξίᾳ μᾶλλον ἤδη ὡς κεκρατηκότων καὶ βουλο-
μένων διὰ παντὸς τοῦ μήπω μεμαχημένου τῶν
ἐναντίων ὡς τάχιστα διελθεῖν· ἵνα μὴ ἀνιέντων σφ(ῶν)
τῆς ἐφόδου αὖθις συστραφῶσι, οἱ βοιωτοὶ πρῶ-
τοι αὐτοῖς ἀντέσχον· καὶ προσβαλόντες ἔτρεψάν
τε· καὶ ἐς φυγὴν κατέστησαν· καὶ ἐνταῦθα ἤδη
ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ ἀπορίᾳ ἐγίγνοντο οἱ ἀθη-
ναῖοι· ἣν οὐδὲ πυθέσθαι ῥᾴδιον ἦν οὐδ' ἀφ' ἑ-
τέρων ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστα συνηνέχθη. Ἐν μὲν
γὰρ ἡμέρᾳ σαφέστερα μὲν ὅμως δὲ οὐδὲ ταῦτα
οἱ παραγενόμενοι π(άν)τα πλὴν τὸ καθ' ἑαυτὸν
ἕκαστος μόλις οἶδεν· ἐν δὲ νυκτομαχίᾳ· ἣ δὴ
μόνη στρατοπέδων μεγάλων ἔν γε τῷδε τῷ πολέ-
μῳ ἐγένετο, πῶς ἄν τις σαφῶς τι ᾔδει· ἦν μὲν γὰρ
σελήνη λαμπρά· ἑώρων δὲ οὕτως ἀλλήλους·
ὡς ἐν σελήνῃ εἰκὸς· τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος ὄψιν
προορᾶν· τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ οἰκείου ἀπιστεῖσθαι. γνῶσιν
ὁπλῖται δὲ ἀμφοτέρων οὐκ ὀλίγοι ἐν στενοχωρίᾳ
ἀνεστρέφοντο· καὶ τῶν ἀθηναίων οἱ μὲν ἤδη
ἐνικῶντο· οἱ δὲ ἔτι τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀήσσητοι
ἐχώρουν· πολὺ δὲ καὶ τοῦ ἄλλου στρατεύματος αὐ-
τοῖς· τὸ μὲν ἄρτι ἀναβεβήκει· τὸ δ' ἔτι προσ-
ανῄει· ὥστ' οὐκ ἠπίσταντο πρὸς ὅ τι χρὴ χωρῆσαι

ἤδη γὰρ τὰ πρόσθεν τῆς τροπῆς γεγενημένης
ἐτετάρακτο πάντα καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς
διαγνῶναι. οἵ τε γὰρ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι
κρατοῦντες παρεκελεύοντό τε κραυγῇ οὐκ ὀλίγῃ χρώ-
μενοι. ἀδύνατον ὂν ἐν νυκτὶ ἄλλῳ τῳ σημῆναι.
καὶ ἅμα τοὺς προσφερομένους ἐδέχοντο. οἵ τε ἀ-
θηναῖοι ἐζήτουν τε σφᾶς αὐτοὺς καὶ πᾶν τὸ
ἐναντίον καὶ εἰ φίλιον εἴη τῶν ἤδη πά-
λιν φευγόντων πολέμιον ἐνόμιζον. καὶ τοῖς
ἐρωτήμασι τοῦ ξυνθήματος πυκνοῖς χρώμενοι
διὰ τὸ μὴ εἶναι ἄλλῳ τῳ γνωρίσαι, σφίσι τε
αὐτοῖς θόρυβον πολὺν παρεῖχον ἅμα πάντες
Tessara [illegible] ἐρωτῶντες καὶ τοῖς πολεμίοις σαφὲς αὐτὸ κα-
τέστησαν. τὸ δ' ἐκείνων οὐχ ὁμοίως ἠπίσταντο
διὰ τὸ κρατοῦντας αὐτοὺς καὶ μὴ διεσπασμέ-
νους ἧσσον ἀγνοεῖσθαι, ὥστ' εἰ μὲν ἐντύχοιεν
τισὶ κρείσσους ὄντες τῶν πολεμίων διέφευγ-
αὐτοὺς ἅτε ἐκείνων ἐπιστάμενοι τὸ ξύνθημα.
εἰ δ' αὐτοὶ μὴ ὑποκρίνοιντο, μέγιστον διεφθεί-
ροντο. μέγιστον δὲ οὐχ ἥκιστα ἔβλαπτεν ὁ παιω-
παιωνισμὸς νισμὸς. ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παραπλήσιος
ὢν, ἀπορίαν παρεῖχεν. οἵ τε γὰρ ἀργεῖοι καὶ
οἱ κερκυραῖοι καὶ ὅσον δωρικὸν μετ' ἀθη-
ναίων ἦν, ὁπότε παιωνίσειαν φόβον παρεῖ-
χε αὐτοῖς ἀθηναίοις. οἵ τε πολέμιοι ὁμοίως.
ὥστε τέλος ξυμπεσόντες αὐτοῖς κατὰ πολλὰ
τοῦ στρατοπέδου, ἐπεὶ ἅπαξ ἐταράχθησαν,
φίλοι τε φίλοις καὶ πολῖται πολίταις, οὐ μὸν
ἐς φόβον κατέστησαν ἀλλὰ καὶ ἐς χεῖρας

ἀλλήλοις ἐλθόντες μόλις ἀπελύοντο. καὶ διωκό
μενοι κατά τε τῶν κρημνῶν οἱ πολλοὶ ῥίπτοντες
ἑαυτοὺς ἀπώλλυντο, στενῆς οὔσης τῆς ἀπὸ τῶν ἐ
πιπολῶν πάλιν καταβάσεως. καὶ ἐπειδὴ ἐς
τὸ ὁμαλὸν οἱ σωζόμενοι ἄνωθεν καταβαῖεν,
οἱ μὲν πολλοὶ αὐτῶν καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων
στρατιωτῶν ἐμπειρίᾳ μᾶλλον τῆς χώρας, ἐς τὸ στρα
τόπεδον διεφύγανον. οἱ δ' ὕστερον ἥκοντες εἰσὶν
οἱ διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν κατὰ τὴν χώραν ἐπλα
νήθησαν. οὓς ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, οἱ ἱππῆς
τῶν συρακουσίων περιελάσαντες διέφθειραν. τῇ
δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν συρακούσιοι δύο τροπαῖα ἔστη
σαν ἐπί τε ταῖς ἐπιπολαῖς ᾗ ἡ πρόσβασις καὶ
κατὰ τὸ χωρίον, ᾗ οἱ βοιωτοὶ πρῶτοι ἀντέστησαν.
οἱ δ' ἀθηναῖοι τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἐκο
μίσαντο. ἀπέθανον δ' οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν τε καὶ
τῶν ξυμμάχων. ὅπλα μέντοι ἔτι πλείω ἢ κα
τὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη. οἱ γὰρ κατὰ τῶν κρη
μνῶν βιασθέντες ἅλλεσθαι ψιλοὶ ἄνευ τῶν ἀσπί
δων οἱ μὲν ἀπώλλυντο, οἱ δὲ ἐσώθησαν.
μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν συρακούσιοι, ὡς ἐπὶ ἀπροσ
δοκήτῳ εὐπραγίᾳ πάλιν αὖ ἀναρρωσθέντες,
ὥσπερ καὶ πρότερον ἐς μὲν ἀκράγαντα στασιάζοντα
πέντε καὶ δέκα ναυσὶ σικανὸν ἀπέστειλαν, ὅ
πως ὑπαγάγοιτο τὴν πόλιν εἰ δύναιτο. γύλιπ
πος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν ἄλλην σικελίαν ᾤ
χετο αὖθις ἄξων στρατιὰν ἔτι, ὡς ἐν ἐλπίδι ὢν
καὶ τὰ τείχη τῶν ἀθηναίων αἱρήσειν βίᾳ,
ἐπειδὴ τὰ ἐν ταῖς ἐπιπολαῖς οὕτω ξυνέβη.

οἱ δὲ τῶν ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τούτῳ ἐβουλεύον-
το πρός τε τὴν γεγενημένην ξυμφορὰν καὶ
πρὸς τὴν παροῦσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάν-
τα ἀρρωστίαν. τοῖς τε γὰρ ἐπιχειρήμασιν ἑώρων οὐ
κατορθοῦντες, καὶ τοὺς στρατιώτας ἀχθομένους τῇ
μονῇ. νόσῳ τε γὰρ ἐπιέζοντο κατ᾽ ἀμφότερα. τῆς
τε ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ταύτης οὔσης ἐν ᾗ ἀσθενοῦσιν ἄν-
θρωποι μάλιστα. καὶ τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐστρατοπε-
δεύοντο ἑλῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν τά τε ἄλλα ὅτι
ἀνέλπιστα αὐτοῖς ἐφαίνετο. τῷ οὖν δημοσθένει
οὐκ ἐδόκει ἔτι χρῆναι μένειν. ἀλλ᾽ ἅπερ καὶ δια-
νοηθεὶς ἐς τὰς ἐπιπολὰς διεκινδύνευσεν, ἐπει-
δὴ ἔσφαλτο ἀπιέναι ἐψηφίζετο. καὶ μὴ διατρί-
βειν ἕως ἔτι τὸ πέλαγος οἷόν τε περαιοῦσθαι. καὶ
τοῦ στρατεύματος ταῖς γοῦν ἐπελθούσαις ναυσὶ
κρατεῖν. καὶ τῇ πόλει ὠφελιμώτερον εἶναι ἔφη.
πρὸς τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν ἐπιτειχίζοντας τὸν πό-
λεμον ποιεῖσθαι, ἢ συρακουσίους οὓς οὐκέτι
ῥάδιον εἶναι χειρώσασθαι. οὐδ᾽ αὖ ἄλλως χρήμα-
τα πολλὰ δαπανῶντας εἰκὸς εἶναι προσκα-
θῆσθαι. καὶ ὁ μὲν δημοσθένης τοιαῦτα ἐγίγνω-
σκεν. ὁ δὲ νικίας ἐνόμιζε μὲν καὶ αὐτὸς πονηρὰ
σφῶν τὰ πράγματα εἶναι. τῷ δὲ λόγῳ οὐκ ἐβού-
λετο αὐτὰ ἀσθενῆ ἀποδεικνύναι. οὐδ᾽ ἐμφανῶς
σφᾶς ψηφιζομένους μετὰ πολλῶν τὴν ἀναχώ-
ρησιν τοῖς πολεμίοις καταγγέλτους γίγνεσθαι.
λαθεῖν γὰρ ἄν, ὁπότε βούλοιντο τοῦτο ποιοῦντες
πολλῷ ἧσσον. τὸ δέ τι ἐς τὰ τῶν πολεμίων
ἀφ᾽ ὧν ἐπὶ πλέον ἢ ἄλλοι ᾐσθάνετο αὐτῶν ἐλ-

(margin notes: μονῇ; ἑλῶδες.; πονηρὰ)

πίδας τε ἔτι παρεῖχε πονηρότερα τῶν σφετέρων ἔ-
σεσθαι ἢν καρτερῶσι προσκαθήμενοι· χρημά-
των γὰρ ἀπορίᾳ αὐτοὺς ἐκτρυχώσειν· ἄλλως τε καὶ
ἐπὶ πλέον ἤδη ταῖς ὑπαρχούσαις ναυσὶ θαλασ-
σοκρατοῦντων. καὶ ἦν γάρ τι καὶ ἐν ταῖς συρακού-
σαις βουλόμενον τοῖς ἀθηναίοις πράγματα ἐνδοῦ-
ναι. ἐπεκηρυκεύετο ὡς αὐτὸν· καὶ οὐκ
εἴα ἀπανίστασθαι. ἃ ἐπιστάμενος τῷ μὲν ἔργῳ
ἔτι ἐπ᾽ ἀμφότερα ἔχων καὶ διασκοπῶν ἀνεῖχε. ἀνεῖχε.
τῷ δ᾽ ἐμφανεῖ τότε λόγῳ οὐκ ἔφη ἀπάξειν τὴν
στρατιάν. εὖ γὰρ εἰδέναι ὅτι ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα
οὐκ ἀποδέξονται, ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων
ἀπελθεῖν· καὶ γὰρ οὐ τοὺς αὐτοὺς ψηφιεῖσθαί τε
περὶ σφῶν αὐτῶν. καὶ τὰ πράγματα ὥσπερ καὶ
αὐτοὶ ὁρῶντας καὶ οὐκ ἄλλων ἐπιτιμήσει ἀκούσαν-
τας γνώσεσθαι. ἀλλ᾽ ἐξ ὧν ἄν τις εὖ λέγων δια-
βάλλοι. ἐκ τούτων αὐτοὺς πείσεσθαι. τῶν τε
παρόντων στρατιωτῶν πολλοὺς καὶ τοὺς πλείους
ἔφη οἳ νῦν βοῶσιν, ὡς ἐν δεινοῖς ὄντες ἐκεῖσε
ἀφικομένους τἀναντία βοήσεσθαι. ὡς ὑπὸ
χρημάτων καταπροδόντες οἱ στρατηγοὶ ἀπῆλ-
θον. οὔκουν βούλεσθαι αὐτός γε ἐπιστάμενος
τὰς τῶν ἀθηναίων φύσεις ἐπ᾽ αἰσχρᾷ τε αἰ-
τίᾳ καὶ ἀδίκως ὑπὸ ἀθηναίων ἀπολέσθαι
μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων εἰ δεῖ κινδυ-
νεύσας τοῦτο παθεῖν ἰδίᾳ. τά τε συρακουσίων
ἔφη ὅμως ἔτι ἥσσω τῶν σφετέρων εἶναι.
χρήμασι γὰρ αὐτοὺς ξενοτροφοῦντας. καὶ ἐν πε-

περιπόλ(ια) φυλάκ(ια)· ζητητέον

ρι πολίοις ἅμα ἀναλίσκοντας. καὶ ναυ
τικὸν πολὺ ἔτι ἐνιαυτὸν ἤδη βόσκοντας, τὰ
μὲν ἀπορεῖν, τὰ δ' ἔτι ἀμηχανήσειν. δισχί
λια γὰρ τάλαντα ἤδη ἀναλωκέναι, καὶ ἔ
τι πολλὰ προσοφείλειν. ἤν τε καὶ ὅτι οὖν ἐκ
λίπωσι τῆς νῦν παρασκευῆς τῷ μὴ διδόναι
τροφὴν, φθερεῖσθαι αὐτῶν τὰ πράγματα.

ἐπικουρικὰ δι' ἀνάγκης

ἐπικουρικὰ μᾶλλον, ἢ δι' ἀνάγκης. ὥσπερ
τὰ σφέτερα ὄντα. τρίβειν οὖν ἔφη χρῆναι προσ
καθημένους καὶ μὴ χρήμασιν ὧν πολὺ κρεισ
σους εἰσὶ νικηθέντας ἀπιέναι ἔτι. ὁ μὲν νι
κίας ταῦτα λέγων, ἰσχυρίζετο· αἰσθόμενος τὰ
ἐν ταῖς συρακούσαις ἀκριβῶς. καὶ τὴν τῶν
χρημάτων ἀπορίαν. καὶ ὅτι ἦν αὐτόθι πού
βουλόμενον τοῖς ἀθηναίοις γίγνεσθαι τὰ πρά
γματα. καὶ ἐπικηρυκευόμενον πρὸς αὐτόν.
ὥστε μὴ ἀπανίστασθαι· καὶ ἅμα ταῖς γοῦν
ναυσὶν ἢ πρότερον θαρσήσει κρατηθείς.
ὁ δὲ δημοσθένης περὶ μὲν τοῦ προσκαθῆ
σθαι οὐδ' ὁπωσοῦν ἐνεδέχετο. εἰ δὲ δεῖ μὴ
ἀπάγειν τὴν στρατιὰν ἄνευ ἀθηναίων
ψηφίσματος, ἀλλὰ τρίβειν αὐτοὺς ἔφη χρῆ

θάψος κατάνη

ναι ἢ ἐς τὴν θάψον ἀναστάντας τοῦτο ποι
εῖν, ἢ ἐς τὴν κατάνην. ὅθεν τῷ τε πεζῷ
ἐπὶ πολλὰ τῆς χώρας ἐπιόντες θρέψονται,
πορθοῦντες τὰ τῶν πολεμίων καὶ ἐκεί
νους βλάψουσι· ταῖς τε ναυσὶν ἐν πελάγει

καὶ οὐκ ἐν στενοχωρίᾳ, ἥπερ πρὸς τῶν πολεμίων μᾶλλόν ἐστι, τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται, ἀλλ' ἐν εὐρυχωρίᾳ, ἐν ᾗ τά τε τῆς ἐμπειρίας χρήσιμα σφῶν ἔσται καὶ ἀναχωρήσεις καὶ ἐπίπλους οὐκ ἐκ βραχέος καὶ περιγράπτου ὁρμώμενοί τε καὶ καταίροντες ἕξουσι. τό τε ξύμπαν εἰπεῖν οὐδενὶ τρόπῳ οἱ ἔφη ἀρέσκειν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτι μένειν, ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἤδη καὶ μὴ μέλλειν ἐξανίστασθαι. καὶ ὁ εὐρυμέδων αὐτῷ ταῦτα ξυνηγόρευεν. ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ νικίου, ὄκνος τις καὶ μέλλησις ἐνεγένετο. καὶ ἅμα ὑπόνοια μή τι καὶ πλέον εἰδὼς ὁ νικίας ἰσχυρίζηται. καὶ οἱ μὲν ἀθηναῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ διεμέλλησάν τε καὶ κατὰ χώραν ἔμενον. ὁ δὲ γύλιππος καὶ ὁ σικανὸς ἐν τούτῳ παρῆσαν ἐς τὰς συρακούσας. ὁ μὲν σικανὸς ἁμαρτὼν τοῦ ἀκράγαντος. ἐν γέλα γὰρ ὄντος αὐτοῦ ἔτι, ἡ τοῖς συρακουσίοις στάσις ἐς φιλίαν ἐξεπεπτώκει. ὁ δὲ γύλιππος, ἄλλην τε στρατιὰν πολλὴν ἔχων ἀπὸ τῆς σικελίας καὶ τοὺς ἐκ τῆς πελλοποννήσου τοῦ ἦρος ἐν ταῖς ὁλκάσιν ὁπλίτας ἀποσταλέντας ἀφικομένους ἀπὸ τῆς λιβύης ἐς σελινοῦντα. ἀπενεχθέντες γὰρ ἐς λιβύην καὶ δόντων κυρηναίων τριήρεις δύο καὶ τοῦ πλοῦ ἡγεμόνας, καὶ ἐν τῷ

ὄκνος καὶ μέλλησις

ἐσπερῖται.

νέα πόλις ὅσον ἀπέχει σικελίας.

σημήνῃ

πανσέληνος

παράπλῳ ἐσπερίταις πολιορκουμένοις ὑ-
πὸ λιβύων ξυμμαχήσαντες καὶ νικήσαν-
τες τοὺς λίβυς. καὶ αὐτόθεν παραπλεύσα-
ντες ἐς νέαν πόλιν καρχηδονιακὸν ἐμπόριον,
ὅθεν πρὸς σικελίαν ἐλάχιστον δυεῖν ἡμερῶν
καὶ νυκτὸς πλοῦς ἀπέχει. καὶ ἀπ' αὐτοῦ πε-
ραιωθέντες ἀφίκοντο ἐς σελινοῦντα. καὶ
οἱ μὲν συρακούσιοι εὐθὺς αὐτῶν ἐλθόντων
παρεσκευάζοντο. ὡς ἐπιθησόμενοι κατ' ἀ-
μφότερα αὖθις τοῖς ἀθηναίοις καὶ ναυσὶ
καὶ πεζῷ. οἱ δὲ τῶν ἀθηναίων στρατηγοί,
ὁρῶντες στρατιάν τε ἄλλην προσγεγενημέ-
νην αὐτοῖς, καὶ τὰ ἑαυτῶν ἅμα οὐκ ἐπὶ
τὸ βέλτιον χωροῦντα. ἀλλὰ καθ' ἡμέραν
τοῖς πᾶσι χαλεπώτερον ἴσχοντα, μάλιστα
δὲ τῇ ἀσθενείᾳ τῶν ἀνθρώπων βιαζόμενοι
πιεζόμενα μετεμέλοντό τε πρότερον οὐκ
ἀναστάντες. καὶ ὡς αὐτοῖς οὐδὲ νικίας ἔτι
ὁμοίως ἠναντιοῦτο, ἀλλ' ἢ μὴ φανερῶς
γε ἀξιῶν ψηφίζεσθαι, προεῖπον ὡς ἐδ-
ύναντο ἀδηλότατα ἔκπλουν ἐκ τοῦ στρα-
τοπέδου πᾶσι. καὶ παρασκευάζεσθαι
ὅταν τις σημαίνει. καὶ μελλόντων αὐτῶν
ἐπειδὴ ἑτοῖμα ἦν ἀποπλεῖν ἡ σελή-
νη ἐκλίπει. ἐτύγχανε γὰρ πανσέλη-
νος οὖσα. καὶ οἱ ἀθηναῖοι οἵ τε πλείους,
ἐπισχεῖν ἐκέλευον τοὺς στρατηγοὺς ἐνθυμι-

ἐνθυμήσιον ἄπειρον ἔννομον. ἐνθύμιον ἄπορον
σεμνόν, κατά μου. ἐνθύμιον καταλειπόμενα
ἐνθυμίου βραχύ τι μόριον. ἐνθύμιστον ὕποπτον.

ποιούμενοι. καὶ ὁ νικίας. ἦν γάρ τι καὶ ἄγαν θειασ- (margin: θειασμῷ)
μῷ τε καὶ τῷ τοιούτῳ προσκείμενος, οὐδ' ἂν διαβου-
λεύσασθαι ἔτι ἔφη πρὶν ὡς οἱ μάντεις ἐξηγοῦντο.
τρὶς ἐννέα ἡμέρας μεῖναι ὅπως ἂν πρότερον κινη-
θείη. καὶ τοῖς μὲν ἀθηναίοις μελλήσασι, διὰ τοῦτο
ἡ μονὴ ἐγεγένητο. οἱ δὲ συρακούσιοι καὶ αὐτοὶ τοῦτο πυ- (margin: μονὴ)
θόμενοι, πολλῷ μᾶλλον ἐπηρμένοι ἦσαν μὴ ἀνι-
έναι τὰ τῶν ἀθηναίων. ὡς καὶ αὐτῶν κατεγνωκό-
των ἤδη μηκέτι κρεισσόνων εἶναι σφῶν, μήτε ταῖς
ναυσὶ μήτε τῷ πεζῷ. οὐ γὰρ ἂν τὸν ἔκπλουν ἐπιβου-
λεῦσαι. καὶ ἅμα οὐ βουλόμενοι αὐτοὺς ἄλλοσέ ποι
τῆς σικελίας καθεζομένους χαλεπωτέρους εἶναι (margin: προσπολεμ.)
προσπολεμεῖν. ἀλλ' αὐτοῦ ὡς τάχιστα κἐν ᾧ σφίσι
συμφέρει ἀναγκάσαι αὐτοὺς ναυμαχεῖν. τὰς οὖν ναῦς
ἐπλήρουν καὶ ἀνεπειρῶντο ἡμέρας, ὅσαι αὐτοῖς
ἐδόκουν ἱκαναὶ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν. τῇ
μὲν προτεραίᾳ πρὸς τὰ τείχη τῶν ἀθηναίων
προσέβαλλον. καὶ ἐπεξελθόντος μέρους τινὸς
οὐ πολλοῦ καὶ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων
κατά τινας πύλας ἀπολαμβάνουσί τε τῶν ὁ-
πλιτῶν τινάς. καὶ τρεψάμενοι καταδιώκου-
σιν. οὔσης δὲ στενῆς τῆς ἐσόδου, οἱ ἀθηναῖοι ἵ-
ππους τε ἑβδομήκοντα ἀπολλύασι, καὶ τῶν
ὁπλιτῶν οὐ πολλούς. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ
ἀπεχώρησεν ἡ στρατιὰ τῶν συρακουσίων. τῇ
δ' ὑστεραίᾳ. ταῖς τε ναυσὶν ἐκπλέουσιν, οὔσαις
ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα. καὶ τῷ πεζῷ ἅμα πρὸς
τείχη ἐχώρουν. οἱ δ' ἀθηναῖοι ἀντανῆγον ναυ-

264

σιν ἑξ καὶ ὀγδοήκοντα· καὶ προσμείξαντες ἐναυμά
χουν· καὶ τὸν εὐρυμέδοντα ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας
τῶν ἀθηναίων· καὶ βουλόμενον περικλήσασθαι
τὰς ναῦς τῶν ἐναντίων, καὶ ἐπεξάγοντα τῷ πλῷ
πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον νικήσαντες οἱ συρακούσιοι
καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μέσον πρῶτον τῶν ἀθηναίων
ἀπολαμβάνουσι κἀκεῖνον ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μυ
[illegible] χῷ τοῦ λιμένος, καὶ αὐτόν τε διαφθείρουσι, καὶ
τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς ἐπισπωμένας· ἔπειτα δὲ καὶ
τὰς πάσας ναῦς ἤδη τῶν ἀθηναίων κατεδίωκον
τε καὶ ἐξώθουν ἐς τὴν γῆν· ὁ δὲ γύλιππος ὁρῶν
πολεμί νικωμένας τὰς ναῦς, καὶ ἔξω τῶν σταυρωμάτων καὶ τοῦ ἑαυτῶν
στρατοπέδου καταφερομένας· βουλόμενος διαφ
θείρειν τοὺς ἐκβαίνοντας· καὶ τὰς ναῦς ῥᾷον τοὺς
συρακουσίους ἀφέλκειν· τῆς γῆς φιλίας οὔσης,
χηλή παρεβοήθει ἐπὶ τὴν χηλὴν μέρος τι ἔχων τῆς
στρατιᾶς· καὶ αὐτοὺς οἱ τυρσηνοί· οὗτοι γὰρ ἐφύλασσον
τοὺς ἀθηναίους· ταύτῃ ὁρῶντες ἀτάκτως προσφε
ρομένους ἐκβοηθήσαντες καὶ προσπεσόν
τες τοῖς πρώτοις τρέπουσι, καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν
λίμνη λυσιμέλεια λίμνην τὴν λυσιμέλειαν καλουμένην· ὕστερ
δὲ πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύματος παρόντος τῶν
συρακουσίων καὶ συμμάχων, καὶ οἱ ἀθηναῖ
οι ἐπιβοηθήσαντες καὶ δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν
ἐς μάχην τε κατέστησαν πρὸς αὐτοὺς καὶ νική
σαντες ἐπεδίωξαν· καὶ ὁπλίτας τε οὐ πολλοὺς
ἀπέκτειναν· καὶ τὰς ναῦς τὰς μὲν πολλὰς διέ

σώσαντες· καὶ ξυνήγαγον κατὰ τὸ στρατόπεδον. δυοῖν
δεούσας εἴκοσιν. ἃς οἱ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμα-
χοι ἔλαβον αὐτῶν· καὶ τοὺς ἄνδρας πάντας ἀπέ-
κτειναν. καὶ ἐπὶ τὰς λοιπὰς ἐμπρῆσαι βουλόμεν(οι)
ὁλκάδα παλαιὰν κληματίδων καὶ δᾳδὸς γεμί-
σαντες. ἦν γὰρ ἐπὶ τοὺς ἀθηναίους ἄνεμος οὔ-
ριος. ἀφεῖσαν τὴν ναῦν πῦρ ἐμβαλόντες. καὶ
οἱ ἀθηναῖοι δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν ἀντεμη-
χανήσαντο σβεστήρια κωλύματα. καὶ παύσαντες σβεστήρια
τὴν φλόγα· καὶ τὸ μὴ προσελθεῖν ἐγγὺς τὴν κωλύματα
ὁλκάδα τοῦ κινδύνου ἀπηλλάγησαν. μετὰ δὲ
τοῦτο οἱ συρακούσιοι μὲν τῆς τε ναυμαχίας τροπαῖ-
ον ἔστησαν. καὶ τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείχει ἀπολή- ἀπόληψιος
ψεως τῶν ὁπλιτῶν. ὅθεν καὶ τοὺς ἵππους ἔλαβ(ον).
ἀθηναῖοι δὲ ἧς τε οἱ τυρσηνοὶ τροπῆς ἐποιήσαν-
το τῶν πεζῶν ἐς τὴν λίμνην. καὶ ἧς αὐτοὶ τῷ ἄλ-
λῳ στρατοπέδῳ. γεγενημένης δὲ τῆς νίκης τοῖς
συρακουσίοις λαμπρᾶς ἤδη τοῦ ναυτικοῦ· πρό-
τερον μὲν γὰρ ἐφοβοῦντο τὰς τοῦ δημοσθένους
ναῦς ἐπελθούσας· οἱ μὲν ἀθηναῖοι ἐν παντὶ
δὴ ἀθυμίας ἦσαν. καὶ ὁ παράλογος αὐτοῖς παράλογος
μέγας ἦν· πολὺ δὲ μείζων ἔτι τῆς στρατείας ὁ με-
τάμελος· πόλεσι γὰρ ταύταις μόναις ἤδη ὁμοιο-
τρόποις ἐπελθόντες δημοκρατουμέναις τε ὥσ-
περ καὶ αὐτοὶ καὶ ναῦς καὶ ἵππους καὶ μεγέθη
ἐχούσαις οὐ δυνάμενοι ἐπενεγκεῖν. οὔτ᾽ ἐκ πολι-
τείας τι μεταβολῆς τὸ διάφορον αὐτοῖς, ᾧ προσ-

ἡγοῦντο ἄν. οὐδ᾽ ἐκ παρασκευῆς πολλῷ κρείσσους.
σφαλλόμενοι δὲ τὰ πλείω. τά τε πρὸ αὐτῶν ἠπό-
ρουν. καὶ ἐπειδή γε ταῖς ναυσὶν ἐκρατήθησαν, ὃ οὐκ
ἂν ᾤοντο πολλῷ δὴ μᾶλλον ἠθύμουν. οἱ δὲ συ-
ρακούσιοι τόν τε λιμένα εὐθὺς παρέπλεον ἀδεῶς.
καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ διενοοῦντο κλήσειν. ὅπως μη-
κέτι μηδ᾽ εἰ βούλοιντο λάθοιεν αὐτοὺς οἱ ἀθηναῖοι
ἐκπλεύσαντες. οὐ γὰρ περὶ τοῦ αὐτοὶ σωθῆναι μό-
νον ἔτι τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο. ἀλλὰ καὶ
ὅπως ἐκείνους κωλύσωσι. νομίζοντες ὅπερ ἦν
ἀπό τε τῶν παρόντων πολὺ σφῶν καθυπέρτερα
πράγματα εἶναι. καὶ εἰ δύναιντο κρατῆσαι ἀθη-
ναίων τε καὶ τῶν ξυμμάχων καὶ κατὰ γῆν καὶ
κατὰ θάλασσαν, καλὸν σφίσι ἐς τοὺς ἄλλους
ἕλληνας τὸ ἀγώνισμα φανεῖσθαι. τούς τε γὰρ ἄλ-
λους ἕλληνας εὐθὺς τοὺς μὲν ἐλευθεροῦσθαι
τοὺς δὲ φόβου ἀπολύεσθαι. οὐ γὰρ ἔτι δυνατὴν
ἔσεσθαι τὴν ὑπόλοιπον ἀθηναίων δύναμιν
τὸν ὕστερον ἐπενεχθησόμενον πόλεμον ἐνεγκεῖν.
καὶ αὐτοὶ δόξαντες αὐτῶν αἴτιοι εἶναι, ὑπό τε τῶν
ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἔπειτα πολὺ θαυμασθή-
σεσθαι. καὶ ἦν δὲ ἄξιος ὁ ἀγὼν κατά τε ταῦτα
καὶ ὅτι οὐχὶ ἀθηναίων μόνον περιεγίγνοντο. ἀλ-
λὰ καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν συμμάχων. καὶ οὐδ᾽
αὐτοὶ αὖ μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ξυμβοηθη-
σάντων σφίσιν ἡγεμόνες τε γιγνόμενοι καὶ κορίν-
θίων καὶ λακεδαιμονίων, καὶ τὴν σφετέραν

certam. pal mam.

. πόλιν .

πόλει ἐμπαρασχόντες προκινδυνεῦσαι τε καὶ
τοῦ ναυτικοῦ μέγα μέρος προκόψαντες· ἔθνη γὰρ
πλεῖστα δὴ ἐπὶ μίαν πόλιν ταύτην ξυνῆλθε
πλήν γε δὴ τοῦ ξύμπαντος λόγου τοῦ ἐν τῷδε τῷ
πολέμῳ πρός τὴν ἀθηναίων τε πόλιν καὶ λα
κεδαιμονίων· τοσοίδε γὰρ ἐπὶ σικελίαν τε καὶ
περὶ σικελίας· τοῖς μὲν ξυγκτησόμενοι τὴν χώραν
ἐλθόντες· τοῖς δὲ ξυνδιασώσοντες ἐπὶ συρακούσας
ἐπολέμησαν· οὐ κατὰ δίκην τι μᾶλλον οὐδὲ κατὰ
συγγένειαν μετ' ἀλλήλων στάντες, ἀλλ' ὡς ἑκάστοις τῆς
ξυντυχίας ἢ κατὰ τὸ ξυμφέρον ἢ ἀνάγκης ἔσχον·
ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ, ἴωνες ἐπὶ δωριέας συρακο
σίους ἑκόντες ἦλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ καὶ
νομίμοις ἔτι χρώμενοι λήμνιοι καὶ ἴμβριοι καὶ
αἰγινῆται· οἳ τότε αἴγιναν εἶχον. καὶ ἔτι ἑστιαιεῖς.
οἱ ἐν εὐβοίᾳ ἑστίαν οἰκοῦντες ἄποικοι ὄντες ξυνεστρά
τευσαν· τῶν δὲ ἄλλων οἱ μὲν ὑπήκοοι, οἱ δ' ἀπὸ
ξυμμαχίας αὐτόνομοι· εἰσὶ δὲ οἱ μισθοφόροι ξυν
εστράτευον· καὶ τῶν μὲν ὑπηκόων καὶ φόρου ὑ
ποτελῶν ἐρετριεῖς· καὶ χαλκιδεῖς· καὶ στυρεῖς καὶ
καρύστιοι ἀπ' εὐβοίας ἦσαν. ἀπὸ δὲ νήσων κεῖοι
καὶ ἄνδριοι· τήνιοι· ἐκ δ' ἰωνίας μιλήσιοι καὶ σά
μιοι καὶ χῖοι· τούτων χῖοι οὐχ ὑποτελεῖς ὄντες φό
ρου· ναῦς δὲ παρέχοντες αὐτόνομοι ξυνέσποντο. καὶ
τὸ πλεῖστον ἴωνες ὄντες, οὗτοι πάντες καὶ ἀπ' ἀθη
ναίων πλὴν καρυστίων . οὗτοι δ' εἰσὶ δρύοπες.
ὑπήκοοι δ' ὄντες καὶ ἀνάγκῃ· ὅμως ἴωνές γε ἐπὶ

αἰολεῖς· ἐπὶ δωριέας ἠκολούθουν. πρὸς δ' αὐτοῖς αἰολεῖς·
μηθυμναῖοι μὲν ναυσὶ καὶ οὐ φόρῳ ὑπήκοοι.
τενέδιοι δὲ καὶ αἴνιοι ὑποτελεῖς. οὗτοι δὲ αἰολῆς
αἰολεῦσι τοῖς κτίσασι βοιωτοῖς μόνοι εἰκότως κα
κυθήριοι· τ' ἔχθος. ῥόδιοι δὲ καὶ κυθήριοι δωριεῖς ἀμφότεροι.
οἱ μὲν λακεδαιμονίων ἄποικοι κυθήριοι ἐπὶ
λακεδαιμονίους τοὺς ἅμα γυλίππῳ μετὰ ἀθ
ῥόδιοι ηναίων ὅπλα ἔφερον. ῥόδιοι δὲ ἀργεῖοι γένος συ
ρακουσίοις μὲν δωριεῦσι, γελώοις δὲ καὶ ἀποίκοις
ἑαυτῶν οὖσι μετὰ συρακουσίων στρατευομένοις ἠ
ναγκάζοντο πολεμεῖν. τῶν τε περὶ πελοπόννησον
νησιωτῶν κεφαλλῆνες μὲν καὶ ζακύνθιοι αὐτόνο
μοι μέν, κατὰ δὲ τὸ νησιωτικὸν μᾶλλον κατειργό
μενοι ὅτι θαλάσσης ἐκράτουν ἀθηναῖοι ξυνεί
ποντο. κερκυραῖοι δὲ οὐ μόνον δωριεῖς ἀλλὰ καὶ
κορίνθιοι σαφῶς ἐπὶ κορινθίους τε καὶ συρακου
σίους. τῶν μὲν ἄποικοι ὄντες. τῶν δὲ ξυγγενεῖς, ἀνά
γκῃ μὲν ἐκ τοῦ εὐπρεποῦς, βουλήσει δὲ κατὰ ἔχθος
τῶν κορινθίων οὐχ ἧσσον εἵποντο. καὶ οἱ μεσσή
νιοι μὲν καλούμενοι ἐν ναυπάκτῳ καὶ ἐκ πύλου
τότε ὑπ' ἀθηναίων ἐχομένης ἐς τὸν πόλεμον
παρελήφθησαν. καὶ ἔτι μεγαρέων φυγάδες
οὐ πολλοί, μεγαρεῦσι σελινουντίοις οὖσι κατὰ ξυμ
φορὰν ἐμάχοντο. τῶν δ' ἄλλων ἑκούσιος μᾶλλον
ἡ στρατεία ἐγίγνετο ἤδη. ἀργεῖοι μὲν οὐ τῆς ξυμ
μαχίας ἕνεκα μᾶλλον, ἢ τῆς λακεδαιμονίων τε
ἔχθρας καὶ τῆς παραυτίκα ἑκάστοι ἰδίας. δωριεῖς

ἐπὶ δωριέας μετὰ ἀθηναίων ἰώνων ἠκολούθουν.
μαντινεῖς δὲ καὶ ἄλλοι ἀρκάδων μισθοφόροι ἐπὶ μαντινεῖς
τοὺς ἀεὶ πολεμίους σφίσιν ἀποδεικνυμένους ἰέ-
ναι εἰωθότες. καὶ τότε τοὺς μετὰ τῶν κορινθίων ἐλ-
θόντας ἀρκάδας οὐδὲν ἧσσον διὰ κέρδος ἡγούμενοι
πολεμίους. κρῆτες δὲ καὶ αἰτωλοὶ μισθῷ καὶ οὗτοι
πεισθέντες. ξυνέβη δὲ τοῖς κρησὶ τὴν γέλαν ῥο-
δίοις ξυγκτίσαντας, μὴ ξὺν τοῖς ἀποίκοις, ἀλ-
λ᾽ ἐπὶ τοὺς ἀποίκους ἄκοντας μετὰ μισθοῦ ἐλθεῖν.
καὶ ἀκαρνάνων τινὲς ἅμα μὲν κέρδει. τὸ δὲ πλέ-
δημοσθένους φιλίᾳ καὶ ἀθηναίων εὐνοίᾳ, ξύμ-
μαχοι ὄντες ἐπεκούρησαν. καὶ οἵδε μὲν τῷ ἰονί- κόλπος
ῳ κόλπῳ ὁριζόμενοι. ἰταλιωτῶν δὲ θούριοι καὶ ἰόνιος.
μεταπόντιοι ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις. τότε στασιωτικῶν
καιρῶν κατειλημμένων ξυνεστράτευον. καὶ σικε-
λιωτῶν νάξιοι καὶ καταναῖοι. βαρβάρων δὲ ἐγεσταῖ-
οι. οἵπερ ἐπηγάγοντο καὶ σικελιωτῶν τὸ πλέον καὶ
τῶν ἔξω σικελίας. τυρσηνῶν τέ τινες κατὰ διαφο-
ρὰν συρακουσίων. καὶ ἰάπυγες μισθοφόροι. το-
σάδε μετὰ ἀθηναίων ἔθνη ἐστράτευον. συρα-
κουσίοις δὲ ἀντεβοήθησαν καμαριναῖοι μὲν ὅ-
μοροι ὄντες καὶ γελῷοι οἰκοῦντες μετ᾽ αὐτούς. ἔ-
πειτα ἀκραγαντίνων ἡσυχαζόντων ἐν τῷ ἐπέκει-
να ἱδρυμένοι σελινούντιοι. καὶ οἵδε μὲν τῆς σι-
κελίας, τὸ πρὸς λιβύην μέρος τετραμμένον νε-
μόμενοι. ἱμεραῖοι δὲ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν τυρσηνικ-

πόντον μορίου ἐν ᾧ καὶ μόνοι ἕλληνες οἰκοῦσιν·
οὗτοι δὲ καὶ μόνοι ἐξ αὐτοῦ ἐβοήθησαν. καὶ ἑλ
ληνικὰ μὲν ἔθνη τῶν ἐν σικελίᾳ τοσάδε.
δωριῆς τε καὶ οἱ αὐτόνομοι πάντες ξυνεμάχουν.
βαρβάρων δὲ σικελοὶ μόνοι ὅσοι μὴ ἀφεστᾶσαν
πρὸς τοὺς ἀθηναίους. τῶν δ' ἔξω σικελίας ἑλ
λήνων λακεδαιμόνιοι μὲν ἡγεμόνα σπαρτιά
την παρεχόμενοι. νεοδαμώδης δὲ τοὺς ἄλλους

νεοδαμώδεις

καὶ εἵλωτας. δύναται δὲ νεοδαμώδεις ἐλεύθερ
ἤδη εἶναι. κορίνθιοι δὲ ναυσὶ καὶ πεζῷ μόνοι πα
ραγενόμενοι καὶ λευκάδιοι, καὶ ἀμβρακιῶται. κατὰ
τὸ ξυγγενές. ἐκ δὲ ἀρκαδίας μισθοφόροι ὑπὸ
κορινθίων ἀποσταλέντες καὶ σικυώνιοι ἀναγκαστοὶ
στρατεύοντες· καὶ τῶν ἔξω πελοποννήσου βοιωτοί.
πρὸς δὲ τοὺς ἐπελθόντας τούτους οἱ σικελιῶται
αὐτοὶ πλῆθος πλέον κατὰ πάντα παρέσχοντο ἅ
τε μεγάλας πόλεις οἰκοῦντες. καὶ γὰρ ὁπλῖται πολ
λοὶ καὶ νῆες καὶ ἵπποι, καὶ ἄλλος ὅμιλος ἄφθονος
ξυνελέγη. καὶ πρὸς ἅπαντας αὖθις ὡς εἰπεῖν
τοὺς ἄλλους συρακούσιοι αὐτοὶ πλείω ἐπορίσαν
το διὰ μέγεθος πόλεως. καὶ αἱ μὲν ἑκατέρων ἐπ

οἱ τοσαίδε

κουρίαι τοσοῦ δὲ ξυνελέγησαν. καὶ τότε ἤδη πᾶ
σαι ἀμφοτέροις παρῆσαν. καὶ οὐκέτι οὐδὲν οὐδ
ἑτέροις ἐπῆλθον. οἵ τε οὖν συρακούσιοι εἰκό
τως ἐνόμισαν καλὸν ἀγώνισμα σφίσιν εἶναι ἐπὶ τῇ
γεγενημένῃ νίκῃ τῆς ναυμαχίας ἑλεῖν τε τὸ στρα
τόπεδον ἅπαν τῶν ἀθηναίων τοσοῦτον ὄν

καὶ μηδὲ καθ' ἑκάτερα αὐτοὺς μήτε διὰ θαλάσσης
μήτε τῷ πεζῷ διαφυγεῖν. ἔκληον οὖν τόν τε λιμένα εὐ-
θὺς τὸν μέγαν ἔχοντα τὸ στόμα ὀκτὼ σταδίων μάλιστα
τριήρεσι πλαγίαις καὶ πλοίοις καὶ ἀκάτοις ἐπ' ἀγκυ-
ρῶν ὁρμίζοντες. καὶ τἆλλα ἢν ἔτι ναυμαχεῖν οἱ ἀθηναῖοι
τολμήσωσι παρεσκευάζοντο. καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἐς καλῶς γε.
οὐδὲν ἐπενόουν. τοῖς δ' ἀθηναίοις τήν τε ἀπόκλη-
σιν ὁρῶσι καὶ τὴν ἄλλην διάνοιαν αὐτῶν αἰσθομένοις sentientib,
βουλευτέα ἐδόκει. καὶ ξυνελθόντες οἵ τε στρατηγοὶ καὶ
οἱ ταξίαρχοι πρὸς τὴν παροῦσαν ἀπορίαν τῶν τε ἄλ-
λων. καὶ ὅτι τὰ ἐπιτήδεια οὔτε αὐτίκα ἔτι εἶχον προ-
πέμψαντες γὰρ ἐς κατάνην ὡς ἐκπλευσόμενοι ἀπεῖ-
πον μὴ ἐπάγειν, οὔτε τὸ λοιπὸν ἔμελλον ἔμελλον
ἕξειν εἰ μὴ ναυκρατήσουσιν, ἐβουλεύσαντο τὰ μὲν τείχη
τῶν ἄνω ἐκλιπεῖν, πρὸς δὲ αὐταῖς ταῖς ναυσὶν ἀπο-
λαβόντες διατειχίσματι ὅσον οἷόν τε ἐλάχιστον τοῖς
τε σκεύεσι καὶ τοῖς ἀσθενέσιν ἱκανὸν γενέσθαι: τοῦ-
το μὲν φρουρεῖν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἄλλου πεζοῦ, τὰς ναῦς πάσας
ὅσαι ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἀπλοώτεραι, πάντα τινὰ
ἐσβιβάζοντες πληρῶσαι. καὶ διαναυμαχήσαντες
ἢν μὲν νικῶσιν ἐς κατάνην κομίζεσθαι. ἢν δὲ μὴ
ἐμπρήσαντες τὰς ναῦς πεζῇ ξυνταξάμενοι ἀποχω-
ρεῖν. ᾗ ἂν τάχιστα μέλλωσι τινὸς χωρίου ἢ ἑλληνικοῦ
ἢ βαρβαρικοῦ ἀντιλήψεσθαι. καὶ οἱ μὲν ὡς ἔδοξεν αὐ-
τοῖς ταῦτα καὶ ἐποίησαν. ἔκ τε γὰρ τῶν ἄνω τειχῶν ὑ-
ποκατέβησαν. καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν πάσας ἀναγ-
κάζοντες ἐσβαίνειν, ὅστις καὶ ὁπωσοῦν ἐδόκει ἡλι-
κίας μετέχων ἐπιτήδειος εἶναι. καὶ ξυνεπληρώθη-
σαν νῆες αἱ πᾶσαι δέκα μάλιστα καὶ ἑκατόν. τοξότας τε

ἐπαναγκάσας πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς, τῶν τε ἀκαρνάνων καὶ
τῶν ἄλλων ξένων ἐσεβίβαζον. καὶ τἆλλα ὡς οἷόν τ' ἦν ἐξ
ἀναγκαίου τε καὶ τοιαύτης διανοίας ἐπορίσαντο. ὁ δὲ νι-
κίας ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ἑτοῖμα ἦν ὁρῶν καὶ τοὺς στρατιώτας
τῷ τε παρὰ τὸ εἰωθὸς πολὺ ταῖς ναυσὶ κρατηθῆναι
ἀθυμοῦντας καὶ διὰ τὴν τῶν ἐπιτηδείων σπάνιν
ὡς τάχιστα βουλομένους διακινδυνεύειν. ξυγκαλέσας
ἅπαντας παρεκελεύσατο τότε πρῶτον. καὶ ἔλεξε τοιάδε.
Ἄνδρες ἀθηναίων καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων. ὁ μὲν
ἀγὼν ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν ἔσται περί τε σωτηρίας
ἑκάστοις καὶ πατρίδος, οὐχ ἧσσον ἢ τοῖς πολεμίοις. ἢν γὰρ κρα-
τήσωμεν νῦν ταῖς ναυσὶν, ἔστι τῳ τὴν ὑπάρχουσάν που
οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν. ἀθυμεῖν δὲ οὐ χρή. οὐδὲ πάσχειν,
ὅπερ οἱ ἀπειρότατοι τῶν ἀνθρώπων οἱ τοῖς πρώτοις ἀγῶσι σφα-
λέντες ἔπειτα διὰ παντὸς τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου ὁμοί-
αν ταῖς ξυμφοραῖς ἔχουσαν. ἀλλ' ὅσοι τε ἀθηναίων πά-
ρεστε πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι ὄντες, καὶ ὅσοι τῶν
ξυμμάχων ξυστρατευόμενοι ἀεὶ, μνήσθητε τῶν ἐν τοῖς πο-
λέμοις παραλόγων, καὶ τὸ τῆς τύχης. κἂν μεθ' ἡμῶν
ἐλπίσαντες στῆναι. καὶ ὡς ἀναμαχούμενοι ἀξίως τοῦδε
τοῦ πλήθους, ὅσον αὐτοὶ ὑμῶν αὐτῶν ἐφορᾶτε παρασκευ-
άζεσθε. ἃ δὲ ἀρωγὰ ἐνείδομεν ἐπὶ τῇ τοῦ λιμένος στενό-
τητι, πρὸς τὸν μέλλοντα ὄχλον τῶν νεῶν ἔσεσθαι, καὶ
πρὸς τὴν ἐκείνων ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων παρασ-
κευὴν, οἷς πρότερον ἐβλαπτόμεθα, πάντα καὶ ἡμῖν
νῦν ἐκ τῶν παρόντων μετὰ τῶν κυβερνητῶν ἐσκεμ-
μένα ἡτοίμασται. καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντι-
σταὶ ἐπιβήσονται. καὶ ὄχλος, ᾧ ναυμαχίαν μὲν ποιού-
μενοι ἐν πελάγει, οὐκ ἂν ἐχρώμεθα, διὰ τὸ βλα-

πλεῖν ἂν τὸ τῆς ἐπιστήμης τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν, ἐν δὲ τῇ ἐνθάδε ἠναγκασμένῃ ἀπὸ τῶν νεῶν πεζομαχίᾳ πρόσφορα ἔσται. ηὕρηται δὲ ἡμῖν ὅσα χρὴ ἀντιναυπηγῆσαι. καὶ πρὸς τὰς τῶν ἐπωτίδων αὐτοῖς παχύτητας, ᾧπερ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σιδηρῶν ἐπιβολαί. αἳ σχήσουσι τὴν πάλιν ἀνάκρουσιν τῆς προσπεσούσης νεώς, ἢν τὰ ἐπὶ τούτοις οἱ ἐπιβάται ὑπουργῶσιν. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ἠναγκάσμεθα, ὥστε πεζομαχεῖν ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ τὸ μήτε αὐτοὺς ἀνακρούεσθαι, μήτ' ἐκείνους ἐᾶν ὠφέλιμον φαίνεται. ἄλλως τε καὶ τῆς γῆς πλὴν ὅσον ἂν ὁ πεζὸς ἡμῶν ἐπέχῃ πολεμίας οὔσης. ὧν χρὴ μεμνημένους διαμάχεσθαι ὅσον ἂν δύνησθε. καὶ μὴ ἐξωθεῖσθαι ἐς αὐτήν. ἀλλὰ ξυμπεσούσης νηὶ νεὼς μὴ πρότερον ἀξιοῦν ἀπολύεσθαι ἢ τοὺς ἀπὸ τοῦ πολεμίου καταστρώματος ὁπλίτας ἀπαράξητε. καὶ ταῦτα τοῖς ὁπλίταις οὐχ ἧσσον τῶν ναυτῶν παρακελεύομαι. ὅσῳ τῶν ἄνωθεν μᾶλλον τὸ ἔργον τοῦτο. ὑπάρχει δ' ὑμῖν ἔτι νῦν γε τὰ πλείω τῷ πεζῷ ἐπικρατεῖν. τοῖς δὲ ναύταις παραινῶ, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τῷδε, καὶ δέομαι μὴ ἐκπεπλῆχθαί τι ταῖς ξυμφοραῖς, ἄγαν. τήν τε παρασκευὴν ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων βελτίω νῦν ἔχοντας, καὶ τὰς ναῦς πλείους, ἐκείνην τε τὴν ἡδονὴν ἐνθυμεῖσθαι, ὡς ἀξία ἐστὶ διασώζεσθαι, οἳ τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι καὶ μὴ ὄντες ὑμῶν, τῆς τε φωνῆς τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ τῶν τρόπων τῇ μιμήσει ἐθαυμάζεσθε κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμετέρας, οὐκ ἔλασσον κατὰ τὸ ὠφελεῖσθαι, ἐς τε τὸ φοβερὸν τοῖς ὑπηκόοις καὶ τὸ — ἀδικεῖσθαι πολὺ πλεῖον μετείχετε. ὥστε κοινωνοὶ

πεζομαχία

μόνοι ἐλευθέρως ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄντες, δικαίως ἂν
αὐτὴν νῦν μὴ καταπροδίδοτε. καταφρονήσαν
τες δὲ Κορινθίων τε οὓς πολλάκις νενικήκατε, καὶ σι
κελιωτῶν, ὧν οὐδ' ἀντιστῆναι οὐδεὶς ἕως ἤκμαζε τὸ
ναυτικὸν ἡμῖν ἠξίωσε, ἀμύνασθε αὐτούς καὶ δείξατε
ὅτι καὶ μετὰ ἀσθενείας καὶ ξυμφορῶν ἡ ὑμετέρα
ἐπιστήμη κρείσσων ἐστὶν ἑτέρας εὐτυχούσης ῥώμης.
τούς τε ἀθηναίους ὑμῶν πάλιν αὖ καὶ τάδε ὑπο
μιμνήσκω, ὅτι οὔτε ναῦς ἐν τοῖς νεωσοίκοις ἄλλας
ὁμοίας ταῖσδε. οὔτε ὁπλιτῶν ἡλικίαν ὑπελίπετε.
εἴτε ξυμβήσεταί τι ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν ὑμῖν, τούς
τε ἐνθάδε πολεμίους εὐθὺς ἐπ' ἐκεῖνα πλευσου
μένους. καὶ τοὺς ἐκεῖ ὑπολοίπους ἡμῶν ἀδυνά
τους ἐσομένους, τούς τε αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπελθόντας
ἀμύνασθαι. καὶ οἱ μὲν ἂν ὑπὸ συρακουσίοις
εὐθὺς γίγνοισθε. οἷς αὐτοὶ ἴστε. οἵᾳ γνώμῃ ἐπήλθετε.
οἱ δ' ἐκεῖ ὑπὸ λακεδαιμονίοις. ὥστε ἐν ἑνὶ τῷδε
ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀγῶνι καθεστῶτες καρτερήσατε εἴ
περ ποτέ. καὶ ἐνθυμεῖσθε. καθ' ἑκάστους τε ἑκά
στους τε καὶ ξύμπαντες, ὅτι οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν
νῦν ἐσόμενοι, καὶ πεζοὶ τοῖς ἀθηναίοις εἰσὶ καὶ
νῆες, καὶ ἡ ὑπόλοιπος πόλις. καὶ τὸ μέγα ὄνομα
τῶν ἀθηνῶν, περὶ ὧν εἴ τίς τι ἕτερος ἑτέρου προ
φέρει ἢ ἐπιστήμῃ ἢ εὐτυχίᾳ, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ μᾶλ
λον καιρῷ ἀποδειξάμενος, αὐτός τε αὑτῷ ὠφέλιμος
γένοιτο καὶ τοῖς ξύμπασι σωτήριος. Ὁ μὲν νικίας
τοσαῦτα παρακελευσάμενος εὐθὺς ἐκέλευε πλη
ροῦν τὰς ναῦς. τῷ δὲ γυλίππῳ καὶ τοῖς συρα

κούουσι παρῆν μὲν αἰσθάνεσθαι ὁρῶσι καὶ αὐτὴν
τὴν παρασκευὴν ὅτι ναυμαχήσουσιν οἱ ἀθηναῖοι·
προηγγέλθη δ' αὐτοῖς· καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν σιδηρῶν
χειρῶν· καὶ πρός τε τἆλλα ἐξηρτύσαντο ὡς ἕκαστα καὶ
πρὸς τοῦτο· τὰς γὰρ πρώρας καὶ τῆς νεὼς ἄνω ἐπὶ
πολὺ κατεβύρσωσαν· ὅπως ἂν ἀπολισθάνοι· καὶ κατεβύρσωσ
μὴ ἔχοι ἀντιλαβὴν ἡ χεὶρ ἐπιβαλλομένη· καὶ ἐπειδὴ
πάντα ἑτοῖμα ἦν παρεκελεύσαντο ἐπ' ἐκείνοις οἵ
τε στρατηγοὶ· καὶ ὁ γύλιππος, καὶ ἔλεξαν τοιάδε.
Ὅτι μὲν καλὰ τὰ προειργασμένα, καὶ ὑπὲρ καλῶν,
τῶν μελλόντων ὁ ἀγὼν ἔσται. ὦ συρακούσιοι καὶ ξύμ
μαχοι· οἵ τε πολλοὶ δοκεῖτε ἡμῖν εἰδέναι· οὐδὲ γὰρ
ἂν οὕτως αὐτῶν προθύμως ἀντελάβεσθαι. καὶ
εἴ τις μὴ ἐπὶ ὅσον δεῖ ᾔσθηται σημανοῦμεν. ἀθη
ναίους γὰρ ἐς τὴν χώραν τήνδε ἐλθόντας πρῶτον
μὲν ἐπὶ τῆς σικελίας καταδουλώσει. ἔπειτα εἰ κατορ
θώσειαν καὶ τῆς πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης
ἑλλάδος. καὶ ἀρχὴν τὴν ἤδη μεγίστην τῶν τε πρὶν
ἑλλήνων καὶ τῶν νῦν κεκτημένους πρῶτοι ἀνθρώπων
ὑποστάντες τῷ ναυτικῷ ᾧ περ πάντα κατέσχον τὰς
μὲν νενικήκατε ναυμαχίας· τὴν δ' ἐκ τοῦ εἰκό
τος νῦν νικήσετε. ἄνδρες γὰρ ἐπειδὰν ᾧ ἀξιοῦσι
προύχειν κολουσθῶσι· τό γ' ὑπόλοιπον αὐτῶν
τῆς δόξης ἀσθενέστερον αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐστιν, ἢ εἰ μὴ
δ' ᾠήθησαν τὸ πρῶτον· καὶ τῷ παρ' ἐλπίδα τοῦ
αὐχήματος σφαλλόμενοι, καὶ παρὰ ἰσχὺν τῆς
δυνάμεως ἐνδιδόασιν, ὃ νῦν ἀθηναίους εἰκὸς
πεπονθέναι. ὑμῶν δὲ τό τε ὑπάρχον πρότερον,
ᾧπερ καὶ ἀνεπιστήμονες ἔτι ὄντες ἀπετολμήσαμεν

βεβαιότερον νῦν, καὶ τῆς δόξης οὕτως προσγεγενημένης
αὐτῷ, τὸ κρατίστους εἶναι, εἰ τοὺς κρατίστους ἐνικήσα-
μεν, διπλασία ἑκάστου ἡ ἐλπίς· τὰ δὲ πολλὰ πρὸς
τὰς ἐπιχειρήσεις ἡ μεγίστη ἐλπίς, μεγίστην καὶ τὴν
προθυμίαν παρέχεται. τά τε τῆς ἀντιμιμήσεως αὐ-
τῶν τῆς παρασκευῆς ἡμῶν, τῷ μὲν ἡμετέρῳ τρό-
πῳ ξυνήθη τέ ἐστι. καὶ οὐκ ἀνάρμοστοι πρὸς τὴν
ἑκάστην αὐτῶν ἐσόμεθα. οἱ δ' ἐπειδὰν πολλοὶ μὲν
ὁπλῖται ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων παρὰ τὸ καθε-
στηκὸς ὦσι· πολλοὶ δ' ἀκοντισταὶ χερσαῖοι ὡς εἰπεῖν
ἀκαρνᾶνές τε καὶ ἄλλοι ἐπὶ ναῦς ἀναβάντες, οἳ οὐ-
δ' ὅπως καθεζομένους χρὴ τὸ βέλος ἀφεῖναι εὑρή-
σουσι, πῶς οὐ σφαλοῦσί τε τὰς ναῦς. καὶ ἐν σφίσιν
αὐτοῖς πάντες οὐκ ἐν τῷ αὑτῶν τρόπῳ κινούμενοι ταρά-
ξονται. ἐπεὶ καὶ τῷ πλήθει τῶν νεῶν οὐκ ὠφελή-
σονται. εἴ τις καὶ τόδε ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἴσαις ναυμαχή-
σει πεφόβηται. ἐν ὀλίγῳ γὰρ πολλαὶ, ἀργότεραι μὲν
ἐς τὸ δρᾶν τι ὧν βούλονται ἔσονται. ῥᾷσθαι γὰρ ἐς τὸ
βλάπτεσθαι, ἀφ' ὧν ἡμῖν παρεσκεύασται. τὸ δ'
ἀληθέστατον γνῶτε. ἐξ ὧν ἡμεῖς οἰόμεθα σαφῶς
πεπύσθαι. ὑπερβαλλόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν κακῶν
καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας ἐς ἀ-
πόνοιαν καθεστήκασιν. οὐ παρασκευῆς πίστει μᾶ-
λον ἢ τύχης ἀποκινδυνεύσειν, οὕτως ὅπως δύναν-
ται. ἵν' ἢ βιασάμενοι ἐκπλεύσωσιν, ἢ κατὰ γῆν
μετὰ τοῦτο τὴν ἀποχώρησιν ποιῶνται. ὡς τῶν γε
παρόντων οὐκ ἂν πράξοντες χεῖρον. πρὸς οὖν ἀταξίαν
τε τοιαύτην, καὶ τύχην ἀνδρῶν ἑαυτὴν παραδε-

δωκυῖαν πολεμιωτάτων, ὀργῇ προσμίξωμεν·
καὶ νομίσωμεν ἅμα μὲν νομιμώτατον εἶναι
πρὸς τοὺς ἐναντίους· οἳ ἂν ὡς ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ
προσπεσόντος δικαιώσωσι, ἀποπλῆσαι τῆς
γνώμης τὸ θυμούμενον· ἅμα δὲ ἐχθροὺς ἀ-
μύνασθαι ἐγγενησόμενον ἡμῖν· καὶ τὸ λεγόμε-
νόν που ἥδιστον εἶναι· ὡς δὲ ἐχθροὶ καὶ ἔχθιστοι
πάντες ἴστε· οἵ γε ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἦλθον
δουλωσόμενοι· ἐν ᾧ εἰ κατώρθωσαν· ἀνδρά-
σι μὲν ἂν τὰ ἄλγιστα προσέθεσαν· παισὶ δὲ
καὶ γυναιξὶ τὰ ἀπρεπέστατα· πόλει δὲ τῇ πά-
σῃ τὴν αἰσχύνην ἐπίκλησιν· ἀνθ' ὧν μὴ με- αἰσχίστην
μαλακισθῆναί τινα πρέπει· μηδὲ τὸ ἀκιν-
δύνως ἀπελθεῖν αὐτοὺς κέρδος νομίσαι· τοῦ-
το μὲν γὰρ ἐὰν κρατήσωσιν ὁμοίως δράσουσι·
τοῦτο· τὸ δὲ πραξάντων ἐκ τοῦ εἰκότος ἃ βου-
λόμεθα τοὺς δὲ κολασθῆναι· καὶ τῇ πάσῃ
σικελίᾳ καρπουμένῃ καὶ πρὶν ἐλευθερίαν
βεβαιοτέραν παραδοῦναι, καλὸς ὁ ἀγών·
καὶ κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι· οἳ ἂν ἐλάχι-
στα ἐκ τοῦ σφαλῆναι βλάπτοντες πλεῖστα διὰ
τὸ εὐτυχῆσαι ὠφελοῦσι· καὶ οἱ μὲν τῶν συ-
ρακουσίων στρατηγοὶ· καὶ γύλιππος, τοιαῦτα
καὶ αὐτοὶ τοῖς σφετέροις στρατιώταις παρακε-
λευσάμενοι ἀντεπλήρουν τὰς ναῦς εὐθύς, ἐ-
πειδὴ καὶ τοὺς ἀθηναίους ᾐσθάνοντο· ὁ δὲ
νικίας ὑπὸ τῶν παρόντων ἐκπεπληγμένος

καὶ ὁρῶν οἷος ὁ κίνδυνος, καὶ ὡς ἐγγὺς ἤδη ἦν,
ἐπειδὴ καὶ ὅσον οὐκ ἔμελλον ἀνάγεσθαι. καὶ
νομίσας ὅπερ πάσχουσιν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶ-
σι, πάντα τε ἔργῳ ἐνδεᾶ ἔτι σφίσιν εἶναι καὶ
λόγῳ αὐτοῖς οὔπω ἱκανὰ εἰρῆσθαι, αὖθις τῶν
πατρόθεν ὀνομαστὶ καὶ φυλὴν — τριηράρχων ἕνα ἕκαστον ἀνεκάλει· πατρόθεν
τε ἐπονομάζων, καὶ αὐτοὺς ὀνομαστὶ καὶ φυλὴν
ἀξιῶν τε τὸ καθ' ἑαυτὸν ᾧ ὑπῆρχε λαμπρότητος
τι μὴ προδιδόναι τινά, καὶ τὰς πατρικὰς ἀρετὰς
ὧν ἐπιφανεῖς ἦσαν οἱ πρόγονοι μὴ ἀφανίζειν.
πατρίδος τε τῆς ἐλευθερωτάτης ὑπομιμνήσκ(ων),
καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπιτάκτου πᾶσιν ἐς τὴν δί-
αιταν ἐξουσίας. ἄλλα τε λέγων ὅσα ἐν τῷ τοιού-
τῳ ἤδη τοῦ καιροῦ ὄντες ἄνθρωποι οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν
ἀρχαιολογεῖν — τινὶ ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι εἴποιεν ἂν καὶ
ὑπὲρ ἁπάντων παραπλήσια, ἔς τε γυναῖκας
τε καὶ παῖδας καὶ θεοὺς πατρῴους προφερό-
μενα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ παρούσῃ ἐκπλήξει ὠφέλι-
μα νομίζοντες ἐπιβοῶνται. καὶ ὁ μὲν οὐχ ἱκανὰ
μᾶλλον ἢ καὶ ἀναγκαῖα νομίσας παρῃνεῖσθαι, ἀ-
ποχωρήσας ἦγε τὸν πεζὸν πρὸς τὴν θάλασσαν
καὶ παρέτασσεν ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐδύνατο.
ὅπως ὅτι μεγίστη τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ὠφελία
ἐς τὸ θαρσεῖν γίγνοιτο. ὁ δὲ δημοσθένης καὶ
μένανδρος καὶ εὔδημος· οὗτοι γὰρ ἐπὶ τὰς ναῦς
τῶν ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐπέβησαν ἄραντες

ε. δ.

ἀπὸ τοῦ ἑαυτῶν στρατοπέδου εὐθὺς ἔπλεον πρὸς
τὸ ζεῦγμα τοῦ λιμένος· καὶ τὸν καταλειφθέντα
διέκπλουν βουλόμενοι βιάσασθαι ἐς τὸ ἔξω· προ
εξαγαγόμενοι δὲ οἱ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ναυσὶ
παραπλησίαις τὸν ἀριθμὸν, καὶ πρότερον κατά
τε τὸν ἔκπλουν μέρει αὐτῶν ἐφύλασσον· καὶ κατὰ
τὸν ἄλλον κύκλῳ λιμένα ὅπως πανταχόθεν προσ
πίπτοιεν τοῖς ἀθηναίοις· καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς ἅμα
παραβοηθεῖ ἧπερ καὶ αἱ νῆες κατίσχοιεν· ἦρχον
δὲ τοῦ ναυτικοῦ τοῖς συρακουσίοις σικανὸς μὲν
καὶ ἀγάθαρχος κέρας ἑκάτερος τοῦ παντὸς ἔχων·
πυθὴν δὲ καὶ οἱ κορίνθιοι τὸ μέσον. ἐπειδὴ
δὲ οἱ ἀθηναῖοι προσέμισγον τῷ ζεύγματι· τῇ μὲν
πρώτῃ ῥύμῃ ἐπιπλέοντες, ἐκράτουν τῶν τεταγμέ ῥύμῃ
νων νεῶν πρὸς αὐτῷ· καὶ ἐπειρῶντο λύειν τὰς κλῄ
σεις· μετὰ δὲ τοῦτα πανταχόθεν σφίσι τῶν συρα
κουσίων καὶ ξυμμάχων ἐπιφερομένων οὐ πρὸς τῷ
ζεύγματι ἔτι μόνον ἡ ναυμαχία, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν
λιμένα ἐγίγνετο· καὶ ἦν καρτερά· καὶ οἵα οὐχ ἑτέρα
τῶν προτέρων· πολλὴ μὲν γὰρ ἑκατέροις προθυ
μία ἀπὸ τῶν ναυτῶν ἐς τὸ ἐπιπλεῖν ὁπότε κελευ
σθείη ἐγίγνετο· πολλὴ δὲ ἡ ἀντιτέχνησις τῶν κυ
βερνητῶν καὶ ἀγωνισμὸς πρὸς ἀλλήλους· οἵ τε
ἐπιβάται ἐθεράπευον ὁπότε προσπέσοι ναῦς νηῒ
μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος τῆς ἄλ
λης τέχνης· πᾶς τέ τις ἐν ᾧ προσετέτακτο, αὐτὸς
ἕκαστος ἠπείγετο πρῶτος φαίνεσθαι. ξυμπεσου
σῶν δὲ ἐν ὀλίγῳ πολλῶν νεῶν, πλεῖσται γὰρ δὴ

αὗται ἐν ἐλαχίστῳ ἐναυμάχησαν· βραχὺ γὰρ ἀπέλι
πον ξυναμφότεραι διακόσιαι γενέσθαι· αἱ μὲν
ἐμβολαὶ ἐμβολαὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς συνανακρούσεις
προσβολαὶ καὶ διέκπλους ὀλίγαι ἐγίγνοντο· αἱ δὲ προσβολαὶ
ὡς τύχοι ναῦς νηὶ προσπεσοῦσα, ἢ διὰ τὸ φεύγειν
ἢ ἄλλῃ ἐπιπλέουσα πυκνότεραι ἦσαν· καὶ ὅσον
μὲν χρόνον προσφέροιτο ναῦς, οἱ ἀπὸ τῶν καταστρώ
μάτων ἀκοντίοις καὶ τοξεύμασι καὶ λίθοις ἀφθό
νως ἐπ᾽ αὐτὴν ἐχρῶντο· ἐπειδὴ δὲ προσμείξειαν
οἱ ἐπιβάται εἰς χεῖρας ἰόντες, ἐπειρῶντο ταῖς ναυσὶν
ἀλλήλων ἐπιβαίνειν· συνετύγχανέ τε πολλαχοῦ,
διὰ τὴν στενοχωρίαν τὰ μὲν ἄλλοις ἐμβεβληκέ
ναι· τὰ δὲ αὐτοὺς ἐμβεβλῆσθαι· δύο τε περὶ μί
αν· καὶ ἔστιν ᾗ καὶ πλείους ναῦς κατ᾽ ἀνάγκην ξυν
ηρτῆσθαι· καὶ τοῖς κυβερνήταις τῶν μὲν φυλακὴν
ἀρχ τῶν δὲ ἐπιβουλὴν, μὴ καθ᾽ ἓν ἕκαστον, κατὰ πολλὰ
δὲ πανταχόθεν περιεστάναι· καὶ τὸν κτύπον μέγαν
λίαν ἀπὸ πολλῶν νεῶν ξυμπιπτουσῶν, ἔκπλη
ξιν τε ἅμα καὶ ἀποστέρησιν τῆς ἀκοῆς, ὧν οἱ κε
λευσταὶ φθέγγοιντο παρέχειν· πολλὴ γὰρ δὴ ἡ πα
ρακέλευσις καὶ βοὴ ἀφ᾽ ἑκατέρων τοῖς κελευσταῖς
κατὰ τὴν τέχνην, καὶ πρὸς τὴν αὐτίκα φιλο
νεικίαν ἐγίγνετο· τοῖς μὲν ἀθηναίοις βιάζεσθαι
τε τὸν ἔκπλουν ἐπιβοῶντες, καὶ περὶ τῆς ἐς
τὴν πατρίδα σωτηρίας νῦν εἴ ποτε καὶ αὖθις προ
θύμως ἀντιλαβέσθαι· τοῖς δὲ συρακουσίοις, καὶ
ξυμμάχοις καλὸν εἶναι κωλῦσαί τε αὐτοὺς δια

φυγεῖν. καὶ τὴν οἰκείαν ἑκάστους πρίδα νικήσαν-
τας ἐπαυξῆσαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ πρὸς ἑκατέρων
εἴ τινά που ὁρῶεν μὴ κατ᾽ ἀνάγκην πρύμναν
κρουόμενον, ἀνακαλοῦντες ὀνομαστὶ τὸν τριήραρχ(ον)
ἠρώτων. οἱ μὲν ἀθηναῖοι εἰ τὴν πολεμιωτάτην
γῆν οἰκειοτέραν ἤδη τῆς δι᾽ ὀλίγου κεκτημένης θα-
λάσσης ἡγούμενοι ἀποχωροῦσιν. οἱ δὲ συρακούσι-
οι εἰ οὓς σαφῶς ἴσασι προθυμουμένους ἀθηναί-
ους παντὶ τρόπῳ διαφυγεῖν τούτους αὐτοὶ φεύγοντας
φεύγουσιν. ὅ τε ἐκ τῆς γῆς πεζὸς ἀμφοτέρων ἰσορρό- πολὺν
που τῆς ναυμαχίας καθεστηκυίας πολλὴν τὸν ἀγῶ-
να καὶ ξύστασιν τῆς γνώμης εἶχε. φιλονεικῶν μὲν ξύστασιν
ὁ αὐτόθεν περὶ τοῦ πλείονος ἤδη καλοῦ. δεδιότες
δὲ οἱ ἐπελθόντες μὴ τῶν παρόντων ἔτι χεί-
ρω πράξωσι. πάντων γὰρ δὴ ἀνακειμένων τοῖς ἀ-
θηναίοις ἐς τὰς ναῦς. ὅ τε φόβος ἦν ὑπὲρ τοῦ μέλ-
λοντος οὐδενὶ ἐοικώς. καὶ διὰ τὸ ἀνώμαλον καὶ
τὴν ἔποψιν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς γῆς ἠναγκάζοντο
ἔχειν. δι᾽ ὀλίγου γὰρ οὔσης τῆς θέας. καὶ οὐ πάν-
των ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ σκοπούντων, εἰ μέν τινες ἴδοι-
εν πῃ τοὺς σφετέρους ἐπικρατοῦντας, ἀνεθάρσησαν
τ᾽ ἂν. καὶ πρὸς ἀνάκλησιν θεῶν, μὴ στερῆσαι σφᾶς
τῆς σωτηρίας ἐτρέποντο. οἱ δ᾽ ἐπὶ τὸ ἡσσώμενον
βλέψαντες, ὀλοφυρμῷ ἅμα μετὰ βοῆς ἐχρῶντο.
καὶ ἀπὸ τῶν δρωμένων τῆς ὄψεως. καὶ τὴν γνώ-
μην μᾶλλον τῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐδουλοῦντο. ἄλλοι
δὲ καὶ πρὸς ἀντίπαλόν τι τῆς ναυμαχίας ἀπιδόν-
τες διὰ τὸ ἀκρίτως συνεχὲς τῆς ἁμίλλης. καὶ

τοῖς σώμασιν αὐτοῖς ἴσα τῇ δόξῃ περιδεῶς ξυναπο-
νεύοντες ἐν τοῖς χαλεπώτατα (οις) διῆγον. αἰεὶ γὰρ παρ' ὀ-
λίγον ἢ διέφευγον ἢ ἀπώλλυντο. ἦν τε ἐν τῷ αὐ-
ἀγχώμαλα τῷ στρατεύματι τῶν ἀθηναίων, ἕως ἀγχώμαλα
ἐναυμάχουν πάντα ὁμοῦ ἀκοῦσαι ὀλοφυρμὸς, βο- ω
ἢ νικῶντες. κρατούμενοι. ἄλλ' ὅσα ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ
μέγα στρατόπεδον, πολυειδῆ ἀναγκάζοιτο φθέγ-
γεσθαι. παραπλήσια δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν νεῶν αὐ-
τοῖς ἔπασχον. πρίν γε δὴ οἱ συρακούσιοι καὶ οἱ ξυμ-
μαχοι ἐπὶ πολὺ ἀντισχούσης τῆς ναυμαχίας ἔτρε- ως
ψάν τε τοὺς ἀθηναίους καὶ ἐπικείμενοι λαμπρ
πολλῇ κραυγῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι, κατε-
δίωκον ἐς τὴν γῆν. τότε δὲ ὁ μὲν ναυτικὸς στρα-
τὸς ἄλλος ἄλλῃ, ὅσοι μὴ μετέωροι ἑάλωσαν κα-
τενεχθέντες ἐξέπεσον ἐς τὸ στρατόπεδον (ὁ δὲ πεζὸς) οὐκέτι
διαφόρως, ἀλλὰ ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς οἰμωγῇ τε καὶ
στόνῳ πάντες δυσανασχετοῦντες τὰ γιγνόμενα.
οἱ μὲν ἐπὶ τὰς ναῦς παρεβοήθουν. οἱ δὲ πρὸς
τὸ λοιπὸν τοῦ τείχους ἐς φυλακήν. ἄλλοι δὲ οἱ
πλεῖστοι ἤδη περὶ σφᾶς αὐτοὺς, καὶ ὅπῃ σωθή-
σονται διεσκόπουν. ἦν τε ἐν τῷ παραυτίκα οὐ-
δεμιᾶς δὴ τῶν ξυμπασῶν ἐλάσσων ἔκπλη-
ξις. παραπλήσιά τε ἐπεπόνθεσαν καὶ ἔδρα-
σαν αὐτοὶ ἐν πύλῳ. διαφθαρεισῶν γὰρ τῶν
νεῶν τοῖς λακεδαιμονίοις, προσαπώλλυντο
αὐταῖς. καὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες διαβεβηκό-
τότε τες. καὶ ποτὲ τοῖς ἀθηναίοις ἀνέλπιστον ἦν

τὸ κατὰ γῆν σωθήσεσθαι, ἢν μή τι παράλογον γίγνηται. γενομένης δ' ἰσχυρᾶς τῆς ναυμαχίας, καὶ πολλῶν νεῶν ἀμφοτέροις, καὶ ἀνθρώπων ἀπολομένων. οἱ συρακούσιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπικρατήσαντες, τά τε ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς ἀνείλοντο. καὶ ἀποπλεύσαντες πρὸς τὴν πόλιν τρόπαιον ἔστησαν. οἱ δ' ἀθηναῖοι ὑπὸ μεγέθους τῶν παρόντων κακῶν, νεκρῶν μὲν πέρι ἢ ναυαγίων οὐδὲ ἐπενόουν αἰτῆσαι ἀναίρεσιν. τῆς δὲ νυκτὸς ἐβουλεύοντο εὐθὺς ἀναχωρεῖν. Δημοσθένης δὲ νικίᾳ προσελθὼν γνώμην ἐποιεῖτο πληρώσαντας αἱ λοιπαὶ εἰσὶ νῆες, χρήσιμαι σφίσιν ἢ τοῖς πολεμίοις. ἦσαν γὰρ τοῖς μὲν ἀθηναίοις περίλοιποι ὡς ἑξήκοντα. τοῖς δ' ἐναντίοις ἐλάσσους ἢ πεντήκοντα. καὶ ξυγχωροῦντος νικίου τῇ γνώμῃ καὶ βουλομένων πληροῦν αὐτῶν οἱ ναῦται οὐκ ἤθελον ἐσβαίνειν, διὰ τὸ καταπεπλῆχθαι τῇ ἥσσῃ. καὶ μὴ ἂν ἔτι οἴεσθαι κρατῆσαι. καὶ οἱ μὲν ὡς κατὰ γῆν ἀναχωρήσοντες ἤδη ξύμπαντες τὴν γνώμην εἶχον. ἑρμοκράτης δὲ ὁ συρακούσιος ὑπονοήσας αὐτῶν τὴν διάνοιαν. καὶ νομίσας δεινὸν εἶναι εἰ τοσαύτη στρατιὰ κατὰ γῆν ἀποχωρήσασα, καὶ καθεζομένη ποι τῆς σικελίας βουλήσεται αὖθις σφίσι τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, ἐσηγεῖται ἐλθὼν τοῖς ἐν τέλει οὖσιν ὡς οὐ χρεὼν ἀποχωρῆσαι τῆς νυκτὸς αὐτοὺς περιιδεῖν. λέγων ταῦτα ἃ καὶ αὐτῷ αὐτοῦ

ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν βιάσασθαι ἢν δύνωνται ἅμα ἕω τὸν ἔκπλουν λέγων ὅτι πλείους ἔτι

ἐδόκει. ἀλλὰ ἐξελθόντας ἤδη πάντας συρα
κουσίους καὶ τοὺς ξυμμάχους. τάς τε ὁδοὺς ἀποι
στενόπορα κοδομῆσαι. καὶ τὰ στενόπορα τῶν χωρίων προ
φθάσαντας φυλάσσειν. οἱ δὲ ξυνεγίγνωσκον μὲν
καὶ αὐτοὶ οὐχ ἧσσον ταῦτα ἐκείνου. καὶ ἐδόκει
ποιητέα εἶναι. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἄρτι ἀσμένους ἀπὸ
ναυμαχίας τε μεγάλης ἀναπεπαυμένους, καὶ
ἅμα ἑορτῆς οὔσης, ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς ἡράκλεια ταύ
ἡράκλεια την τὴν ἡμέραν θυσία οὖσα, οὐ δοκεῖν ἂν
ῥᾳδίως ἐθελῆσαι ὑπακοῦσαι. ὑπὸ γὰρ τοῦ
περιχαροῦς τῆς νίκης, πρὸς πόσιν τετράφθαι
τοὺς πολλοὺς ἐν τῇ ἑορτῇ. καὶ πάντα μᾶλλον,
ἐλπίζειν ἂν σφῶν πείθεσθαι αὐτούς, ἢ ὅπλα
λαβόντας ἐν τῷ παρόντι ἐξελθεῖν. ὡς δὲ τοῖς ἄρ
χουσι ταῦτα λογιζομένοις ἐφαίνετο ἄπορα. καὶ
οὐκέτι ἔπειθεν αὐτοὺς ὁ ἑρμοκράτης αὐτὸς ἐπὶ τού
τοις τάδε μηχανᾶται. δεδιὼς μὴ οἱ ἀθηναῖ
οι καθ᾽ ἡσυχίαν προφθάσωσιν ἐν τῇ νυκτὶ
διελθόντες τὰ χαλεπώτατα τῶν χωρίων
πέμπει τῶν ἑταίρων τινὰς τῶν ἑαυτοῦ μετὰ
ἱππέων πρὸς τὸ τῶν ἀθηναίων στρατόπεδον
συνεσκόταζεν ἡνίκα συνεσκόταζεν. οἱ προσελάσαντες ἐξ ὅσου
τις ἔμελλεν ἀκούσεσθαι. καὶ ἀνακαλεσάμενοι
τινας ὡς ὄντες τῶν ἀθηναίων ἐπιτήδειοι. ἦσαν
γάρ τινες τῷ νικίᾳ διάγγελλοι τῶν ἔνδοθεν

ἐκέλευον φράζειν νικίᾳ μὴ ἀπάγειν τῆς νυκ-
τὸς τὸ στράτευμα· ὡς συρακουσίων τὰς ὁδοὺς φυ-
λασσόντων· ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν τῆς ἡμέρας
παρασκευασάμενον ἀποχωρεῖν. καὶ οἱ μὲν εἰ-
πόντες ἀπῆλθον· καὶ οἱ ἀκούσαντες διήγγειλαν
τοῖς στρατηγοῖς τῶν ἀθηναίων· οἱ δὲ πρὸς τοῦτο τὸ
ἄγγελμα ἐπέσχον τὴν νύκτα, νομίσαντες οὐκ
ἀπάτην εἶναι. καὶ ἐπειδή, καὶ ὣς οὐκ εὐθὺς
ὥρμησαν ἔδοξεν αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέ-
ραν περιμεῖναι ὅπως συσκευάσαιντο. ὡς ἐκ τῶν
δυνατῶν οἱ στρατιῶται ὅτι χρησιμώτατα. καὶ τὰ
μὲν ἄλλα πάντα καταλιπεῖν. ἀναλαβόντες
δὲ αὐτὰ ὅσα περὶ τὸ σῶμα ἐς δίαιταν ὑπῆρχεν
ἐπιτήδεια ἀφορμᾶσθαι. συρακούσιοι δὲ
καὶ γύλιππος τῷ μὲν πεζῷ προεξελθόντες τάς
τε ὁδοὺς τὰς κατὰ τὴν χώραν ᾗ εἰκὸς ἦν
τοὺς ἀθηναίους ἰέναι ἀπεφάργνυσαν. καὶ τῶν ῥείθρ τῶν ποταμῶν
ῥείθρων καὶ τῶν ποταμῶν τὰς διαβάσεις
ἐφύλασσον. καὶ ἐς ὑποδοχὴν τοῦ στρατεύματος
ὡς κωλύσοντες ᾗ ἐδόκει ἐτάσσοντο. ταῖς δὲ ναυ-
σὶ προσπλεύσαντες τὰς ναῦς τῶν ἀθηναίων
ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀφεῖλκον. ἐνέπρησαν δὲ
τινὰς ὀλίγας, ὥσπερ διενοήθησαν αὐτοὶ οἱ
ἀθηναῖοι· τὰς δ' ἄλλας καθ' ἡσυχίαν οὐδενὸς
κωλύοντος, ὡς ἑκάστην ποι ἐκπεπτωκυῖαν ἀνα-
δησάμενοι ἐκόμιζον ἐς τὴν πόλιν. με

μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐδόκει τῷ νικίᾳ καὶ τῷ
Δημοσθένει ἱκανῶς παρεσκευάσθαι, καὶ ἡ ἀνά-
στασις ἤδη τοῦ στρατεύματος τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ
τῆς ναυμαχίας ἐγίγνετο. δεινὸν οὖν ἦν οὐ καθ' ἓν
μόνον τῶν πραγμάτων, ὅτι τάς τε ναῦς ἀπολω-
λεκότες πάσας ἀπεχώρουν, καὶ ἀντὶ μεγάλης
ἐλπίδος καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις κινδυνεύον-
τες, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπολείψει τοῦ στρατοπέδου
ξυνέβαινε, τῇ τε ὄψει ἑκάστῳ ἀλγεινὰ, καὶ
τῇ γνώμῃ αἰσθέσθαι. τῶν τε γὰρ νεκρῶν ἀτά-
φων ὄντων, ὁπότε τις ἴδοι τινὰ τῶν ἐπιτηδείων
κείμενον, ἐς λύπην μετὰ φόβου καθίστατο. καὶ
οἱ ζῶντες καταλειπόμενοι τραυματίαι τε καὶ ἀ-
σθενεῖς, πολὺ τῶν τεθνεώτων τοῖς ζῶσι λυ-
πηρότεροι ἦσαν. καὶ τῶν ἀπολωλότων ἀθλι-
ώτεροι. πρὸς γὰρ ἀντιμολίαν, καὶ ὀλοφυρμὸν
τραπόμενοι ἐς ἀπορίαν καθίστασαν, ἄγειν
τε σφᾶς ἀξιοῦντες, καὶ ἕνα ἕκαστον ἐπιβοώ-
μενοι, εἴ τινά πού τις ἴδοι ἢ ἑταίρων ἢ οἰκείων,
τῶν τε ξυσκήνων ἤδη ἀπιόντων ἐκκρεμαννύ-
μενοι, καὶ ἐπακολουθοῦντες ὅσον δύναιντο.
εἴ τῳ δὲ προλείποι ἡ ῥώμη καὶ τὸ σῶμα, οὐκ
ἄνευ ὀλίγων ἐπιθειασμῶν καὶ οἰμωγῆς ἀπο-
λειπόμενοι. ὥστε δάκρυσι πᾶν τὸ στράτευμα
πλησθὲν καὶ ἀπορίᾳ τοιαύτῃ, μὴ ῥᾳδίως ἀ-
φορμᾶσθαι. καίπερ ἐκ πολεμίας τε καὶ μείζω

ἀνάστασις

τραυματίαι

ξυσκήνων

ἢ κατὰ δάκρυα. τὰ μὲν πεπονθότας ἤδη. τὰ
δὲ περὶ τῶν ἐν ἀφανεῖ δεδιότας, μὴ πάθωσι. — κατήφεια
κατήφειά τις ἅμα, καὶ κατάμεμψις σφῶν αὐτῶν — κατάμεμψις
πολλὴ ἦν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο. ἢ πόλει ἐκπεπο-
λιορκημένῃ ἐῴκεσαν ὑποφευγούσῃ, καὶ ταύτῃ
οὐ σμικρᾷ. μυριάδες γὰρ τοῦ ξύμπαντος ὄχλου
οὐκ ἐλάσσους τεσσάρων ἅμα ἐπορεύοντο. καὶ
τούτων οἵ τε ἄλλοι πάντες ἔφερον ὅτι τις ἐδύνα-
το κατὰ τὸ χρήσιμον. καὶ οἱ ὁπλῖται καὶ οἱ ἱπ-
πεῖς παρὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοὶ καὶ τὰ σφέτερα αὐ-
τῶν σιτία. οἱ μὲν ἀπορίᾳ ἀκολούθων, οἱ δὲ ἀ-
πιστίᾳ. ἀπηυτομολήκεισαν γὰρ πάλαι τε καὶ οἱ
πλεῖστοι παραχρῆμα. ἔφερον δὲ οὐδὲ ταῦτα ἱκα-
νά. σπιτος γὰρ οὐκέτι ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ,
καὶ μὴν ἡ ἄλλη αἰκία ἢ ἰσομοιρία τῶν κακῶν
ἔχουσά τινα ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κούφισιν, οὐδ'
ὣς οὐδ' ὣς ῥᾳδία ἐν τῷ παρόντι ἐδοξάζετο. ἄλ-
λως τε καὶ ἀπὸ οἵας λαμπρότητος καὶ αὐχήμα- — αὔχημα
τος τοῦ πρώτου, ἐς οἵαν τελευτὴν καὶ ταπεινό- — ταπεινότης
τητα ἀφῖκτο. μέγιστον γὰρ δή, τὸ διάφορον τοῦτο,
τῷ ἑλληνικῷ στρατεύματι ἐγένετο. οἷς ἀντὶ μὲν
τοῦ ἄλλους δουλωσαμένους ἥκειν, αὐτοὺς τοῦτο
μᾶλλον δεδιότας, μὴ πάθωσι ξυναπιέναι. ἀντὶ
δὲ εὐχῆς καὶ παιάνων, μεθ' ὧν ἐξέπλεον, πά-
λιν τούτων τοῖς ἐναντίοις ἐπιφημίσμασιν ἀφορ- — ἐπιφήμισμα
μᾶσθαι. πεζοὺς δὲ ἀντὶ ναυβατῶν πορευομέν
καὶ ὁπλιτικῷ προσχόντας μᾶλλον ἢ ναυτικῷ

οἰςὰ ὅμως δὲ ὑπὸ μεγέθους τοῦ ἐπικρεμαμένου ἔτι
κινδύνου πάντα οἰςὰ αὐτοῖς ἐφαίνετο. ὁρῶν δὲ
ὁ νικίας τὸ στράτευμα ἀθυμοῦν, καὶ ἐν μεγάλῃ
ἐκ τῶν ὑπαρχόντων μεταβολῇ ὄν, ἐπιπαριὼν ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων
ἐθάρσυνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο. βοῇ τε χρώμενος
ἔτι μᾶλλον ἑκάστοις καθ' οὓς γίγνοιτο ὑπὸ προ-
θυμίας, καὶ βουλόμενος ὡς ἐπὶ πλεῖστον γεγω-
γεγωνίσκ. νίσκων ὠφελεῖν. ἔτι, καὶ ἐκ τῶν παρόντων,
. ut nunc est ὦ ἀθηναῖοι καὶ ξύμμαχοι ἐλπίδα χρὴ ἔχειν.
ἤδη τινὲς καὶ ἐκ δεινοτέρων ἢ τοιῶνδε ἐσώθησ.
μηδὲ καταμέμψασθαι ὑμᾶς ἄγαν αὐτούς,
ξυμφορὰ, μήτε ταῖς ξυμφοραῖς μήτε ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν
κακοπάθεια. νῦν κακοπαθίαις. κἀγώ τοι οὐδενὸς ὑμῶν αι
οὔτε ῥώμῃ προφέρων, ἀλλ' ὁρᾶτε δὴ ὡς διάκειμ
ὑπὸ τῆς νόσου. οὔτ' ἀτυχίᾳ δοκῶν που ὕστερος
του εἶναι κατὰ τὸν ἴδιον βίον. καὶ ἐς τὰ ἄλλα
[illegible] νῦν, ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ τοῖς φαυλοτάτοις ἐ-
ωροῦμαι. καίτοι πολλὰ μὲν ἐς τοὺς θεοὺς νό-
νόμιμα μιμα δεδιῄτημαι. πολλὰ δὲ ἐς ἀνθρώπους δίκαια.
δίκαια καὶ ἀνεπίφθονα. ἀνθ' ὧν ἡ μὲν ἐλπίς, ὅμως
θρασεῖα τοῦ μέλλοντος. αἱ δὲ ξυμφοραὶ οὐ
κατ' ἀξίαν δὴ φοβοῦσι. τάχα δ' ἂν καὶ λω-
φήσειαν. ἱκανὰ γὰρ τοῖς τε πολεμίοις εὐτύχη-
ται. καὶ εἴ τῳ θεῶν ἐπίφθονοι ἐστρατεύσαμεν
ἀποχρώντως ἤδη τετιμωρήμεθα. ἦλθον γὰρ
που καὶ ἄλλοι τινὲς ἤδη ἐφ' ἑτέρους, καὶ ἀν-
θρώπεια δράσαντες ἀνεκτὰ ἔπαθον. καὶ ἡμ

εἰκὸς νῦν τά τε ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐλπίζειν ἠπιώτερα
ἕξειν· οἴκτου γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἀξιώτεροι ἤδη ἐσμὲν
ἢ φθόνου. καὶ ὁρῶντες ὑμᾶς αὐτοὺς οἷοι ὁπλῖται
ἅμα καὶ ὅσοι ξυντεταγμένοι χωρεῖτε. μὴ καταπε
πλήχθαι ἄγαν. λογίζεσθε δὲ ὅτι αὐτοί τε πόλις
εὐθύς ἐστε ὅποι ἂν καθέζησθε. καὶ ἄλλη οὐδε
μία ἡμᾶς τῶν ἐν σικελίᾳ οὔτ' ἂν ἐπιόντας δέξαι
το ῥᾳδίως, οὔτ' ἂν ἱδρυθέντας που ἐξαναστήσει[ε]
τὴν δὲ πορείαν ὥστ' ἀσφαλῆ καὶ εὔτακτον εἶ
ναι, αὐτοὶ φυλάξατε. μὴ ἄλλο τι ἡγησάμενος ἕκα
στος ἢ ἐν ᾧ ἀναγκασθῇ χωρίῳ μάχεσθαι, τοῦ
το καὶ πρίδα καὶ τεῖχος κρατήσας ἕξειν. σπου
δὴ δ' ὁμοίως καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἔσται τῆς
ὁδοῦ. τὰ γὰρ ἐπιτήδεια βραχέα ἔχομεν. καὶ
ἢν ἀντιλαβώμεθα τοῦ φιλίου χωρίου τῶν
σικελῶν, οὗτοι γὰρ ἡμῖν διὰ τὸ συρακουσί
ων δέος ἔτι βέβαιοι εἰσί, ἤδη νομίζετε ἐν τῷ ὀ munito
χυρῷ εἶναι. προπέπεμπται δ' ὡς αὐτοὺς καὶ
ἀπαντᾶν εἰρημένον καὶ σιτία ἄλλα κομίζ ειν
τὸ δὲ ξύμπαν γνῶτε ὦ ἄνδρες στρατιῶται, ἀ
ναγκαῖόν τε ὂν ὑμῖν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς γίγνε
σθαι, ὡς μὴ ὄντος χωρίου ἐγγὺς ὅποι ἂν μαλα
κισθέντες σωθείητε. καὶ ἢν νῦν διαφύγητε [ατ]
τοὺς πολεμίους, οἵ τε ἄλλοι τευξόμενοι ὧν ἐπι
θυμεῖτέ που ἐπιδεῖν. καὶ οἱ ἀθηναῖοι τὴν
μεγάλην δύναμιν τῆς πόλεως καίπερ πε

ιη·

πεπτωκυῖαν ἐπανορθώσαντες. ἄνδρες γὰρ
πόλις καὶ οὐ τείχη, οὐδὲ νῆες ἀνδρῶν κεναί.
ὁ μὲν νικίας τοιάδε παρακελευόμενος, ἅμα ἐ
πῄει τὸ στράτευμα, καὶ εἴ πῃ ὁρῴη διεσπασ
μένον καὶ μὴ ἐν τάξει χωροῦν ξυνάγων καὶ
καθιστάς. καὶ ὁ δημοσθένης οὐδὲν ἧσσον τοῖς
καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτά τε καὶ παραπλήσια
quadrato agmine λέγων. τὸ δὲ ἐχώρει ἐν πλαισίῳ τεταγμένον
τοῦ νικίου, ἐφεπόμενον δὲ τοῦ δημοσθένους
sarcinas impedimenta τοὺς δὲ σκευοφόρους, καὶ τὸν πλεῖστον ὄχλον ἐν
ἀνάπου τῇ διαβάσει τὸς εἶχον οἱ ὁπλῖται. καὶ ἐπειδή τε ἐγένοντο
ἐπὶ τοῦ ἀνάπου ποταμοῦ εὗρον ἐπ' αὐτῷ τεταγ
μένους τῶν συρακουσίων καὶ ξυμμάχων, καὶ
τρεψάμενοι αὐτοὺς καὶ κρατήσαντες τοῦ πό
ρου, ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν. οἱ δὲ συρακούσιοι
παριππεύοντές τε προσέκειντο (imminebat), καὶ ἐσακον
τίζοντες οἱ ψιλοί. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ προ
ελθόντες σταδίους, ὡς τεσσαράκοντα ηὐλί
σαντο πρὸς λόφῳ τινὶ οἱ ἀθηναῖοι. τῇ δ'
ὑστεραίᾳ πρωῒ ἐπορεύοντο, καὶ προῆλθον
ὡς εἴκοσι σταδίους. καὶ κατέβησαν ἐς χω
ἄπεδον ρίον ἄπεδόν τι. καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο.
βουλόμενοι ἔκ τε τῶν οἰκιῶν λαβεῖν τι ἐδώ
διμον. ᾠκεῖτο γὰρ ὁ χῶρος. καὶ ὕδωρ μετὰ σ
φῶν αὐτῶν φέρεσθαι αὐτόθεν. ἐν γὰρ τῷ πρό
σθεν ἐπὶ πολλὰ στάδια ᾗ ἔμελλον ἰέναι οὐκ

ἄφθονον ἦν. οἱ δὲ συρακούσιοι ἐν τούτῳ προ
ελθόντες τὴν δίοδον τὴν ἐν τῷ πρόσθεν ἀπε
τείχιζον. ἦν δὲ λόφος καρτερὸς. καὶ ἑκατέρωθεν
αὐτοῦ χαράδρα κρημνώδης. ἐκαλεῖτο δὲ ἀκ
ραῖον λέπας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ ἀθηναῖοι προ
ῄεσαν. καὶ οἱ τῶν συρακουσίων καὶ ξυμμάχων
αὐτοὺς ἱππῆς καὶ ἀκοντισταὶ ὄντες πολλοὶ ἑκάτε
ροι ἐκώλυον. καὶ ἐσηκόντιζόν τε καὶ παρίππευον.
καὶ χρόνον μὲν πολὺν ἐμάχοντο οἱ ἀθηναῖοι.
ἔπειτα ἀνεχώρησαν πάλιν ἐς τὸ αὐτὸ στρατόπε
δον. καὶ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ὁμοίως εἶχον. οὐ
γὰρ ἔτι ἀποχωρεῖν οἷόν τ' ἦν ὑπὸ τῶν ἱππέων.
πρῲ δ' ἄραντες ἐπορεύοντο αὖθις. καὶ ἐβιά
σαντο πρὸς λόφον ἐλθεῖν τὸν ἀποτετειχισμένον.
καὶ εὗρον πρὸ ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ ἀποτειχίσματος
τὴν πεζὴν στρατιὰν παρατεταγμένην οὐκ
ἐπ' ὀλίγων ἀσπίδων. στενὸν γὰρ ἦν τὸ χωρίον,
καὶ προσβαλόντες οἱ ἀθηναῖοι ἐτειχομάχουν.
καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀπὸ τοῦ λόφου
ἐπάντους ὄντος. διικνοῦντο γὰρ ῥᾷον οἱ ἄνωθεν.
καὶ οὐ δυνάμενοι βιάσασθαι ἀνεχώρουν πά
λιν, καὶ ἀνεπαύοντο. ἔτυχον δὲ καὶ βρονταί
τινες ἅμα γενόμεναι. καὶ ὕδωρ, οἷα τοῦ ἔτους
πρὸς μετόπωρον ἤδη ὄντος φιλεῖ γίγνεσθαι.
ἀναπαυομένων δὲ αὐτῶν. ἀφ' ὧν οἱ ἀθη
ναῖοι μᾶλλον ἔτι ἠθύμουν. καὶ ἐνόμιζον
ἐπὶ τῷ σφετέρῳ ὀλέθρῳ, καὶ ταῦτα πάντα

χαράδρα, ἀκραῖον λέπας.

adversus
διικνοῦντο

γίγνεσθαι. ἀναπαυομένων δὲ αὐτῶν ὁ γύλιπ-
πος καὶ οἱ συρακούσιοι πέμπουσι μέρος τι τῆς
στρατιᾶς ἀποτειχιοῦντας ἐκ τοῦ ὄπισθεν αὐτούς,
ᾗ προεληλύθεσαν. ἀντιπέμψαντες δὲ κἀκεῖ-
νοι σφῶν αὐτῶν τινὰς διεκώλυσαν. καὶ μετὰ
ταῦτα πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἀναχωρήσαντες πρὸς
τὸ πεδίον μᾶλλον οἱ ἀθηναῖοι, ηὐλίσαντο. τῇ
δ' ὑστεραίᾳ προυχώρουν, καὶ οἱ συρακούσιοι προσ-
έβαλλόν τε πανταχῇ αὐτοῖς κύκλῳ. καὶ πολ-
λοὺς κατετραυμάτιζον. καὶ εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ
ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν. εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειν-
το. καὶ μάλιστα τοῖς ὑστάτοις προσπίπτοντες,
εἴ πως κατὰ βραχὺ τρεψάμενοι πᾶν τὸ στράτευ-
μα φοβήσειαν. καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν τοιούτῳ τρό-
πῳ ἀντεῖχον οἱ ἀθηναῖοι. ἔπειτα προελθόν-
τες πέντε ἢ ἓξ σταδίους, ἀνεπαύοντο ἐν τῷ
πεδίῳ. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ συρακούσιοι
ἀπ' αὐτῶν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. τῆς δὲ νυ-
κτὸς τῷ νικίᾳ καὶ δημοσθένει ἐδόκει, ἐπεὶ
δὴ κακῶς σφίσι τὸ στράτευμα εἶχε. τῶν τε ἐ-
πιτηδείων πάντων ἀπορίᾳ ἤδη. καὶ κα-
τατετραυματισμένοι ἦσαν πολλοί, ἐν πολ-
λαῖς τῶν πολεμίων γεγενημέναις, πυρὰ καύ-
σαντας ὡς πλεῖστα ἀπάγειν τὴν στρατιάν, μη-
κέτι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ᾗ διενοήθησαν, ἀλλὰ
τοὐναντίον ἢ οἱ συρακούσιοι ἐτήρουν πρὸς
τὴν θάλασσαν. ἦν δὲ ἡ ξύμπασα ὁδὸς

πυρὰ

αὐτῇ. οὐκέτι κατάνης τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ κατὰ
τὸ ἕτερον μέρος τῆς σικελίας. τὸ πρὸς καμάριναν
καὶ γέλαν. καὶ τὰς ταύτῃ πόλεις καὶ ἑλληνίδας
καὶ βαρβάρους. καύσαντες οὖν πυρὰ πολλὰ ἐ-
χώρουν ἐν τῇ νυκτί. καὶ αὐτοῖς οἷον φιλεῖ καὶ πᾶσι
στρατοπέδοις, μάλιστα δὲ τοῖς μεγίστοις, φόβοι καὶ
Γ δείματα ἐγγίνεσθαι. ἄλλως τε καὶ ἐν νυκτί τε καὶ
διὰ πολεμίας. καὶ ἀπὸ πολεμίων οὐ πολὺ ἀπε-
χόντων ἰοῦσιν ἐμπίπτει ταραχή. καὶ τὸ μὲν νι-
κίου στράτευμα. ὥσπερ ἡγεῖτο ξυνέμενέ τε καὶ πρ[ου]
λαβε πολλῷ. τὸ δὲ Δημοσθένους τὸ ἥμισυ μά-
λιστα καὶ τὸ πλέον ἀπεσπάσθη τε. καὶ ἀτα-
κτότερον ἐχώρει. ἅμα δὲ τῇ ἕῳ ἀφικνοῦνται.
ὅμως πρὸς τὴν θάλασσαν. καὶ ἐσβάντες
ἐς τὴν ὁδὸν τὴν ἑλωρινὴν καλουμένην ὁδὸς ἑλωρινή
ἐπορεύοντο, ὅπως ἐπειδὴ γένοιντο παρὰ τῷ πο-
ταμῷ τῷ κακυπάρει. παρὰ τὸν ποταμὸν ἴ- κακυπάρη
οιεν ἄνω διὰ μεσογείας. ἤλπιζον γὰρ καὶ τοὺς
σικελοὺς ταύτῃ, οὓς μετεπέμψαντο ἀπαντήσεσθαι.
Ἐπεὶ δ᾽ ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ εὗρον καὶ ἐν
ταῦθα φυλακήν τινα τῶν συρακουσίων ἀπο
τειχίζουσαν καὶ ἀποσταυρῶσαν τὸν πόρον.
καὶ βιασάμενοι αὐτήν, διέβησάν τε τὸν ποταμόν.
καὶ ἐχώρουν αὖθις πρὸς ἄλλον ποταμὸν τὸν
ἐρινεόν. ταύτῃ γὰρ οἱ ἡγεμόνες ἐκέλευον. Ἐν ἐρινεόν
τούτῳ δ᾽ οἱ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ὡς

τὲ ἡμέρα ἐγένετο· καὶ ἔγνωσαν τοὺς ἀθηναί-
ους ἀπεληλυθότας, ἐν αἰτίᾳ τε οἱ πολλοὶ τὸν
γύλιππον εἶχον, ἑκόντα ἀφεῖναι τοὺς ἀθηναί-
ους. καὶ κατὰ τάχος διώκοντες, ᾗ οὐ χαλεπῶς
ᾐσθάνοντο κεχωρηκότας, καταλαμβάνουσι πε-
ρὶ ἀρίστου ὥραν, καὶ ὡς προσέμιξαν τοῖς μετὰ
τοῦ δημοσθένους ὑστέροις τε οὖσι. καὶ σχολαίτερ(ον)
καὶ ἀτακτότερον χωροῦσιν, ὡς τῆς νυκτὸς τότε
ξυνεταράχθησαν εὐθὺς προσπεσόντες ἐμάχοντο.
καὶ οἱ ἱππεῖς τῶν συρακουσίων ἐκυκλοῦντο
τότε ῥᾷον αὐτοὺς δίχα δὴ ὄντας, καὶ ξυνῆγον
ἐς ταυτό. τὸ δὲ νικίου στράτευμα ἀπεῖχεν ἐν
τῷ πρόσθεν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους.
θᾶσσον τε γὰρ ὁ νικίας ἦγε νομίζων οὐ τὸ ὑπο-
μένειν ἐν τῷ τοιούτῳ ἑκόντας εἶναι καὶ μά-
χεσθαι σωτηρίαν, ἀλλὰ τὸ ὡς τάχιστα ὑποχωρεῖν.
τοσαῦτα μαχομένους ὅσα ἀναγκάζωνται. ὁ δὲ
δημοσθένης ἐτύγχανέ τε τὰ πλείω ἐν πόνῳ
ξυνεχεστέρῳ ὢν διὰ τῷ ὑστέρῳ ἀναχωροῦντι — ξυνεχεστέρῳ
αὐτῷ ἐπικεῖσθαι τοὺς πολεμίους. καὶ τότε
γνοὺς τοὺς συρακουσίους διώκοντας οὐ πρου-
χώρει μᾶλλον ἢ ἐς μάχην ξυνετάσσετο. ἕως
ἐνδιατρίβων κυκλοῦταί τε ὑπ' αὐτῶν. καὶ
πολλῷ θορύβῳ αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀθη-
ναῖοι ἦσαν. ἀνειληθέντες γὰρ ἔς τι χωρίον
ᾧ κύκλῳ μὲν τειχίον περιῆν, ὁδὸς δὲ ἔνθεν

καὶ εὐθέως, ἐλάας δ᾽ οὐκ ὀλίγας εἶχεν. ἐς ἄλλον
τότε περισταδόν. τοιαύταις δὲ προσβολαῖς καὶ περισταδὸν
οὐ ξυσταδὸν μάχαις, οἱ συρακούσιοι εἰκότως ξυσταδὸν
ἐχρῶντο. τὸ γὰρ ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀνθρώπους
ἀπονενοημένους, οὐ πρὸς ἐκείνων μᾶλλον ἦν
ἔτι, ἀλλὰ πρὸς τῶν ἀθηναίων. καὶ ἅμα φειδώ τέ τις φειδώ.
ἐγένετο ἐπ᾽ εὐπραγίᾳ ἤδη σαφεῖ. μὴ προανα
λωθῆναί τῳ. καὶ ἐνόμιζον, καὶ ὡς ταύτῃ τῇ
ἰδέᾳ καταδαμασάμενοι, λήψεσθαι αὐτούς. ἰδέα.
Ἐπειδὴ γοῦν δι᾽ ἡμέρας βάλλοντες πανταχόθεν
τοὺς ἀθηναίους καὶ ξυμμάχους, ἑώρων ἤδη
τεταλαιπωρημένους. τοῖς τε τραύμασι, καὶ
τῇ ἄλλῃ κακώσει, κήρυγμα ποιοῦνται γύλι
ππος, καὶ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι.
πρῶτον μὲν τῶν νησιωτῶν εἴ τις βούλεται ἐπ᾽
ἐλευθερίᾳ ὡς σφᾶς ἀπιέναι. καὶ ἀπεχώ
ρησάν τινες πόλεις οὐ πολλαί. ἔπειτα δ᾽ ὕστερ
καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας τοὺς μετὰ δη
μοσθένους ὁμολογία γίγνεται. ὥστε ὅπλα,
τε παραδοῦναι καὶ μὴ ἀποθανεῖν μηδένα
μήτε βιαίως μήτε δεσμοῖς, μήτε τῆς ἀναγκαιο
τάτης ἐνδείᾳ διαίτης. καὶ παρέδοσαν οἱ πάν
τες σφᾶς αὐτοὺς ἑξακισχίλιοι, καὶ τὸ ἀργύριον
ὃ εἶχον ἅπαν κατέθεσαν, ἐσβαλόντες ἐς
ἀσπίδας ὑπτίας. καὶ ἐνέπλησαν ἀσπί ὑπτίας.
δας τέσσαρας. καὶ τούτους μὲν εὐθὺς

ἀπεκόμιζον ἐς τὴν πόλιν· νικίας δὲ καὶ οἱ με
τ' αὐτοῦ ἀφικνοῦνται αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ· ἐπὶ τὸν πο
ταμὸν τὸν ἐρινεόν. καὶ διαβὰς πρὸς μετέωρ
τι ἐκάθισε τὴν στρατιάν· οἱ δὲ συρακούσιοι τῇ
ὑστεραίᾳ καταλαβόντες αὐτὸν ἔλεγον ὅτι οἱ μετὰ
δημοσθένους παραδεδώκοιεν σφᾶς αὐτοὺς κε
λεύοντες κἀκεῖνον τὸ αὐτὸ δρᾶν· ὁ δὲ ἀπιστῶν
σπένδεται, ἱππέα πέμψαι σκεψόμενον· ὡς δ' οἰ
χόμενος ἀπήγγειλε πάλιν παραδεδωκότας ἐπι
κηρύκευεται γυλίππῳ καὶ συρακουσίοις εἶναι
ἕτοιμος ὑπὲρ ἀθηναίων συμβῆναι. ὅσα ἀ
νάλωσαν χρήματα συρακούσιοι ἐς τὸν πόλεμον
ταῦτα ἀποδοῦναι· ὥστε τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιὰν
ἀφεῖναι αὐτούς· μέχρι δ' οὗ ἂν τὰ χρήματα ἀ
ποδοθῇ ἄνδρας δώσειν ἀθηναίων ὁμήρους
ἕνα κατὰ τάλαντον· οἱ δὲ συρακούσιοι καὶ γύ
λιππος οὐ προσεδέχοντο τοὺς λόγους ἀλλὰ προσ
πεσόντες καὶ περιστάντες πανταχόθεν, ἔβαλ
λον καὶ τούτους μέχρι ὀψέ· εἶχον δὲ καὶ οὗτοι
πονηρῶς σίτου τε καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀπορίᾳ
ὅμως δὲ τῆς νυκτὸς φυλάξαντες τὸ ἡσυχάζον
ἔμελλον πορεύσεσθαι· καὶ ἀναλαμβάνουσι
τε τὰ ὅπλα, καὶ οἱ συρακούσιοι αἰσθάνονται.
καὶ ἐπαιώνισαν· γνόντες δ' οἱ ἀθηναῖοι ὅτι
οὐ λαμβάνουσιν, κατέθεντο πάλιν πλὴν
τριακοσίων μάλιστα ἀνδρῶν· οὗτοι δὲ διὰ τ

φυλάκων κομισάμενοι ἐχώρουν τῆς νυκτὸς καὶ ἔδοσαν
το. νικίας δ' ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, ἦγεν τὴν στρατιάν·
οἱ δὲ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν
αὐτὸν τρόπον, πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ
κατακοντίζοντες· καὶ οἱ ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς
τὸν ἀσσίναρον ποταμόν. ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑ- ἀσινάρου
πὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς, ἱππέων τε πολ-
λῶν· καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου· οἰόμενοι ῥᾷόν τι σφί-
σιν ἔσεσθαι ἢν διαβῶσι τὸν ποταμόν. ἅμα δὲ
ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ.
ὡς δὲ γίγνονται ἐπ' αὐτῷ ἐσπίπτουσιν οὐδενὶ κόσ-
μῳ ἔτι. ἀλλὰ πᾶς τέ τις διαβῆναι αὐτὸς πρῶ-
τος βουλόμενος· καὶ οἱ πολέμιοι ἐπικείμενοι
χαλεπὴν ἤδη τὴν διάβασιν ἐποίουν. ἀθρό-
οι γὰρ ἀναγκαζόμενοι χωρεῖν ἐπέπιπτόν τ' ἀλλή-
λοις καὶ κατεπάτουν. περί τε τοῖς δορατίοις
καὶ σκεύεσιν, οἱ μὲν εὐθὺς διεφθείροντο. οἱ ἐμπαλλατ-
δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέρρεον ἐς τὰ ἐπὶ θά- τόμενοι
τερά τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ συρακού-
σιοι. ἦν δὲ κρημνώδες, ἔβαλλον ἄνωθεν τοὺς
ἀθηναίους πίνοντάς τε τοὺς πολλοὺς ἀσμέ-
νους· καὶ ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν σφίσιν
αὐτοῖς ταρασσομένους. οἵ τε πελοποννήσιοι
ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν ποταμῷ μάλιστα ἔσφα-
ζον. καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέφθαρτο. ἀλλ' οὐδὲν
ἧσσον ἐπίνετο ὁμοῦ τῷ πηλῷ ἡματωμένον

ι. δ᾽ ἦν ἀναχώρησις ἐς κατάνην. ξυναθροισθέντες δὲ οἱ συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι· τῶν τε αἰχμαλώτων ὅσους ἐδύναντο πλείστους· καὶ τὰ σκῦλα ἀναλαβόντες ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ὁπόσους ἔλαβον κατεβίβασαν ἐς τὰς λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τήρησιν· νικίαν δὲ καὶ δημοσθένην ἄκοντος γυλίππου ἀπέσφαξαν· ὁ γὰρ γύλιππος καλὸν τὸ ἀγώνισμα ἐνόμιζέ οἱ εἶναι ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ τοὺς ἀντιστρατήγους κομίσαι λακεδαιμονίοις. ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι δημοσθένην διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ πύλῳ· τὸν δὲ διὰ τὰ αὐτὰ εἶναι ἐπιτηδειότατον. τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας τῶν λακεδαιμονίων ὁ νικίας προυθυμήσας σπονδὰς ποιήσας πείσας τοὺς ἀθηναίους ποιήσασθαι ὥστε ἀφεθῆναι. ἀνθ᾽ ὧν οἵ τε λακεδαιμόνιοι ἦσαν αὐτῷ προσφιλεῖς, κἀκεῖνος οὐχ ἥκιστα πιστεύσας ἑαυτὸν τῷ γυλίππῳ παρέδωκεν. ἀλλὰ τῶν συρακουσίων τινὲς ὡς ἐλέγετο οἱ μὲν δείσαντες ὅτι πρὸς αὐτὸν ἐκεκοινολόγηντο μὴ βασανιζόμενος διὰ τὸ τοιοῦτον ταραχὴν σφίσιν ἐν εὐπραγίᾳ ποιήσῃ, ἄλλοι δ᾽ οὐχ ἥκιστα οἱ κορίνθιοι μὴ χρήμασι πείσας τινὰς ὅτι πλούσιος ἦν ἀποδρᾷ, καὶ αὖθις σφίσι νε-
ι. ώτερόν τι ἀπ᾽ αὐτοῦ γένηται· πείσαντες τοὺς

λιθοτομία.

τήρησις.

α καὶ περιμάχετον ἦν τοῖς πολλοῖς. τέλος δὲ νεκρῶν τε   περιμάχετον
πολλῶν ἐπ' ἀλλήλοις ἤδη κειμένων ἐν τῷ ποταμῷ
καὶ διεφθαρμένου τοῦ στρατεύματος, τοῦ μὲν κατὰ
τὸν ποταμόν, τοῦ δὲ καὶ εἴ τι διαφύγοι ὑπὸ τῶν
ἱππέων νικίας γυλίππῳ ἑαυτὸν παραδίδωσι.
πιστεύσας μᾶλλον αὐτῷ ἢ συρακουσίοις. καὶ ἑαυ-
τῷ μὲν χρήσασθαι ἐκέλευεν ἐκεῖνόν τε καὶ λακεδαι-
μονίους ὅτι βούλονται. τοὺς δ' ἄλλους στρατιώτας
παύσασθαι φονεύοντας. καὶ ὁ γύλιππος μετὰ
τοῦτο ζωγρεῖν ἤδη ἐκέλευε. καὶ τούς τε λοιποὺς
ὅσους μὴ ἀπεκρύψαντο. πολλοὶ δ' οὗτοι ἐγένοντο ξυ-
νεκόμισαν ζῶντας. καὶ ἐπὶ τοὺς τριακοσίους οἳ
τὴν φυλακὴν διεξῆλθον τῆς νυκτός, πέμψαν-
τες δὲ τοὺς διωξομένους ξυνέλαβον. τὸ μὲν οὖν
ἀθροισθὲν τοῦ στρατεύματος ἐς τὸ κοινὸν οὐ
πολὺ ἐγένετο. τὸ δὲ διακλαπὲν πολύ. καὶ κατε-
πλήσθη πᾶσα σικελία αὐτῶν, ἅτε οὐκ ἀπὸ
ξυμβάσεως, ὥσπερ τῶν μετὰ Δημοσθένους λη-
φθέντων. μέρος δέ τι οὐκ ὀλίγον καὶ ἀπέθανε.
πλεῖστος γὰρ δὴ φόνος οὗτος, καὶ οὐδενὸς
ἐλάσσων τῶν ἐν τῷ σικελικῷ πολέμῳ τούτῳ
ἐγένετο. καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις προσβολαῖς ταῖς
κατὰ τὴν πορείαν συχναῖς γενομέναις οὐκ ὀ-
λίγοι ἐτεθνήκεσαν, πολλοὶ δὲ ὅμως καὶ διέ-
φυγον. οἱ μὲν καὶ παραυτίκα, οἱ δὲ καὶ δου-
λεύσαντες καὶ διαδράσκοντες ὕστερον. τούτοις α

ὀλίγον οὐδὲν ἐς
οὐδὲν
πληγὴν ἔπαθον·

ἑπτακισχιλίων· ξυνέβη τε ἔργον τοῦτο ἑλληνικὸν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέγιστον γενέσθαι. δοκεῖν δ' ἔμοιγε καὶ ὧν ἀκοῇ ἑλληνικῶν ἴσμεν καὶ τοῖς τε κρατήσασι λαμπρότατον, καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον· κατὰ πάντα γὰρ πάντως νικηθέντες, καὶ οὐδὲν ὀλίγον ἐς οὐδὲν κακοπαθήσαντες, πανολεθρία δὴ τὸ λεγόμενον καὶ πεζὸς καὶ νῆες, καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ἀπώλετο. καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐπ' οἴκου ἀπενόστησαν. ταῦτα μὲν τὰ περὶ σικελίαν γενόμενα./

ξυμμάχους, ἀπέκτειναν αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοιαύ
τῃ ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων αἰτίᾳ ἐτεθνήκει, ἥκιστα
δὴ ἄξιος ὢν τῶν γε ἐπ' ἐμοῦ ἑλλήνων ἐς τοῦτο δυ-
στυχίας ἀφικέσθαι διὰ τὴν πᾶσαν ἐς ἀρετὴν
νενομισμένην ἐπιτήδευσιν. τοὺς δ' ἐν ταῖς λιθο
τομίαις οἱ συρακούσιοι χαλεπῶς τοὺς πρώτους
χρόνους μετεχείρησαν. ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας πολ tractavit
λοὺς οἵ τε ἥλιοι τὸ πρῶτον καὶ τὸ πνῖγος ἔτι ἐλύπει. πνῖγος
διὰ τὸ ἀστέγαστον, καὶ αἱ νύκτες ἐπιγιγνόμεναι
τοὐναντίον μετοπωριναὶ καὶ ψυχραὶ τῇ μεταβολῇ μεθόπωρον
ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον, πάντα τε ποιούντων
αὐτῶν διὰ στενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ προσέτι
τῶν νεκρῶν ὁμοῦ ἐπ' ἀλλήλοις ξυννενημένων.
οἳ ἔκ τε τῶν τραυμάτων, καὶ διὰ τὴν μεταβο
λὴν, καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπέθνησκον, καὶ ὀσμαὶ
ἦσαν οὐκ ἀνεκτοί. καὶ λιμῷ ἅμα καὶ δίψει ἐπι
έζοντο. ἐδίδωσαν γὰρ αὐτῶν ἑκάστῳ ἐπὶ ὀκτὼ
μῆνας, κοτύλην ὕδατος, καὶ δύο κοτύλας κοτύλη
σίτου. ἄλλα τε ὅσα εἰκὸς ἐν τοιούτῳ χωρίῳ ἐμ
πεπτωκότας κακοπαθῆσαι οὐδὲν ὅτι οὐκ
ἐπεγένετο αὐτοῖς, καὶ ἡμέρας μὲν ἑβδομήκοντα
τινὰς οὕτω διῃτήθησαν ἀθρόοι, ἔπειτα πλὴν
ἀθηναίων καὶ εἴ τινες σικελιωτῶν ἢ ἰταλι
ωτῶν ξυνεστράτευσαν, τοὺς ἄλλους ἀπέδοντο. ἐ
λήφθησαν δὲ οἱ ξύμπαντες ἀκριβείᾳ μὲν χα
λεπὸν ἐξειπεῖν. ὅμως δ' οὐκ ἐλάσσους

ἐς δὲ τὰς ἀθήνας ἐπειδὴ ἠγγέλθη, ἐπὶ πολὺ μὲν ἠπί
στουν τοῖς πάνυ τῶν στρατιωτῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου
διαπεφευγόσι, καὶ σαφῶς ἀγγέλουσι, μὴ οὕτω γε
ἂν πανσυδὶ διεφθάρθαι. ἐπειδή τε ἔγνωσαν
χαλεποὶ μὲν ἦσαν τοῖς ξυμπροθυμηθεῖσι τῶν
ῥητόρων τὸν ἔκπλουν. ὥσπερ οὐκ αὐτοὶ ψηφι
σάμενοι. ὠργίζοντο δὲ καὶ τοῖς χρησμολόγοις τε καὶ
μάντεσι καὶ ὁπόσοι τι τότε αὐτοὺς θειάσαντες ἐ
πήλπισαν ὡς λήψονται σικελίαν. πάντα δὲ (spe adduxat)
πανταχόθεν αὐτοὺς ἐλύπει τε. καὶ περιειστήκει
ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ φόβος τε καὶ κατάπληξις
μεγίστη δή. ἅμα μὲν γὰρ στερόμενοι. καὶ ἰδίᾳ
ἕκαστος καὶ ἡ πόλις ὁπλιτῶν τε πολλῶν καὶ ἱππέ
ων καὶ ἡλικίας οἵαν οὐχ ἑτέραν ἑώρων ὑπάρχουσαν
ἐβαρύνοντο. ἅμα δὲ ναῦς οὐχ ὁρῶντες ἐν τοῖς νεωσ
οίκοις ἱκανὰς. οὐδὲ χρήματα ἐν τῷ κοινῷ. οὐδὲ ὑ
πηρεσίας ταῖς ναυσὶν, ἀνέλπιστοι ἦσαν ἐν τῷ
παρόντι σωθήσεσθαι. τούς τε ἀπὸ τῆς σικε
λίας πολεμίους εὐθὺς σφίσιν ἐνόμιζον τῷ ναυ
τικῷ ἐπὶ τὸν πειραιᾶ πλευσεῖσθαι. ἄλλως τε

θειάζω θαυμάζω ἐπαινῶ δοξάζω.

circumsteterat.

ὑπηρεσίαι.

καὶ τοσοῦτον κρατήσαντας. καὶ τοὺς αὐτόθεν πολεμίους
τότε δὴ καὶ διπλασίως πάντα παρεσκευασμένους.
κατὰ κράτος ἤδη καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης ἐπι
κείσεσθαι. καὶ τοὺς συμμάχους σφῶν μετ᾽ αὐτῶν
ἀποστάντας. ὅμως δὲ ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐδόκει
χρῆναι μὴ ἐνδιδόναι. ἀλλὰ παρασκευάζεσθαι.
καὶ ναυτικὸν ὅθεν ἂν δύνωνται καὶ ξύλα ξυμπο
ρησαμένους καὶ χρήματα καὶ τὰ τῶν ξυμμάχων
ἐς ἀσφάλειαν ποιεῖσθαι. καὶ μάλιστα τὴν εὔβοιαν.
τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τι ἐς εὐτέλειαν σωφρονίσαι.
καὶ ἀρχήν τινα πρεσβυτέρων ἀνδρῶν ἑλέσθαι. οἵτινες
περὶ τῶν παρόντων ὡς ἂν καιρὸς ᾖ προβουλεύσουσι.
πάντα τε πρὸς τὸ παραχρῆμα περιδεές, ὅπερ φι
λεῖ δῆμος ποιεῖν, ἑτοῖμοι ἦσαν εὐτακτεῖν. καὶ
ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς ἐποίουν ταῦτα. καὶ τὸ θέρος ἐτε
λεύτα. τοῦ δ᾽ ἐπιγενομένου χειμῶνος, πρὸς τὴν
ἐκ τῆς σικελίας τῶν ἀθηναίων μεγάλην κακο
πραγίαν, εὐθὺς οἱ ἕλληνες πάντες ἐπηρμένοι
ἦσαν, οἱ μὲν, μηδ᾽ ἑτέρων ὄντες ξύμμαχοι, ὡς ἤν
τις καὶ μὴ παρακαλῇ σφᾶς, οὐκ ἀποστατέον
ἔτι τοῦ πολέμου εἴη; ἀλλ᾽ ἐθελοντὶ ἰτέον ἐπὶ

ἐκ τῶν παρόντων ἐκ τῶν φθασάντων γενέσθαι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἢ εὐπορουμένων.

εὐτέλεια

φιλεῖ εὐτακτεῖν.

ἀποστατέ

τοὺς ἀθηναίους. νομίσαντες κἂν ἐπὶ σφᾶς ἕκαστοι
ἐλθεῖν αὐτοὺς εἰ τὰ ἐν τῇ σικελίᾳ κατόρθωσαν. καὶ
ἅμα ἡγούμενοι βραχὺν ἔσεσθαι τὸν λοιπὸν πόλεμ-
ον μετασχεῖν καλὸν εἶναι. οἱ δ' αὖ τῶν λακεδαιμο-
νίων ξύμμαχοι ξυμπροθυμηθέντες ἐπὶ πλέον ἢ
πρὶν ἀπαλλάξασθαι διὰ τάχους πολλῆς ταλαιπω-
ρίας. μάλιστα δὲ οἱ τῶν ἀθηναίων ὑπήκοοι ἑτοῖ-
μοι ἦσαν καὶ παρὰ δύναμιν αὐτῶν ἀφίστασθαι. διὰ
τὸ ὀργῶντες κρίνειν τὰ πράγματα. καὶ μηδ' ὑπολεί- ὀρῶντες.
πειν λόγον αὐτοῖς, ὡς τό γ' ἐπιὸν θέρος οἷοί τ' ἔσονται πε-
ριγενέσθαι. ἡ δὲ τῶν λακεδαιμονίων πόλις πᾶσι
τε τούτοις ἐθάρσει. καὶ μάλιστα ὅτι οἱ ἐκ τῆς σικε-
λίας αὐτοῖς ξύμμαχοι πολλῇ δυνάμει κατ' ἀνάγκην
ἤδη τοῦ ναυτικοῦ προσγεγενημένου, ἅμα τῷ ἦρι ὡς
εἰκὸς παρέσεσθαι ἔμελλον. πανταχόθεν τε εὐέλ-
πιδες ὄντες ἀποφρασίστως ἅπτεσθαι διενοοῦντο τοῦ ἀπροφασίστως
πολέμου. λογιζόμενοι καλῶς τελευτήσαντος αὐτοῦ
κινδύνων τε τοιούτων ἀπηλλάχθαι ἂν τὸ λοιπόν.
οἷος καὶ ὁ ἀπὸ τῶν ἀθηναίων περιέστη ἂν αὐτοὺς
εἰ τὸ σικελικὸν προσέλαβον. καὶ καθελόντες ἐκεί-
νους αὐτοὶ τῆς πάσης ἑλλάδος ἤδη ἀσφαλῶς
ἡγήσασθαι. εὐθὺς οὖν ἆγις μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἆγις
ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ ὁρμηθεὶς στρατιᾷ τινὶ ἐκ δε-
κελείας τά τε τῶν ξυμμάχων ἠργυρολόγησεν ἐς
τὸ ναυτικόν. καὶ τραπόμενος ἐπὶ τοῦ μηλιέως

οἰταῖοι. — κόλπον, οἰταίων τε κατὰ τὴν παλαιὰν ἔχθραν τῆς
ἀχαιοὺς φθιώτας — λείας τὴν πολλὴν ἀπολαβὼν χρήματα ἐπράξατο.
καὶ ἀχαιοὺς τοὺς φθιώτας, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ταύ
τῃ θεσσαλῶν ὑπηκόους, μεμφομένων καὶ ἀκόντων
θεσσαλῶν· ὁμήρους τέ τινας ἠνάγκασε δοῦναι καὶ
χρήματα. καὶ κατέθετο τοὺς ὁμήρους ἐς κόρινθον.
ἔς τε τὴν συμμαχίαν ἐπειρᾶτο προσάγειν. λα
ἐπράττ. — κεδαιμόνιοι δὲ τὴν πρόσταξιν ταῖς πόλεσιν ἑκατὸν
νεῶν τῆς ναυπηγίας ἐποιοῦντο. καὶ ἑαυτοῖς μὲν καὶ
./. — βοιωτοῖς πέντε καὶ εἴκοσιν ἑκατέροις ἔταξαν. φωκεῦ
καὶ κορινθίοις — σι δὲ καὶ λοκροῖς πεντεκαίδεκα ./. ἀρκάσι δὲ καὶ
πεντεκαίδεκα. — πελληνεῦσι καὶ σικυωνίοις δέκα .//. τά τε ἄλλα
παρεσκευάζοντο ὡς εὐθὺς πρὸς τὸ ἔαρ ἑξόμενοι
τοῦ πολέμου. παρεσκευάζοντο δὲ καὶ ἀθηναῖοι
ὥσπερ διενοήθησαν ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ. τήν τε ναυ
σούνιον — πηγίαν ξύλα ξυμπορισάμενοι. καὶ σούνιον τει
σιταγωγοὶ νῆες — χίσαντες, ὅπως αὐτοῖς ἀσφάλεια ταῖς σιταγωγοῖς
ναυσὶν εἴη τοῦ περίπλου. καὶ τό τε ἐν τῇ λακω
νικῇ τείχισμα ἐκλιπόντες. ὃ ἐνῳκοδόμησαν πα
ραπλέοντες ἐς σικελίαν. καὶ τὰ ἄλλα εἴ που
τι ἐδόκει ἀχρεῖον ἀναλίσκεσθαι ξυστελλόμενοι
ἐς εὐτέλειαν· μάλιστα δὲ τὰ τῶν ξυμμάχων
διασκοποῦντες ὅπως μὴ σφῶν ἀποστήσωνται.
πρασσόντων δὲ ταῦτα ἀμφοτέρων καὶ οὐδὲν

.//. μεγαρεῦσι καὶ τροιζηνίοις καὶ ἐπιδαυρίοις καὶ ἑρμιονεῦσι δέκα

οὐδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ἀρχομένων ἐν κατασκευῇ τοῦ
πολέμου. πρῶτοι εὐβοεῖς, ὡς ἆγιν περὶ ἀποστά βοιωτοί
σεως τῶν ἀθηναίων ἐπρεσβεύσαντο ἐν τῷ χει
μῶνι τούτῳ. ὁ δὲ προσδεξάμενος τοὺς λόγους αὐτῶν
μεταπέμπεται ἐκ λακεδαίμονος ἀλκαμένη τε τὸν ἀλκαμένης
σθενελαΐδου, καὶ μέλανθον ἄρχοντας ὡς ἐς τὴν εὔβοιαν.
οἱ δ' ἦλθον ἔχοντες τῶν νεοδαμωδῶν ὡς τριακοσίους μέλανθος
καὶ παρεσκεύαζεν αὐτοῖς τὴν διάβασιν. ἐν τού
τῳ δὲ καὶ λέσβιοι ἦλθον βουλόμενοι καὶ αὐτοὶ λέσβιοι
ἀποστῆναι. καὶ ξυμπρασσόντων αὐτοῖς τῶν βοιωτῶν
ἀναπείθεται ἆγις ὥστε εὐβοίας μὲν πέρι ἐπισχεῖν (supersedere). ἀναπείθεται
τοῖς δὲ λεσβίοις παρεσκεύαζε τὴν ἀπόστασιν. ἀλ
καμένη τε ἁρμοστὴν διδούς. ὃς ἐς εὔβοιαν πλεῖν
ἔμελλεν. καὶ δέκα μὲν βοιωτοὶ ναῦς ὑπέσχοντο.
δέκα δὲ ἆγις. καὶ ταῦτα ἄνευ τῆς λακεδαιμονί
πόλεως ἐπράσσετο. ὁ γὰρ ἆγις ὅσον χρόνον ἦν
περὶ δεκέλειαν, ἔχων τὴν μεθ' αὑτοῦ δύναμιν,
κύριος ἦν καὶ ἀποστέλλειν εἴ ποι τινὰ ἐβούλετο
στρατιὰν καὶ ξυναγείρειν καὶ χρήματα πράσσειν.
καὶ πολὺ μᾶλλον ὡς εἰπεῖν κατὰ τοῦτον τὸν και
ρὸν αὐτοῦ οἱ ξύμμαχοι ὑπήκουον ἢ τῶν ἐν τῇ
πόλει λακεδαιμονίων. δύναμιν γὰρ ἔχων αὐτὸς
ἑκασταχόσε δεινὸς παρῆν. καὶ ὁ μὲν τοῖς λεσ
βίοις ἔπρασσε. χῖοι δὲ καὶ ἐρυθραῖοι ἀπο χῖοι. ἐρυ
στῆναι καὶ αὐτοὶ ἑτοῖμοι ὄντες. πρὸς μὲν ἆγιν οὐκ

τισσαφέρνης
δαρεῖος.

πράττοντο. ἐς δὲ τὴν λακεδαίμονα καὶ παρὰ τισσα
φέρνους. ὃς βασιλεῖ δαρείῳ τῷ ἀρταξέρξου στρατη
γὸς ἦν τῶν κάτω, πρεσβευτὴς ἅμα μετ' αὐτῶν
παρῆν. ἐπῆγετο γὰρ καὶ ὁ τισσαφέρνης τοὺς
πελοποννησίους καὶ ὑπισχνεῖτο τροφὴν παρέξειν.
ὑπὸ βασιλέως γὰρ νεωστὶ ἐτύγχανε πεπραγμένος
τοὺς ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς φόρους. οὓς δι' ἀθηναίους
ἀπὸ τῶν ἑλληνίδων πόλεων οὐ δυνάμενος πράσ

ἐπωφείλησε

σεσθαι ἐπωφείλησε. τούς τε οὖν φόρους μᾶλλον ἐ
νόμιζε κομιεῖσθαι κακώσας τοὺς ἀθηναίους.
καὶ ἅμα βασιλεῖ συμμάχους λακεδαιμονίους

ἀμόργος

ποιήσειν. καὶ ἀμόργην τὸν πισσούθνου υἱὸν νόθον
ἀφεστῶτα περὶ καρίαν, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε βα
σιλεὺς ἢ ζῶντα ἄξειν ἢ ἀποκτείνειν. οἱ μὲν οὖν
χῖοι καὶ τισσαφέρνης κοινῇ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔπρασσον.
καλλίγειτος δὲ ὁ λαοφῶντος μεγαρεύς, καὶ τιμαγόρας
ὁ ἀθηναγόρου κυζικηνός, φυγάδες τῆς ἑαυτῶν

φαρνάβαζος

ἀμφότεροι παρὰ φαρναβάζῳ τῷ φαρναβάκου
κατοικοῦντες ἀφικνοῦνται περὶ τὸν αὐτὸν καιρόν,
ἐς τὴν λακεδαίμονα πέμψαντος φαρναβάζου
ὅπως ναῦς κομίσειαν ἐς τὸν ἑλλήσποντον. καὶ
αὐτὸς εἰ δύναιτο ἅπερ ὁ τισσαφέρνης προὐθυ
μεῖτο, τάς τε ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ πόλεις ἀποστή
σειε τῶν ἀθηναίων διὰ τοὺς φόρους. καὶ ἀ
φ' ἑαυτοῦ βασιλεῖ τὴν ξυμμαχίαν τῶν λακεδαιμο

μίων ποιήσειε. πρασσόντων δὲ ταῦτα χωρὶς ἑκατέρ-
των, τῶν τε ἀπὸ τοῦ φαρναβάζου, καὶ τῶν ἀπὸ τισσαφέρ-
νους, πολλὴ ἅμιλλα ἐγίνετο τῶν ἐν τῇ λακεδαίμονι
ὅπως οἱ μὲν εἰς τὴν ἰωνίαν καὶ χίον, οἱ δὲ ἐς τὸν ἑλ-
λήσποντον πρότερον ναῦς καὶ στρατιὰν, πείσουσι πέμ-
πειν. οἱ μέντοι λακεδαιμόνιοι τὰ τῶν χίων καὶ τισ-
σαφέρνους παρὰ πολὺ προσεδέξαντο μᾶλλον. ξυνέ-
πρασσε γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀλκιβιάδης, ἐνδίῳ ἐφο- ἐνδίῳ.
ρεύοντι πατρικὸς ἐς τὰ μάλιστα ξένος ὤν. ὅθεν καὶ τοὔν-
ομα λακωνικὸν ἡ οἰκία αὐτῶν κατὰ τὴν ξενίαν
ἔσχεν. ἔνδιος γὰρ ἀλκιβιάδου ἐκαλεῖτο. ὅμως
δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι πρῶτον κατάσκοπον ἐς
τὴν χίον πέμψαντες φρύνιν ἄνδρα περίοικον, φρύνιος. περιοίκους
εἰσὶν εἰ αἵ τε νῆες αὐτοῖς ἦσαν ὅσασπερ ἔλεγον, καὶ τἆ-
λλα ἡ πόλις ἱκανὴ ἐστὶ πρὸς τὴν λεγομένην
δόξαν. ἀπαγγείλαντος αὐτοῖς, ὡς εἴη ταῦτα ἀληθῆ
ἅπερ ἤκουον, τούς τε χίους καὶ τοὺς ἐρυθραίους εὐ-
θὺς ξυμμάχους ἐποιήσαντο. καὶ τεσσαράκοντα
ναῦς ἐψηφίσαντο αὐτοῖς πέμπειν. ὡς ἐκεῖ οὐκ ἔ-
λασσον ἢ ἑξήκοντα, ἀφ᾽ ὧν οἱ χῖοι ἔλεγον ὑπαρ-
χουσῶν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον δέκα τούτων αὐτοῖς
ἔμελλον πέμπειν, καὶ μελαγχρίδαν. ὃς αὐτοῖς
ναύαρχος ἦν. ἔπειτα σεισμοῦ γενομένου ἀντὶ τοῦ ναύαρχος
μελαγχρίδου χαλκιδέα ἔπεμπον. καὶ ἀντὶ τῶν
δέκα νεῶν πέντε παρεσκευάζοντο ἐν τῇ λακωνικῇ

undevigesi. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα. καὶ ἑνὸς δέον εἰκοστὸν ἔτος
τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὃν θουκυδίδης
ξυνέγραψε. τοῦ δ᾽ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς
ἐπειγομένων τῶν χίων ἀποστεῖλαι τὰς ναῦς καὶ
δεδιότων μὴ οἱ ἀθηναῖοι τὰ πρασσόμενα αἴ-
σθωνται, πάντες γὰρ κρύφα αὐτῶν ἐπρεσβεύοντο,
ἀποπέμπουσιν οἱ λακεδαιμόνιοι ἄνδρας σπαρ-
τιάτας ἐς κόρινθον τρεῖς. ὅπως ἀπὸ τῆς ἑτέρας
θαλάσσης, ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴν πρὸς τὰς ἀθή-
ἰσθμὸς τὰς ναῦς νας ὑπερενεγκόντες τὸν ἰσθμὸν κελεύσωσι πλεῖν
ἐς χίον πάσας. καὶ ἃς ὁ ἆγις παρεσκεύαζεν ἐς τὴν
λέσβον καὶ τὰς ἄλλας. ἦσαν δὲ αἱ ξύμπασαι
τῶν ξυμμαχικῶν νῆες αὐτόθι μιᾶς δέουσαι
τεσσαράκοντα. ὁ μὲν οὖν καλλίγειτος καὶ τιμα-
γόρας ὑπὲρ τοῦ φαρναβάζου οὐκ ἐκοινοῦντο τοῦ
στόλου ἐς τὴν χίον. οὐδὲ τὰ χρήματα ἐδίδοσαν
ἃ ἦλθον ἔχοντες ἐς τὴν ἀποστολήν, πέντε καὶ
εἴκοσι τάλαντα. ἀλλ᾽ ὕστερον ἐφ᾽ ἑαυτῶν διενοοῦντο
ἄλλῳ στόλῳ πλεῖν. ὁ δὲ ἆγις ἐπειδὴ ἑώρα τοὺς
λακεδαιμονίους ἐς τὴν χίον πρῶτον ὡρμημένους
αὐτὸς οὐδ᾽ ἄλλο τι ἐγίγνωσκεν, ἀλλὰ ξυνελθόντες ἐς κόριν-
θον οἱ ξύμμαχοι ἐβουλεύοντο. καὶ ἔδοξε πρῶτον
ἐς χίον αὐτοῖς πλεῖν ἄρχοντα ἔχοντας χαλκιδέα
ὃς ἐν τῇ λακωνικῇ τὰς πέντε ναῦς παρεσκεύαζεν.
ἔπειτα ἐς λέσβον καὶ ἀλκαμένην ἄρχοντα

ὅνπερ καὶ ἆγις διενοεῖτο. τὸ τελευταῖον δὲ ἐς τὸν
ἑλλήσποντον ἀφικέσθαι. προστετάχατο δὲ ἐς
αὐτὸν ἄρχων, κλέαρχος ὁ ῥαμφίου. διαφέρειν
δὲ τὸν ἰσθμὸν τὰς ἡμισείας τῶν νεῶν πρῶτον, καὶ
εὐθὺς ταύτας ἀποπλεῖν. ὅπως μὴ οἱ ἀθηναῖοι
πρὸς τὰς ἀφορμωμένας μᾶλλον τὸν νοῦν ἔχωσιν,
ἢ τὰς ὕστερον διαφερομένας. καὶ γὰρ τὸν πλοῦν
ταύτῃ ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐποιοῦντο. καταφρονή-
σαντες τῶν ἀθηναίων ἀδυνασίαν. ὅτι ναυτικὸν
οὐδὲν αὐτῶν πολύ πω ἐφαίνετο. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς
καὶ διεκόμισαν εὐθὺς μίαν καὶ εἴκοσι ναῦς. οἱ
δὲ κορίνθιοι ἐπειγομένων αὐτῶν τὸν πλοῦν οὐ προ-
εθυμήθησαν ξυμπλεῖν. πρὶν τὰ ἴσθμια ἃ τό-
τε ἦν διεορτάσωσι. ἆγις δὲ αὐτοῖς ἕτοιμος ἦν
ἐκείνους μὲν μὴ λύειν δὴ τὰς ἰσθμιάδας σπον-
δάς, ἑαυτοῦ δὲ τὸν στόλον ἴδιον ποιήσασθαι. οὐ
ξυγχωρούντων δὲ τῶν κορινθίων, ἀλλὰ διατριβῆς
γενομένης οἱ ἀθηναῖοι ᾔσθοντο τὰ τῶν χίων μᾶ-
λον. καὶ πέμψαντες ἕνα τῶν στρατηγῶν ἀριστοκρά-
την ἐπῃτιῶντο αὐτούς. καὶ ἀρνουμένων τῶν χίων,
τὸ πιστὸν ναῦς σφίσιν συμπέμπειν ἐκέλευον ἐς
τὸ ξυμμαχικόν. οἱ δὲ ἔπεμψαν ἑπτά. αἴτιον δὲ
γένετο τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν. οἱ μὲν πολλοὶ τῶν
χίων οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα. οἱ δ᾽ ὀλίγοι ξυν-
ειδότες. τό τε πλῆθος οὐ βουλόμενοι πω πολέμιον

ἔχειν πρίν τι καὶ ἰσχυρὸν λάβωσι. καὶ τοὺς πελο-
ποννησίους οὐκέτι προσδεχόμενοι ἥξειν ὅτι διέτρι-
βον. ἐν δὲ τούτῳ τὰ ἴσθμια ἐγίνετο. καὶ οἱ ἀθη-
ἐπηγγέλθησ(αν) — ναῖοι. ἐπηγγέλθησαν γὰρ ἐθεώρουν ἐς αὐτά. καὶ
κατάδηλα μᾶλλον αὐτοῖς τὰ τῶν χίων ἐφάνη.
καὶ ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν παρεσκευάζοντο εὐθὺς
κεγχρειαί. — ὅπως μὴ λήσουσιν αὐτοὺς αἱ νῆες ἐκ τῶν κεγχρεῶν
ἀφορμηθεῖσαι. οἱ δὲ μετὰ τὴν ἑορτὴν ἀνήγοντο
μιᾷ καὶ εἴκοσι ναυσὶ ἐς τὴν χίον ἄρχοντα ἀλ-
καμένην ἔχοντες. καὶ αὐτοῖς οἱ ἀθηναῖοι τὸ πρῶ-
τον ἴσαις ναυσὶ προσπλεύσαντες ἐπῆγον ἐς τὸ
πέλαγος. ὡς δ' ἐπὶ πολὺ οὐκ ἐπηκολούθησαν
οἱ πελοποννήσιοι, ἀλλ' ἐπετράποντο, ἐπανεχώ-
ρησαν καὶ οἱ ἀθηναῖοι. τὰς γὰρ τῶν χίων ἑπ-
τὰ ναῦς ἐν τῷ ἀριθμῷ μετὰ σφῶν ἔχοντες οὐ πιστὰς
ἐνόμιζον. ἀλλ' ὕστερον ἄλλας προσπληρώσαντες
ἑπτὰ καὶ τριάκοντα παραπλέοντας αὐτοὺς κα-
πειραιὸς λιμὴν — ταδιώκουσιν ἐς πειραιὸν τῆς κορινθίας. ἔστι δὲ
κορινθίας. — λιμὴν ἐρῆμος. καὶ ἔσχατος πρὸς τὰ μεθόρια τῆς
ἐπιδαυρίας. καὶ μίαν μὲν ναῦν ἀπολλύασι
μετέωρον οἱ πελοποννήσιοι. τὰς δὲ ἄλλας ξυνα-
γαγόντες ὁρμίζουσι. καὶ προσβαλόντων τῶν ἀθηναί(ων)
καὶ κατὰ θάλασσαν ταῖς ναυσὶ, καὶ ἐς τὴν γῆν
ἀποβάντων. θόρυβός τε ἐγένετο πολὺς. καὶ ἄτα-
κτος. καὶ τῶν τε νεῶν τὰς πλείους κατατραυματί-

ζουσι ἐν τῇ γῇ οἱ ἀθηναῖοι· καὶ τὸν ἄρχοντα ἀλκα
μένην ἀποκτείνουσι· καὶ αὐτῶν τινὲς ἀπέθαν·
διακριθέντες δὲ πρὸς μὲν τὰς πολεμίας ναῦς
ἐπέταξαν ἐφορμεῖν ἱκανάς· ταῖς δὲ λοιπαῖς
ἐς τὸ νησίδιον ὁρμίζονται· ἐν ᾧ οὐ πολὺ ἀπέχοντι ἐ
στρατοπεδεύοντο· καὶ ἐς τὰς ἀθήνας ἐπὶ βοήθει
ἔπεμπον· παρῆσαν γὰρ καὶ τοῖς πελοποννησίοις
τῇ ὑστεραίᾳ οἵ τε κορίνθιοι βοηθοῦντες ἐπὶ τὰς ναῦς· finiti·
καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ οἱ ἄλλοι πρόσχωροι· καὶ πρόσχωροι
ὁρῶντες τὴν φυλακὴν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ ἐπίπονον
οὖσαν ἠπόρουν· καὶ ἐπενόησαν μὲν κατακαῦσαι
τὰς ναῦς· ἔπειτα δ' ἔδοξεν αὐτοῖς ἀνελκύσαι καὶ τῷ subduc.
πεζῷ προσκαθημένους φυλακὴν ἔχειν, ἕως
ἄν τις παρατύχῃ διαφυγὴ ἐπιτηδεία· ἔπεμψε
δὲ αὐτοῖς καὶ ἆγις αἰσθόμενος ταῦτα ἄνδρα σπαρ
τιάτην θερμῶνα· τοῖς δὲ λακεδαιμονίοις πρῶ
τον μὲν ἠγγέλθη ὅτι αἱ νῆες ἀνηγμέναι εἰσὶν ἐκ
τοῦ ἰσθμοῦ· εἴρητο γὰρ ὅταν γένηται τοῦτο, ἀλκα
μένει μένει ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἱππέα πέμψαι· καὶ
εὐθὺς τὰς παρὰ σφῶν πέντε ναῦς καὶ χαλκιδέα
ἄρχοντα· καὶ ἀλκιβιάδην μετ' αὐτοῦ ἐβούλον
το πέμπειν· ἔπειτα ὁρμημένων αὐτῶν τὰ περὶ
τὴν ἐν τῷ πειραιῷ τῶν νεῶν καταφυγὴν ἠγγέλ
θη, καὶ ἀθυμήσαντες ὅτι πρῶτον ἁπτόμενοι τοῦ
ἰωνικοῦ πολέμου ἔπταισαν τὰς ναῦς τὰς ἐκ

τῆς ἑαυτῶν, οὐκέτι διενοοῦντο πέμπειν· ἀλλὰ καὶ
τινὰς προανηγμένας μετακαλεῖν (κινεῖν)· γνοὺς δὲ ὁ ἀλ
κιβιάδης πείθει αὖθις ἔνδιον καὶ τοὺς ἄλλους
ἐφόρους μὴ ἀποκνῆσαι (tardare) τὸν πλοῦν· λέγων ὅτι
φθήσονται πλεύσαντες πρὶν τὴν τῶν νεῶν συ
μφορὰν χίους αἰσθέσθαι. καὶ αὐτὸς ὅταν προσ
βάλῃ ἰωνίᾳ ῥᾳδίως πείσειν τὰς πόλεις ἀφί
στασθαι· τήν τε ἀθηναίων λέγων ἀσθένειαν·
καὶ τὴν τῶν λακεδαιμονίων προθυμίαν·
πιστότερον γὰρ ἄλλων φανεῖσθαι. ἐνδίῳ τε αὐτῷ
ἰδίᾳ ἔλεγε καλὸν εἶναι δι' ἐκείνου ἀποστῆσαι τε ἰ
ωνίαν· καὶ βασιλέα σύμμαχον ποιῆσαι λακε
δαιμονίοις· καὶ μὴ ἄγιδος τὸ ἀγώνισμα τοῦτο
γενέσθαι. ἐτύγχανε γὰρ τῷ ἄγιδι αὐτὸς διάφορος
ὤν· καὶ ὁ μὲν πείσας τούς τε ἄλλους ἐφόρους καὶ
ἔνδιον, ἀνήγετο ταῖς πέντε ναυσὶ μετὰ χαλκιδέως
τοῦ λακεδαιμονίου· καὶ διὰ τάχους τὸν πλοῦν
ἐποιοῦντο. ἀνεκομίζοντο δὲ ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρό
νον τοῦτον, καὶ αἱ ἀπὸ τῆς σικελίας πελοπον
νησίων ἑκκαίδεκα νῆες αἱ μετὰ γυλίππου συμ
πολεμήσασαι καὶ περὶ τὴν λευκαδίαν ἀπο
ληφθεῖσαι· καὶ κοπεῖσαι ὑπὸ τῶν ἀττικῶν ἑ
πτὰ καὶ εἴκοσι νεῶν· ὧν ἦρχεν ἱπποκλῆς μενί
ππου φυλακὴν ἔχων τῶν ἀπὸ τῆς σικελίας νε
ῶν· αἱ λοιπαὶ πλὴν μιᾶς διαφυγοῦσαι τοὺς

φ

palma

ἀθηναίους κατέπλευσαν ἐς τὴν κόρινθον. ὁ δὲ
χαλκιδεὺς, καὶ ὁ ἀλκιβιάδης πλεύσαντες ὅσοις
τε ἐπιτύχοιεν, συνελάμβανον, τοῦ μὴ ἐξάγγελ-
τοι γενέσθαι. καὶ προσβαλόντες πρῶτον κωρύκῳ
τῆς ἠπείρου, καὶ ἀφέντες ἐνταῦθα αὐτούς, αὐτοὶ
μὲν προσξυγγενόμενοι τῶν ξυμπρασσόντων χί-
τισι καὶ κελευόντων καταπλεῖν μὴ προειπόν-
τας εἰς τὴν πόλιν ἀφικνοῦνται αἰφνίδιοι τοῖς χίοις.
καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἐν θαύματι ἦσαν, καὶ ἐκπλή-
ξει. τοῖς δ' ὀλίγοις παρεσκεύαστο. ὥστε βουλήν τε
τυχεῖν συλλεγομένην. καὶ λεγομένων λόγων
ἀπό τε τοῦ χαλκιδέως καὶ ἀλκιβιάδου, ὡς ἄλλαι
τε νῆες πολλαὶ προσπλέουσι, καὶ τὰ περὶ τῆς
πολιορκίας τῶν ἐν τῷ πειραιῷ νεῶν οὐ δηλωσάντ(ων)
ἀφίστανται χῖοι καὶ αὖθις ἐρυθραῖοι ἀθηναί(ων).
καὶ μετὰ ταῦτα τρισὶ ναυσὶ πλεύσαντες καὶ
κλαζομενὰς ἀφιστᾶσι. διαβάντες δὲ οἱ κλαζο-
μένιοι εὐθὺς εἰς τὴν ἤπειρον τὴν πολίχναν ἐτεί-
χιζον. εἴ τι δέοι σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς νησῖδος ἐν ᾗ
οἰκοῦσι πρὸς ἀναχώρησιν. καὶ οἱ μὲν ἀφεστῶτες
πάντες ἐν τειχισμῷ ἦσαν καὶ παρασκευῇ πολέμου.
Ἐς δὲ τὰς ἀθήνας ταχὺ ἀγγελία τῆς χίου ἀφι-
κνεῖται. καὶ νομίσαντες μέγαν ἤδη καὶ σαφῆ τὸν
κίνδυνον σφᾶς περιεστάναι. καὶ τοὺς λοιποὺς συμ-
μάχους οὐκ ἐθελήσειν τῆς μεγίστης πόλεως μεθε-

ἐξάγγελτοι
κωρύκῳ
Corycū [illegible]

ἐγλίχοντο

στηκυίας ἡσυχάζειν: τά τε χίλια τάλαντα, ὧν διὰ
παντὸς τοῦ πολέμου ἐγλίχοντο μὴ ἅψασθαι, εὐ
θὺς ἔλυσαν τὰς ἐπικειμένας ζημίας τῷ εἰπόν
τι. ἢ ἐπιψηφίσαντι ὑπὸ τῆς παρούσης ἐκπλήξεως.
καὶ ἐψηφίσαντο κινεῖν καὶ ναῦς πληροῦν οὐκ ὀλί
γας. τῶν τε ἐν τῷ πειραιῷ ἐφορμουσῶν, τὰς μὲν
ὀκτὼ ἤδη πέμπειν. αἳ ἀπολιποῦσαι τὴν φυλα
κὴν τὰς μετὰ χαλκιδέως διώξασαι καὶ οὐ κατα

στρομβιχίδης

λαβοῦσαι ἀνακεχωρήκεσαν. ἦρχε δὲ αὐτῶν στρομ
βιχίδης διοτίμου. ἄλλας δὲ οὐ πολὺ ὕστερον βοη
θεῖν δώδεκα μετὰ θρασυκλέους ἀπολιποῦ
σας καὶ ταύτας τὴν ἐφόρμησιν. τάς τε τῶν χίων
ἑπτὰ ναῦς αἳ αὐτοῖς ξυνεπολιόρκουν τὰς ἐν τῷ πει
ραιῷ ἀπαγαγόντες, τοὺς μὲν δούλους ἐξ αὐτῶν ἠλευ
θέρωσαν. τοὺς δ' ἐλευθέρους κατέδησαν. ἑτέρ
δὲ ἀντὶ πασῶν τῶν ἐπελθουσῶν νεῶν ἐς τὴν ἐφόρ
μησιν τῶν πελοποννησίων διὰ τάχους πληρώσαν
τες, ἀντέπεμψαν. καὶ ἄλλας διενοοῦντο τριάκοντα
πληροῦν. καὶ πολλὴ ἦν ἡ προθυμία. καὶ ὀλίγον ἐ
πράσσετο οὐδὲν ἐς τὴν βοήθειαν τὴν ἐπὶ τὴν χίον.

σάμος

Ἐν δὲ τούτῳ στρομβιχίδης ταῖς ὀκτὼ ναυσὶν ἀφικ
νεῖται ἐς σάμον. καὶ προσλαβὼν σαμίαν μίαν

τέως

ἔπλευσεν ἐς τέων. καὶ ἡσυχάζειν ἠξίου αὐτούς. ἐκ
δὲ τῆς χίου ἐς τὴν τέων καὶ ὁ χαλκιδεὺς μετὰ τριῶν
καὶ εἴκοσι νεῶν ἐπέπλει. καὶ ὁ πεζὸς ἅμα καὶ ὁ

κλαζομενίων καὶ ἐρυθραίων παρέικ· προαι παρή
σθόμενος δὲ ὁ στρομβιχίδης προανήγετο· καὶ
μετεωρισθεὶς ἐν τῷ πελάγει· ὡς ἑώρα τὰς ναῦς
πολλὰς τὰς ἀπὸ τῆς χίου, φυγὴν ἐποιεῖτο τῆς σα
μου· αἱ δὲ ἐδίωκον· τὸν δὲ πεζὸν οἱ τήιοι τὸ
πρῶτον οὐκ ἐσδεχόμενοι, ὡς ἔφυγον οἱ ἀθηναῖοι
ἐσηγάγοντο· καὶ ἐπέσχον μὲν οἱ πολλοὶ καὶ χαλ
κιδέα ἐκ τῆς διώξεως περιμένοντες· ὡς δὲ ἐχρόνι
ζε καθήρουν αὐτοὶ τὸ τεῖχος, ὃ ἀνῳκοδόμησαν
ἀθηναῖοι τῆς τηίων πόλεως πρὸς ἤπειρον·
συγκαθήρουν δὲ αὐτοῖς, καὶ τῶν βαρβάρων ἐ
πελθόντες οὐ πολλοί· ὧν ἦρχεν ὁ τάγης ὕπαρχος
τισσαφέρνους· χαλκιδεὺς δὲ καὶ ἀλκιβιάδης
ὡς κατεδίωξαν ἐς σάμον στρομβιχίδην, ἐκ τῶν
μὲν ἐκ πελοποννήσου νεῶν τοὺς ναύτας ὁπλι
σαντες ἐν χίῳ καταλιμπάνουσι· ἀντιπληρώ
σαντες δὲ ταύτας τε ἐκ χίου καὶ ἄλλας εἴκοσιν
ἔπλεον ὡς μίλητον ὡς ἀποστήσοντες· ἐβούλετο
γὰρ ὁ ἀλκιβιάδης ὢν ἐπιτήδειος τοῖς προεστῶσι
τῶν μιλησίων, φθάσαι τάς τε ἀπὸ τῆς πελοπον
νήσου ναῦς, προσαγαγόμενος αὐτοὺς καὶ τοῖς χίοις
καὶ ἑαυτῷ καὶ χαλκιδεῖ· καὶ τῷ ἀποστείλαντι
ἐνδίῳ ὥσπερ ὑπέσχετο τὸ ἀγώνισμα προσθεῖναι·
ὅτι πλείστας τῶν πόλεων μετὰ τῆς χίων δυνα

μεως καὶ χαλκιδέων ἀποστήσας. λαθόντες οὖν
τὸ πλεῖστον τοῦ πλοῦ καὶ φθάσαντες οὐ πολὺ τόν
τε στρομβιχίδην, καὶ τὸν θρασυκλέα. ὃς ἔτυχεν
ἐκ τῶν ἀθηνῶν δώδεκα ναυσὶν ἄρτι παρὼν, καὶ
ξυνδιώκων ἀφιστᾶσι τὴν μίλητον. καὶ οἱ ἀθηναῖοι
οἱ κατὰ πόδας, μιᾶς δεούσαις εἴκοσι ναυσὶν ἐπι
πλεύσαντες, ὡς αὐτοὺς οὐκ ἐδέχοντο οἱ μιλήσιοι, ἐν
λάδῃ τῇ ἐπικειμένῃ νήσῳ ἐφώρμουν. καὶ ἡ πρὸς
βασιλέα ξυμμαχία λακεδαιμονίοις ἡ πρώτη
μιλησίων αὐθὺς ἀποστάντων διὰ τισσαφέρνους
καὶ χαλκιδέως ἐγένετο ἥδε. ἐπὶ τοῖσδε. ξυμμα
χίαν ἐποιήσαντο πρὸς βασιλέα καὶ τισσαφέρ
νην λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. ὁπόσην
χώραν καὶ πόλεις βασιλεὺς ἔχει, καὶ οἱ πατέρες
οἱ βασιλέως εἶχον, βασιλέως ἔστω. καὶ ἐκ τούτ
των πόλεων ὁπόσα ἀθηναίοις ἐφοίτα χρήματα
ἢ ἄλλο τι κωλυόντων κοινῇ βασιλεὺς καὶ λακε
δαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ὅπως μήτε χρήματα
λαμβάνωσι ἀθηναῖοι, μήτε ἄλλο μηδέν. καὶ
τὸν πόλεμον τὸν πρὸς ἀθηναίους κοινῇ πο
λεμούντων βασιλεὺς καὶ λακεδαιμόνιοι καὶ
οἱ ξύμμαχοι. καὶ κατάλυσιν τοῦ πολέμου πρὸς
ἀθηναίους μὴ ἐξέστω ποιεῖσθαι, ἢν μὴ ἀμφο
τέροις δοκῇ βασιλεῖ καὶ λακεδαιμονίοις καὶ
τοῖς ξυμμάχοις. ἢν δέ τινες ἀφιστῶνται ἀπὸ βα

σιλέως πολέμιοι ἔστωσαν καὶ λακεδαιμονίοις
καὶ τοῖς συμμάχοις. καὶ εἴ τινες ἀφίστωνται
ἀπὸ λακεδαιμονίων ἢ τῶν συμμάχων πο-
λέμιοι ἔστωσαν βασιλεῖ κατὰ ταὐτά. ἡ μὲν συ-
μμαχία αὕτη ἐγένετο. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ χῖοι
εὐθὺς δέκα ἑτέρας πληρώσαντες ναῦς ἔπλευσ-
ἐς ἄναια. βουλόμενοι περί τε τῶν ἐν μιλήτῳ
πυθέσθαι. καὶ τὰς πόλεις ἅμα ἀφιστάναι.
καὶ ἐλθούσης παρὰ χαλκιδέως ἀγγελίας αὐ-
τοῖς ἀποπλεῖν πάλιν. καὶ ὅτι ἀμόργης πα-
ρέσται κατὰ γῆν στρατιᾷ ἔπλευσαν ἐς διὸς — διὸσ ἱερ
ἱερόν. καὶ καθορῶσιν ἑκκαίδεκα ναῦς. ἃς
ὕστερον ἐπὶ θρασυκλέους διομέδων ἔχων ἀ-
π' ἀθηνῶν προσέπλει. καὶ ὡς εἶδον ἔφευ-
γον. μιᾷ μὲν νηὶ ἐς ἔφεσον. αἱ δὲ λοιπαὶ
ἐπὶ τῆς τέω. καὶ τέσσαρας μὲν κενὰς οἱ
ἀθηναῖοι λαμβάνουσι τῶν ἀνδρῶν ἐς γῆν
φθασάντων. αἱ δ' ἄλλαι, ἐς τὴν τηΐων
πόλιν καταφεύγουσι. καὶ οἱ μὲν ἀθηναῖοι
ἐπὶ τῆς σάμου ἀπέπλευσαν. οἱ δὲ χῖοι ταῖς
λοιπαῖς ναυσὶν ἀναγόμενοι, καὶ ὁ πεζὸς με-
τ' αὐτῶν, λέβεδον ἀπέστησαν. καὶ αὖθις ἔ- — λεβεδον
ρας. καὶ μετὰ τοῦτο ἑκάτεροι ἐπ' οἴκου ἀπεκο- — ἔραι.
μίσθησαν καὶ ὁ πεζὸς καὶ αἱ νῆες. ὑπὸ δὲ
τοὺς αὐτοὺς χρόνους. αἱ ἐν τῷ πειραιῷ εἴκοσι
νῆες τῶν πελοποννησίων καταδιωχθεῖσαι

τότε καὶ ἐφορμούμεναι ἴσῳ ἀριθμῷ ὑπὸ ἀθη-
ναίων, ἐπέκπλουν ποιησάμεναι αἰφνίδιον
καὶ κρατήσασαι ναυμαχίᾳ· τέσσαράς τε ναῦς
λαμβάνουσι τῶν ἀθηναίων καὶ ἀποπλεύ-
σασαι ἐς κεγχρείας τὸν ἐς τὴν χίον καὶ τὴν ἰω-
νίαν πλοῦν αὖθις παρεσκευάζοντο. καὶ ναύαρ-
χος αὐτοῖς ἐκ λακεδαίμονος ἀστύοχος ἐπῆλθε.
ᾧπερ ἐγίνετο ἤδη πᾶσα ἡ ναυαρχία. ἀναχω-
ρήσαντος δὲ τοῦ ἐκ τῆς τέω πεζοῦ, καὶ τισσα-
φέρνης αὐτὸς στρατιᾷ παραγενόμενος, καὶ ἐ-
πικαθελὼν τὸ ἐν τῇ τέῳ τεῖχος εἴ τι ὑπελεί-
φθη, ἀνεχώρησε. καὶ διομέδων, ἀπελθόντος
αὐτοῦ, οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναυσὶν ἀθηναί-
ων ἀφικόμενος ἐσπείσατο τηΐοις· ὥστε δέχεσθαι
καὶ σφᾶς καὶ παραπλεύσας ἐπὶ ἔρας. καὶ
προσβαλὼν, ὡς οὐκ ἐλάμβανε τὴν πόλιν
ἀπέπλευσεν. ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦ-
ἐπανάστασις — τον καὶ ἡ ἐν σάμῳ ἐπανάστασις ὑπὸ τοῦ
δήμου τοῖς δυνατοῖς μετὰ ἀθηναίων· οἳ
ἔτυχον ἐν τρισὶ ναυσὶ παρόντες. καὶ ὁ δῆμος
ὁ σαμίων ἐς διακοσίους μέν τινας τοὺς πάντας
τῶν δυνατῶν ἀπέκτεινε. τετρακοσίους δὲ
φυγῇ ζημιώσαντες καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ
οἰκίας νειμάμενοι. ἀθηναίων τε σφίσιν
αὐτονομία. — αὐτονομίαν μετὰ ταῦτα ὡς βεβαίοις ἤδη

ψηφισαμένων τὰ λοιπὰ διῴκουν τὴν πόλιν· καὶ τοῖς οισ
γεωμόροις μετεδίδοσαν οὔτε ἄλλου οὐδενὸς, οὔτε ἐκ γεωμορ
δοῦναι, οὔτ᾽ ἀγαγέσθαι παρ᾽ ἐκείνων, οὐδ᾽ ἐς ἐκείνους
οὐδενὶ ἔτι τοῦ δήμου ἐξῆν. μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ αὐτοῦ
θέρους οἱ χῖοι ὥσπερ ἤρξαντο οὐδὲν ἀπολείποντες
προθυμίας, ἄνευ τε πελοποννησίων πλήθει πα
ρόντες ἀποστῆσαι τὰς πόλεις· καὶ βουλόμενοι ἅμα
ὡς πλείστους σφίσι ξυγκινδυνεύειν, στρατεύονται αὐ
τοί τε τρὶς καὶ δέκα ναυσὶν ἐπὶ τὴν λέσβον, ὥσπερ
εἴρητο ὑπὸ τῶν λακεδαιμονίων δεύτερον ἐπ᾽ αὐτὴν ἰ
έναι· καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν ἑλλήσποντον· καὶ ὁ πεζὸς
ἅμα τῶν πελοποννησίων τε τῶν παρόντων καὶ τῶν ναὶ
αὐτόθεν συμμάχων, παρῄει ἐπὶ κλαζομενῶν τε κλαζομε
καὶ κύμης. ἦρχε δ᾽ αὐτοῦ εὐάλας σπαρτιάτης· τῶν κύμη
δὲ νεῶν δεινιάδας περίοικος· καὶ αἱ μὲν νῆες κατα +, ναι
πλεύσασαι, μήθυμναν πρῶτον ἀφιστᾶσι· ἀστύοχος μηθυμ.
δὲ ὁ λακεδαιμόνιος ναύαρχος τέσσαρσι ναυσὶν ὥσ
περ εἴρητο ὥρμητο πλέων ἐκ τῆς κεγχρειῶν ἀφικνεῖ
ται ἐς χίον· καὶ τρίτην ἡμέραν αὐτοῦ ἥκοντος αἱ
ἀττικαὶ νῆες πέντε καὶ εἴκοσιν ἔπλεον ἐς λέσβον·
ὧν ἦρχε λέων καὶ διομέδων· λέων γὰρ ὕστερον δέ
κα ναυσὶ προσεκομίσθη ἐκ τῶν ἀθηνῶν· ἀνα
γόμενος δὲ καὶ ὁ ἀστύοχος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς ὀψὲ καὶ
προσλαβὼν χίαν ναῦν μίαν· ἔπλει ἐς τὴν λέσ
βον· ὅπως ὠφελοίη εἴ τι δύναιτο· καὶ ἀφικνεῖται
ἐς τὴν πύρραν· ἐκεῖθεν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ ἐς ἔρεσον πύρρα
ἔνθα πυνθάνεται ὅτι ἡ μιτυλήνη ὑπὸ τῶν ἀ ἐρεσσοσ

θηναίων αὐτοβοεὶ ἑάλωκεν. οἱ γὰρ ἀθηναῖοι ὥσπερ
ἔπλεον ἀπροσδόκητοι κατασχόντες ἐς τὸν λιμέ-
να τῶν τε τειχίων νεῶν ἐκράτησαν: καὶ ἀποβάν-
τες τοὺς ἀντιστάντας μάχῃ νικήσαντες τὴν πόλιν
ἔσχον. ἃ πυνθανόμενος ὁ ἀστύοχος. τῶν τε ἐρεσίων
καὶ τῶν κ' ἐκ τῆς μηθύμνης μετ' εὐβούλου χίων
νεῶν, αἳ τότε καταληφθεῖσαι, καὶ ὡς ἡ μιτυ-
λήνη ἑάλω φεύγουσαι, περιέτυχον αὐτῷ τρεῖς,
μία γὰρ ἑάλω ὑπὸ τῶν ἀθηναίων, οὐκέτι
ἐπὶ τὴν μιτυλήνην ὥρμησεν. ἀλλὰ τὴν ἔ-
ρεσον ἀποστήσας, καὶ ὁπλίσας, καὶ τοὺς ἀπὸ
τῶν ἑαυτοῦ νεῶν ὁπλίτας, πεζῇ παρέπλει ἐπὶ
τὴν ἄντισαν καὶ μήθυμναν. ἄρχοντα ἐτεόνι-
κον προστάξας, καὶ αὐτὸς ταῖς τε μεθ' ἑαυτοῦ ναυ-
σὶ, καὶ ταῖς τρισὶ ταῖς χίαις, παρέπλει ἐπὶ
τὴν ἄντισσαν καὶ μήθυμναν. ἐλπίζων τοὺς
μηθυμναίους, θαρσήσειν τε ἰδόντας σφᾶς καὶ
ἐμμενεῖν τῇ ἀποστάσει. ὡς δ' αὐτῷ τὰ ἐν τῇ
λέσβῳ, πάντα ἠναντιοῦτο, ἀπέπλευσε τὸν
ἑαυτοῦ στρατὸν ἀναλαβὼν ἐς τὴν χίον. ἀπεκο-
μίσθη δὲ πάλιν κατὰ πόλεις. καὶ ὁ ἀπὸ τῶν
νεῶν πεζὸς ὃς ἐπὶ τὸν ἑλλήσποντον ἔμελλεν
ἰέναι. καὶ ἀπὸ τῶν ἐν κεγχρειᾶ συμμαχίδων
πελοποννησίων νεῶν ἀφικνοῦνται αὐτοῖς ἕξ.
μετὰ ταῦτα ἐς τὴν χίον. οἱ δὲ ἀθηναῖοι τά
τε ἐν τῇ λέσβῳ πάλιν κατεστήσαντο καὶ πλεύ-

ἄντισσα

πλεύσαντες ἐξ αὐτῆς κλαζομενίων τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ
πολίχναν τειχιζομένην ἑλόντες, διεκόμισαν πά
λιν αὐτοὺς ἐς τὴν ἐν τῇ νήσῳ πόλιν· πλὴν τῶν
αἰτίων ἀποστάσεως· οὗτοι δὲ ἐς δαφνοῦντα ἀ δαφνοῦντα
πῆλθον· καὶ αὖθις κλαζομεναὶ προσεχώρησαν
ἀθηναίοις. τοῦ δ᾽ αὐτοῦ θέρους οἵ τ᾽ ἐπὶ μιλήτῳ
ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσὶν ἐν τῇ λάδῃ ἐφορμ
οῦντες, ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς πάνορμον τῆς πάνορμος
μιλησίας, χαλκιδέα τε τὸν λακεδαιμόνιον ἄρχον
τα μετ᾽ ὀλίγων παραβοηθήσαντα ἀποκτείνουσι
καὶ τροπαῖον τρίτῃ ἡμέρᾳ ὕστερον διαπλεύσαν
τες ἔστησαν· ὃ οἱ μιλήσιοι ὡς οὐ μετὰ κράτους τῆς .μος.
γῆς σταθὲν ἀνεῖλον. καὶ λέων καὶ διομέδων ἔχον
τες τὰς ἐκ λέσβου ἀθηναίων ναῦς, ἔκ τε οἱ μουσσῶν
τῶν πρὸ χίου νήσων, καὶ ἐκ σιδούσσης καὶ ἐκ οἱ μουσσαι
πτελεοῦ ἃ ἐν τῇ ἐρυθραίᾳ εἶχον τείχη, καὶ ἐκ σιδοῦσσαι πτελεος.
τῆς λέσβου ὁρμώμενοι τὸν πρὸς τοὺς χίους πό
λεμον ἀπὸ τῶν νεῶν ἐποιοῦντο. εἶχον δ᾽ ἐπιβάτας
τῶν ὁπλιτῶν ἐκ καταλόγου ἀναγκαστούς. καὶ βολισσος
ἔν τε καρδαμύλῃ ἀποβάντες· καὶ ἐν βολίσσῳ καρδαμύλη.
τοὺς προσβοηθήσαντας τῶν χίων μάχῃ νικήσαντες
καὶ πολλοὺς διαφθείραντες ἀνάστατα ἐποίησαν ἀνάστατα.
τὰ ταύτῃ χωρία. καὶ ἐν φαναῖς αὖθις ἄλλῃ μα φαναὶ,
χῃ ἐνίκησαν· καὶ τρίτῃ ἐν λευκωνίῳ. καὶ μετὰ λευκώνιον
τοῦτο οἱ μὲν χῖοι ἤδη οὐκέτι ἐπεξῄεσαν. οἱ δὲ
τὴν χώραν καλῶς κατεσκευασμένην καὶ ἀ
παθῆ οὖσαν ἀπὸ τῶν μηδικῶν μέχρι τότε, διέ

πόρθησαν. χῖοι γὰρ μόνοι μετὰ λακεδαιμονίους
ὧν ἐγὼ ᾐσθόμην, εὐδαιμονήσαντες ἅμα καὶ
ἐσωφρόνησαν. καὶ ὅσῳ ἐπεδίδου ἡ πόλις αὐτοῖς
ἐπὶ τὸ μεῖζον τόσον καὶ ἐκοσμοῦντο ἐχυρώτερον. καὶ
οὐδ᾽ αὐτὴν τὴν ἀπόστασιν εἰ τοῦτο δοκοῦσι παρὰ τὸ
ἀσφαλέστερον πρᾶξαι πρότερον ἐτόλμησαν ποιή-
σασθαι: ἢ μετὰ πολλῶν τε κἀγαθῶν συμμάχων
ἔμελλον κινδυνεύσειν. καὶ τοὺς ἀθηναίους
ᾐσθάνοντο οὐδ᾽ αὐτοὺς ἀντιλέγοντας ἔτι μετὰ τὴν
σικελικὴν ξυμφορὰν. ὡς οὐ πάνυ πονηρὰ σφῶν
βεβαίως τὰ πράγματα εἴη. εἰ δέ τι ἐν τοῖς ἀν-
θρωπίοις τοῦ βίου παραλόγοις ἐσφάλησαν, μετὰ
πολλῶν οἷς ταὐτὰ ἔδοξε τὰ τῶν ἀθηναίων
ταχὺ ξυναιρεθήσεσθαι τὴν ἁμαρτίαν ξυνέγ-
νωσαν. εἰργομένοις οὖν αὐτοῖς τῆς θαλάσσης
καὶ κατὰ γῆν πορθουμένοις ἐνεχείρισάν τινες
πρὸς ἀθηναίους ἀγαγεῖν τὴν πόλιν. οὓς
αἰσθόμενοι οἱ ἄρχοντες αὐτοὶ μὲν ἡσύχασαν
ἀστύοχον δὲ ἐξ ἐρυθρῶν τὸν ναύαρχον μετὰ τεσ-
σάρων νεῶν αἳ παρῆσαν αὐτῷ κομίσαντες ἐ-
σκόπουν, ὅπως μετριώτατα, τι ὁμήρων λή-
ψει, ἢ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ καταπαύσουσι τὴν ἐ-
πιουλὴν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἔπρασσον. ἐκ
δὲ τῶν ἀθηνῶν τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶν-
τος χίλιοι ὁπλῖται ἀθηναίων καὶ πεντα-
κόσιοι καὶ χίλιοι ἀργείων· τοὺς γὰρ πεντα-
κοσίους τῶν ἀργείων ψιλοὺς ὄντας ὥπλισ

φ

plan.

ἐπιουλὴν

οἱ ἀθηναῖοι καὶ χίλιοι τῶν ξυμμάχων ναυσὶ δυοῖν
δεούσαις πεντήκοντα, ὧν ἦσαν καὶ ὁπλιταγωγοί ὁπλιταγωγοί
φρυνίχου καὶ ὀνομακλέους καὶ σκιρωνίδου στρατη-
γούντων κατέπλευσαν ἐς σάμον. καὶ διαβάν-
τες ἐς μίλητον ἐστρατοπεδεύσαντο. μιλήσιοι δὲ
ἐξελθόντες αὐτοί τε ὀκτακόσιοι ὁπλῖται. καὶ οἱ με-
τὰ χαλκιδέως ἐλθόντες πελοποννήσιοι καὶ τισ-
σαφέρνους τι ξενικὸν ἐπικουρικόν, καὶ αὐτὸς τισ-
σαφέρνης παρὼν καὶ ἡ ἵππος αὐτοῦ, ξυνέμισγον
τοῖς ἀθηναίοις καὶ ξυμμάχοις. καὶ οἱ μὲν ἀργεῖοι
τῷ σφετέρῳ αὐτῶν κέρᾳ προεξάξαντες καὶ κατα- προεξάξαντες
φρονήσαντες, ὡς ἐπὶ ἴωνάς τε καὶ οὐ δεξομένους
ἀτακτότερον χωροῦντες νικῶνται ὑπὸ τῶν μιλη-
σίων. καὶ διαφθείρονται αὐτῶν ὀλίγοι ἐλάσ-
σους τριακοσίων ἀνδρῶν. ἀθηναῖοι δὲ τούς τε
πελοποννησίους πρώτους νικήσαντες καὶ τοὺς
βαρβάρους, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον ὠσάμενοι τοῖς
μιλησίοις οὐ ξυμμείξαντες, ἀλλ᾽ ὑποχωρησάντ-
ων αὐτῶν ἀπὸ τῆς τῶν ἀργείων τροπῆς ἐς τὴν πό-
λιν ὡς ἑώρων τὸ ἄλλο σφῶν ἡσσώμενον πρὸς
αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν μιλησίων κρατοῦντες ἤδη
τὰ ὅπλα τίθενται. καὶ ξυνέβη ἐν τῇ μάχῃ ταύ-
τῃ τοὺς ἴωνας ἀμφοτέρων τῶν δωριέων κρα-
τῆσαι. τούς τε γὰρ κατὰ σφᾶς πελοποννησίους
οἱ ἀθηναῖοι ἐνίκων, καὶ τοὺς ἀργείους οἱ μιλή-
σιοι. στήσαντες δὲ τροπαῖον τὸν περιτειχισμὸν

ἰσθμώδους ὄντος τοῦ χωρίου οἱ ἀθηναῖοι παρεσ
κευάζοντο νομίζοντες εἰ προσαγάγοιντο μίλητον ῥα
δείλη ὀψία — δίως ἂν σφίσι καὶ τὰ ἄλλα προσχωρήσειν. ἐν
τούτῳ δὲ περὶ δείλην ἤδη ὀψίαν ἀγγέλλεται αὐ
τοῖς τὰς ἀπὸ πελοποννήσου καὶ σικελίας πεν
τήκοντα ναῦς ὅσον οὐ παρεῖναι. τῶν τε γὰρ σικελι
ωτῶν ἑρμοκράτους τοῦ συρακουσίου μάλιστα ἐν
άγοντος ξυνεπιλαβέσθαι τῆς ὑπολοίπου ἀθη
ναίων καταλύσεως, εἴκοσι νῆες συρακουσίων ἦλ
θον. καὶ σελινούντιαι δύο. αἵ τε ἐκ πελοποννή
σου ἃς παρεσκευάζοντο ἑτοῖμοι ἤδη οὖσαι. καὶ
θηραμένει τῷ λακεδαιμονίῳ ξυναμφότεραι
ἔλεος. — ὡς ἀστύοχον τὸν ναύαρχον προσταχθεῖσαι κομίσαι
κατέπλευσαν ἐς ἔλεον πρῶτον τὴν πρὸ μι
λήτου νῆσον. ἔπειτα ἐκεῖθεν αἰσθόμενοι ἐπὶ μι
ἰασικὸς κόλπος — λήτῳ ὄντας ἀθηναίους ἐς τὸν ἰασικὸν κόλπον
πρότερον πλεύσαντες ἐβούλοντο εἰδέναι τὰ πε
ρὶ τῆς μιλήτου. ἐλθόντος δὲ ἀλκιβιάδου ἵππῳ
ἐς τειχιοῦσσαν τῆς μιλησίας, οἵπερ τοῦ κόλπου
πλεύσαντες ηὐλίσαντο πυνθάνονται τὰ περὶ
τῆς μάχης. παρῆν γὰρ ὁ ἀλκιβιάδης· καὶ ξυνε
μάχετο τοῖς μιλησίοις καὶ τισσαφέρνει. καὶ αὐτοῖς
παρῄνει, εἰ μὴ βούλονται τά τε ἐν ἰωνίᾳ καὶ τὰ ξύμ
παντα πράγματα διολέσαι ὡς τάχιστα βοηθεῖν
μιλήτῳ. καὶ μὴ περιιδεῖν ἀποτειχισθεῖσαν.
καὶ οἱ μὲν ἅμα τῇ ἕῳ ἔμελλον βοηθήσειν.
φρύνιχος δὲ ὁ τῶν ἀθηναίων στρατηγὸς

ὡς ἀπὸ τῆς δέρου ἐπύθετο τὰ τῶν νεῶν σαφῶς, βου- δέρος
λομένων τῶν ξυναρχόντων ὑπομείναντας διαναυ-
μαχεῖν, οὐκ ἔφη οὔτ' αὐτὸς ποιήσειν τοῦτο, οὔτ' ἐκεί-
νοις οὔτ' ἄλλῳ οὐδενὶ ἐς δύναμιν ἐπιτρέψειν. ὅπου γρ. [illegible]
γὰρ ἐξέστιν ἐν ὑστέρῳ σαφῶς εἰδότας πρὸς ὁπόσας
τε ναῦς πολεμίας, καὶ ὅσαις πρὸς αὐτὰς ταῖς σφε-
τέραις ἱκανῶς καὶ καθ' ἡσυχίαν παρασκευασμέ-
νοις ἔσται ἀγωνίσασθαι, οὐδέποτε τῷ αἰσχρῷ ὀνείδει
εἴξας διακινδυνεύσειν. οὐ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι ναυτι- ση
κῷ μετὰ καιροῦ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ καὶ μετὰ ὁ-
τουοῦν τρόπου αἴσχιον ξυμβήσεσθαι ἢν ἡσσηθῶ-
σι. καὶ τὴν πόλιν οὐ μόνον τῷ αἰσχρῷ, ἀλλὰ καὶ
τῷ μεγίστῳ κινδύνῳ περιπίπτειν, ἣ μόλις ἐπὶ ταῖς
γεγενημέναις ξυμφοραῖς ἐνδέχεσθαι μετὰ βεβαίου
παρασκευῆς, ἢ πάνυ γε ἀνάγκῃ προτέρα ποι ἐ-
πιχειρεῖν, ποῦ δὴ μὴ βιαζομένη γε πρὸς αὐθαιρέ-
τους κινδύνους ἰέναι. ὡς τάχιστα δὲ ἐκέλευε
τούς τε τραυματίας ἀναλαβόντας καὶ τὸν πεζὸν καὶ
τῶν σκευῶν ὅσα ἦλθον ἔχοντες. ἃ δ' ἐκ τῆς πολεμί-ας
εἰλήφασι καταλιπόντας ὅπως κοῦφαι ὦσιν αἱ νῆες
ἀποπλεῖν ἐς σάμον. κἀκεῖθεν ἤδη ξυναγαγόν-
τας πάσας τὰς ναῦς τοὺς ἐπίπλους ἢν πού και-
ρὸς ᾖ ποιεῖσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε καὶ ἔδρασε ταῦ-
τα, καὶ ἔδοξεν οὐκ ἐν τῷ αὐτίκα μᾶλλον ἢ ὕστερ-
οὐκ ἐς τοῦτο μόνον ἀλλὰ καὶ ἐς ὅσα ἄλλα φρύ-
νιχος κατέστη οὐκ ἀξύνετος εἶναι. καὶ οἱ μὲν ἀθη-
ναῖοι ἀφ' ἑσπέρας εὐθὺς τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀπελεί

τῇ νίκῃ ἀπὸ τῆς μιλήτου ἀνέστησαν. καὶ οἱ ἀργεῖοι κατὰ τάχος καὶ πρὸς ὀργὴν τῆς ξυμφορᾶς ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς σάμου ἐπ' οἴκου. οἱ δὲ πελοποννήσιοι ἅμα τῇ ἕῳ ἐκ τῆς τειχιούσης ἄραντες ἐπικατάγονται. καὶ μείναντες ἡμέραν μίαν τῇ ὑστεραίᾳ καὶ τὰς χίας ναῦς προσλαβόντες τὰς μετὰ χαλκιδέως τὸ πρῶτον ξυγκαταδιωχθείσας ἐβούλοντο πλεῦσαι ἐπὶ τὰ σκεύη ἃ ἐξείλοντο ἐς τειχιοῦσαν πάλιν, καὶ ὡς ἦλθον τισαφέρνης τῷ πεζῷ παρελθὼν πείθει αὐτοὺς

[ἴασος. κατεῖχε. αἴσω]

ἐπὶ ἴασον, ἐν ᾗ ἀμόργης πολέμιος ὢν κατεῖχε πλεῦσαι. καὶ προσβαλόντες τῇ ἰάσῳ αἰφνίδιοι καὶ οὐ προσδεχομένων ἀλλ' ἢ ἀττικὰς ναῦς εἶναι αἱροῦσι. καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἔργῳ οἱ συρακούσιοι ἐπῃνέθησαν. καὶ τόν τε ἀμόργην ζῶντα λαβόντες πισσούθνου νόθον υἱὸν, ἀφεστῶτα δὲ βασιλέως παραδιδόασιν οἱ πελοποννήσιοι τισαφέρνει ἀπαγαγεῖν εἰ βούλεται βασιλεῖ, ὥσπερ αὐτῷ προσέταξε.

[τος παλαιόπλου]

καὶ τὴν ἴασον διεπόρθησαν. καὶ χρήματα πάνυ πολλὰ ἡ στρατιὰ ἔλαβε. παλαιόπλουτον γὰρ ἦν τὸ χωρίον. τούς τε ἐπικούρους τοὺς περὶ τὸν ἀμόργην, παρὰ σφᾶς αὐτοὺς κομίσαντες καὶ οὐκ ἀδικήσαντες ξυνέταξαν ὅτι ἦσαν οἱ πλεῖστοι ἐκ πελοποννήσου. τό τε πόλισμα τισαφέρνει

[ἀνδράποδα. δοῦλα, ἐλεύθερα.]

παραδόντες, καὶ τὰ ἀνδράποδα πάντα καὶ δοῦλα καὶ ἐλεύθερα ὧν καθ' ἕκαστον στατῆρα δαρει-

[στατὴρ δαρεικ]

κὸν παρ' αὐτοῦ ξυνέβησαν λαβεῖν. ἔπειτα ἀνεχώρησαν ἐς τὴν μίλητον. καὶ πεδάριτόν τε τὸν

λεόντος ἐς τὴν χίον ἄρχοντα, λακεδαιμονίων πεμ
ψάντων ἀποστέλλουσι πεζῇ μέχρι ἐρυθρῶν ἔχοντα
τὸ παρὰ ἀμόργου ἐπικουρικόν, καὶ ἐς τὴν μίλητ
αὐτοῦ φίλιππον καθιστᾶσι. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύ
τα. τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος. ἐπειδὴ τὴν
ἴασον κατεστήσατο ὁ τισσαφέρνης ἐς φυλακὴν
παρῆλθεν ἐς τὴν μίλητον. καὶ μηνὸς μὲν τρο
φὴν ὥσπερ ὑπέστη ἐν τῇ λακεδαίμονι ἐς δρα distribuit.
χμὴν ἀττικὴν ἑκάστῳ πάσαις ταῖς ναυσὶ διέδωκε.
τοῦ δὲ λοιποῦ χρόνου ἐβούλετο τριόβολον διδόναι. τριώβολον
ἕως ἂν βασιλέα ἐπέρηται. ἢν δὲ κελεύῃ ἔφη
δώσειν ἐντελῆ τὴν δραχμήν. ἑρμοκράτους δραχμήν.
δ' ἀντειπόντος τοῦ συρακουσίου στρατηγοῦ. ὁ γὰρ
θηριμένης οὐ ναύαρχος ὢν ἀλλ' [τοῦ] ἀστυόχῳ παραδώ
σων τὰς ναῦς ξυμπλέων, μαλακὸς ἦν περὶ
τοῦ μισθοῦ, ὅμως δὲ παρὰ πέντε ναῦς πλέον ἀν
δρὶ ἑκάστῳ ἢ τρεῖς ὀβολοὶ ὡμολογήθησαν. ἐς τὰς
πέντε ναῦς, καὶ πεντήκοντα τρία τάλαντα ἐδίδου
τοῦ μηνός. καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσῳ πλείους νῆες
ἦσαν τούτου τοῦ ἀριθμοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον
τοῦτον ἐδίδοντο. τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος τοῖς ἐν
τῇ σάμῳ ἀθηναίοις προσαφιγμέναι γὰρ ἦσ
καὶ οἴκοθεν ἄλλαι νῆες πέντε καὶ τριάκοντα
καὶ στρατηγοὶ χαρμῖνος καὶ στρομβιχίδης καὶ
εὐκτήμων· καὶ τὰς ἀπὸ χίου πάσας, καὶ τὰς
ἄλλας ξυναγαγόντες ἐβούλοντο διακληρωσάμενοι

ἐπὶ μὲν τῇ μιλήτῳ τῷ ναυτικῷ ἐφορμεῖν· πρόσδὲ τὴν
χίον· καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πέμψαι· καὶ ἐποί
ησαν οὕτω· στρομβιχίδης μὲν γὰρ καὶ ὀνομακλῆς
καὶ εὐκτήμων, τριάκοντα ναῦς ἔχοντες, καὶ τῶν ἐς
μίλητον ἐλθόντων χιλίων ὁπλιτῶν μέρος ἄγον
τες ἐν ναυσὶν ὁπλιταγωγοῖς ἐπὶ χίον λαχόντες ἔ
πλεον· οἱ δ' ἄλλοι ἐν σάμῳ μένοντες τέσσαρσι
καὶ ἑβδομήκοντα ναυσὶν ἐθαλασσοκράτουν.
καὶ ἐπίπλους τῇ μιλήτῳ ἐποιοῦντο· ὁ δ' ἀστύο
χος ὡς τότε ἐν τῇ χίῳ ἔτυχε διὰ τὴν προδοσίαν
τοὺς ὁμήρους καταλεγόμενος τούτου μὲν ἐπέσ
χεν· ἐπεὶ δὲ ᾔσθετο τότε μετὰ θηραμένους ναῦς
ἡκούσας, καὶ τὰ περὶ τὴν ξυμμαχίαν βελτίω
ὄντα· λαβὼν δὲ ναῦς τάς τε πελοποννησίων δέ
κα καὶ χίας δέκα ἀνάγεται, καὶ προσβαλὼν
πτελεῷ καὶ οὐχ ἑλὼν παρέπλευσεν ἐπὶ κλα
ζομενὰς καὶ ἐκέλευεν αὐτῶν τοὺς τὰ ἀθηναί
ων φρονοῦντας ἀνοικίζεσθαι ἐς τὸν δαφνοῦντα.
καὶ προσχωρεῖν σφίσιν, ξυνεκέλευε δὲ καὶ τα
μὼς ἰωνίας ὕπαρχος ὤν· ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον προσ
βολὴν ποιησάμενος τῇ πόλει οὔσῃ ἀτειχίστῳ
καὶ οὐ δυνάμενος ἑλεῖν, ἀπέπλευσεν ἀνέμῳ
μεγάλῳ· αὐτὸς μὲν ἐς φώκαιαν καὶ κύμην.
αἱ δὲ ἄλλαι νῆες κατῆραν ἐς τὰς ἐπικειμένας
ταῖς κλαζομεναῖς νήσους, μαραθοῦσαν καὶ
πήλην καὶ δριμοῦσαν, καὶ ὅσα ὑπεξέκει

ἀνοικίζεσθαι

νῆσοι

το

κεῖσ αὐτόθι τῶν κλαζομενίων ἡμέρας ἐμμείναν
τεσ διὰ τοὺσ ἀνέμους ὀκτώ· τὰ μὲν διήρπασαν
καὶ ἀνάλωσαν. τὰσ δὲ ἐσβαλόμενοι ἀπέπλευ
σαν ἐσ φώκαιαν καὶ κύμην. ὡς ἀστύοχον. ὄντοσ
δ' αὐτοῦ ἐνταῦθα λεσβίων πρέσβεις ἀφικνοῦν
ται βουλόμενοι ἀποστῆναι. καὶ αὐτὸν μὲν πείθου
σιν. ὡς δ' οἵ τε κορίνθιοι καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀ
πρόθυμοι ἦσαν διὰ τὸ πρότερον σφάλμα ἄ
ρας ἔπλει ἐπὶ τῆς χίου. καὶ χειμασθεισῶν τῶν
νεῶν ὕστερον ἀφικνοῦνται αἱ ἄλλαι ἄλλοθεν
ἐσ τὴν χίον. καὶ μετὰ τοῦτο παιδάριτοσ τότε πα
ριὼν πεζῇ ἐκ τῆς μιλήτου γενόμενοσ ἐν ἐρυθραῖς
διαπεραιοῦται, αὐτόσ τε καὶ ἡ στρατιὰ ἐσ χίον.
ὑπῆρχον δ' αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν πέντε νεῶν στρα
τιῶται. ὑπὸ χαλκιδέων ὡς ἐσ πεντακοσίουσ
ξὺν ὅπλοις καταλειφθέντεσ. ἐπαγγελλομένων
δέ τινων λεσβίων τὴν ἀπόστασιν προσφέρει
τῷ τε παιδαρίτῳ καὶ τοῖς χίοις ἀστύοχοσ λόγον
ὡς χρὴ παραγενομένουσ ταῖς ναυσὶν ἀποστῆσαι
τὴν λέσβον. ἢ γὰρ ξυμμάχουσ πλείουσ σφᾶσ
ἕξειν. ἢ τοὺσ ἀθηναίουσ, ἤν τι σφάλλωνται
καὶ κακώσειν. οἱ δ' οὐκ ἐσήκουον, οὐδὲ τὰσ ναῦσ
ὁ παιδάριτοσ ἔφη τῶν χίων αὐτῷ προήσειν.
κἀκεῖνοσ λαβὼν, τάς τε τῶν κορινθίων πέντε
καὶ ἕκτην μεγαρίδα, καὶ μίαν ἑρμιονίδα.
καὶ ἃσ αὐτὸσ λακωνικὰσ ἦλθεν ἔχων ἔπλει

ἐπὶ τῆς μιλήτου πρὸς τὴν ναυαρχίαν. πολλὰ
κωρύκω. ἀπειλήσας τοῖς χίοις, ἦ μὴν μὴ ἐπιβοηθήσειν
ἤν τι δέωνται. καὶ προσβαλὼν κωρύκω τῆς ἐρυ
θραίας ἐνηυλίσατο. οἱ δ' ἀπὸ τῆς σάμου ἀθηναῖοι
οἱ ἐπὶ τὴν χίον πλέοντες τῇ στρατιᾷ, καὶ αὐτοὶ ἐκ 10
τοῦ ἐπὶ θάτερα λόφου διείργοντο. καὶ καθωρμίσαν.
καὶ ἐλελήθεσαν ἀλλήλους. ἐλθούσης δ' ἐπι
στολῆς παρὰ παιδαρίτου ἐπιστολῆς, ὡς ἐρυθραίων ἄνδρες
αἰχμάλωτοι ἐκ σάμου ἐπὶ προδοσίᾳ ἐς ἐρυθρὰς
ἥκουσιν ἀφειμένοι, ἀνάγεται ὁ ἀστύοχος ἐς ἐρυ
θρὰς πάλιν. καὶ παρὰ τοσοῦτον ἐγένετο αὐτῷ
μὴ περιπεσεῖν τοῖς ἀθηναίοις. διαπλεύσας
καὶ δέ, ὁ παιδάριτος παρ' αὐτὸν καὶ ἀναζητήσαντες,
τὰ περὶ τῶν δοκούντων προδιδόναι, ὡς εὗρον ἅπαν
ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνδρῶν ἐκ τῆς σάμου προφασισθὲν
ἀπολύσαντες τῆς αἰτίας ἀπέπλευσαν. ὁ μὲν
ἐς τὴν χίον. ὁ δὲ ἐς τὴν μίλητον ἐκομίσθη.
ὥσπερ διενοεῖτο. ἐν τούτῳ δὲ καὶ ἡ τῶν ἀθηναί
ων στρατιὰ ταῖς ναυσὶν ἐκ τοῦ κωρύκου περιπλέ
ἀρ[γ]ινον. ουσα κατ' ἄργινον, ἐπιτυγχάνει τρισὶ ναυσὶ τῶν
χίων μακραῖς. καὶ ὥσπερ ἰδόντες ἐπεδίωκον
καὶ χειμών τε μέγας ἐπιγίγνεται. καὶ αἱ μὲν τῶν
χίων μόλις καταφεύγουσιν ἐς τὸν λιμένα. αἱ δὲ
τῶν ἀθηναίων αἱ μὲν μάλιστα ὁρμήσασαι τρεῖς
διαφθείρονται καὶ ἐκπίπτουσι πρὸς τὴν πόλιν
τῶν χίων. καὶ ἄνδρες οἱ μὲν ἁλίσκονται. οἱ δὲ

ἀποθνήσκουσιν· αἱ δ' ἄλλαι καταφεύγουσιν ἐς
τὸν ὑπὸ τῷ μίμαντι λιμένα φοινικοῦντα καλού- μίμαντι
μενον· ἐντεῦθεν δ' ὕστερον ἐς τὴν λέσβον κα-
θορμισάμενοι παρεσκευάζοντο ἐς τὸν τειχισμόν.
Ἐκ δὲ τῆς πελοποννήσου τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος, ἱ-
πποκράτης ὁ λακεδαιμόνιος ἐκπλεύσας δέκα
μὲν θουρίαις ναυσίν· ὧν ἦρχε δωριεὺς ὁ διαγόρου
τρίτος αὐτός, μιᾷ δὲ λακωνικῇ, μιᾷ δὲ συρα-
κουσίᾳ καταπλεῖ ἐς κνίδον· ἡ δ' ἀφειστήκει ἤδη κνίδος
ἀπὸ τισσαφέρνους, καὶ αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ μιλήτῳ
ὡς ᾔσθοντο, ἐκέλευον ταῖς μὲν ἡμισείαις τῶν νεῶν
κνίδον φυλάσσειν· ταῖς δὲ περὶ τριόπιον οὔσαις
τὰς ἀπ' αἰγύπτου ὁλκάδας προσβαλλούσας
ξυλλαμβάνειν· ἔστι δὲ τὸ τριόπιον ἄκρα τῆς κνι- τριόπιον
δίας προύχουσα, ἀπόλλωνος ἱερόν· πυθόμενοι
δὲ οἱ ἀθηναῖοι, καὶ πλεύσαντες ἐκ τῆς σάμου
λαμβάνουσι τὰς ἐπὶ τριοπίῳ φρουρούσας ἓξ
ναῦς· οἱ δ' ἄνδρες ἀποφεύγουσιν ἐξ αὐτῶν· καὶ
μετὰ τοῦτο ἐς τὴν κνίδον καταπλεύσαντες,
καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει ἀτειχίστῳ οὔσῃ,
ὀλίγου εἷλον· τῇ δ' ὑστεραίᾳ αὖθις προσέβαλ.
καὶ ὡς ἄμεινον φραξαμένων αὐτῶν ὑπὸ νύ-
κτα καὶ ἐπεισελθόντων αὐτοῖς, τῶν ἀπὸ τοῦ
τριοπίου ἐκ τῶν νεῶν διαφυγόντων οὐκέθ' ὁ-
μοίως ἔβλαπτον ἀπελθόντες καὶ δῃώσαν-
τες τὴν τῶν κνιδίων γῆν ἐς τὴν σάμον ἀπέ-
πλευσαν· ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀστυόχου

ἡ κόμητος ὡς τὴν μίλητον ἐπὶ τὸ ναυτικὸν οἱ πελο
ποννήσιοι εὐπόρως ἔτι εἶχον ἅπαντα τὰ κατὰ
τὸ στρατόπεδον. καὶ γὰρ μισθὸς ἐδίδοτο ἀρκο
ύντως· καὶ τὰ ἐκ τῆς ἰάσου μεγάλα χρήματα
διαρπασθέντα ὑπῆν τοῖς στρατιώταις· οἵ τε μι
λήσιοι προθύμως τὰ τοῦ πολέμου ἔφερον. πρὸς
δὲ τὸν τισσαφέρνην ἐδόκουν ὅμως τοῖς πελο
ποννησίοις αἱ πρῶται ξυνθῆκαι αἱ πρὸς χαλκι
δέα γενόμεναι ἐνδεεῖς εἶναι, καὶ οὐ πρὸς σφ
μᾶλλον καὶ ἄλλας ἐπὶ θηραμένους παρόν
τος ἐποίουν. καὶ εἰσὶν αἵδε. ξυνθῆκαι λακε
δαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς βασιλέα
δαρεῖον, καὶ τοὺς παῖδας τοῦ βασιλέως καὶ
τισσαφέρνην, σπονδὰς εἶναι καὶ φιλίαν κα
τὰ τάδε. ὁπόση χώρα καὶ πόλεις βασιλέως
εἰσὶ δαρείου, ἢ τοῦ ἀντιπαρῆσαν ἢ τῶν προγόνων
ἐπὶ ταύτας μὴ ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ, μηδὲ κα
κῷ μηδενὶ, μήτε λακεδαιμονίους, μήτε τοὺς
ξυμμάχους τῶν λακεδαιμονίων μήτε φόρους
πράσσεσθαι, ἐκ τῶν πόλεων τούτων, μήτε
λακεδαιμονίους, μήτε τοὺς ξυμμάχους τῶν
λακεδαιμονίων, μηδὲ δαρεῖον βασιλέα, μη
δὲ ὧν ὁ βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ λακεδαιμονίους
μηδὲ τοὺς ξυμμάχους ἰέναι ἐπὶ πολέμῳ
μηδὲ κακῷ μηδενί. ἢν δέ τι δέωνται λακε
δαιμόνιοι, ἢ οἱ ξύμμαχοι βασιλέως, ἢ βασι

λεὺς λακεδαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων, ὅ
τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους, τοῦτο ποιοῦσι κα
λῶς ἔχειν. τὸν δὲ πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἀθηναί
ους καὶ τοὺς ξυμμάχους κοινῇ ἀμφοτέρους
πολεμεῖν. ἢν δὲ κατάλυσιν ποιῶνται κοινῇ
ἀμφοτέρους ποιεῖσθαι. ὁπόση δ᾽ ἂν στρατιὰ
ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ βασιλέως ἴῃ, μεταπεμψαμένου
βασιλέως τὴν δαπάνην βασιλέα παρέχειν.
ἢν δέ τις τῶν πόλεων ὁπόσαι ξυνέθεντο βασι
λεῖ ἐπὶ τὴν βασιλέως ἴῃ χώραν, τοὺς ἄλλους
κωλύειν. καὶ ἀμύνειν βασιλεῖ κατὰ τὸ δυνα — ἀμύνειν
τόν. καὶ ἤν τις τῶν ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ, ἢ
ὅσης βασιλεὺς ἄρχει ἐπὶ τὴν λακεδαιμονί
ων ἴῃ ἢ τῶν ξυμμάχων βασιλεὺς κωλυέτω
καὶ ἀμυνέτω κατὰ τὸ δυνατόν. μετὰ δὲ ταύ
τας τὰς ξυνθήκας θηριμένης μὲν παρα
δοὺς ἀστυόχῳ τὰς ναῦς ἀποπλέων ἐν κέλητι — κέλητι
ἀφανίζεται. οἱ δὲ ἐκ τῆς λέσβου ἀθηναῖοι
ἤδη διαβεβηκότες τὴν χίον τῇ στρατιᾷ, καὶ
κρατοῦντες τῆς γῆς καὶ θαλάσσης δελφίνιον
ἐτείχιζον, χωρίον, ἄλλως τε ἐκ τῆς γῆς, καρτερὸν
καὶ λιμένας ἔχον. καὶ τῆς τῶν χίων πόλεως
οὐ πολὺ ἀπέχον. οἱ δὲ χῖοι ἐν πολλαῖς ταῖς
πρὶν μάχαις πεπληγμένοι καὶ ἄλλως ἐν σφί
σιν αὐτοῖς οὐ πάνυ εὖ διακείμενοι, ἀλλὰ καὶ
τῶν μετὰ τυδέως τοῦ ἴωνος ἤδη, ὑπὸ παι

δαρίτου ἐπ' ὀλίγοις μὲν τεθνεώτων καὶ τῆς ἄλλης
πόλεως κατὰ ἀνάγκην ἐς ὀλίγον κατεχομένης
ὑπόπτως διακείμενοι ἀλλήλοις ἡσύχαζον, καὶ
οὔτ' αὐτοὶ διὰ ταῦτα, οὔτε οἱ μετὰ παιδαρίτου,
ἐπίκουροι ἀξιόμαχοι αὐτοῖς ἐφαίνοντο, ἐς μέν
τοι τὴν μίλητον ἔπεμπον κελεύοντες σφίσι
τὸν ἀστύοχον βοηθεῖν· ὡς δ' οὐκ ἐσήκουεν ἐ
πιστέλλει περὶ αὐτοῦ ἐς τὴν λακεδαίμονα
ὁ παιδάριτος ὡς ἀδικοῦντος, καὶ τὰ μὲν ἐν
τῇ χίῳ ἐς τοῦτο καθειστήκει τοῖς ἀθηναίοις.
αἱ δ' ἐκ τῆς σάμου νῆες αὐτοῖς ἐπίπλους μὲν ἐ
ποιοῦντο ταῖς ἐν τῇ μιλήτῳ. ἐπεὶ δὲ μὴ ἀντα
νάγοιεν, ἀναχωροῦντες πάλιν ἐς τὴν σάμον
ἡσύχαζον. ἐκ δὲ τῆς πελλοποννήσου ἐν τῷ αὐ
τῷ χειμῶνι αἱ τῷ φαρναβάζῳ ὑπὸ καλλι
γείτου τοῦ μεγαρέως, καὶ τιμαγόρου τοῦ κυ
ζικηνοῦ πρασσόντων, παρασκευασθεῖσαι
ὑπὸ λακεδαιμονίων ἑπτὰ καὶ εἴκοσι νῆες
ἄρασαι ἔπλεον ἐπὶ ἰωνίας, περὶ ἡλίου τρο
ἡλίου τροπαί πάς. καὶ ἄρχων ἔπλει αὐτῶν ἀντισθένης
σπαρτιάτης. ξυνέπεμψαν δὲ οἱ λακεδαιμό
νιοι, καὶ ἕνδεκα ἄνδρας σπαρτιατῶν ξυμβού
λους ἀστυόχῳ. ὧν εἷς ἦν λίχας ὁ ἀρκεσιλάου.
καὶ εἴρητο αὐτοῖς ἐς μίλητον ἀφικομένους
τῶν τε ἄλλων ξυνεπιμελεῖσθαι. ᾗ μέλλει

ἄριστα ἕξειν καὶ τὰς ναῦς ταύτας, ἢ πλείους ἢ καὶ ἐ-
λάσσους ἐς τὸν ἑλλήσποντον ὡς φαρνάβαζον ἢν δο-
κῇ ἀποπέμπειν κλέαρχον τὸν ῥαμφίου, ὃς ξυνέπλει
ἄρχοντα προστάξαντας· καὶ ἀστύοχον ἢν δοκῇ τοῖς ἕν-
δεκα ἀνδράσι παύειν τῆς ναυαρχίας· ἀντισθένην
δὲ καθιστάναι. πρὸς γὰρ τὰς τοῦ πεδαρίτου ἐπι-
στολὰς ὑπώπτευον αὐτόν· πλέουσαι οὖν αἱ νῆες
ἀπὸ μαλέας πελάγιαι, μήλῳ προσέβαλον, καὶ μαλέα
περιτυχόντες ναυσὶ δέκα ἀθηναίων τὰς τρεῖς μήλῳ.
λαμβάνουσι κενὰς καὶ κατακαίουσι. μετὰ δὲ τοῦ-
το δεδιότες μὴ αἱ διαφυγοῦσαι τῶν ἀθηναίων
ἐκ τῆς μήλου νῆες ὅπερ ἐγένετο μηνύσωσι τοῖς ἐν
τῇ νήσῳ τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν πρὸς τὴν κρήτην κρήτη
πλεύσαντες καὶ πλείω τὸν πλοῦν διὰ φυλακῆς
ποιησάμενοι ἐς τὴν καῦνον τῆς ἀσίας κατῆρον. καῦνον
ἐντεῦθεν δὴ ὡς ἐν ἀσφαλεῖ ὄντες ἀγγελίαν ἔπεμπ-
ον ἐπὶ τὰς ἐν τῇ μιλήτῳ ναῦς τοῦ ξυμπαρακομισθῆ-
ναι. οἱ δὲ χῖοι καὶ πεδάριτος κατὰ τὸν αὐτὸν χρό-
νον οὐδὲν ἧσσον καίπερ διαμέλλοντα τὸν ἀστύο-
χον πέμποντες ἀγγέλους ἠξίουν σφίσι πολιορκου-
μένοις βοηθῆσαι ἁπάσαις ταῖς ναυσί. καὶ μὴ
περιιδεῖν τὴν μεγίστην τῶν ἐν ἰωνίᾳ ξυμμαχί-
δων πόλεων ἔκ τε θαλάσσης εἰργομένην καὶ
κατὰ γῆν λῃστείαις πορθουμένην. οἱ γὰρ οἰκέται
τοῖς χίοις πολλοὶ ὄντες καὶ μιᾷ γε πόλει πλὴν δοῦλοι
λακεδαιμονίων πλεῖστοι γενόμενοι, καὶ ἅμα διὰ
τὸ πλῆθος χαλεπωτέρως ἐν ταῖς ἀδικίαις κολα-
ζόμενοι ὡς ἡ στρατιὰ τῶν ἀθηναίων βεβαίως ἔ-
δοξε μετὰ τείχους ἱδρῦσθαι: εὐθὺς αὐτομολίᾳ

τε ἐχρήσαντο πολλοὶ πρὸς αὐτούς, καὶ τὰ πλεῖστα
κακὰ ἐπιστάμενοι τὴν χώραν οὗτοι ἔδρασαν. ἔφασ
σοῦν χρῆναι οἱ χῖοι ἕως ἔτι ἐλπὶς καὶ δυνατὸν κωλῦσαι
τειχιζομένου τοῦ Δελφινίου καὶ ἀτελοῦς ὄντος καὶ
στρατοπέδω καὶ ναυσὶν, ἐρύματος μείζονος προσ
περιβαλλομένου βοηθῆσαι σφίσιν. ὁ δὲ ἀστύοχος
καίπερ οὐ διανοούμενος διὰ τὴν τότε ἀπειλὴν
ὡς ἑώρα καὶ τοὺς ξυμμάχους προθύμους ὄντας
ὥρμητο ἐς τὸ βοηθεῖν. ἐν τούτω δὲ ἐκ τῆς καύ
νου παραγίγνεται ἀγγελία ὅτι αἱ ἑπτὰ καὶ εἴκο
σι νῆες καὶ οἱ τῶν λακεδαιμονίων ξύμβουλοι
πάρεισι. καὶ νομίσας πάντα ὕστερα εἶναι τὰ ἄλ
λα, πρὸς τὸ ναῦς τε ὅπως θαλασσοκρατοῖεν
μᾶλλον τοσαύτας ξυμπαρακομίσαι, καὶ τοὺς
κατάσκοποι — λακεδαιμονίους οἳ ἧκον κατάσκοποι αὐτοῦ ἀσ
φαλῶς περαιωθῆναι, εὐθὺς ἀφεὶς τὸ ἐς τὴν
κῶν — χῖον ἔπλει ἐς τὴν καῦνον. καὶ ἐς κῶν τὴν με
ροπίδα, ἐν τῷ παράπλῳ ἀποβὰς, τήν τε πόλιν
σεισμὸς — ἀτείχιστον οὖσαν καὶ ὑπὸ σεισμοῦ ὃς αὐτοῖς
ἐτύγχανε μέγιστος γε δὴ ὧν μεμνήμεθα γενόμενος
ξυμπεπτωκυῖαν ἐκπορθεῖν τῶν ἀνθρώπων ἐς τὰ ὄ
ρη πεφευγότων. καὶ τὴν χώραν καταδρομαῖς λείαν
ἐποιεῖτο πλὴν τῶν ἐλευθέρων. τούτους δὲ
ἀφίει. ἐκ δὲ τῆς κῶ ἀφικόμενος ἐς τὴν κνίδον
νυκτὸς, ἀναγκάζεται ὑπὸ τῶν κνιδίων παραι
νούντων μὴ ἐκβιβάσαι τοὺς ναύτας, ἀλλ' ὥσ
περ εἶχε πλεῖν εὐθὺς ἐπὶ τὰς τῶν ἀθηναίων

εἴκοσιν ἃς ἔχων χαρμῖνος εἷς τῶν ἐκ σάμου στρατηγῶν
ἐφύλασσε ταύτας, τὰς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι ναῦς ἐκ τῆς
πελοποννήσου προσπλεούσας, ἐφ᾽ ἅπερ καὶ ὁ ἀ-
στύοχος παρέπλει. ἐπύθοντο δ᾽ οἱ ἐν τῇ σάμῳ ἐκ
τῆς μειλήτου τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν, καὶ ἡ φυλα-
κὴ τῷ χαρμίνῳ περὶ τὴν σύμην καὶ χάλκην σύμη
καὶ ῥόδον, καὶ περὶ τὴν λυκίαν ἦν. ἤδη γὰρ ἠσθά- χάλκη
νετο, καὶ ἐν τῇ καύνῳ οὔσας αὐτάς. ἔπλει οὖν ὥσ- λυκία.
περ εἶχε πρὸς τὴν σύμην ὁ ἀστύοχος: πρὶν ἔκ-
πυστος γενέσθαι, εἴ πως περιλάβοι που μετεώρους
τὰς ναῦς. καὶ αὐτῷ ὑετός τε. καὶ τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ξυννέφελα ὄντα, πλάνησιν τῶν νεῶν ἐν τῷ σκότει ξυννέφελα
καὶ ταραχὴν παρέσχε. καὶ ἅμα τῇ ἕῳ διεσπασ-
μένου τοῦ ναυτικοῦ, καὶ τοῦ μὲν φανεροῦ ἤδη ὄν-
τος τοῖς ἀθηναίοις τοῦ εὐωνύμου κέρως. τοῦ
δὲ ἄλλου περὶ τὴν νῆσον ἔτι πλανωμένου, ἐπανά-
γονται κατὰ τάχος ὁ χαρμῖνος καὶ οἱ ἀθηναῖοι
ἐλάσσοσιν ἢ ταῖς εἴκοσι ναυσὶν, νομίσαντες ἃς
παρεφύλασσον ναῦς τὰς ἀπὸ τῆς καύνου ταύ-
τας εἶναι, καὶ προσπεσόντες εὐθὺς, κατέδυ-
σάν τε τρεῖς. καὶ κατετραυμάτισαν ἄλλας. καὶ
ἐν τῷ ἔργῳ ἐπεκράτουν, μέχρι οὗ ἐπεφάνησαν
αὐτοῖς παράδοξαν αἱ πλείους τῶν νεῶν καὶ παν-
ταχόθεν ἀπεκλείοντο. ἔπειτα δὲ ἐς φυγὴν κα-
ταστάντες, ἓξ μὲν ναῦς ἀπολλύασι. ταῖς δὲ λοιπαῖς
καταφεύγουσιν ἐς τὴν τευτλοῦσσαν νῆσον. ἐντεῦ- τευτλοῦσσα
θεν δὲ ἐς ἁλικαρνασσόν. μετὰ δὲ τοῦτο. οἱ μὲν ἁλικαρνασσός

πελλοποννήσιοι, ἐς κνίδον καταραντες καὶ
ξυμμειγεισῶν τῶν ἐκ τῆς καύνου ἑπτὰ καὶ εἴκοσι
νεῶν αὐτοῖς ξυμπάσαις πλεύσαντες τροπαῖον
ἐν τῆ σύμη στήσαντες, πάλιν ἐς τὴν κνίδον κα
θωρμίσαντο. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ἐκ τῆς σάμου ναυ
σὶ πάσαις ὡς ᾔσθοντο τὰ τῆς ναυμαχίας, πλεύ
σαντες ἐς τὴν σύμην, καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἐν τῆ
κνίδω ναυτικὸν οὐχ ὁρμήσαντες, οὐδ' ἐκεῖνοι ἐπ'
vasa ornamenta
ἐκείνους, λαβόντες δὲ τὰ ἐν τῆ σύμη σκεύη τῶν
λώρυμοι
νεῶν, καὶ λωρύμοις τοῖς ἐν τῆ νήσω ἠπείρω προσ
βαλόντες, ἀπέπλευσαν ἐς τὴν σάμον. ἅπασαι
ἤδη οὖσαι ἐν τῆ κνίδω αἱ τῶν πελοποννησίων
νῆες, ἐπεσκευάζοντό τε εἴ τι ἔδει καὶ πρὸς τὸν
τισσαφέρνην, παραγενόμενον γάρ, λόγους ἐποιοῦντο.
οἱ ἕνδεκα ἄνδρες τῶν λακεδαιμονίων. περί δὲ
τῶν ἤδη πεπραγμένων εἴ τι μὴ ἤρεσκεν αὐτοῖς
καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος πολέμου ὅτῳ τρόπῳ
ἄριστα καὶ ξυμφορώτατα ἀμφοτέροις πολεμή
σεται. μάλιστα δὲ ὁ λίχας ἐσκόπει τὰ ποιού
μενα, καὶ τὰς σπονδὰς οὐδ' ἑτέρας οὔτε τὰς
θηραμένους ἔφη καλῶς ξυγκεῖσθαι. ἀλλὰ δει
ξγκαί· [?]
νὸν εἶναι εἰ χώρας ὅσης βασιλεὺς καὶ οἱ πρόγονοι
ἦρξαν πρότερον ταύτης καὶ νῦν ἀξιώσει κρατεῖν·
ἐνῆν γὰρ καὶ νήσους ἁπάσας πάλιν δουλεύ
λοκροί·
ειν, καὶ θεσσαλίαν καὶ λοκροὺς καὶ τὰ μέχρι
βοιωτῶν·, καὶ ἀντ' ἐλευθερίας ἂν μηδικὴν

ἀρχὴν τοῖς ἕλλησι τοὺς λακεδαιμονίους περιθεῖ
ναι. ἑτέρας οὖν ἐκέλευε βελτίους σπένδεσθαι
ἢ ταύταις γε οὐ χρήσεσθαι· οὐδὲ τῆς τροφῆς ἐπὶ τού
τοις δεῖσθαι οὐδέν. ἀγανακτῶν δὲ ὁ μὲν τισσα
φέρνης ἀπεχώρησεν ἀπ' αὐτῶν δι' ὀργῆς καὶ ἄ
πρακτος· οἱ δὲ ἐς τὴν ῥόδον ἐπικηρυκευομένων
ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἀνδρῶν τὴν γνώμην εἶχον
πλεῖν· ἐλπίζοντες νῆσόν τε οὐκ ἀδύνατον καὶ ναυ
βατῶν πλήθει καὶ πεζῷ προσάξεσθαι. καὶ ἅμα
ἡγούμενοι αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης ξυμμαχί
ας δυνατοὶ ἔσεσθαι τισσαφέρνην μὴ αἰτοῦν
τες, χρήματα, τρέφειν τὰς ναῦς. πλεύσαντες οὖν
εὐθὺς ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἐκ τῆς κνίδου καὶ προσ
βαλόντες καμείρῳ τῆς ῥοδίας πρὸς τὴν ναυσὶ τέσ καμείρου
σαρσι καὶ ἐνενήκοντα ἐξεφόβησαν μὲν τοὺς πολ
λούς, οὐκ εἰδότας τὰ πρασσόμενα, ἔφευγον ἄλ
λως τε καὶ ἀτειχίστου οὔσης τῆς πόλεως. εἶτα ξυγκα
λέσαντες οἱ λακεδαιμόνιοι τούτους τε καὶ τοὺς
ἐκ τῶν δυοῖν πόλεοιν, λίνδου τε καὶ ἰκυσσοῦ ῥοδίους ἰλυσσου·
ἔπεισαν ἀποστῆναι τῶν ἀθηναίων, καὶ προσ
εχώρησε ῥόδος πελοποννησίοις. οἱ δὲ ἀθηναῖοι
κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ταῖς ἐκ τῆς σάμου ναυσὶν
αἰσθόμενοι ἔπλευσαν μὲν βουλόμενοι φθάσαι
καὶ ἐφάνησαν πελάγιοι. ὑστερήσαντες δ' οὐ πολ
λῷ τὸ μὲν παραχρῆμα ἀπέπλευσαν ἐς χάλκην.
ἐντεῦθεν δὲ ἐς σάμον. ὕστερον δὲ ἐκ τῆς χάλκης
καὶ ἐκ τῆς κῶ καὶ ἐκ τῆς σάμου τοὺς ἐπίπλους

ποιούμενοι ἐπὶ τὴν ῥόδον ἐπολέμουν. οἱ δὲ χρήματα
ἐξελέξαντες δύο καὶ τριάκοντα τάλαντα· οἱ πελο
ποννήσιοι παρὰ τῶν ῥοδίων, τὰ δ' ἄλλα ἡσύχαζον.
ἡμέρας ὀγδοήκοντα ἀνελκύσαντες τὰς ναῦς. ἐν
δὲ τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον πρὶν ἐς τὴν ῥόδον
αὐτοὺς ἀναστῆναι, τάδε ἐπράσσετο. Ἀλκιβιά
δης μετὰ τὸν χαλκιδέως θάνατον καὶ τὴν ἐν
μιλήτῳ μάχην τοῖς πελοποννησίοις ὕποπτος
ὤν, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀφικομένης ἐπιστολῆς πρὸς
ἀστύοχον ἐκ λακεδαίμονος ὥστε ἀποκτεῖναι, ἦν
γὰρ τῷ ἄγιδι ἐχθρὸς, καὶ ἄλλως ἄπιστος ἐφαί
νετο, πρῶτον μὲν ὑποχωρεῖ δείσας παρὰ τισσα
φέρνην. ἔπειτα ἐκάκου πρὸς αὐτὸν ὅσον ἐδύνα
το μάλιστα τῶν πελοποννησίων τὰ πράγματα.
διδάσκαλος καὶ διδάσκαλος πάντων γιγνόμενος τήν τε
μισθοφορὰν ξυνέτεμεν ἀντὶ δραχμῆς ἀττικῆς
ὥστε τριώβολον, καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς δίδοσθαι
λέγειν κελεύων τὸν τισσαφέρνην πρὸς αὐτοὺς
ὡς ἀθηναῖοι ἐκ πλείονος χρόνου ἐπιστήμονες
ὄντες τοῦ ναυτικοῦ τριώβολον τοῖς ἑαυτῶν δι
δόασιν, οὐ τοσοῦτον πενίᾳ ὅσον ἵνα αὐτῶν μὴ
οἱ ναῦται ἐκ περιουσίας ὑβρίζοντες, οἱ μὲν τὰ
σώματα χείρω ἔχωσι δαπανῶντες ἐς τοιαῦτα.
ἀφ' ὧν ἡ ἀσθένεια ξυμβαίνει· οἱ δὲ τὰς ναῦς
\+ ἀπολιπόντες, ἐς ὁμηρείαν τὸν προσοφειλόμενον
μισθόν· καὶ τοὺς τριηράρχους καὶ τοὺς στρατη
γοὺς τῶν πόλεων ἐδίδασκεν, ὥστε δόντα χρήματα

αὐτὸν πεῖσαι· ὥστε συγχωρῆσαι ταῦτα ἑαυτῷ πλ
τῶν συρακουσίων· τούτων δὲ ἑρμοκράτης ἠ
ναντιοῦτο μόνος ὑπὲρ τοῦ ξύμπαντος ξυμ
μαχικοῦ· τάς τε πόλεις δεομένας χρημάτων
ἀπήλασεν αὐτὸς ἀντιλέγων. ὑπὲρ τοῦ τισ
σαφέρνους· ὡς οἱ μὲν χῖοι ἀναίσχυντοι εἶεν πλ ου
σιώτατοι ὄντες τῶν ἑλλήνων. ἐπικουρίᾳ δὲ
ὅμως σωζόμενοι ἀξιοῦσι καὶ τοῖς σώμασι καὶ
τοῖς χρήμασι ἄλλους ὑπὲρ ἐκείνων ἐλευθε
ρίας κινδυνεύειν. τὰς δ' ἄλλας πόλεις ἔφη
ἀδικεῖν, ἐς ἀθηναίους πρότερον ἀποστῆ
ναι ἀναλοῦν· εἰ μὴ καὶ νῦν τοσαῦτα καὶ ἔτι
πλείω ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν ἐθελήσουσιν ἐσ
φέρειν· τόν τε τισσαφέρνην ἀπέφαινε, νῦν
μὲν τοῖς ἰδίοις χρήμασι πολεμοῦντα. εἰκότ
φειδόμενον. ἢν δέ ποτε τροφὴ καταβῇ
παρὰ βασιλέως, ἐντελῆ αὐτοῖς ἀποδώσειν
τὸν μισθὸν· καὶ τὰς πόλεις τὰ εἰκότα ὠ
φελήσειν. παρῄνει δὲ καὶ τῷ τισσαφέρνη
μὴ ἄγαν ἐπείγεσθαι τὸν πόλεμον διαλῦ
σαι. μὴ δὲ βουληθῆναι κομίσαντα ἢ ναῦς
φοινίσσας, ἅσπερ παρεσκευάζετο μελλή
σει πλείοσι μισθὸν πορίζοντα τοῖς αὐτοῖς,
τῆς τε γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, δοῦναι. ἔχειν , τὸ κράτος
δ' ἀμφοτέρους ἐᾶν δίχα τὴν ἀρχήν. καὶ
βασιλεῖ ἐξεῖναι ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς λυπηροὺς

τοὺς ἑτέρους ἐπάγειν. γενομένης δ' ἂν κα-
θ' ἓν τῆς ἐς γῆν καὶ θάλασσαν ἀρχῆς ἀπο-
ρεῖν ἂν αὐτὸν οἷς τοὺς κρατοῦντας ξυγκαθαι-
ρήσει. ἢν μὴ αὐτὸς βούληται μεγάλῃ δαπά-
νῃ καὶ κινδύνῳ ἀναστάς ποτε διαγωνίσασθαι.
εὐτελέστερος εὐτελέστερα δὲ τὰ δεινὰ βραχεῖ μορίῳ τῆς δα-
πάνης. καὶ ἅμα μετὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀσφαλεί-
ας αὐτοὺς περὶ ἑαυτοὺς τοὺς Ἕλληνας κατατρί-
ψαι. ἐπιτηδειοτέρους δὲ ἔφη τοὺς Ἕλληνας
εἶναι κοινωνοὺς αὐτῷ τῆς ἀρχῆς. ἧσσον γὰρ
τῶν κατὰ γῆν ἐφίεσθαι τὸν λόγον τε ξυμφο-
ρώτατον καὶ τὸ ἔργον ἔχοντας πολεμεῖν. τοὺς
μὲν γὰρ ξυγκαταδουλοῦν, ἂν σφίσι τε αὐτοῖς
τὸ τῆς θαλάσσης μέρος καὶ ἐκείνῳ ὅσοι
ἐν τῇ βασιλέως Ἕλληνες οἰκοῦσι. τοὺς δὲ
τοὐναντίον ἐλευθερώσοντας ἥκειν. καὶ
οὐκ εἰκὸς εἶναι Λακεδαιμονίους ἀπὸ μὲν
σφῶν τῶν Ἑλλήνων ἐλευθεροῦν νῦν τοὺς
Ἕλληνας. ἀπὸ δὲ ἐκείνων τῶν βαρβάρ-
ων ἢν μή ποτε αὐτοὺς μὴ ἐξέλωσι μὴ ἐλευθε-
ρῶσαι. τρίβειν οὖν ἐκέλευε πρῶτον ἀμφο-
τέρους καὶ ἀποτεμόμενον ὡς μέγιστα ἀ-
πὸ τῶν Ἀθηναίων, ἔπειτ' ἤδη τοὺς
Πελοποννησίους ἀπαλλάξαι ἐκ τῆς χώ-
ρας. καὶ διενοεῖτο τὸ πλέον οὕτως ὁ Τισ-

σαφέρνης ὅσα γε ἀπὸ τῶν ποιουμένων ἦν εἰ
κάσαι. τῷ γὰρ ἀλκιβιάδῃ διὰ ταῦτα ὡς εὖ
περὶ τούτων παραινοῦντι προσθεὶς ἑαυτὸν εἰς
πίστιν. τήν τε τροφὴν κακῶς ἐπόριζε τοῖς
πελοποννησίοις καὶ ναυμαχεῖν οὐκ εἴα. ἀλ
λὰ καὶ τὰς ναῦς φοινίσσας φάσκων ἥξειν.
καὶ ἐκ περιόντος ἀγωνιεῖσθαι, ἔφθειρε
τὰ πράγματα. καὶ τὴν ἀκμὴν τοῦ ναυτι
κοῦ αὐτῶν ἀφείλετο γενομένην καὶ πάνυ
ἰσχυράν. τά τε ἄλλα καταφανέστερον ἢ ὥσ
τε λανθάνειν οὐ προθύμως. ὁ δὲ ἀλκι
βιάδης ταῦτα, ἅμα μὲν τῷ τισσαφέρνει
καὶ τῷ βασιλεῖ, ὢν παρ' ἐκείνοις ἄριστα εἶ
ναι νομίζων παρῄνει. ἅμα δὲ τὴν ἑαυ
τοῦ κάθοδον ἐς τὴν πατρίδα ἐπιθερα
πεύων. εἰδὼς εἰ μὴ διαφθερεῖ αὐτὴν ὅ
τι ἔσται ποτὲ αὐτῷ πείσαντι κατελθεῖν·
πεῖσαι δ' ἂν ἐνόμιζε μάλιστα ἐκ τοῦ τοιού
του. εἰ τισσαφέρνης φαίνοιτο αὐτῷ ἐπι
τήδειος ὤν. ὅπερ καὶ ἐγένετο. Ἐπειδὴ
γὰρ ᾔσθοντο αὐτὸν ἰσχύοντα παρ' αὐτῷ, οἱ
ἐν τῇ σάμῳ ἀθηναίων στρατιῶται. τὰ μὲν
καὶ ἀλκιβιάδου προσπέμψαντος λόγους
ἐς τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἄνδρας
ὥστε μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ, ἐς τοὺς βελ
τίστους τῶν ἀνθρώπων. ὅτι ἐπ' ὀλιγαρχίᾳ βού

λεται. καὶ οὐ πονηρίᾳ οὐδὲ δημοκρατίᾳ τῇ ἑαυ
τὸν ἐκβαλούσῃ, κατελθὼν, καὶ παρασχὼν
τισαφέρνην φίλον αὐτοῖς ξυμπολιτεύειν.
τὸ δὲ πλέον, καὶ ἀπὸ σφῶν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ
σάμῳ τριήραρχοί τε τῶν ἀθηναίων καὶ δυνα
τώτατοι ὥρμηντο ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν δη
μοκρατίαν. καὶ ἐκινήθη πρότερον ἐν τῷ στρα
τοπέδῳ τοῦτο καὶ ἐς τὴν πόλιν ἐντεῦθεν
ὕστερον. τῷ τε ἀλκιβιάδῃ διαβάντες τινὲς
ὑποτείνοντος ἐκ τῆς σάμου ἐς λόγους ἦλθον. καὶ ὑπο
τείνοντος αὐτοῦ, καὶ τισαφέρνην μὲν
πρῶτον: ἔπειτα δὲ βασιλέα φίλον ποιή
σειν, εἰ μὴ δημοκρατοῖντο, οὕτω γὰρ ἂν
πιστεῦσαι μᾶλλον βασιλέα, πολλὰς ἐλπί
δας εἶχον. αὐτοί τε αὐτοῖς, οἱ δυνατοὶ τῶν
πολιτῶν τὰ πράγματα οἵπερ καὶ ταλαι
πωροῦνται μάλιστα ἐς αὐτοὺς περιποιήσειν.
καὶ τῶν πολεμίων ἐπικρατήσειν. ἔς τε τὴν
σάμον ἐλθόντες ξυνίστασάν τε τοὺς ἀνους
τοὺς ἐπιτηδείους ἐς ξυνωμοσίαν. καὶ τοῖς
πολλοὺς φανερῶς ἔλεγον ὅτι βασιλεὺς
σφίσι φίλος ἔσοιτο, καὶ χρήματα παρέξοι
ἀλκιβιάδου τε κατελθόντος. καὶ μὴ
δημοκρατουμένων. καὶ ὁ μὲν ὄχλος,
εἰ καί τι παραυτίκα ἤχθετο τοῖς πρασσο

μένοις

σχομένοις διὰ τὸ εὔπορον τῆς ἐλπίδος τοῦ βα
σιλέως μισθοῦ ἡσυχάζειν. οἱ δὲ ξυνιστάντες τὴν ὀλιγαρχία.
ὀλιγαρχίαν, ἐπειδὴ τῷ πλήθει ἐκοίνωσαν, αὖ
θις καὶ σφίσιν αὐτοῖς καὶ τοῦ ἑταιρικοῦ τῷ ἑταιρικοῦ.
πλέονι τὰ ἀπὸ τοῦ ἀλκιβιάδου ἐσκόπουν. κ(αὶ)
τοῖς μὲν ἄλλοις ἐφαίνετο εὔπορα καὶ πιστά. φρυ
νίχῳ δὲ στρατηγῷ ἔτι ὄντι οὐδὲν ἤρεσκεν. ἀλλ' ὅ τε ἀλ
κιβιάδης ὅπερ καὶ ἦν, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ὀλιγαρ
χίας ἢ δημοκρατίας δεῖσθαι ἐδόκει αὐτῷ. ἢ
ἄλλο τι σκοπεῖσθαι ἢ ὅτῳ τρόπῳ ἐκ τοῦ παρόντ(ος) κόσμου
κόσμου τὴν πόλιν μεταστήσας ὑπὸ τῶν ἑταίρ(ων)
παρακληθεὶς κάτεισι. σφίσι δὲ περιοπτέον
εἶναι τοῦτο μάλιστα ὅπως μὴ στασιάσωσι τῷ βα
σιλεῖ οὐκ εὔπορον εἶναι, καὶ πελοποννησίων
ἤδη ὁμοίως ἐν τῇ θαλάσσῃ ὄντων, καὶ πόλεις
ἐχόντων ἐν τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ οὐκ ἐλαχίστας, ἀθηναί
οις προσθέμενον οἷς οὐ πιστεύει πράγματα ἔχειν.
ἐξὸν πελοποννησίους ὑφ' ὧν κακὸν οὐδὲν πέ
πονθεν φίλους ποιήσασθαι. τάς τε ξυμμα
χίδας πόλεις αἷς ὑπεσχῆσθαι δὴ σφᾶς
ὀλιγαρχίαν, ὅτι δὴ καὶ αὐτοὶ οὐ δημοκρατή,
σονται εὖ εἰδέναι ἔφη. ὅτι οὐδὲν μᾶλλον σφί
σιν, οὔθ' αἱ ἀφεστηκυῖαι προσχωρήσονται. οὔθ' αἱ
ὑπάρχουσαι βεβαιότεραι ἔσονται. οὐ γὰρ βου
λήσεσθαι αὐτοὺς μετ' ὀλιγαρχίας ἢ δημοκρα
τίας δουλεύειν μᾶλλον, ἢ μεθ' ὁποτέρου ἂν
τύχωσι τούτου ἐλευθέρους εἶναι. τούς τε καλοὺς

ὀρητικοί. κἀγαθοὺς ὀνομαζομένους οὐκ ἐλάσσους αὐ-
τοὺς νομίζειν σφίσι πράγματα παρέξειν τοῦ
δήμου πορίσας ὄντας, καὶ ἐσηγητὰς τῶν κακῶν
εἰσηγηταί. τῷ δήμῳ. ἐξ ὧν τὰ πλείω αὐτοὺς ὠφελεῖσθαι.
ἄκριτοι καὶ τὸ μὲν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι. καὶ ἄκριτοι ἂν
καὶ βιαιότερον ἀποθνήσκειν. τὸν δὲ δῆμον
σφῶν τε καταφυγὴν εἶναι καὶ ἐκείνων σωφρο-
νιστήν. καὶ ταῦτα παρ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἐπι-
σταμένας τὰς πόλεις σαφῶς αὐτὸς εἰδέναι,
ὅτι οὕτω νομίζουσιν. οὔκουν ἑαυτῷ τῶν ἀπὸ
ἀλκιβιάδου καὶ ἐν τῷ παρόντι πρασσομένων
ἀρέσκειν οὐδέν. οἱ δὲ ξυλλεγέντες τῶν ἐν τῇ
ξυμμαχίᾳ ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐδόκει
τά τε παρόντα ἐδέχοντο, καὶ ἐς τὰς ἀθήνας
πίσανδρος πρέσβεις πίσανδρον καὶ ἄλλους παρε-
σκευάζοντο πέμπειν. ὅπως περὶ τῆς τοῦ ἀλ-
κιβιάδου καθόδου πράσσοιεν. καὶ τῆς τοῦ
ἐκεῖ δήμου καταλύσεως. καὶ τὸν τισαφέρ-
νην φίλον τοῖς ἀθηναίοις ποιήσειαν. γνοὺς
δὲ φρύνιχος ὅτι ἔσοιτο περὶ τῆς τοῦ ἀλκιβιά-
δου καθόδου λόγος, καὶ ὅτι ἀθηναῖοι ἐν-
δέξονται αὐτήν, δείσας πρὸς τὴν ἐναντίω-
σιν τῶν λεχθέντων ὑφ' αὐτοῦ μὴ ἢν κατέλ-
θῃ ὡς κωλυτὴν ὄντα κακῶς δρᾷ, τρέπεται
ἐπὶ τοιόνδε τι. πέμπει ὡς τὸν ἀστύοχον τὸν λα-
κεδαιμονίων ναύαρχον ἔτι ὄντα τότε. περὶ τὴν

μίλητον κρύφα ἐπιστείλας ὅτι ἀλκιβιάδης αὐ
τῶν τὰ πράγματα φθείρει· τισσαφέρνην
ἀθηναίοις φίλον ποιῶν. καὶ τἄλλα σα
φῶς ἐγγράψας, ξυγγνώμην δὲ εἶναι αὐτῷ πε
ρὶ ἀνδρὸς πολεμίου καὶ μετὰ τοῦ τῆς πόλεως φ
ἀξυμφόρου κακόν τι βουλεύειν. ὁ δὲ ἀστύοχος
τὸν μὲν ἀλκιβιάδην ἄλλως τε καὶ οὐκέτι
ὁμοίως ἐς χεῖρας ἰόντα οὐδὲ διενοεῖτο τιμωρεῖ
σθαι. ἀπελθὼν δὲ παρ᾽ αὐτὸν ἐς μαγνησίαν
καὶ παρὰ τισσαφέρνην ἅμα λέγει τε αὐτοῖς
τὰ ἐπισταλέντα ἐκ τῆς σάμου, καὶ γίγνεται αὐ
τοῖς μηνυτής προσέθηκέ τε ὡς ἐλέγετο ἐπὶ
ἰδίοις κέρδεσι τισσαφέρνει ἑαυτὸν, καὶ πε
ρὶ τούτου καὶ περὶ τῶν ἄλλων· διόπερ καὶ πε
ρὶ τῆς μισθοφορᾶς οὐκ ἐντελοῦς οὔσης μαλα
κωτέρως ἀνθήπτετο. ὁ δὲ ἀλκιβιάδης πέμ
πει εὐθὺς κατὰ φρυνίχου γράμματα ἐς τὴν
σάμον, πρὸς τοὺς ἐν τέλει ὄντας οἷα δέδρα
κεν. καὶ ἀξιῶν αὐτὸν ἀποθνήσκειν. θορυ
βούμενος δὲ ὁ φρύνιχος καὶ πάνυ ἐν τῷ με
γίστῳ κινδύνῳ ὢν διὰ τὸ μήνυμα ἀποστέλλει
αὖθις πρὸς τὸν ἀστύοχον, τά τε πρότερα μεμφό
μενος ὅτι οὐ καλῶς ἐκρύφθη. καὶ νῦν ὅτι ὅ
λον τὸ στράτευμα τὸ τῶν ἀθηναίων ἑτοῖμος
εἴη τὸ ἐν τῇ σάμῳ παρασχεῖν αὐτοῖς διαφθεῖ
ραι γράψας καθ᾽ ἕκαστα ἀτειχίστου οὔσης

σάμου, ᾧ ἂν τρόπῳ αὐτὰ πράξειε· καὶ ὅτι ἀνε
πίφθονόν οἱ ἤδη εἴη περὶ τῆς ψυχῆς δι' ἐκεί
νους κινδυνεύοντι. καὶ τοῦτο καὶ ἄλλο τι δρᾶσαι
ἂν μᾶλλον, ἢ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων διαφθαρῆ
ναι. ὁ δὲ ἀστύοχος μηνύει καὶ ταῦτα τῷ ἀλκιβι
άδῃ, καὶ ὡς προήσθετο αὐτὸν ὁ φρύνιχος ἀ
δικοῦντα, καὶ ὅσον οὐ παροῦσαν ἀπὸ τοῦ ἀλ
κιβιάδου περὶ τούτων ἐπιστολὴν, αὐτὸς προ
φθάσας τῷ στρατεύματι ἐξάγγελος γίνεται. ὡς
οἱ πολέμιοι μέλλουσιν ἀτειχίστου οὔσης τῆς σά
μου, καὶ ἅμα τῶν νεῶν οὐ πασῶν ἔνδον ὁρ
μουσῶν ἐπιθήσεσθαι τῷ στρατοπέδῳ. καὶ
ταῦτα σαφῶς πεπυσμένος εἴη. καὶ χρῆναι
τειχίζειν τε σάμον ὡς τάχιστα, καὶ τἄλλα ἐν
φυλακῇ ἔχειν. ἐστρατήγει δὲ καὶ κύριος ἦν
αὐτὸς πράσσων ταῦτα. καὶ οἱ μὲν τοῦ τειχισμοῦ
παρεσκευάζοντο. καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου. καὶ ὡς
μέλλουσα σάμος θᾶσσον ἐτειχίσθη. αἱ
δὲ παρὰ ἀλκιβιάδου ἐπιστολαὶ, οὐ πολὺ ὕ
στερον ἧκον. ὅτι παραδίδοταί τε τὸ στράτευμα
ὑπὸ φρυνίχου. καὶ οἱ πολέμιοι μέλλουσιν
ἐπιθήσεσθαι. δόξας δὲ ὁ ἀλκιβιάδης
οὐ πιστὸς εἶναι, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ τῶν πολεμί
ων προειδὼς, τῷ φρυνίχῳ ὡς ξυνειδότι κατ'
ἔχθραν ἀνατιθέναι, οὐδὲν ἔβλαψεν αὐτόν.
ἀλλὰ καὶ ξυνεμαρτύρησε μᾶλλον ταῦτα

ἐξαγγείλας. μετὰ δὲ τοῦτο ἀλκιβιάδης μὲν τισ-
σαφέρνην παρεσκεύαζε καὶ ἀνέπειθεν ὡς
φίλος εἶναι τοῖς ἀθηναίοις, δεδιότα μὲν τοὺς
πελοποννησίους, ὅτι πλείοσι ναυσὶ τῶν ἀθη-
ναίων παρῆσαν. βουλόμενον δὲ ὅμως εἰ δύναι-
τ'. ὅπως πιστευθῆναι. ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὴν
ἐν τῇ κνίδῳ διαφορὰν περὶ τῶν θηριμένους
σπονδῶν ᾔσθετο τῶν πελοποννησίων· ἤδη γὰρ
κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐν τῇ ῥόδῳ οὐσῶν αὐτῶν
ἐγεγένητο, ἐν ᾗ τὸν τοῦ ἀλκιβιάδου λόγον πρότε-
ρον εἰρημένον περὶ τοῦ ἐλευθεροῦν λακεδαιμο-
νίους τὰς ἁπάσας πόλεις ὀπηλήθευσεν ἐπηλήθευσεν
ὁ λίχας. οὐ φάσκων ἀνεκτὸν εἶναι ξυγκεῖσθαι
κρατεῖν βασιλέα τῶν πόλεων ὧν ποτὲ καὶ πρό-
τερον ἢ αὐτὸς ἢ πρέσ ἦρχον. καὶ μὲν δὴ ὁ ἀλ-
κιβιάδης ἅτε περὶ μεγάλων ἀγωνιζόμενος
προθύμως τῷ τισσαφέρνει θεραπεύων προσ-
έκειτο. οἱ δὲ μετὰ τοῦ πεισάνδρου πρέσβεις
τῶν ἀθηναίων ἀποσταλέντες ἐκ τῆς σάμου
ἀφικόμενοι ἐς τὰς ἀθήνας λόγους ἐποιοῦν-
το ἐν τῷ δήμῳ κεφαλαιοῦντες ἐκ πολλῶν.
μάλιστα δὲ ὡς ἐξείη αὐτοῖς ἀλκιβιάδην κα-
τάγουσι. καὶ μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον δημοκρα-
τουμένοις. βασιλέα τε ξύμμαχον ἔχειν, καὶ
πελοποννησίων περιγενέσθαι. ἀντιλεγόντων
δὲ πολλῶν καὶ ἄλλων περὶ τῆς δημοκρατίας
καὶ τῶν ἀλκιβιάδου ἅμα ἐχθρῶν δια

reclamant: εὐμολπίδαι κήρυκες.

βουλομένων· ὡς δεινὸν εἴη. εἰ τοὺς νόμους βιασά-
μενος κατεῖσι. καὶ εὐμολπιδῶν, καὶ κηρύ-
κων δι' ἅπερ ἔφυγε μαρτυρουμένων καὶ ἐπι-
θειαζόντων μὴ κατάγειν, ὁ πείσανδρος παρ-
ελθὼν πρὸς πολλὴν ἀντιλογίαν καὶ σχετλι-
ασμὸν ἠρώτα ἕνα ἕκαστον παράγων (subintro) ἀντιλεγόν-
των, εἴ τινα ἐλπίδα ἔχει σωτηρίας τῇ πό-
λει πελοποννησίων, ναῦς τε οὐκ ἐλάσσους
σφῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀντιπρώρους ἐχόντων
καὶ πόλεις ξυμμαχίδας πλείους. βασιλέως
τε αὐτοῖς καὶ τισσαφέρνους χρήματα παρε-
χόντων. σφίσι τε οὐκέτι ὄντων εἰ μή τις πείσει
βασιλέα μεταστῆναι παρὰ σφᾶς. ὁπότε δὲ μὴ
φαίησαν ἐρωτώμενοι, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς αι
ἔλεγεν αὐτοῖς. ὅτι τοῦτο τοίνυν ὑμῖν γενέσθαι.
εἰ μὴ πολιτεύσομέν τε σωφρονέστερον καὶ ἐς ὀλί-
γους μᾶλλον τὰς ἀρχὰς ποιήσαιμεν. ἵνα πι-
στεύῃ ἡμῖν βασιλεύς. καὶ μὴ περὶ πολιτεί-
ας τὸ πλέον βουλεύσωμεν ἐν τῷ παρόντι ἢ
περὶ σωτηρίας. ὕστερον γὰρ ἐξέσται ἡμῖν
καὶ μεταθέσθαι, ἢν μή τι ἀρέσκῃ. ἀλ-
κιβιάδην τε καταξαίμεν. ὃς μόνος τῶν νῦν
οἷός τε τοῦτο κατεργάσασθαι. ὁ δὲ δῆμος τὸ πρῶ-
τον ἀκούων, χαλεπῶς ἔφερε τὸ περὶ τῆς ὀλι-
γαρχίας. σαφῶς δὲ διδασκόμενος ὑπὸ
τοῦ πεισάνδρου μὴ εἶναι ἄλλην σωτηρίαν

δείσας καὶ ἅμα ἐλπίζων ὡς καὶ μεταβαλεῖται
ἐνέδωκε. καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν πισ-
σανδρον, καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν
ὅπῃ αὐτοῖς δοκοίη ἄριστα ἕξειν, τά τε πρὸς τισ-
σαφέρνην καὶ τὸν ἀλκιβιάδην. ἅμα τε δια-
βαλόντος καὶ φρύνιχον τοῦ πισάνδρου παρέ-
λυσε τῆς ἀρχῆς. καὶ τὸν ξυνάρχοντα σκιρωνίδην.
ἀντέπεμψαν δὲ στρατηγοὺς ἐπὶ τὰς ναῦς Διο-
μέδοντα, καὶ λέοντα. τὸν δὲ φρύνιχον ὁ πισ-
σανδρος φάσκων ἴασον προδοῦναι, καὶ ἀ-
μόργην διέβαλεν, οὐ νομίζων ἐπιτήδειον εἶναι.
τοῖς πρὸς τὸν ἀλκιβιάδην πρασσομένοις.
καὶ ὁ μὲν πισανδρος τάς τε ξυνωμοσίας cõspirationi [illegible]
αἵπερ ἐτύγχανον πρότερον ἐν τῇ πόλει οὖσαι
ἐπὶ δίκαις καὶ ἀρχαῖς. ἁπάσας ἐπελθὼν
καὶ παρακελευσάμενος ὅπως ξυστραφέν-
τες καὶ κοινῇ βουλευσάμενοι καταλύσουσι
τὸν δῆμον. καὶ τἆλλα παρασκευάσας
ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ὥστε μηκέτι διαμέλλεσθ
αὐτὸς μετὰ τῶν δώδεκα ἀνδρῶν τὸν πλοῦν
ὡς τὸν τισσαφέρνην ποιεῖται. ὁ δὲ λέων, κ(αὶ)
ὁ Διομέδων ἐν τῷ αὐτῷ χειμῶνι ἀφιγμένοι
ἤδη ἐπὶ τὰς τῶν ἀθηναίων ναῦς ἐπίπ-
λουν τῇ ῥόδῳ ἐποιήσαντο. καὶ τὰς μὲν ναῦς
καταλαμβάνουσιν ἀνειλκυσμένας τῶν
πελοποννησίων. ἐς δὲ τὴν γῆν ἀπόβασιν
τινὰ ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βοηθήσαντας

ῥοδίων νικήσαντες μάχῃ ἀπεχώρησαν ἐς
τὴν χάλκην. καὶ τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν
μᾶλλον ἐκ τῆς κῶ ἐποιοῦντο. εὐφυλακτότερα
γὰρ αὐτοῖς ἐγίγνετο. εἴ ποι ἀπαίροι τὸ τῶν
πελοποννησίων ναυτικόν. ἦλθε δὲ ἐς τὴν
ῥόδον. καὶ ξενοφαντίδας λάκων παρὰ πε
δαρίτου ἐκ χίου λέγων ὅτι τὸ τεῖχος τῶν ἀθη
ναίων ἤδη ἐπιτετέλεσται. καὶ εἰ μὴ βοηθήσου
σιν πάσαις ταῖς ναυσίν, ἀπολεῖται τὰ ἐν χίῳ
πράγματα. οἱ δὲ διενοοῦντο βοηθήσειν. ἐν
τούτῳ δὲ ὁ παιδάριτός τε καὶ τὸ περὶ αὐτὸν
ἐπικουρικὸν ἔχων καὶ τοὺς χίους πανστρατιᾷ
προσβαλὼν τῷ τῶν ἀθηναίων τῷ περὶ τὰς
ναῦς ἐρύματι. αἱρεῖ τέ τι αὐτοῦ, καὶ νεῶν τινῶν
ἀνειλκυσμένων ἐκράτησεν. ἐπεκβοηθη
σάντων δὲ τῶν ἀθηναίων καὶ τρεψαμένων
τοὺς χίους πρώτους νικᾶται καὶ τὸ ἄλλο
τὸ περὶ τὸν πεδάριτον. καὶ αὐτὸς ἀποθνή
σκει. καὶ τῶν χίων πολλοί. καὶ ὅπλα ἐλή
φθη πολλά. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν χῖοι, ἔκ τε
γῆς καὶ θαλάσσης ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον,
ἐπολιορκοῦντο. καὶ ὁ λιμὸς αὐτόθι ἦν με
γας. οἱ δὲ περὶ τὸν πίσανδρον ἀθηναί
πρέσβεις, ἀφικόμενοι ὡς τὸν τισσαφέρ, tissaph.
νην λόγους ποιοῦνται περὶ τῆς ὁμολογίας
ἀλκιβιάδης δέ, οὐ γὰρ αὐτῷ πάνυ τὰ

ἀπὸ τισσαφέρνους βέβαια ἦν. φοβού-
μενος τοὺς πελοποννησίους μᾶλλον, καὶ ἔτι
βουλόμενος καθάπερ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐδι-
δάσκετο τρίβειν ἀμφοτέρους, τρέπεται ἐπὶ τοιόν-
δε εἶδος. ὥστε τὸν τισσαφέρνην ὡς μέγιστα
αἰτοῦντα παρὰ τῶν ἀθηναίων μὴ ξυμβῆ-
ναι. δοκεῖ δέ μοι καὶ τισσαφέρνης, τὸ αὐ-
τὸ βουληθῆναι αὐτὸς μὲν διὰ τὸ δέος. ὁ
δὲ ἀλκιβιάδης ἐπειδὴ ἑώρα ἐκεῖνον, καὶ
ὣς οὐ ξυμβασείοντα δοκεῖν τοῖς ἀθηναίοις
ἐβούλετο μὴ ἀδύνατος εἶναι πεῖσαι. ἀλλ' ὡς
πεπεισμένῳ τισσαφέρνει καὶ βουλομέ-
νῳ προσχωρῆσαι τοῖς ἀθηναίοις μὴ ἱκα-
νὰ διδόναι, ᾔτει γὰρ τοσαῦτα ὑπερβάλλ-
ων ὁ ἀλκιβιάδης, λέγων αὐτὸς ὑπὲρ πα-
ρόντος τοῦ τισσαφέρνους. ὥστε τῶν ἀθηναί-
ων καίπερ ἐπὶ πολὺ ὅτι αἰτοίη ξυγχωρούντων
ὅμως αἴτιον γενέσθαι. ἰωνίαν τε γὰρ πᾶσαν
ἠξίου δίδοσθαι. καὶ αὖθις νήσους τε τὰς
ἐπικειμένας, καὶ ἄλλα οἷς οὐκ ἐναντιουμέ-
νων τῶν ἀθηναίων τέλος ἐν τῇ τρίτῃ ἤδη
ξυνόδῳ, δείσας μὴ πάνυ φωραθῇ ἀδύνα-
τος ὢν ναῦς ἠξίου ἐᾶν βασιλέα ποιεῖσθαι.
καὶ παραπλεῖν τὴν ἑαυτῶν γῆν. ὅπη ἂν
καὶ ὁπόσαις ἂν βούληται. ἐνταῦθα δὴ οὐ-
κέτι: ἀλλ' ἄπορα νομίσαντες οἱ ἀθηναῖοι
καὶ ὑπὸ τοῦ ἀλκιβιάδου ἐξηπατῆσθαι.

δι' ὀργῆς ἀπελθόντες κομίζονται ἐς τὴν σάμον. τισ-
σαφέρνης δὲ εὐθὺς μετὰ ταῦτα καὶ ἐν
τῷ αὐτῷ χειμῶνι παρέρχεται ἐς τὴν καῦνον·
βουλόμενος τοὺς πελοποννησίους πάλιν τε κο-
μίσαι ἐς τὴν μίλητον. καὶ ξυνθήκας ἑ-
τέρας ποιησάμενος ἃς ἂν δύνηται. τρο-
φήν τε παρέχειν. καὶ μὴ παντάπασιν
ἐκπεπολεμῶσθαι δεδιὼς μὴ ἢν ἀπορῶ-
σι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς ἢ τοῖς ἀθη-
ναίοις ἀναγκασθέντες ναυμαχεῖν ἡσσηθῶ-
σιν. ἢ κενωθεισῶν τῶν νεῶν ἄνευ ἑαυτοῦ
γένηται τοῖς ἀθηναίοις ἃ βούλονται. ἔτι
δὲ ἐφοβεῖτο μάλιστα μὴ τῆς τροφῆς ζητήσει πορ-
θῶσι τὴν ἤπειρον. πάντων οὖν τούτων
σημαί· λογισμῷ καὶ προνοίᾳ ὥσπερ ἐβούλετο ἐ-
ἐπανισοῦν. πανισοῦν τοὺς ἕλληνας, μεταπεμψάμενος
οὖν τοὺς πελοποννησίους τροφήν τε αὐ-
τοῖς δίδωσι καὶ σπονδὰς τρίτας τάσδε
σπονδαί σπένδεται. τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει δαρεί-
ου βασιλεύοντος. ἐφορεύοντος δὲ ἀλεξιππί-
δα ἐν λακεδαίμονι. ξυνθῆκαι ἐγένοντο.
μαιάνδρου πεδίον ἐν μαιάνδρου πεδίῳ, λακεδαιμονίων καὶ
τῶν ξυμμάχων πρὸς τισσαφέρνην καὶ
ἱεραμένην, καὶ τοὺς φαρνάκου παῖδας.
περὶ τῶν βασιλέως πραγμάτων καὶ λακε-
δαιμονίων καὶ τῶν ξυμμάχων χώραν τὴν

βασιλέως ὅση τῆς ἀσίας ἐστὶ βασιλέως εἶναι.
καὶ περὶ τῆς χώρας τῆς ἑαυτοῦ βασιλευέτω βα-
σιλεὺς ὅπως βούλεται. λακεδαιμονίους δὲ
καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ εἶναι ἐπὶ χώραν βα- ἰέναι
σιλέως ἐπὶ κακῷ μηδενί, μηδὲ βασιλέα ἐ-
πὶ τὴν λακεδαιμονίων μηδὲ τῶν ξυμμάχ
ἐπὶ κακῷ μηδενί. ἢν δέ τις λακεδαιμονίων
ἢ τῶν ξυμμάχων ἐπὶ κακῷ ἴῃ ἐπὶ τὴν βα-
σιλέως χώραν, τοὺς λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
ξυμμάχους κωλύειν. καὶ ἤν τις ἐκ τῆς βασι-
λέως ἴῃ ἐπὶ κακῷ ἐπὶ λακεδαιμονίους ἢ
τοὺς ξυμμάχους βασιλεὺς κωλυέτω. τροφὴν
δὲ ταῖς ναυσὶ ταῖς νῦν παρούσαις τισσαφέρ-
νην παρέχειν κατὰ τὰ ξυγκείμενα. μέχρις
ἂν αἱ νῆες αἱ βασιλέως ἔλθωσι. λακεδαι-
μονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους. ἐπὴν αἱ
βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, τὰς ἑαυτῶν ναῦς
ἢν βούλωνται τρέφειν, ἐφ' ἑαυτοῖς εἶναι. ἢν
δὲ παρὰ τισσαφέρνους λαμβάνειν ἐθέλω-
σι τὴν τροφὴν τισσαφέρνην παρέχειν.
λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς ξυμμάχους
τελευτῶντος τοῦ πολέμου. τὰ χρήματα τισ-
σαφέρνει ἀποδοῦναι ὁπόσα ἂν λάβωσι.
Ἐπὴν δὲ αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται
αἵ τε λακεδαιμονίων νῆες καὶ αἱ τῶν ξυμ-
μάχων καὶ αἱ βασιλέως κοινῇ τὸν πόλεμ

ποιούντων καθότι ἂν τισσαφέρνει δοκῇ καὶ
λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις. ἢν δὲ
καταλύειν βούλωνται πρὸς ἀθηναίους, ἐν ὁ-
μοίῳ καταλύεσθαι. αἱ μὲν σπονδαὶ αὗται
ἐγένοντο. καὶ μετὰ ταῦτα παρεσκευάζετο τισ-
σαφέρνης τάς τε φοινίσσας ναῦς ἄξων ὥσ-
περ εἴρητο. καὶ τἄλλα ὅσαπερ ὑπέσχετο.
καὶ ἐβούλετο παρασκευαζόμενος γοῦν δῆλος
εἶναι. βοιωτοὶ δὲ τελευτῶντος ἤδη τοῦ χει-
μῶνος, ὠρωπὸν εἷλον προδοσίᾳ ἀθηναίων ὠρωπόν
ἐμφρουρούντων. ξυνέπραξαν δὲ ἐρετριέων
τε ἄνδρες, καὶ αὐτῶν ὠρωπίων ἐπιβουλεύον-
τες ἀπόστασιν τῆς εὐβοίας. ἐπὶ γὰρ τῇ ἐρετρίᾳ
τὸ χωρίον ὂν ἀδύνατα ἦν ἀθηναίων ἐχόν-
των, μὴ οὐ μεγάλα βλάπτειν. καὶ ἐρετρίαν
καὶ τὴν ἄλλην εὔβοιαν. τοὺς πελοποννη-
σίους. οἱ δὲ πρὸς τὴν τῆς χίου κακουμένης
βοήθειαν μᾶλλον ὥρμηντο. καὶ ἄραντες
πάσαις ταῖς ναυσὶν ἐκ τῆς ῥόδου ἔπλεον, καὶ
γενόμενοι περὶ τὸ τριόπιον καθορῶσι τὰς τῶν
ἀθηναίων ναῦς πελαγίας ἀπὸ τῆς χαλ-
κης πλεούσας. καὶ ὡς οὐδέτεροι ἀλλήλοις
ἐπέπλεον, ἀφικνοῦνται. οἱ μὲν ἐς τὴν σά-
μον. οἱ δὲ ἐς τὴν μίλητον. καὶ ἑώρων
οὐκέτι ἄνευ ναυμαχίας οἷόν τε εἶναι ἐς τὴν
χίον βοηθῆσαι. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος

ἔχοντες οὖν ἤδη τὸν ὠρωπὸν ἀφικνοῦνται ἐς ῥόδον, οἱ ἐρε-
τριῆς ἐπικαλούμενοι ἐς τὴν εὔβοιαν

καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν
θουκυδίδης ξυνέγραψε. τοῦ δ' ἐπιγιγνομέ
νου θέρους ἅμα τῷ ἦρι εὐθὺς ἀρχομένῳ, δερ
κυλίδας τε ἀνὴρ σπαρτιάτης στρατιὰν ἔχων οὐ
πολλὴν παρεπέμφθη πεζῇ ἐφ' ἑλλησπόντου ἄβυδος
ἄβυδον ἀποστήσων. εἰσὶ δὲ μιλησίων ἄποικοι.
καὶ οἱ χῖοι ἐν ὅσῳ αὐτοῖς ὁ ἀστύοχος ἠπόρει ὅπῃ
βοηθήσοι ναυμαχῆσαι πιεζόμενοι τῇ πολιορ
κίᾳ ἠναγκάσθησαν. ἔτυχον δ' ἔτι ἐν ῥόδῳ
ὄντος ἀστυόχου ἐκ τῆς μιλήτου λέοντά τε ἄνδρα
σπαρτιάτην. ὃς αὐτῇ στρατηγοῦ ἐπιβάτης ξυν
εξῆλθε, κεκοσμημένοι μετὰ τὸν πεδαρίτου κεκομισ
θάνατον, ἄρχοντα. καὶ ναῦς δώδεκα, αἳ ἔτυ μένοι.
χον φύλακες μιλήτου οὖσαι. ὧν ἦσαν θουρί
αι πέντε· καὶ συρακούσιαι τέσσαρες, καὶ
μία ἀναιίτης. καὶ μία μιλησία, καὶ λέοντος
μία. ἐπεξελθόντων δὲ τῶν χίων πανδημεὶ
καὶ καταλαβόντων τι ἐρυμνὸν χωρίον. καὶ τῶν
νεῶν αὐτοῖς ἅμα ἓξ καὶ τριάκοντα ἐπὶ τὰς
τῶν ἀθηναίων δύο καὶ τριάκοντα ἀναγο
μένων ἐναυμάχησαν. καὶ καρτερᾶς γενο
μένης ναυμαχίας, οὐκ ἔλασσον ἔχοντες ἐν
τῷ ἔργῳ οἱ χῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι. ἴδη γὰρ
καὶ ὀψὲ ἦν, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν.
μετὰ δὲ τοῦτο εὐθὺς τοῦ δερκυλίδου πε
ζῇ ἐκ τῆς μιλήτου παρεξελθόντος, ἄβυδος

λάμψακος ἐν τῷ ἑλλησπόντῳ ἀφίσταται πρὸς δερκυλί-
δαν καὶ φαρνάβαζον. καὶ λάμψακος δυοῖν
ἡμέραιν ὕστερον. στρομβιχίδης δὲ ἐκ τῆς χίου
πυθόμενος κατὰ τάχος βοηθήσας ναυσὶν
ἀθηναίων τέσσαρσι καὶ εἴκοσιν, ὧν καὶ στρα-
τιώτιδες ἦσαν ὁπλίτας ἄγουσαι, ἐπεξελθόν-
των τῶν λαμψακηνῶν μάχῃ κρατήσας καὶ
αὐτοβοεὶ λάμψακον ἀτείχιστον οὖσαν ἑλὼν καὶ
σκεύη ἀνδράποδα σκεύη μὲν καὶ ἀνδράποδα ἁρπαγὴν ποιη-
σάμενος τοὺς δὲ ἐλευθέρους πάλιν κατοι-
κίσας, ἐπ' ἄβυδον ἦλθε. καὶ ὡς οὔτε προσ-
εχώρουν, οὔτε προσβάλλων ἐδύνατο ἑλεῖν ἐς
τὸ ἀντιπέρας τῆς ἀβύδου ἀποπλεύσας ση-
σηστός. στὸν πόλιν τῆς χερσονήσου, ἣν τότε οἱ μῆδοι εἶ-
χον καθίστατο φρούριον, καὶ φυλακὴν τοῦ
παντὸς ἑλλησπόντου. Ἐν τούτῳ δὲ οἵ χῖοι
τε θαλασσοκράτορες μᾶλλον ἐγένοντο. καὶ
οἱ ἐν τῇ μιλήτῳ. καὶ ὁ ἀστύοχος πυθόμενος
τὰ περὶ τὴν ναυμαχίαν καὶ τὸν στρομ-
βιχίδην, καὶ τὰς ναῦς ἀπεληλυθότα
ἐθάρσησε. καὶ παραπλεύσας δυοῖν νεοῖν
ἀστύοχος ἐς χίον κομίζει αὐτόθεν τὰς ναῦς.
καὶ ξυμπάσαις ἤδη ἐπίπλουν ποιεῖται ἐ-
πὶ τὴν σάμον. καὶ ὡς αὐτῷ διὰ τὸ ἀλ-
λήλοις ὑπόπτως ἔχειν οὐκ ἀντανήγοντο,

ἀπέπλευσε πάλιν ἐς τὴν μίλητον. ὑπὸ γὰρ τοῦ
τον τὸν χρόνον καὶ ἔτι πρότερον, ἡ ἐν ταῖς ἀθήναις
δημοκρατία κατελύετο. ἐπειδὴ γὰρ οἱ περὶ τὸν
πισάνδρον πρέσβεις παρὰ τοῦ τισσαφέρνους
ἐς τὴν σάμον ἦλθον, τά τε ἐν αὐτῷ τῷ στρατεύ
ματι βεβαιότερον κατέλαβον, καὶ αὐτῶν τῶν
σαμίων προτρέψαντος τοὺς δυνατοὺς, ὥστε ἐπει
ρᾶσθαι μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι, καίπερ ἐ
παναστάντας αὐτοὺς ἀλλήλοις ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶνται.
καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἅμα οἱ ἐν τῇ σάμῳ τῶν
ἀθηναίων κοινολογούμενοι ἐσκέψαντο, ἀλκι
βιάδην μὲν εἴπερ οὐ βούλεται ἐᾶν. καὶ γὰρ οὐκ
ἐπιτήδειον αὐτὸν εἶναι ἐς ὀλιγαρχίαν ἐλθεῖν.
αὐτοὺς δὲ ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ὡς ἤδη καὶ κιν
δυνεύοντας ὁρᾶν, ὅτῳ τρόπῳ μὴ ἀνεθήσεται
τὰ πράγματα. καὶ τοῦ πολέμου ἅμα ἀντέχειν.
καὶ ἐσφέρειν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων χρή
ματα. καὶ ἤν τι ἄλλο δέῃ. ὡς οὐκέτι ἄλλοις ἢ
σφίσιν αὐτοῖς ταλαιπωροῦντας. παρακελευσά
μενοι οὖν τοιαῦτα τὸν μὲν πισάνδρον εὐθὺς
τότε καὶ τῶν πρέσβεων τοὺς ἡμίσεις ἀπέστελλ
ἐπ' οἴκου πράξοντας τἀκεῖ. καὶ εἴρητο αὐτοῖς
τῶν ὑπηκόων πόλεων αἷς ἂν ἴσχωσι ὀλιγαρχίαν
καθιστάναι. τοὺς δὲ ἡμίσεις ἐς τἆλλα τὰ ὑ
πήκοα χωρία ἄλλους ἄλλῃ διέπεμπον. καὶ διο
τρέφην ὄντα περὶ χίον, εἰρημένον δὲ ἐς τὰ ἐπὶ
θράκης ἄρχειν ἀπέστελλον ἐπὶ τὴν ἀρχήν

θάσος

καὶ ἀφικόμενος ἐς τὴν θάσον, τὸν δῆμον κατέ
λυσε. καὶ ἀπελθόντος αὐτοῦ οἱ θάσιοι δευτέρῳ
μηνὶ μάλιστα τὴν πόλιν ἐτείχιζον. ὡς τῆς μὲν με
τ' ἀθηναίων ἀριστοκρατίας οὐδὲν ἔτι προσδεό
μενοι τὴν δὲ ἀπὸ λακεδαιμονίων ἐλευθερίαν
ὅσαι ἡμέραι προσδεχόμενοι. καὶ γὰρ καὶ φυγὴ
αὐτῶν ἔξω ἦν, ὑπὸ τῶν ἀθηναίων παρὰ τοῖς
πελοποννησίοις. καὶ αὕτη μετὰ τῶν ἐν τῇ πόλ(ει)
ἐπιτηδείων, κατὰ κράτος ἔπρασσεν, ναῦς τε
κομίσαι καὶ τὴν θάσον ἀποστῆσαι. ξυνέβη
οὖν αὐτοῖς μάλιστα ἃ ἐβούλοντο τὴν πόλιν τε
ἀκινδύνως ὀρθοῦσθαι. καὶ τὸν ἐναντιωσόμενον
δῆμον καταλελύσθαι. περὶ μὲν οὖν τὴν θάσον
τἀναντία τοῖς τὴν ὀλιγαρχίαν καθιστᾶσι τῶν
ἀθηναίων ἐγένετο. δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐν ἄλλοις
πολλοῖς τῶν ὑπηκόων σωφροσύνην γὰρ λα
βοῦσαι αἱ πόλεις, καὶ ἄδειαν τῶν πρασσομένων,
ἐχώρησαν ἐπὶ τὴν αὐτικρυς ἐλευθερίαν τῶν

ὕπουλον εὐνομίαν

ἀθηναίων ὕπουλον εὐνομίαν οὐ προτιμή
σαντες. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν πείσανδρον παραπλέ
οντές τε ὥσπερ ἐδέδοκτο τοὺς δήμους ἐν ταῖς
πόλεσι κατέλυον. καὶ ἅμα ἔστιν ἀφ' ὧν χωρίων
καὶ ὁπλίτας ἔχοντες σφίσιν αὐτοῖς ξυμμάχους
ἦλθον ἐς τὰς ἀθήνας. καὶ καταλαμβάνου
σι τὰ πλεῖστα τοῖς ἑταίροις προειργασμένα.
καὶ γὰρ ἀνδροκλέα τέ τινα τοῦ δήμου μάλιστα

προεστῶτα

προεστῶτα ξυστάντες τινὲς τῶν νεωτέρων κρύφα ἀποκ-
τείνουσιν· ὅπερ καὶ τὸν ἀλκιβιάδην οὐχ ἥκιστα ἐξή-
λασε καὶ αὐτὸν κατ' ἀμφότερα, τῆς τε δημαγωγίας
ἕνεκα, καὶ οἰόμενοι τῷ ἀλκιβιάδῃ ὡς κατιόντι, καὶ
τὸν τισαφέρνην φίλον ποιήσοντι, χαριεῖσθαι, μᾶλλόν
τι διέφθειραν· καὶ ἄλλους τινὰς ἀνεπιτηδείους, τῷ
αὐτῷ τρόπῳ κρύφα ἀνάλωσαν. λόγος τε ἐκ τοῦ φα- perdiderunt
νεροῦ προείργαστο αὐτοῖς, ὡς οὔτε μισθοφορητέον εἴη
ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους· οὔτε μεθεκτέον τῶν
πραγμάτων πλείοσιν ἢ πεντακισχιλίοις. καὶ τού-
τοις οἳ ἂν μάλιστα τοῖς χρήμασι καὶ σώμασιν ὠφε-
λεῖν οἷοί τε ὦσιν. ἦν δὲ τοῦτο εὐπρεπὲς πρὸς τοὺς
πλείους. ἐπεὶ ἕξειν γε τὴν πόλιν οἵπερ καὶ με-
θιστάναι ἔμελλον. Δῆμος μέντοι ὅμως ἔτι καὶ ἡ β-
ουλὴ ἀπὸ τοῦ κυάμου ξυνελέγετο. ἐβούλευον κύαμος
δὲ μηδὲν ὅτι μὴ τοῖς ξυνεστῶσι δοκοίη. ἀλλὰ καὶ
οἱ λέγοντες ἐκ τούτων ἦσαν. καὶ τὰ ῥηθησόμενα
πρότερον αὐτοῖς προυσκέπτετο. ἀντέλεγέ τε οὐδεὶς
ἔτι τῶν ἄλλων δεδιὼς ὁρῶν πολὺ τὸ ξυνεστηκός.
εἰ δέ τις καὶ ἀντείποι εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπι-
τηδείου ἐτεθνήκει. καὶ τῶν δρασάντων οὔτε ζή- ζήτησις
τησις. οὔτ' εἰ ὑποπτεύοιντο δικαίωσις ἐγίγνετο. ἀλλ' δικαίωσις
ἡσυχίαν εἶχεν ὁ δῆμος. καὶ κατάπληξιν τοιαύτην. κατάκρισις
ὥστε κέρδος ὁ μὴ πάσχων τι βίαιον καὶ σιγῴη κόλασις
ἐνόμιζε. καὶ τὸ ξυνεστηκὸς πολὺ πλέον ἡγούμενοι
εἶναι ἢ ἐτύγχανεν ὄν, ἡσσῶντο ταῖς γνώμαις.
καὶ ἐξευρεῖν αὐτὸ ἀδύνατοι ὄντες διὰ τὸ μέγε-
θος τῆς πόλεως, καὶ τὴν ἀλλήλων ἀγνωσίαν

οὐχ εἶχον· κατὰ δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ προσολοφύρασθαι
ἀγνῶτα. τινὶ ἀγανακτήσαντα, ὥστε ἀμύνασθαι ἐπιβουλεύ-
σαντα ἀδύνατον ἦν. ἢ γὰρ ἀγνῶτα ἂν εὗρεν ᾧ ἐρεῖ
ἢ γνώριμον ἄπιστον· ἀλλήλοις γὰρ ἅπαντες ὑ-
πόπτως προσῄεσαν οἱ τοῦ δήμου, ὡς μετέχοντά
τινα τῶν γιγνομένων. ἐνῆσαν γὰρ καὶ οὓς περ
οὐκ ἄν ποτέ τις ᾤετο εἰς ὀλιγαρχίαν τραπέσθαι.
καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι μέγιστον πρὸς τοὺς πολλοὺς
ἐποίησαν. καὶ πλεῖστα ἐς τὴν τῶν ὀλίγων ἀσ-
φάλειαν ὠφέλησαν. βέβαιον τὴν ἀπιστίαν τῷ
δήμῳ πρὸς ἑαυτὸν καταστήσαντες. ἐν τούτῳ
οὖν τῷ καιρῷ οἱ περὶ τὸν πείσανδρον ἐλθόντες
εὐθὺς τῶν λοιπῶν εἴχοντο· καὶ πρῶτον μὲν τὸν
δῆμον ξυλλέξαντες εἶπον γνώμην. δέκα ἄνδρας
συγγραφέας ἑλέσθαι ξυγγραφέας αὐτοκράτορας. τούτους δὲ
ξυγγράψαντας γνώμην ἐσενεγκεῖν ἐς τὸν δῆμ
dio dicto. ἐς ἡμέραν ῥητὴν, καθ᾽ ὅτι ἄριστα ἡ πόλις οἰκή-
σεται. ἔπειτα ἐπειδὴ ἡμέρα ἐφῆκε ξυνέλεξαν
κολωνός τὴν ἐκκλησίαν ἐς τὸν κολωνόν· ἔστι δ᾽ ἱερὸν
ποσειδῶνος, ἔξω τῆς πόλεως ἀπέχον σταδίους
μάλιστα δέκα. καὶ ἐσήνεγκαν οἱ ξυγγραφεῖς
ἄλλο μὲν οὐδὲν, αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐξεῖναι μὲν ἀθη-
ναίων ἀναρρίπτειν γνώμην ἣν ἄν τις βούληται. ἢν
δέ τις τὸν εἰπόντα ἢ γράψηται παρανόμων, ἢ ἄλ-
λῳ τρόπῳ βλάψῃ, μεγάλας ζημίας ἐπέθεσαν.
ἐνταῦθα δὲ λαμπρῶς ἐλέγετο ἤδη μήτε ἀρχὴν

ἄρχειν μηδεμίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόσμου μισθοφορεῖν·
προέδρους τε ἑλέσθαι πέντε ἄνδρας. τούτους
δὲ ἑλέσθαι ἑκατὸν ἄνδρας· καὶ τῶν ἑκατὸν ἕκα
στον πρὸς ἑαυτὸν τρεῖς. ἐλθόντας δ' αὐτοὺς τετρα
κοσίους ὄντας ἐς τὸ βουλευτήριον ἄρχειν ὅπῃ ἂν
ἄριστα γιγνώσκουσιν αὐτοκράτορας. καὶ τοὺς πεντα
κισχιλίους δὲ ξυλλέγειν ὁπόταν αὐτοῖς δοκῇ.
ἦν δὲ ὁ μὲν τὴν γνώμην ταύτην εἰπὼν πείσαν
δρος καὶ τἆλλα ἐκ τοῦ προφανοῦς προθυμότα
τα ξυγκαταλύσας τὸν δῆμον. ὁ μέντοι ἅπαν τὸ
πρᾶγμα ξυνθεὶς, ὅτῳ τρόπῳ κατέστη ἐς τοῦτο
καὶ ἐκ πλείστου ἐπιμεληθεὶς ἀντιφῶν ἦν. ἀνὴρ
ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς
ὕστερος, καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος. ἐνθυμηθῆναι.
καὶ ἃ γνοίη εἰπεῖν. ἐς μὲν δῆμον οὐ παριὼν
οὐδ' ἐς ἄλλον ἀγῶνα ἑκούσιος οὐδένα. ἀλλ' ὑπό-
πτως τῷ πλήθει διὰ δόξαν δεινότητος διακείμ.
τοὺς μέντοι ἀγωνιζομένους καὶ ἐν δήμῳ καὶ ἐν
δικαστηρίῳ πλεῖστα: εἷς ἀνὴρ ὅστις ξυμβουλεύσαι
τό τι δυνάμενος ὠφελεῖν. καὶ αὐτός τε ἐπειδὴ
τὰ τῶν τετρακοσίων ἐν ὑστέρῳ μεταπεσόντα,
ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκακοῦτο, ἄριστα φαίνεται τῶν
μέχρις ἐμοῦ ὑπὲρ αὐτῶν τούτων αἰτίας ὡς ξυν
κατέστησε θανάτου δίκην ἀπολογησάμενος.
παρέσχε δὲ καὶ φρύνιχος ἑαυτὸν πάντων διαφε
ρόντως προθυμότατον ἐς τὴν ὀλιγαρχίαν δεδιὼς
τὸν ἀλκιβιάδην. καὶ ἐπιστάμενος εἰδότα

hunc antiphontem rhamnusium similia q̄dā huiusce conscripta quo
neminem unqua oravisse melius ulla capitis causam cum sic ipse defende
ret sic audientibus complex auctor scripsit thucydides.

εἰδότα αὐτὸν ὅσα ἐν τῇ σάμῳ πρὸς τὸν ἀστύοχον ἔπρα
ξε· νομίζων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν κατὰ τὸ εἰκὸς, ὑπὸ
ὀλιγαρχίας κατελθεῖν πολύ τε πρὸς τὰ δεινὰ ἐπειδὴ
φερεγγυώτατος ὑπέστη φερεγγυώτατος ἐφάνη. καὶ ὁ θηραμένης
ὁ τοῦ ἅγνωνος ἐν τοῖς ξυγκαταλύουσι τὸν δῆμον πρ
ῶτος ἦν. ἀνὴρ οὔτ' εἰπεῖν οὔτε γνῶναι ἀδύνατος.
ὥστε ἀπ' ἀνδρῶν πολλῶν καὶ ξυνετῶν πραχθὲν
τὸ ἔργον, οὐκ ἀπεικότως καίπερ μέγα ὂν πρου
χώρησε. χαλεπὸν γὰρ ἦν τὸν ἀθηναίων δῆμον
ἔτει ἑκατοστῷ μάλιστα ἐπειδὴ οἱ τύραννοι κατελύθησ.
ἐλευθερίας παῦσαι· καὶ οὐ μόνον μὴ ὑπήκοον ὄν
τα, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἥμισυ τοῦ χρόνου τούτου αὐτὸν
ἄλλων ἄρχειν εἰωθότα. ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία
οὐδενὸς ἀντειπόντος ἀλλὰ κυρώσασα ταῦτα διε
λύθη. τοὺς τετρακοσίους τρόπῳ ὕστερον ἤδη
εἰς τὸ βουλευτήριον εἰσήγαγον. ἦσαν δ' ἀθηναῖοι
πάντες αἰεὶ, οἱ μὲν ἐπὶ τείχει. οἱ δὲ ἐν τάξει τῶν
ἐν δεκελείᾳ πολεμίων ἕνεκα ἐφ' ὅπλοις. τῇ οὖν
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τοὺς μὲν μὴ ξυνειδότας εἴασαν ὥσ
περ εἰώθεσαν ἀπελθεῖν. τοῖς δὲ ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ
εἴρητο ἡσυχῇ, μὴ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ὅπλοις ἀλλ' ἄπω
θεν περιμένειν. καὶ ἤν τις ἐνιστῆται τοῖς ποιου
μένοις, λαβόντας τὰ ὅπλα μὴ ἐπιτρέπειν.
ἦσαν δὲ καὶ ἄνδριοι καὶ τήνιοι καὶ καρυστίων τρια
ἔποικοι κόσιοι. καὶ αἰγινητῶν τῶν ἐποίκων. οὓς οἱ ἀθη
ναῖοι ἔπεμψαν οἰκήσαντας, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἥκοντες
ἐν τοῖς ἑαυτῶν ὅπλοις. οἷς ταῦτα προείρητο· τούτων
δὲ διατεταγμένων οὕτως ἐλθόντες οἱ τρια

κόσιοι μετὰ ξιφιδίου ἀφανοῦς ἕκαστος. καὶ οἱ εἴκο
σι καὶ ἑκατὸν μετ' αὐτῶν νεανίσκοι, οἷς ἐχρῶντο εἴ τι
που δέοι χειρουργεῖν· ἐπέστησαν ταῖς ἀπὸ τοῦ κυά
μου βουλευταῖς οὖσιν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ. καὶ εἶπον
αὐτοῖς ἐξιέναι λαβοῦσι τὸν μισθόν· ἔφερον δὲ αὐ
τοῖς τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντὸς αὐτοί, καὶ
ἐξιοῦσιν ἐδίδοσαν. ὡς δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἥ
τε βουλὴ οὐδὲν ἀντειποῦσα ὑπεξῆλθε καὶ οἱ
ἄλλοι καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται οὐδὲν ἐνεωτέριζον· ἀλλ'
ἡσύχαζον. οἱ δὲ τετρακόσιοι ἐσελθόντες ἐς τὸ βου
λευτήριον· τότε μὲν πρυτάνεις σφῶν αὐτῶν ἀπε πρυτάνεις
κλήρωσαν· καὶ ὅσα πρὸς τοὺς θεοὺς εὐχαῖς καὶ
θυσίαις καθιστάμενοι ἐς τὴν ἀρχὴν ἐχρήσαντο.
ὕστερον δὲ πολὺ μεταλλάξαντες τῆς τοῦ δήμου διοι
κήσεως πλὴν φεύγοντας οὐ κατῆγον. τοῦ ἀλκι
βιάδου δὲ ἕνεκα. τὰ δὲ ἄλλα ἔνεμον κατὰ κρά
τος τὴν πόλιν. καὶ ἄνδρας τέ τινας ἀπέκτεινον
οὐ πολλούς. οἳ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι ὑπεξαιρε τολλ.
θῆναι. καὶ ἄλλους ἔδησαν. τοὺς δὲ καὶ μετέστη
σαν. πρός τε ἆγιν τῶν λακεδαιμονίων βασιλέα
ὄντα ἐν τῇ δεκελείᾳ ἐπεκηρυκεύοντο λέγοντες
διαλλαγῆναι βούλεσθαι. καὶ εἰκὸς εἶναι αὐτὸν
σφίσιν. καὶ οὐκέτι τῷ ἀπίστῳ δήμῳ μᾶλλον ξυ
γχωρεῖν. ὁ δὲ νομίζων τὴν πόλιν οὐχ ἡσυχάζειν. οὐ
δὲ εὐθὺς οὕτω τὸν δῆμον τὴν παλαιὰν ἐλευ
θερίαν παραδώσειν. εἴ τε στρατιὰν πολλὴν ἴδοι
σφῶν οὐκ ἂν ἡσυχάζειν οὐδὲ ἐν τῷ παρόντι, πάνυ
πιστεύων μὴ οὐκέτι ταράττεσθαι αὐτούς. τοῖς μὲν

ἀπὸ τῶν τετρακοσίων ἐλθοῦσιν οὐδὲν ξυμβα-
τικὸν ἀπεκρίνατο· προσμεταπεμψάμενος δὲ ἐκ
πελοποννήσου στρατιὰν πολλὴν οὐ πολλῷ ὕστε
ρον καὶ αὐτὸς τῇ ἐκ τῆς δεκελείας φρουρᾷ μετὰ
τῶν ἐλθόντων κατέβη πρὸς αὐτὰ τὰ τείχη
τῶν ἀθηναίων· ἐλπίσας ἢ ταραχθέντας
αὐτοὺς μᾶλλον ἂν χειρωθῆναι σφίσιν ᾗ βούλονται
ἢ καὶ αὐτοβοεὶ ἂν διὰ τὸν ἔνδοθέν τε καὶ ἔξω
θεν κατὰ τὸ εἰκὸς γενησόμενον θόρυβον· τῶν
γὰρ μακρῶν τειχῶν διὰ τὴν κατ' αὐτὰ ἐρημίαν
λήψεως οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν· ὡς δὲ προσέμειξέ τε ἐγ
γὺς καὶ οἱ ἀθηναῖοι τὰ μὲν ἔνδοθεν οὐδ' ὁπω
στιοῦν ἐκίνησαν· τοὺς δὲ ἱππέας ἐκπέμψαντες
καὶ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν καὶ ψιλῶν καὶ τοξοτῶν
ἄνδρας κατέβαλον αὐτῶν διὰ τὸ ἐγγὺς προσελ
θεῖν· καὶ ὅπλων τινῶν καὶ νεκρῶν ἐκράτησαν·
οὕτω δὴ γνοὺς ἀπήγαγε πάλιν τὴν στρατιάν· καὶ
αὐτὸς μὲν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κατὰ χώραν ἐν τῇ δε
κελείᾳ ἔμενον· τοὺς δ' ἐπελθόντας ὀλίγας τινὰς
ἡμέρας ἐν τῇ γῇ μείναντας ἀπέπεμψαν ἐπ' οἴ
κου· μετὰ δὲ τοῦτο παρά τε τὸν ἆγιν ἐπρεσβεύ
οντο οἱ τετρακόσιοι οὐδὲν ἧσσον· καὶ ἐκείνου
μᾶλλον ἤδη προσδεχομένου, καὶ παραινοῦντος
ἐκπέμπουσι καὶ ἐς τὴν λακεδαίμονα περὶ
ξυμβάσεως πρέσβεις βουλόμενοι διαλλαγῆναι.
πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὴν σάμον δέκα ἄνδρας
παραμυθησομένους τὸ στρατόπεδον καὶ δι

λέγοντας· ὡς οὐκ ἐπὶ βλάβῃ τῆς πόλεως καὶ
τῶν πολιτῶν ἡ ὀλιγαρχία κατέστη. ἀλλ᾽ ἐπὶ σωτηρίᾳ
τῶν ξυμπάντων πραγμάτων· πεντακισχίλιοί
τε ὅτι εἶεν. καὶ οὔτε τριακόσιοι μόνον οἱ πράσσον
τες. καίτοι οὐ πώποτε ἀθηναίους διὰ τὰς
στρατείας καὶ τὴν ὑπερορίαν, ἀσχολίαν ἐς οὐδὲν ὑπερορία
πρᾶγμα οὕτω μέγα ἐλθεῖν βουλεύσοντας, ἐν ᾧ
πεντακισχιλίους ξυνελθεῖν. καὶ τἄλλα ἐπι
στείλαντες τὰ πρέποντα εἰπεῖν, ἀπέπεμψαν
εὐθύς, μετὰ τὴν αὐτῶν μετάστασιν. δείσαντες,
μὴ ὅπερ ἐγένετο ναυτικὸς ὄχλος, οὔτε αὐτὸς μέ
νειν ἐν τῷ ὀλιγαρχικῷ κόσμῳ ἐθέλωσι σφᾶς
τε μὴ ἐκεῖθεν ἀρξαμένου τοῦ κακοῦ μεταστήσωσιν.
Ἐν γὰρ τῇ σάμῳ ἐνεωτερίζετο ἤδη, τὰ περὶ τὴν
ὀλιγαρχίαν· καὶ ξυνέβη τοιάδε γενέσθαι ὑπ᾽ αὐ
τὸν τὸν χρόνον. ὅνπερ οἱ τετρακόσιοι ξυνίσταντο.
οἱ γὰρ τότε τῶν σαμίων ἐπαναστάντες τοῖς δυνα
τοῖς· καὶ ὄντες δῆμος μεταβαλλόμενοι αὖθις.
καὶ πεισθέντες. ὑπό τε τοῦ πισάνδρου. ὅτε ἦλ
θεν καὶ τῶν ἐν τῇ σάμῳ ξυνεστώτων ἀθηναί
ἐγένοντό τε ἐς τριακοσίους ξυνωμόται. καὶ ἔμελ
λον τοῖς ἄλλοις ὡς δήμῳ ὄντι ἐπιθήσεσθαι. καὶ
ὑπέρβολόν τέ τινα τῶν ἀθηναίων μοχθηρὸν ὑπέρβολος
ἄνθρωπον, ὠστρακισμένον οὐ διὰ δυνάμεως καὶ ἀ
ξιώματος φόβον, ἀλλὰ διὰ πονηρίαν καὶ αἰ
σχύνην τῆς πόλεως ἀποκτείνουσι. μετὰ χαρμί
νου τε ἑνὸς τῶν στρατηγῶν καὶ τινῶν τῶν παρὰ

σφίσιν ἀθηναίων πίστιν διδόντες αὐτοῖς, καὶ ἄλλα μετ' αὐτῶν τοιαῦτα ξυνέπραξαν· τοῖς τε πλείοσιν ὥρμηντο ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ αἰσθόμενοι τῶν τε στρατηγῶν λέοντι καὶ διομέδοντι· οὗτοι γὰρ οὐκ ἑκόντες διὰ τὸ τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ δήμου ἔφερ τὴν ὀλιγαρχίαν, τὸ μέλλον σημαίνουσι, καὶ θρασυβούλῳ καὶ θρασύλῳ· τῷ μὲν τριηραρχοῦντι τῷ δὲ ὁπλιτεύοντι· καὶ ἄλλοις οἳ ἐδόκουν ἀεὶ μάλιστα ἐναντιοῦσθαι τοῖς ξυνεστῶσι· καὶ οὐκ ἠξίουν περιιδεῖν αὐτοὺς σφᾶς τε διαφθαρέντας καὶ σάμον ἀθηναίοις ἀλλοτριωθεῖσαν· δι'

σάμος ὁπόσι.

ἣν μόνην μέχρι νῦν ἡ ἀρχὴ αὐτοῖς ἐς τοῦτο ξυνέμειμεν. οἱ δὲ ἀκούσαντες· τῶν τε στρατιωτῶν ἕνα

μετήεσαν

ἕκαστον μετῄεσαν μὴ ἐπιτρέπειν· καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς παράλους ἄνδρας ἀθηναίους τε καὶ ἐλευθέρους πάντας ἐν τῇ νηὶ πλέοντας· καὶ ἀεὶ δή ποτε ὀλιγαρχίᾳ καὶ μὴ παρούσῃ ἐπικειμένους· ὅ τε λέων καὶ ὁ διομέδων αὐτοῖς ναῦς τινας ὁπότε πλέοιεν κατέλιπον φύλακας· ὥστε ἐπειδὴ αὐτοῖς ἐπετίθεντο οἱ τριακόσιοι, βοηθησάντων πάντων τούτων, μάλιστα δὲ τῶν παράλων περιεγένοντο οἱ τῶν σαμίων πλείονες. καὶ τριάκοντα μέν τινας ἀπέκτειναν τῶν τριακοσίων· τρεῖς δὲ τοὺς αἰτιωτάτους φυγῇ ἐζημίωσαν· τοῖς δ' ἄλλοις οὐ μνησικακοῦντες δημοκρατούμενοι, τὸ λοιπὸν ξυνεπολίτευον· τὴν δὲ πάραλον ναῦν, καὶ χαιρέαν ἐπ' αὐτῆς τὸν ἀρχε

στράτου ἄνδρα ἀθηναῖον γενόμενον ἐς τὴν μετάστασιν
πρόθυμον ἀποπέμπουσι οἵ τε σάμιοι καὶ οἱ στρατιῶ
ται κατὰ τάχος εἰς ἀθήνας ἀγγελοῦντες τὰ γεγενη
μένα. οὐ γὰρ ἤδεσάν πω τοὺς τετρακοσίους ἄρχοντας.
καὶ καταπλευσάντων αὐτῶν, τῶν μὲν παράλων — πάραλοι
τινάς, οἱ τετρακόσιοι δύο ἢ τρεῖς ἔδησαν. τοὺς δ' ἄλ
λους ἀφελόμενοι τὴν ναῦν, καὶ μεταμιβάσαντες
εἰς ἄλλην στρατιῶτιν ναῦν ἔταξαν φρουρεῖν περὶ εὔβοιαν.
ὁ δὲ χαιρέας εὐθὺς διαλαθών πως ὡς εἶδε τὰ πα
ρόντα πάλιν ἐς τὴν σάμον ἐλθὼν ἀγγέλλει τοῖς
στρατιώταις ἐπὶ τὸ μεῖζον πάντα δεινώσας τὰ ἐκ — ἀγγραναι
τῶν ἀθηναίων. ὡς πληγαῖς τε πάντας ζημιοῦσι — mutat
καὶ ἀντειπεῖν ἐστὶν οὐδὲν πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν
πολιτείαν, καὶ ὅτι αὐτῶν καὶ γυναῖκες καὶ παῖ
δες ὑβρίζονται. καὶ διανοοῦνται ὁπόσοι τε ἐν σάμῳ
στρατεύονται, μὴ ὄντες τῆς σφετέρας γνώμης τούτων
πάντων τοὺς προσήκοντας λαβόντες εἴρξειν. ἵνα — τοῦ corr.
ἢν μὴ ὑπακούσωσι τεθνήκωσι. καὶ ἄλλα πολ — τι ἂν τεθνήξονται
λὰ ἐπικαταψευδόμενος ἔλεγεν. οἱ δὲ ἀκούοντες
ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας καὶ,
ἐπὶ τῶν ἄλλων τοὺς μετασχόντας, τὸ μὲν πρῶτον ὥρ
μησαν βάλλειν. ἔπειτα μέντοι ὑπὸ τῶν διὰ μέσου
κωλυθέντες, καὶ διδαχθέντες, μὴ τῶν πολεμίων
ἀντιπρῴρων ἐγγὺς ἐφορμούντων ἀπολέσωσι τὰ
πράγματα, ἐπαύσαντο. μετὰ δὲ τοῦτο λαμπρῶς
ἤδη ἐς δημοκρατίαν βουλόμενοι καταστῆσαι τὰ
ἐν τῇ σάμῳ. ὅ τε θρασύβουλος ὁ τοῦ λύκου, καὶ

θράσυλλος. οὗτοι γὰρ μάλιστα προειστήκεισαν τῆς μετα
βολῆς, ὥρκωσαν πάντας τοὺς στρατιώτας, τοὺς μεγίστους
ὅρκους, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα ἦ
μὴν δημοκρατήσεσθαί τε καὶ ὁμονοήσειν. καὶ τὸν πρὸς
πελοποννησίους πόλεμον προθύμως διοίσειν.
καὶ τοῖς τετρακοσίοις πολεμίοις τε ἔσεσθαι. καὶ οὐδὲν
ἐπικηρυκεύεσθαι. ξυνώμνυσαν δὲ καὶ σαμίων οἱ
πάντες, τὸν αὐτὸν ὅρκον, οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τὰ πρ
άγματα πάντα, καὶ τὰ ἀποβησόμενα ἐκ τῶν κινδύνων
ξυνεκοινώσαντο οἱ στρατιῶται τοῖς σαμίοις. νομίζοντες
ἀποστροφή· οὔτε ἐκείνοις ἀποστροφὴν σωτηρίας οὔτε σφίσιν εἶναι.
ἀλλ' ἐάν τε οἱ τετρακόσιοι κρατήσωσιν ἄν τε οἱ ἐκ μι
λήτου πολέμιοι διαφθαρήσεσθαι. ἐς φιλονεικίαν
τε καθέστασαν τὸν χρόνον τοῦτον. οἱ μὲν τὴν πόλιν
ἀναγκάζοντες δημοκρατεῖσθαι. οἱ δὲ τὸ στρατόπεδον
ὀλιγαρχεῖσθαι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἐκκλησίαν εὐθὺς
οἱ στρατιῶται. ἐν ᾗ τοὺς προτέρους στρατηγούς, καὶ εἴ
τινα τῶν τριηράρχων ὑπώπτευον, ἄλλους δ' ἀνθεί
λοντο καὶ τριηράρχους καὶ στρατηγούς. ὧν θρασύβου
λός τε καὶ θράσυλλος ὑπῆρχον. καὶ παραινέσεις
ἀνισάμενοι· ἄλλας τε ἐποιοῦντο ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἀνιστάμενοι
καὶ ὡς οὐ δεῖ ἀθυμεῖν. ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἀφέστη
κεν. τοὺς γὰρ ἐλάσσους ἀπὸ σφῶν, τῶν πλεόνων
καὶ ἐς πάντα ποριμωτέρων μεθεστάναι. ἐχόντων
γὰρ αὐτῶν τὸ πᾶν ναυτικόν, τάς τε ἄλλας πόλεις
ὧν ἄρχουσιν ἀναγκάσειν τὰ χρήματα ὁμοίως διδόναι.
καὶ εἰ ἐκεῖθεν ὡρμῶντο. πόλιν τε γὰρ σφίσιν ὑπαρ

ἔχειν σάμον οὐκ ἀσθενῆ. ἀλλ' ἣ παρ' ἐλάχιστον δὴ ἦλ-
θε τὸ ἀθηναίων κράτος τῆς θαλάσσης ὅτε ἐ-
πολέμησεν ἀφελέσθαι. τούς τε πολεμίους ἐκ
τοῦ αὐτοῦ χωρίου ἀμυνεῖσθαι, οὗπερ καὶ πρότερον.
καὶ δυνατώτεροι εἶναι σφεῖς ἔχοντες τὰς ναῦς πο-
ρίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια τῶν ἐν τῇ πόλει. καὶ δι'
ἑαυτούς τε ἐν τῇ σάμῳ προκαθημένους. καὶ πρό-
τερον αὐτοὺς κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν πειραιᾶ ἔσπλου.
καὶ νῦν ἐς τοσοῦτο καταστήσεσθαι μὴ βουλομένοις σφί-
σι πάλιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι ὥστε αὐτοὶ
καὶ δυνατώτεροι εἶναι εἴργειν ἐκείνους τῆς θαλάσ-
σης. ἢ ὑπ' ἐκείνων εἴργεσθαι. βραχύ τε εἶναι καὶ
οὐδενὸς ἄξιον ὃ πρὸς τὸ περιγίγνεσθαι τῶν πολεμί-
ων ἡ πόλις σφίσι χρήσιμος ἦν. καὶ οὐδὲν ἀπολωλε-
κέναι. οἵ γε μήτε ἀργύριον ἔτι εἶχον πέμπειν. ἀλλ' αὐ-
τοὶ ἐπορίζοντο οἱ στρατιῶται, μήτε βούλευμα χρηστὸν οὗ- βούλευμα
περ ἕνεκα πόλις στρατοπέδων κρατεῖ. ἀλλὰ καὶ ἐν
τούτοις. τοὺς μὲν ἡμαρτηκέναι, τοὺς πατρίους νό-
μους καταλύσαντας. αὐτοὺς δὲ σώζειν, καὶ ἐκεί-
νους πειράσεσθαι προσαναγκάζειν. ὥστε οὐδ' ἐ
τούτους οἵπερ ἂν βουλεύοιεν τι χρηστόν, παρὰ σφίσι
χείρους εἶναι. ἀλκιβιάδην δὲ ἢν αὐτῷ ἄδειαν
τε καὶ κάθοδον ποιήσωσιν, ἄσμενον τὴν παρὰ
βασιλέως ξυμμαχίαν παρέξειν. τό τε μέγιστον ἢν ἢν
ἁπάντων σφάλλωνται εἶναι αὐτοῖς τοσοῦτον ἔχου-
σι ναυτικὸν πολλὰς τὰς ἀποχωρήσεις ἐν αἷς καὶ
πόλεις καὶ γῆν εὑρήσουσι. τοιαῦτα ἐν ἀλλήλοις
ἐκκλησιάσαντες, καὶ παραθαρσύναντες σφᾶς

αὐτοὺς καὶ τὰ τοῦ πολέμου παρεσκευάζοντο οὐδὲν ἧσ
σον. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες ἐς
τὴν σάμον, οἱ δέκα πρεσβευταὶ ὡς ταῦτα ἐν τῇ δήλῳ
ὄντες ἤδη ᾐσθάνοντο, ἡσύχαζον. ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον
καὶ οἱ ἐν τῇ μιλήτῳ τῶν πελλοποννησίων ἐν τῷ ναυ
τικῷ στρατιῶται κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διεβόων, ὡς ὑπὸ
ἀστυόχου καὶ τισσαφέρνους φθείρεται τὰ πράγματα.
τοῦ μὲν οὐκ ἐθέλοντος οὔτε προθυμότερον ναυ
μαχεῖν ἕως ἔτι αὐτοί τε ἔρρωντο μᾶλλον. καὶ τὸ ναυ
τικὸν τῶν ἀθηναίων ὀλίγον ἦν. οὔτε νῦν ὅτε στασι
άζειν τε λέγονται, καὶ αἱ νῆες αὐτῶν οὐδέπω ἐν τῷ
αὐτῷ εἰσίν, ἀλλὰ τὰς παρὰ τισσαφέρνους φοινίσ
σας ναῦς μένοντες, ἄλλως ὄνομα καὶ οὐκ ἔργον κιν
δυνεύειν διατριβῆναι. τὸν δ' αὖ τισσαφέρνην τάς
τε ναῦς ταύτας οὐ κομίζειν, καὶ τροφὴν ὅτι οὔτε συνε
χῶς οὐδὲ ἐντελῆ διδοὺς, κακοῖ τὸ ναυτικόν. οὔκουν
ἔφασαν χρῆναι μέλλειν ἔτι. ἀλλὰ διαναυμαχεῖν.
καὶ μάλιστα οἱ συρακούσιοι ἐνῆγον. αἰσθόμενοι δὲ
οἱ ξύμμαχοι, καὶ ὁ ἀστύοχος τὸν θροῦν. καὶ δόξαν
αὐτοῖς ἀπὸ ξυνόδου ὥστε διαναυμαχεῖν, ἐπει
δὴ καὶ ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς ἡ ἐν τῇ σάμῳ ταραχή,
ἄραντες ταῖς ναυσὶ πάσαις οὔσαις δώδεκα καὶ
ἑκατὸν, καὶ τοὺς μιλησίους πεζῇ κελεύσαντες
ἐπὶ τῆς μυκάλης παριέναι, ἔπλεον πρὸς τὴν
μυκάλην. οἱ δὲ ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ σάμου ναυσὶ
δυοῖν καὶ ὀγδοήκοντα, αἳ ἔτυχον ἐν γλαύκῃ τῆς
μυκάλη μυκάλης ὁρμοῦσαι. διέχει δὲ ὀλίγον ταύτῃ ἡ σά
μος τῆς ἠπείρου πρὸς τὴν μυκάλην. καὶ

ὡς εἶδον τὰς τῶν πελλοποννησίων ναῦς ἐπιπλε-
ούσας ὑπεχώρησαν ἐς τὴν σάμον. οὐ νομίσαν-
τες τῷ πλήθει διακινδυνεῦσαι περὶ τοῦ παν-
τὸς ἱκανοὶ εἶναι. καὶ ἅμα προήσθοντο γὰρ αὐτοὺς
ἐκ τοῦ μιλήτου ναυμαχήσοντας, προσεδέχοντο. καὶ τὸν
στρομβιχίδην ἐκ τοῦ ἑλλησπόντου σφίσι ταῖς ἐκ
τῆς χίου ναυσὶν ἐπ' ἄβυδον ἀφικομέναις προσ-
βοηθήσειν. προύπεμπτο γὰρ αὐτῷ ἄγγελος, καὶ
οἱ μὲν οὕτως ἐπὶ τῆς σάμου ἀνεχώρησαν. οἱ δὲ πελ-
λοποννήσιοι καταπλεύσαντες ἐπὶ μυκάλης
ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ τῶν μιλησίων καὶ τῶν πλησι-
οχώρων ὁ πεζός. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μελλόντων αὐτῶν
ἐπιπλεῖν τῇ σάμῳ ἀγγέλλεται ὁ στρομβιχίδης ταῖς
ἀπὸ τοῦ ἑλλησπόντου ναυσὶν ἀφιγμένος. καὶ εὐ-
θὺς ἀπέπλεον πάλιν ἐπὶ τῆς μιλήτου. οἱ δὲ ἀθη-
ναῖοι προσγενομένων σφίσι τῶν νεῶν, ἐπίπλουν
αὐτοὶ ποιοῦνται τῇ μιλήτῳ ναυσὶν ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν
βουλόμενοι διαναυμαχῆσαι. καὶ ὡς οὐδεὶς αὐτοῖς
ἀντανήγετο ἀπέπλευσαν πάλιν ἐς τὴν σάμον. ἐν
δὲ τῷ αὐτῷ θέρει μετὰ τοῦτο εὐθὺς οἱ πελοπον-
νήσιοι ἐπειδὴ ἀθρόαις ταῖς ναυσὶν οὐκ ἀξιόμαχοι
νομίσαντες εἶναι οὐκ ἀντανήγοντο. ἀπορήσαντες
ὁπόθεν τοσαύταις ναυσὶ χρήματα ἕξουσιν. ἄλλως
τε καὶ τισσαφέρνους κακῶς διδόντος, ἀποστέλ-
λουσιν ὡς τὸν φαρνάβαζον. ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον
ἐκ τῆς πελλοποννήσου προσετάχθη κλέαρχον τὸν
ῥαμφίου ἔχοντα ναῦς τεσσαράκοντα. ἐπεκάλει

το γὰρ αὐτοὺς φαρνάβαζος· καὶ τροφὴν ἑτοίμως
ἦν παρέχειν· καὶ ἅμα καὶ τὸ βυζάντιον ἐπεκη-
ρυκεύετο αὐτοῖς ἀποστῆναι. καὶ αἱ μὲν τῶν πελ-
λοποννησίων αὗται νῆες ἀπάρασαι ἐς τὸ πέ-
λαγος, ὅπως λάθοιεν ἐν τῷ πλῷ τοὺς ἀθη-
ναίους χειμασθεῖσαι. καὶ αἱ μὲν δήλου λαβό-
μεναι αἱ πλείους μετὰ κλεάρχου, καὶ ὕστερον
πάλιν ἐλθοῦσαι ἐς μίλητον. κλέαρχος δὲ κα-
τὰ γῆν αὐτοῖς αὖθις ἐς τὸν ἑλλήσποντον κομι-
σθεὶς ἦρχεν. αἱ δὲ μετὰ ἑλίξου τοῦ μεγαρέως στρα-
τηγοῦ δέκα ἐς τὸν ἑλλήσποντον διασωθεῖσαι
βυζάντιον ἀφιστᾶσι. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἐκ τῆς
σάμου, πέμπουσιν, αἰσθόμενοι, νεῶν βοήθειαν
καὶ φυλακὴν ἐς τὸν ἑλλήσποντον. καί τις καὶ
ναυμαχία βραχεῖα γίνεται πρὸ τοῦ βυζαντίου
ναυσὶν ὀκτὼ πρὸς ὀκτώ. οἱ δὲ προεστῶτες ἐν
τῇ σάμῳ καὶ μάλιστα θρασύβουλος. καὶ ἀεί
τε τῆς αὐτοῦ γνώμης ἐχόμενος, ἐπειδὴ μετέ-
στησε τὰ πράγματα. ὥστε κατάγειν ἀλκιβιά-
δην. καὶ τέλος ἐπ᾽ ἐκκλησίας ἔπεισε τὸ πλῆ-
θος τῶν στρατιωτῶν· καὶ ψηφισαμένων αὐτῶν
ἀλκιβιάδῃ κάθοδον καὶ ἄδειαν, πλεύσας
ὡς τὸν τισσαφέρνην, κατῆγεν ἐς τὴν σάμον
τὸν ἀλκιβιάδην· νομίζων μόνην σωτηρίαν.
εἰ τισσαφέρνην αὐτοῖς μεταστήσειεν ἀπὸ πελ-
λοποννησίων. γενομένης δὲ ἐκκλησίας, τήν
τε ἰδίαν ξυμφορὰν τῆς φυγῆς ἐπῃτιάσατο, καὶ

ἀνωλοφύρατο ὁ ἀλκιβιάδης. καὶ περὶ πολιτικῶν
πολλὰ εἰπὼν. ἐς ἐλπίδας αὐτοὺς τε οὐ μικρὰς
τῶν μελλόντων κατίστη. καὶ ὑπερβάλλων ἐμεγά καθίστη
λυνε τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν παρὰ τῷ τισσαφέρ
νει. ἵνα οἵ τε οἴκοι τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες, φοβοῖν
το αὐτὸν. καὶ μᾶλλον αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖ
εν. καὶ οἱ ἐν τῇ σάμῳ τιμιώτερόν τε αὐτὸν ἄγοι
καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλεῖον θαρσοῖεν. οἵ τε πολέμιοι
τῷ τισσαφέρνει ὡς μάλιστα διαβάλλοιντο. καὶ
τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν. ὑπι
σχνεῖτο οὖν τὰ μέγιστα ἐπικομπῶν ὁ ἀλκιβι ἐπικομπ.
άδης. ὡς τισσαφέρνης αὐτῷ ὑπεδέξατο
ἦ μὴν ἕως ἄν τι τῶν ἑαυτοῦ λείπηται. ἢν ἀθη
ναίοις πιστεύῃ, μὴ ἀπορήσειν αὐτοὺς τροφῆς.
οὐδ' ἢν δέῃ τελευτῶντα τὴν ἑαυτοῦ στρωμνὴν στρωμνὴν
ἐξαργυρῶσαι. τάς τε ἐν ἀσπένδῳ ἤδη οὔσας
φοινίκων ναῦς κομιεῖν ἀθηναίοις, καὶ οὐ
πελοποννησίοις. πιστεῦσαι δ' ἂν μόνως
ἀθηναίοις. εἰ αὐτὸς κατελθὼν αὐτῷ ἀνα
δέξαιτο. οἱ δὲ ἀκούοντες ταῦτά τε καὶ ἄλλα
πολλά. στρατηγόν τε αὐτὸν εὐθὺς εἵλοντο με
τὰ τῶν προτέρων. καὶ τὰ πράγματα πάντα
[illegible] ἀνετίθεσαν. τήν τε παραυτίκα ἐλπίδα,
ἕκαστος τῆς σωτηρίας καὶ τῆς τῶν τετρακοσί
ων τιμωρίας οὐδενὸς ἂν ἠλλάξαντο. καὶ ἑτοῖ
μοι ἤδη ἦσαν διὰ τὸ αὐτίκα τούς τε παρόντας
πολεμίους ἐκ τῶν λεχθέντων καταφρονεῖν

πλεῖν τε ἐπὶ τὸν πειραιᾶ. ὁ δὲ τὸ μὲν ἐπὶ τὸν πει-
ραιᾶ πλεῖν τοὺς ἐγγυτέρω πολεμίους ὑπολει-
πόντας, καὶ πάνυ διεκώλυσε πολλῶν ἐπι-
γομένων· τὰ δὲ τοῦ πολέμου πρῶτον ἔφη
ἐπειδὴ καὶ στρατηγὸς ἥρητο. πλεύσας ὡς
τισσαφέρνην πράξειν· καὶ ἀπὸ ταύτης
τῆς ἐκκλησίας εὐθὺς ᾤχετο, ἵνα δοκῇ πάν-
τα μετ' ἐκείνου κοινοῦσθαι, καὶ ἅμα βου-
λόμενος αὐτῷ τιμιώτερος εἶναι. καὶ ἐνδείκ-
νυσθαι ὅτι καὶ στρατηγὸς ἤδη ἥρηται. καὶ εὖ
καὶ κακῶς οἷός τε ἐστὶν αὐτὸν ποιεῖν. ξυνέβαι-
νε δὲ τῷ ἀλκιβιάδῃ· τῷ μὲν τισσαφέρ-
νει τοὺς ἀθηναίους φοβεῖν, ἐκείνοις δὲ
τὸν τισσαφέρνην. οἱ δὲ πελοποννήσιοι
ἐν τῇ μιλήτῳ πυνθανόμενοι τὴν ἀλκιβι-
άδου κάθοδον καὶ πρότερον τῷ τισσαφέρ-
νει ἀπιστοῦντες πολλῷ δὴ μᾶλλον ἔτι διε-
βέβληντο. ξυνηνέχθη γὰρ αὐτοῖς, καὶ τὸν
τὴν ἐπὶ μίλητον ἀθηναίων ἐπίπλουν ὡς οὐκ
ἐθέλησαν ἀνταναγαγόντες ναυμαχῆσαι,
πολλῷ ἐς τὴν μισθοδοσίαν τὸν τισσαφέρ-
νην ἀρρωστότερον γενόμενον, καὶ ἐς τὸ μισεῖ-
τότε σθαι ὑπ' αὐτῶν πρότερον ἔτι τούτων διὰ
τὸν ἀλκιβιάδην ἐπιδεδωκέναι. καὶ ξυνι-
στάμενοι πρὸς ἀλλήλους οἷάπερ καὶ πρό-
τερον οἱ στρατιῶται ἀνελογίζοντο. καὶ τινὲς τῶν

ἄλλων

ἄλλων τῶν ἀξίων λόγου ἐνόντων. καὶ οὐ μόνον τὸ στρα-
τιωτικόν, ὡς οὔτε μισθὸν ἐντελῆ πώποτε λάβοιεν.
τό τε διδόμενον βραχὺ, καὶ οὐδὲ τοῦτο ξυνεχῶς.
καὶ εἰ μή τις ἢ διαναυμαχήσει, ἢ ἀπαλλάξεται,
ὅθεν τροφὴν ἕξει ἀπολείψειν τοὺς ἄνδρας τὰς
ναῦς. πάντων τε ἀστύοχον εἶναι αἴτιον ἐπιφέροντα
ὀργὰς τισσαφέρνει διὰ ἴδια κέρδη. ὄντων δ' αὐ-
τῶν ἐν τῷ τοιούτῳ ἀναλογισμῷ ξυνηνέχθη καὶ
τοιόσδε τις θόρυβος περὶ τὸν ἀστύοχον. τῶν γὰρ
συρακουσίων καὶ θουρίων, ὅσῳ μάλιστα καὶ ἐ-
λεύθεροι ἦσαν τὸ πλῆθος οἱ ναῦται, τοσούτῳ
καὶ θρασύτατα προσπεσόντες τὸν μισθὸν ἀ-
πῄτουν. ὁ δὲ αὐθαδέστερόν τέ τι ἀπεκρίνατο
καὶ ἠπείλησε. καὶ τῷ γε δωριεῖ ξυναγορεύοντι
τοῖς ἑαυτοῦ ναύταις, καὶ ἐπανήρατο τὴν βακ-
τηρίαν. τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν ὡς
εἶδον οἷα δὴ ναῦται ὥρμησαν ἐκκραγόντες ἐπὶ
τὸν ἀστύοχον. ὥστε βάλλειν. ὁ δὲ προϊδὼν κατα-
φεύγει ἐπὶ βωμόν τινα. οὐ μέντοι ἐβλήθη γε· ἀλ-
λὰ διελύθησαν ἀπ' ἀλλήλων. ἔλαβον δὲ καὶ
τὸ ἐν μιλήτῳ ἐνῳκοδομημένον τοῦ τισσαφέρ-
νους φρούριον οἱ μιλήσιοι λάθρᾳ ἐπιπεσόν-
τες. καὶ τοὺς ἐνόντας φύλακας αὐτοῦ ἐκβάλ-
λουσι. ξυνεδόκει δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις
ταῦτα. καὶ οὐχ ἥκιστα συρακουσίοις. ὁ μέντοι
λίχας οὔτε ἠρέσκετο αὐτοῖς. ἔφη τε χρῆναι τισσα-
φέρνει καὶ δουλεύειν μιλησίους καὶ τοὺς

ἄλλους τοὺς ἐν τῇ βασιλέως τὰ μέτρια, καὶ ἐ
πιθεραπεύειν ἕως ἂν τὸν πόλεμον εὖ θῶνται.
οἱ δὲ μιλήσιοι, ὠργίζοντό τε αὐτῷ, καὶ διὰ ταῦτα
καὶ δι᾽ ἄλλα τοιουτότροπα, νόσῳ ὕστερον ἀποθανόν
τα αὐτὸν οὐκ εἴασαν θάψαι οὗ ἐβούλοντο οἱ πα
ρόντες τῶν λακεδαιμονίων. κατὰ δὴ τοιαύ
την διαφορὰν ὄντων αὐτοῖς τῶν πραγμάτων
πρός τε τὸν ἀστύοχον καὶ τὸν τισσαφέρνην
μίνδαρος διάδοχος τῆς ἀστυόχου ναυαρχίας
ἐκ λακεδαίμονος ἐπῆλθε. καὶ παραλαμ
βάνει τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ ἀστύοχος ἀπέπλει.
ξυνέπεμψε δὲ καὶ τισσαφέρνης αὐτῷ πρεσ
βευτὴν τῶν παρ᾽ ἑαυτοῦ γαυλείτην ὄνομα.
bilinguis κᾶρα δίγλωσσον, κατηγορήσοντα τῶν τε μι
λησίων περὶ τοῦ φρουρίου, καὶ περὶ αὑτοῦ ἅ
μα ἀπολογησόμενον. εἰδὼς τούς τε μιλησί
καταβοῇ. ους πορευομένους, ἐπὶ καταβοῇ τῇ αὐτοῦ μά
λιστα, καὶ τὸν ἑρμοκράτην μετ᾽ αὐτῶν. ὃς ἔ
μελλε τὸν τισσαφέρνην ἀποφαίνειν φθεί
ροντα τῶν πελοποννησίων τὰ πράγματα με
ἀμφοτερίζω τὰ ἀλκιβιάδου καὶ ἐπαμφοτερίζοντα. ἔχθρα
δὲ πρὸς αὐτὸν ἦν αὐτῷ ἀεί ποτε, περὶ τοῦ
μισθοῦ τῆς ἀποδόσεως. καὶ τὰ τελευταῖα. φυ
γόντος ἐκ συρακουσῶν τοῦ ἑρμοκράτους. καὶ ἑ
τέρων ἡκόντων ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν συρακουσί
ων ἐς τὴν μίλητον. στρατηγῶν ποτάμιδος, καὶ

μυσκῶνος καὶ δημάρχου ἐνέκειτο ὁ τισσαφέρ
νης φυγάδι ὄντι ἤδη τῷ ἑρμοκράτει, πολλῷ ἔτι μᾶλ
λον κατηγόρει. ἄλλα τε πολλὰ καὶ ὡς χρήματά πο
τε αἰτήσας ἑαυτὸν καὶ οὐ τυχὼν τὴν ἔχθραν οἱ
προσθεῖτο. ὁ μὲν ἀστύοχος καὶ οἱ μιλήσιοι, καὶ
ἑρμοκράτης ἀπέπλευσαν ἐς τὴν λακεδαί
μονα. ὁ δὲ ἀλκιβιάδης διεβεβήκει ἤδη παρὰ
τοῦ τισσαφέρνους ἐς τὴν σάμον. καὶ οἱ ἐκ
τῆς δήλου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πρεσβευταί.
οὓς τότε ἔπεμψαν παραμυθησομένους καὶ ἀ
ναδιδάξοντας τοὺς ἐν τῇ σάμῳ, ἀφικνοῦνται.
παρόντος τοῦ ἀλκιβιάδου. καὶ ἐκκλησίας
γενομένης, λέγειν ἐπεχείρουν. οἱ δὲ στρατιῶται τὸ
μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελον ἀκούειν. ἀλλ᾽ ἀποκτείνειν ἐ
βόων, τοὺς τὸν δῆμον καταλύοντας. ἔπειτα,
μέντοι μόλις ἡσυχάσαντες ἤκουσαν. οἱ δ᾽ ἀπήγ
γελλον. ὡς οὔτε ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς πόλεως ἡ με
τάστασις γένοιτο. ἀλλ᾽ ἐπὶ σωτηρίᾳ, οὔθ᾽ ἵνα τοῖς.
πολεμίοις παραδοθῇ. ἐξεῖναι γὰρ ὅτε ἐσέβα
λον ἤδη σφῶν ἀρχόντων τοῦτο ποιῆσαι. τῶν τε πεν
τακισχιλίων. ὅτι πάντες ἐν τῷ μέρει μεθέξου
σιν. οἵ τε οἰκεῖοι αὐτῶν, οὔθ᾽ ὑβρίζονται ὥσπερ
χαιρέας διαβάλλων ἀπήγγελλεν. οὔτε κακὸν
ἔχουσιν οὐδέν. ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῖς σφετέροις αὐτῶν
ἕκαστοι κατὰ χώραν μένουσιν. ἄλλα τε πολλὰ εἰπόν
των οὐδὲν μᾶλλον ἐσήκουον, ἀλλ᾽ ἐχαλέπαινον

καὶ γνώμας ἄλλας ἄλλοι ἔλεγον. μάλιστα δὲ ἐπὶ τὸν πειραιᾶ πλεῖν, καὶ ἐδόκει ἀλκιβιάδης πρῶτος τότε καὶ οὐδενὸς ἔλασσον τὴν πόλιν ὠφελῆσαι. ὡρμημένων γὰρ τῶν ἐν σάμῳ ἀθηναίων πλεῖν ἐπὶ σφᾶς αὐτούς, ἐν ᾧ σαφέστατα ἰωνίαν καὶ ἑλλήσποντον εὐθὺς εἶχον οἱ πολέμιοι, κωλυθεὶς γενέσθαι καὶ ἐν τῷ τότε, ἄλλος μὲν οὐδ' ἂν εἷς ἱκανὸς ἐγένετο κατασχεῖν τὸν ὄχλον. ἐκεῖνος δὲ τοῦ ἐπίπλου ἔπαυσε, καὶ τοὺς ἰδίᾳ τοῖς πρέσβευσιν ὀργιζομένους λοιδορῶν ἀπέτρεπεν. αὐτὸς δὲ ἀποκρινάμενος αὐτοῖς ἀπέπεμπεν, ὅτι τοὺς μὲν πεντακισχιλίους οὐ κωλύοι ἄρχειν. τοὺς μέντοι τετρακοσίους ἐκέλευεν ἀπαλλάσσειν αὐτούς, καὶ καθιστάναι τὴν βουλὴν ὥσπερ καὶ πρότερον τοὺς πεντακοσίους. εἰ δὲ εἰς εὐτέλειάν τι ξυντέτμηται, ὥστε τοὺς στρατευομένους μᾶλλον ἔχειν τροφὴν πάνυ ἐπαινεῖν, καὶ τἆλλα ἐκέλευεν ἀντέχειν καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τοῖς πολεμίοις. πρὸς μὲν γὰρ σφᾶς αὐτοὺς σωζομένης τῆς πόλεως πολλὴν ἐλπίδα εἶναι ξυμβῆναι. εἰ δὲ ἅπαξ τὸ ἕτερον σφαλήσεται ἢ τὸ ἐν σάμῳ ἢ κεῖνο. οὐδὲ ὅτῳ διαλλαγήσεταί τις ἔτι ἔσεσθαι. παρῆσαν δὲ καὶ ἀργείων πρέσβεις, ἐπαγγελλόμενοι τῷ ἐν τῇ σάμῳ τῶν ἀθηναίων δήμῳ.

ὥστε βοηθεῖν. ὁ δὲ ἀλκιβιάδης ἐπαινέσας αὐ-
τοὺς καὶ εἰπὼν ὅταν τις καλεῖ παρεῖναι, οὕτως
ἀπέπεμπεν. ἀφικνοῦνται δὲ οἱ ἀργεῖοι μετὰ τῶν
παράλων. οἳ τότε ἐτάχθησαν, ἐν τῇ στρατιώτιδι νηῒ
ὑπὸ τῶν τετρακοσίων περιπλεῖν εὔβοιαν. καὶ
ἄγοντες ἀθηναίων ἐς λακεδαίμονα ἀπὸ
τῶν τετρακοσίων πέμπτους πρέσβεις ⸭ ξυλλα-
βόντες τοῖς ἀργείοις παρέδοσαν, ὡς τῶν οὐχ ἥ-
κιστα καταλυσάντων τὸν δῆμον ὄντας. αὐτοὶ δὲ
οὐκέτι εἰς τὰς ἀθήνας ἀφίκοντο. ἀλλ' ἄγοντες
ἐκ τοῦ ἄργους ἐς τὴν σάμον τοὺς πρέσβεις,
ἀφικνοῦνται ᾗπερ εἶχον τριήρει. τοῦ δ' αὐτοῦ
θέρους, τισσαφέρνης κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον
ἐν ᾧ μάλιστα διά τε τἆλλα καὶ τὴν ἀλκι-
βιάδου κάθοδον ἤχθοντο αὐτῷ οἱ πελλοπον-
νήσιοι ὡς φανερῶς ἤδη ἀττικίζοντι, βουλόμενος
ὡς ἐδόκει δὴ ἀπολύεσθαι. καὶ πρὸς αὐτοὺς
τὰς διαβολὰς παρεσκευάζετο πορεύεσθαι ἐ- ἀσπεν…
πὶ τὰς φοινίσσας ναῦς ἐς ἄσπενδον καὶ
τὸν λίχαν ξυμπορεύεσθαι ἐκέλευε. τῇ δὲ στρα-
τιᾷ προστάξειν ἔφη ταμὼν ἑαυτοῦ ὕπαρχον.
ὥστε τροφὴν ἐν ὅσῳ ἂν αὐτὸς ἀπῇ διδόναι.
λέγεται δὲ οὐ κατὰ ταὐτὸ οὐδὲ ῥάδιον εἰδέναι
τίνι γνώμῃ παρῆλθεν ἐς τὴν ἄσπενδον.
καὶ παρελθὼν οὐκ ἦγε τὰς ναῦς. ὅτι μὲν γὰρ
αἱ φοίνισσαι νῆες ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα

⸭ λαισποδίαν καὶ ἀριστοφῶντα καὶ μιλησίαν. οἳ ἐπειδὴ ἐγέ-
νοντο πλέοντες κατ' ἄργος τοὺς μὲν πρέσβεις

λ

καὶ ἑκατὸν μέχρι ἀσπένδου ἀφικόμενος, σαφὲς ἐστι·
διότι δ᾽ οὐκ ἦλθον πολλαχῆ εἰκάζεται. οἱ μὲν γὰρ
ἵνα διατρίβῃ. ἀπελθὼν ὥσπερ καὶ διενοήθη
τὰ τῶν πελοποννησίων· τροφὴν γοῦν οὐδὲν
βέλτιον. ἀλλὰ καὶ χεῖρον ὁ ταμὼς ᾧ προσετά
χθη παρεῖχεν. οἱ δὲ ἵνα τοὺς φοίνικας προα
γαγὼν ἐς τὴν ἄσπενδον ἐκχρηματίσαιτο ἀ
φεὶς· καὶ γὰρ ὣς αὐτοῖς οὐδὲν ἔμελλε χρήσεσθαι.
ἄλλοι δὲ ὡς καταβοῆς ἕνεκα τῆς ἐς λακεδαί
μονα, τὸ λέγεσθαι ὡς οὐκ ἀδικεῖ, ἀλλὰ καὶ
σαφῶς οἴχεται ἐπὶ τὰς ναῦς ἀληθῶς πεπλη
ρωμένας. ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ σαφέστατον εἶναι
οκ ακωχῆ· τριβῆς ἕνεκα καὶ ἀνακωχῆς τῶν ἑλληνικῶν
τὸ ναυτικὸν οὐκ ἀγαγεῖν. φθορᾶς μὲν ἐν ὅσῳ
παρῄει, ἐκεῖσε καὶ διέμελλεν. ἀνισώσεως
δὲ ὅπως μηδ᾽ ἑτέρους προσθέμενος ἰσχυρο
τέρους ποιήσῃ. ἐπεὶ εἴγε ἐβουλήθη διαπολε
μῆσαι, ἐπιφανὲς δήπου, οὐκ ἐνδοιαστῶς,
κομίσας γὰρ αὐτοῖς λακεδαιμονίοις τὴν νί
κην, κατὰ τὸ εἰκὸς ἔδωκεν. οἵ γε καὶ ἐν τῷ
παρόντι, ἀντιπάλως μᾶλλον ἢ ὑποδεεστέρως
τῷ ναυτικῷ ἀνθώρμουν. καταφωρᾶ δὲ μά
λιστα, καὶ ἣν εἶπε πρόφασιν οὐ κομίσας τὰς
ναῦς. ἔφη γὰρ αὐτοὺς ἐλάσσους ἢ ὅσας ὁ βα
σιλεὺς ἔταξε ξυλλεγῆναι. ὁ δὲ χάριν ἂν δήπου
ἐν τούτῳ μείζω ἔτι ἔσχεν. οὔτε ἀναλώσας πολ

λα τῶν βασιλέως, τά τε αὐτὰ ἀπ' ἐλασσόνων
πράξας· ἐς δ' οὖν τὴν ἄσπενδον. ἥτινι δὴ
γνώμῃ τισσαφέρνης ἀφικνεῖται. καὶ τοῖς
φοίνιξι ξυγγίγνεται. καὶ οἱ πελλοποννήσιοι ἔπεμ-
ψαν, ὡς ἐπὶ τὰς ναῦς κελεύσαντος αὐτοῦ, φί-
λιππον ἄνδρα λακεδαιμόνιον, δύο τριήρεσιν.
ἀλκιβιάδης δὲ ἐπειδὴ καὶ τὸν τισσαφέρ-
νην ᾔσθετο παριόντα ἐπὶ τῆς ἀσπένδου,
ἔπλει καὶ αὐτὸς λαβὼν τρισκαίδεκα ναῦς
ὑποσχόμενος τοῖς ἐν σάμῳ ἀσφαλῆ καὶ με-
γάλην χάριν. ἢ γὰρ αὐτὸς ἄξειν ἀθηναί-
οις τὰς φοινίσσας ναῦς, ἢ πελοποννησίους
κωλύσαι ἐλθεῖν. εἰδὼς ὡς εἰκὸς ἐκ πλείο-
νος τὴν τισσαφέρνους γνώμην. ὅτι οὐκ ἄ-
ξειν ἔμελλε. καὶ βουλόμενος αὐτὸν τοῖς πελλο-
ποννησίοις ἐς τὴν αὐτοῦ καὶ ἀθηναίων
φιλίαν ὡς μάλιστα διαβάλλειν. ὅπως μᾶλ-
λον δι' αὐτὸν σφίσιν ἀναγκάζοιτο προσχωρεῖν.
καὶ ὁ μὲν ἄρας εὐθὺ τῆς φασηλίδος καὶ εὐθὺ φασηλ... καύνο...
καύνου ἄνω τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο. οἱ δὲ ἐκ τῆς
σάμου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων πεμφθέντες
πρέσβεις, ἐπειδὴ ἀφικόμενοι ἐς τὰς ἀθή-
νας, ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ ἀλκιβιάδου.
ὡς κελεύει τε ἀντέχειν. καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι
τοῖς πολεμίοις. ἐλπίδας τε ὅτι πολλὰς ἔχει

κἀκεῖνο ὅτι τὸ στράτευμα διαλλάξειν· καὶ πελ
λοποννησίων περιέσεσθαι ἀχθομένους. καὶ
πρότερον τοὺς πολλοὺς τῶν μετεχόντων τῆς
ὀλιγαρχίας. καὶ ἡδέως ἂν ἀπαλλαγέντας πῃ
ἀσφαλῶς τοῦ πράγματος, πολλῷ δὴ μᾶλλ
ἐπέρρωσαν. καὶ ξυνίσταντό τε ἤδη. καὶ τὰ πρα
γματα διεμέμφοντο, ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν
πάνυ στρατηγῶν τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ. καὶ ἐν
ἀρχαῖς ὄντων. οἷον θηραμένην τε τὸν ἅγνωνος.
καὶ ἀριστοκράτην τὸν σκελίου, καὶ ἄλλους.
οἳ μετέσχον μὲν ἐν τοῖς πρώτοις τῶν πραγμάτων.
ἀδεῶς δὲ φοβούμενοι ὡς ἔφασαν τό τε ἐν τῇ σάμῳ στρά
τευμα. καὶ τὸν ἀλκιβιάδην. τούς τε ἐς τὴν
ἐσπεμπομ. λακεδαίμονα πρεσβευομένους, μή τι ἄνευ τῶν
πλειόνων κακὸν δράσωσι τὴν πόλιν. οὐ τὸ
ἀπαλλάξειν τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν, ἀλ
λὰ τοὺς πεντακισχιλίους ἔργῳ καὶ μὴ ὀνόματι
χρῆναι ἀποδεικνύναι. καὶ τὴν πολιτείαν ἰσαι
τέραν καθιστάναι. ἦν δὲ τοῦτο μὲν σχῆμα πο
εὐτῆς λιτικὸν τοῦ λόγου αὐτοῦ, κατ᾽ ἰδίας δὲ φιλο
τιμίας, οἱ πολλοὶ αὐτῶν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ
προσέκειντο. ἐν ᾧ ~~καρ~~ περ καὶ μάλιστα ὀλιγαρ
χία ἐκ δημοκρατίας γενομένη ἀπόλλυται.
πάντες γὰρ αὐθημερὸν ἀξιοῦσιν, οὐχ ὅπως
ἴσοι ἀλλὰ καὶ πολὺ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος

εἶναι ἐκ δημοκρατίας αἱρέσεως γιγνομένης, ῥᾷ
ον τὰ ἀποβαίνοντα, ὡς οὐκ ἀπὸ τῶν ὁμοίων
ἐλασσούμενός τις φέρει. σαφέστατα δ' αὐτοὺς
ἐπῆρε τὰ ἐν τῇ σάμῳ τοῦ ἀλκιβιάδου, ἰσχυ
ρὰ ὄντα. καὶ ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἐδόκει μόνιμον τὸ μόνιμον
τῆς ὀλιγαρχίας ἔσεσθαι. ἠγωνίζετο οὖν εἷς ἕκα
στος ὑπερπολλῶν αὐτὸς πρῶτος πρωτοστάτης, πρῶτος στάτης
τοῦ δήμου γενέσθαι. οἱ δὲ τῶν τετρακοσίων, μά
λιστα ἐναντίοι ὄντες τῷ τοιούτῳ εἴδῃ. καὶ προε εἴδει
στῶτες φρύνιχός τε. ὃς καὶ στρατηγήσας ἐν τῇ σά
μῳ τῷ ἀλκιβιάδῃ τότε διηνέχθη. καὶ ἀρίσταρ
χος ἀνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ ἐκ πλείστου ἐναν
τίος τῷ δήμῳ, καὶ πείσανδρος, καὶ ἀντιφῶν.
καὶ ἄλλοι οἱ δυνατώτατοι πρότερόν τε, ἐπεὶ τάχιστα
κατέστησαν. καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐν τῇ σάμου σφῶν
ἐς δημοκρατίαν ἀπέστη, πρέσβεις τε ἀπέ
στελλον σφῶν ἐς τὴν λακεδαίμονα καὶ τὴν
ὀλιγαρχίαν προυθυμοῦντο. καὶ τὸ ἐν τῇ ἠετιω
νείᾳ καλουμένῃ, τεῖχος ἐποιοῦντο, πολλῷ τε
μᾶλλον ἔτι ἐπειδὴ καὶ οἱ ἐκ τῆς σάμου πρέσ
βεις σφῶν ἦλθον, ὁρῶντες τούς τε πολλοὺς
καὶ σφῶν τοὺς δοκοῦντας πρότερον πιστοὺς εἶ
ναι μεταβαλλομένους. καὶ ἀπέστειλεν μὲν
ἀντιφῶντα καὶ φρύνιχον καὶ ἄλλους δέκα
κατὰ τάχος. φοβούμενοι καὶ τὰ αὐτοῦ καὶ
τὰ ἐκ τῆς σάμου. ἐπιστείλαντες παντὶ τρό πω

ὅστις καὶ ὁπωσοῦν ἀνεκτῶς ξυναλλαγῆναι πρὸς
τοὺς λακεδαιμονίους, ᾠκοδόμουν δὲ ἔτι προ
θυμότερον τὸ ἐν τῇ ἠετιωνείᾳ τεῖχος. ἦν δὲ τοῦ
τείχους ἡ γνώμη αὕτη ὡς ἔφη θηραμένης,
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. οὐχ ἵνα τὰ ἐν τῇ σάμῳ ἢν βίᾳ
ἐπιπλέωσι μὴ δέξωνται ἐς τὸν πειραιᾶ. ἀλλ'
ιχη. ἵνα τοὺς πολεμίους μᾶλλον ὅταν βούλωνται.
καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ δέξωνται. χηλὴ γάρ ἐστι
τοῦ πειραιῶς, ἡ ἠετιωνεία καὶ παρ' αὐτὴν
εὐθὺς εὐθὺς ὁ ἐπίπλους ἐστίν. ἐτειχίζετο
οὖν οὕτω ξὺν τῷ πρότερον πρὸς ἤπειρον ὑ
πάρχοντι τείχει. ὥστε καθεζομένων ἐς αὐ
τὸν ἀνθρώπων ὀλίγων ἄρχειν τοῦ γε ἔσπλου, ἐπ' αὐ
τὸν γὰρ τὸν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ λιμένος στε
νοῦ ὄντος. τὸν ἕτερον πύργον ἐτελεύτα. τό τε
παλαιὸν τὸ πρὸς ἤπειρον, καὶ τὸ καινὸν
τὸ ἐντὸς τείχους τειχιζόμενον πρὸς θαλασ
σαν. διῳκοδόμησαν καὶ στοάν. ἥπερ ἦν με
γίστη. καὶ ἐγγύτατα τούτου εὐθὺς ἐχομένη ἐν τῷ
πειραιεῖ. καὶ ἦρχον αὐτοὶ αὐτῆς. ἐς ἣν καὶ τὸν
σῖτον ἠνάγκαζον πάντας, τὸν ὑπάρχοντα
τέ, καὶ τὸν ἐπιπλέοντα ἐξαιρεῖσθαι. καὶ ἐντεῦθεν
προαιροῦντας πωλεῖν. ταῦτ' οὖν ἐκ πλείονος
χρόνου ὁ θηραμένης διεθρόει. καὶ ἐπειδὴ οἱ
ἐκ τῆς λακεδαίμονος πρέσβεις.
οὐδὲν πράξαντες ἀνεχώρησαν ξυμβατικὸν

φάσκων κινδυνεύσειν τὸ τεῖχος τοῦτο. καὶ τὴν
πόλιν διαφθεῖραι. ἅμα γὰρ καὶ ἐκ τῆς πελ
λοποννήσου ἐτύγχανον εὐβοέων ἐπικαλουμέ
νων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον, δύο καὶ τεσ
σαράκοντα νῆες. ὧν ἦσαν καὶ ἐκ τάραντος.
καὶ ἐκ λοκρῶν ἰταλιώτιδες. καὶ σικελικαί τινες
ὁρμοῦσαι ἤδη ἐπὶ τῆς λακωνικῆς. καὶ παρε
σκευαζόμεναι τὸν ἐς τὴν εὔβοιαν πλοῦν. ἦρ
χε δ᾽ αὐτῶν ἡγησανδρίδας ἡγησάνδρου σπαρ
τιάτης. ἃς ἔφη θηραμένης, οὐκ εὐβοίᾳ μᾶλ
λον, ἢ τοῖς τειχίζουσι τὴν ἠετιωνείαν προσ
πλεῖν. καὶ εἰ μή τις ἤδη φυλάξεται λήσειν δι
αφθαρέντας. ἦν δέ τι καὶ τοιοῦτον ἀπὸ τῶν
τὴν κατηγορίαν ἐχόντων. καὶ πάνυ διαβόλι
μον ὂν τοῦ λόγου. ἐκεῖνοι γὰρ μάλιστα μὲν ἐβού
λοντο ὀλιγαρχούμενοι ἄρχειν καὶ τῶν ξυμμάχ.
εἰ δὲ μή, τάς τε ναῦς καὶ τὰ τείχη ἔχοντες
αὐτονομεῖσθαι, ἐξειργόμενοι καὶ τοῦτο, μὴ
οὖν ὑπὸ δήμου τε αὖθις γενομένου αὐτοὶ
πρὸ τῶν ἄλλων μάλιστα διαφθαρῆναι. ἀλλὰ
καὶ τοὺς πολεμίους ἐσαγαγόμενοι ἄνευ τειχῶν
καὶ ξυμμάχων νεῶν ξυμβῆναι. καὶ ὁπωσοῦν
τὰ τῆς πόλεως ἔχειν. εἰ τοῖς γε σώμασιν σφ
ῶν ἄδεια ἔσται. διόπερ καὶ τὸ τεῖχος τοῦτο. καὶ πυ
λίδας ἔχον ἐσόδους ἐπεισαγωγὰς τῶν
πολεμίων. ἐτείχιζόν τε προθύμως. καὶ
φθῆναι ἐβούλοντο ἐξεργασάμενοι πρότερον.

μὲν οὖν κατ' ὀλίγους τε καὶ κρύφα μᾶλλον τὰ
λεγόμενα ἦν. ἐπειδὴ δὲ ὅ τε φρύνιχος ἥκων
ἐκ τῆς ἐς λακεδαίμονα πρεσβείας πληγεὶς
ἀνδρῶν
ὑπὸ ἀνδρὸς τῶν περιπόλων τινὸς, ἐξ ἐπιβου
λῆς ἐν τῇ ἀγορᾷ πληθούσῃ, καὶ οὐ πολὺ
ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου ἀπελθὼν ἀπέθανε
παραχρῆμα. καὶ ὁ μὲν πατάξας διέφυγεν.
ὁ δὲ ξυνεργὸς ἀργεῖος ἄνος ληφθεὶς καὶ βα
σανιζόμενος ὑπὸ τῶν τετρακοσίων οὐδενὸς
ὄνομα τοῦ κελεύσαντος εἶπεν οὐδὲ ἄλλο τι ἢ
ὅτι εἰδείη πολλοὺς ἀνους καὶ ἐς τοῦ περιπο
λάρχου. καὶ ἄλλοσε κατ' οἰκίας ξυνιόντας.
τότε δὴ οὐδενὸς γεγενημένου ἀπ' αὐτοῦ νεω
τέρου. καὶ ὁ θηραμένης ἤδη θρασύτερον
καὶ ἀριστοκράτης. καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν τετρα
κοσίων αὐτῶν καὶ τῶν ἔξωθεν ἦσαν ὁμογνώμο
νες ᾔεσαν ἐπὶ τὰ πράγματα. ἅμα γὰρ καὶ
ἀπὸ τῆς λακεδαιμονίας νῆες ἤδη περι
πεπλευκυῖαι καὶ ὁρμισάμεναι ἐς τὴν
ἐπίδαυρον, τὴν αἴγιναν καταδεδραμήκεσαν.
καὶ οὐκ ἔφη ὁ θηραμένης εἰκὸς εἶναι
ἐπ' εὔβοιαν πλεούσας αὐτὰς εἰς αἴγιναν κατα
κολπίσαι. καὶ πάλιν ἐν ἐπιδαύρῳ ὁρμεῖν.
εἰ μὴ παρακληθεῖσαι ἥκοιεν. ἐφ' οἷς περ καὶ
αὐτὸς ἀεὶ κατηγόρει. οὐκέτι οὖν οἷόν τε εἶναι
ἡσυχάζειν. τέλος δὲ πολλῶν καὶ στασιωτικῶν

λόγων

λόγων. καὶ ὑποπτων προσγενομένων, καὶ ἔργω ἤδη
ἥπτοντο τῶν πραγμάτων. οἱ γὰρ ἐν τῷ πειραιεῖ τὸ τῆς
ἠετιωνείας τεῖχος ὁπλῖται. οἰκοδομοῦντες, ἐν οἷς καὶ
ἀριστοκράτης ἦν ταξιαρχῶν. καὶ τὴν ἑαυτοῦ φυλὴν
ἔχων, ξυλλαμβάνουσιν ἀλεξικλέα, στρατηγὸν ὄντα ἐκ
τῆς ὀλιγαρχίας. καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἑταίρους τε-
τραμμένον, καὶ ἐς οἰκίαν ἀγαγόντες εἷρξαν. ξυνε-
πελάβοντο δὲ ἅμα αὐτοῖς καὶ ἄλλοι καὶ ἑρμῶν
τῶν περιπόλων τῶν μουνυχίας τεταγμένων ἄρχων. περι π
τὸ δὲ μέγιστον, τῶν ὁπλιτῶν τὸ στίφος ταῦτα ἐβού- στίφος
λετο. ὡς δὲ ἐσηγγέλθη τοῖς τετρακοσίοις. ἔτυχον δὲ
ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ξυγκαθήμενοι, εὐθὺς πλὴν ὅσοις
μὴ βουλομένοις, ταῦτα ἦν, ἕτοιμοι ἦσαν εἰς τὰ ὅ-
πλα ἰέναι. καὶ τῷ θηραμένει καὶ τοῖς μετ᾽ αὐτοῦ
ἠπείλουν. ὁ δὲ ἀπολογούμενος ἑτοῖμος ἔφη
εἶναι ξυναφαιρησόμενος ἰέναι ἤδη. καὶ παραλα-
βὼν ἕνα τῶν στρατηγῶν ὃς ἦν αὐτῷ ὁμογνώμων ἀστ...
ἐχώρει εἰς τὸν πειραιᾶ, ἐβοήθει δὲ καὶ ἀρίσταρχος
καὶ τῶν ἱππέων νεανίσκοι. ἦν δὲ θόρυβος,
πολὺς καὶ ἐκπληκτικός. οἵ τε γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἤδη
ᾤοντο τόν τε πειραιᾶ κατειλῆφθαι. καὶ τὸ ξυνει-
λημμένον τεθνάναι. οἵ τε ἐν τῷ πειραιεῖ τοὺς
ἐκ τοῦ ἄστεος, ὅσον οὐκ ἔτι σφᾶς παρεῖναι, μόλις
δὲ τῶν τε πρεσβυτέρων διακωλυόντων τοὺς ἐν τῷ
ἄστει διαθέοντας. καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα φερομένους.
καὶ θουκυδίδου τοῦ φαρσαλίου, τοῦ προξένου τῆς
πόλεως παρόντος. καὶ προθύμως ἐμποδὼν

τε ἑκάστοις πιπτομένου καὶ ἐπιβοωμένου. μὴ ἐφε-
δρευόντων τῶν ἐγγὺς τῶν πολεμίων ἀπολέσαι τὴν
πατρίδα. ἡσύχασάν τε καὶ σφῶν αὐτῶν ἀπέσχοντο.
καὶ ὁ μὲν θηραμένης ἐλθὼν ἐς τὸν πειραιᾶ. ἦν
δὲ καὶ αὐτοῖς στρατηγὸς ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκα, ὠρ- (ἢ ἀπὸ βοῆς ὀργίζετο.)
γίζετο τοῖς ὁπλίταις. ὁ δὲ ἀρίσταρχος καὶ οἱ ἐναντίοι
τῷ πλήθει ἐχαλέπαινον. οἱ δὲ ὁπλῖται ὁμόσε
τε ἐχώρουν οἱ πλεῖστοι τῷ ἔργῳ καὶ οὐ μετεμέλοντο.
καὶ τὸν θηραμένην ἠρώτων εἰ δοκεῖ αὐτῷ ἐπ᾽ ἀ-
γαθῷ τὸ τεῖχος οἰκοδομεῖσθαι. καὶ εἰ ἄμεινον
εἶναι καθαιρεθέν. ὁ δὲ εἶπεν καὶ ἐκείνοις δοκεῖ
καθαιρεῖν καὶ αὐτῷ ἔφη ξυνδοκεῖν. καὶ ἐντεῦθεν
εὐθὺς ἀναβάντες. οἵ τε ὁπλῖται καὶ πολλοὶ τῶν
ἐκ τοῦ πειραιῶς ἀνθρώπων. κατέσκαπτον τὸ τείχισμα,
ἦν δὲ πρὸς τὸν ὄχλον ἡ παράκλησις ὡς χρή. ὅσ-
τις τοὺς πεντακισχιλίους βούλεται ἄρχειν ἀντὶ τῶν
τετρακοσίων. ἰέναι ἐπὶ τὸ ἔργον. ἐπεκρύπτοντο
γὰρ ὅμως ἔτι τῶν πεντακισχιλίων τῷ ὀνόματι μὴ
ἄντικρυς δῆμον ὅστις βούλεται ἄρχειν ὀνομάζειν,
φοβούμενοι μὴ τῷ ὄντι ὦσι. καὶ πρός τινα εἰπών
τίς τι, ἀγνοίᾳ σφαλῇ. καὶ οἱ τετρακόσιοι διὰ
τοῦτο οὐκ ἤθελον τοὺς πεντακισχιλίους, οὔτε εἶναι.
οὔτε μὴ ὄντας δήλους εἶναι. τὸ μὲν καταστῆσαι
μετόχους τοσούτους, ἄντικρυς ἂν δῆμον ἡγούμενοι.
τὸ δ᾽ αὖ ἀφανὲς φόβον ἐς ἀλλήλους παρέξειν.
τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ, οἱ μὲν τετρακόσιοι ἐς τὸ βουλευτήρι-

ὅμως. καὶ τεθορυβημένοι ξυνελέγοντο. οἱ δ' ἐν τῷ πει-
ραιεῖ ὁπλῖται, τόν τε ἀλεξικλέα, ὃν ξυνέλαβον ἀφέν-
τες, καὶ τὸ τείχισμα καθελόντες ἐς τὸ πρὸς τῇ
μουνυχίᾳ διονυσιακὸν θέατρον ἐλθόντες. καὶ θέ- διονυσιακὸν θέατρον
μενοι τὰ ὅπλα ἐξεκλησίασάν τε καὶ δόξαν αὐτοῖς
εὐθὺς ἐχώρουν ἐς τὸ ἄστυ. καὶ ἔθεντο αὐτοῦ ἐν
τῷ ἀνακείῳ τὰ ὅπλα. ἐλθόντες δὲ ἀπὸ τῶν τετρα- ἀνακεῖον
κοσίων τινὲς ᾑρημένοι πρὸς αὐτούς, ἀνὴρ ἀνδρὶ διε-
λέγοντό τε καὶ ἔπειθον· ὡς εἴδοιεν ἀνθρώπους ἐπιεικεῖς,
αὐτούς τε ἡσυχάζειν καὶ τοὺς ἄλλους παρακατέχειν. ἔχειν
λέγοντες τούς τε πεντακισχιλίους ἀποφανεῖν. καὶ
ἐκ τούτων ἐν μέρει ᾗ ἂν τοῖς πεντακισχιλίοις
δοκῇ, τοὺς τετρακοσίους ἔσεσθαι. τέως δὲ τὴν
πόλιν μηδενὶ τρόπῳ διαφθείρειν. μηδ' ἐς τοὺς
πολεμίους ἀνῶσαι. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ὁπλι-
τῶν ἀπὸ πολλῶν καὶ πρὸς πολλοὺς λόγων γι-
γνομένων ἠπιώτερον ἦν ἢ πρότερον. καὶ ἐφοβεῖ-
το μάλιστα περὶ τοῦ παντὸς πολιτικοῦ. ξυνεχώ-
ρησάν τε ὥστε ἐς ἡμέραν ῥητὴν ἐκκλησίαν ποιῆ-
σαι ἐκ τοῦ διονύσου περὶ ὁμονοίας. ἐπειδὴ δὲ
ἐπῆλθεν ἡ ἐν διονύσου ἐκκλησία καὶ ὅσον οὐ
συνειλεγμέναι ἦσαν, ἀγγέλλονται αἱ δύο καὶ τεσ-
σαράκοντα νῆες καὶ ὁ ἡγησανδρίδας ἀπὸ τῶν με-
γάρων τὴν σαλαμῖνα παραπλεῖν. καὶ πᾶς τις
τῶν ὁπλιτῶν αὐτὸ τοῦτο ἐνόμιζεν εἶναι τὸ πάλαι
λεγόμενον ὑπὸ θηραμένους καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ

ὡς ἐς τὸ τείχισμα ἔπλεον αἱ νῆες, καὶ χρησίμως ἐδό
κει καταπεπτωκέναι. ὁ δὲ ἡγησανδρίδας, τάχα μέν τι
ἀπὸ ξυγκειμένου λόγου περί τε τὴν ἐπίδαυρον. καὶ
ταύτῃ ἀνεστρέφετο. εἰκὸς δὲ αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν πα
ρόντα στασιασμὸν τῶν ἀθηναίων, δι' ἐλπίδος ὡς
κἂν ἐς δέον παραγένοιτο ταύτῃ ἀνέχειν. οἱ δ' αὖ ἀθηναῖ
οι ὡς ἠγγέλθη αὐτοῖς εὐθὺς δρόμῳ ἐς τὸν πειραιᾶ
πανδημεὶ ἀνεχώρουν. ὡς τοῦ ἰδίου πολέμου μείζονος
ἢ ἀπὸ τῶν πολεμίων οὐχ ἑκὰς ἀλλὰ πρὸς τῷ λιμέ
νι ὄντος. καὶ οἱ μὲν ἐς τὰς παρούσας ναῦς ἐσέβαι
νον. οἱ δ' ἄλλας καθεῖλκον. οἱ δέ τινες ἐπὶ τὰ τεί
χη καὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος παρεβοήθουν. αἱ δὲ τῶν
πελλοποννησίων νῆες παραπλεύσασαι καὶ περι
βαλοῦσαι σούνιον, ὁρμίζονται μεταξὺ θουρίκου τε
καὶ πρασείων. ὕστερον δὲ ἀφικνοῦνται ἐς ὠρωπ(όν).
ἀθηναῖοι δὲ κατὰ τάχος. καὶ ἀξυγκροτήτοις πλη
ρώμασιν ἀναγκασθέντες χρήσασθαι, οἷα πόλεως
στασιαζούσης, καὶ περὶ τοῦ μεγίστου βουλόμενοι ἐν
τάχει βοηθῆσαι, εὔβοια γὰρ αὐτῆς ἀποκεκλῃμέ
νης τῆς ἀττικῆς πάντα ἦν, πέμπουσι τιμόχαριν
στρατηγὸν. καὶ ναῦς ἐς ἐρετρίαν. ὧν ἀφικομένων
ξὺν ταῖς πρότερον ἐν εὐβοίᾳ οὔσαις ἓξ καὶ τριάκοντα
ἐγένοντο, καὶ εὐθὺς ναυμαχεῖν ἠναγκάζοντο. ὁ
γὰρ ἡγησανδρίδας ἀριστοποιησάμενος ἐκ τοῦ ὠ
ρωποῦ ἀνήγαγε τὰς ναῦς. διέχει δὲ μάλιστα ὁ ὠ
ρωπὸς τῆς τῶν ἐρετριέων πόλεως θαλάσσης

μέτρον ἑξήκοντα σταδίους. ὡς οὖν ἐπέπλει εὐθὺς
ἐπλήρουν καὶ οἱ ἀθηναῖοι τὰς ναῦς. οἰόμενοι
σφίσι παρὰ ταῖς ναυσὶ τοὺς στρατιώτας εἶναι. οἱ
δὲ ἔτυχον, οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄριστον ἐπισιτιζόμενοι. ἐπισιτιζό
οὐδὲν γὰρ ἐπωλεῖτο ἀπὸ προνοίας τῶν ἐρετριέων.
ἀλλὰ ἐκ τῶν ἐπ' ἔσχατα τοῦ ἄστεως οἰκιῶν, ὅπως σχο
λῇ πληρουμένων φθάσειαν οἱ πολέμιοι προσ
πεσόντες. καὶ ἐξαναγκάσειαν τοὺς ἀθηναίους
οὕτως ὅπως τύχοιεν ἀνάγεσθαι. σημεῖον δὲ αὐ
τοῖς ἐς τὸν ὠρωπὸν, ἐκ τῆς ἐρετρίας ὁπότε χρὴ ἀνά
γεσθαι ἤρθη. διὰ ταύτης δὴ παρασκευῆς οἱ
ἀθηναῖοι ἀναγόμενοι καὶ ναυμαχήσαντες ὑπὲρ
τοῦ λιμένος τῶν ἐρετριέων ὀλίγον μέν τινα χρόνον, οἱ
ὅμως καὶ ἀντέσχον. ἔπειτα ἐς φυγὴν τραπόμενοι
καταδιώκονται ἐς τὴν γῆν. καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν
πρὸς τὴν πόλιν τῶν ἐρετριέων ὡς φιλίαν κατα
φεύγουσι χαλεπώτατα ἔπραξαν φονευόμενοι ὑπ'
αὐτῶν. οἱ δὲ ἐς τὸ ἐπιτείχισμα τὸ ἐν τῇ ἐρετρίᾳ
ὃ εἶχον αὐτοὶ περιγίγνονται. καὶ ὅσαι ἐς χαλκίδα
ἀφικνοῦνται τῶν νεῶν. λαβόντες δὲ οἱ πελο
ποννήσιοι δύο καὶ εἴκοσι ναῦς τῶν ἀθηναίων
καὶ ἄνδρας, τοὺς μὲν ἀποκτείναντες τοὺς δὲ
ζωγρήσαντες ÷ ἔπλευσαν ὠρεοῦ. ταύτην δὲ οἱ αὐ ὠρεοσ
τοὶ ἀθηναῖοι εἶχον, καὶ τἄλλα τὰ περὶ αὐτὴν
καθίσταντο. τοῖς δὲ ἀθηναίοις ὡς ἦλθε
τὰ περὶ τὴν εὔβοιαν γεγενημένα, ἔκπληξις
μεγίστη δὴ τῶν πρὶν παρέστη. οὔτε γὰρ ἡ ἐν

÷ τροπαῖον ἔστησαν. καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον εὔβοιάν τε
ἅπασαν ἀποστήσαντες

Λ

τὴν σικελίαν καίπερ μεγάλη τότε δόξασα εἶναι.
οὔτε ἄλλο οὐδέν πω οὕτως ἐφόβησεν. ὅπου γὰρ
στρατοπέδου τε τοῦ ἐν σάμῳ ἀφεστηκότος, ἄλλων
τε νεῶν οὐκ οὐσῶν οὐδὲ τῶν ἐσβησομένων, αὐ-
ράτω τῶν τε στασιαζόντων, καὶ ἄδηλον ὂν ὁπότε σφί-
σιν αὐτοῖς ξυρράξουσι, τοσαύτη ἡ ξυμφορὰ
ἐπεγεγένητο. ἐν ᾗ ναῦς τε, καὶ τὸ μέγιστον εὔβοιαν
ἀπολωλέκεσαν. ἐξ ἧς πλείω ἢ τῆς ἀττικῆς
ὠφελοῦντο πῶς, οὐκ εἰκότως ἠθύμουν. μάλι-
στα δ' αὐτοὺς καὶ δι' ἐγγυτάτου ἐθορύβει. εἰ οἱ πο-
λέμιοι τολμήσουσι νενικηκότες εὐθὺς σφῶν
ἐπὶ τὸν πειραιᾶ ἔρημον ὄντα νεῶν πλεῖν. καὶ
ὅσον οὐκ ἤδη ἐνόμιζον αὐτοὺς παρεῖναι. ὅπερ
ἂν εἰ τολμηρότεροι ἦσαν, ῥαδίως ἂν ἐποίησαν.
ησαν καὶ διέστησαν ἂν ἔτι μᾶλλον τὴν πόλιν: εἰ ἐ-
πολιόρκουν μένοντες. καὶ τὰς ἀπ' ἰωνίας ναῦς
ἠνάγκασαν ἂν καίπερ πολεμίους οὔσας τῇ
ὀλιγαρχίᾳ τοῖς σφετέροις οἰκείοις, καὶ τῇ ξυμ-
πάσῃ πόλει βοηθῆσαι. καὶ ἐν τούτῳ ἑλλήσ-
ποντός τε ἂν ἦν αὐτοῖς καὶ ἰωνία καὶ αἱ νῆ-
σοι. καὶ τὰ μέχρι εὐβοίας, καὶ ὡς εἰπεῖν ἡ ἀθη-
ναίων ἀρχὴ πᾶσα. ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ λακεδαιμό-
νιοι ἀθηναίοις, πάντων δὲ ξυμφορώτατοι
προσπολεμῆσαι ἐγένοντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις
πολλοῖς. διάφοροι γὰρ ὄντες πλεῖστον τὸν τρό-
βραδεῖς. πον. οἱ μὲν ὀξεῖς. οἱ δὲ κραδεῖς. καὶ οἱ μὲν

ἐπιχειρηταί. οἱ δὲ ἀτολμότεροι. ἄλλως τε καὶ ναυτικῇ
ἀρχῇ, πλεῖστα ὠφέλουν. ἔδειξαν δὲ οἱ συρακούσιοι
μάλιστα μὲν ὁμοιότροποι γενόμενοι, ἄριστα καὶ
προσεπολέμησαν. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς ἠγγελμένοις
οἱ ἀθηναῖοι ναῦς τε εἴκοσιν ὅμως ἐπλήρουν. καὶ
ἐκκλησίαν συνέλεγον. μίαν μὲν εὐθὺς τότε πρῶ
τον ἐς τὴν πύκνα καλουμένην. οὗπερ καὶ ἄλ πνύκ
λοτε εἰώθεσαν ἐν ᾗπερ καὶ τοὺς τετρακοσίους κατα
παύσαντες τοῖς πεντακισχιλίοις ἐψηφίσαντο τὰ
πράγματα παραδοῦναι. εἶναι δὲ αὐτῶν ὁπόσοι
ὅπλα παρέχονται. καὶ μισθὸν μηδένα φέρειν μη
δεμιᾷ ἀρχῇ. εἰ δὲ μή. ἐπάρατον ἐποιήσαντο. ἐγί
γνοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον πυκναὶ ἐκκλησίαι, ἀφ'
ὧν καὶ νομοθέτας, καὶ τὰ ἄλλα ἐψηφίσαντο ἐς
τὴν πολιτείαν. καὶ οὐχ ἥκιστα δὴ τὸν πρῶτον χρόν,
ἐπί γε ἐμοῦ ἀθηναῖοι φαίνονται εὖ πολιτεύσαντες.
μετρία γὰρ ἥ τε ἐς τοὺς ὀλίγους, καὶ ἐς τοὺς πολλοὺς
σύγκρασις ἐγένετο. καὶ ἐκ πονηρῶν τῶν πραγμάτ συγκρ
γενομένων, τοῦτο πρῶτον ἀνήνεγκε τὴν πόλιν.
ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἀλκιβιάδην, καὶ ἄλλους μετ'
αὐτοῦ κατιέναι. καὶ παρά τε ἐκεῖνον. καὶ παρὰ τὸ
ἐν σάμῳ στρατόπεδον πέμψαντες, διεκελεύοντο
ἀνθάπτεσθαι τῶν πραγμάτων. Ἐν δὲ τῇ μετα
βολῇ ταύτῃ εὐθὺς οἱ περὶ τὸν πίσανδρον. καὶ ἀλε
ξικλέα, καὶ ὅσοι ἦσαν τῆς ὀλιγαρχίας μάλιστα ὑ
πεξέρχονται ἐς τὴν δεκέλειαν. ἀρίσταρχος δὲ αὐτὸς

μόνος. ἔτυχε γὰρ καὶ στρατηγῶν λαβὼν κατὰ τάχος
τοξότας τινὰς τοὺς βαρβαρωτάτους ἐχώρει πρὸς τὴν
οἰνόην. ἦν δὲ ἀθηναίων ἐν μεθορίοις τῆς βοι
ωτίας τεῖχος. ἐπολιόρκουν δ᾽αὐτὸ διὰ ξυμφορὰν
σφίσιν ἐκ τῆς οἰνόης γιγνομένην ἀνδρῶν ἐκ δε
κελείας ἀναχωρούντων διαφθορᾶς οἱ κορίνθιοι
ἐθελοντηδὸν προσκαλέσαντες τοὺς βοιωτούς. κοι
νολογησάμενος οὖν αὐτοῖς ὁ ἀρίσταρχος ἀπατᾷ τοὺς
ἐν τῇ οἰνόῃ: λέγων ὡς καὶ οἱ ἐν τῇ πόλει τἆλλα ξυμ
βεβήκασι λακεδαιμονίοις. κἀκείνους δεῖ βοιωτοῖς
τὸ χωρίον παραδοῦναι. ἐπὶ τούτοις γὰρ ξυμβεβάσθαι.
οἱ δὲ πιστεύσαντες ὡς ἀνδρὶ στρατηγῷ, καὶ οὐκ εἰδότες
οὐδὲν διὰ τὸ πολιορκεῖσθαι, ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται.
τούτῳ μὲν τῷ τρόπῳ. οἰνόην τε ληφθεῖσαν βοιωτοὶ
κατέλαβον, καὶ ἡ ἐν ταῖς ἀθήναις ὀλιγαρχία καὶ
στάσις ἐπαύσατο. ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ
θέρους τούτου. καὶ οἱ ἐν τῇ μιλήτῳ πελλοποννήσιοι
ὡς τροφήν τε οὐδεὶς ἐδίδου τῶν ὑπὸ τισσαφέρ
νους, τότε ὅτε ἐπὶ τὴν ἄσπενδον παρῄει, προστα
χθέντων καὶ αἱ φοίνισσαι νῆες. οὐδὲ ὁ τισσαφέρ
νης τέως που ἥκων, ὅτε φίλιππος ὁ ξυμπεμφθεὶς
ὁ ξυμπεμφθεὶς αὐτῷ ἐπεστάλκει μινδάρῳ τῷ
ναυάρχῳ. καὶ ἄλλος ἱπποκράτης, ἀνὴρ σπαρτιά
της καὶ ὢν ἐν φασήλιδι. ὅτι οὔτε αἱ νῆες παρέσοι
ντο. πάντα τε ἀδικοῖντο ὑπὸ τισσαφέρνους.
φαρνάβαζός τε ἐπεκαλεῖτο αὐτούς. καὶ ἦν

πρόθυμος κομίσας τὰς ναῦς καὶ αὐτὸς τὰς λοι-
πὰς ἐν ταῖς πόλεσι τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς ἀποστῆσαι τῶν
ἀθηναίων· ὥσπερ καὶ ὁ τισσαφέρνης ἐλπί-
ζων πλέον τι σχήσειν ἀπ' αὐτοῦ. οὕτω δὴ ὁ μίνδαρος
πολλῷ κόσμῳ καὶ ἀπὸ παραγγέλματος αἰφνι-
δίου, ὅπως λάθοι τοὺς ἐν σάμῳ. ἄρας ἀπὸ
τῆς μιλήτου ναυσὶ τρισὶ καὶ ἑβδομήκοντα ἔπλει,
ἐπὶ τὸν ἑλλήσποντον. πρότερον δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει
τῷδε. ἑκκαίδεκα ἐς αὐτὸν νῆες ἐσέπλευσαν.
καὶ τῆς χερρονήσου τι μέρος κατέδραμον. χειμα-
σθεὶς δ' ἀνέμῳ, καὶ ἀναγκασθεὶς καταίρει ἐς
τὴν ἴκαρον. καὶ μείνας ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἀπλοίας · κα
πέντε ἢ ἓξ ἡμέρας ἀφικνεῖται ἐς τὴν χίον. ὁ δὲ
θράσυλλος ἐκ τῆς σάμου, ἐπειδὴ ἐπύθετο αὐ-
τὸν ἐκ τῆς μιλήτου ἀπηρκότα, ἔπλει καὶ αὐτὸς
ναυσὶ πέντε καὶ πεντήκοντα ἐπειγόμενος μὴ
φθάσῃ ἐς τὸν ἑλλήσποντον ἐσπλεύσας. αἰ-
σθόμενος δὲ ὅτι ἐν τῇ χίῳ εἴη, καὶ νομίσας αὐτὸν
καθέξειν αὐτοῦ σκοποὺς μὲν κατεστήσατο καὶ
ἐν τῇ λέσβῳ. καὶ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ. εἰ ἄρα
ποι κινοῖντο αἱ νῆες ὅπως μὴ λάθοιεν. αὐτὸς
δὲ ἐς τὴν μήθυμναν παραπλεύσας ἄλφι-
τά τε καὶ τἆλλα ἐπιτήδεια παρασκευάζειν ἐκέ-
λευσεν· ὡς ἢν πλείων χρόνος γίγνηται ἐκ τῆς λέσ-
βου τοὺς ἐπίπλους τῇ χίῳ ποιησόμενος. ἅμα
δέ· ἔρεσος γὰρ τῆς λέσβου ~~τοὺς ἐπίπλους~~ ἀφει- ερ
στήκει, ἐβούλετο ἐπ' αὐτὴν πλεύσας εἰ δύναιτο

ἐαχανδῆτες

τὸν
οὐκ ἂν οἰόμενοι σφᾶς λαθεῖν τὴν παράπλουν τῶν πολεμίων
νεῶν, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἡσυχίαν τειχομαχοῦντες ὡς ᾔσθοντο
εὐθὺς ἀπολιπόντες τὴν ἔρεσον κατὰ τάχος ἐβοήθουν
ἐς τὸν ἑλλήσποντον, καὶ δύο τε ναῦς τῶν πελοποννησί-
ων αἱροῦσιν. αἳ πρὸς τὸ πέλαγος τότε θρασύτερον ἐν τῇ διώ-
ξει ἀπάρασαι περιέπεσον αὐτοῖς. καὶ ἡμέρᾳ ὕστερον ἀφι-
κόμενοι, ὁρμίζονται ἐς τὸν ἐλαιοῦντα. καὶ τὰς ἐκ τῆς ἴμ-
βρου ὅσαι κατέφυγον κομίζονται. καὶ ἐς τὴν ναυμαχί-
αν πέντε ἡμέρας παρεσκευάζοντο. μετὰ δὲ τοῦτο ἐναυμά-
χουν τρόπῳ τοιῷδε. οἱ ἀθηναῖοι παρέπλεον ἐπὶ κέ-
ρως ταξάμενοι παρ' αὐτὴν τὴν γῆν ἐπὶ τῆς σηστοῦ.
αἱ δὲ πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐκ τῆς ἀβύδου ἀντανῆ-
γον καὶ αὐτοί. καὶ ὡς ἔγνωσαν ναυμαχήσοντες, παρέτει-
νον τὸ κέρας. οἱ μὲν ἀθηναῖοι, παρὰ τὴν χερσόνησον.
ἀρξάμενοι ἀπὸ ἰδάκου μέχρι ἀρριανῶν νῆες ἓξ καὶ ὀγδο-
ήκοντα. κέρας δὲ τοῖς μὲν πελλοποννησίοις, εἶχον τὸ
μὲν δεξιὸν συρακούσιοι. τὸ δὲ ἕτερον αὐτὸς ὁ μίνδαρος.
καὶ τῶν νεῶν αἱ ἄριστα πλέουσαι. ἀθηναίοις δὲ
τὸ μὲν ἀριστερόν, θράσυλλος. ὁ δὲ θρασύβουλος
τὸ δεξιόν. οἱ δὲ ἄλλοι στρατηγοὶ ὡς ἕκαστοι διετάξαντο.
ἐπειγομένων δὲ τῶν πελλοποννησίων, πρότερόν
τε συμμῖξαι καὶ τὰ μὲν τὸ δεξιὸν τῶν ἀθηναίων ὑπερσ-
χόντες αὐτοὶ τῷ εὐωνύμῳ, ἀποκλεῖσαι τοῦ ἔξω αὐτοὺς
ἔκπλου εἰ δύναιντο. κατὰ δὲ τὸ μέσον ἐξῶσαι πρὸς
τὴν γῆν οὐχ ἑκὰς οὖσαν οἱ ἀθηναῖοι γνόντες, ᾗ
μὲν ἐβούλοντο ἀποφράξασθαι αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι, ἀν-
τεπεξῆγον, καὶ περιεγίγνοντο τῷ πλῷ. τὸ δὲ εὐώνυμον
αὐτοῖς ὑπερεβεβλήκει ἤδη τὴν ἄκραν ἣ κυνὸς σῆ-
μα καλεῖται. τῷ δὲ μέσῳ τοιούτου ξυμβαίνοντος, ἀσθε-
νέσι καὶ διεσπασμέναις ταῖς ναυσὶ καθίσταντο, ἄλ-
λως τε καὶ ἐλάσσοσι χρώμενοι τὸ πλῆθος. καὶ

σῆμα

τοῦ χωρίου τοῦ περὶ τὸ κυνὸς σῆμα ὀξεῖαν καὶ γωνιώδη τὴν
περιβολὴν ἔχοντος· ὥστε τὰ ἐν τῷ ἐπέκεινα αὐτοῦ γιγνόμενα
μὴ κάτοπτα εἶναι. προσπεσόντες οὖν οἱ πελλοποννή
σιοι κατὰ τὸ μέσον, ἐξέωσάν τε ἐς τὸ ξηρὸν τὰς ναῦς τῶν
ἀθηναίων, καὶ ἐς τὴν γῆν ἐπεξέβησαν τῷ ἔργῳ
πολὺ περισχόντες, ἀμῦναι δὲ τῷ μέσῳ, οὔθ᾽ οἱ περὶ θρα
σύβουλον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὑπὸ πλήθους τῶν ἐπικει
μένων νεῶν ἐδύναντο. οὔθ᾽ οἱ περὶ θράσυλλον ἀπὸ τοῦ,
εὐωνύμου. ἀφανές τε γὰρ ἦν διὰ τὴν ἄκραν τὸ κυνὸς
σῆμα. καὶ ἅμα οἱ συρακούσιοι καὶ οἱ ἄλλοι οὐκ ἐλάσ
σους ἐπιτεταγμένοι εἶργον αὐτούς, πρὶν οἱ πελλοποννήσιοι
διὰ τὸ κρατήσαντες ἀδεῶς ἄλλην ἄλλῃ ναῦν διώκειν.
ἤρξαντο μέρει τινὶ σφῶν αὐτῶν ἀτακτότεροι γενέσθαι.
γνόντες δὲ οἱ περὶ τὸν θρασύβουλον τὰς ἐπὶ σφίσι
ναῦς ἐπεχούσας, παυσάμενοι τῆς ἐπεξαγωγῆς ἤδη
τοῦ κέρως, καὶ ἐπαναστρέψαντες εὐθὺς ἠμύνοντό τε
καὶ τρέπουσι. καὶ τὰς κατὰ τὸ νικῆσαν πελοπον
νησίων μέρος ὑπολαβόντες πεπλανημένας ἔκο
πτόν τε καὶ ἐς φόβον τὰς πλείους ἀμαχεὶ καθίστασαν.
οἵ τε συρακούσιοι ἐτύγχανον καὶ αὐτοὶ ἤδη τοῖς περὶ
τὸν θράσυλλον ἐνδεδωκότες καὶ μᾶλλον ἐς φυγὴν
ὁρμήσαντες, ἐπειδὴ καὶ τοὺς ἄλλους ἑώρων. γεγενη
μένης δὲ τῆς τροπῆς, καὶ καταφυγόντων τῶν πε
λοποννησίων πρὸς τὸν πύδιον μάλιστα ποταμὸν
πρῶτον, ὕστερον δὲ ἐς ἄβυδον, ναῦς μὲν ὀλίγας ἔλα
βον οἱ ἀθηναῖοι. στενὸς γὰρ ὢν ὁ ἑλλήσποντος βρα
χείας τὰς ἀποφυγὰς τοῖς ἐναντίοις παρεῖχε. τὴν
μέντοι νίκην ταύτην τῆς ναυμαχίας ἐπικαιρο
τάτην δὴ ἔσχον. φοβούμενοι γὰρ τέως τῶν πελ
λοποννησίων ναυτικὸν διά τε τὰ κατὰ βραχὺ

σφάλματα. καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ σικελίᾳ ξυμφορὰν, ἀ-
πηλλάγησαν τοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καταμέμφεσθαι.
καὶ τοὺς πολεμίους ἔτι ἀξίους του ἐς τὰ ναυτικὰ νο-
μίζειν. ναῦς μέντοι τῶν ἐναντίων λαμβάνουσι χίας μὲν
ὀκτώ. κορινθίας δὲ πέντε. ἀμπρακιώτιδας δὲ δύο.
καὶ βοιωτίας δύο. λευκαδίων δὲ καὶ λακεδαιμο-
νίων, καὶ συρακουσίων, καὶ πελληναίων μίαν ἑκάστων.
αὐτοὶ δὲ πεντεκαίδεκα ναῦς ἀπολλύασι. στήσαντες
δὲ τρόπαιον ἐπὶ τῇ ἄκρα οὗ τὸ κυνὸς σῆμα καὶ τὰ
ναυάγια προσαγαγόμενοι, καὶ νεκροὺς τοῖς ἐναντίοις
ὑποσπόνδους ἀποδόντες, ἀπέστειλαν καὶ εἰς τὰς
ἀθήνας τριήρη ἄγγελον τῆς νίκης. οἱ δὲ ἀφικομένης
τῆς νεὼς καὶ ἀνέλπιστον τὴν εὐτυχίαν ἀκούσαν-
τες ἐπί τε ταῖς περὶ τὴν εὔβοιαν ἄρτι ξυμφοραῖς καὶ
κατὰ τὴν στάσιν γεγενημέναις, πολὺ ἐπερρώσθησαν.
καὶ ἐνόμισαν σφίσιν ἔτι δυνατὰ εἶναι τὰ πράγματα
ἢν προθύμως ἀντιλαμβάνωνται περιγενέσθαι.
μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν ἡμέρα τετάρτη, ὑπὸ σπου-
δῆς ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς οἱ ἐν τῇ σηστῷ ἀθη-
ναῖοι ἐπέπλεον ἐπὶ κύζικον ἀφεστηκυῖαν, καὶ κα-
τιδόντες κατὰ ἁρπάγιον καὶ πρίαπον τὰς ἀπὸ βυ-
ζαντίου τὰς ὀκτὼ ναῦς ὁρμούσας ἐπιπλεύσαντες
καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐν τῇ γῇ ἔλαβον τὰς
ναῦς. ἀφικόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν κύζικον ἀτείχιστον οὖ-
σαν, προσηγάγοντο. καὶ πάλιν καὶ χρήματα ἀνέ-
πραξαν. ἔπλευσαν δὲ ἐν τούτῳ καὶ οἱ πελοποννήσιοι
ἐκ τῆς ἀβύδου ἐπὶ τὸν ἐλαιοῦντα. καὶ τῶν σφε-
τέρων νεῶν τῶν αἰχμαλώτων ὅσαι ἦσαν ὑγιεῖς
ἐκομίσαντο. τὰς δὲ ἄλλας ἐλαιούσιοι κατέκαυ-
σαν. καὶ ἐς τὴν εὔβοιαν ἀπέπεμψαν ἱπποκρά-

κάτεω καὶ ἐπικλέα κομιοῦντας τὰς ἐκεῖθεν ναῦς·
κατέπλευσε δὲ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τούτους καὶ
ὁ ἀλκιβιάδης τρισὶ καὶ δέκα ναυσὶν ἀπὸ τῆς
καύνου καὶ φασήλιδος ἐς τὴν σάμον· ἀγγέλλων
ὅτι τὰς τε φοινίσσας ναῦς ἀποτρέψειε πελλοποννη-
σίοις ὥστε μὴ ἐλθεῖν· καὶ τὸν τισσαφέρνην ὅτι
φίλον πεποιήκοι μᾶλλον ἀθηναίοις ἢ πρότερον. καὶ
πληρώσας ναῦς ἐννέα πρὸς αἷς εἶχεν ἁλικαρνασ-
σέας τε πολλὰ χρήματα ἐξέπραξε, καὶ κῶν ἐτείχισε.
ταῦτα δὲ πράξας ἄρχοντας ἐν τῇ κῷ καταστήσας πρὸς
τὸ μετόπωρον ἤδη ἐς τὴν σάμον κατέπλευσε καὶ
ὁ τισσαφέρνης ἀπὸ τῆς ἀσπένδου, ὡς ἐπύθετο
τὰς τῶν πελλοποννησίων ναῦς ἐκ τῆς μιλήτου ἐς τὸν
ἑλλήσποντον πεπλευκυίας, ἀναζεύξας ἤλαυνεν ἐπὶ
τοὺς ἴωνας. ὄντων δὲ καὶ τῶν πελοποννησίων ἐν τῷ
ἑλλησπόντῳ, ἀντάνδριοι, εἰσὶ δὲ αἰολεῖς παρακομισά-
μενοι ἐκ τῆς ἀβύδου πεζῇ διὰ τῆς ἴδης τοῦ ὄρους
ὁπλίτας ἐσηγάγοντο ἐς τὴν πόλιν ὑπὸ ἀρσάκου τοῦ
πέρσου τισσαφέρνους ὑπάρχου ἀδικούμενοι·
περ καὶ δηλίους τοὺς ἀτραμύττιον οἰκήσαντας
πὸ ἀθηναίων, δήλου καθάρσεως ἕνεκα
σαν, ἔχθραν προσποιησάμενος ἄδηλον· καὶ
γείλας στρατιὰν αὐτῶν τοῖς βελτίστοις, ἐξαγαγὼ
ἐπὶ φιλίᾳ καὶ ξυμμαχίᾳ τηρήσας ἀριστοποιου
καὶ περιστήσας τοὺς ἑαυτοῦ κατηκόντισε. φοβού
μενοι αὐτὸν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον μή ποτε καὶ περὶ σφᾶς
τι παρανομήσῃ καὶ ἄλλα ἐπιβάλλοντος αὐτοῦ
φέρειν οὐκ ἐδύναντο, ἐκβάλλουσι τοὺς φρουροὺς
ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. ὁ δὲ τισσαφέρνης αἰσθ

μενος καὶ τοῦτο τῶν Πελοποννησίων τὸ ἔργον. καὶ οὐ μόνον τὸ ἐν Μιλήτῳ καὶ Κνίδῳ, καὶ ἐνταῦθα γὰρ ἐξεπεπτώκεσαν αὐτοῦ οἱ φρουροί, διαβεβλῆσθαί τε νομίσας αὐτοῖς σφόδρα, καὶ δείσας μὴ καὶ ἄλλο ἐπιβλάπτωσι, καὶ ἅμα ἀχθόμενος εἰ Φαρνάβαζος ἐξ ἐλάσσονος χρόνου καὶ δαπάνης δεξάμενος αὐτοὺς κατορθώσει τι μᾶλλον τῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, πορεύεσθαι διενοεῖτο πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπως μέμψηταί τε τῶν περὶ τὴν Ἄντανδρον γεγενημένων καὶ τὰς διαβολὰς καὶ περὶ τῶν Φοινισσῶν νεῶν καὶ τῶν ἄλλων ὡς εὐπρεπέστατα ἀπολογήσηται. καὶ ἀφικόμενος πρῶτον ἐς Ἔφεσον, θυσίαν ἐποιήσατο τῇ Ἀρτέμιδι. ὅταν ὁ μετὰ τοῦτο τὸ θέρος χειμὼν τελευτήσῃ, ἓν καὶ εἰκοστὸν ἔτος πληροῦται.

τέλος.

[illegible] frequentissimi vivunt [illegible]
[illegible] [illegible]

ὦ φίλος ἢ σοφὸς ἢ λάβε μου χεῖρας
ἐξ ἧς πέφυκας ~~[illegible]~~ γῆς μουσάων
ῥίγον ἃ μὴ γοεῖς [illegible] ἀμὴ τὸ οὐ πόρ-
δροι βάτος · [illegible] ἀπὸ δόντα θουνῶ
δίδου ὑλόρον νεκροπίδων τὸ γένος

Ut servio Studijs

W. F. Cl[illegible] I.U.D.

1707

cccclvj Boetius [illegible] et
[illegible] n. [illegible]

Joannis Petri Lucensis
Joannis Petri [illegible]
q. h[illegible] unā p. f. [illegible]

ἰω[illegible] ὦ ἀθ[illegible]

45